MIKA WALTARI



KARALYSTĖS PASLAPTIS

MIKA WALTARI

KARALYSTĖS PASLAPTIS

Vienuolika Marko
Mezencijaus Maniliano
laiškų, pasakojančių apie 30 Kr. m.
pavasario įvykius

Iš suomių kalbos vertė
AIDA KRILAVIČIENĖ

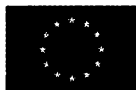
VILNIUS 2008

UDK 894.541-3
Va234

Mika WALTARI
VALTAKUNNAN SALAISUUS
Werner Söderström
Osakeyhtiö, Helsinki, 2005

Serija „Klasika"

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai.
Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.





Švietimo ir kultūros GD

Programa „Kultūra"

ISBN 978-9986-16-660-3

TURINYS

PIRMAS LAIŠKAS

Markas Mezencijus Manilianas sveikina Tuliją.

Ankstesniame laiške pasakojau tau, Tulija, apie savo kelionę upe per Egiptą. Bergždžiai laukęs tavęs ligi rudens audrų, žiemoti likau Aleksandrijoje. Mano meilė lengvatikė, nes tuolaik nė pats turtingiausias pirklys, nė pats smalsiausias pilietis atkakliau nesutikinėjo laivų, atplaukiančių iš Ostijos ir Brundizijaus. Iki pat laivybos meto pabaigos kas dieną trepinėdavau po uostą ir savo klausinėjimais galop ėstinai įsiėdžiau sargybiniams, muitininkams bei kitiems pareigūnams.

Tiesa, sukaupiau žinių, prisiklausiau pasakojimų apie tolimas šalis, tačiau bergždžiai stebeilijant į jūrą pradėjo ašaroti akys ir su paskučiausiais laivais turėjau sau pripažinti, kad apgavai mane. Šiomis dienomis, Tulija, sukanka metai nuo paskutinio mudviejų susitikimo, kai tu, kaip dabar suprantu, melagingom priesaikom ir pažadais įkalbėjai mane keliauti iš Romos.

Apmaudo perimtas parašiau tau aną laišką, atsisveikinau su tavim amžinai, prisiekiau plauksiąs į Indiją ir daugiau niekada negrįšiąs. Jų keistus miestus ten iki šiol valdo graikai, kilę iš Aleksandro kariuomenės vadų. Bet šiandien jau prisipažįstu, jog taip, kaip žadėjau, aš, matyt, nepasielgsiu. Rašiau taip tik todėl, kad mintis, jog daugiau niekada nepamatysiu tavęs, Tulija, man rodės nepakeliama.

Trečią dešimtį perkopusiam vyrui nedera būti meilės vergu. Tad ir aprimau, pats aistros karštumas prislopo. Aleksandrijoje ta aistra įstūmė mane į neaiškią draugiją, sekinte išsekino mane. Bet nesigailiu, nes savo darbų žmogus išsižadėti vis dėlto negali nei pakeisti to, ką padarė. Užtat dar tvirčiau suvokiau, kad myliu tave, nes jokia kita moteris manęs negali patenkint. Todėl neužmiršk, mylimoji Tulija, jog kada nors ir tavo jaunystė nužydės, glotnų veidą surėžys raukšlės, akys apsiblaus, plaukai pražils ir dantys išbyrės. Gal tuomet pasigailėsi, kad iš garbėtroškos ir dėl politinės padėties išsižadėjai meilės man. Nes tikiu, kad mylėjai mane, – tom tavo priesaikom negaliu abejo-

ti. Antraip viskas šiam pasauly man prarastų prasmę. Mylėjai mane, tik nežinau, ar dar tebemyli.

Kai būnu gerai nusiteikęs, mąstau, kad iš tiesų tik dėl manęs – nuo pavojų, o gal ir nuo mirties gelbėdama mane, mano turtą, – melagingais pažadais išginei mane iš Romos. Nebūčiau išvykęs, jei tu nebūtum prisiekus susitikt su manim Aleksandrijoj ir drauge praleist žiemos. Ne tu pirma iš kilmingųjų moterų be sutuoktinio būtum žiemojus Egipte ir ne paskutinė, kiek pažįstu romietes. Būtum sugrįžus į Romą pavasarį, prasidėjus laivybai. Galėjom kelis mėnesius pagyventi kartu, Tulija.

Užtat per žiemą išsekinau ir kūną, ir sielą. Kurį laiką keliavau, iki nusibodo tavo vardą ir savo meilę amžint raižiniais ant senų paminklų bei šventyklų stulpų. Iš nuobodžio net įsišventinau į slaptas Izidės apeigas, bet, matyt, jau pasenėjau ir pasidariau rambesnis, nei tą neužmirštamą naktį Bajose, kai drauge įsišventinom į Dioniso misterijas. Tokio džiugulio kaip tuomet nepatyriau. Tie plikagalviai šventikai manęs neįtikino. Po visko aš tik gailestavau per daug sumokėjęs už niekingai prastą mokymą.

Bet nemanyk, kad bendravau tik su Izidės šventikais ir jų šventyklų moterimis. Užmezgiau pažinčių ir su aktoriais bei dailininkais, net su cirko kovotojais. Mačiau kelis senų laikų graikų vaidinimus, juos tikrai galėčiau išversti į lotynų kalbą, jeigu nūsčiau tokios garbės. Visa tai pasakoju, rodydamas, jog Aleksandrijoj man laikas neprailgo. Tai pasaulio miestas. Įmantriau pastatytas, labiau nususęs ir sekina labiau nei Roma.

Vis dėlto daugiausia laiko praleidau Mūsėjuje, jų bibliotekoje netoli uosto. Sakau – bibliotekoje, nors teisingiau jį vadint bibliotekomis. Jo pastatai sudaro atskirą miesto dalį. Išgirdau ten skundų dėl apgailėtinos bibliotekos būklės, nes tie senukai gyvena praeitimi. Jie sako, kad biblioteka niekada jau neatsigaus po Julijaus Cezario, kuris prieš vieną žmonių kartą šičia pakliuvo apsuptin ir uoste sudegino Egipto laivyną. Kartu su juo sudegė dalis bibliotekos pastatų ir šimtas tūkstančių neįkainojamų senųjų knygų ritinių.

Vis dėlto ėjo savaitė po savaitės vien mokantis naudotis sąrašais ir susirasti reikiamą knygą. Vien „Iliados" paaiškinimų jie

turi dešimtis tūkstančių ritinių, o ką jau kalbėt apie Platono ir Aristotelio veikalų aiškinimus, kurie laikomi atskiruose pastatuose. Be to, ten saugoma kalnai ritinių, kurių niekad nesurašė ir kurių, manau, ničniekas neskaitė nuo tada, kai jie atiteko bibliotekai.

Kaip supratau, tik dėl politinių priežasčių tie seneliukai nelabai norėjo ieškoti senų pranašysčių ir net patarti, kaip jas susirasti. Turėjau apylankomis klausinėti, pelnyti jų pasitikėjimą dovanomis ir vakarienėmis. Jiems skiriamos pinigų sumos menkos, jie neturtingi, kaip visi išmintingiausi mokslinčiai ir vyrai, knygas mylintys labiau už gyvenimą ir savo akių šviesą. Štai kodėl man pavyko slaptosiose bibliotekos kertėse surast daugybę pranašysčių – tiek žinomų, tiek užmirštų. Akivaizdu, kad visos tautos nuo seniausių laikų turi panašių ateities spėjinių. Visi jie migloti ir erzinamai ginčytini, kaip orakulų atsakymai. Tiesą sakant, toje pranašysčių maišalienėje užsimiršęs ne kartą įnikau skaityti kokio graiko nerūpestingą plepalą apie keliones ir nuotykius. Ir mane buvo užnikęs noras mest apmaudžias pranašystes ir sėst rašyt tokių pat pramaniūgiškų knygų. Bet ir nebūdamas romėnų kilmės, matyt, esu per daug romėniškai išauklėtas ir negaliu rašinėti vien tai, kas šauna galvon. Šioje bibliotekoje saugoma ir meilės meno veikalų, kuriuos perskaitęs velionis Ovidijus būtų pasijutęs kaip vaikas. Tų veikalų yra pačių graikų ir iš senųjų Egipto šventraščių į graikų kalbą išverstų, ir aš tikrai nepasakysiu, kurie išmoningesni. Bet perskaičius vos kelis tokius veikalus širdis apkarsta. Nuo dieviškojo Augusto laikų tų knygų ritiniai laikomi slaptuose kambariuose ir dauginti juos draudžiama. Skaityti leidžiama tiktai mokslinčiams.

Bet gana – toliau pasakoju apie pranašystes. Tų pranašysčių yra senų ir naujų. Senos buvo taikomos dar Aleksandrui, o ką jau kalbėt apie Augustą, kuris nuramino pasaulį. Skaitinėjant tų pranašysčių paaiškinimus, vis labiau ryškėjo didžiausia tyrinėtojo pagunda – taikyti jas saviems laikams ir taip, kaip norisi.

Bet vienu dalyku įsitikinau ir tą įsitikinimą patvirtina visi mūsų laikų įvykiai ir žvaigždės. Pasaulis pereina į naują laiko

tarpsnį, kurį žymi naujoviški ženklai. Tai taip aišku ir akivaizdu, kad šiuo klausimu tiek Aleksandrijos, tiek chaldėjų, tiek Rodo ir Romos žvaigždžių mokovai laikosi vienodos nuomonės. Todėl teisinga ir suprantama, kad pasaulio valdovo gimimas sietinas su Žuvų žvaigždynu.

Gal tai imperatorius Augustas, kurį dar gyvą provincijos jau garbino kaip dievą. Bet dar Romoj pasakojau tau, kad mano įtėvis Markas Manilijus savo veikale „Astronomija" minėjo Saturno ir Jupiterio susijungimą Žuvų žvaigždyne. Tiesa, dėl politinių priežasčių jis iš knygos tą vietą išmetė, bet čionykščiai astrologai puikiai prisimena tą planetų suartėjimą. Jeigu būsimas pasaulio valdovas iš tiesų gimė tuo metu, jam jau turėtų būti trisdešimt septyneri. Tikriausiai jau turėtumėm ką nors girdėti apie jį.

Turbūt stebiesi, kad taip atvirai laiške primenu įvykį, kurį vieną rytį, Bajų rožėms žydint, kaip didžiausią paslaptį pašnibždėjau tau į ausį, manydamas, kad niekas pasauly manęs geriau nesupras nei tu, Tulija. Bet šiandien aš patyresnis nei anuomet. Pranašystes vertinu kaip suaugęs žmogus. Senas pusaklis bibliotekininkas irgi šaipiai nusijuokė, kad pranašystės – jaunų reikalas. Tūkstantį knygų perskaitęs žmogus pats ima nujausti slogią tiesą. Nuo dešimties tūkstančių knygų jį užninka liūdesys.

Taip atvirai rašau ir dėl to, kad mūsų laikais niekas nebegali išsaugot jokios paslapties. Klausomasi net slapčiausių pašnekesių, jie persakomi kitiems, kiekvienas laiškas perskaitomas ir, reikalui esant, padauginamas. Juk gyvename įtarumo laikais. Todėl priėjau prie išvados, kad pati geriausia apsauga – jeigu kalbi atvirai ir rašai vien tai, ką manai.

Per testamentą, kaip žinai, aš ganėtinai praturtėjau ir galiu tenkinti net besaikius įgeidžius, bet ne toks turtingas esu, kad mane vertėtų persekioti. Dėl savo kilmės negaliu, o net ir galėdamas nenorėčiau siekti valstybės tarnybos. Tokios garbėtroškos neturiu.

Žvaigždės rodė Rytus. Įkalbėjai keliauti iš Romos, norėdama manęs atsikratyti, apgaulioji Tulija, nes aš tau įgrisau. Gal

iš užsispyrimo prisiekiau susirasiąs būsimą pasaulio valdovą, nes jau laikas jam apsireikšti. Su pirmaisiais pasisiūlysiu jam į tarnus ir imsiu už tai atlygį, idant kada nors tapčiau ketvirtu ar penktu tavo sutuoktiniu. Kaip tu galėjai pajuokti mane!

Nesijaudink. Ir dėl šio ketinimo neverta manęs persekiot. Pasaulio valdovo pasirodymo ženklų nei girdėt, nei matyt. Aleksandrijoj, svarbiausiam pasaulio taške, plepalų, filosofijos ir klastų kamuoly, tai jau būtų žinoma. Be to, Tiberijus pats žino apie Jupiterio ir Saturno suartėjimą prieš trisdešimt septynerius metus. Ir tas vyras, kurio vardo laiške nedera minėti, viską žino. Bet jis tvirtai įsitikinęs, kad pasaulio valdovas kils iš Rytų.

Tulija, mylimoji mano, pats puikiai vokiu, kad pranašysčių tyrinėjimas man tėra nepasiekiamybės pakaitalas, tik išsigelbėjimas nuo minčių apie tave. Iš ryto pabudęs, pirmučiausia prisimenu tave, prieš sudėdamas bluostą vakare, vėl prisimenu tave. Sapnuose tave regiu, naktimis slogučio kamuojamas. Knygos ritinys mylimos moters vyrui nepakeis.

Tyrinėdamas pranašystes, turėjau paskaitinėti žydų šventąsias knygas. Čia, Aleksandrijoje, yra toks žydų filosofas Filonas, kuris tuos šventraščius aiškina per palyginimus, kaip kad graikai ir romėnai – Homerą. Jis tariasi galintis graikų filosofija remdamasis paaiškinti žydų tikėjimą.

Pati pažįsti žydus ir jų tikėjimą. Net Romoje jie laikosi atstu nuo kitų ir Romos dievams neaukoja. Dėl to dažnas jų bijo. Jau nemažai šeimų žydų papročiu ilsisi septintą dieną. Bet tūlas žydus niekina už tai, kad jie garbina tik vieną Dievą, o ir tas Dievas, kiek žinoma, net atvaizdo neturi.

Šiaip ar taip, iš jų šventknygių niekas neištrynė seniausių laikų pranašystės apie pasaulio valdovo atėjimą. Žydų pranašai ją tolydžio kartojo, todėl iš visų tautų pranašysčių šioji prisimenama geriausiai. Būsimąjį pasaulio valdovą jie vadina Mesiju. Jam atėjus į valdžią, žydai, esą, įsiviešpatausią pasaulyje. Šitokį įžūlumą galima versti į tautos troškimą. Nes ta tauta išgyveno graudžių ir gėdingų laikų. Vergystės Egipte ir tokios pat vergystės Babilone, iki persai leido jai grįžt į savo šalį. Ir jų šven-

tykla daug kartų buvo griaunama. Paskutinį sykį ją sudegino Pompėjus, nors ir netyčiomis. Nuo kitų tautų jie skiriasi tuo, kad turi tik vieną šventovę. Ji stovi šventame žydų mieste, Jeruzalėje. Sinagogos, kurių jie prisistatę visuose pasaulio miestuose – tai ne šventnamiai, o maldyklos, kuriose jie garsiai gieda savo šventus raštus ir vieni kitiems juos aiškina.

Už pranašystę, kad pasaulio karalius kils iš žydų ir kad per jį žydai užvaldys pasaulį, daugis jų nekenčia. Todėl dabar jie garsiai ta pranašyste nesigiria, o saugo tarp savęs ir laikosi atstu nuo kitų tautų.

Bet ir neslepia tos pranašystės nuo kitų. Pastebėję svetimšalio geranoriškumą, žydų mokslinčiai mielai aiškina savo šventraščius. Bent jau Aleksandrijoje. Kai kurie mokslininkai, taip pat Filonas, pranašystę apie Mesiją teikia kaip palyginimą. Tačiau mane tikino, kad ją reikia suprast paraidžiui. Bet aš sakau, kad tik tas, kuris nuo vaikystės suaugęs su žydų tikėjimu, gali rimtai vertinti tuos ginčytinus raštus. Ir aš, palyginęs visas pinklias pranašystes, turėjau pripažinti, kad žydų vis dėlto yra pati aiškiausia.

Aleksandrijos žydai mokslinčiai – laisvų pažiūrų ir tarp jų, be abejonės, yra tikrų filosofų, kurie net ir valgo su svetimšaliais. Susidraugavau su vienu iš tokių mokslinčių ir mudu drauge gėrėm neatmieštą vyną. Aleksandrijoje šitaip nutinka. Įkaušęs jis užsidegė pasakoti apie būsimą Mesiją ir žydų įsiviešpatavimą pasaulyje.

Norėdamas įrodyti, kad žydai, net jų valdovai, paraidžiui tiki pranašyste apie Mesiją, tas mokslinčius papasakojo, kad jų didysis karalius Erodas, vos keleri metai prieš savo mirtį, įsakė išžudyti mieste visus mažus berniukus. Mat keli chaldėjų mokslininkai, sekdami paskui žvaigždę, atėjo į tą Judėjos miestą ir ėmė naiviai įtikinėt jame gimus būsimąjį karalių. Erodas troško išlaikyt karaliaus valdžią savo giminei. Sprendžiant iš to pasakojimo, jis buvo lygiai įtarus kaip vienas senovės valdovas, senatvėje atsiskyręs ir gyvenęs saloj.

Supranti, Tulija, tas žiaurus pasakojimas mane sudomino. Žinodamas karaliaus Erodo mirties metus, lengvai suskaičia-

vau, kad žudynės įvyko kaip tik per Saturno ir Jupiterio suartėjimą. Tas pasakojimas liudija, kad žvaigždžių padėtis žydams bei Rytų mokslinčiams kėlė nerimą taip pat, kaip ir Rode bei Romoje.

Todėl aš paklausiau:

– Manai, kad būsimas Mesijas buvo nužudytas lopšy?

Vynu susilaistęs barzdą, jaunasis žydas mokslinčius nusijuokė ir atsakė:

– Kas gali nužudyt Mesiją! Erodas sirgo, jam buvo aptemęs protas.

Bet ir pats išsigando, apsižvalgė ir pridūrė:

– Vis dėlto nemanyk, kad Mesijas gimė tuo metu. Laikas nebuvo paskelbtas. Jau tikrai būtumėm apie jį išgirdę. Be to, kiekvienoj kartoj randasi koks netikras mesijas, kuris sukursto Jeruzalės varguomenės bruzdėjimus.

Bet mintis apie Mesiją jį vis tiek graužė ir, kai išgėrėm daugiau vyno, jis reikšmingai pridūrė:

– Erodo laikais daug kas iš Jeruzalės ir kitų vietų pabėgo į Egiptą. Nemažai ten ir liko, bet po Erodo mirties didžiuma sugrįžo į gimtinę.

– Manai, – paklausiau aš, – kad gimęs Mesijas buvo paslėptas nuo Erodo Egipte?

O jis tarė:

– Aš sadukiejus, – jis taip atsakė, tardamas esąs pasaulio žmogus, pernelyg nekaustomas judėjų papročių.

– Taigi aš abejoju, – toliau kalbėjo jis. – Netikiu sielos nemirtingumu, kaip fariziejai. Miręs žmogus guli kaip ilgas ir jo nebėra. Taip parašyta. Žemėje gyvename tik kartą, tad reikia tuo džiaugtis. Didūs karaliai nieko neatsisakydavo, nors nuo besaikių malonumų išminčių Saliamoną galiausiai užniko nuoliūda. Vis dėlto naivaus dievotumo krislas glūdi net ir mokyčiausio vyro širdy. Kaip tik nemieštą vyną gerdamas, – o tai irgi nuodėmė, – įtiki tuo, kuo blaivia galva nepatikėtum. Todėl paseksiu pasaką, kurią aš išgirdau, kai sulaukiau dvylikos ir mane priskyrė prie suaugusiųjų.

Jis ėmė pasakoti:

– Mūsų poilsio dieną niekam nevalia dirbt darbo rankomis. Karaliaus Erodo laikais iš Judėjos Betliejaus pabėgo vienas senyvas amatininkas su jauna žmona ir naujagimiu berniuku. Pabėgę įsikūrė Egipto balzaminų soduose. Vyras vertėsi rankų darbu ir niekas blogo žodžio apie juos pasakyt negalėjo. Bet vieną šabo dieną kaimo judėjai užtiko berniuką iš molio lipdant kregždžiukus. Jie puolė ieškoti motinos, nes vaikas pažeidė Įstatymą ir šabą. Bet jis papūtė į molinius paukštelius ir tie purptelėję pakilo kaip gyvi. Netrukus šeima iš tos vietos dingo kaip į vandenį.

– Manai, – paklausiau suglumęs, mat nelaikiau jo prietaringu, – kad patikėsiu tokiais vaikiškais šnekalais?

Jis papurtė galvą ir įbedė į tolį išsprogusias žydiškas akis. Tai buvo gražus ir išdidus vyras, kaip dažnas senųjų giminių žydų.

– Taip tikrai nemanau, – patikino jis. – Manding, ta vaikiška pasaka rados iš to, kad čia, į Egiptą, Erodo laikais atbėgo kažkokia pažiūrėti kukli, bet ypač dievota ar kitkuo žmonių akis patraukusi šeima. Protingai aiškinant sakmės kilmę, galima spėti, kad motina išteisino mažąjį šabo pažeidėją tokiais taikliais Šventraščio žodžiais, kad vaiko kaltintojai nuščiuvo. O gal aiškinimas toks pinklus, kad žmonės jį užmiršo. Juk mūsų Šventraščio pamatu galima įrodyti, ką nori. Šeima dingo taip pat slapta, kaip atsirado iš Judėjos, o žmonės nudailino tą įvykį, kad ir vaikai suprastų.

Jis baigė pašnekesį tardamas:

– O kad dar turėčiau vaiko protą ir Raštais tikėčiau kaip vaikas! Būtų lengviau, nei sverdėt ant dviejų pasaulių ribos. Graiku aš niekad nepavirsiu, bet ir Abraomo vaikas širdy jau nesu.

Kitą dieną skaudėjo galvą ir jaučiaus apgailėtinai, bet Aleksandrijoje taip nutiko ne kartą. Dieną praleidau maudyklėse. Po vonių, kūno trynimo, mankštos ir gardaus valgio apėmė mieguistumas, tikrasis pasaulis tarytum nutolo, kūnas pavirto šešėliu. Tas jausmas man pažįstamas, jį lemia mano kilmė. Juk ne veltui aš vardu Mezencijus. Tokios būsenos žmogus pagaviausias ženklams, nors tuomet sunkiausia tikrus ženklus atskirt nuo netikrų.

Išėjus iš vėsios maudyklių poilsio salės mane užplūdo gatvės kaitruma, į akis tvykstelėjo popiečio saulė. Bet mano jausena nesikeitė. Žingsniavau triukšmingom gatvėm, nesvarstydamas, kur traukiu. Saulės kaitroj žengiau tarsi kojom žemės nesiekdamas ir vienas iš keliauninkų vedlių, pamanęs, kad esu atvykėlis, griebė man už apsiausto krašto ir ėmė gražbylingai siūlyti man aplankyt Kanopo viešuosius namus, Faro švyturį ar pažiūrėti šventykloj į jautį Apį. Tas vedlys buvo atkaklus ir aš jo neatsikračiau, kol kažkoks rėksmas nenutraukė jo tarškėjimo. Jis murzinu pirštu bedė į rėkiantį vyrą, nusijuokė ir tarė:

– Pažiūrėk į tą žydą.

Daržovių turgaus kampe stovėjo odenom apsitaisęs žmogus. Barzda ir plaukai susivėlę į velteną, pats sukritęs nuo pasninko, žaizdotom, suskeldėjusiom kojom. Išvertęs akis, jis vienodu balsu kažką skelbė aramėjų kalba. Keliauninkų vedlys pasakė:

– Tu turbūt nesupranti, ką jis skelbia.

Bet, kaip žinai, jaunystę praleidęs Antiochijoje, aš ir šnekėti moku, ir suprantu aramėjiškai. Juk tuolaik rimtai ketinau siekt kokio nors Rytų prokonsulo raštininko pareigų, iki pakliuvau į Rodo mokyklą ir aiškiau susivokiau, ko noriu iš gyvenimo.

Taigi puikiai supratau, ką skelbia iš dykumos parėjęs žydas atskalūnas. Užkimusia gerkle jis be atvangos gargždė:

– Kas turi ausis, teklauso! Karalystė čia pat! Tiesinkit takus!

Vedlys man paaiškino:

– Jis skelbia žydų karaliaus atėjimą. Šitų pamišėlių priviso tiek, kad tvarkos sergėtojai žiūri į juos pro pirštus. Be to, kurstyt žydų tarpusavio kivirčus – naudinga politika. Kol jie muša vieni kitus, tol mes, gimnasijo mokiniai, galim būt ramūs. Nėra kraugeriškesnės tautos nei žydai. Laimė, jų atskalos viena kitos nekenčia dar labiau, negu mūsų, kuriuos vadina pagonim.

Gargždus balsas be atvangos rėkė tuos pačius žodžius, užtat jie įsirėžė man į atmintį. Balsas skelbė artėjančią karalystę ir aš, užniktas tokios būsenos, supratau tą šauksmą kaip ženklą. Nuo visų per žiemą tyrinėtų miglotų pranašysčių akimirksniu nuslinko žodžių apgaulūs dangalai ir liko tiktai glaustas sakinys: „Karalystė čia pat."

Keliauninkų vedlys toliau pliauškė liežuviu, tvirtai laikydamas mano apsiausto kraštą.

– Artėja žydų Velykos, – pridūrė jis. – Į Jeruzalę iškeliaus paskutinės vilkstinės ir laivai su maldininkais. Matysim, koks maištas ten šiemet kils.

Tada aš tariau:

– Norėčiau kada nors pamatyt šventąjį žydų miestą.

Vedlį mano žodžiai taip pakurstė, kad jis sušuko:

– Išmintingai mąstai, pone, nes Erodo šventykla – pasaulio stebuklas! Jos nematęs, keliauninkas nieko nėra matęs. Nėmaž nesibaimink maištų, nes aš tik pajuokavau. Judėjos keliai saugūs, o Jeruzalę tramdo Romos drausmė. Tvarkai palaikyti ten įvestas visas legionas. Paeikim sykiu kelis žingsnius, aš turiu gerų ryšių ir tikrai rasiu tau vietą keliauninkų laive, plaukiančiame į Jopę ar Cezarėją. Iš pradžių jie, žinoma, tvirtins, kad visos vietos prieš Velykas išparduotos. Bet aš pasikalbėsiu dėl tavęs. Gėda būtų, jei toks kilmingas romėnas, kaip tu, negautų vietos keliauninkų laive.

Jis taip smarkiai trūkčiojo mano apsiausto kraštą, kad nevalingai nupėdinau su juo į siro laivo savininko raštinę, kuri iš tiesų buvo vos už kelių žingsnių nuo daržovių turgaus. Ten paaiškėjo, kad aš – ne vienintelis svetimšalis, veržiąsis per Velykas į Jeruzalę. Iš visų pasaulio kraštų ten traukė ne tik žydai, bet ir paprasti keliauninkai, panūdę išvyst ką nors neregėta.

Keliauninkų vedlys dėl manęs derėjosi taip karštai, kaip tik graikas geba derėtis su siru, ir aš gavau gultą maldininkų laive, plaukiančiame į Judėjos pakrantę. Man priesaikavo, jog tai vienintelis ir paskutinis laivas, kuris išplauks iš Aleksandrijos. Laivas vėluoja, esą, dėl to, kad naujitėlaitis ir nepabaigtas, o kitą rytą išplauks į pirmąją kelionę, tad neturėčiau baimintis įprastinio priskretusio purvo ir kraujasiurbių gyvių, per kuriuos kelionė šiom pakrantėm virsta kankyne.

Už paslaugą vedlys išsireikalavo iš manęs penkias drachmas, bet mielai sumokėjau, nes buvau gavęs ženklą ir apsisprendęs. Jis patenkintas likosi spausti tarpininkavimo atlygio iš laivo savininko atstovo. Pavakare išprašiau iš bankininko raštinės pini-

gų mokėjimo raštą, kad galėčiau išpirkti jį Jeruzalėje, mat esu toks patyrus keliautojas, kad, vykdamas į nepažįstamą kraštą, nesiimu labai didelės grynųjų sumos. Apmokėjęs nakvynės namų sąskaitą bei skolas, vakare atsisveikinau su ta saujele pažįstamų, kuriuos turėjau pamatyti prieš išvykdamas. Baimindamasis jų pašaipų, neprisipažinau, kur keliauju, tik pasakiau, kad vykstu į kelionę ir kad grįšiu vėliausiai rudenį.

Tą vakarą ilgai neužmigau ir kaip niekad pajutau, kad Aleksandrijos žiemos daga baisiausiai nugalavo mano dvasią ir kūną. Gal tas miestas su savo įdomybėm ir yra pasaulio stebuklas, bet man atrodė, kad daugiau nei valandos nebetveriu jame pasilikti. Antraip prapulsiu to malonumų alkstančio ir graikų išminties nukamuoto miesto karštyje. Per ilgai užsisėdėjęs, toks dykūnas kaip aš, gali pasilikti Aleksandrijoje suvisam.

Todėl pamaniau, kad kelionė jūra ir lengvas poros dienų pėsčiavimas romėniškais Judėjos keliais bus naudingas tiek mano dvasiai, tiek kūnui. Bet, kaip paprastai nutinka, rytą mane anksti pažadino, idant suspėčiau į laivą, taigi nakties miego buvo per maža ir aš keikiau save kaip mulkių mulkį, kad, palikęs kultūringo gyvenimo patogumus, trenkiuosi į nepažįstamą, priešišką žydų kraštą gaudyt kažkokių pranašysčių sukurtos regimybės.

Ir man tikrai neatlėgo uoste pamačius, kad likau apdumtas pikčiau, negu galėjau numanyti. Laivą radau tik po ilgų lakstinėjimų ir nepaliaujamų klausinėjimų, nes iš sykio nepatikėjau, kad ta paskutinė puvena yra siro naujitėlaičiu vadintas ir pirmąkart į vandens kelią išplaukiantis laivas. Jį, dievaži, reikėjo pabaigti, nes, neužkamšytais plyšiais ir neišdervuotas, vargu ar būtų laikęsis vandens paviršiuje. Nuo laivo trenkianti smarvė labiausiai priminė Kanopo viešnamius, mat laivo savininkas liepė deginti denyje pigius smilkalus, idant nusistelbtų kitoks smarsas. Sutrešusio laivo šonai buvo apdangstyti margais audiniais, krantą paliekančiam laivui papuošt iš gėlių turgaus buvo atgabentas visas vežimas nuvytusių gėlių.

Žodžiu, ši paskubom išdervuota ir sutaisyta gelda priminė išsidabinusią seną uosto kekšę, kuri drįsta išeit į dienos šviesą

tik nuo galvos iki kojų susisupsčius margais audiniais, dažais užsitepusi skruostų raukšles, atstu skleisdama pigių kvepalų tvaiką. Gudrų ir jokių regimybių nematantį žvilgsnį išvydau ir laivo ūkvedžio akyse, kai jis, mane priėmęs, patikino ir prisiekė, kad radau reikiamą laivą, ir įvairiakalbio klekėjimo, rėkalionių, ašarų, kivirčų ir atsisveikinimų erzelynėje parodė mano gultą.

Šitai pamatęs, aš pagaliau net įniršti nepajėgiau, o tik nusijuokiau. Žmogus, žinoma, neturėtų ieškotis pavojų, o išmintingai jų lenktis. Antra vertus, visko baisinantis, gyvenimas pasidaro nepakenčiamas. Galybė filosofų mokymų įskiepijo man kitokį požiūrį. Nemanau, kad, uoliausiai saugodamasis, žmogus gali bent per sprindį pailginti jam atmatuotą gyvenimą.

Žinoma, ir šiandien yra savimyliškų ir prietaringų turtuolių, kurie, pažeisdami Romos įstatymus, aukoja trigalvei deivei jaunus vergus, šiems likusiu gyvenimu ilgindami savąjį. Kiekviename Rytų kraštų didmiestyje gali rast burtininką arba klaidatikį šventiką, kuris moka burti užkalbėjimais ir už gerą užmokestį suranda tokią atnašą. Bet aš manau, kad tai tikra saviapgaulė ir baisi kvailystė. Žinoma, žmogaus gebėjimas apgaudinėt save ir tikėti tuo, ko nori, neperveikiamas. Bet nemanau, kad aš senatvėje, – jei jos sulauksiu, – taip baisiai bijosiu mirties, kad pasiduosiu šitokiai lengvatikybei.

Pakliuvęs į tokią apjuoktiną padėtį, pasiguodžiau mintimi, kad laivas plauks nelabai nutoldamas nuo kranto ir kad esu geras plaukikas. Mane apėmė nepaprastas džiaugsmas ir aš lioviaus pykęs už apgaulę, kurios auka tapau. Nusprendžiau susitaikyti su tuo, kas neišvengiama, mėgautis kelione ir kada nors papasakoti apie tai smagią istoriją, prideramai perdėdamas patirtas kančias bei nepatogumus.

Inkarą pakėlė, barškėdami nedarniai sušvylavo irklai, laivagalis atsiplėšė nuo prieplaukos ir laivo vadas per kraštą nuliejo auką Laimės deivei. Tai buvo pati pritikliausia auka, nes jis tikrai puikiai žinojo, kad tik laimė mums padės pasiekti tikslą. Žydai keliauninkai kėlė rankas ir šventąja kalba šaukėsi Dievo pagalbos jūros pavojuose. Vainiku pasidabinusi mergina pirmagalio denyje suskato timpčioti lyrą, jaunikaitis šalimais ėmė

pūsti fleitą ir netrukus pratrūko naujausia Aleksandrijos daina. Žydai maldininkai pašiurpo, išvydę laive klajojančių aktorių grupę, bet jų dejonės jau nieko negelbėjo. Be to, mes, anot jų, nešvarieji, laive sudarėme daugumą, o ir tie vėluojantys žydų maldininkai nebuvo turtingi. Tad jiems teko kęst mūsų draugę ir be atvangos plauti valgio gaminimo rykus.

Mūsų laikais vienatvė – rečiausia prabanga. Nepakenčiu tarnų, stebinčių kiekvieną mano žingsnį, veido vypsnį, ir man gaila tų, kurie dėl užimamos padėties ir patogumų visą amžių turi nugyventi apspiesti vergų. Laive gavau dalytis savo prabanga ir miegoti vienoj patalpoj su pačiais įvairiausiais ir įtartiniausiais žmonėmis. Žydai keliauninkai, savo laimei, turėjo atskirą miegamąjį ir smėlio dėžę kurti ugniai, – ant jos jie ir virėsi valgį. Antraip Judėjos krantą būtų pasiekę susiteršę nuo galvos iki kojų ir vargu ar būtų drįsę kelti koją į šventąjį miestą. Toks griežtas jų Įstatymas ir švarumo nuostatai.

Jei nebūtų pūtęs palankus vėjelis ir laivas būtų be burės, matyt, niekuomet nebūtumėm nuplaukę, nes irklininkai buvo lygiai netikę kaip pats laivas – švokščiantys, kvapo neturintys seniai, luošiai ir paliegėliai. Net ne visi jų buvo vergai, bet dar prastesnės uosto sąvalkos, neturėję daugiau iš ko gyvent ir nusisamdę tam sunkiam darbui. Tiesą sakant, irklininkų būrys galėjo būti smagios komedijos choru. Net irklininkų vyresnysis, ant pakylos mušęs taktą, leipo juokais, matydamas, kaip jie daužo irklais vienas kitą ir patys save, kaip irkluodami užmiega ir virtinėja po suolais. Manau, kad vyresnysis čaižė juos rimbu tik iš įpročio, nes daugiau išmušt iš jų nebuvo įmanu.

Apie kelionę galiu pridurti tik tiek, kad patirti išgyvenimai nieku būdu nesustiprino mano dievotumo nei pasirengimo išvysti šventą pranašysčių miestą. Tik žydai buvo tokie dievobaimingi ir taip garbino savo šventyklą, kad pajėgė kelt maldai rankas rytais, vakarais ir net vidurdienį, giedoti liūdnas ir džiaugsmingas giesmes savojo Dievo garbei. Kitu dienos metu iš priešakinio denio, kur lavinosi aktoriai, sklisdavo graikiškos dainos. O nuskardėjus įsakymui irklininkams grįžti prie irklų apatiniame laivo aukšte pasigirsdavo tolydus kimus dejonių choras.

Graikė mergina, kuri kelionės pradžioje vainikuota skambino lyra, vadinosi Myrina. Buvo prakauli, nedidelės nosies, žalumu tvaskančių šaltų skvarbių akių. Nors jauno amžiaus, mokėjo ne tik groti, dainuoti, bet ir buvo gabi cirko šokėja. Smagu būdavo stebėt ant priekinio denio jos kasdienes pratybas lankstumui išlaikyti, nors dievoti žydai dangstėsi veidus ir garsiai dejavo dėl drumsčiamos ramybės.

Myrina – amazonės vardas. Ji atvirai prisipažino gavus tokį vardą dėl to, kad buvo liesa ir bekrūtė. Pasisakė jau vaidinusi Judėjoje ir graikiškuose Perėjos miestuose anapus Jordano. Pasakojo, kad Jeruzalė turi Erodo pastatydintą teatrą, bet jų grupė nelabai tikisi gaut jame pasirodyti, mat dėl žiūrovų stokos vaidinimai ten rengiami labai retai. Žydai nekenčia teatro, kaip ir kitų graikų kultūros dalykų – net vandentiekio, o jų diduomenės teatrui užpildyti per maža. Todėl jie, esą, keliauja anapus Jordano į romėnų statytą dvyliktojo legiono poilsinį miestą, kur niekada nestinga aistringų, nors ir neišsilavinusių žiūrovų. Ir Tiberijaus valdomame mieste ant Galilėjos ežero kranto jie tikisi surengti vaidinimą, o grįždami mėginti laimę romėniškoje Cezarėjoje Judėjos pakrantėje.

Šitaip draugiškai pasišnekėjau su Myrina, todėl naktį ji, atslinkusi pas mane, šnibžtelėjo, kad būtų laiminga, jei duočiau jai pora sidabrinių, nes jų grupės aktoriai visai beturčiai ir vargiai sukaupia pinigų vaidinimų apdarams ir apavui. Antraip ji man nesipirštų, mat yra dora mergina.

Pakniausęs tamsumoj kapšelį, pirštais suėmiau svarų dešimties drachmų pinigą ir padaviau Myrinai. Neapsakomai nudžiugusi, ji apkabino, pabučiavo mane ir pasakė dėl parodyto prielankumo man nesipriešinsianti, o aš galįs daryt su ja, ką noriu. Pamačiusi, kad nieko iš jos nenoriu, nes, tiesą sakant, peržiem Aleksandrijoje moterys man atsibodo, ji labai nustebo ir naiviai paklausė, ar nenorėčiau, kad verčiau šalia atsigultų jos brolis, dar jaunas ir bebarzdis. Šita graikiška nedorybė manęs niekuomet netraukė, nors mokslo metais Rode aš, žinoma, turėjau platonišką gerbėją. Kai patikinau, kad man gana draugystės, ji pamanė, kad dėl vienos ar kitos priežasties kuriam laikui esu davęs skaistybės įžadą, ir daugiau manęs nespaudė.

Užtai papasakojo man apie žydų dorybingumą ir pasakė, kad išsilavinę žydai nelaiko nuodėme sanguliavimo su svetimšalėm moterim, jei tik neliečiamos žydės. O tai draudžia jų Įstatymas. Miegamojo juodumoj ji tą įrodė, sukuždėdama į ausį man kelias istorijas, bet aš tom istorijom bemaž nepatikėjau. Taip ėmiau gerbt žydus, pabendravęs su jų mokslinčiais Aleksandrijoje.

Rytuose, anapus brangakmeniais tviskančios jūros dūluojant Judėjos kalnams, Myrina išpasakojo man savo svajonę, kaip kad jaunos merginos išsipasakoja patikimiems vyresniems draugams. Ji puikiai suprato, kad šokėjos žydėjimas trumpas. Todėl troško susitaupyti pinigų ir kada nors įkurti kuklią krautuvėlę kokiame nors laisvų pažiūrų pakrantės mieste, o prie tos krautuvėlės – ramius viešuosius namus. Ji pažvelgė į mane tyrom akim ir paaiškino, kad ta svajonė išsipildytų greičiau, jeigu jai pavyktų susirasti turtingą meilužį. Aš nuoširdžiai palinkėjau jai tokios sėkmės.

Ar per laivo vado auką, ar per atsitiktinę sėkmę, ar per žydų maldininkų atkaklias maldas, nors kraujasiurbių gyvių sukandžioti, alkani, ištroškę ir murzini, bet jokios kitokios nelaimės netikti, pasiekėm Jopės uostą iki žydų Velykų likus trims dienoms. Šiemet Velykos sutampa su šabo diena – šeštadieniu, todėl bus ypač šventos. Žydai taip skubėjo, kad vos susiturėjo apsišvarint ir užkąst su savo gentainiais prieš naktinę kelionę Jeruzalėn. Pėsčiuot buvo lengva, nes naktis tvaskėjo ir buvo šilta, virš jūros degė galybė žvaigždžių ir švietė mėnesiena. Uostas buvo grūstinai prisigrūdęs laivų, taip pat didžiųjų laivų iš Italijos, Ispanijos bei Afrikos. Todėl supratau, o gal jau ir anksčiau nuvokiau, kad žydų meilė šventyklai viso pasaulio laivų savininkams neša didelį pelną.

Žinai, kad nesu išdidėlis, o vis dėlto nepanorau prisidėt prie graikų aktorių ir rytą keliaut su jais, nors jie karštai prašinėjo, tikėdamiesi, kad imsiuos globoti jų grupę, nes nei vienas jų nebuvo pilietis. Mat nusprendžiau Jopėje ramiai užbaigti laišką, kurį pradėjau rašyt dar laive, stumdamas laiką ir norėdamas paaiškint tau, koks įgeidis išginė mane į šitą kelią.

Taigi susiradau kambarį ir sėdau rašyt laiško, ilsėdamasis po bjaurios kelionės. Išsimaudžiau, gausiai išsitryniau milte-

liais nuo kraujasiurbių ir išdovanojau vargšams kelyje dėvėtus drabužius, nes pastebėjau, kad mano ketinimas juos sudeginti sukėlė papiktinimą. Atsigavau, net plaukus susiraičiau ir išsitepiau aliejais, nusipirkau naujus drabužius. Aš pratęs gyventi nuosaikiai, tad keliondaikčių turiu nedaug: tik apstą švaraus papiruso, rašymo reikmenis ir atminų iš Aleksandrijos, kad reikalui esant turėčiau dovanų.

Čia, Jopės turguje, ir kilmingiausias, ir prasčiausias randa priemonę nukakti į Jeruzalę. Galėjau išsinuomoti dengtus neštuvus su palyda, traukt ligi ten poros jaučių tempiamu vežimu ar net kupranugariu, vedamu kelionių vedlio. Bet jau sakiau, kad man didžiausia prabanga – vienatvė. Todėl ketinu rytoj išsinuomoti asilą, sukrauti ant jo gūbrio savo nedidelę mantą, vynmaišį, maisto atsargų maišą ir, kaip nuolankus maldininkas, leistis į Jeruzalę pėsčiomis. Man pravartu pasimankštinti po tingių Aleksandrijos dienų, o plėšikų nesibaiminu, nes keliuose apstu žmonių, keliaujančių švęsti Velykų, ir dvyliktojo legiono sargybiniai užtikrina saugumą.

Tulija, mylimoji mano, apie Myriną ir Aleksandrijos moteris papasakojau tau ne įžeist ar pavydą sukelt įsimanęs. O kad tu mažumėlę pasikankintum, o kad tau mažumėlę širdį pamaustų dėl manęs! Bet tu turbūt džiaugiesi, gudriai manęs atsikračiusi. Nežinau, ką tu mąstai, galimas daiktas, kad kažkas tau nutiko ir sutrukdė kelionę. Todėl pažadu kitą rudenį laukti tavęs Aleksandrijoj iki laivybos pabaigos. Ir savo daiktus Aleksandrijoje palikau, net jokios knygos nepasiėmiau. Mano adresą gausi romėnų kelionių raštinėje arba iš mano bankininko, jeigu pats nepasitiksiu uoste, bet širdis man kužda, kad kitą rudenį vėl pasitiksiu visus Italijos laivus.

Net nežinau, ar iki galo perskaitysi laišką, nors stengiausi rašyti kuo įdomiau. Tiesą sakant, aš nusiteikęs rimčiau, nei gali atrodyt iš laiško. Visą gyvenimą svyravau tarp Epikūro ir Stojos mokymo, malonumo ir susilaikymo. Po besaikių Aleksandrijos malonumų, bergždžiai persisotinus ir kūnu, ir dvasia, kartėliu liejasi širdis. Mudu abu žinom, kad malonumai ir meilė – du skirtingi dalykai. Galima įgust patirti malonumą lygiai taip,

kaip bėgioti ar plaukioti, bet vien tik malonumai žmogų susargdina liūdesiu. Užtat retas, neįtikėtinas dalykas – rasti žmogų, dėl kurio gimei. Aš gimiau dėl tavęs, Tulija, ir mano kvaila širdis be atvangos tikina, kad ir tu gimei dėl manęs. Prisimink Bajų naktis, kai žydėjo rožės.

Vis dėlto labai rimtai nežiūrėk į mano mintis apie pranašystes. Kas kad išdidžiai šypsančios tavo lūpos sušnibždės: „Markas vis toks pat nepataisomas svajotojas." Bet jeigu būčiau kitoks, gal manęs nemylėtum. Jeigu dar myli, – o šito aš nežinau.

Jopė – senas uostamiestis, visas siriškas. Bet per tą laiką, kol rašiau tau, spėjau jame apsiprast. Tulija, mylimoji, neužmiršk manęs. Laišką imu su savim, išsiųsiu iš Jeruzalės, nes į Brundizijų laivai grįš tik po žydų Velykų.

ANTRAS LAIŠKAS

Markas rašo Tulijai.

Rašau žydų Velykų dieną jų šventame mieste Jeruzalėje, Antonijaus pilyje. Man nutiko neįtikimas dalykas ir kol kas nesupaisau, kas. Tulija, aš sutrikęs. Tad rašau, nūsdamas sau ir tau padėti suprasti, kas iš tiesų nutiko.

Jau nebemenkinu ženklų, ko gera, širdyje jų niekuomet nemenkinau, nors niekinamai kalbėdavau ir rašydavau apie juos. Net baisu, kaip tvirtai įtikėjau, kad į šitą kelią buvau veste atvestas ir kad, net norėdamas, nebūčiau jo išsilenkęs. Tik nežinau, kokios jėgos mane į jį atvedė. Bet papasakosiu viską nuo pradžių.

Taigi, atsisakęs visų kelionę lengvinančių patogumų, išsinuomojau Jopės turguje asilą ir su paskutiniais keliauninkais nuo pakrantės patraukiau aukštyn Jeruzalės linkui. Mano asilas buvo mokytas, draugiškas ir visą kelią mudu puikiai sutarėm. Man atrodo, kad jis buvo tiek sykių sukoręs kelią iš Jopės į Jeruzalę ir atgal, kad pažinojo kiekvieną šulinį ir poilsio vietą, kaimą ir nakvynės namus. Nebūčiau radęs geresnio vedlio, turbūt ir jis jautė man prielankumą, mat net nuokalnėje aš nesėsdavau ant jo, o, norėdamas nusikratyti vangumo, žygiavau savom kojom.

Nuo Jopės iki Jeruzalės nėra nei dviejų dienų legiono žygio kelio, nors vietovės nelygumai keliauninką išvargina labiau, nei plyna žemė. Antra vertus, kelionė pasidaro įvairesnė, juolab kad Judėja – derlingas ir gražus kraštas. Tiesa, migdolmedžiai slėniuose jau nužydėję, bet pakeliui visose atšlaitėse margavo gėlės ir mane visą kelią lydėjo salsvai aitrus jų kvapsnis. Buvau pailsėjęs, jaučiausi atjaunėjęs ir džiaugiausi, galėdamas alsintis taip, kaip jaunas būdamas aikštėj per kūno pratybas.

Tiek dėl išsilavinimo, tiek iš atsargumo, išugdyto tau žinomų gyvenimo įvykių, aš menkinu to, kas išoriška, reikšmę. Todėl savo elgsena nei apdarais nenoriu išsiskirt iš daugumos. Tokia tuštybė man kelia juoką. Man nereikia tarnų nei vedlių, per ku-

riuos senka kapšelis. Todėl kelyje nuolankiai traukiaus į šalikelę, praleisdamas į priekį vergus ir jaučius skubinančius didesniuosius. Mane labiau džiugino išmintingai krutančios asilo ausys, kai jis atsigręždavo ir pažvelgdavo į mane, nei turčių ir kilmingųjų sveikinimai ir kvietimas keliauti drauge.

Žydai dėvi apsiaustus su kutais kampuose, užtat bet kuriam pasaulio kampe iškart atpažįsta vienas kitą, nors šiaip jau rengias lygiai taip, kaip mes. Vis dėlto tas vieškelis, kurį Roma pavertė puikiu karių keliu, toks senas ir matęs tiek tautų, kad į mane niekas nekreipė dėmesio, nors gobiaus apsiaustu be kutų. Toje nakvynės vietoje, prie kurios sustojo mano asilas, kaip ir visi, gavau vandens gyvuliui pagirdyti ir rankoms kojoms nusimazgoti. Į nakvynės namus kimštinai prisikimšus žmonių, patarnautojai neturėjo kada skirstyti svetimšalių nuo žydų. Rodės, visų tautų žmonės ir tos šalies gyventojai džiugiom širdim išsiruošė švęst žydų išėjimo iš Egipto nelaisvės.

Antros dienos vakarą tikrai būčiau pasiekęs Jeruzalę, jeigu būčiau skubėjęs. Bet man, svetimšaliui, nevertėjo skubėti taip, kaip žydams. Skonėjaus atgaiviu Judėjos kalnų oru, akį kerėjo atšlaitėse boluojančios gėlės. Po Aleksandrijos alsumos jaučiausi tarytum nusimetęs pančius, mėgavausi kiekviena akimirka ir prėska duona man rodėsi gardesnė už visus Egipto skanumynus. Kelionėje net nemaišiau į vandenį vyno, kad nenusloptų juslės, nes ir grynas vanduo man patiko.

Todėl tyčiomis vilkinau žygį ir kalno atšlaitėje atstu nuo Jeruzalės mane užklupo nakčiai bandą šaukiančių piemenų lumzdelių garsai. Galėjau pailsėti ir mėnesienos šviesoje traukt toliau, bet buvau girdėjęs, kad keliauninkas išvysta nepaprastą reginį, atkakęs į Jeruzalę tada, kai saulės nutvieksta ji kyla anapus slėnio ir kai ant kalno baltu marmuru ir auksu akinamai spindi šventykla.

Tokį norėjau pirmą kartą išvyst šventąjį žydų miestą. Todėl, savo asilo nuostabai, išsukau iš kelio ir priėjęs pakalbinau piemenį, kuris ginė tirštai susigrūdusią avių bandą nakčiai į urvą kalno atšlaitėje. Piemuo kalbėjo kaimo tarme, tačiau suprato mano aramėjišką šneką ir patikino mane, jog tame tankiai gy-

venamame krašte vilkų nėra. Jis net šuns neturėjo avims nuo žvėrių saugoti, o kad gyvulių neužpultų šakalai, sakėsi pats guląsis miegot prie urvo angos. Užvalgos jis turėjo tik pridegusios miežinės duonos ir į gniutulą suspausto ožkos sūrio. Užtat labai nudžiugo, kai palaužiau kvietinės duonos ir pavaišinau jį ja, medaus koriu ir suslėgtom figom.

Vis dėlto mano duonos jis nevalgė, pastebėjęs, kad nesu žydas, bet šiaip jau manęs nesišalino. Mudu drauge valgėm prie urvo angos, o mano asilas kalno atšlaitėje noriai skabė dygliuotus krūmus. Paskui viskas aplink nusidažė lygiai tokiu melsvu raudoniu, kaip plukėm švytinti kalno atšlaitė, nusileido sutemos ir danguje sužibo žvaigždės. Oras atvėso, iš urvo padvelkė krūvon susikimšusių avių šiluma. Vilnos ir lajaus tvaikas sustiprėjo, bet man jis nebuvo atgrasus. Veikiau priminė saugius vaikystės namus. Pats nustebau, kad iš akių ištryško ašaros. Ne dėl tavęs verkiau, Tulija. Tik sakiau sau, kad kelionės įstangos išvargino glebų kūną. Pamaniau, kad ašaros plūsta iš nuovargio.

Bet, man rodos, verkiau dėl savęs, dėl to, ką išgyvenau ir suvisam palikau praeity, o ir dėl to, kas manęs dar laukia. Tą akimirką be jokios baimės būčiau palinkęs prie užmaršties šaltinio.

Naktį permiegojau ant žolės palei urvą, po žvaigždėtu dangum, kaip vargingiausias maldininkas. Taip kietai miegojau, kad, kai pabudau, piemuo jau buvo išvaręs avis į paganią. Lyg ir nesapnavau jokio blogo sapno, bet pabudus viskas – ir oras, ir žemė – man pasirodė kitokie, nei gulant miegot. Mūsų atšlaitė buvo į vakarus ir, saulei nutvieskus priešais stūksančias kalvas, paliko šešėlyje. Jaučiausi kaip sumuštas, nuilsęs ir vangus ir mano asilas šalimais, lyg kančios perimtas, nunarino galvą. Nesupratau, kas subjurino man nuotaiką, nes maniau, jog nesu toks išgležęs, kad taip sugniužčiau po poros dienų pėsčiavimo ir vienos nakties miego ant kietos žemės. Pamaniau, jog keičiasi oras, nes oro permainos mane visada veikė, kaip kad sapnai ir ženklai.

Mane perėmė tokia baisi nerimastis, kad net valgyti nenorėjau. Rodės, kąsnio nenurysiu. Trūktelėjau iš vynmaišio porą

gurkšnių, bet net vynas manęs nesužvalino. Ėmiau baimintis, kad išgėriau užteršto vandens ar susirgau.

Toli kelyje pamačiau būrelį keliauninkų kopiant į kalną. Bet ilgai truko, kol įveikiau neapsakomą vangumą, apkroviau asilą ir vėl išėjau į kelią. Kalno viršūnei pasiekti prireikė nemažai pastangų, bet, galų gale į ją užkopęs, supratau, kas atsitiko. Pūtė karštas sausas vėjas, tas neramus dykumos vėjas, kuris užėjęs pučia diena po dienos, susargdina žmones, skaudina galvą ir vimdo moteris, švilpia visose pastatų kiaurymėse, o naktimis bildina langines.

Nuo vėjo veidas man akimirksniu nusauso, ėmė graužt akis. Jau aukštai pakilęs saulės rutulys danguje blausiai nuraudo. Tuomet išvydau anapus slėnio kylant mūrų apsuptą šventąjį žydų miestą. Vėjo sūrumo deginama burna, peršinčiom akim pamačiau virš Erodo rūmų bokštų, didmiesčio namų krūsnių atšlaitėse, teatro, cirko ir kitų pastatų baltumu ir auksu švytint šventyklos mūrus, jos statinius ir kolonų eiles.

Bet apsiblaususios saulės šviesoje šventykla nespindėjo, kaip kad man buvo sakę. Marmuras jos nežėrėjo nei auksas netviskėjo. Be abejonės, tai galingas, nepajudinamas, neapsakomos didybės šių laikų statybos stebuklas. Bet man ji tokių jausmų, kaip žydams, nesukėlė. Tik nuovargį jaučiau žiūrėdamas į ją, nes tokį kelią sukoriau, kad ją pamatyčiau. Jau nebuvau toks jaunas, kaip tuomet, kai pirmą kartą išvydau Efeso šventyklą. Karštam vėjui nešant į akis sūrias dulkes, jos grožis ir įstabumas manęs nepakerėjo.

Mano asilas nustebęs atsisuko, kai pradėjau jį skubinti kinkuot toliau. Kai pasiekėm kalno viršūnę, jis pats sustojo toje vietoje, iš kurios geriausiai matyt, turbūt tikėdamasis, kad kurį laiką stulbinėsiu ir džiaugsmingai šūkčiosiu, giedosiu šlovinamąsias giesmes ir kalbėsiu maldas. Priekaištavau pats sau už niaurumą ir vergavimą kūnui, nes per nuovargį ir bjaurų vėją nepajėgiau deramai įvertinti dažnam paties švenčiausio reginio. Piktai krutindamas ausis, asilas ėmė kėblint atšlaitę aprietusiu keliu žemyn. Žingsniavau greta, įsitvėręs jo kinkymų dirželio, – tokie sugležę buvo mano keliai.

Juo žemiau leidomės į slėnį, juo mažiau kamavo vėjas, o pačioj įdauboj jau beveik jo nejutau. Galų gale, apie pusiaudienį, Jopės kelias susijungė su keliu, einančiu į Cezarėją, ir virto romėnišku vieškeliu. Tuo keliu į miestą traukė devynios galybės žmonių. Pulkeliai jų stabteldavo prie vartų pažiopsot į kalvą netoliese, bet dažnas užsidengdavo veidą ir skubinai sukdavo į miestą. Mano asilas pasiuto spyriotis. Pakėlęs akis į dagiais krūmais apžėlusią kalvą, išvydau viršūnėj tris kryžius ir traukulių tampomus vyrus ant jų. Nuo kalvos anapus vartų į kryžius spoksojo visa minia žmonių.

Ir kelyje susitvenkė kamšatis, tad net norėdamas nebūčiau nusigavęs iki vartų. Per gyvenimą mačiau nemažai nukryžiuotų piktadarių ir jų kančios man sušiurkštino širdį. Cirko arenoje stebėjau dar žiauresnių mirčių, bet tos mirtys turėjo kažką jaudulinga. Nukryžiavimas tokių jausmų nekelia. Tai tik gėdingas ir lėtas nubaustojo žudymas. Romos pilietybė mane džiugina bent tikrumu, kad, kada nors nusikaltęs ir nuteistas myriop, būsiu staigiai nukirsdintas kalaviju.

Geriau nusiteikęs aš tikriausiai būčiau nusisukęs, užmiršęs blogą ženklą ir galbūt braute prasibrovęs pirmyn. Bet tų trijų nukryžiuotųjų vaizdas kažin kaip sustiprino oro sukeltą nerimastį, kas kad jų likimas su manimi visai nesisiejo. Ir nežinau kodėl, – bet turėjau taip pasielgti, – vedinas asilu, aš visą stadiją išsukau iš kelio ir pro nuščiuvusią minią ėmiau kopt į kalvą.

Prie kryžių ant žemės drybsojo keli dvyliktojo legiono sirų kariai ir, gerdami perrūgusį vyną, mėtė kauliukus. Ant kryžių negalėjo būti paprasti vergai ar piktadariai, nes nuošaliau nuo karių sargybą ėjo ir šimtininkas.

Atsainiai nužvelgiau tuos traukulių tampomus nukryžiuotuosius, bet paskui mano akį patraukė lentelė ant vidurinio kryžiaus, pritvirtinta nuteistajam virš galvos. Joje graikų, lotynų ir vietos kalbom buvo parašyta: „Jėzus Nazarietis, žydų karalius." Iš karto aš to užrašo nesuvokiau – taip sukrėstas buvau. O paskui pamačiau dygliuotą vainiką, nelyg karūną užspaustą nukryžiuotajam ant nusvirusios galvos. Nuo jo dyglių karaliaus veidu ėjo sukrešusio kraujo dryžiai.

Bemaž tą pat akimirką užrašas ir nukryžiuotojo veidas man akyse užtemo, saulė danguje prapuolė ir vidury dienos pasidarė taip juoda, kad vos įžiūrėjau arčiausiai stovinčius žmones. Paukščiai nutilo, kaip per saulės užtemimą, net žmonės nuščiuvo, buvo girdėti tiktai karių mėtomų kauliukų barškėjimas į skydą ir nukryžiuotųjų alsavimas.

Pusiau juokom pirmiau rašiau tau, Tulija, kad iškeliavau ieškoti žydų karaliaus. Užėjau jį ant kalvos prie Jeruzalės vartų nukryžiuotą ir dar gyvą. Perskaitęs užrašą ant kryžiaus ir pamatęs ant jo galvos erškėčių vainiką, jau nėmaž neabejojau suradęs tą, kurio ieškojau, vyrą, kurio gimimą rodė žvaigždžių suartėjimas, žydų karalių, kuris, anot jų Raštų, valdys pasaulį. Kodėl išsyk taip aiškiai šitai supratau, negaliu pasakyti. Bet, matyt, ryto nerimastis pranašavo man tą niaurų reginį.

Džiaugiausi, kad užtemo dangus, nes negalėjau žiūrėt į jo gėdą ir kančią. Spėjau pastebėti tik tiek, kad jo veidas smarkiai sumuštas, o kūnas romėnišku papročiu nuplaktas. Todėl jis buvo gerokai silpnesnis, nei aniedu nukryžiuotieji – diržingi ir rambūs kaimiečiai.

Užtemus saulei, valandėlę nuščiuvo visi gamtos ir žmonių pasaulio garsai. Paskui iš minios pasigirdo nuostabos ir baimės šūksniai. Pamačiau, kad ir šimtininkas pakėlęs galvą smalsiai dairosi į dangų. Kai akys tamsoj apsiprato, vėl galėjau įžiūrėt aplinkumos ypatumus ir susirinkusius žmones. Pastebėję žmonių išgąstį, pro minią prasibrovė keli aukšto rango žydai, – sprendžiant iš galvos apdangalų, valdžios pareigūnai ir Rašto aiškintojai su apsiaustais, padabintais didžiuliais kutais kampuose. Garsiais šauksmais padrąsinę minią, jie ėmė tyčiotis iš nukryžiuotojo. Ragino prikaltąjį įrodyti esant karalių ir nužengt žemyn nuo kryžiaus. Ir kitokių pašaipų laidė, matyt, kartodami tai, ką jis anksčiau buvo kalbėjęs žmonėms.

Šitaip jie mėgino patraukti minią savo pusėn ir joje pasigirdo vienas kitas šaipus šūksnis. Bet daugis žmonių atkakliai tylėjo tarytum slėpdami savo jausmus. Sprendžiant iš apdarų ir veidų, didžią minios dalį sudarė neturtėliai, tarp jų buvo daug Velykų šventėn atkakusių kaimiečių. Mane apėmė nuojauta, kad

širdy jie užjaučia savo nukryžiuotąjį karalių, tik nedrįsta prie legionierių ir valdžios pareigūnų tos užuojautos rodyt. Minioj buvo moterų ir didžiuma jų, užsidengusios galvas, verkė.

Girdėdamas šauksmus, nukryžiuotasis atsispyrė kojom nuo kryžiaus ir pakėlė drebančią galvą. Jis buvo prikaltas prie kryžiaus sulenktais keliais, kad per greit nenumirtų uždusęs. Švokšdamas jis įtraukė oro į plaučius ir traukuliai supurtė jo kruviną kūną. Atmerkęs liūdnas akis, jis, sukiodamas galvą, ėmė žvalgytis į šalis tarytum kaži ko ieškodamas. Bet į pašaipas neatsakinėjo. Ganėtinai jėgų atėmė kūno kankynė.

Abu kiti nukryžiuotieji buvo dar pajėgūs. Nukryžiuotasis iš kairės pasinaudojo proga pasivaipyt prieš žmones. Parodydamas savo ištvermę, jis pasuko galvą į karalių ir, matyt, niekingai trokšdamas patenkinti puikybę, ėmė tyčiotis sykiu su minia.

– Ar ne tu esi pateptasis? – sušuko jis. – Tai padėk sau ir mums!

Bet nukryžiuotasis iš dešinės jį subarė ir apgynė karalių sakydamas:

– Mes kenčiam už tai, ką padarėm, bet tas nieko pikta nėra padaręs. – Tada su nuolankiu liūdesiu kreipėsi į karalių prašydamas: – Jėzau, prisimink mane, kai ateisi į savo karalystę.

Šitaip iškankintas, galuojančiai mirčiai artėjant, jis iš tiesų dar kalbėjo apie karalystę. Anksčiau toks atkaklus tikėjimas tikrai būtų mane prajuokinęs. Bet dabar manęs juokas neėmė. O tas jų apsižodžiavimas pasirodė labai apgailėtinas ir baisus. Bet dar labiau nustebau, kai žydų karalius atgręžė kančios perkreiptą veidą į piktadarį ir silpstančiu balsu paguodė:

– Būsi su manim karaliaus sode.

Nesupratau, ką jis norėjo pasakyti. Kaip tik tada pro šalį ėjo Rašto aiškintojas ir skvarbiom akim įtariai apžiūrinėjo minią. Sulaikęs jį, paklausiau:

– Ką jūsų karalius vadina karaliaus sodu? Kodėl jį nukryžiavo, jei nieko pikta jis nepadarė?

Rašto aiškintojas dygiai nusijuokė ir atsakė:

– Ar tu svetimšalis? Nejau labiau tiki plėšiko liudijimu nei aukštąja taryba ir jį nuteisusiu Romos vietininku? Jis – ne žydų

karalius. Jis tik sakėsi esąs karalius ir piktžodžiavo prieš Dievą. Net ant kryžiaus jis piktžodžiauja, kalbėdamas apie karaliaus sodą.

Jis tvirčiau susisiautė apsiaustą, kad net kutu neprisiliestų prie mano drabužių. Tai mane įžeidė ir aš rėžiau:

– Aš tai išsiaiškinsiu!

Grėsliai dėbtelėjęs į mane, jis įspėjo:

– Žiūrėk savęs. Turbūt nesi vienas iš jų? Jis daugel sukurstė, bet jau nebekurstys. Negailėk jo. Jis kurstytojas, maištininkas, piktesnis už plėšikus iš abiejų šonų.

Tada mano nerimastis pratrūko piktumu: niūktelėjau jam ir, užmiršęs savo asilą ir padėtį, priėjau prie šimtininko, užkalbinau dėl visa ko lotyniškai, bedžiau pirštu į žydą mokslinčių ir pareiškiau:

– Aš Romos pilietis, o tas žydas man grasina!

Šimtininkas tamsumoje tiriamai pasižiūrėjo į mane, nekantriai atsiduso, žvangindamas kariškais reikmenim, žengė kelis žingsnius per susispietusius žmones ir minia atsitraukė nuo kryžiaus. Tada pasveikino mane lotyniškai, norėdamas pasirodyti išprusęs, bet iškart prašneko graikiškai tardamas:

– Nesirūpink, brolau. Jei iš tiesų esi pilietis, nemenkink savo garbės bartynėm su žydais šabo išvakarėse.

Paskui kreipėsi į minią ir sušuko, savo žodžių netaikydamas tiesiogiai valdžios pareigūnams nei Rašto aiškintojams:

– Skirstykitės ir skubėkit į savo namus! Jau gana prilaidėte liežuvius! Daugiau stebuklų čia nepamatysit! Bėkit valgyt savo keptų avinėlių ir pasprinkit jų kaulais.

Iš jo žodžių supratau, kad priešiškoje minioje buvo tokių, kurie iš tiesų laukė stebuklo ir tikėjosi karalių savom jėgom dar nužengsiant nuo kryžiaus. Bet tie laikėsi atokiau, baimindamiesi savo valdžios pareigūnų ir Rašto aiškintojų. Kai kurie patikėjo šimtininku ir patraukė miesto link. Ir grūstis kelyje jau buvo praretėjus.

Šimtininkas draugiškai kumštelėjo man į šoną ir pakvietė:

– Eikš, išgersim šlakelį vyno. Šis reikalas ne mūsų, nors tarnyba verčia būti čia. Žydai visais laikais žudė savo pranašus. Jie

žūtbūtinai įsimanė nužudyti savo karalių su romėnų pagalba, bet romėnams čia nėra ko kištis.

Jis nusivedė mane už kryžių, ten ant žemės gulėjo nukryžiuotųjų drabužiai. Kareiviai juos buvo pasidalijię ir kiekvienas susirišęs į atskirą ryšulį. Šimtininkas pakėlė nuo žemės kareivių vynmaišį ir pasiūlė man vyno. Iš mandagumo trūktelėjau gurkšnį rūgštaus legiono vyno, jis irgi išgėrė ir sunkiai atsiduso:

– Geriausia pasigerti. Laimė, mano sargyba truks tik iki vakaro. Rytoj šabas, o, pagal žydų papročius, nakčiai kūnų ant kryžių negalima palikt.

Dar jis pasakė:

– Visa Jeruzalė šnypščia kaip gyvačių kamuolys. Juo geriau pažįstu žydus, juo tvirčiau tikiu, kad geriausias žydas – negyvas žydas. Puiku, kad šventės išvakarėse pakabintos pakelės baidyklės persergės juos neerzeliuoti ir nekliudyti mūsiškių, kurie užmiršta saugotis. Bet šitas vyras pranašas ir yra nekaltas.

Tamsa nesisklaidė, tik retkarčiais rauzganai prašvisdavo ir vėl nujuosdavo. Oras degino kaitrumu, buvo slogu kvėpuoti. Šimtininkas pažvelgė į dangų ir paaiškino:

– Matyt, rytuose dykumos vėjas pakėlė smėlio debesį, bet tokio niūraus debesies dar neregėjau. Jei būčiau žydas, manyčiau, kad saulė dengiasi veidą ir dangus sielvartauja dėl Dievo Sūnaus mirties. Tas Jėzus sakėsi esąs Dievo Sūnus. Užtat turi mirti kankinama mirtim.

Jis nelabai pagarbiai kalbėjo su manim, o prietemoje apžiūrinėjo mano drabužius ir veidą, stengdamasis perprast, kas toks iš tiesų esu. Net nusijuokti mėgino, bet juokas užstrigo gerklėje ir jis vėl pažvelgė į dangų.

– Net žvėrys neramūs, – tarė. – Šunys ir lapės bėga į kalvas, o kupranugariai nuo ryto spyriojasi prie vartų ir neina į miestą. Bloga diena visam miestui.

– Bloga diena visam pasauliui, – pasakiau aš, persmelktas slogios nuojautos.

Išsigandęs mano žodžių, šimtininkas prieštariai atstatė rankas ir pasiteisino:

– Iš tiesų tai žydų reikalas, o ne romėnų. Prokuratorius nenorėjo jo bausti, būtų jį paleidęs. Bet žmonės vienu balsu bliovė: „Nukryžiuok, nukryžiuok." Žydų taryba grasino skųstis imperatoriui, kad prokuratorius globoja maištininką. Todėl vietininkas nusimazgojo rankas švęsto vandens dubenyje ir taip apsivalė nuo nekalto kraujo. Žydai kaukė ir priesaikavo su džiaugsmu prisiimsią pranašo kraują ant savo galvų.

– Beje, kas dabar Romos prokonsulas Judėjoje? – paklausiau aš. – Gal ir turėčiau tai žinot, bet aš ne vietinis. Atvykau iš Aleksandrijos, ten visą žiemą mokiausi.

– Poncijus Pilotas, – niekinamai dvilktelėjęs į mane, atsakė jis. Turbūt palaikė klajojančiu sofistu.

Aš labai nustebau.

– Betgi aš jį pažįstu! – šūktelėjau. – Bent jau jo žmoną esu Romoj sutikęs. Ar jo žmona ne Klaudija iš Prokulo giminės?

Iš tiesų kažkada Romoje, Prokulų namuose, klausiausi nuobodaus veikalo. Tas veikalas turėjo atskleisti, kiek Romos labui Prokulai nuveikė Azijoje. Bet vynas ir kitos vaišės buvo puikios, ir su Klaudija Prokula karštai pasišnekučiavau, nors ji buvo gerokai už mane vyresnė. Atrodė jautrios širdies moteris ir mudu vienas kitą ugningai tikinom, kad norėtumėm dar kada pasimatyt. Ne vien iš mandagumo taip kalbėjom. Bet daugiau mes kažkodėl nesusitikom. Miglotai prisiminiau girdėjęs ją susirgus ir išvykus iš Romos. Tu, Tulija, dar tokia jauna, kad jos turbūt neprisimeni. Ji lankydavosi ir imperatoriaus rūmuose, iki Tiberijus iškeliavo į Caprį.

Ta žinia mane taip nustebino, kad valandėlę užmiršau, kada ir kur esąs, ir nugrimzdau į jaunystės bei pirmųjų nusivylimų prisiminimus. Šimtininkas sugrąžino mane į tikrovę tardamas:

– Jeigu tu prokonsulo draugas, pilietis ir atvykėlis, nuoširdžiai patarčiau Velykų šventei prašytis pas romėnus. Žydų aklatikystė per tikėjimo šventes neapsakoma. Užtat pats prokonsulas iš Cezarėjos atkako į Jeruzalę, kad galėtų iš karto užgniaužt kilsiančias riaušes. Gal žmonės nurims, nukryžiavę šventą vyrą, bet niekada negali už juos laiduoti. Bent jau šito vyro šalininkai

išsislapstė ir turbūt audrų nekels, nes nuo kryžiaus jis jau nenužengs.

Jis užėjo prieš kryžių, atidžiai nužvelgė erškėčiais vainikuotą karalių ir abu plėšikus ir viską vienu moju įvertinęs tarė:

– Jis greitai mirs. Nakčia žydai jį suėmė, sumušė ir išsyk nuvedė į tarybą. Prokonsulas įsakė Romos papročiu jį nuplakti, idant žmonės jo gailėtų ir greičiau ištiktų mirtis. Kaip žinai, padoriu išplakimu prieš nukryžiavimą išreiškiama mielaširdystė. Bet šitiems abiem reikėjo sulaužyti blauzdikaulius, kad negalėtų remtis į kryžių kojom ir iki vakaro uždustų.

Tą akimirką išgirdau tokį baisų žvėries staugsmą, kokio kaip gyvas nebuvau girdėjęs. Tamsumas blandėsi, virsdamas šiurpiai pliūpčiojančia žara, ir minia išsigandus subruzdo. Mačiau, kad mano asilas pasibaidė ir su nešuliais puolė lėkt keliu iš Jeruzalės. Būrelis į miestą einančių žmonių jį sustabdė. Ištempęs kaklą, jis dar sykį klaikiai subliuvo nelyg išrėkdamas pasaulio negandą. Puoliau į kelią. Asilas jau nesispyriojo, bet jo kūnas drebėjo, šlapias nuo galvos iki kojų. Plekšnojau delnu, ramindamas jį, bet tas švelnus gyvulys nirčiai ištempė kaklą ir šoko man kąsti. Kažkas iš sulaikiusiųjų asilą tarstelėjo, kad šiandien visi gyvuliai it apsėsti. Dykumos vėjui pučiant, kartais taip, girdi, nutinka.

Nuo vartų atbėgo asilų varovų vyresnysis, apžiūrėjo asilo pakinktus, įdagą ir piktai rėžė:

– Tai mūsų asilas. Ką jam padarei? Gausi atlyginti žalą, jeigu susirgs ir teks jį pribaigt.

Ir pats buvau išsigandęs, nes dar nebuvau matęs taip keistai atrodančio ir šitaip drebančio gyvo padaro. Šokau kraustyti nešulių nuo asilo kupros teisindamasis:

– Visi jūs Jeruzalėje kaip pamišę. Nieko bloga asilui nepadariau. Jis baidosi kraujo ir mirties kvapo, juk nukryžiavote savo karalių.

Bet mudviejų ginčas nutrūko ir nešuliai man iš rankų iškrito ant kelio, nes pasaulį perėmė keistas garsas, tarytum neapsakomai giliai atsidūsėjo ir sudrebėjo žemė. Buvau tai patyręs ir maniau žinąs, kas sukėlė saulės užtemimą, gyvulių nirštą ir mane

dusinte dusinantį nerimą. Tą akimirką suvokiau, kad neprotinga eiti į miestą ir slėptis po kokiu stogu, nors užvis labiausiai troškau griūti į lovą, užsitraukti ant galvos apklotą ir užmiršti visą pasaulį.

Daviau asilų varovui sidabrinį denarijų ir pasakiau:

– Nesiginčykim tokią valandą, kai žemę drebina kančia. Neškis ir pasergėk mano daiktus. Prie vartų aš juos pasiimsiu.

Smūgiais ir spyriais varovas mėgino išjudint asilą iš vietos, bet tas nė nekrustelėjo. Tad varovas surišo asilui priekines kojas, pats užsivertė ant nugaros nešulį ir grįžo į nuomos vietą prie vartų.

Nežinau, ar tik dėl to, kad bijojau žemės drebėjimo, nedrįsau eit į miestą, ar pajutau žūtbūtinai turįs grįžt ant nukryžiuotųjų kalvos, nors ir nemalonu buvo žiūrėt į jų kančias. Širdyje meldžiau dievų – tiek žinomų, tiek nežinomų, taip pat ir savo giminės šyduotųjų dievų, – sakydamas: „Savo valia aiškinausi pranašystes, bet jūsų ženklai išginė mane iš Aleksandrijos į kelią ir atvedė į šitą vietą kaip tik šią valandą. Iškeliavau ieškoti ateities karaliaus, nūsdamas būti šalia jo ir gaut už tai atlygį. Duokit man kantrybės gerbti jį iki mirties, negaunant už tai jokio atlygio."

Taigi palengva užkopiau kalvos atšlaite prie žmonių minios. Ji buvo išretėjus ir pačiam gale pastebėjau kelias verkiančias moteris. Nemačiau jų veidų, nes jos dengėsi galvas. Tas moteris globojo ir guodė tik vienas jaunikaitis, kurio gražus veidas buvo perkreiptas baimės ir kančios. Paklausiau, kas tos moterys. Kažkokio mokslinčiaus tarnas paslaugiai paaiškino, kad moterys atsekė paskui Jėzų nuo pat Galilėjos, kur jis kurstė žmones ir pažeidinėjo Įstatymą.

– Šitas – iš nukryžiuotojo mokinių, tačiau jo žeisti nedera, nes jo šeima pasižįsta su vyriausiuoju šventiku, o jis pats – tik paklydęs jaunikaitis, – paaiškino tarnas, paskui šaipiai pirštu parodė moterį, kurią jaunuolis prilaikė, ir pridūrė: – Man rodos, tai nukryžiuotojo motina.

Šitai išgirdęs, nedrįsau prieiti ir jų pakalbinti, nors buvo labai smalsu ir troškau ką nors sužinoti apie tą Jėzų iš jo šalininko.

Bet mane pašiurpino mintis, kad motinai tenka matyt gėdingą savo sūnaus mirtį. Nors atrodė, kad iš didelės pagarbos motinos kančiai net karaliaus priešininkai nekliudo sielvartaujančių moterų.

Taigi laikiausi tarp žmonių, o laikas bėgo. Dangus dar labiau sutemo, sausame karštyje buvo sunku kvėpuot. Bjaurios musės ir vapsvos aplipo nukryžiuotųjų akis ir žaizdas, kūnus purtė traukuliai. Karalius Jėzus dar kartą kilstelėjo ant kryžiaus, atmerkė pavargusias akis, smarkiai krestelėjo galvą ir garsiai sušuko:

– Mano galia, mano galia, kodėl mane apleidai?!

Jo balsas taip gergždė, kad buvo sunku suprast, ką sako. Žmonės sujudo, ėmė klausinėt vienas kito, ką jis suriko. Vieni sakė sušukus, kad jį Dievas apleidęs, kiti tikino šaukus Eliją. Elijas buvo žydų pranašas, ugnies vežimu iškeliavęs į dangų. Todėl pikčiausi vėl ėmė tyčiotis iš nukryžiuotojo, ragino ir jį pakilt į dangų, jei teisingai supratau. Bet smalsuoliai ir laukiantieji stebuklo šnibždėjosi tarp savęs, iš tiesų tikėdamiesi, kad pranašas Elijas nusileis iš dangaus pagelbėti nukryžiuotajam. Daugis buvo taip išsigandę, kad, švento siaubo perimti, atsitraukė atokiau nuo kryžių ir kėlė rankas, ruošdamiesi dengtis veidus.

Karalius ant kryžiaus vėl kažką pasakė. Arčiausiai stovintieji sušuko jį skundžiantis troškuliu. Kažkoks gailiaširdis bemat pripuolė prie kryžiaus, pagriebė karių vynmaišį, išvarvino ant kempinės perrūgusio vyno, užmovė kempinę ant lazdos galo ir prikišo nukryžiuotajam prie lūpų. Kariai nei šimtininkas neprieštaravo. Nežinau, ar karalius dar pajėgė gerti, nes tamsa buvo tokia tiršta, kad jo veido bruožų neįžiūrėjau. Bent jau lūpas suvilgė, nes balsas pasidarė aiškesnis ir tartum laisvesnis baisiose priešmirtinėse kančiose, kai po valandėlės vėl įsirėžė, atsispirdamas kojom, ir sušuko: „Atlikta!“

Žmonės vėl ėmė ginčytis dėl to, ką jis suriko. Vieni sakė taip, antri – kitaip. Bet aš tamsoje girdėjau traškesį, kai jo kūnas pakibo ant rankų ir galva nusviro ant krūtinės. Tamsoje tas traškesys buvo šiurpus ir aš supratau, kad jis mirė ir jau nebepakels galvos. Nudžiugau, nes jis tikrai buvo ganėtinai prisikentėjęs, nesvarbu, kokius žmonių įstatymus buvo pažeidęs.

Bet aiškiai supratau jį mirus iš to, kad žemė vėl atsiduso ir sudrebėjo po kojom. Duslus požeminis griausmas, tylesnis, bet baugesnis už perkūniją, sugrumėjo mums po kojų ir nuėjo miesto link. Išgirdau skylant uolą, riedančių akmenų bildesį ir sykiu su visais puoliau ant žemės, – žemės drebėjimas, nors buvo trumpas ir greitai baigėsi, buvo pernelyg baisus.

Tada užėjo mirtina tyla, kol kelyje pasigirdo saitus nutraukusių jaučių kanopų dundėjimas. Dangus pamaži giedrijosi, ganėtinai prašvito ir žmonės, purtydami drabužius, ėmė kilti nuo žemės. Drebėjimas kryžių neišvartė, bet Jėzus Nazarietis, žydų karalius, nukankintas ir nusigalavęs kabojo ant rankų ir jau nebekvėpavo. Kariai taip pat pakilo nuo žemės, susibūrė prie jo nustebę, išsigandę ir ėmė šnibždėtis tarp savęs.

Manding, šimtininkas išdavė jų jausmus, drąsiai tardamas:

– Tai dievotas vyras. – Pažvelgęs į išsigandusius žydus, jis įsiuto ir apmaudaudamas, kad eina tokias pareigas, sušuko: – Iš tiesų jis – Dievo Sūnus!

Bet aš prisiminiau žiemą tyrinėtąsias pranašystes, labai nusistebėjau ir pats sau sušnibždėjau: „Ramybė tau, pasaulio valdove, žydų karaliau. Tavo karalystė dar neatėjo."

Sykiu nusprendžiau kuo geriausiai išsiaiškinti, kaip ir kodėl viskas šitaip susiklostė, už kokius darbus jis buvo prikaltas prie kryžiaus, taip gėdingai nužudytas ir niekas net pirštu jo neapgynė. Manau, jo politiniai ketinimai buvo labai vaikiški, o gal jis neturėjo jokio išsilavinusio patarėjo. Tai suprantama, nes protingas vyras vargu ar stotų šalia žydo, siekiančio užvaldyti pasaulį.

Vėl išlindo saulė, bet jos šviesa vis tiek buvo keista, žmonių veidai toj šviesoj atrodė blyškūs ir baugūs. Turiu tau, Tulija, prisipažinti vieną dalyką. Matyt, aš čia kaltas. Negaliu nupasakot, kaip atrodė žydų karalius. Mačiau jį, baisių kančių perimtą, savom akim ir turėčiau prisiminti jo veidą. Bet, ir labai norėdamas, galiu pasakyti tik tiek, kad tas veidas nuo mušimo buvo ištinęs, pamėlęs, erškėčių vainiko sukruvintas. Vis dėlto jo veide buvo kažkas dieviška, nes, perskaitęs užrašą ant kryžiaus, aš nei mirksnį neabejojau, kad tai žydų karalius.

Šiandien norėčiau pasakyti, kad karalius buvo kupinas ramaus orumo, bet galimas daiktas, kad aš pats vėliau tai sugalvojau. Geriau prisimenu jo ramų nuolankumą, liudijusį tylų susitaikymą su likimu. Bet ar gali karalius, kuris žino gimęs valdyti pasaulį ir šito negavęs, romiai ir nuolankiai mirti gėdinga mirtim? Ir paskutiniai jo žodžiai neduoda man ramybės. Ką jis tarėsi atlikęs? O gal tik suprato, kad išleidžia dvasią?

Taigi nors esu atidus stebėtojas, į jo veidą nežiūrėjau, nes pats buvau suglumęs. Sakytum pagarba neleido dėmesingai tyrinėti jo kenčiančio veido. Taip pat neužmiršk, kad visą laiką buvo gana tamsu, tarpais taip tamsu, kad vos įžvelgei nukryžiuotųjų kūnų pavidalus. O kai vėl nušvito saulė, jis buvo negyvas ir iš pagarbos negalėjau įžeidžiai stebeilyt į mirusiojo veidą.

Karaliui mirus, daugis išsiskirstė, tad prie kryžių liko gana tuščia. Žydai Rašto aiškintojai ir valdžios pareigūnai irgi išskubėjo ruoštis šabui, palikę tik kelis tarnus žiūrėti, kas toliau dėsis. Vienas iš nukryžiuotų plėšikų pradėjo graudžiai aimanuoti ir skųstis nepakeliamom kančiom. Pora gailestingų moteriškių su ąsočiais priėjo prie šimtininko ir paprašė leist ir jį pagirdyti kvaišinančiu vynu. Jos pasiėmė tą pačią kempinę ir lazdą, sumirkė kempinę ąsotyje ir pagirdė abu piktadarius.

Pagal saulę jau atrodė po trečios. Šimtininkas muistėsi nesmagus, mat, atlikęs svarbiausią darbą, troško kuo greičiau atsikratyt ir abiejų piktadarių. Netrukus iš Antonijaus tvirtovės, lydimas kario, atėjo budelis, nešinas lentom, patyriai nužiūrėjo Jėzų, suprato jį mirus ir ėmė lenta šaltakraujiškai laužyti aniems dviem nukryžiuotiesiems blauzdikaulius. Laužomi kaulai bjauriai traškėjo, bet budelis guodė piktadarius ir savo darbą vadino gailiaširdyste. Jį lydintis karys buvo vardu Longinas. Jam buvo per maža budelio patvirtinimo, kad karalius miręs, nes smeigė ietim jam į šoną ir patyriai pervėrė širdį. Kai ištraukė ietį, iš perdurtos krūtinės plūstelėjo kraujas ir vanduo.

Sargybiniai krovėsi savo mantą ir nuteistųjų drabužius, atlėgusiom širdim juokavo tarp savęs, nes nuobodi sargyba ėjo į pabaigą. Bet plėšikų aimanoms nuščiuvus, į minią įsigavę keli aklatikiai pasinaudojo proga pašūkauti prieš romėnus. Kariai

tingiai įsibrovė į minią ir ėmė stumdyti aklatikius skydais. Per tą erzelynę vienam žydui lūžo žandikaulis. Tuomet jie užsičiaupė ir nugužėjo grasindami ir žadėdami išskersti visus romėnus ir jų parankinius šventykloje, kai tik gaus ginklų. Šimtininkas man paaiškino, kad tai buvo ne karaliaus Jėzaus šalininkai, o tik abiejų nukryžiuotų piktadarių bendrai.

Manydamas, kad turi elgtis mandagiai, jis priėjo prie manęs ir atsiprašė už tą kivirčą. Tikėjosi, kad pastebėjau, kaip lengvai jį užgniaužė. Prokonsulas uždraudęs be būtino reikalo žudyti žydus. O paprasčiausių priešingautojų net suimt neverta, nes jiems iš paskos visad atplūsta rėksminga minia, susispiečia prie pilies vartų, ima bliūvaut ir audras kelt. Apskritai reikia vengti neramumų, ypač per žydų šventes. Šitokią politiką nubrėžė Poncijus Pilotas, nes jau išmėgino šiurkštesnių priemonių ir tik nemalonumų prisidarė, net imperatorius jam priekaištavo. Galiausiai šimtininkas pridūrė:

– Aš vardu Adenabaras. Po darbo eisiu atsiskaityti prokonsului ir mielai palydėsiu tave į pilį. Vienas verčiau į miestą neik. Tie šunsnukiai matė mudu kalbantis ir suprato, kad nesi žydas. Bus rūpesčių, jeigu jie tave sumuš arba nužudys kaip Romos pilietį. Reikės pradėt tyrimus, kad galėtumėm juos nubausti, o juk šitame prakeiktame mieste šimtai tūkstančių slaptaviečių.

Jis nusišaipė ir iškart pridūrė:

– Taigi venkim bergždžios plūkiavos, be to, patinki man iš veido, – mokytus vyrus aš gerbiu. Ir pats moku skaityti ir rašyti, nors lotyniškai šneku prastai. Tiesa, pilyje vietos nedaug, bet tikrai rasim tau prideramą būstą.

Paskui jis dar pridūrė, kad prokonsulas gyvena paprastai ir, atvykęs į Jeruzalę, pasitenkina Antonijaus tvirtove, saugoma karinės įgulos. Tiesa, Erodo statydinti galingi rūmai nepalyginti prašmatnesni, bet įgula tokia menka, kad prokonsulas, įgijęs nemalonios patirties, nenori skirt jos perpus. Antonijaus tvirtovė neįveikiama ir iš jos matyt visa šventykla. O kaip tik ten, šventyklos kieme, ir kyla visi neramumai.

Jis nykščiu bedė į nukryžiuotąjį kūną už nugaros, garsiai nusikvatojo ir tarė:

– Vienas linksmiausių mano gyvenimo reginių – kai tas pranašas Jėzus surišo iš virvių rimbą ir šventyklos kieme puolė vaikyt balandžių prekeivių ir vartyt pinigų maineivų stalų. Tąkart valdžios pareigūnai nesiryžo jo liesti, nes buvo atsivedęs daug šalininkų. Kai įjojo asilu į Jeruzalę, įsiaudrinusi žmonių minia klojo jam po kojų drabužius, mojo palmių šakom ir šlovino kaip Dovydo sūnų. Kitaip jie nedrįso parodyt laikantys jį karalium. Kiek žinoma, jis tikrai Dovydo giminės – tiek iš tėvo, tiek iš motinos pusės.

Jis atsargiai kryptelėjo galvą kalvos atšlaitėje palikusių moterų linkui ir tarstelėjo:

– Ten jo motina.

Žmonių kamšalynei prasisklaidžius, moterys puolė ant žemės lyg neperveikiamo skausmo nugaluotos. Bet veidų jau nesidangstė, o kėlė galvas į kryžių. Nereikėjo spėliot, kuri iš jų Nazariečio motina. Dar buvo nesena moteris ir tą akimirką jos veidas man pasirodė pats gražiausias iš visų regėtų moterų veidų. Net širdgėlos sustingdytas, jis atrodė skaistus ir sykiu atitolęs, rodės, ta moteris daugiau kaip gyva nepasakys nei vieno bergždžio žodžio. Jai nereikėjo įrodinėt savo karališkos kilmės. Tai liudijo jos veidas, nors ji vilkėjo paprastą apdarą, kaip ir kitos kaimietės.

Man norėjos, kad palydovės pavestų ją šalin, būčiau prisiartinęs prie jos, paguodęs ir pasakęs, kad jos sūnus mirė ir daugiau nesikankins. Tačiau prakilnaus grožio jos veidas buvo taip užlietas liūdesio, kad negalėjau prieiti artyn. Greta jos ant žemės klūpojo kita moteris, kurios aistrus veidas be perstogės trūkčiojo, o akys stebeilijo į kryžių sakytum dar nesuvokiant, kas atsitiko. Trečioji moteris atrodė vyresnė. Jos griežtame žydiškų bruožų veide matės daugiau pykčio ir nusivylimo, negu liūdesio. Atrodė, kad iki paskutinio akimirksnio ji tikėjosi stebuklo ir vis negali susitaikyti su tuo, kad nieko neįvyko. Kitos moterys laikėsi nuošaliau.

Vėl nukreipiau akis į karaliaus Jėzaus motiną ir stebeilijau į ją kaip apkerėtas, negirdėdamas, ką tauškia Adenabaras. Tik jam palietus mano ranką, aš išsipančiojau iš tų kerų. O jis pasakė:

– Baigiau darbą ir neturiu noro ilgiau užtrukti šitoj niūrioj vietoj. Tegul žydai patys pasiima savo negyvėlį, jeigu nenori, kad kabotų ant rąsto per šabą. Tai jau ne romėnų reikalas.

Vis dėlto jis paliko kelis savo vyrus saugoti kryžiaus. O pats suskubo eit sykiu su budeliu, nes nedrįso grįžt į pilį vos poros sargybinių lydimas. Pakeliui jo galėjo tykoti plėšikų bendrai. Kelias buvo tuštesnis, grūstis prie vartų prasisklaidžius. Nuo miesto namų kalvą pasiekė kepamos mėsos kvapas, bet aš tikrai nejaučiau alkio.

Pažvelgęs į saulę, Adenabaras tarė:

– Iki vakaro dar turim laiko. Žydų šabas prasideda tik tada, kai danguje suspindi žvaigždės. Šį vakarą jie valgys Velykų avinėlį, nors viena jų atskala jau vakar vakare suvalgė. Žydų šventykla – nelyg didžiulė skerdykla. Vakar ir šiandien tūkstančiams avinėlių ten buvo nuleista kraujas. Šventikams tenka visų skerdžiamų gyvulių mentys, o Dievui – riebalai.

Savo keliondaikčius radau prie vartų ir Adenabaras šiurkščiai paliepė delsiam asilų varovui užsikrauti ant nugaros mano ryšulį ir nešt į pilį. Varovas nedrįso prieštaraut. Tad, legionierių kaustytiems batams tolygiai kaukšint į kelio grindinį, patraukėm į pilies kalną. Kariai buvo patyrūs, nes nė vienas iš jų smarkiai neuždusо. O aš pats uždusau, iki priėjom pilies vartų perėją, nes kai kur kelias kilo labai stačiai. Numetęs mano daiktus vartų perėjoje, žydas į pilį kojos nekėlė. Atsilyginau jam pora skatikų, nors Adenabaras sakė, kad visai be reikalo. Elgiausi su varovu maloniai, bet jis, nutolęs nuo vartų saugiu atstumu, sustojo, ėmė grūmot kumščiu ir garsiai keikti romėnus. Sargybinis grėsliai pakėlė ietį, žydas puolė bėgti, o legionieriai pratrūko garsiai kvatoti, pamatę, kad tas neša kudašių.

Įžengėm į tvirto grindinio kiemą, Adenabaras dvejodamas sustojo ir tiriamai nužvelgė mane. Ir pats jaučiau – pažiūrėti nesu tiek patikimas, kad galėčiau žengt pas prokonsulą, nors bausmės vykdymo vietoje mudu su šimtininku puikiai susišnekėjom. Bet kieme buvo justi romėniškas griežtumas ir tvarka, užuodžiau kareivinių kvapą. Tas metalo, odos, valymo priemonių ir dūmų kvapų mišinys nėra nemalonus, bet, jį pajutęs,

vyras išsyk meta akį į savo dulkinas kojas ir pasitaiso apsiausto klostes. Ir legiono aukuras baltavo kieme, tad išreiškiau jam pagarbą, bet imperatoriaus atvaizdo niekur nepamačiau.

Adenabaras nusiskundė, kad tvirtovėje neįmanoma dorai nusiprausti, nes reikia taupyti vandenį, bet nuvedė mane į karių namus ir paliepė vergams pasirūpinti, kad gaučiau apsišvarinti ir persirengti. Pats pasakė tuo tarpu atsiskaitysiąs prokonsului ir pažadėjo užsimint apie mane.

Nusirengiau, apsiprausiau, išsitepiau plaukus, persivilkau švarius marškinius ir paliepiau šepečiu apvalyti mano apsiaustą. Pamaniau, kad ir auksinį žiedą reikėtų ant nykščio užsimauti, nors šiaip jau viešai jo nemūviu, nenorėdamas be reikalo patraukti žmonių dėmesio. Viską dariau greitomis ir grįžau į kiemą kaip tik tą akimirką, kai susirūpinusiu veidu prokuratorius Poncijus Pilotas su palydovais lipo bokšto laiptais žemyn. Pas jį prašėsi kažkoks turtingas žydas, bet iš kiemo jis toliau nėjo, baisindamasis susiteršti šabo išvakarėse.

Matyt, jis buvo įtakingas vyras ir sutarė su romėnais, jei vietininkas pavakare jį priėmė. Priėjau arčiau ir atsistojau prie žiopsančių karių būrio. Jo reikalas irgi buvo susijęs su dienos įvykiais, nes tas turtingas senukas ramiai ir oriai paprašė leidimo nukabint nuo kryžiaus Jėzaus Nazariečio kūną ir prieš prasidedant šabui palaidoti savo sode netoli bausmės vietos.

Poncijus Pilotas dar sykį paklausė stovinčiųjų aplinkui, ar žydų karalius tikrai mirė ant kryžiaus, o tada tarė:

– Jau gana per jį rūpesčių ir vargų. Ir mano žmona per tas bergždžias riaušes susirgo. Imk ir neškis jį, noriu galų gale užbaigt tą nemalonų reikalą.

Žydas įteikė jo raštininkams dovaną ir išėjo taip pat oriai, kaip atėjo. Nustebęs Pilotas paklausė savo palydovų:

– Ar šitas Juozapas Arimatietis nėra narys tarybos, kuri nuteisė Jėzų? Jeigu jį iš tiesų slapčia globojo tokie kilmingi vyrai, galėjo anksčiau panaudot savo įtaką. Būtumėm išvengę bylos, nes mums ji garbės nedaro.

Adenabaras pamojo man ranka. Išėjau į priekį, pagarbiai pasveikinau Pilotą kaip prokonsulą ir prisistačiau. Jis abejingai

atsakė į mano sveikinimą ir, norėdamas parodyt gerą atmintį, tarė:

– Taip, taip, žinau apie tave. Tavo tėvas buvo tas astronomas Manilijus, bet tu ir iš garsiosios Mecenato giminės. Kad ir blogą dieną pataikei Jeruzalėn! Laimė, žemės drebėjimas didelių nuostolių mieste nepadarė. Na, savom akim pamatei, kaip mirė Jėzus Nazarietis. Nors ką čia! Po metų niekas jo jau neprisimins.

Jis nelabai klausė mano atsakymo, o iškart pridūrė:

– Pamačiusi tave, žmona apsidžiaugs. Ji nesveikuoja, bet mielai drauge pavakarieniaus. Aš ir pats prastokai jaučiuosi. Įsisenėjus sausgėla kamuoja, o ir pats matai, kad Jeruzalėje tarnyba – lakstinėjimas stačiais laiptais aukštyn ir žemyn.

Vis dėlto jis vaikščiojo žvaliai ir lengvai, kažkokio nerimo pagautas, ir nenustygo vienoj vietoj. Buvo liesokas ir jau praplikęs, nors pliką kaktą dengė nuo pakaušio užšukuoti plaukai. Akys šaltos ir skvarbios. Žinojau, kad jo tarnybos kelias nebuvo lengvas, bet per santuoką jis gavo ir pajamingas prokuratoriaus pareigas. Jis, žinoma, nėra tikras prokonsulas, o pavaldus Sirijos prokonsului. Vis dėlto jis gana malonus žmogus. Šypsosi santūriai, moka pasišaipyti iš savęs. Turbūt, kaip romėnas, jis jaučia didžiulę pareigą įgyvendinti teisingumą svetimoj besivaidijančioj tautoj. Todėl Jėzaus Nazariečio istorija jį graužte graužė.

Jis apmaudžiai pasakė:

– Lažinuos, kad man užkopus į savo būstą žydai dėl savo šventinių rūpesčių tuoj vėl atbėgins mane į kiemą. Sėdint Romoje, lengva patarinėt gerbti jų papročius, bet, juos gerbdamas, daraus veikiau jų valdiniu, nei valdytoju.

Jis neramiai žingsniavo per kiemą ir mostu parodė leidžiantis man eit greta.

– Ar jau matei jų šventyklą? – paklausė jis. – Į kiemą mes, pagonys, galim įeiti, bet toliau įžengęs neapipjaustytasis užsitraukia mirties bausmę. Sunku patikėti, jog tai Romos valstybė. Net imperatoriaus atvaizdo nevalia laikyti prieš akis. Ir grasinimai mirties bausme – ne juokas. Jau turim liūdnos patirties. Kartais koks paikšis keliauninkas, smalsumo pagautas, persirengia

žydu, panūdęs pažiūrėt uždraustosios šventyklos dalies, nors joje nieko ypatinga nėra. Per didžiausią šventinę grūstį gal pasiseks šitai padaryt, bet įkliuvusį jie be gailesčio užmėto akmenim. Turi tokią teisę, o tokia mirtis tikrai nemaloni. Tikiuosi, tu tokių ketinimų neturi.

Jis klustelėjo, kas nauja Romoje, ir akivaizdžiai nurimo, išgirdęs, jog žiemą praleidau Aleksandrijoje, kur gilinaus į filosofiją. Supratęs, kad aš politiškai nepavojingas, ir, parodydamas prielankumą, jis, užmiršęs sausgėlą, nusivedė mane į vidaus kiemą, o paskui į didžiulį bokštą, iš kurio matyti šventykla. Pavakare tas didingų statinių kūrinys, su daugybe savo kiemų ir prašmatnių arkadų, atrodė įstabiai. Pilotas parodė man prekiautojų ir svetimšalių kiemą, moterų kiemą ir vyrų kiemą bei šventyklos vidaus kiemo statinį, kur yra žydų šventoji. Net jų vyriausiasis šventikas jon įžengia tik kartą per metus.

Aš paklausiau, ar tiesa, kad žydai šventojoje garbina laukinio asilo galvą. Juk toks pasakojimas įsišaknijęs daugelyje tautų. Prokonsulas atsakė, jog tai netiesa. Ir patikino:

– Ten ničnieko nėra. Ji visiškai tuščia. Per pirmosios šventyklos gaisrą Pompėjus su keliais vyresniaisiais kariais užėjo už uždangos ir nieko nerado. Gryna teisybė.

Vėl atėjo jo kviesti ir mes nulipome žemyn į tvirtovės kiemą. Atlydėtas šventyklos sargų, jo laukė žydų vyriausiojo šventiko pasiuntinys, jis nirčiai unkšdamas pareikalavo, kad nukryžiuotųjų kūnai būtų nuimti nuo kryžių iki saulės laidos. Poncijus Pilotas atšakiai liepė jam pasiimti tai, kas jo, dėl akių juodu kiek pasiginčijo, ar tai žydų, ar romėnų rūpestis, nors pasiuntinys, be abejonės, jau buvo pasirengęs pats atlikti tą nemalonų darbą, todėl ir atėjo su sargybiniais. Jie ketino nugabenti kūnus į žydų sąvartyną ir sudeginti dienąnakt kūrenamoje ugnyje, kur naikinamos atliekos.

Prokonsulas nuovokiai priminė, kad Jėzaus Nazariečio kūno jiems liest nevalia, jei jis dar nenugabentas į kapą. Jis, esą, jau pažadėjęs Nazarietį kitam. Pasiuntiniui tai nepatiko, bet nesiginčijo, tikriausiai buvo gavęs tik nurodymą nukabinti kūnus iki šabo pradžios. Vis dėlto jis mėgino išklausti, kas, kaip ir ko-

dėl išsigabens Jėzaus kūną, bet, įsigiežęs jo, prokonsulas šiurkščiai sviedė:

– Ką pasakiau, tą pasakiau!

Jis atsuko nugarą, rodydamas, kad pokalbis baigtas, ir nieko nepešęs žydas su sargybiniais išėjo.

Aš tarstelėjau:

– Ir numiręs žydų karalius kelia rūpesčių.

Poncijus Pilotas nugrimzdo į savo mintis ir tarė:

– Tiesą sakai. Aš patyręs vyras ir šiaip jau nevarginu galvos mažmožiais, bet ta neteisinga bausmė mane smaugia baisiau, nei tikėjausi. Anksti rytą tas Jėzus pats man prisipažino esąs žydų karalius, bet paskui pridūrė, kad jo karalystė – ne šiame pasaulyje. Supratau, kad valstybei jis nepavojingas, ir nenorėjau jo nusmerkti, bet mane privertė patys žydai.

Įsiutęs jis trenkė kumščiu sau į delną ir išrėžė:

– Tai aš tapau žydų pjudymo ir pinklių auka! Žydai suėmė jį vidury nakties ir greitosiomis susirinkusi įgaliota taryba jį nuteisė. Jie tikrai galėjo jį užmėtyti akmenimis už piktžodžiavimą, nors ir neturi teisės vykdyt mirties nuosprendžių. Ir anksčiau taip nutikdavo, ir jie šventeiviškai išsigindavo – mat neįstengę suvaldyt teisėto žmonių įniršio. Bet šįkart jie, matyt, savų žmonių velti nedrįso. Sumanė įpainioti romėnus. Siunčiau jį net Galilėjos žydų valdovui teisti, nes Jėzus užaugo Galilėjoje ir ten daugiausia mokė. Bet tas gudrus lapinas Erodas Antipas tik pasityčiojo iš jo ir parsiuntė atgal, kad ant manęs kristų kaltė.

– Bet ką Jėzus turėjo galvoje, – ryžausi paklausti aš, – sakydamas, kad jo karalystė – ne šiame pasaulyje? Aš neprietaringas, bet, jam mirštant, drebėjo žemė. Ir dangus gailestingai sutemo, pridengė jo kančias.

Prokonsulas piktai dėbtelėjo į mane ir pataisė mane tikrai šiurkščiai užrikdamas:

– Tu, mano svečias būdamas, nemalk vieno ir to paties, ką nuo ryto mala mano žmona! Ir šimtininką Adenabarą liepsiu suimti, jeigu jis vėl ims pliurpti apie Dievo Sūnų. Tas siriškas prietaringumas nepakenčiamas. Neužmiršk, kad esi romėnas.

Džiaugiausi, atvirumo valandėlę bokšte nieko neužsiminęs apie pranašystes, atginusias mane į Jeruzalę. Bet, pamatęs jo susierzinimą, dar tvirčiau pasiryžau viską iki galo išsiaiškint. Keista, kad aklatikio žydo nukryžiavimas slegia širdį Romos prokuratoriui. Žydų karalius tikrai buvo nepaprastas žmogus.

Poncijus Pilotas leidosi kopt laiptais į savo būstą, bet pakvietė mane ateit vakarienės, kai sutems. Grįžau į karių namus, kur, pasibaigus tarnybos metui, buvo pats gėrynių įkarštis. Išgirdau, kad Judėja – puikaus vyno šalis ir, paragavęs vyresniųjų karių vyno, išsyk tuo patikėjau. Atmieštas vandeniu, tas vynas gaivina, skonis nepasigadina, ir saldumo ne per daug.

Pasikalbėjau su vyresniaisiais kariais, technikais ir legiono karo technikais ir sužinojau, kad Poncijus Pilotas iš tikrųjų nenoromis ir tik žydų spaudžiamas nubaudė nukryžiavimu žydų karalių. Tiesa, jis buvo nuplaktas, kareiviai iš jo kieme tyčiojosi, bet veikiau iš įpročio ir dėl smagumo. Paskui ketino jį paleisti. Atrodė, kad visus kamuoja kaži koks kaltės jausmas, nes kiekvienas nūdo išsiteisint ir apkaltinti žydus. Žemės drebėjimas karius sukrėtė ir įkaušę kai kurie ėmė porinti iš žydų išgirstus pasakojimus apie karaliaus padarytus stebuklus. Jis gydęs ligonius, išvarinėjęs piktas dvasias, o vos prieš kelias dienas kažkur netoli Jeruzalės iš mirusiųjų prikėlęs vyrą, pragulėjusį kape kelias dienas.

Tą pasakojimą palaikiau būdingu pavyzdžiu, kaip greit išsipučia gandai, kai nutinka koks baisus dalykas. Vargiai nuslėpiau šypseną, matydamas, kaip noriai ir godžiai tie, šiaip ar taip, menko išsilavinimo vyrai klauso ir tiki neįmanomais dalykais. Net prikeltojo vardą kažkuris sakėsi žinąs. Jie rimčiausiai tvirtino, jog kaip tik žinia apie prikėlimą iš mirusiųjų, pasklidusi po visą Jeruzalę, perpildė žydų valdžios kantrybės taurę. Išgirdę apie prikėlimą, jie nusprendė užmušti stebukladarį.

Vieno kupranugarių dalinio vadas, Velykų šventei iš dykumos pakraščio pašauktas į Jeruzalę, kaip šitokio žydų nepakantumo pavyzdį, papasakojo Galilėjos valdovą Erodą vos prieš metus kitus nukirsdinus pranašą, atėjusį iš dykumos. Tas būriais viliojęs žmones krikštytis Jordane ir tapti ateisiančios karalystės valdi-

niais. Vadas savom akim buvo matęs tą vyrą. Šis, esą, gobėsi kupranugario vilnos apsiaustu ir visai nevalgė mėsos.

Taip pat sužinojau, kad kelių šimtų žydų bendruomenė, įsikūrusi nepasiekiamame dykumos krašte ant Negyvosios jūros kranto, tyrinėja Raštus ir laukia ateisiant karalystės. Tie griežti vyrai kitaip skaičiuoja laiką nei tikratikiai žydai ir taiko kelias įšventinimų pakopas.

Užslinkus tamsai, kariai uždegė žiburius, o man atėjo laikas kopt į vietininko būstą. Išgirdau visokių sąmojų, bet man atvirai pasakė, kad į vyresniųjų karių namus slapta atvežta pora sirių šokėjų ir muzikantų. Esą, prokonsului nuėjus gulti, aš kviečiamas į bendras linksmybes. Kariai manė nusipelnę kokios nors pramogos už žydų Velykas, per kurias legionui buvę tiek bergždžios plūkiavos.

Vietininko būsto niaurumą bokšte buvo pasistengta prasklaidyt brangiais kilimais, apmušalais ir gultų priegalviais su dailaus audinio užvalkalais. Valgėm iš siriškų indų, o vyną mums patiekė jau supilstytą į stiklines taures. Į svečius buvo pakviestas įgulos vadas – tykus, tiesiog nebylus vyras, kuris tikriausiai buvo gabus karvedys, tačiau Klaudijos Prokulos ir jos draugės buvimas jį taip smarkiai trikdė, kad neįstengė pražioti burnos. Atėjo ir Adenabaras bei prokonsulo raštininkas. Lempose degė malonaus kvapo aliejus, bet abiejų moterų kvapsnis jį stelbte stelbė.

Džiaugiausi susitikęs su Klaudija Prokula, nors, atvirai sakau, pamatęs gatvėje, kažin ar būčiau pažinęs. Atrodė sunykus, išblyškus, jau žylančius plaukus nusidažius raudona chna. Išties tik iš akių ją pažinau, o į jas pažvelgęs pamačiau tą patį nerimastingą juslumą, kitados Prokulų rūmuose Romoje visą popietę mane kerais kerėjusį, mat buvau dar jaunas.

Padavusi puoselėjamas liesas rankas, Klaudija Prokula ilgai žiūrėjo man į akis. Paskui, neapsakomai mano nuostabai, puolė, apsivijo rankomis kaklą, pabučiavo skruostus ir pratrūko šniurkščioti:

– Markai, Markai, aš tokia laiminga, kad atėjai. Kad paguosi mane šį baisų vakarą.

Įgulos vadas nusigręžė, susigėdęs ir šeimininko, ir manęs. Poncijus Pilotas nekantriai subarė ją:

– Na, taip, taip, Klaudija. Stenkis tvardytis. Visi žinom, kad tu sergi.

Klaudija Prokula atitraukė rankas man nuo kaklo ir jau nebuvo tokia graži, kai jos nurausvintais skruostais su ašarom ėmė tekėti mėlyni akių dažai. Bet ji treptelėjo koja ir užriko:

– Aš nekalta, kad mane kamuoja blogi sapnai! Ar neįspėjau tavęs, kad neliestum to švento vyro?!

Pamatęs Poncijaus Piloto sumišimą, pamaniau sau – brangiai jis moka už pareigas, gautas per žmonos giminiškus ryšius. Tikriausiai kitas vyras būtų liepęs žmonai išeit ir nusiramint, o prokonsulas tik bejėgiškai paglostė jai petį, prašydamas tvardytis. Klaudijos Prokulos draugė, gana daili moteris, skubinai puolė gražinti jai veido.

Prokonsulas paėmė iš jos kaušą ir ėmė pats pilstyti vyną iš miešimo indo į stiklines taures, kuriomis pagrįstai didžiavosi. Pirmąją taurę jis, apeidamas įgulos vadą, ištiesė man. Tai buvo ženklas, rodantis, jog jis įsakė išnaršyt mano keliondaikčius. Tyčiomis palikau ant viršaus tą šiurkštų siūlomąjį laišką, kurį gavau sykiu su įspėjimu, kad išmintingiausiai pasielgčiau sprukdamas iš Romos. Tačiau laiške buvo vardas, kurio neminėsiu, bet kurio galybę pamačiau net Rytuose. Tad dar kartą dėkoju tau, Tulija, nes, išsiųsdama iš Romos, įdavei man tą vardą kaip skydą.

Geriant vyną, Poncijus Pilotas santūriai nusišypsojo ir tyliai pasakė pamaži imantis suprasti bent jau žydų paprotį, draudžiantį moterims valgyt drauge su vyrais. Bet Klaudija Prokula jau buvo nurimusi ir pakvietė mane įsitaisyti šalia ant gulto, kad galėtų pasiekti mano plaukus.

– Čia nieko bloga, – pasiteisino ji. – Tokio amžiaus aš tinku tau į motinas. Juk tu – vargšas našlaitis, niekuomet neturėjai motinos.

– Dievams turbūt nėra neįmanomų dalykų, – atšoviau aš. – Tarkim, kad, būdama penkerių, pagimdei sūnų.

Žinoma, tai buvo įžūlus šunuodegiavimas, nes mudviejų amžiaus skirtumas – mažų mažiausiai penkiolika metų, bet mote-

rims tokie pasakymai patinka. Peštelėjusi man plaukus, Klaudija Prokula pavadino mane veidmainiu ir įspėjo savo draugę, kad netikėtų niekuo, ką jai sakysiu, nes aš esąs apgauliausias Romos suvedžiotojas ir būdamas keturiolikos jau atmintinai mokėjau Ovidijų. Laimė, apie testamentą, per kurį praturtėjau, ji neužsiminė.

Prokonsulo tas juokas neužgavo. Priešingai, man pasirodė, kad jam patinka viskas, kas kelia jo žmonai nuotaiką. Jis patarė man tvardytis ir neužmiršti, kad prokonsulo sutuoktinė turi neliečiamybę. Jis tikrai vadino save prokonsulu. Be to, pasakė, kad Klaudija Prokula, gyvendama tarp žydų, surimtėjo ir nusikratė lengvabūdiškumo, būdingo Romos diduomenei.

Šitaip tuščiai plepėdami pradėjome valgyti. Esu valgęs ir gardesnių patiekalų, bet maistas buvo nepriekaištingas, nors prokonsulas gyveno kukliai. Bent jau visi patiekalai buvo švieži, puikios sudėties, o tai turbūt ir yra gaminimo meno pamatas. Vis dėlto smagiausia buvo ta pakili valandėlė, kai buvo įneštas didelis puodas su dangčiu ir vietininkas išvarė iš kambario patarnaujančius vergus. Jis pats nukėlė dangtį, iš puodo pakilo gardus keptos mėsos su rozmarinais kvapas ir Adenabaras su įgulos vadu džiaugsmingai šūktelėjo. Poncijus Pilotas juokdamasis man paaiškino:

– Matai, kaip mus tvarko žydai. Romos prokonsulas, kaip nusikaltėlis, į Antonijaus tvirtovę paslapčia gabenasi kiaulieną iš anos Jordano pusės.

Sužinojau, kad rytinėje Galilėjos ežero pusėje auginamos didelės kiaulių bandos romėnų įguloms, bet, baiminantis žydų papiktinimo, įvežt kiaulieną į Jeruzalę griežtai draudžiama. Muitininkai privalo paisyti to draudimo, nors yra palankūs Romai. Todėl kiaulieną su Romos valstybės antspaudu į Antonijaus tvirtovę vietininkui slapta gabena pasiuntinys.

– Čia prisiminiau, – įsitraukdamas į pašnekesį tarė Adenabaras, – kad Jėzus, žydų karalius, iš tiesų padarė tik vieną pragaištingą darbą ir tai nutiko Gadaroje, rytinėje Jordano pusėje. Jėzus nebuvo prietaringas, o pažeidinėdavo žydų Įstatymą, net šabą, ką tik galėdavo. Bet, matyt, jo širdyje glūdėjo žydiškas pa-

sidygėjimas kiauliena, nes sykį, daugiau nei prieš metus, keliaudamas per Gadaros kraštą, jis, savo mokinių padedamas, nuo kalno skardžio vandenin nuginė tūkstantinę kiaulių bandą. Kiaulės nuskendo, taigi savininkas patyrė didelį nuostolį. Bet piktadariai per sieną parbėgo į Galilėją. Juos nuteisti būtų buvę sunku, o ir atlygio iš jų niekas vis tiek nebūtų išsireikalavęs, juk jie visi buvo vargšai. Gyveno iš šalininkų dovanų, retkarčiais nudirbdavo kokį darbą. Kiaulių savininkas liko patyręs nuostolį. Kažin ar jis būtų radęs liudytojų, nes anoj pusėj garsas apie Jėzų taip pat sklido ir žmonės bijojo jo kaip stebukladario.

Karštai tarškėdamas Adenabaras atsisėdo ant gulto krašto ir galop pratrūko juoku. Tik tada susizgribo, kad mums tai visai nejuokinga, nes ir vėl nusukom kalbą prie Jėzaus, nors valandėlę buvom užmiršę per visokius niekus, kurie priderami maloniai bendraujant. Vis dėlto nežinau, ar bent akimirką buvome jį užmiršę.

Adenabaras sumišo, nustojo juoktis. Poncijus Pilotas užriko:

– Apie tą vyrą mes jau gana prisišnekėjom!

Klaudija Prokula pradėjo drebėti ir nesusivaldžiusi sušuko:

– Jis – šventas vyras, gydytojas ir stebukladarys, tokio pasaulis dar neregėjo! Jei būtum vyras, tikras romėnas, nebūtum jo nuteisęs. Veltui nusiplovei rankas. Šitaip tu kaltės nenusikratysi. Pats pripažinai neradęs jokio jo nusižengimo. Kas valdo Jeruzalę – žydai ar tu?

Prokonsulas nubalo iš piktumo ir vos susilaikė netėškęs vyno taurės žemėn, bet paskutinę akimirką susivokė, kad, sudaužydamas brangų stiklą, nieko nepakeis. Jis susitvardė ir apsižvalgęs susičiuopė, jog draugija nedidelė, bičiuliška ir tarnų kambaryje nėra.

– Aš tikiu tik savo akių regėjimu ir liudijimu, – prisiverstinai ramiai išdaužė jis. – Man nei Erodui jis jokių stebuklų neparodė, nors kaip tik Erodas prašė jo paliudyti savo galią. Visa tai buvo gudriai iškreipta į politiką ir man nieko kita neliko, kaip jį nubausti. Juridiškai žiūrint, ne aš iš tiesų jį nuteisiau. Tik daviau žydams valią. Politika yra politika – jos sprendimus diktuoja naudos sumetimai, o ne nubrėžta teisė. Smulkius klausi-

mus sprendžiant naudinga suteikti žydams valią. Patenkinti jų tautinį saviveikos poreikį. Sprendžiant reikšmingus klausimus, valdžia mano rankose.

– O Jeruzalės vandentiekis? – piktai įgėlė Klaudija Prokula. – Tavo didysis sumanymas ir pasididžiavimas, iškilnus tavo valdymo meto paminklas? Parodyk jį man! Juk jau turėjai brėžinius, jau buvai išmatavęs nuotakumus.

– Negalėjau jėga išnešt pinigų iš šventyklos lobyno, – pasiteisino prokonsulas. – Jei žydai nesupranta, kad tai naudinga, – gėda jiems, o ne man.

– Mano pone, – dygiai tarė Klaudija Prokula, – per visus šiuos metus tu tolydžio nusileisdavai žydams tiek menkus, tiek svarbius klausimus spręsdamas. Bet šituo atveju galėjai parodyt ryžtą ir būtum teisingai pasielgęs. Kodėl manęs nepaklausei, juk pasiunčiau žinią, kad neteistum nekalto vyro.

Adenabaras pamėgino gelbėt padėtį, linksmai įsiterpdamas:

– Vandentiekio reikalą sužlugdė Jeruzalės moterų užsispyrimas. Mat tik eidamos vandens, jos turi progą susirinkusios paplepėt prie vandenviečių. Kuo ilgesnis ir sunkesnis vandens nešimo kelias, tuo daugiau jos gali tuščiai plepėt.

Klaudija Prokula tarė:

– Jeruzalės moterys ne tokios kvailos, kaip manot. Jei viskas nebūtų nutikę taip staiga, netikėtai ir neteisingai, jei jo paties mokinys nebūtų jo pardavęs tarybai, niekas nebūtų jo baudęs. Jei tu būtum turėjęs drąsos bent atidėti sprendimą po Velykų, viskas galėjo susiklostyti kitaip. Jo pusėje buvo amatininkai ir visi tie, kurie vadinasi romiaisiais ir laukia karalystės. Jų daugiau, nei numanai. Net aukščiausiosios tarybos narys paprašė tavęs leidimo palaidot jo kūną nuosavam sode. Aš žinau daug tokių dalykų, kurių tu nežinai. Žinau net tai, ko jo vargšai mokiniai nežino. Bet jau per vėlu. Tu jį nužudei.

Pakėlęs rankas, Poncijus Pilotas paprašė Romos dievų ir imperatoriaus genijaus pagalbos ir užriko:

– Jei nebūčiau jo nukryžiavęs, žydai būtų paskundę Romai, kad aš nusiteikęs prieš imperatorių. Juk draudžiau tau, Klaudija, susitikinėt su tom dvasios pagavai pasiduodančiom mote-

riškėm? Jų sapnai tik sustiprina tavo graužatį. Romėnų vyrai, kreipiuosi į jus! Ką jūs būtumėt darę mano vietoj? Ar nebijotumėt prarasti pareigų ir sėkmingo iškilimo per žydą, kuris sukėlė maištą dėl tikėjimo dalykų?

Įgulos vadas pagaliau išsižiojo ir sududeno:

– Visi lig vieno žydai – pasalūs žudikai. Rimbas, ietis ir kryžius – tinkamiausia politika jiems nuraminti.

Adenabaras tarė:

– Jam mirštant sudrebėjo žemė. Manding, jis tikrai Dievo Sūnus. Bet kitaip pasielgt jis negalėjo. Dabar jis miręs ir nebesugrįš.

Aš irgi įsiterpiau:

– Norėčiau daugiau sužinot apie jo karalystę.

Klaudija Prokula išplėtus akis pasižiūrėjo į mus ir paklausė:

– O jeigu jis grįš? Ką jūs tada darysit?

Ji šitai ištarė su tokiu įkvėpiu, kad mane perėmė drebulys, aš visas pašiurpau ir turėjau sau priminti, kad savom akim mačiau žydų karalių mirštant ant kryžiaus.

Poncijus Pilotas pagailiai pažvelgė į žmoną, papurtė galvą ir priminė kaip kokiai silpnaprotei:

– Dėl manęs tegul grįžta, mieloji mano. Bet tai parodys laikas.

Į kambarį atsargiai įtykino tarnas ir pakvietė Poncijaus Piloto raštininką. Su palengvėjimu atsidusęs, prokuratorius paaiškino:

– Tuoj sužinosim naujienas. Meskim tas nuobodžias šnekas.

Baigėme valgyti slogulio perimti ir, tarnams išnešus indus, išgėrėme vyno. Norėdamas pralinksminti moteris, paniūniavau joms naujausių Aleksandrijos dainų, savo ruožtu Adenabaras nepaprastai laviu balsu užtraukė begėdišką dvyliktojo legiono dainą. Sugrįžo raštininkas ir Poncijus Pilotas, rodydamas, kad pasitiki mumis, leido jam papasakoti, ką girdėjo. Matyt, prokonsulo nusamdyti žydų šnipai vakarais atsėlindavo į pilį atsiskaityti. Ir štai ką raštininkas papasakojo:

– Žemės drebėjimas šventykloje sukėlė baisią baimę, nes nuo viršaus iki apačios perplyšo uždanga. Vyras, kuris išdavė Nazarietį, dieną grįžo į šventyklą ir žėrė šventikams atgal gautus trisdešimt sidabrinių. Vyriausiojo šventiko namuose kilo ne-

apsakomas pasipiktinimas, nes paaiškėjo, kad du tarybos nariai – Juozapas ir Nikodemas – nukabino kūną nuo kryžiaus ir palaidojo netoli bausmės vietos iškaltoje uoloje. Nikodemas nupirko ne tik drobulės, bet ir šimtą svarų miros ir alavijų mišinio palaidojimui. Bet šiaip jau miestas nurimęs ir ruošiasi įprastai Velykų šventei. Jėzaus šalininkai išsisklaidė it pelenai vėjyje. Taryba paleido šūkį: „Verčiau tegul vienas miršta už tautą, nei visa tauta žūva." Tai nuramino žmones. Bent jau garsiai apie Jėzų niekas nebekalba. Prietaringa žmonių pagarba, atrodo, nuslopo, nes jis nepadarė stebuklo, o mirė gėdinga mirtim.

Raštininkas nužvelgė mus, kostelėjo, mėgino nusijuokti ir kalbėjo toliau:

– Dar vienas dalykas. Net neminėčiau jo, bet girdėjau iš dviejų šaltinių. Sako, kad jis, tas Jėzus, grasino trečią dieną prisikelti iš mirusiųjų. Kas tą gandą paleido, neišsiaiškinau, bet tai žinoma ir vyriausiojo šventiko namuose. Kaip tik ten dabar svarstoma, ką daryt, kad taip neatsitiktų.

– Ką aš sakiau! – pergalingai sušuko Klaudija Prokula.

Raštininkas skubinai pasitaisė:

– Noriu pasakyti, kad jie netiki Jėzų prisikelsiant iš mirusiųjų. Bet gali būti, kad jo šalininkai mėgins išvogti kūną ir šitaip apgaut prastus žmones. Užtat šventikai ir tarybos nariai apmaudauja nesudeginę kūno sąvartyne kartu su anais dviem nusikaltėliais.

Pilotas piktai kirto:

– Turėjau numanyti, kad per tą vyrą net naktį neturėsiu ramybės.

Kvaila istorija buvo jį taip nukamavus, kad, pasikvietęs mudu su Adenabaru nuošaliau, jis dar kartą paklausė, ar karalius Jėzus tikrai mirė. Mudu matėm tai savom akim, taip pat matėm karį ietim perveriant jo negyvo širdį. Tad abu prisiekėm:

– Tas vyras mirė ant kryžiaus ir jau neatsistos ant kojų.

Nuo išgerto vyno ir visų išgyvenimų naktis buvo nerami, – nors buvau pavargęs, miegojau blogai, sapnavau blogus sapnus. Ir iš vyresniųjų karių valgomojo sklindančios dainos trukdė miegot. Auštant visiškai išsibudinau nuo šventyklos tri-

mito skardesio, kuris nusklido per visą miestą. Atmintin sugrįžo visa, ką vakar mačiau ir girdėjau. Žydų karaliaus prisiminimas ir mintis apie jo karalystę vėl ėmė graužt man širdį.

Norėdamas išsiaiškinti savo mintis ir prisiminti, ką pats mačiau, sėdau rašyt, bet Adenabaras, užpurtusiom akim ir dar neišsiblaivęs, ėmė tįmpčioti mano apdarą ir kviest pažiūrėt linksmų dalykų kieme. Tiesą sakant, ten tarybos ir vyriausiojo šventiko pasiuntiniai prašėsi pas prokonsulą, nors buvo šabas, – didysis šabas. Poncijus Pilotas paliepė laukti, o paskui juos piktai išbarė už keliamą sumaištį.

Bet žydai tikrai buvo išsigandę ir tikino, kad šįkart riaušės gali būti baisesnės nei pirmiau, jei Jėzaus šalininkai išvogs jo kūną iš kapo ir papasakos, kad jis, kaip žadėjo, trečią dieną prisikėlė iš mirusiųjų. Todėl jie reikalavo ir prašė jo kelioms dienoms pastatyti prie kapo legionierių sargybą, nes savais sargybiniais nelabai pasitikėjo, ir dėl visa ko užantspauduoti kapą prokuratoriaus antspaudu, kurio nei vienas žydas nedrįs laužyt.

Pilotas išvadino juos bobom, kvailiais ir išjuokė sakydamas:

– Atrodo, kad mirusio bijot jo dar labiau, nei gyvo.

Bet jie prižadėjo atsiųsti jam kalnus dovanų iš karto, kai pasibaigs šabas. Per šabą jie, esą, negalį nieko nešiot. Poncijus Pilotas galų gale sutiko patenkinti jų norą ir nusiuntė prie kapo porą sargybinių su legiono raštininku. Raštininkas privalėjo užantspauduoti kapą, bet ne prokuratoriaus antspaudu, o dvyliktojo legiono valstybiniu antspaudu. Pilotui atrodė, kad žydams tokio pakaks. Jis įsakė nakčia sustiprinti apsaugą keturiais ar net aštuoniais vyrais, – sargybos viršininko nuožiūra, – nes puikiai žinojo, kad nakties juodumoj anapus mūro porai romėnų sargybinių likt pavojinga.

Pamaniau, kad man naudinga pasivaikščiot, todėl išpėdinau su raštininku prie kapo. Bausmės vietoje stirksojo trys niaurūs stulpai, nes skersiniai buvo nuplėšti nuimant prikaltuosius. Visai čia pat vešėjo gražus sodas, uoloje buvo iškirstas kapas, o jo anga buvo užritinta milžiniška girnapuse. Jai nuritinti būtų reikėję dviejų vyrų pajėgų, o ir diena svilino karščiu. Raštininkas pamanė, kad kapo tikrint neverta, nes žydų pastatyti sargybi-

niai patikino, kad jo niekas nelietė nuo tos valandos, kai tarybos išdavikai Juozapas ir Nikodemas su tarnais angą užritino akmeniu.

Kol raštininkas legiono antspaudu ženklino kapo angą, aš tartum pajutau stiprų miros kvapą dvelkiant iš kapo. Bet gal tik sodo gėlės aplinkui taip stipriai kvepėjo. Abu legionieriai šiurkščiai šaipėsi iš gautos užduoties, bet turbūt abu labai džiaugėsi, kad tenka saugot kapą dieną, o pavakare pamaina pasikeis.

Grįždami išsiskyrėm su raštininku ir aš patraukiau pasižiūrėt žydų šventyklos, nes raštininkas patikino, kad iki kiemo galiu eiti be baimės. Tiltu perėjęs slėnį, pasiekiau šventąjį kalną ir pro didžiulius vartus su minia įžengiau į pagonių kiemą. Visą rytą žmonės iš miesto plūste plūdo į šventyklą, bet kieme buvo dar ganėtinai erdvės, tad galėjau pasigėrėti jo arkadom. Bet galop žydų nepaliaujamos giesmės ir garsios maldos, aukų kvapas, įkarštis ir pakilumas man ėmė kelt pasidygėjimą. Pagalvojau apie šaltoj uoloj gulintį nukryžiuotojo kūną ir pajutau prielankumą jų karaliui, nors maža ką apie jį žinojau.

Sugrįžau į Antonijaus tvirtovę ir, trokšdamas nusikratyti liūdnų minčių, iki vėlyvos nakties rašiau. Bet man nepalengvėjo, nes rašydamas nejaučiau, kaip anksčiau, tavo, Tulija, artumo.

Bet žydų karaliaus istorijos dar nebaigiu, nes noriu daugiau sužinoti apie jo karalystę ir jau sumaniau, kaip susisieksiu su jo šalininkais ir išsiklausinėsiu, ko jis, gyvas būdamas, mokė.

TREČIAS LAIŠKAS

Markas Mezencijus Manilianas rašo Tulijai.

Rašau savo vardą ir tavo vardą, Tulija, bet, žiūrėdamas į savo vardą papiruse, svarstau, ar tai aš rašau, ar kažkas kitas. Aš jau ne toks, koks buvau, ir sykiais šiomis, ilgiausiomis, savo gyvenimo dienomis pagalvoju, kad mane veikia žydų burtai. Jei viskas iš tiesų nutiko taip, kaip pats po dvejonių ir apmąstymų pamačiau, vadinasi, tapau liudytoju ligi šiol neregėtų dalykų, tad gal imsiu tikėt ir tais padavimais, kurių įvaizdžius atskleidė daugybė filosofų, tarp jų ir kinikai.

Net nežinau, ar kada pasiryšiu išsiųst tau šį laišką. Ankstesnių ritinių dar neišsiunčiau. Gal ir gerai, nes, juos perskaičiusi, turbūt pamanytum, kad nelaimėlis Markas suvis neteko proto. Nelaikau savęs svajotoju, nors, viskuo abejodamas ir atidžiai svarstydamas, ieškojau pasauly ko nors didesnio už dorybes ir juslių malonumus. Prisipažįstu: dėl savo kilmės jaunystėje visais atžvilgiais neturėjau saiko ir neradau deramos pusiausvyros tarp susilaikymo ir malonumų. Mokslo metais Rode nejaučiau nemigos saiko, badavimo saiko, kūno pratybų saiko. Ir tave, Tulija, mylėdamas nejaučiau saiko, nes niekada man tavęs nebuvo gana.

Bet patikėk, širdies gilumoje aš turiu šaltakraujišką budėtoją, kuris saugo mane nuo savinaikos. Jeigu jo neturėčiau, būčiau likęs Romoje ir verčiau praradęs turtus, o gal ir gyvastį, nei atsisakęs tavęs. Kai rašau laiškus, tas budėtojas stebi budriausiai, nes aš be atlydos kruopščiai skirstau, ką tikrai pats mačiau, ką tiktai girdėjau ir ką galiu laikyti gana pagrįstu įrodymu.

Manau, jog privalau kruopščiai užrašyti tai, ką išgyvenau, net jei laiško tau niekados neišsiųsiu. Užrašinėju ir tuščius dalykus, nes kol kas nežinau ir neatskiriu tuščių dalykų nuo svarbių. Man atrodo, kad gavau liudyti naujo Dievo atėjimą į pasaulį. Be abejonės, tiems, kurie šito neišgyveno, tai pasirodys kvailystė. Bet jeigu tai tiesa, vėliau net bergždžiausias dalykas bus svarbus. Šitaip aš teisinuos dėl daugžodžiavimo. Nes jeigu

viskas tiesa, tai pasaulis pasikeis, jis jau pasikeitė ir prasideda nauji laikai.

Bet mano budėtojas nesnaudžia ir įspėja, kad netikėčiau tuo, ko aš tik trokštu. Nors nežinau, ar kada troškau ko nors – ko nors nesuvokiama. Ne, aš pats to negalėčiau sugalvoti, net susapnuoti negalėčiau. Aš pažinau tik žemiškas karalystes, bet ši karalystė ne tokia, ji visai kitokia, ir aš jos nesuimu galvon.

Aš tolydžio persergsčiu save, kad vien iš tuštybės neįžiūrėčiau tuose įvykiuose nesamų dalykų. Juk kas aš toks – aš, Markas, kad kaip tik man tai nutiktų. Nelaikau savęs svarbiu. Antra vertus, negaliu neigti to, ką patyriau. Tad papasakosiu.

Vėlai nakčia, kai užbaigiau aną laišką, mėšlungis ėmė gniaužyt man pirštus ir iš karto užmigt negalėjau. Paskui kietai įmigau, bet miegojau trumpai, nes prieš aušrą mane išbudino antras žemės drebėjimas. Jis buvo ilgesnis ir baugesnis nei pirmasis. Dūžtančių molinių indų ir nuo gembių krintančių skydų barškėjimas Antonijaus pilyje visus išvertė iš lovų. Akmeninės grindys man po kojų sulingavo taip smarkiai, kad pargriuvau kniūbsčias. Kieme sargybiniai sutrimitavo pavojų. Negaliu nesidžiaugt legiono tvarka, nes promiegiais ir tamsoje nei vienas karys neišbėgo į lauką be ginklo, nors turbūt visiems pirmučiausia kilo mintis bėgt po atviru dangum, kad neužgriūtų lubos.

Dar buvo taip tamsu, kad kieme reikėjo įdegti deglus. Suirutei ir sąmyšiui nuščiuvus, paaiškėjo, kad, sudrebėjus žemei, mūras keliose vietose įskilo, bet aukų tvirtovėje nėra. Nustatyta tik keli nepavojingi sausgyslių patempimai, gumbai ir sužeidimai. Ir dėl jų kalta veikiau grūstis tamsoje, nei žemės drebėjimas. Įgulos vadas tuoj pat nusiuntė sargybinius į miestą pažiūrėti nuostolių ir įsakė pasirengti legiono ugniagesiams, nes žemės drebėjimų sukelti gaisrai visada padaro daugiau žalos, nei pats drebėjimas.

Prokonsulas atlėkė tiesiai iš lovos, susisupęs vien apsiaustu. Jis basas stovėjo ant laiptų, nelipo žemyn į kiemą ir į karių veiksmus nesikišo. Žemė jau nebedrebėjo ir net gaidžiai mieste pratrūko giedoti, tad jam atrodė, kad neverta išgabenti moterų iš tvirtovės. Aišku, taip įsigąsdinus, nei vienam nesinorėjo tuoj

pat grįžt į lovą. Dangus blyško. Žvaigždėms gęstant vėl garsiai suskardo trimitai žydų šventykloje, skelbdami apeigų tęsinį lyg nieko nebūtų nutikę.

Kariams buvo leista skirstytis ir ruoštis įprastoms prievolėms, bet valgyti jie gavo tiktai sauso užkandžio. Nutarta, kad saugumo sumetimais virėjai dar verčiau nekurs ugnies. Vienas po kito grįžę sargybiniai pranešė, kad miestą apėmė neapsakoma baimė ir sąmyšis, nemažai žmonių pabėgo į aikščias vietas anapus mūrų, kai kurių namų sienos suskeldėjo, bet didesnių nuostolių nėra. Drebėjimas kilo tartum vienoj vietoj ir labiausiai išjudino tvirtovę bei žemę apie šventyklą.

Sargyba pasikeitė. Nedaug pavėlavusi, pirmoji kohorta nužygiavo per miestą į pratybas cirke. Tame brangiame pastate gladiatorių ir žvėrių kovos seniai neberengiamos, bet legionas areną naudoja sutankintos rikiuotės pratyboms.

Traškindamas kojom molinių indų šukes, grįžau į savo kambarį, nusiprausiau ir deramai apsitaisiau. Per tą ruošimąsi atėjo pasiuntinys kviest manęs pas prokonsulą. Liepęs pastatyti krėslą laiptų aikštelėje, Poncijus Pilotas rengėsi tos dienos priėmimui. Manau, jis irgi nenorėjo grįžt į butą, nors nei vypsniu neišsidavė bijantis, kad vėl kils žemės drebėjimas.

Su juo buvo įgulos vadas ir legiono raštininkas, Adenabaras ir du legionieriai, – šie teisindamiesi ir aiškindamiesi sirišku papročiu gyvai mostagavo rankomis, nors šiaip jau iš pagarbos aukštesniems vadams stengėsi stovėt ramiai. Poncijus Pilotas suirzęs kreipėsi į mane:

– Per rytinį žemės drebėjimą sargybos pamaina susivėlino. Šitie du mulkiai sirai buvo nusiųsti pakeisti panaktinių prie to prakeikto kapo. Naktį ten buvo šeši vyrai ir po du turėjo budėti, kol kiti miegos. Dabar šitie, grįžę iš sargybos, sako, kad legiono antspaudas sulaužytas, akmuo nuo kapo angos nuritintas į šalį, o naktinės sargybos nėra nė padujų. – Jis pasisuko į legionierius ir užriko: – Ar numirėlis tebegulėjo kape?

Tuodu paprasti vyrai vienu balsu atsakė:

– Į kapą mes nėjom. Nebuvom gavę įsakymo eiti vidun.

Pilotas paklausė:

– Kodėl vienas jūsų ten nepasiliko, kai kitas išbėgo pranešt, kas atsitiko? Tuo laiku į kapą galėjo įeiti bet kas.

Tuodu nuoširdžiai prisipažino:

– Neišdrįsom likt po vieną.

Įgulos vadas manė turintis užtarti karius, nes pagaliau jis už viską atsakė. Todėl jis tarstelėjo:

– Kariams griežtai įsakyta anapus tvirtovės laikytis tiktai poromis.

Bet iš legionierių veidų aiškiai buvo matyti, kad ne dėl savo kailių jie dreba. Akivaizdžiai juos buvo įbauginęs kapas, o, draugams dingus, ėmė prietaringa baimė. Turbūt ir prokonsulas taip pamanė, nes piktai išdrožė:

– Nieko antgamtiška nenutiko. Aišku, kad per žemės drebėjimą akmuo nusirito nuo kapo angos. Prietaringi bailiai sirai paspruko iš sargybos vietos ir nedrįsta grįžt. Tuojau pat raskit tuos bėglius. Jie nusipelnė griežčiausios bausmės.

Tada jis kreipėsi į mane:

– Tai legiono garbės klausimas, o aš jau nepasitikiu nei vienu, kuris susijęs su šiuo reikalu. Man nereikia jokių pasiaiškinimų, man reikia tik viena – nešališko liudytojo. Tu, Markai, šviesaus proto vyras ir gana neblogai išmanai teisę. Pasiimk Adenabarą ir šituos du karius. Nors ir visą kohortą pasiimkit apsaugos, idant galėtumėt atkirst vietovę ir saugoti šituos du. Pažiūrėk, kas atsitiko, ir ateik man papasakot.

Įgulos vadas iš karto pašaukė trimitininką. Prokonsulas dar labiau supyko, trenkė kumščiu sau į delną ir sušuko:

– Gal iš galvos visi išėjot?! Visos kohortos nereikia, užteks kelių patikimų vyrų. Tikri kvailiai – traukt aplinkinių dėmesį ir rodyt visiems mūsų gėdą. Neškit kulnus!

Adenabaras greitai sušaukė dešimtį vyrų ir, šiems išsirikiavus kieme, įsakė žygiuot paspartintu žingsniu. Prokonsulas riksmu sustabdė mus ir sustugo, kad tekini lėkdami per miestą juo labiau patrauksim iš paskos visus smalsuolius. Man toks įsakymas tiko, nes, nesilavinęs kūno pratybose, tikriausiai nebūčiau spėjęs su legionieriais sparčiu žingsniu, nors kelias buvo netolimas.

Į miestą grįžo žmonės, nuo žemės drebėjimo sprukę už mūro. Jie turėjo ganėtinai savų rūpesčių, tad į mus nekreipė dėmesio. Tiesą sakant, žydai net užmiršo spjaudyti legionieriams pavymui ir rėkčioti įprastus prakeiksmus.

Sodo augalai kiek pridengė kapą. Bet jau iš tolo pamatėm pro atvirą angą išeinant du žydus. Be abejonės, tai buvo Nazariečio šalininkai, nes aiškiai mačiau, kad vienas buvo tas dailus jaunuolis, kuris ant bausmės kalvos globojo sielvartaujančias moteris. Antras buvo aukštas barzdočius apskrita galva. Pastebėję mus ateinant, jie puolė bėgt ir dingo, nepaisydami mūsų šūksnių.

– Šaukštai popiet, – supyko Adenabaras, bet jų nesivijo.

Manė, kad nereikėtų sklaidyti mūsų pajėgų, be to, žinojo, jog žydai vis tiek paklaidins legionierius tarp sodų, tankumynų, kalvų ir daubų.

Tačiau visi matėm bent tai, kad jie nieko neišsinešė iš kapo.

Priėję arčiau, išvydom, kad akmuo nudaužęs uolos angos kraštą. Nuslinkęs į šalį, jis riedėjo atšlaite žemyn, iki atsimušė į kitą uolą ir suskilo. Jokių darbo įrankių paliktų žymių nepastebėjom. Jei į kapą būtų brovęsi pašaliniai, būtų nuritinę girnapusę į šoną. Ant nulaužto legiono antspaudo kabėjo odos dryksnis. Buvo akivaizdu, kad akmenį išjudino žemės drebėjimas. Iš tamsaus kapo ryto drėgmėn sklido stiprus miros ir alavijų kvapas.

– Tu ženk pirmas, o aš – iš paskos, – paprašė Adenabaras.

Iš baimės jo veidas buvo nupilkęs, jis visas drebėjo. Legionieriai liko stovėt pagarbiu atstumu nuo kapo, susispaudę į krūvą kaip avių banda.

Drauge įžengėm į kapo prieangį ir pro ankštesnę įeigą – į kapą. Vos ne vos įžiūrėjom baltas drobules ant akmeninio suolo, kol akys tamsoje apsiprato. Iš karto abu pamanėm, kad kūnas guli, kur gulėjęs. Bet pamažu apsibuvę, abudu iš karto išvydom, kad žydų karaliaus drobulėse nėra. Nuo miros ir alavijų mišinio sukietėjusios įkapės laikėsi lyg apie gulintį kūną, o galvą dengusi skepeta buvo atmesta.

Iš sykio savom akim nepatikėjau, o turėjau ranka paliesti tuštumą tarp įkapių ir skaros. Nieko nebuvo. Bet drobulės nebuvo

atvyniotos. Tik kūnas dingęs be pėdsakų. Tačiau drobulėse dar buvo matyti kūno įspaudas. Ne, niekas nebuvo jų atvyniojęs. Tai, kad kūnas dingo, o liko tik drobulės, atrodė neįmanomas dalykas. Bet jis buvo dingęs. Mūsų pačių akys tai liudijo.

Adenabaras pašnibždom paklausė:

– Ar tu matai tą patį, ką matau aš?

Man liežuvis neapsivertė atsakyti. Tik linktelėjau galvą. Jis vėl sušnibždėjo:

– Ar nesakiau, kad jis buvo Dievo Sūnus?

Paskui Adenabaras atitoko, nustojo drebėti, persibraukė delnu veidą ir tarė:

– Tokių burtų dar neregėjau. Manding, gerai, kad tik mudu kol kas tai matom.

Tiesa, legionierių turbūt net varu nebūtumėm įvarę į kapą. Juos neapsakomai nugąsdino nesuvokiamas draugų dingimas, nes jokių grumtynių pėdsakų prie kapo nesimatė.

Mudviem su Adenabaru buvo aišku, kad jokia žmogiška būtybė negali ištrūkt iš sukietėjusių įkapių jų neperplėšusi. O jei nuo miros ir alavijų tvirtai sulipusios drobulės būtų perplėštos, tikrai būtumėm pastebėję. Manau, kad ir labiausiai įgudusi ranka nebūtų jų sudėsčius taip, lyg jose tebegulėtų kūnas.

Šitai supratęs, aš visiškai nurimau ir jau nėmaž nebebijojau. Matyt, kad ir Adenabaras nebijojo. Bet negaliu paaiškinti, kodėl, savom akim pamatę stebuklą, mudu nustojom bijoję, nors, protingai mąstant, kaip tik tada turėjom baisiausiai nusigąsti. O mudu ramiausiai išėjom iš kapo ir pasakėm legionieriams, kad numirėlio nėra.

Kariai nerodė jokio noro eit į kapą ir patys tuo įsitikint, o mes ir nebūtumėm jiems leidę. Keli jų prisiminė legiono garbę, ėmė rodinėt aplinkui, esą, akmenys nusiritę ir nuo kelių senų, toj pačioj uoloj iškirstų kapų. Matyt, toj vietoj žemė drebėjo smarkiausiai, tad aš tuo nėmaž nesistebėjau. Kariai puolė siūlyt išnešt numirėlį iš kokio seno kapo ir paguldyt į žydų karaliaus vietą. Aš griežtai uždraudžiau net galvot apie tokią suktybę.

Mes dar dvejojom, ką daryt, kai iš tankumynų išlindo du legionieriai ir nedrąsiai prisiartino prie mūsų. Adenabaras išsyk

pažino bėglius ir, piktai aprėkęs, įsakė jiems mest ginklus ir skydus. Bet tie atžariai pasiteisino ir patikino vykdę pareigą ir rūpestingai saugoję kapą iš medžių tankmės. Juk niekas nebuvo nurodęs, kokiu atstumu kapą saugoti.

Kariai šitaip sakė:

– Mudu abu ir kiti du miegojom, o du budėjo, kai paryčiu sudrebėjo žemė, akmuo nusirito nuo kapo angos ir pariedėjo mūsų linkui, taigi mums tiesiog pasisekė, kad nei vieno nesuknežino. Būgštaudami, kad žemė vėl sudrebės, atsitraukėm, o ketvertas mūsų nuskubėjo pranešti žydams, kas atsitiko, juk žydams kapą saugojom, ne legionui.

Jie gynėsi taip karštai, kad buvo aišku, jog jų sąžinę kažkas slegia. Ir dar jie pridūrė:

– Matėm tuos du ateinant mūsų keisti, bet neišsidavėm, nors jie mus šaukė, nes laukėm grįžtančių draugų ir saugojom kapą – vienas už visus, visi už vieną. Jei reikės ką nors aiškinti, visi šeši kartu aiškinsim, susitarę, ką sakyt, o ką nutylėt.

Ir Adenabaras, ir aš paklausinėjom juos ir sužinojom, jog švintant jie matė ateinant prie kapo dvi žydes, kurios kažką laikė rankose. Jiedvi palūkuriavo ir tik viena įžengė vidun, bet tuoj vėl pasirodė. Tą akimirką pakilo saulė ir apžilpino sargybiniams akis, bet jie galį priesaika prisiekti, kad iš kapo niekas nebuvo išnešta ir į kapą niekas nebuvo įnešta. Savo nešulį moterys buvo pasidėjusios prie kapo. Paskui pasigriebė ir spruko tekinos, nors kariai jų nesivijo.

„Prieš mums pasirodant, taip pat tekini atbėgę du žydai, jaunesnis – pirmas, vyresnis dusdamas įdurmu. Jaunesnis vienas nedrįso eiti į kapą, tik dirstelėjo pro angą vidun. Vyresnis įpuolė pirmas, tada jaunesnis įsidrąsinęs nusekė iš paskos. Matyt, tos moterys juos pašaukė, bet vyrai kape užtruko tik akimirką ir nieko iš ten neišsinešė." Kariai patikino iš pasalų atidžiai juos stebėję ir ketinę sulaikyti, jeigu jie būtų nešę numirėlį iš kapo.

– Nes mes buvom paskirti saugot numirėlio ir tą uždavinį atlikom kuo išmaniausiai ir pagal nuostatus, nepabėgom net žemei drebant, tik atsitraukėm per saugų atstumą nuo kapo, – vienu balsu tikino jie.

Bet įdėmiai pasižiūrėjęs iš veidų ir neramių akių supratau juos kažką slepiant.

– Šiaip ar taip, kūno nėra, – griežtai pasakiau.

Sirišku papročiu jie ėmė mostaguot rankom ir sušuko:

– Mes čia niekuo dėti! Nei akimirkos nebuvom nuleidę nuo kapo akių!

Daugiau nieko iš jų neišgavom, nes iš miesto atėjo kiti keturi sargybiniai, o su jais trys žydų vyresnieji, kuriuos atstu galėjai pažint iš galvos apdangalų. Išvydę abu savo draugus su mumis, tie keturi iš kažin kur pasiuto rėkt ant jų įspėdami:

– Neprasižiokit ir nemalkit niekų! Su žydais jau išsiaiškinta! Mes viską prisipažinom ir jie supratingai atleido mums už suklydimą!

Matyt, visi trys žydai buvo tarybos nariai, nes priėję pagarbiai mus pasveikino ir tarė:

– Ilgai užtrukom, bet norėjom pirmiau sušaukt tarybą ir išspręst šį reikalą tarpusavyje. Legionieriai saugojo kapą tarybos ir mūsų paprašyti. Nenorim, kad juos baustų už nenuovokumą. Ar jie galėjo numanyti to prakeikto Nazariečio mokinių gudrumą? Išsiaiškinom šį reikalą tarpusavyje ir leidžiam sargybiniams eit sau ramiai. Ir jūs eikit ramūs, nes nei mums, nei romėnams jau nėra čia ką veikti. Atsitiko bėda ir mes pasiliekam ją sau, idant nekiltų rietenų ir tuščių kalbų.

Tada aš pasakiau:

– Ne, ne, tai Romos karo įstatų byla ir tirsim ją, kaip privalu, nes jūsų karaliaus kūno nėra, o už tai atsakingi šitie sargybiniai.

Jie paklausė:

– Kas tu ir ko kišies į mūsų kalbą, nors esi glotniai nusiskutęs ir dar jaunas vyras. Gerbk mūsų rangą ir mūsų senatvę! Jei teks kam nors aiškintis, aiškinsimės vietininkui, o ne tau.

Bet aš, matęs tuščią kapą, tik perpykau ant tų senų išminčių, kurie taip pat teisė karalių ir privertė prokonsulą jį nukryžiuoti. Todėl atšakiai atkirtau:

– Jūsų karalius išėjo iš kapo. Todėl šitai reikia nuodugniai ištirti.

Jie supykę paneigė:

– Jis nebuvo mūsų karalius. Tik pats karalium skelbėsi. Mes tą jau ištyrėm. Nenuovokos sargybiniai miegojo, o tuo metu jo mokiniai klastingai išvogė kūną. Sargybiniai gali tai paliudyti ir šitaip išpirkti savo kaltę. Todėl mes jiems atleidžiam ir nereikalausim jų bausti.

Jie sakė visai kita, nei aš suvokiau ir mačiau, tad supratau juos rezgant pinkles ir palenkus sargybinius savo pusėn. Tad, tikėdamasis Adenabaro paramos, išdrožiau:

– Pagal Romos karinius įstatus, sargybinis, užmigęs sargybos vietoje ar be leidimo ją palikęs, nuplakamas ir nukirsdinamas kalaviju.

Legionieriai sukrūpsėjo iš baimės, susižvalgė, bet keturi sargybiniai, atėję su žydais, ėmė kumšėt dviem savo draugams į šonus, merkt akis ir mostais rodyt, kad tie nieko nebijotų. Ir žydai dar kartą patikino:

– Mums jie tarnavo, ne Romai. Mes galim reikalaut juos nubaust ar paleist.

Bet aš troškau tik išsiaiškint, kas iš tiesų įvyko. Užtat padariau klaidą. Norėdamas pagąsdinti žydus, pasiūliau:

– Patys užeikit į kapą ir savom akim pamatysit, kas atsitiko. O tada vėl apklauskit sargybinius, jeigu norėsit ir drįsit.

Adenabaras buvo už mane išmintingesnis ir suskubo pridurti:

– Kam jums, dievoti vyrai, bergždžiai terštis, lendant į kapą?

Bet ir iš jo, ir iš mano žodžių žydai suprato, kad reikėtų apžiūrėti kapą. Tarpusavyje pasitarę savo šventąja kalba, kurios aš nesupratau, jie pasilenkę vienas paskui kitą suėjo į kapą ir mes, žinoma, jiems nesutrukdėm. Kape jie užtruko ilgai, nors trims ten buvo ankštoka, todėl galop aš priėjau prie kapo angos. Pamačiau jų sulinkusias nugaras ir išgirdau karštai kalbantis tarp savęs.

Pagaliau jie išlindo įraudusiais veidais, neramiai lakstančiom akim ir tarė:

– Susiteršėm, kad galėtumėm įrodyti, jog viskas nutiko taip, kaip sargybiniai sako. Daugiau nesiteršim, tad išsyk visi eikim pas vietininką ir ištirkim šį reikalą, idant nepaplistų melagystės ir neteisingos kalbos.

Mane perėmė niaurus įtarimas. Skubinai įpuoliau į kapą. Kai akys apsiprato tamsumoj, pamačiau, kad, bergždžiai ieškoję mirusiojo, jie iš įniršio perplėšė įkapes.

Aš baisiausiai perpykau, nes dėl mano paties kvailumo jie sunaikino vienintelį įrodymą, liudijusį, jog karalius išėjo iš kapo nežemišku keliu. Bet tą valandėlę nuo nuovargio, miego stokos ir miros svaigaus kvapo ankštame kape apkvaito galva. Apėmė toks netikrumas, kaip išėjus iš kūno. Aiškiai jaučiau galingesnės jėgos buvimą. Rodės, nematomos rankos laiko mane, kad neišpulčiau lauk ir bereik neapkaltinčiau žydų. Tad susitvardžiau, vėl nurimau, išėjau iš kapo nukukinęs galvą ir ničnieko žydams nepasakiau, net nepažvelgiau į juos.

Adenabarui trumpai paaiškinau, ką žydai padarė. Apimtas dvejonių, jis pažvelgė į mane lyg norėdamas pasitart, ką mudviem daryti, bet paskui sirišku papročiu tik skėstelėjo rankom. Jis dar kartą paragino sargybinius atiduoti ginklus, bet šie, ūmiai paprieštaravę, paklausė:

– Ar tai įsakymas? Atiduodami ginklus tarsi prisipažinsim nusižengę tarnyboje. Dėl Dievo jaučio, žydišką kapą mes saugojom žydų prašymu. Miegot sargybos vietoj – ne nusikaltimas. Priešingai, tai parodė, kad esam drąsūs, nes nebijojom tamsos. Leisk mums turėtis ginklus, o žydams leisk pasiaiškinti prokonsului ir nesigailėsi. Mes užtikrinam, ir žydai tą užtikrina.

Adenabaras vėl dvejodamas žvilgtelėjo į mane tartum siūlydamas, kad ir aš pamėginčiau išsipešti sau naudos iš to, ko jau neįmanu pakeisti. Bet prasižiot nedrįso. Taigi visi tvarkingai nužygiavom į miestą, į pilį, o žydai atsekė iš paskos. Jie atkakliai tvirtino, kad kapo saugoti daugiau nereikia, nes kūnas jau pavogtas. Šeši sargybiniai žengė glaudžiai susitelkę ir karštai šnibždėjos tarp savęs.

Kai įėjom į pilies kiemą, Poncijus Pilotas tebesėdėjo laiptų aikštelėje, savo didžiuliame krėsle su raudona pagalvėle. Priešais buvo pastatytas stalas. Poncijus Pilotas kaip tik valgė keptą vištą, už nugaros mėtydamas kaulus. Ir vyno turėjo, tad jo nuotaika buvo visai kitokia.

– Ateikit pas mane visi, kurie ten buvot, – švelniausiu balsu pakvietė jis. – Sėskis greta, Markai, tu mokytas vyras ir nešališkas liudytojas, – bet žinok, kad žydai – dosni tauta. Su jais labai malonu tvarkyti reikalus. Atneškit krėslus šitiems garbingiems tarybos nariams, kurie neniekina romėnų. Tegul raštininkas parengia raštą, ir jūs, legiono atpirkėjai, ateikit arčiau. Nėmaž nesibaiminkit manęs, o be pagražinimų klokit, ką patyrėt.

Sargybiniai pasižiūrėjo į jį, paskui į žydus ir plačios šypsenos nušvietė jų žiaurius siriškus veidus. Jie išstūmė į priekį kalbėti savo atstovą. Tas ėmė pasakoti tikindamas:

– Prisiekiu imperatoriaus dvasia globėja ir Dievu jaučiu, kad tai tiesa. Tavo siūlymu žydai nusamdė mus saugoti kapo, kuriame gulėjo nukryžiuotasis Nazarietis. Vakare nuėjom ten visi šeši. Pamatę, kad antspaudas neliestas, paleidom dienos sargybą. Prie kapo atsigulėm ant žemės, patogiai įsitaisėm. Iš dosnių žydų buvom gavę apsčiai vyno, idant nakčia nesušaltumėm. Keturi turėjom miegot, o du – saugot, bet, užėjus tamsai, nei vienas negalėjom sudėti bluosto. Mėtėm kauliukus, dainavom, linksminomės, tiesą sakant, iki tikros laimės tik moterų trūko. Bet pats, pone, žinai, koks apgaulingas Judėjos vynas. Naktį sumaišėm sargybos pamainas ir susiginčijom, nes jau gerai nesupaisėm, kam privalu budėt, o kam valia miegot. Iš teisybės, taip pasigėrėm, kad tikriausiai užmigom visi šeši, bet kiekvienas nuoširdžiai tikėjom, kad du iš mūsų nemiega ir budi.

Jis pasisuko į draugus. Tie įžūliai palinksėjo galvom sakydami:

– Šitaip buvo. Tai tiesa.

Atstovas šnekėjo toliau:

– Pabudom tik žemei pradėjus drebėt ir pamatėm, kad to nukryžiuotojo mokiniai, atidarę kapą, jau nešasi kūną. Jų buvo daug, atrodė žiaurūs ir ištroškę kraujo. Pamatę, kad mes pabudom, paritino akmenį nuo kapo angos į mus ir pabėgo.

Pilotas su apsimestiniu smalsumu paklausė:

– Kiek jų buvo?

– Dvylika, – išsyk atsakė atstovas. – Gąsdindami mus, jie žvangino ginklus ir baugiai stūgavo.

Vienas žydų tarybos narys įterpė savo dvylekį:

– Vargu ar jų buvo daugiau nei vienuolika, nes tą dvyliktą, kuris atsimetė, jie iš keršto nužudė. Šiaip ar taip, piemenys anksti rytą rado jo kūną prie mūro. Jis buvo pasmaugtas savo juosta ir įmestas pragarmėn, pilvas buvo perplyšęs ir žarnos išsivertusios.

Pilotas paklausė:

– Jie nešė kūną, suvystytą drobulėm, ar drobules paliko kape?

Atstovas suglumo, pasižiūrėjo į draugus ir atsakė:

– Tikriausiai su drobulėm. Žemė drebėjo, tad jie turėjo skubėt.

Žydai pakilo iš krėslų ir greitai sušuko:

– Ne, ne, jis klysta! Jie kape nuvyturiavo drobules, idant žmonės patikėtų jį patį prisikėlus iš mirusiųjų! Savom akim matėm išdriektas įkapes!

Sargybinis tarstelėjo:

– Šiaip ar taip, negalėjom tamsoj įžiūrėti, juk buvom nuo vyno ir žemės drebėjimo apleipę.

– Bet apskritai tamsoj viską matėt ir įžiūrėjot gerai, – niekinamai išdaužė Pilotas. – Jūs puikūs vyrai, darot garbę dvyliktajam legionui.

Jo balsas buvo toks piktas, kad sargybiniai susižvalgė, nukukino galvas, ėmė mindžikuoti. Jie puolė bakštint savo atstovą. Tas kaip nusikaltęs dvilktelėjo į žydus ir tarė:

– Iš tiesų, – vėl pakartojo: – Iš tiesų.

Tačiau kiti žodžiai užstrigo gerklėje.

– Pone, – pradėjau aš, bet Pilotas mostu mane nutildė ir pasakė, ką nusprendęs:

– Išklausiau šiuos patikimus karius ir turiu svarių priežasčių manyti, kad jie nuoširdžiai sakė tiesą. Jų pasakojimas tenkina ir mūsų draugus žydus ir šie nereikalauja jų bausti. Tai kam man kištis į legiono vidaus drausmės reikalus? Ar aš teisus?

Žydų vyresnieji vienu balsu atsakė:

– Teisus.

Ir sargybiniai, trypdami kojom, sušuko:

– Teisus! Telaimina tave Romos dievai ir mūsų dievai!

Prokonsulas nusprendė:

– Taigi išnagrinėjau šį reikalą iki galo ir daugiau jo nesvarstysiu. Jei kas nors turi dar pastabų, tegul kalba dabar.

– Leisk man kalbėt, – paprašiau aš, nes ši juokinga teisena man labiau priminė oskų vaidinimo veiksmą, nei tikrą teismą.

Neva nustebęs Pilotas atsisuko į mane ir paklausė:

– Ak, ir tu matei, kas įvyko?

– Aišku, kad nemačiau, – atsakiau aš. – Šito neteigiu, bet tu pats nusiuntei mane kaip liudytoją pažiūrėt, kas atsitiko.

– Tu nieko nematei, – atrėmė prokonsulas. – O šitie matė. Tad nešnekėk apie tai, ko nesupranti. Siunčiau tave ten, nes maniau, kad kariai pabėgo, užtraukdami legionui gėdą. Bet štai jie stovi prieš mane romūs kaip avinėliai ir viską atvirai išpažįsta.

Su šaipia pagarba Pilotas pakilo iš krėslo, parodydamas žydams, kad jam jų jau gana. Žydai padėkojo ir išėjo. Jiems pradingus vartų perėjoj, ir sargybiniai susiruošė eiti, bet prokonsulas atsainiai mostelėjo ranka ir paliepė:

– Dar palaukit. – Kreipdamasis į įgulos vadą, jis tarė: – Iš tavo niauraus veido sprendžiu, kad vyriausiojo šventiko iždininkui nerūpėjo tavo draugingumas. Kaip sakiau, negaliu kištis į legiono drausmės reikalus. Tiesa, aš pasigailėjau šitų vyrų, bet tau niekas nekliudo jų pašokdint, kad drausmė nepairtų. Manau, galėtum kuriam laikui juos suimti, kad pamąstytų, kas iš tiesų atsitiko.

Ir vos girdimai pridūrė:

– Be to, niekas tau netrukdo patikrinti, kiek žydų taryba sumokėjo jiems už tiesos meilę.

Suniurusį įgulos vado veidą nušvietė linksma šypsena ir, jam davus įsakymą, sargybiniai buvo nuginkluoti, net nespėję susigaudyti, kas darosi. Juos nuvedė į belangę ir pats vadas nusekė iš paskos, norėdamas pažiūrėt, kad pinigai bus suskaičiuoti.

Jiems išėjus, prokonsulas pats sau nusišypsojo ir paliepė:

– Adenabarai, tu – siras. Išsiaiškink, ką tie šungalviai iš tiesų matė.

Sustingusiom kojom Poncijus Pilotas ėmė kopti laiptais ir nepaprastai draugingu mostu pakvietė mane sekt įkandin. Nu-

pėdinau paskui jį į raštinę. Išvaręs tarnautojus, jis dūsaudamas atsisėdo, pasitrynė kelius, leido ir man atsisėst ir paragino:

– Kalbėk. Matau, kad degte degi.

Jis atsainiai išsiėmė odinį kapšelį, trūktelėjo užantspauduotą virvelę ir ėmė žarstyt pirštais tikrus Tiberijaus auksinus.

– Pone, – pamąstęs tariau aš, – nežinau, kodėl dabar šitaip pasielgei, bet tikriausiai turi savų priežasčių. Negaliu vertinti priemonių, kurių imiesi kaip Romos pareigūnas.

Pažvanginęs saujoje auksinus, jis atsakė:

– Ką tik paaiškinau, kad turiu svarių priežasčių – svariausių pasaulyje, jeigu pasaulis išliks šitoks. Pats žinai, kad cenzoriai visada sėdi prokuratoriui ant sprando. Šiandien provincijoje turtų nesusikrausi, kaip anksčiau, respublikos laikais. Bet jeigu žydai prievarta, vien iš prielankumo, bruka man dovanas, būčiau kvailys, jei jų neimčiau. Turiu mąstyt apie senatvę. Nesu turtingas, o Klaudija šykščiai prižiūri savo nuosavybę. Tu pats, kiek žinau, toks pinigingas, kad neturėtum pavydėt man dovanų.

Aišku, nieko jam nepavydėjau, bet buvau toks kupinas įspūdžių, kad sušukau:

– Pasakei: jeigu pasaulis išliks šitoks. Jau nebemanau, kad pasaulis liks šitoks, nes tavo nukryžiuotas žydų karalius prisikėlė iš mirusiųjų. Per žemės drebėjimą akmuo nuo kapo angos nusirito ir karalius kiaurai įkapių išėjo iš kapo, – nesvarbu, ką riečia legionieriai ir žydai!

Pilotas atidžiai pasižiūrėjo į mane, bet nieko neatsakė. Papasakojau, ką mudu su Adenabaru supratom, apžiūrėję kapo prieigas, ir ką savom akim išvydom kape.

– Nepalietęs sulipusių drobulių! – šūktelėjau. – Žydų vyresnieji, norėdami tai nuslėpti, iš įniršio perplėšė įkapes. Antraip pats būtum pamatęs, kad jis, kaip žadėjo, trečią dieną prisikėlė ir išėjo iš kapo. Adenabaras tau paliudys tą patį.

Neslėpdamas pašaipos, Poncijus Pilotas tarė:

– Nejau tikrai manai, kad būčiau nusižeminęs ir pats ėjęs į kapą žiūrėt žydų išdaigų?

Šiuos žodžius jis ištarė su tokia pagaila, kad aš akimirką sua-

bejojau tuo, ką pats mačiau, ir prisiminiau visas regėtas egiptietiškas apgaules prastuomenei mulkinti.

Prokonsulas subėrė pinigus į kapšelį, užveržė virvelę ir taip tėškė, kad sužvangėjo. Ir surimtėjęs pasakė:

– Antra vertus, gerai suprantu, kad sargybiniai meluoja ir kad žydai juos papirko. Saugodamas legiono antspaudą, legionierius neužmiega. Ir apskritai sirai tokie prietaringi ir taip bijo tamsos, kad vargu ar buvo užmigę. Tikriausiai per žemės drebėjimą kapas atsivėrė taip, kaip tu manai, bet aš noriu žinoti, kas nutiko paskui.

Pasirėmęs alkūnėm į kelius, delnais prilaikydamas prakaulų smakrą, jis įsistebeilijo priešais save.

– Žinoma, tas žydas stebukladarys man padarė didelį įspūdį, – prisipažino jis. – Didesnį įspūdį, nei tu ir Klaudija manot. Bet ir anksčiau Judėjoj pasirodydavo stebukladarių, pranašų ir mesijų. Jie kurstydavo žmones, keldavo riaušes, iki juos sužlugdydavo. Bet šitas nebuvo liaudies kurstytojas, o nuolankus vyras ir per apklausą aš neįstengiau žiūrėt jam į akis. Matai, galėjau tardyti jį vienas, žydams negirdint. Anot žydų kaltinimo, skelbdamasis karalium, jis stojo prieš imperatorių. Bet veikiausiai karaliaus valdžia jam buvo tik palyginimas, kiek žinau, jis net neatsisakė mokėti mokesčių romėnams. Jo karalystė ne šiame pasaulyje, – taip jis man sakė ir dar sakė gimęs ir atėjęs į pasaulį liudyti tiesos. Žinoma, aš susijaudinau, nors esu griežtas vyras. Bet juk sofistai jau seniai įrodė, kad pasaulyje nėra vienos besąlygiškos tiesos, o visos tiesos yra santykinės. Aš paklausiau jo, kas yra tiesa. Bet jis negalėjo, o gal nenorėjo atsakyti.

Ne, nieko pikta jame nepamačiau, – tęsė Pilotas, nugrimzdęs į savo mintis. – Žydų sumuštas, apgailėtinos būklės, jis pasirodė veikiau nekalčiausias, prakilniai nuolankiausias iš visų mano sutiktų žmonių. Nebijojo manęs ir net nesiteisino. Jame slypėjo galia. Aš jaučiaus savotiškai silpnesnis, nors esu prokonsulas. Bet tas jausmas nebuvo žeminamas. Veikiau man buvo malonu jį klausinėt, kai nuolankiai man atsakinėjo. Jis nesiteisino ir nekėlė kivirčo.

Pilotas pakėlė į mane akis, vėl nusišypsojo ir taikingai tarė:
– Tikriausiai turiu tau tai papasakoti, idant neteisingai manęs neteistum. Aš tik gera jam norėjau, tiesiog politinės aplinkybės susidėjo prieš jį. Negalėjau jo išgelbėti, nes jis pats dėl savęs nei piršto nepajudino. Priešingai, atrodė, kad jis tik laukia, iš anksto žinodamas savo likimą.
Piloto veidas sustingo, jis vėl niauriai įsibedė į mane ir baigė pridurdamas:
– Nepaprastas žmogus, sakykim, galbūt šventas, bet, Markai, jis vis tiek nebuvo Dievas, – net nemanyk taip. Jis buvo žmogus, gyvas, kaip visi žmonės. Pats matei jį numirštant žmogaus mirtimi. Net furijos nepriverstų manęs patikėt, kad negyvėlis gali prisikelt ar pradingt, išsiveržęs iš įkapių. Šiam pasauly viską įmanu suprantamai ir dažniausiai labai paprastai paaiškinti.
Šitaip jis man kalbėjo, nes be paliovos dėl to graužėsi, mat, kaip Romos vietininkas, troško laikytis apčiuopiamų dalykų. Privalėjo jų laikytis. Aš tai supratau ir su juo nesiginčijau, tik suniuręs nutilau. Vėliau gailėjaus, nes, paklausinėtas tokią savigyros valandą, tikrai būtų noriai išpasakojęs viską, kas atsitiko per apklausą ir ką jam pasakė Nazarietis.
Po kurio laiko į raštinę įžengė Adenabaras. Prokonsulas linktelėjo jam ir paragino:
– Pasakok.
Tas sumišęs patrynė delnus ir paklausė:
– Pone, ką nori išgirsti?
Pilotas riktelėjo:
– Tai jau ne tardymas, tik atviras pašnekesys tarp keturių sienų. Nesakau tau „papasakok tiesą", nes apie tiesą mes maža ką žinom. Tik papasakok, ką tie vyrai iš tiesų matė.
– Jie visi gavo po trisdešimt sidabrinių, – tarė Adenabaras. – Už tai kalbėjo, ką nurodė žydai. Jie iš tiesų buvo įsibaiminę ir tikriausiai negulė miegot, baidydamiesi vaiduoklių prie kapo. Kai prasidėjo žemės drebėjimas, du jų, kaip privalu, budėjo. Per žemės drebėjimą tuodu pargriuvo, o visus pažadino nuo kapo angos dundantis akmuo. O tada...
Adenabaras nesmagus nutilo ir pasiteisino:

– Pasakoju tik tai, ką išgirdau. Jų net plakt nereikėjo – taip dilgėjo išsipasakot, labai gailestaudami atimtų pinigų. Jie išsilenkė riedančio akmens, bet tirtėte tirtėjo iš baimės ir tada išvydo šviesą lyg žaibui kirtus, nors griaustinis nesugrumėjo. Žaibo blyksnis vėl parbloškė juos ant žemės ir jie griuvo kaip negyvi. Akys jiems ilgai buvo apžilpusios. Bet jie negirdėjo nieko – nei garsų, nei žingsnių, kai įsidrąsinę vėl prisiartino prie kapo. Vagių jie nematė ir nemano, kad kas, jiems nepastebint, spėjo įeiti į kapą ir ką nors išnešt. Jie pasitarė tarp savęs ir du paliko saugot kapo. Keturi nuskuodė žydams pranešti, kas atsitiko, nes patys nedrįso pažiūrėt, ar negyvėlis tebeguli kape.

Pilotas apmąstė tai, ką išgirdo, o paskui kreipėsi į mane klausdamas:

– Markai, kas tau įtikimiau? Žydų tiesa ar tai, ką dabar išgirdai?

Atvirai atsakiau:

– Žinau sofistų logiką ir kinikų tiesas. Net į slaptas apeigas įsišventinau, nors jų gražūs įvaizdžiai manęs neįtikino. Filosofija pavertė mane abejokliu, bet žemiška tiesa man visada gailiai pjovė širdį. Dabar tai gerai suprantu. Savom akim mačiau jį mirštant. Rytą savom akim mačiau, kad nežemiška jėga įsilaužė į jo kapą. Tiesa paprasta, kaip pats sakei. Šįryt žemėje radosi jo karalystė. Žemė sudrebėjo ir atvėrė kapą. Nazariečio šviesa apžilpino sargybiniams akis, kai jis prisikėlė ir išėjo iš kapo. Štai kaip paprasta. Kodėl turėčiau tikėt iškraipymais, neatitinkančiais tikrų dalykų?

– Markai, neapsijuok, – atrėmė prokonsulas. – Neužmiršk, kad esi pilietis. O tau, Adenabarai, kuris pasakojimas atrodo teisingas?

– Pone, aš nežinau, ką manyti, – santūriai atsakė Adenabaras.

– Markai, – nuolankiai tarė prokonsulas. – Nejau rimtai manai, kad imsiu juokint žmones, sušaukdamas legioną ir visas Judėjos įgulas gaudyt iš mirusiųjų prisikėlusio vyro? Juk privalėčiau taip pasielgti, jeigu tavim patikėčiau. Ir turėčiau paskelbti jo požymius: širdį siekianti žaizda šone, vinių išdraskyti riešai ir pėdos, vadina save žydų karalium.

Palengvinkim uždavinį, – taikingai toliau šnekėjo jis. – Aš neklausiau, kurį pasakojimą tu laikai teisingu, bet kuris įtikimesnis šitame pasaulyje, kuriame, šiaip ar taip, mes gyvename. Dar geriau – kuris pasakojimas politiškai naudingesnis ir žydams, ir Romai. Juk supranti, kad visuomet turiu elgtis taip, kaip naudinga valstybei.

– Dabar suprantu, kodėl jo klausei, kas yra tiesa, – apmaudžiai išspaudžiau aš. – Tebūnie, kaip sakai. Suprantu, kodėl tu patenkintas. Žydai viską už tave išsprendė, įteikė įtikimą pasakojimą ir dovaną pridėjo, idant lengviau patikėtum. Žinoma, jų pasakojimas naudingiausias. Tikrai tyčiomis nekišiu galvos į kilpą, kad apkaltintum mane keliant maištą valstybėje. Nesu toks kvailas. O savo nuomonę nutylėsiu. Neketinu jos viešai skelbti.

– Vadinasi, visi manom tą patį, – ramiai tarė prokonsulas. – Kuo greičiau tai užmiršim, tuo geriau. Judu su vadu, Adenabarai, pasiimkit trečdalį žydų pinigų, – tai teisinga ir suprantama, bet vis dėlto grąžinkit vyrams po dešimt sidabrinių, kad laikytų liežuvį už dantų. Rytoj bus galima paleist juos iš belangės ir, deramai palūkėjus, perkelti į pasienį, geriausia – į skirtingas vietas. Bet jei jie ims be jokios gėdos skleist kvailus gandus, teks mitriai padaryt tam galą.

Supratau jį sakant, kad ir man išmintingiausia laikyt liežuvį už dantų bent jau tol, kol būsiu Judėjoje. Bet geriau pagalvojęs suvokiau, jog išsivysčiusiame pasaulyje niekam negalėčiau atvirai papasakoti, ką patyriau. Mane palaikytų pamišėliu ar žmonių dėmesio trokštančiu pasakorium. Blogiausiu atveju Pilotas apskųstų mane, kad aš keliu valstybėje neramumų ir, įsivėlęs į žydų reikalus, kenkiu Romai. Už menkesnius daiktus šiais laikais piliečiai palydi galvas.

Apie tai pagalvojęs suniurau, bet pasiguodžiau mintimi, kad tiesą aiškinuosi pirmučiausia dėl savęs, ne dėl kitų. Adenabarui išėjus, nuolankiai paklausiau:

– Vis dėlto tikiuosi, kad leisi man tirt šitą žydų karaliaus reikalą. Ne jo prisikėlimą, – apie tai niekam neprasitarsiu, – bet jo darbus ir mokymą. Gal jie turės reikšmės ateičiai. Pats pripažinai jį buvus nepaprastą žmogų.

Pilotas pasikasė smakrą, draugiškai žvilgtelėjo į mane ir patarė:

– Manau, turėtum jį užmiršti, nenorėčiau, kad suktum sau galvą dėl žydų tikėjimo. Juk tu dar jaunas, turtingas ir laisvas, turi įtakingų draugų, gyvenimas tau šypsosi. Bet kiekvienam savo. Aš tau netrukdysiu, jei savo smalsumą tenkinsi atsargiai ir nepatraukdamas dėmesio. Šiomis dienomis Jeruzalė dar ūžte ūžia dėl jo, bet nežinai, kokia trumpa žmonių atmintis. Jo mokiniai pasklis po pasaulį, grįš į savus namus. Patikėk, po poros metų jo jau niekas neprisimins.

Supratau, kad pokalbis baigtas, ir nuėjau valgyt į vyresniųjų karių valgomąjį, nes Pilotas manęs nepakvietė. Buvo užnikęs toks nerimas, kad nelabai klausiau, kas man sakoma, ir sykiu su visais nėjau pogulio. Draskomas abejonių, išdūlinau iš pilies pasivaikščiot po miestą. Gatvės kužėjo žmonių, po šventės grįžtančių namo. Mačiau atvykėlių – visų pasaulio tautų, mėginau žiūrinėt iš viso pasaulio atvežtas prabangos prekes, kurias žydų pirkliai pardavinėja savo krautuvėse. Bet buvau tai regėjęs kituose pasaulio didmiesčiuose ir niekas manęs netraukė.

Po kurio laiko susivokiau matąs tik elgetas gatvėje, jų luošas rankas ir kojas, nereges akis ir pūliais aptekusias žaizdas ir nusistebėjau, nes keliautojo akis prie elgetų pripranta ir akimis pagauna juos tiek, kiek įkyrias muses. Elgetautojai buvo aptūpę visas gatves prie šventyklos ir kiekvienas atrodė turįs savo vietą. Ištiesę rankas ir rėksniai aimanuodami, jie kumšėjo ir stumdė vienas kitą.

Man iš tiesų lyg pagedo akys, nes nemačiau tauriųjų metalų dirbinių, fariziejų, apsigaubusių apsiaustais su didžiuliais kutais, Rytų šalių pirklių ir vandens ąsočius grakščiai nešančių moterų, o visur regėjau tik elgetas, luošius ir nelaimėlius. Pavargęs nuo miesto gatvių, išėjau pro vartus ir vėl atsiradau prie bausmės kalvos. Sparčiai pražingsniavęs pro šalį, atsidūriau sode, kuriame kūpsojo kapas. Pastebėjau, kad vaismedžiai ir daržo augalai čia gražesni, nei anksčiau man atrodė. Buvo pokaičio metas ir žmonių sode nesimatė. Kojos pačios veste nuve-

dė mane prie kapo, aš vėl įėjau vidun ir apsižvalgiau. Drobulių nebebuvo, užuodžiau tik aliejų kvapą.

Išslinkau laukan ir mane apėmė toks baisus nuovargis, kokio dar nebuvau patyręs. Dvi naktis gerai neišmiegojus, atrodė, kad prabėgusios dvi dienos ir šita trečia – ilgiausios mano gyvenime. Iš nuoilsio linkstančiom kojom nusvyrinėjau mirtų krūmo paunksmėn, atsiguliau ant žolės ir, susisupęs apsiaustu, kietai įmigau.

Kai pabudau, saulė jau buvo nusileidus, skaičiuojant romėniškai, – jau ketvirta valanda. Mane pažadino paukščių čiulbavimas, razetų kvapsnis ir oro atgaiva. Atsikėliau maloniai pailsėjęs. Nerimas buvo praėjęs ir tuščios mintys manęs negalavo. Kvėpavau gaiviu oru, pasaulis atrodė tartum atjaunėjęs ir aš staiga pajutau, jog slogus sausas dykumos vėjas nuščiuvęs ir visas pasaulis atsigavęs. Gal jau iš ryto vėjas buvo nurimęs, nors aš to sąmoningai nesuvokiau. Galvos nebeskaudėjo, nuo miego stokos akių neperštėjo, nejaučiau alkio nei troškulio. Jaučiau tik malonumą alsuoti, gyventi ir būti žmogumi šiame pasaulyje.

Sode pamačiau sodininką, kuris vaikštinėdamas kilsčiojo vaismedžių šakas ir čiupinėjo neprinokusius vaisius. Jis buvo apsigobęs paprastu apsiaustu su nedideliais kutais, prisidengęs galvą nuo saulės. Pamaniau, gal įžeidžiau jį, nepaprašęs leidimo atsigult jo sode, nes žydų papročiai pinklūs, o aš jų gerai neišmanau. Todėl skubinai atsistojau, priėjęs pasveikinau jį ir pasakiau:

– Tavo sodas nuostabus, tikiuosi, nesupykai, kad nepasiprašęs čia atsiguliau? – Tą valandėlę nenorėjau įžeist nei vieno žmogaus.

Jis atsisuko ir taip maloniai man nusišypsojo, kaip dar nei vienas žydas nesišypsojo man, glotniai nusiskutusiam romėnui. Tačiau jo žodžiai mane nustebino, nes švelniu balsu jis bemaž varžliai atsakė:

– Mano sode užteks vietos ir tau, nes pažįstu tave.

Pamaniau, kad jis blogai mato ir suklydo. Ir nusistebėjau:

– Ar nematai, kad aš ne žydas? Iš kur mane pažįsti?

Jis mįslingai, kaip žydai papratę, atsakė:

– Pažįstu savuosius ir savieji mane pažįsta.

Jis mostelėjo ranka lyg kviesdamas sekti įkandin. Pagalvojau, kad panūdo man ką pasakyt ar pasiūlyt, parodydamas svetingumą, ir noriai nusekiau iš paskos. Jis žengė pirmas ir aš nužiūrėjau, kad jis, nors dar nesenas, smarkiai šlubuoja. Takelio posūkyje jis vėl pakėlė vaismedžio šaką ir aš pastebėjau, kad jo ranka sužeista. Ant riešo raudonavo bjauri, dar nesugijusi žaizda. Aš sustojau tarsi įkastas, valandėlę rankos nei kojos manęs neklausė. Jis vėl pasižiūrėjo į mane kaip į pažįstamą ir žengė takučiu už stačios atšlaitės.

Kai įstengiau pajudinti kojas, sušukau ir pasileidau tekinas iš paskos. Bet, apsukęs atšlaitę, jo neberadau. Pamačiau tolyn nusidriekusį takelį, bet jo jau nebuvo. Ir tokios vietos, kur jis per tokį trumpą mirksnį galėjo pasislėpt, nepamačiau.

Man ėmė linkti keliai ir aš nesusivokdamas prisėdau ant takučio. Viską aprašiau būtent taip, kaip nutiko. O parašęs nuoširdžiai prisipažįstu, jog kurį laiką tvirtai maniau, kad tas sodininkas buvo prisikėlęs žydų karalius.

Bjauri žaizda ant riešo žiojėjo toje pačioje vietoje, kurion budelis nukryžiuodamas įmušė vinį, idant kaulai atlaikytų glembančio kūno svorį. Jis pasakė pažįstąs mane. Ar jis galėjo mane pažinot, jei nebūtų matęs manęs prie kryžiaus?

Bet džiugulio valandėlė praėjo, žemė man akyse vėl nupilko, sugrįžo nuovoka. Sėdėjau ant dulkėto takelio, teberegėdamas maloniai šypsantį žydą. Kodėl aš taip išsimušiau iš vėžių? Juk gali būti svetimšaliams prielankių žydų. Šlubių mieste buvau matęs galybę, o sodininkai dirbdami dažnai susižeidžia rankas. Matyt, neteisingai supratau jo mostą. Jis nenorėjo, kad sekčiau įdurmu, nes pasislėpė kažkokioj savo slaptynėj.

Visų pirma, jeigu tai buvo žydų karalius, kodėl turėjo apsireikšti būtent man? Kas aš toks, kad jis man rodytųsi. Antra, jeigu jam ko nors reikėjo, būtų paaiškinęs, ko siekia, ko jam reikia iš manęs. Vadinasi, jo apsireiškimas buvo beprasmis.

Dar pasvarsčiau, ar tai nebuvo sapnas. Bet, vargais negalais atsistojęs ir sugrįžęs prie mirtų krūmo, radau pievelėj tą vietą, kur gulėjau. Ne, tai buvo ne sapnas. Vėl išsitiesiau ant žemės ir

mano protas ir išlavintas mąstymas ėmė maištauti prieš regėjimo beprasmiškumą. Aišku, aš kuo karščiausiai troškau išvysti nukryžiuotąjį karalių gyvą ir prisikėlusį, bet negalėjau laikyt tiesa to, ko troškau, ir įsivaizduot jį regėjęs sodininko pavidalu.

Štai taip aš dėliojau mintis ir mane pagavo baimė, kad perskilau į dvi būtybes: vieną – norinčią tikėti, kitą – pašiepiančią anos lengvatikybę. Šaipūnė tikino, kad jau nesu jaunas ir tvirtas kaip anksčiau. Sekinanti žiema Aleksandrijoje, pakaitais geriant vyną, miegant lengvabūdiškoj draugėj ir tyrinėjant miglotas pranašystes suglumino man galvą. Pėsčiavimas iš Jopės, sukrėtimai, kurių liudytoju atsitiktinai tapau, nemiga ir per ilgai užtrukęs rašymas buvo paskutinis lašas, perpildęs sklidiną taurę, arba sofistiškoji plunksna, kuri sulaužo kupranugariui kuprą. Nebegaliu tikėt savo jausmais, o ką jau kalbėt apie protą.

Poncijus Pilotas už mane vyresnis, patyrus, blaivaus proto. Jei būčiau išmintingas, paklausyčiau jo patarimo – ilsėčiausi, lankyčiau švento miesto įžymias vietas ir užsimirščiau.

Prisiminiau piktąsias dvasias, kurios, pasak žydų, įeina į silpnus žmones ir juos užvaldo. Aš miegojau netoli kapų, pasiduodamas tokiai grėsmei. Tik nepermaniau, kuri dvasia manyje pikta – ta, kuri atkakliai tikino, kad žydų karalius prisikėlė ir kad savom akim mačiau jį sodininko pavidalu, ar ta, kuri negailestingai šitai išjuokė.

Vos apie tai pagalvojau, šaipūnė piktai tarė: „Taip toli nuėjai, kad tiki žydų piktom dvasiom. Pats matei gydytojus Aleksandrijoje žaidžiant žmonių kūnais, girdėjai, kad, ieškodami sielos, jie pjaustydavo pasmerktus myriop piktadarius. Bet nieko nerasdavo. Įsivaizduoji, kad vienas iš visų prisikėlė, nors savom akim matei, kaip nukryžiuotas jis išleido dvasią ir patyrus legionierius ietim pervėrė jam širdį. Tai neįmanoma. To, kas neįmanoma, negali būti."

Bet mano lengvatikė paprieštaravo: „Markai, jei dabar viską mesi ir nusigręši, gyvenime ramybės neturėsi, o be perstogės kamuosies, mąstydamas, kad tavo akyse įvyko dar nebūtas dalykas. Nebūk per daug išmintingas. Išmintis ribota ir klai-

di, kaip įrodė sofistai. Niekas tau netrukdo ramiai ir dalykiškai viską ištirt. Pirmiau ištirk, o tada mąstyk. Turi įrodyti ne tai, kad šito niekuomet nebuvo, bet tai, kad to negali būti. Tai daugiau nei ženklai ir pranašystės, kuriais tu bent perpus tikėdavai. Labiau pasikliauk jausmais, o ne protu. Tu nesi vienas iš septynių išminčių, be to, vien protingais skaičiavimais žmogus nėra nieko pasiekęs. Sula pasikliovė savo laime, o Cezaris netikėjo, kad kovo idos bus pražūtingos. Net proto neturintys gyviai išmintingesni už žmogų: paukščiai, kurie nustojo čiulbuot, ir darbiniai gyvuliai, kurie nutraukė saitus prieš žemės drebėjimą, o ir žiurkės visada sprunka iš laivo, kuris paskui išplaukęs iš uosto sudūžta."

Man sunku apsakyti savo skilimą į dvi dalis, nes šito nepatyręs manęs nesupras. Tai baugus išgyvenimas ir aš gal būčiau išėjęs iš proto, neturėdamas šaltumo, kuris man gelbėdavo net didžiausiam jausmų siautuly. Vis dėlto patirtis mane apramdė ir pamokė vengt bergždžių minčių, idant nesuglumtų protas.

Kol susikaupiau, ir vakaras priartėjo, slėnius nugulė kalnų šešėliai, bet ant aukštos miesto kalvos tviskėjo saulės nurausvinta žydų šventykla. Nuėjau į miestą, susiradau žydo bankininko namą, nusprendęs pateikt jam mokėjimo raštą, nes numaniau tolesniems tyrinėjimams prisireiksiąs pinigų. Bankininko namas stovėjo atnaujintoje miesto dalyje, netoli teatro ir vyriausiojo šventiko būsto.

Kai išdėsčiau savo reikalą tarnautojams, mane priėmė pats bankininkas. Po visų žydų šnairakiavimų jo elgesys mane tikrai nustebino. Bankininkas iš karto paprašė, kad vadinčiau jį graikišku vardu Aristeinas, ir tarė:

– Jau girdėjau apie tave. Man apie tave rašė ir būgštavau, kad kelyje pakliuvai plėšikams į nagus, nes iš karto pas mane neatėjai. Svetimšaliai keliauninkai pirmiausia ateina pas mane išsikeist pinigų ir išklausyt gerų patarimų, kaip verčiausia leisti pinigus. Nors Jeruzalė pažiūrėti niaurus miestas, per šventes gyvena linksmai ir laisvai. Po visko tie svetimšaliai sugrįžta pas mane pasiskolinti pinigų kelionei namo ir, tiesą sakant, iš to uždirbu daugiau nei iš mokėjimo raštų. Jeigu čia viešint kils rūpesčių, išsyk kreipkis į mane. Aš nesistebiu niekuo, ką prikrečia

jauni ir linksmi keliautojai. Nuskardėjus šventyklos trimitams, atsiveria ir mano namų vartai, nes po švenčių, galvą ant akmens padėjęs, už jų miega lankytojas, praradęs net savo apsiaustą ir apavą.

Jis kalbėjo nerūpestingai, kaip tikras pasaulio pilietis ir, nors pasiekęs tokią padėtį, atrodė nedaug už mane vyresnis. Laikydamasis papročio, jis želdinosi skystą barzdelę, o jo apsiausto kutai buvo tokie mažyčiai, kad vos matėsi. Ir plaukus jis garbanojosi graikiškai ir kvepėjo gerais aliejais. Tad visais atžvilgiais atrodė gražus ir malonus žmogus.

Pasisakiau apsistojęs Antonijaus pilyje pas prokonsulą, nes romėnai, baimindamiesi neramumų, persergėjo nesikurti mieste per Velykas. Jis nustebęs skėstelėjo rankom, šūktelėjo ir atsakė:

– Tai melas, didžiausia netiesa ir piktos kalbos. Mūsų taryba turi nemažą tvarkdarių dalinį ramybei palaikyti. O aklatikius mūsų šventikai persekioja turbūt pikčiau nei romėnai. Jeruzalės gyventojai, aišku, nemėgsta sirų legionierių, bet labiausiai už jų šiurkštų elgesį. Svetimšalis keliautojas, kuris atneša miestui pinigų, gerbia mūsų papročius ir laikosi miesto drausmės nuostatų, kuo maloniausiai priimamas. Jį čia lepina ir popina, kelionių vedliai varžosi tarpusavyje, kad gautų jį pavedžioti, visas būrys Rašto aiškintojų pasirengę jam aiškinti mūsų tikėjimo tiesas, svetimšalis gali pasirinkti norimo lygio nakvynės namus – nuo prašmatniausių iki kukliausių ir kai kuriuose jų gali pasismagint visokiausiais būdais – ir egiptietišku, ir graikišku, ir babilonišku. Net Indijos šokėjų čia rasi, įsigeidęs patirt ką nors ypatinga. Bet keliauninkui, žinoma, geriausia gyventi čia, naujojoje miesto dalyje, netoli forumo.

Pasakiau, kad mane nugalavo rytų vėjas, nuo jo paskaudo galvą, kad buvo nesmagu pabust ankstumoj žemei drebant ir skydams nuo sienų dardant.

Jis ėmė dar uoliau gyniot savo miestą ir patikino:

– Į tuos pora niekingų drebėjimų neverta kreipt dėmesio. Jie nepadarė jokių nuostolių. Čia, geresnėje miesto dalyje, rytinio tikriausiai nebūtum net pajutęs. Aš pats net nesikėliau iš lovos, bet gal apie Antonijaus pilį žemė iš tiesų stipriau drebėjo.

Supratau pasielgęs nemandagiai, bet norėjau pakreipti kalbą apie Jėzų Nazarietį ir su apsimestiniu priešiškumu priminiau:

– Kaip tik tuo metu, kai atkakau į miestą, jūs nukryžiavote savo karalių ir šitai pamatyt nebuvo malonu.

Aristeinas suniuro, bet paskui suplojo delnais, įsakė atnešti midaus, pyragaičių ir tarė:

– Tu keistas keliauninkas, jei vieninteliame iš tiesų šventame pasaulio mieste pastebi tik negerus dalykus. Bet būk malonus, atsisėsk ir išklausyk mano aiškinimą, nes turbūt nežinai, ką kalbi. Mes, žydai, liguistai žiūrim į savo šventus raštus ir pranašų ištarmes, bet tai suprantama, nes mūsų tikėjimas nuostabiausias pasaulyje, o mūsų istorija neįtikėtina. Iš visų pasaulio tautų tik mes garbinam vienatinį Dievą, kuris draudžia mums kitus dievus, ir visam pasauly tik mes čia, Jeruzalėje, turim vienatinę šventyklą, kurioje garbinam savo Dievą pagal jo paties Įstatymą, perduotą per mūsų tautos didįjį vadą.

Jis nusišypsojo, pasiūlė išgerti taurę vyno, paragaut pyragaičių, bet nepadavė taurės savo ranka, be to, pastebėjau, kad jo pyragaičiai ir mano pyragaičiai patiekti atskiruose dubenyse. Pagavęs mano žvilgsnį, jis šyptelėjo:

– Matai, elgiuos kaip prietaringas žydas. Bet tik dėl tarnų negeriu su tavim iš vienos taurės ir nekišu pirštų į vieną dubenį. Nemanyk, kad laikau save geresniu. Juk esu išsilavinęs ir dažnai laužau Įstatymą, nors kitų akivaizdoje stengiuos jo laikytis. Mes turime fariziejų, kurie savo gyvenimą ir visos tautos gyvenimą daro nepakenčiamą aklais reikalavimais laikytis Tradicijos ligi paskutinio žodžio. Tai mūsų tarpusavio priešpriešа. Bet Įstatymas telkia mūsų tautą. Visuose pasaulio miestuose vienas Įstatymas telkia žydus ir neleidžia mišti su kitom tautom. Antraip šita Egipto ir Babelės vergiją patyrusi tauta jau seniai būtų išnykus tarp kitų. Aš pats esu išsilavinęs, širdyje graikas ir nepripažįstu raidės, pančiojančios dvasią, nors, reikalui kilus, dėl mūsų Dievo ir šventyklos leisiuos sukapojamas į gabalus. Mūsų istorija rodo, kad mes, žydai, esam Dievo išrinktoji tauta, bet protingas žmogus, aišku, supranta, kad valgymas ir gėrimas, rankų mazgojimas ir indų švarinimas maža ką reiš-

kia prieš nesuvokiamo Dievo skaistybę. Bet pinklūs papročiai ir įsakymai, apipjaustymas, šabo šventimas ir visi kiti svetimtaučiams nesuvokiami dalykai telkia mus šiame nedideliame krašte tarp Rytų ir Vakarų, todėl nesimaišom su kitom tautom, o būsim pasirengę ir priimtini, kai Mesijas ateis ant žemės ir pradės tūkstantmetę karalystę.

Jis žvilgtelėjo į mane ir skubinai pabrėžė:

– Tai paskelbė mūsų pranašai, bet nieku gyvu nesuprask paraidžiui nei kaip valstybės svajonės – Mesijo vadovaujamiems užvaldyti pasaulį. Tik paprasti žmonės, plebėjai, kaip tu, romėnas, pasakytum, linkę svajoti. Žydai iš prigimties aklatikiai. Todėl pas mus mesijai vienas po kito mėgina laimę ir prasčiausias stebukladarys gali suburt apie save vargdienius, jei tik pats savim tiki. Gali neabejoti: mes, žydai, atpažinsim tikrą Mesiją, kai jis ateis ir jeigu jis ateis. Šiuo požiūriu mes turim patirties. Mūsų karalius makabiejus nukryžiavo tris tūkstančius aklatikių šventikų. Nejau tau gaila to vičvieno, kuris tikino tautą esąs karalius ir Mesijas?

Jis kalbėjo, o aš gėriau midų, valgiau pyragėlius. Gėrimas smagiai mušė man į galvą, todėl ir aš juokdamasis tariau:

– Kiek daug žodžių ir ugnies, jei reikalas išties toks niekingas, kaip sakai.

Jis mane užtikrino:

– Patikėk, mesijai ateina ir išeina, o mūsų Dievas amžinas ir šventykla per amžius telks žydus. Ne šiaip sau mes dėkingi romėnams, kurie pripažino mūsų, turinčių tokį tikėjimą, išskirtinumą tarp tautų ir suteikė savivaldą. Tiek imperatorius Augustas, tiek imperatorius Tiberijus buvo mums palankūs, klausė mūsų skundų, užtat mes įsitvirtinom. Iš tiesų dabartinė mūsų padėtis, Romai valdant ir šviečiant pasaulį, geresnė, nei atsiskyrus į savarankišką valstybę, nes nereikia eikvot pinigų nuolatinei kariuomenei išlaikyti ir nepaliaujamiems karams su pavydžiais kaimynais.Turim atramos tašką ir užtarėjų visuose svarbiuose pasaulio miestuose, – net Galijoje, Britanijoje ir skitų pakrantėse, nes ir barbarų tautos vertina mūsų prekybos gebėjimus. Aš pats smagumo dėlei pardavinėju Romai vaisius ir rie-

šutus. Mane graužia tik tai, kad esam prasti laivininkai – mes, žydai, kažkodėl bijom jūros. Juk kiekvienas dievotas judėjas, jei tik gali, keliauja aukoti į šventyklą. Su jais kaip aukos atkeliauja turtai mūsų šventyklai. Tad supranti, jog negalim leisti, kad svajonės apie karalių jaudrintų liaudį.

Jis panūdo žūtbūtinai įrodyt man politinį tarybos teisumą, prisikišo arčiau ir aiškino toliau:

– Vis dėlto gyvenam lyg ant peilio ašmenų. Godulio apsėsti prokuratoriai valdo skaldydami, net šiek tiek remia liaudyje kylančius valdžiotroškas, kad tie vėliau keltų bruzdesį ir maištus, apribotų mūsų savivaldą ir pasigrobtų sau dalį šventyklos lobių. Bet ir Romai apčiuopiama nauda, ir mums naudinga išlaikyti ir stiprinti dabartinę padėtį ir remti politiškai nešališką tarybą. Kad būtų aiškiau, pridursiu, jog mūsų taryba atitinka Romos senatą ir papildo pati save. Ją sudaro vyriausieji šventikai, mokyčiausi Įstatymo žinovai ir būrys tarėjų, kuriuos vadiname vyresniaisiais, nors ne visi jie vyresnio amžiaus, nes kilmė ir turtas jiems teikia teisę tapti tarybos nariais. Liaudis politiškai neišsilavinus ir mes negalim duot jai žodžio teisės. Todėl visus iš liaudies kylančius mėginimus išplėsti valstybės teises ir sugrąžint karaliaus valdžią reikia iš karto gniaužti, nesvarbu, kad perversmo siekis tariamai nekaltas, pavyzdžiui, mūsų tikėjimo reikalas ar, tarkim, artimo meilė.

Mano niekinamas tylėjimas paakino jį dar karščiau teisintis, lyg vis dėlto jaučiant kaltę. Jis ėmė aiškint:

– Tu, romėnas, negali suvokti tikrojo tikėjimo didžiulio paveikumo, nes pripratęs garbint tik statulas. Tikėjimas mums teikia daugiausia jėgų, bet sykiu kelia didžiausią grėsmę, nes aklatikis griebiasi šventraščių ir remdamasis jais įrodinėja savo tikslų teisingumą, nesvarbu, kokie slapti jo siekiai. Tu, žinoma, pasakysi, kad Jėzus Nazarietis, kurį suspėjome nukryžiuoti Velykų išvakarėse, buvo nekaltas ir teisingas vyras, didis gydytojas ir didis mokytojas. Gerai. Bet kaip tik nekaltas ir tobulas vyras, kurio asmenybė nusiteikimu gydyti žmones traukia, – pats pavojingiausias. Būdamas politiškai neišprusęs, jis iš visų tikisi gera ir tampa valdžiotroškų įrankiu. Ar jiems rūpi, kad visuomenės

santvarka žlugs ir tauta galiausiai leisis sunaikinama romėnų neapykantos, jei tik gaus trumpai patenkinti savo valdžiotrošką. Patikėk, vyras, kuris vadina save Mesiju, yra valstybinis nusikaltėlis ir nusipelno mirties, nors šiaip jau nerezgė jokios klastos.

Kiek padvejojęs, jis skubinai pridūrė:

– Sykiu jis užsitraukia kaltę ir už piktžodžiavimą, taigi pagal mūsų Įstatymą nusipelno mirties. Bet tarp mūsų, apsišvietusių vyrų, šnekant, tai šalutinis dalykas. Jei jis būtų vėl pasirodęs šventykloje per Velykas, būtų kilęs maištas, pasinaudodami juo kaip iškaba, aklatikiai būtų pasigriebę valdžios vadžias ir būtų prasiliejęs kraujas. Tuomet būtų turėję įsikišt romėnai ir mūsų valstybės savivalda vėl būtų panaikinta. Verčiau tegul vienas miršta už tautą, nei visa tauta žūva.

– Šitą šūkį jau girdėjau, – tariau aš.

– Užmiršk tą vyrą, – karštai paprašė Aristeinas. – Nesididžiuojam jo mirtim, – priešingai, ir pats dėl jo liūdžiu, matyt, buvo geras vyras, – tas Jėzus iš Galilėjos. Jeigu būtų likęs Galilėjoje, tikriausiai nieko pikta nebūtų nutikę. Ten net mokesčių rinkėjai rodė jam prielankumą ir Kafernaumo įgulos vadas, sako, buvo jo draugas.

Supratau, kad bergždžia net užsimint apie Jėzaus prisikėlimą, nes Aristeinas būtų nustojęs mane gerbt ir palaikęs lengvatikiu kvailiu. Pamąstęs atsakiau jam:

– Įtikinai mane ir aš gerai supratau, kad dėl politinių priežasčių žydams jo mirtis naudinga. Bet keliaudamas renku visokias keistenybes, kad vėliau galėčiau pasmaginti kitus savo žiniom, o gal ir pats pasimokyt. Beje, mane domina stebuklingi išgijimai. Būdamas jaunas, Antiochijoje mačiau garsų stebukladarį sirą. Ir Egipte yra šventų vietų, kur žmonės stebuklingai pagyja. Todėl norėčiau susitikt su kokiu nors ligoniu, kurį tas vyras išgydė, ir sužinot, kaip jis gydė.

Apsimečiau, kad man šovė dar viena mintis.

– Tiesą sakant, įdomiausia būtų susitikt su kokiu nors jo mokiniu! – šūktelėjau. – Ir iš pirmų lūpų išgirst, ką apie jį mano mokiniai ir ko jis iš tikrųjų siekė.

Aristeinas suirzo ir burbtelėjo:

– Jie, aišku, slapstosi arba spruko atgal į Galilėją. Kiek žinau, jis turėjo tik dvylika artimiausių mokinių, bet vienas išdavė tarybai jo naktinę slaptavietę. Visi jie paprasti žmonės, Galilėjos ežero žvejai ir panašūs, išskyrus vieną – Joną, jaunuolį iš geros šeimos, kuris tikriausiai ragavęs mokslo ir moka graikiškai. Ak, ne, dar vienas muitininkas buvo prie jų prisidėjęs. Supranti, tai tokios atmatos. Kažin ar iš jų ką nors peši.

Bet, – suabejojo jis, – jei tau iš tiesų smalsu, – nors, atvirai sakau, nelabai suprantu, kodėl, juk galėtum linksmai pagyventi Jeruzalėje, – tau, aišku, galėtų padėti tarybos narys Nikodemas. Jis dievotas šventraščių tyrinėtojas ir, sakyčiau, romusis. Jis nieko pikta nepuoselėja, nors Jėzaus gynimu papiktino tarybą. Jis pernelyg naivus eiti tokias pareigas. Niekas jo nepakvietė į tą naktinį tarybos susirinkimą, nes būtų baisiai graužęsis, kad dalyvavo teisiant Nazarietį.

– Girdėjau apie jį, – tariau. – Ar ne jis nuėmė karalių nuo kryžiaus ir paguldė kape? Sako, karaliaus drobulėms jis paaukojo net šimtą svarų aliejaus.

Žodis „karalius" Aristeinui rėžė ausį, bet jis vis dėlto manęs nepataisė, kaip kiti žydai. Ir nenoromis pripažino:

– Turi gana tikslių žinių. Tai buvo akivaizdus jo ir Juozapo Arimatiečio priešgyniavimas, bet tegul, jei nuo to jiems sąžinė aprims. Juozapas tik vyresnysis, bet Nikodemas – Izraelio mokytojas ir turėtų geriau susivokti. Nors dėl tokių dalykų nereikia imt manyti juos puoselėjus kokių nors tikslų. Galbūt, palaidoję galilėjietį, juodu mėgins taryboje suburti priešiškai nusiteikusius narius ir apribot vyriausiojo šventiko valdžią.

Tai jam patiko. Jis sušuko:

– Dėl to neprieštaraučiau! Kajafo įžūlumas jau trikdo mūsų verslus. Prekybą aukos gyvuliais ir pinigų keitimą šventykloje jis atidavė būriui savo giminaičių. Turbūt nepatikėsi, bet net aš kieme neturiu pinigų keitimo stalo. Gal ir gerą politiką varo naivuolis Nikodemas. Nedera ir net Įstatymui prieštarauja tai, kad šventyklos kiemas verčiamas triukšmingu turgum. Ir pinigų keitėjams reikėtų leist bent kiek pasivaržyti tarp savęs.

Dievotiems keliauninkams tai tik į naudą išeitų, nes nereikėtų keisti šekelių Kajafo nustatytu santykiu.

Jo verslo reikalai manęs nedomino. Aš pasakiau:

– Norėčiau susitikt su Nikodemu, bet kažin ar jis mane priims, juk esu romėnas.

– Bet, mielas drauge, – šūktelėjo Aristeinas, – tai tau padės! Žydui mokslinčiui garbė, jei koks pilietis panūsta susipažint su mūsų tikėjimu. Gali pasisakyti esąs dievobaimingas. Tai tau atvers visas duris ir niekuo neįpareigos. Mielai tarsiu žodį jam apie tave, jei tik nori.

Nusprendėme, kad jis nusiųs Nikodemui žinią apie mane. O kitą vakarą, kai tik užslinks tamsa, nueisiu pas Nikodemą. Pasiėmiau iš Aristeino šiek tiek pinigų, bet didžiumą palikau. Jis atkakliai piršo man į vadovus patyrų tarną, esą, galintį atverti man visas Jeruzalės slaptas duris ir džiaugsmus. Pasakiau, kad po sekinančios Aleksandrijos žiemos esu davęs įžadus. Jis patikėjo, atsakė gerbiantis mano valios tvirtybę, nors pagailestavo, kad aš daug prarasiu.

Išsiskyrėme kaip draugai. Jis palydėjo mane iki vartų ir ketino duot man palydovą, kad, žengdamas pirma manęs, šauksmais laisvintų kelią. Bet aš nenorėjau patraukt nereikalingų akių. Jis dar kartą patikino mane, kad visus savo rūpesčius visada galiu patikėti jam. Be abejonės, tai pats maloniausias žydas iš visų sutiktų, bet kažkodėl nelaikau jo tikru draugu. Jo laisvos pažiūros mane atvėsino ir vėl sužadino abejonių. Turbūt tai mane atstumia.

Sugrįžęs į Antonijaus pilį, sužinojau, kad Klaudija Prokula kelis kartus buvo atsiuntusi tarną manęs atvesti. Skubinai užkopiau į jos kambarius bokšte. Ji jau buvo atsigulus, bet apsivilko plonu šilko apdaru, užsimetė apsiaustą ir atėjo su palydove. Jos akys baugiai žibėjo. Blyškų veidą vagojančios raukšlės buvo pranykusios. Iš visa sprendžiau – ji buvo dvasios pagavoj.

Sugriebusi mano ranką, ji sušuko:

– Markai, Markai, jis, tas žydų karalius, prisikėlė iš mirusiųjų!

Aš suirzęs paklausiau:

– Nejau prokonsulas tau nesakė, kad jo mokiniai naktį pavogė kūną? Dėl to surašytas viešas, šešių legionierių paliudytas raštas.

Klaudija Prokula piktai treptelėjo koja ir sušuko:

– Manai, kad Poncijus tiki ne vien tik savo pinigų kapšu ir savo nauda? Bet aš turiu draugų Jeruzalėje! Nejau dar negirdėjai, kad viena jo draugių auštant buvo nuėjus prie kapo, – ta, iš kurios jis išvarė septynias piktas dvasias? Moteris kape jo nerado, bet pamatė angelą baltais kaip šviesa apdarais ir ugnimi tvieskiančiu veidu.

– Vadinasi, – šiurkščiai kirtau aš, – piktos dvasios tikrai sugrįžo į tą moterį.

Ir liūdnai pagalvojau: į ką aš įsivėliau? Gal visai išsikrausčiau iš proto, kad ginčijuos su kliedinčiom moterim?

Klaudija Prokula įsižeidė ir skaudžiai nusivylė:

– Ir tu, Markai, – išdaužė ji ir ėmė šniurkščioti. – Maniau, kad esi jo pusėje, girdėjau, kad buvai nuėjęs prie kapo ir matei jį tuščią. Nejau labiau tiki Poncijum Pilotu ar papirktais kariais, negu savom akim?

Susijaudinau, nes negalėjau žiūrėti į ašarom apsipylusį jos aistrų veidą, ir troškau ją paguosti. Bet suvokiau, kad supykusiai moteriai verčiau nepasakot, ką mačiau. Pamaniau, kad Jeruzalės moterų kliedėjimas apie prisikėlimą, regėjimus ir angelus naudingas tik žydų tarybai ir daro juos dar neįtikimesnius.

– Neįsižeisk, Klaudija, – paprašiau. – Žinai, kad per daug prisiklausiau kinikų mokymo. Todėl nelabai tikiu antgamtiniais dalykais. Antra vertus, nieko griežtai neneigiu. Tad pasakyk, kas ta tavo liudytoja ir kuo ji vardu.

– Ji vardu Marija, – noriai atsakė Klaudija Prokula, kad ja patikėčiau. – Įprastas žydiškas vardas, bet šita Marija kilusi iš Magdalos ant Galilėjos ežero kranto. Ji turtinga moteris, garsi balandžių augintoja. Kasmet šventyklos aukoms iš jos balandinių atgabenama tūkstančiai beydžių balandžių. Tiesa, pakliuvusi piktų dvasių valdžion, ji prarado gerą vardą, bet, Jėzaus Nazariečio išgydyta, ji visiškai pasikeitė ir visur sekė paskui keliaujantį mokytoją. Sutikau ją, viešėdama pas kilmingą savo draugę žydę, ir jos pasakojimas padarė man didelį įspūdį.

– Kad patikėčiau, turiu išgirst tą pasakojimą iš jos pačios lūpų, – pabrėžiau aš. – Gal ji tik aistringa sapnų sapnuotoja, nesvarbu, kokia kaina siekianti patraukti dėmesį. Manai, kad galėčiau su ja susitikti?

– Nejau blogai sapnuoti sapnus, – atkirto Klaudija Prokula. – Mano pačios sapnai buvo tokie baugūs, kad persergėjau sutuoktinį neteisti to dievoto vyro. Vidury nakties man atnešė žinią apie jo suėmimą, karštai prašydami, kad paveikčiau savo vyrą ir tas jo nenuteistų. Bet mano sapnai paveikė geriau, nei slapta žinia. Vis dar laikausi nuomonės, kad mano vyras, atiduodamas jį nukryžiuoti, padarė didžiausią kvailystę gyvenime.

– Manai, galėčiau susitikti su ta Marija? – neatlyžau aš.

Klaudija Prokula ėmė gyniotis:

– Vyrui, juolab svetimšaliui, nedera kalbėtis su žyde moterim. Aš net nežinau, kur ji. Pripažįstu, kad ji labai aistri moteris. Tu įtarus vyras ir gali susidaryt neteisingą nuomonę apie ją. Bet aš vis tiek tikiu tuo, ką ji pasakoja.

Vis dėlto Klaudijos Prokulos įkvėpis ėmė blėsti.

– O jeigu netyčia sutikčiau tą Mariją iš Magdalos, – paklausiau dar kartą, – ar galiu paminėt tave ir paprašyt jos atvirai papasakoti tai, ką ji matė.

Klaudija suburbėjo, kad nei vienas vyras vis tiek nepelnys tokio moters pasitikėjimo kaip kita moteris ir kad apskritai nei vienas vyras negali iš tiesų suprasti moters. Bet nenoromis leido paminėti ją, jei man pasitaikys susitikti Mariją.

– Bet jeigu pridarysi jai rūpesčių ar sunkumų, – pagrasino Klaudija Prokula, – atsakysi už tai man.

Šitaip baigėsi mudviejų pašnekesys, nors Klaudija turbūt tikėjosi įtraukt ir mane savo aklatikybėn ir įtikint žydų karaliaus prisikėlimu. Tartum aš dar netikiu, savom akim tuščiame kape matęs suvyturiuotas įkapes. Bet noriu viską ištirt protingai.

KETVIRTAS LAIŠKAS

Markas rašo Tulijai.

Tęsiu, nuosekliai pasakosiu, kas man atsitiko.

Antonijaus pilis man atrodė niūri, ankšta. Nenorėjau daugiau ten gyvent, tolydžio stebimas. Ir prokonsulas ruošėsi grįžti į savo vyriausybės miestą Cezarėją. Padovanojau jam laimę nešantį egiptietišką vabalą, o Klaudijai Prokulai – aleksandrišką veidrodį. Pažadėjau grįžt į Aleksandriją per Cezarėją. Poncijus Pilotas šito pareikalavo, nes nenori išleist manęs iš Judėjos neiškamantinėjęs. Ir Klaudija Prokula atkakliai prašė vėliau papasakoti jai viską, ką išgirsiu apie prisikėlusįjį.

Įgulos vadui įteikiau nemažą piniginę dovaną, norėdamas toliau palaikyt su juo gerus santykius ir, reikalui esant, gauti priebėgą pilyje. Bet jau tiek supratau, kad Jeruzalėj man niekas negresia, jei tik gerbsiu žydų papročius ir neerzinsiu jų savais.

Šimtininką Adenabarą laikau tikru draugu. Jo padedamas įsikūriau ne didžiuliuose nakvynės namuose, bet jo pažįstamo siro mažmožių prekeivio namuose, netoli Chasmonėjų rūmų. Nuo jaunystės pažįstu sirų papročius ir dievus, žinau, kad jie mėgsta gardžiai valgyti, namie palaiko švarą, visais atžvilgiais sąžiningi, tik ne keisdami pinigus.

Pats prekeivis su šeima gyvena apatiniame aukšte ir dieną išneša savo prekystalį į gatvę prie namo. Laiptatakiu iš karto užlipu ant stogo, tad galiu išeit ir pareit, kada panorėjęs, ir svečius priiminėt, niekam nematant. Šį kambario privalumą vienas per kitą gyriojo ir Adenabaras, ir jo draugas prekijas. Jo žmona ir duktė atneša man į kambarį valgyt, į pakabinamą ąsotį pripila šviežio vandens. O jo sūnūs rungčiomis laksto mano reikalais, nuperka man vyno, vaisių ir visų kitų dalykų, kurių prisireikiu. Ši gana pasiturinti šeima džiaugiasi, kad gavo mokų svečią, šventėms praėjus ir keliauninkams išvykus iš miesto.

Įsikūręs naujajame būste, palaukiau, iki sužibs žvaigždės, o tada laiptatakiu nulipau į gatvę. Nikodemo puodų dirbtuvė to-

kia žinoma, kad lengvai ją suradau. Vartai buvo praviri ir, įžengęs į kiemą, tamsoje susidūriau su tarnu, šis tyliai paklausė:

– Ar tu tas, kurio laukia mano ponas?

Tarnas užvedė mane laiptais ant stogo, o žvaigždėtas Judėjos dangus buvo toks šviesus, kad jam nereikėjo žiburiu šviesti kelio. Užkopęs į viršų, išvydau ant pagalvėlių sėdintį senyvą žmogų. Jis maloniai pasveikino mane ir tarė:

– Ar tu tas, ieškantis Dievo, apie kurį man siuntė žinią bankininkas Aristeinas?

Jis mane pakvietė atsisėst šalia ir išsyk įsileido vienodu balsu dudenti apie Izraelio Dievą. Pradėjo nuo dangaus ir žemės sukūrimo, spėjo paminėti, kad Dievas sukūrė žmogų iš žemės dulkių pagal savo atvaizdą, bet aš nekantriai jį nutraukiau tardamas:

– Izraelio mokytojau, visa tai aš girdėjau ir pats graikiškai skaičiau jūsų šventose knygose. Atėjau pas tave, idant papasakotum man apie Jėzų Nazarietį, žydų karalių. Tu tą tikriausiai žinai, jei priimi mane tamsumoj ant stogo.

Drebančiu balsu Nikodemas atsakė:

– Jo kraujas krito ant manęs ir ant mano tautos. Aš kankinuos ir iki mirties kankinsiuos dėl jo. Jis tapo mokytoju Dievo valia, nes tokius stebuklus geba daryti tik tas, kurį siuntė Dievas.

Aš atitariau:

– Jis buvo daugiau nei mokytojas. Ir man širdis dėl jo dreba, nors esu svetimšalis. Turbūt žinai, kad jis prisikėlė iš mirusiųjų, nors pats vyturiavai jį drobulėm ir užritinai akmeniu kapą prieš šabą.

Nikodemas pakėlė veidą į danguje spingsinčias žvaigždes ir skausmingai sušuko:

– Nežinau, kuo tikėti!

Parodžiau į žvaigždėtą dangų ir paklausiau:

– Ar jis buvo žvaigždės sūnus, apie kurį skelbė pranašystės?

Nikodemas atsakė:

– Aš nežinau. Aš jau nieko nesuprantu ir netinku į Izraelio mokytojus! Mane suklaidino taryba, tikindama, kad pranašas kils ne iš Galilėjos. Tai tiesa. Raštai Galilėjos nemini. Bet jo mo-

tina, kurią tik dabar sutikau, tvirtina, kad jis gimė Judėjos Betliejuje piktadario Erodo laikais. Raštai liudija jį kilsiant iš Betliejaus Efratos. Aš ilgai tyrinėjau šventraščius. Išsipildė visos pranašystės, net tai, kad jam nesulaužė kaulų.

Jis suskato dainingai kartot ir versti man pranašystes. Bet po valandėlės aš nekantraudamas vėl pasakiau:

– Man nesvarbu, ar per jį išsipildo jūsų pranašų žodžiai. Man rūpi tik tai, ar jis prisikėlė, ar ne. Jei prisikėlė, vadinas, jis daugiau nei karalius ir tokio, kaip jis, pasauly lig šiol nebuvo. Aš negudrauju ir nestatau tau raizgų, nes manau, kad joks žmogus jau negali jam pakenkti. Atsakyk man. Mano širdis virpa, trokšdama tiesos.

Nikodemas dvejodamas pripažino:

– Girdėjau apie tai, bet nežinau, kuo tikėti. Vakar vakare jo mokiniai susirinkę užsirakino duris, nes bijo persekiojimų. Bent jau didžiuma susirinkusių mokinių labai bijojo. Tuomet jiems apsireiškė nukryžiuotasis Jėzus ir parodė rankų, kojų ir šono žaizdas. Ir papūtė į juos. Paskui pradingo iš kambario lygiai taip, kaip atsirado. Taip man pasakojo, bet tuo tikrai sunku patikėti.

Aš visas pradėjau drebėti tamsumoj.

– Papasakok man apie jo karalystę, – paprašiau. – Ko jis mokė?

Nikodemas atsakė:

– Buvau slapčia su juo susitikęs, kai jis pirmąkart per Velykas buvo atėjęs Jeruzalėn ir apvalė šventyklą. Negaliu užmiršti jo žodžių, nors tada jų nesupratau ir šiandien nesuprantu. Jis pasakė, kad žmogus neatgimęs karalystės neregės.

Iškart prisiminiau orfikų ir pitagorininkų mokymus ir filosofus, kurie tikina, kad žmogus atgimsta tokiu pavidalu, kokį nulemia jo darbai, – net gyvūnu ar augalu. Nusivyliau, nes tai nenaujas mokymas. Bet Nikodemas naiviai pasakojo toliau:

– Aš paprieštaravau ir paklausiau: „Kaip gali žmogus, būdamas nebejaunas, gimti? Jis negali antrą kartą įeit į motinos įsčias ir vėl užgimti." Tada Jėzus davė man raktą, kelis kartus patikindamas: „Kuris neatgimsta iš vandens ir Dvasios, neįeis į

karalystę." Kodėl iš vandens, suprantu, nes daugis eina dykumos brolijon, melsdamiesi laukia ir, atlaikę bandomąjį laikotarpį, pakrikštijami vandeny. Ir Jonas atėjo iš dykumos ir krikštijo žmones vandenyje, iki Erodas Antipas jį nužudė.

Aš įsiterpiau primindamas:

– Įsišventinantieji į Egipto Izidės slaptas apeigas, tamsoje patikliai žengia į gilų vandenį, bet stiprios rankos saugiai pakylėja juos vandeny ir jie nenuskęsta. Tai slaptos apeigos įvaizdis, – nieko nauja.

Nikodemas sutiko:

– Taip, taip, krikštijimas vandenyje – nieko nauja. Bet aš jo paklausiau, ką jis turėjo galvoje, kalbėdamas apie gimimą iš Dvasios. Jėzus man atsakė ir aš žodis į žodį įsiminiau: „Kas gimė iš kūno, yra kūnas. Kas gimė iš dvasios, yra dvasia. Vėjas pučia, kur nori. Jo ošimą girdi, bet nežinai, iš kur ateina ir kur link nueina. Taip esti ir su kiekvienu, kuris gimė iš Dvasios."

Jis ilgai tylėjo ir aš permąsčiau jo žodžius. Danguje spindėjo Judėjos žvaigždės, tamsoje užuodžiau stiprų drėgno molio ir degimo krosnies kvapą. Nazariečio mokymas kažkaip mįslingai įsigavo į širdį, nors neviltingai suvokiau, kad mano protas jo nesučiuops. Galų gale tyliai paklausiau:

– Ar tai viskas, ką žinai apie jo karalystę?

Pamąstęs Nikodemas ėmė pasakoti:

– Iš jo mokinių girdėjau, kad, prieš pradėdamas mokyti, jis buvo pasitraukęs į dykumą. Ten jis keturiasdešimt dienų budėjo ir pasninkavo, išgyveno visus negerus regėjimus ir apreiškimus, kuriais pasninkaujantį gundo prie žemės saistančios jėgos. Gundytojas užvedė Jėzų į aukštą kalną, parodė jam viso pasaulio karalystes, jų didybę ir pažadėjo atiduot valdyti, jeigu jis parpuolęs ant žemės pagarbins gundytoją, vadinasi, atsisakys uždavinio, dėl kurio atėjo į pasaulį. Prieš šitą gundymą jis atsilaikė. Tuomet prisiartino angelai ir jam tarnavo. Jis sugrįžo pas žmones, pradėjo mokyti, daryti stebuklus, subūrė apie save mokinių. Tiek žinau apie jo karalystę. Ta karalystė – ne žmonių. Todėl jo nuteisimas – skriauda ir nusikaltimas.

Mane suerzino jo šneka apie apreiškimus ir angelus, nes

kiekvieną jautruolį ilgai budėjus ir pasninkavus apninka regi- niai, bet prapuola, vėl pavalgius ir sugrįžus pas žmones. Todėl neatstojau nuo Nikodemo:

– Tai kas yra karalystė?

Nikodemas sudejavo, iškėlė rankas ir sušuko:

– Kad aš žinočiau! Vėjo ošesį girdėjai. Su juo susitikęs, ėmiau manyti, kad su juo karalystė atėjo ant žemės. Daug ką kita jis man pasakė. Net tai, kad savo sūnų Dievas į pasaulį atsiuntė ne teisti, o tam, kad pasaulis per jį išsigelbėtų. Bet taip nenutiko. Jis buvo prikaltas prie kryžiaus ir mirė gėdinga mirtim. Aš negaliu to suvokt. Jeigu jo nėra, tai ir karalystės nėra.

Širdis man sakė kitką, tačiau, proto paakintas, dygiai rėžiau:

– Mažai duodi man, Izraelio mokytojau. Tiktai vėjo ošesį, o ir pats iš tiesų netiki jį prisikėlus.

– Jau nesu Izraelio mokytojas, – nusižeminęs prisipažino Nikodemas. – Esu mažiausias iš Izraelio vaikų, parblokštas ir sužeistas. Vis dėlto kai ką tau duosiu. Sėklą pasėjęs, sėjėjas daugiau ja nesirūpina, bet sėkla išleidžia daigą, vėjams pučiant ir lietums lyjant, sužaliuoja ir pasėliai auga net sėjėjui miegant, iki subręsta. Taip man atsitiko, o gal ir tau, jei esi be klastos. Turbūt sėkla manyje pasėta ir auga. Gal tavyje ji taip pat pasėta ir kada nors tavyje subręs derlius. Man nieko kita nelieka, kaip nusižemint ir laukt pripažįstant, kaip mažai suprantu ir koks silpnas mano tikėjimas.

– Neketinu tiktai laukti, – nekantriai paprieštaravau aš. – Nejau nesupranti, kad dar viskas šviežia man atminty. O kiekviena diena ką nors nusineša. Suvesk mane su jo mokiniais. Be jokios abejonės, mokiniams jis suprantamai atskleidė savo karalystės paslaptį. Aš karštos širdies. Patikėsiu, jei man bus įrodyta.

Sunkiai atsidusęs, Nikodemas ėmė atkalbinėti:

– Jo mokiniai, – tie vienuolika likusių, – perimti baimės, suglumę ir baisiai nusivylę. Vargšai vyrai, dar jauni ir nesupratingi. Kai jis buvo gyvas, ginčydavosi tarp savęs dėl jo pamokymų, dalijosi valdininkų vietas būsimoje karalystėje ir kivirčydavosi dėl jų. Kad ir ką Nazarietis sakė, jie lig paskutiniosios tikėjo karalystės žemiškumu. Net paskutinį vakarą, – prieš suimant

nakčia, – jis valgė su mokiniais Velykų avinėlį, kaip dykumos atsiskyrėliai, ir pasakė, kad vyną gers tiktai drauge su jais ir ateisiančioje karalystėje. Manau, dėl to pažado jis negėrė Jeruzalės moterų siūlomo kvaišinančio vyno prieš nukryžiavimą. Tačiau jo pažadas sustiprino naiviausių mokinių tikėjimą, kad jis pakvies iš dangaus legioną angelų kovot už jį ir kurti karalystės, kurioje kiekvienas mokinys valdys po Izraelio giminę. Dabar matai, kad Nazariečio mokymas jų širdyse dar nesubrendęs. Šitie bemoksliai nežino, ką manyti, nors matė visus jo stebuklus. Jie baiminasi dėl savęs, slapstosi. Jų pasakojimas tau suglumins galvą labiau nei jiems patiems.

Aš to nesuvokiau.

– Kodėl jis į mokinius rinkosi tik paprastus vyrus, – karštai paklausiau, – jei jis tikrai buvo toks didelis stebukladarys, kaip girdėjau, galėjo pasirinkt į palydovus ir mokytų vyrų.

– Kliudei skaudžią vietą, – prisipažino Nikodemas. – Mano nuovylio šerdį. Jis nekvietė išminčių ir mokytų vyrų, o neturtėlius, vargdienius ir prislėgtus. Kalbėdamas didelei miniai, jis, girdi, sakęs, jog kaip tik vargdieniai palaiminti, nes jų yra karalystė. Išmintingiems ir turtingiems jis viską apsunkindavo. Ir aš galėjau tapti jo mokiniu, bet turėjau atsisakyti pareigų taryboje, net šeimos, parduoti puodžiaus dirbtuvę, o pinigus išdalyti skurdžiams. Šitokias griežtas sąlygas jis kėlė, idant tokie, kaip aš, negalėtų sekt paskui jį. Bet ir tarp turtingų bei įtakingų jis turėjo draugų, kurie slapčia jam padėdavo. Iš tikrųjų jis turėjo žinių ir ryšių, kurių nenumanė net jo mokiniai, nes jis tam neteikė reikšmės.

– Vis dėlto norėčiau susitikt su vienu iš jo tikrų mokinių, – spyriausi aš.

Bet Nikodemas griežtai atrėmė:

– Jaučiu, kad nesi romėnų šnipas, bet jie tavim nepatikės, nes bijo. Antra vertus, ir tu, pamatęs jų prastumą, jais netikėsi. Priešingai, jeigu jie tau papasakos matę prisikėlusį Dievo Sūnų užrakintame kambaryje, imsi dar labiau jais abejot ir pamanysi, kad nusivylę jie sukūrė tą pasaką gelbėdami savigarbą.

Nikodemas liūdnai nusijuokė ir pridūrė:

– Iš pradžių jie netikėjo net tom moterim, kurios atėjusios pasakė, kad kapas tuščias. Vienas iš jų, pats tą vakarą nebuvęs užrakintoje slaptavietėje, irgi netiki savo draugų pasakojimu. Tai kaip tu patikėsi?

Įprašinėjau jį, kaip mokėjau, atskleisti man karaliaus mokinių slėptuvę ar kitaip suvest mane su jais, bet, matyt, nelabai manim pasitikėdamas, jis griežtai atsisakė. Bet pastebėjęs, kad jis ima gailėtis atstūmęs mane, puoliau kaulyti:

– Bent patark, ką daryti, nes negaliu susidėjęs rankas laukti, kol kas nors atsitiks.

Jis įspėjo mane tardamas:

– Sėjėjas sėklą pasėjo. Jei tavyje pasėta sėkla, turėtum nusižeminęs laukti. Bet gali nukakt į Galilėją, kur jis pats keliavo, susirast romiuosius ir paklausinėt, ką jie atsimena iš jo mokymų. Arba pasikalbėt su jo išgydytais ligoniais, tada įsitikinsi, kad tik Dievo Sūnus galėjo padaryti tokius stebuklus, kokius gyvas būdamas jis darė.

Manęs Nikodemo siūlymas nenudžiugino.

– Iš ko aš pažinsiu romiuosius, – paklausiau. – Galilėja toli, o aš svetimšalis.

Jis padvejojo, bet paskui pasakė požymį:

– Eidamas klausinėk kelio ir, jei kas nors, papurtęs galvą, pasakys: „Daug yra kelių ir suvedžiotojų daug, nenoriu tavęs klaidint“, atsakyk: „Yra tik vienas kelias, parodyk jį man, nes širdyje esu romus ir nuolankus.“ Jie tave pažins ir pasikliaus. Jiems nepakenksi net įdavęs, nes jie laikosi įsakymų, moka mokesčius ir niekam nekelia papiktinimo.

Aš atsakiau:

– Dėkui tau už patarimą, aš jį atsiminsiu, bet gal Nazarietis ir Jeruzalėje padarė stebuklų? Norėčiau būt mieste, jei čia dar kas nors atsitiks.

Pavargęs nuo manęs, Nikodemas tarė:

– Čia gali susitikt gerą vardą praradusią moterį, iš kurios jis išvarė piktas dvasias. Taip pat yra kaimas, kuris vadinasi Betanija, – netolimas kelias pėsčiuojant nuo miesto. Ten gyvena brolis ir dvi seserys, kurių namuose jis viešėjo. Vienai jis leido

sėdėt sau prie kojų ir klausytis mokymo, nors ji tik moteris. O jos brolį paskui prikėlė iš mirusiųjų, nors buvo išgulėjęs kape keturias dienas ir kūnas, pasak kalbų, jau dvokė. Susitik su tuo Lozorium. Tau tai bus tikras stebuklas. Jie priims tave, jei pasakysi, kad aš atsiunčiau.

– Ar tas vyras tikrai buvo miręs? – nepatikliai paklausiau aš.

– Žinoma, buvo! – suirzęs užriko Nikodemas. – Be abejonės, pasitaiko tariamų numirėlių. Ir aš tą puikiai žinau. Tokių, kurie, gyviesiems raudant ir fleitoms grojant, išgąsdina savuosius, atsisėsdami neštuvuose ir sumirksėdami akim. Taip pat pasitaikydavo, kad numirėliai tik kape atsipeikėdavo, draskydavosi, iki nusilupdavo nagai, ir šaukdavo iki uždusimo, nepajėgdami nuritinti akmens nuo kapo. Mūsų Įstatymas liepia palaidot mirusįjį tą pačią dieną. Tad sykiais suklystama. Žemiškų žinių turiu pakankamai, tad gali man nepatarinėt.

Ką tu pasieksi, jei iš anksto abejoji? – barėsi jis. – Ką manai laimėsiąs? Skaitau tavo mintis: tu manai, kad ta šeima buvo jo draugai. Lengvai surezgė pinkles netikintiems įtikinti ir laikė įmigusį Lozorių kape, iki atėjo mokytojas. Bet ką jie tuo būtų laimėję? Verčiau pats susitik su jais visais trim – Lozorium ir abiem jo seserim. Suprasi, ar jie kalba tiesą, ar tik pinklioja.

Nikodemas, aišku, buvo teisus. Daugiau nieko iš jo neišgavau, todėl padėkojau ir paklausiau, kiek aš skolingas už pamoką. Jis griežtai paprieštaravo ir su panieka tarė:

– Nesu iš cirko pabėgęs aktorius, dėl pragyvenimo mokantis vaikus skaityti, kaip, sako, Romoje įprasta. Izraelio mokytojai nelavina vaikų už pinigus, o tas, kuris ketina tapti mokytoju, turi įgyti ir amatą, kad galėtų gyvent iš rankų darbo. Todėl ir aš esu puodžius, kaip mano tėvas. Bet jeigu nori, atiduok pinigus vargšams. Galbūt pelnysi už tai palaiminimą.

Jis nulydėjo mane laiptais žemyn ir per kiemą nusivedė į prieškambarį, idant lempos šviesoj pamatyčiau, kad jis tikrai ne prastas vyras, nors ir puodžius. Tiek jo širdy buvo žmogiškos tuštybės. Taigi pamačiau, kad jo kambarys kaip turtuolio ir pilnas brangių daiktų. Jo apsiaustas taip pat buvo geriausio audinio. Bet daugiausia žiūrėjau į jo veidą, nes galų gale išvydau

jį skaisčioj šviesoj. Nuo šventraščių skaitymo jo akys buvo nusilpusios, o veidas, nors žila barzda apžėlęs, apskritas lyg vaiko. Bet matei, kad rankom jis tikrai seniai nelietė molio, nors savo amatą turbūt išmanė.

Jis irgi tiriamai stebeilijo man į veidą, stengdamasis jį įsimint, ir tarė:

– Nieko pikta tavo veide neįžiūriu. Akys neramios, bet tai ne abejoklio ir ne piktadario akys. Vis dėlto užsiželdink barzdą, kad ir kiti tave laikytų dievobaimingu.

Ir pats tą supratau ir jau želdinaus barzdą, bet per porą dienų mano smakras apėjo tik juodais šeriais. Nikodemas palydėjo mane iki vartų ir pats juos užšovė man iš paskos. Nenorėjo, kad jo tarnai dar mane matytų.

Kliuvinėjau už nuvaikščiotų akmeninių gatvės plokščių, kol akys vėl apsiprato tamsoje. Tokiu vėliu metu tik didžiųjų gatvių kampuose dar švietė žiburiai, bet, eidamas pas Nikodemą, gerai įsiminiau kelią ir tariau lengvai surasiąs savo naująjį būstą, nors iš žemutinio miesto teko pėsčiuot nemažą gabalą. Pakeliui iki mūro, žemutinį miestą skiriančio nuo aukštutinio, sutikau tik porą žydų tvarkos sergėtojų. Bet prie vartų perėjos mane pasveikino baikštus moters balsas:

– Kaip gyvuoji, svetimšali?

Netikėtai užkalbintas krūptelėjau, bet mandagiai atsakiau:

– Kaip pati gyvuoji, moterie?

Moteris atsiklaupė prieš mane gatvėje ir nuolankiai atsakė:

– Aš – tavo tarnaitė. Tik liepk ir padarysiu, ką nori.

Numaniau jos amatą ir atrėmiau:

– Nieko iš tavęs nenoriu. Ramybė tau.

Bet ji buvo užsispyrusi, sugriebė mano apsiausto kraštą ir ėmė prašyt:

– Aš vargšė, neturiu būsto, kur tave nusivesčiau, bet mūre yra įduba, kur niekas mudviejų nepamatys.

Žydų moterų papročiu ji buvo taip susisupus apdarais ir apsigobusi galvą, kad nenumaniau jos gymio ir net amžiaus. Tačiau jos neturtas mane sujaudino. Prisiminiau Nikodemo patarimą ir daviau jai tiek sidabrinių, kiek tariau esąs skolingas Nikodemui už pamoką ir patarimą.

Ji nepatikėjo, kai dar sykį patikinau, kad nieko iš jos nenoriu. Bet supratusi, kad sakau tiesą, primygtinai siekė pabučiuoti man kojų ir sušuko:

– Lig šiol niekas man nedavė dovanos, nieko iš manęs neprašydamas! Telaimina tave Izraelio Dievas, nors man nepritinka laiminti, juk net mano pinigai netinkami šventyklos aukų skryniai. Bet pasakyk man savo vardą, idant galėčiau pasimelst už tave.

Nenorėjau sakyti savo vardo tokio amato moteriai, bet pabijojau ją įžeisti. Todėl paaiškinau:

– Romėniškai esu vardu Markas. Aš svetimšalis.

Ji atsakė:

– Tavo tarnaitė vardu Marija. Bet Marijų daugiau nei sėklų granato vaisiuje. Todėl pasakysiu, jog aš – Marija iš Bereto, šulinių kaimo, idant atskirtum mane nuo kitų Marijų, kurių tikrai sutiksi savo kely, jei esi toks geraširdis.

– Nesu geraširdis, – paneigiau, nūsdamas jos atsikratyti. – Tik sumokėjau vieną skolą, tad man nedėkok. Eik rami, ir aš eisiu ramus ir užmirškim vienas kitą.

Stengdamasi įžiūrėti mano veidą tamsoje, ji paprašė:

– Vis dėlto nepaniekink neturtėlės maldos. Galbūt padarysiu tau paslaugą kaip tik tada, kai tu to net nenumanysi.

– Tu man neskolinga, – pakartojau. – Man nereikia tavo paslaugų. Aš tik kelio ieškau, bet kažin ar tu gali jį man parodyt.

Ji skubinai išbėrė:

– Svetimšali, tu klausi kelio? Tačiau kelių daug, jie klaidūs. Parodydama kelią, galiu tave nuklaidint.

Tai nebuvo tiktai atsitiktinumas. Bet aš nusivyliau, pagalvojęs, kad šiame krašte romieji turbūt labiausiai niekinami ir atstumiami. Tačiau prisiminiau pelę, kuri nugraužė liūtą pančiojusias virves. Todėl pasakiau:

– Girdėjau, kad yra tik vienas kelias. Jei galėčiau, taip pat norėčiau būti širdy romus ir nuolankus.

Ji ištiesė ranką, palietė man veidą ir pajuto šiurkščius šerius ant smakro. Kad ir troškau būt nuolankus, jos prisilietimu pasidygėjau. Ir tikriausiai krūptelėjau, nes ji bemat atšoko ir liūdnai tarė:

– Ne sveikiesiems reikia gydytojo, bet ligoniams. Ne manęs pačios pagailėjai, o tik norėdamas sumokėt tave slėgusią skolą. Vargu ar esi toks ligotas, kad iš širdies trokštum žengt į kelią. Bet aš buvau pasiųsta išmėginti tavęs. Jei būtum nusekęs paskui mane į mūro įdubą, po visko būtum krimtęsis, kaip ir aš. Suteiksiu tau viltį, jei išties be klastos klausi kelio.

– Aš neturiu klastos ir niekam pikta nelinkiu, – patikinau. – Tik noriu sužinoti tiesą apie tokius dalykus, kurių tu turbūt neišmanai.

– Neniekink moters pažinimo, – įspėjo ji. – Moters pažinimas valstybei gali duot daugiau nei vyro protas, – net niekingiausios iš Izraelio moterų. Žinau, kad šios dienos – laukimo dienos. Šiomis dienomis sesuo sutiks seserį ir jos nepaniekins, brolis sutiks brolį ir jo neapkaltins. Todėl man širdy šviesiau, nors esu puolusi moteris.

Ji buvo apimta tokio džiugaus lūkesčio, kad patikėjau ją tikrai kažką žinant.

– Klausiaus šįvakar Izraelio mokytojo, – tariau, – tačiau jis neryžtingas, mažatikis ir jo pamoka mano širdies nepalietė. Gal tu, Marija iš Bereto, geriau mane pamokytum?

Šitaip pasakiau, nes kilo mintis, kad ta Marija turbūt nėra tokia bloga, kokia save laikė. Gal ji tikrai buvo siųsta manęs išmėgint kelyje, nes, grįždamas į savo naująją buveinę, turėjau eiti pro šiuos vartus.

– Kokią viltį man suteiksi? – paklausiau aš.

Tada ji paklausė:

– Žinai Vandens vartus?

– Nežinau, – atsakiau, – bet, jei reikės, turbūt lengvai rasiu.

– Pro juos išeisi į Kedrono slėnį ir Jericho kelią, – paaiškino ji. – Galbūt tai kelias, kurio ieškai. Jei kelias ne tas, tai vieną dieną, kai užaugs barzda, nueik prie Vandens vartų ir apsižvalgyk aplinkui. Gal pamatysi vyrą, nešiną vandens ąsočiu. Sek paskui jį. Gal jis atsakys į tavo kalbinimą. Jei neatsakys, nieko nepadarysi.

– Vandens nešiojimas – ne vyriškas darbas, – nepatikliai atsakiau aš. – Ir Jeruzalėje, ir kituose kraštuose vandenį nešioja moterys.

– Kaip tik iš to jį pažinsi, – patikino Marija iš Bereto. – Bet jei jis tau neatsakys, nesek jam iš paskos, o grįžk kitą dieną ir vėl mėgink. Daugiau nieko negaliu tau patart.

– Jei šitas patarimas geras ir išeis man į naudą, – tariau, – liksiu skolingas tau, Marija.

– Priešingai, – guviai paprieštaravo ji, – rodydama kelią, aš pati moku skolą. Bet jeigu jausies skolingas, atiduok pinigus neturtėliams ir mane užmiršk. Bent jau mūro įduboj manęs neieškok, nes daugiau čia niekuomet negrįšiu.

Mudu išsiskyrėm, net neturėjau supratimo, kaip ji atrodo, idant dienos šviesoj galėčiau atpažint. Bet pamaniau, kad atpažinsiu ją iš linksmo balso, jei kada nors jį vėl išgirsiu.

Sugrįžau į savo būstą ir, laiptatakiu užkopęs ant stogo, parėjau į svečių kambarį. Apmąstęs, kas nutiko, ėmiau irzt dėl žydų paslaptingumo, nes Nikodemas tikrai žinojo daugiau, nei pasakė. Todėl mane užniko jausmas, kad esu stebimas ir kad iš manęs kažko laukiama.

Gal prisikėlusio karaliaus mokiniai, o gal Klaudijos Prokulos draugės žydės įtaria mane žinant tai, ko jie tiksliai nežino, bet dar nesiryžta atsivert, nes esu svetimšalis. Antra vertus, jie turi saugotis svetimų, nes jų mokytojas buvo nuteistas, prakeiktas ir prikaltas prie kryžiaus.

Ir prie kapo matytas sodininkas man vis neduoda ramybės. Jis pasakė pažįstantis mane, vadinasi, ir aš jį pažįstu. Bet nesirengiu grįžt į sodą jo ieškoti. Esu tikras, kad daugiau tenai jo nesutiksiu.

PENKTAS LAIŠKAS

Markas rašo Tulijai.

Papasakosiu apie savo kelionę į Betanijos kaimą ir apie tai, kas man ten atsitiko.

Man jau pradėjo želti barzda. Apsivilkęs paprastus marškinius ir nešvarų kelioninį apsiaustą, panėšėjau veikiau į plėšiką, nei išsilavinusį romėną. Gavęs pavalgio iš siro duonos, sūdytos žuvies ir perrūgusio vyno, nupėsčiavau per miestą iki Vandens vartų. Praėjau tvenkinį, nusileidau į Kedrono slėnį ir pasukau į kelią, einantį palei džiūstantį upelį. Kairėje pusėje ant kalno stūksojo miesto mūras, o iš dešinės atšlaitėje bolavo daugybė kapų. Visoj atšlaitėj augo senais gumbais apėję alyvmedžiai, aukšto kalno šone žaliavo ūksmingas sodas.

Oras buvo gaivus, šiltas, dangus švytėjo – jokio debesėlio. Kelyje sutikau krepšiais nešinų kaimiečių, malkom ir anglim apkrautų asilų. Pėsčiavau džiugiai nusiteikęs ir jaučiaus dar jaunas ir stiprus. Kelionės džiaugsmas stelbė niūrias mintis, man rodės, esu laisvas, pagavus. Matyt, iš tiesų gyvenu dienas, kada pasaulis kupinas nepermanomo lūkesčio ir dar niekas gerai nenuvokia, kas dedasi. Aš, svetimšalis, galėjau prisiartint prie mįslės, kaip ir tie, kurie su ja gyveno. Žemė man atrodė kitaip nei anksčiau ir dangus atrodė kitaip nei anksčiau, ir viskas dabar man regėjos šviesiau.

Jau iš tolo išvydau Betanijos kaimą. Prieš akis tarp medžių sušvituliavo Velykoms nubaltintos žemų namų sienos. Priėjęs arčiau, pamačiau figmedžio paunksnėje sėdintį vyrą. Apsisiautęs žemės spalvos apsiaustu, jis sėdėjo it sustingęs, tad, išvydęs jį, aš krūptelėjau ir sustojau.

– Ramybė tau! – šūktelėjau. – Ar šitas kaimas vadinasi Betanija?

Jis atgręžė sukritusį veidą ir jo akys man pasirodė lyg stiklinės, todėl iš pradžių man pasidingojo, jog jis aklas. Vyras nesigobė galvos, tad mačiau, kad jis pražilęs, nors pageltęs veidas atrodė dar jaunai.

– Ir tau ramybė, – atsakė jis. – Išklydai iš kelio, svetimšali?

– Kelių daug, ir suvedžiotojų nemaža, – atsakiau greitosiomis, nes širdyje įsižiebė viltis. – Gal tu man parodysi teisingą kelią?

– Ar tave siuntė Nikodemas? – iš aukšto paklausė jis. – Jeigu taip, tai aš esu Lozorius. Ko iš manęs nori?

Jis kalbėjo švebeldžiuodamas ir atrodė, kad jam sunku šnekėti. Priėjau ir atsisėdau po medžiu, bet ne prie pat Lozoriaus. Maloniai sau ilsėjausi figmedžio pavėsyje, bet jo smalsiai neapžiūrinėjau, juolab kad prieš nepažįstamą žydai paprastai nudelbia akis žemėn. Tarp jų esant, nemandagu žiūrėt kitam į veidą.

Jis turbūt stebėjosi, kad nepuolu kalbint, nes, kai suplukęs prisėdau greta ir tylomis vėdavau apsiausto kraštu veidą, pasakė:

– Turbūt žinai, kad vyriausieji šventikai nusprendė ir mane užmušt. Kaip matai, nesislapstau, o gyvenu savo namuose, savame kaime. Tegul ateina ir užmuša šį mano kūną, jeigu gali. Aš jų nebijau, ir tavęs nebijau. Niekas manęs neužmuš, nes aš niekados nemirsiu.

Tie baugūs žodžiai ir stiklinės akys mane taip nugąsdino, kad, rodos, pajutau nuo jo šalčio dvelksmą. Todėl sušukau:

– Gal iš galvos išėjai?! Kaip žmogus gali sakyti, kad niekad nemirs?

Jis atkirto:

– Gal aš jau ir nesu žmogus. Tiesa, turiu šitą kūną. Valgau, geriu ir kalbu. Bet šis pasaulis man netikras. Nieko neprarasčiau, netekęs šito kūno.

Jis man pasirodė toks keistas, kad aš patikėjau tais žodžiais.

– Girdėjau, – pasakiau, – jog tas, kurį nukryžiavo kaip žydų karalių, prikėlė tave iš mirusiųjų. Ar tai tiesa?

Jis nusišaipė:

– Kam klausi, ar tiesa? Juk sėdžiu štai čia ir tu mane matai. Numiriau žmogaus mirtimi, išgulėjau drobulėse keturias dienas, kol jis atėjo, liepė nuritint akmenį nuo kapo angos ir pašaukė: „Lozoriau, išeik!“ Taip paprastai viskas įvyko.

Bet jis tai pasakė be džiaugsmo. Priešingai, su pašaipa. Aš tylėjau, todėl jis toliau kalbėjo:

– Dėl visko kaltos mano seserys ir aš negaliu joms atleisti už tai, kad, be perstogės siuntinėdamos jam žinias, privertė sugrįžti į Judėją. Jeigu nebūčiau susirgęs ir numiręs, gal jis nebūtų grįžęs ir pakliuvęs priešams į nagus. Jis verkė dėl manęs prieš prikeldamas iš kapo.

– Nesuprantu, – paprieštaravau aš. – Kodėl nesidžiaugi, o pyksti ant seserų, juk, prikeltas iš mirusiųjų, sugrįžai į gyvenimą.

Lozorius atsakė:

– Manding, nei vienas, patyręs mirtį, jau nesidžiaugia. Nereikėjo jam verkt dėl manęs.

Dar jis pasakė:

– Gal jis, Jėzus, buvo Dievo Sūnus ir tas, kuris turėjo ateit į pasaulį, nors aš tuo netikėjau, kaip kad mano seserys. Nesuprantu, kodėl jis taip mane mylėjo, juk neturėjo už ką.

Sėdėjome tylomis, stebeilydami prieš save, ir nesumečiau, ko dar paklausti, – toks keistas man pasirodė jo stingulys ir nepasitenkinimas. Galų gale atsargiai klustelėjau:

– Vis dėlto dabar tiki, kad jis Mesijas?

– Daugiau nei Mesijas, – be menkiausios abejonės atsakė Lozorius. – Kaip tik tai mane ir baugina. Jis didesnis, negu pranašai numatė. Turbūt girdėjai, kad trečią dieną po mirties jis prisikėlė?

– Girdėjau, – atsakiau. – Atėjau pas tave, nūsdamas apie jį daugiau sužinoti.

– Tai paprasta, savaime aišku ir suprantama, – tarė Lozorius. – Kokia jėga galėjo išlaikyti jį kape? Aš nėjau žiūrėti tuščio kapo, kaip mano seserys. Tikiu ir nematęs. Bet žinai, svetimšali, iš visos širdies karščiausiai trokštu, kad šiame gyvenime jis man daugiau nepasirodytų. Pamatęs jį, aš neišlaikyčiau. Ne, ne, ne šiame gyvenime. Tiktai jo karalystėje.

– O kokia ta jo karalystė? – nuoširdžiai paklausiau aš.

Lozorius pažvelgė į mane šaltom akim ir atsakė:

– Lygiai gali paklausti, kokia mirties karalystė. Patikėk, mirtis čia, šitoj vietoj ir visur kur, – aš tai patyriau. Šis pasaulis –

mirties karalystė. Mano kūnas – mirties karalystė. Ir tavo kūnas – mirties karalystė. Bet per jį žemėje radosi kita karalystė. Jo karalystė yra čia, ten ir visur kur.

Po valandėlės jis nusvarino galvą ir tarstelėjo:

– Vis dėlto neklausyk, ką sakau, nes gal aš negerai suprantu. Visa tai glumina protą.

Dar jis pasakė:

– Bet nepersiimk mano liūdesio, kai esu toks nelaimingas. Patikėk, tu eini teisingu keliu. Toliau juo eidamas nepaklysi.

Jis atsistojo, nusipurtė apsiaustą.

– Turbūt nori pamatyti mano seseris? – paklausė. – Nuvesiu tave pas jas. Tau leidus, paskui išeisiu. Man sunku būt žmonių draugijoj.

Tikriausiai tarp žmonių jis jausdavosi veikiau miręs, nei gyvas. Jis ir judėjo vangiai, lyg su vargu valdydamas rankas ir kojas. Manau, kad ir, iš anksto nieko nežinodamas, galėjai jį išskirti tarp žmonių. Iš karto jis nevedė manęs į kaimą, o, žengdamas pirmas, paėjo prie kalno atšlaitės ir parodė akmenyje iškirstą kapą, iš kurio jį pašaukė Jėzus Nazarietis.

Jis su seserimis gyveno turtingame ūkyje. Pakeliui Lozorius aprodė turintis porą asilų ganykloje, vynuogyną, vaismedžių, prie namų žemę kapstančių vištų. Kaip visi kaimiečiai, jis norėjo, kad pamatyčiau, jog jis nėra visai prastas žmogelis. Jis buvo toks malonus, ramus ir nuoširdus, kad sunkiai suvokiau žengiantis šalia vyro, kuris bent jau tikėjo prisikėlęs iš mirusiųjų.

Tačiau jo prisikėlimas iš mirusiųjų man nėra svarbiausias dalykas, – aš tą jau suvokiau, – man svarbiausia, ar Jėzus Nazarietis tikrai buvo Dievo Sūnus ir po mirties prisikėlė. Jeigu taip, vadinasi, jis galėjo prikelti ir Lozorių. Šitaip aš mąsčiau ir mąstydamas svarsčiau, ar tikrai tebesu tas pats Markas, kuris mokėsi Rodo mokykloje, per naktis ūžavo karštose Romos gatvėse, Bajų rožių soduose neviltingai mylėjo svetimą žmoną, o Aleksandrijoje pakaitais tyrinėjo pranašystes ir ligi aušros kaušdavo vyną prastose draugijose.

Kas man darėsi ir kokie žydų burtai buvo užnikę, kai dulkinu apsiaustu ir prasmirdęs prakaitu pėdinau per kaimą, aplinkui

kudakuojant vištoms, ieškodamas įrodymų, kad mirusieji prisikėlė, stebuklai buvo padaryti ir pats Dievas gimė žmogumi žemėj, numirė, o paskui prisikėlė, idant pasaulis pasikeistų. Jei taip nutiko, pasaulis jau negali likti toks, koks buvo iki šiol.

Lozoriaus lydimas įėjau į didelį apytamsį namą, kurio apatinėje dalyje kaimiečiai laikė ąsočius, maišus ir gyvulių ėdžias, o viršutinėje – kai kuriuos baldus. Bet jame buvo ir daugiau kambarių, o Lozorius, pašaukęs savo seseris, pasiūlė man prisėst ant akmeninio suolo priešais namą. Jis pats nesisėdo. Seserys iš namo išėjo pagal paprotį prisidengusios veidus ir nudūrusios žemėn akis. Lozorius tarė man:

– Tai mano sesuo Morta, o šita – Marija. Klausk jų, ko nori.

Tada nuėjo šalin ir daugiau nesirodė.

Aš pasveikinau moteris ir pasakiau:

– Noriu pasiteiraut apie mokytoją, kuris, kaip girdėjau, svečiavosi pas jus ir net prikėlė jūsų brolį iš mirusiųjų.

Moterys drovėjosi manęs, tad susižvelgė tarp savęs, prisidengusios veidus apsiaustų kraštais. Pagaliau vyresnioji, Morta, įsidrąsino ir tarė:

– Jis buvo Dievo Sūnus. Jeigu nori, galiu sušaukti kaimo žmones, nes visi matė, kaip jis įsakė nuritinti nuo kapo akmenį ir garsiai pašaukė mūsų brolį. Tas išėjo su drobulėm ir skepeta ant veido ir žmonės, netekę amo iš siaubo, ėmė drebėt. Bet tai buvo mūsų brolis. Nuvyniojom drobules ir pamatėm, kad jis gyvas. Vėliau jis visų akivaizdoje valgė ir gėrė, o žmonės spoksojo išsižioję.

Marija pasakė:

– Kaime yra neregys, kuriam jis grąžino regėjimą. Gal nori jį pamatyti, kad patikėtum?

– Girdėjau, kad jis gydė neregius ir pastatydavo ant kojų luošius, – atsakiau. – Liudytojų turbūt tiek daug, kad neverta su jais susitikt. Mane labiau domina jo karalystė. Ką Nazarietis apie ją kalbėjo?

Marija atsakė:

– Jis iš anksto žinojo, kad mirs ir kaip turės mirt, nors mes tada šito nesupratom. Prikėlęs mūsų brolį, jis pasitraukė į dykumą, nes apie jį būrėsi per daug žmonių. Bet, likus šešioms dienoms

iki Velykų, jis sugrįžo pas mus. Per vaišes ištepiau aliejais jam kojas ir nušluosčiau savo plaukais, – pagerbiau, kaip mokėjau. Tuomet jis pasakė, kad patepiau jį laidotuvėms. Jis taip tvirtai tikėjo, kad mirs. Bet kodėl taip turėjo nutikt ir kodėl jis mirė šitaip baisiai, aš nesuprantu ir mano sesuo nesupranta.

Čia įsiterpė Morta:

– Kaip mes suprasim, juk mes – tik moterys! Sako, viskas įvyko tam, kad išsipildytų Raštai. Tiesa, aš savo moterišku protu nesuprantu, kokia nauda iš to, kad Raštai išsipildė, nes jis buvo toks, koks buvo, ir savo darbais tikrai įrodė, kas buvo. Bet, matyt, Raštai turėjo išsipildyti taip žiauriai, kad išmintingi vyrai veikiau įtikėtų, nes vyrams duotas protas, o mums, moterims, jo trūksta.

– Bet ką jis kalbėjo apie save ir savo karalystę? – mygau aš.

Morta paragino:

– Papasakok tu, Marija, nes tu jo klauseisi. Aš galiu papasakot apie duonos raugimą ir mėsos kepimą, vynuogių rinkimą ir figmedžių auginimą, bet šiaip esu nemokyta. Man nereikėjo žodžių, kad patikėčiau, jog jis buvo daugiau nei žmogus.

Pasvarsčiusi, ką pasakot, Marija prabilo:

– Lig šiol nei vienas žmogus taip nekalbėjo. Jis kalbėjo kaip tas, kuris turi valdžią. Sakė atėjęs į pasaulį kaip šviesa, idant nei vienas, kuris juo tiki, neliktų tamsoje.

– Kas yra šviesa, o kas – tamsa? – nekantriai paklausiau aš.

Marija papurtė galvą ir atsakė:

– Taigi taigi, kaip tu suprasi, jei pats negirdėjai jo mokymų. Jis sakė: „Tas, kuris mato mane, mato tą, kuris mane atsiuntė." Ir dar sakė: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas."

Atrodė, kad galų gale supratau, todėl ištariau:

– Vadinasi, ieškodamas kelio, aš ieškau jo.

Marija greitai linktelėjo, nebebijodama manęs, iš įkvėpio parklupo ir pažvelgė aukštyn.

Kad geriau suprasčiau, ji paklausė:

– Kas, tavo nuomone, buvo sunkiau: pasakyti žmogui „Tau atleidžiamos nuodėmės" ar prikelti iš kapo mūsų brolį Lozorių, po mirties praėjus keturioms dienoms?

Apmąsčiau jos klausimą ir atsakiau:

– Ir viena, ir kita vienodai sunku ir žmogus to daryti negali. Argi žmogus gali kitam atleisti nuodėmes? Antra vertus, o kas yra nuodėmė? Galų gale visos filosofijos moko žmogų gyventi teisingai, tyčiomis kitam nekenkti ir kantriai rengtis mirčiai. Bet žmogus vis tiek daro piktus darbus. Tik apsvarsto savo poelgį ir nusprendžia kitą kartą būt išmintingesnis. Čia niekas kitas jam nepadės. Už savo darbus kiekvienas turi atsakyti pats.

Bet jau taip kalbėdamas suvokiau visų filosofijų beviltiškumą, nes filosofija, kaip ir slaptos orfikų ar egiptiečių apeigos, neišvadavo manęs iš slogulio. Kartais slogulys mane apima be jokio pamato, tada jaučiuosi kaip ligonis ir gyvenimas manęs nedžiugina. Iš jo manęs neišvaduoja nei vynas, nei kūniški malonumai. Slogulys išginė mane tyrinėt pranašysčių ir ieškot gyvenimo tikslo. Slogulys išvijo iš Aleksandrijos į Judėjos kelius.

Marija nepatikliai nusišypsojo ir tarė:

– Jei nežinai, kas yra nuodėmė, kelias tau nereikalingas, o liksi tamsoje. Nėra žmogaus be nuodėmės, net fariziejaus.

Morta piktai kirto:

– Tie niekingieji! Baltina patys save kaip kapus, bet nežinia, kas jų širdyse tvyro. Keistas tu, svetimšali, jei nežinai, kas yra nuodėmė.

– Jūs, žydai, turit savo Įstatymą, – teisinausi aš. – Nuo vaikystės mokotės įsakymų ir žinot, kada juos pažeidžiat.

– Jis atėjo ne teisti, – aiškino Marija man kaip kvailiui. – Priešingai, jis atėjo išvaduot mūsų iš Įstatymo pančių, rodydamas, kad nėra žmogaus be nuodėmės. Tas, kuris nors piktą žodį broliui pasako, nusipelno amžinų kančių. Bet jis nieko neteisė. Priešingai. Net didžiausiam nusidėjėliui sakydavo: „Tavo nuodėmės atleidžiamos." Tu teisingai supratai: žmogus negali šito pasakyt. O jis sakė. Argi tai neįrodo, kad jis buvo daugiau nei žmogus?

Nuoširdžiai troškau suprast, bet nesupratau.

– Pats mačiau jį kenčiantį ir mirštantį ant kryžiaus, – tariau. – Jis mirė kaip žmogus. Traukulių tampomas, plūdo nešvarumais ir prakaitu, kai legionierius pervėrė jam širdį, iš šono pasruvo

kraujas ir vanduo. Jis nenužengė nuo kryžiaus. Angelai nepasirodė ir nenubaudė jo kankintojų.

Užsidengusi delnais veidą, Marija apsipylė ašarom. Morta priekaištingai pasižiūrėjo į mane. Matyt, pasielgiau žiauriai, taip gyvai primindamas jai mokytojo kančią. Bet aš troškau viską išsiaiškinti.

Galų gale Marija sušnibždėjo:

– Jis atėjo į pasaulį kaip žmogus. Bet darė tokius darbus, kokių žmogus nesugeba daryt. Jis atleisdavo nuodėmes tiems, kurie juo tikėjo. Ir iš mirusiųjų prisikėlė, kad mes daugiau dėl jo neliūdėtumėm. Bet tai mįslės, kurių mes dar nesugebam įmint.

– Tu tikini mane, kad jis buvo ir žmogus, ir Dievas? – paklausiau. – Betgi šitai neįmanu. Aš galiu suvokti Dievą, išsyk esantį visur ir kiekviename iš mūsų. Bet Dievas yra Dievas, o žmogus – žmogus.

Marija paprieštaravo:

– Veltui stengiesi mane suglumint. Ką žinau, tą žinau, ką jaučiu, tą jaučiu. Ir tu jauti, nors nesuvoki. Antraip nebūtum atėjęs pas mus klausti kelio. Kaip tu suprasi, jei net mes nesuprantam. Tiktai tikim, nes netikėti negalim.

– Tikite, nes jį mylėjote, – piktai kirtau aš. – Matyt, jis buvo nuostabus vyras ir didis mokytojas. Bet man sunku jį pamilt vien iš pasakojimų.

– Nesi piktavalis, – tarė Marija. – Šiaip jau aš neklausyčiau tavęs ir tau neatsakinėčiau. Todėl dar kai ką tau paaiškinsiu. Įstatymas mus moko: „Mylėk Dievą visa širdimi ir savo artimą kaip pats save.“ Per jį mylim Dievą, kuris jį atsiuntė.

Mintis, kad Dievą reikia ir galima mylėti, mane nustebino. Aš suprantu, kad Dievas gali kelti baimę, siaubą ir pagarbą, bet ne meilę. Papurčiau galvą. Tokio mokymo aš nesuvokiau. Manding, taip pat kvaila savo artimą mylėti taip, kaip save, nes žmonių būna gerų ir blogų. Todėl gudragalviškai paklausiau:

– O kas tas mano artimas?

Marija paaiškino:

– Jis mokė, kad kiekvienas žmogus yra mūsų artimas, net samarietis, nors samariečius mes, Izraelio vaikai, laikome nešva-

riais. Saulė šviečia ir piktiems, ir doriems. Nevalia piktam priešintis piktu. Jei kas suduos tau per skruostą, atsuk jam kitą.

Aš prieštariai iškėliau rankas ir sušukau:

– Sužinojau ganėtinai ir pasakysiu kaip gyvas negirdėjęs kvailesnio mokymo! Dabar suprantu, kad žmogus jo įgyvendinti negali. Bet tu, graži moteris, mokai mane kaip Izraelio mokytojas Nikodemas.

Marija nudelbė akis žemėn, nusvarino rankas. Ir tyliai tarė:

– Dar ant kryžiaus būdamas, jis šaukėsi savo Tėvo ir prašė atleist savo kankintojams. Šitaip pasakojo tie, kurie viską matė.

Po valandėlės ji nuolankiai paprašė:

– Nevadink manęs gražia. Tik skaudini mane.

Bet Morta paprieštaravo:

– Žinoma, mano sesuo graži. Ne vienas siekė jos rankos. Bet, tėvams mirus, gyvenam visi trys drauge ir brolis mudvi globoja. Užtat Lozoriaus prikėlimas mums buvo nepaprasta gailiaširdystė. Nežinau, ką antraip būtumėm dariusios. Iš pradžių labai bijojom, kad iš miesto ateis Rašto aiškintojai ir užmėtys brolį akmenimis. Jie taip grasino. Bet, nužudę Jėzų, jau, matyt, nebeateis. Kad ir kaip stengiuos, negaliu nesirūpinti, nors jis tai draudė. Bet nieko negaliu padaryt. Net prisimint baisu, kaip kankinausi, kai Jėzus atkakliai veržėsi į Jeruzalę, kur jo laukė mirtis.

Aš nelabai klausiau, nes mane erzino tas paikas mokymas, kurį išdėstė Marija ir kuris tikrai netiko šiam pasauliui. To naujo mokymo gavau užtektinai ir daugiau, nei gebėjau suvokti. Verčiau būčiau išsiplūdęs ir išsukęs iš tokio kvailo kelio. Mane piktino mintis, kad kiekvieną silpnaprotį ar piktadarį aš turėčiau laikyt savo artimu ir leistis užgauliojamas, pats savęs nei piršteliu neapgindamas.

Bet Marija dar pridūrė:

– Nesirūpinkim. Ir tu, svetimšali, nesirūpink. Tik laukim, kol dar kas nutiks. Jis pats sakė, kad suskaičiuotas kiekvienas mūsų plaukas ir kad net žvirblis nuo šakos nenukrenta, jo Tėvui nežinant. Tai ko mums rūpintis?

Įtaigūs jos žodžiai mane paveikė. Anksčiau nepatikliai, bet vis dėlto norėdamas tikėti, stebėdavau ženklus ir pranašystes

ir dabar mane apėmė nujaučiamas tikrumas, kad neturėčiau su apmaudžiu priešgynumu reikalaut tiesos tuoj pat. Viskas pamažu paaiškės, jei tik eisiu keliu, kuriuo esu vedamas.

Todėl atsistojau ir pasakiau:

– Turbūt per ilgai jus trukdau. Bet dėkoju, kad taip nuolankiai mane išklausėte ir man atsakėte. Ramybė jums.

Morta skubinai pakilo ir, suplojusi delnais, šūktelėjo:

– Dar pabūk! Negaliu išleist tavęs alkano ir ištroškusio!

Nors prieštaravau, ji nuėjo į namus atnešt man užkandžio. Tuo tarpu aš sėdėjau ant akmeninio suolo, nugrimzdęs į savo mintis, o Marija gulėjo ant žemės šalimais. Nepratarėm daugiau nei žodžio, bet mūsų tylėjimas nebuvo slogus, kaip dviejų, neturinčių, ką šnekėti, žmonių. Priešingai, Marija man buvo prikalbėjus tiek, kiek pajėgiau sučiuopt. Kai ką supratau, o visa kita galbūt dar paaiškės, bet iš šnekų man jau jokios naudos. Todėl ji sėdėjo tylomis. Jos esybė alsavo tyrumu ir man šalia jos buvo gera.

Morta atnešė aliejuj pamirkytos ir aitriom sėklelėm pagardintos duonos, smulkintų daržovių su kiaušiniu, sūdytos avienos ir tiršto vynuogių medaus. Padėjusi viską ant akmeninio suolo, užpylė man ant rankų vandens ir palaimino valgį. Bet nei ji pati, nei jos sesuo prie maisto neprisilietė, ir Lozorius neatėjo drauge su manim pasisotint. Su manim jos elgėsi maloniai, bet dėl to, kad sykiu nevalgė, jaučiausi atstumtas.

Kelias iki Betanijos nebuvo ilgas, bet, pamatęs gardžius užkandžius, vis dėlto pajutau alkį ir, Mortos raginamas paragauti ir viena, ir kita ir viską suvalgyti, kirtau su pasimėgavimu. Mintyse svarsčiau, ar jos išmes likučius valgio, kurį paliečiau aš, svetimšalis, ir iš mandagumo krimtau net pasisotinęs. Galiausiai atsigėriau vandens, kurį Morta buvo pagardinus vynu, ir pajutau snūdų nuovargį.

Buvo pusiaudienis. Man baigus valgyti, Morta susirūpinusi tarė:

– Neik į miestą per patį dienos karštymetį, lik pas mus pailsėt, patirk mūsų svetingumą.

Jaučiausi baisiai pavargęs, nežinau – dvasia ar kūnu labiau.

Pamėginau atsistot, bet kojos buvo taip apmirusios, o tos dvi moterys tokios malonios, kad dar visai nenūdau išeit. Gal būčiau atsisveikinęs ir iškeliavęs, jeigu būčiau norėjęs, bet kūnas buvo toks suglebęs, kad kojas skaudėjo vien nuo minties apie kelią. Net pamaniau, kad Morta įmaišė į vyną kvaišinančių vaistų, tačiau ji neturėjo jokio tikslo tai daryti, be to, vynas neturėjo jokio aitrumo.

– Kelias į Jeruzalę netolimas, – atsakiau. – Bet jeigu leistumėt, mielai likčiau pas jus pogulio. Pas jus man gera.

Jiedvi paslaptingai nusišypsojo tarsi geriau už mane tai žinodamos. Dėl tos paslapties valandėlę regėjau jas keistai – lyg ne žmogiškas būtybes, o kaži ką daugiau. Bet aš jų nebijojau. Veikiau jaučiaus kaip vaikas, kuris buvo paklydęs, bet surado namus.

Jos palydėjo mane į vidaus kiemą, uždengtą lapinių stogu. Miegūsto netikrumo perimtas, mačiau, kad jų ūkis platesnis, nei man iškart pasirodė. Jį sudarė bent keturi skirtingu laiku iškilę pastatai su kiemu vidury. Seserys parodė man laiptus į naujausią pastatą ir, pačios žengdamos iš paskos, užvedė į svečių kambarį ant stogo. Tai buvo nedidelė vėsi patalpa. Joje pamačiau žemą gultą ir ant grindų patiestą kilimą. Guolis kvepėjo cinamonu. Jiedvi vienu balsu tarė:

– Gulkis ir pamiegok. Čia, šiame kambaryje, ne sykį ilsėjosi tas, apie kurį pasakojom. Jis pailsėdavo vienumoj ir kopdavo ant kalno pasimelsti. Pas mus jis ateidavo ir išeidavo, kada panorėjęs. Ir tu taip daryk.

Į kambarį jau buvo atneštas vandens indas ir drobės nuorėža. Nors prieštaravau, Morta atsiklaupė priešais, nuavė mane, nuplovė dulkinas kojas ir nušluostė drobės skiaute.

– Kodėl taip su manim elgiesi? – paklausiau. – Juk nesi mano tarnaitė.

Taip pat paslaptingai šypsodama Morta pažvelgė į mane ir atsakė:

– Gal kada nors padarysi tai kitam, nors nebūsi jo tarnas. Žinai, matau tave žaizdotą, nusiminusį ir prislėgtą, nors kūnas iš pažiūros nesužalotas ir sveikas, o galva pilna visokios išminties.

Ji buvo teisi, nes sukauptos žinios man vis tiek peiliu varsto širdį ir kilę klausimai abejonėm smelkia tikrovę ir aš net norėdamas negaliu tikėti tuo, kuo valia neleidžia tikėt.

Marija tarė:

– Paskutinį vakarą jis pats taip patarnavo savo mokiniams, kai jie ginčijosi tarp savęs, kuris bus didžiausias jo karalystėje.

Seserys tylutėliai išėjo iš kambario ir aš kietai įmigau. Neapsakomai gera buvo užmigti jų jaukiam kambary, cinamonu kvepiančiam guoly.

Pabudau, aiškiai pajutęs, kad kambaryje esu ne vienas, o kažkas šalia laukia, kol pakirsiu. Jaučiau taip aiškiai, kad, neatverdamas akių, pasiklausiau, ar neišgirsiu svetimo alsavimo ar šnaresio. Bet atsimerkęs pamačiau, kad kambarys tuščias ir aš jame vienas. Ėmė toks baisus nuovargis, kad akyse sienos ir lubos virpėdamos išsklido tartum ūkana. Užsimerkiau ir išsyk vėl pajutau kažką šalia esant, man vėl pasirodė, kad kambaryje esu ne vienas. Tada užliejo ramybė.

Gulėjau ir mąsčiau: jeigu su juo ant žemės atėjo karalystė, tai, jam prisikėlus, karalystė tvers žemėje tol, kol jis pats čia bus. Gal aš taip pat patirsiu jo karalystę?

Vėl užmigau, bet atbudęs jaučiau gulinčio kūno sunkulį, prakaito gaižumą ir molio sienų tvirtumą aplinkui. Budau sunkiai kaip švino slegiamas ir akių atmerkt nesinorėjo, – toks liūdnas man atrodė kūniškas pasaulis.

Galų gale atplėšęs akis ir iš palaimingo miego sugrįžęs į tikrovę, pamačiau, kad jau nesu vienas. Ant kilimo nejudėdama gūžėjo moteris, apsisiautusi juodu apsiaustu ir užsidengusi galvą, todėl iškart suabejojau, ar tai žmogiška esybė. Miegodamas nejutau, kad ji čia, ir negirdėjau, kada ji įėjo į kambarį. Tartum švino pripiltas atsisėdau ant lovos krašto.

Išgirdusi mane krutant, moteris atsitiesė ir atsidengė veidą. Atrodė labai išblyškus ir jau nebejauna. Gyvenimas buvo sugraužęs jos grožį, bet veidas vis tiek dar švietė kaži kokiu skaisčiu. Pastebėjusi, kad pakirdau, ji mostelėjo ranka, duodama ženklą tylėt, ir gargždžiu gomuriniu balsu prabilo šventąja žydų kalba. Ji giedojo ilgai, bet paskui viską išvertė į graikų kalbą.

– Visa žmonija kaip žolė, – pradėjo ji. – Visas gražumas – kaip laukų gėlės. Žolė nudžiūsta, gėlė nuvysta, bet Dievo žodis tveria amžinai.

Tada pridūrė:

– Mūsų Dievas iš tiesų nematomas.

Ji žiūrėjo į mane juodom, gilumoj žybsinčiom akim ir aš linktelėjau, rodydamas, kad suprantu. Bet jos žodžiai man kol kas nieko nesakė. Ji šnekėjo toliau:

– Sako Viešpats: „Per maža tau būti mano tarnu, prikelti Jokūbo gimines ir sugrąžinti Izraelio likučius. Aš padarysiu tave taip pat ir tautų šviesa, kad mano išganymas pasiektų žemės pakraščius."

Trūkčiojančiu balsu ji vėl ėmė giedoti šventąja kalba, nors padvejojo, tartum ne viską prisimindama. Ir vėl paaiškino man graikiškai:

– Šitaip skelbė pranašas Izaijas ir romieji įsiminė jo žodžius: „Jis buvo paniekintas, žmogaus vardo nevertas, skausmų vyras, apsipratęs su negalia, toks, kuris prieš žmones užsidengia veidą. Tačiau jis mūsų negalias prisiėmė, mūsų skausmus sau užsikrovė. Jis buvo sužalotas dėl mūsų nusižengimų. Bausmė ant jo krito dėl mūsų išganymo. Visi mes lyg avys pakrikom, kiekvienas eidamas savuoju keliu. O Viešpats užkrovė ant jo kaltę mūsų visų. Nors ir buvo žiauriai kankinamas, bet paklusо, burnos nepravėrė."

Ji papurtė galvą. Skruostais plūstelėjo ašaros, bet lūžiu balsu toliau bylojo:

– „Jis atidavė save mirčiai ir jis buvo priskirtas prie nusidėjėlių, jis prisiėmė daugelio nuodėmę ir užsistojo už nusidėjėlius."

Miglotai prisiminiau, kad, žydo mokslinčiaus patartas, Aleksandrijoje žiemą pats kaži ką panašaus skaičiau, bet tuomet tie žodžiai man nieko nereiškė. Susigaužusi ant grindų, moteris pravirko ir juodu drabužiu prisidengė veidą, kad nematyčiau jos sielvarto.

Aš pasakiau:

– Taip, taip, supratau, ką sakei. Šitaip apie jį pranašauta ir taip atsitiko, bet ką tai reiškia?

Moteris papurtė galvą ir, dengdamasi veidą, atsakė:

– Mes dar nežinom, dar nesuprantam. Bet kelių jau nedaug, savų kelių mes jau neturim, yra tik vienas kelias.

Kai ji prisidengė veidą, aš jį prisiminiau, ir galų gale pasakiau:

– Kaip laikaisi, moterie? Man rodos, pažįstu tave.

Nusišluosčiusi ašaras drabužiu, ji vėl atsidengė veidą, mėgino nusišypsoti ir patvirtino:

– Ir aš tave pažįstu. Todėl atėjau pas tave. Kai jis kankinosi ant kryžiaus, tu sudavei Rašto aiškintojui ir pavarei šalin tuos, kurie jį pašiepė.

Aš nesuturėjau šypsenos.

– Ne, ne, – apgailestaudamas paprieštaravau. – Aš nieko nemušiau. Tu labai klysti. Kažko paklausiau vieną Rašto aiškintoją, bet jis mane įžeidė. Todėl kreipiausi į šimtininką, o jis pavarė piktžodžiautojus atokiau.

Moteris gyvai papurtė galvą ir patikino:

– Pati mačiau, kaip įpykęs sudavei piktžodžiautojui, nors esi svetimšalis ir visai niekuo dėtas.

Pamaniau, kad nėra dėl ko ginčytis. Juolab kad prieš karaliaus mirtį buvo labai tamsu ir moteris galėjo apsirikti. Po valandėlės pasakiau:

– Manding, mačiau tave su jo motina.

– Taip, taip, – prisipažino ji. – Aš – Marija Magdalietė. Jau girdėjai apie mane. Jis išvarė iš manęs piktas dvasias ir nuo tol sekiau paskui jį. Jis leido man sekti paskui, nors už tai buvo užgauliojamas.

Ji staiga ištiesė į mane rankas tartum visą laiką save tramdžius ir paklausė:

– Tu pasakyk! Girdėjau, vietininko įsakymu buvai nuėjęs prie kapo ir pirmas iš romėnų pamatei, kad jis prisikėlė. Papasakok, paliudyk, ką matei. Manimi niekas netiki, nes esu tik moteris.

Gerai apmąsčiau, ką sakyt, nes nenorėjau meluot ir klaidint jos:

– Žemės drebėjimas buvo nuritinęs akmenį nuo kapo angos, o sargybinių ten nebuvo. Abudu su šimtininku įėjom į kapą. Pamatėm suvyniotas drobules ir atmestą skepetą, bet kūno nebu-

vo. Aš tada patikėjau, bet paskui atėjo žydai ir, pykčio pagauti, perplėšė įkapes. Bet aš vis tiek tikiu jį prisikėlus. Tik nesuprantu, kaip tai nutiko. Nieko panašaus dar nėra buvę.

Ji atidžiai mane išklausė. Norėjau būti nešališkas. Todėl paaiškinau:

– Žinoma, anksčiau atsitikdavo, ir šiandien daug kur teberengiamos slaptos apeigos, kai Dievas palaidojamas, o paskui tariamai prisikelia iš mirusiųjų. Bet ne iš tiesų, o tai tik dievobaimingas vaidinimas. Tu buvai atėjus prie kapo pirmiau už mus. Pasakyk, ką tu matei, ar pastebėjai, kaip sudėtos įkapės?

Marija Magdalietė papurtė galvą ir atsakė:

– Dar neprašvitus nuėjau prie kapo. Pamačiau, kad akmuo nuritintas, ir supratau, kad kūnas išneštas. Bet į kapą eiti nedrįsau, o ir nieko nebūčiau pamačius, juk buvo tamsu. Todėl nubėgau į artimiausių jo mokinių slėptuvę ir atsivedžiau Simoną Petrą, kuris yra augus ir stiprus vyras, ir jaunąjį Joną, kurio globai jis patikėjo savo motiną. Nepaisydami grėsmės, jie nuskubėjo prie kapo, įėjo vidun, pamatė, kad jis tuščias, bet, subūgę žydų, skubinai išbėgo. Aš, likusi prie kapo, verkiau, o paskui žvilgtelėjau vidun. Jis buvo tartum saulės nušviestas. Išvydau angelą, kurio apdarai švytėte švytėjo, o veidas degė, tad suglumau, pradėjau drebėt ir nusigręžiau, kai angelas mane užkalbino. Bet nusigręžusi išvydau jį patį, nors iš karto jo nepažinau.

Jos pasakojimas prieštaravo sargybinių šnekoms. Ji žvilgtelėjo į mane lyg prasikaltus, suprasdama, kad abejoju ja, ir pasiaiškino:

– Nieko keista, kad iš sykio nepažinau, juk negalėjau numanyti, kad tai jis. Ir mokiniai jo iškart nepažino, kai jis Galilėjos ežero vandeniu priėjo prie jų valties. Pamaniau, kad tas pašalietis išnešė kūną, apkaltinau jį ir karštai paprašiau grąžinti kūną. Tada jis užkalbino mane vardu ir aš jį atpažinau. Jis perdavė žinią savo mokiniams. Buvau taip pagauta dvasios, kad bėgdama su žinia nejaučiau kojų. Bet niekas manimi nepatikėjo.

Ir aš nelabai ja tikėjau. Pamaniau, kad ji labai pagavi moteriškė ir supainiojo įvykių tvarką. Bet, grįždamas prie svarbiausia, dar kartą paklausiau:

– Ar pastebėjai, kaip buvo sudėtos drobulės?

Ji apstulbusi pažvelgė į mane ir papurtė galvą:

– Ar galėjau į tai kreipti dėmesį? Apžilpau nuo angelo skaistumo ir nusigręžiau. Be to, labai bijojau. Mokiniai manim nepatikėjo, nors moterys tiki. Mokiniai dar baiminasi dėl savęs ir mažai mąsto apie kitką.

Moterišku papratimu ji įsileido šnekėt ir gyvai paaiškino:

– Matyt, kaip sakei, žemės drebėjimas nuritino akmenį nuo kapo angos, bet kiti tvirtina, kad tai turbūt padarė angelas. Dar kalba, kad per tą žemės drebėjimą šventykloje sugriuvo laiptai į šventąją. Jo nepažino ir tie du, tą pačią dieną ėję į Emausą, prie kurių jis prisidėjo. Jie nepažino, nors jis aiškino vieną Raštų skirsnį po kito ir kodėl viskas turėjo taip nutikt. Tik pavakare atkakę į kaimą, kada pasikvietė jį ir jis padalijo duoną, – tik tada atpažino. Bet tuomet jis pradingo iš akių.

– Taigi tu manai, – stingstančiu liežuviu tariau aš, – kad jis dar čia, ateina ir išeina, kada panorėjęs, ir kalbina, ką nori. Vieni jį atpažįsta, o kiti gal net nenumano, kas jis.

– Kaip tik taip, – patikino Marija Magdalietė. – Taip manau, todėl ir laukiu. Gal mūsų širdys dar per šaltos, o gal dar nesuvokiam. Užtat jis leidžia mums laukti, idant subręstumėm suvokt visa ko tikslą.

– Sakai, kad jis vaikščiojo vandeniu, – pastebėjau, prisimindamas, jog tai tikrai neįmanu ir prieštarauja sveikam protui.

Marija Magdalietė patikliai pasižiūrėjo į mane ir patikino:

– Jis padarė tiek stebuklų, kad ir akmuo turėtų tikėt. Bet mes dar nežinom, ką apie jį manyt. Tiesa, parašyta: jo pasiuntinys kurčias, o jo šauklys aklas. Galbūt patys nenuvokdami mes pildome jo valią.

– Bet kodėl tu taip pasitiki manimi, svetimšaliu? – paklausiau. – Tu išsilavinus, kalbi graikiškai, atmintinai beri pranašų ištarmes šventąja žydų kalba. Taip pat girdėjau, kad esi turtinga. Papasakok apie save, kad galėčiau tave suprast.

Ji išdidžiai atsakė:

– Aš nesišalinu svetimšalių. Savo namuose priimdavau graikus ir sirus, romėnus, net ir rūmininkus. Jeigu jis buvo toks,

kaip manau ir tikiu, tai jis nešė naujieną ne tik Izraeliui, bet ir visam pasauliui apšviesti, pasak Raštų. Už tai mane irgi pašiepia. Kai buvau apsėsta piktų dvasių, patyriau tokių dalykų, kurių tie paprasti vyrai nepermano. Burtininkas gali užburt net per indą vandens ir, kai jis kitam kambary beda adatą vandenin, žmogus ima rėkti. Bet jis nesinaudojo manim taip, kaip kiti. O išvadavo mane iš piktų dvasių, pamatęs, kad pati iš visos širdies šito trokštu. Aname gyvenime mano veidas buvo baltas kaip akmuo, nuo kurio lietūs nuplovė gyvastingą molį. Neklausk manęs, kaip gyvenau anksčiau. Kalbėk su manim kaip su ta, kokia esu dabar.

– Tegul bus, kaip nori, – sutikau. – Bet tu man neatsakei. Kodėl manim taip pasitiki?

Jos veidas vėl plykstelėjo raudoniu ir ji sušuko:

– Nes prie kryžiaus gynei jį nuo piktžodžiautojų! Nes parodei pagarbą jo kančiai, apie jį žinodamas tik tai, kas ant kryžiaus buvo šaipiai pakraigliota. Tu jį gynei, o jo artimieji subūgę paspruko. Juk ten buvom tik mes, moterys ir jaunasis Jonas, kuriam nėra ko bijot, nes jo šeima bičiuliaujasi su vyriausiuoju šventiku. Net aklatikiai išdrįso šokt prieš romėnus dėl mirštančių draugų. Bet jo neapgynė nei vienas balsas.

Supratau, kad ji rodo man prielankumą, nes nori išlieti piktumą ant jo mokinių. Pamąstęs atsargiai pasakiau:

– Kiek suprantu, tu, daug išgyvenusi moteris, manai, kad apie jį žinai daugiau už jo mokinius. Bet jie tavim abejoja, nes esi moteris ir labai pagavi, todėl tavo regėjimais netiki. O manęs tau reikia kaip liudytojo.

Marija Magdalietė nutraukė mane sušukdama:

– Nejaugi dar nesupranti, nenuovoka?! Jis ir moterims leido ateit. Jis buvo geras Marijai, Lozoriaus seseriai, ir Mortai buvo geras. Pietaudamas pas fariziejų, jis leido nusidėjelei suklupt prie gulto, laistyt jo kojas ašarom ir nušluostyti savo plaukais. Užtat prarado garbę fariziejų akyse. Jie taikė jam visas piktybes. Bet paklausyk. Jis pasigailėjo net samariečio žmonos, kurią sutiko prie šulinio. Ir svetimaujant užkluptą moterį išgelbėjo nuo Rašto aiškintojų, kai tie baudėsi pagal Įstatymą

užmėtyt ją akmenimis. Patikėk manim, svetimšali, jis suprato moterį geriau, nei kas per amžius suprato. Todėl manau, kad ir mes, moterys, supratom ir suprantam jį geriau nei baikštūs jo mokiniai.

Jos balsas užlūžo, ji šnopavo, perimta piktumo. Paskui vėl pratrūko:

– Taip, jie kurį laiką dėjosi didūs ir gydė ligonius jo galia. Bet kai reikėjo keliaut į paskutinę kelionę Jeruzalėn, jo valia, kiekvienas rezgė dingstį ir troško atsimest, nors pirmiau riejosi tarpusavyje dėl sostų jo karalystėje. Žmonėms jis kalbėjo palyginimais, bet mokiniams viską aiškino tiesiai. Bet jie vis tiek nesuvokė. Tomas, pats nuovokiausias, kai įsidrąsino, pasisiūlė žūt drauge su juo. Bet ar bent vienas žuvo, nors turėjo įsigiję net du kalavijus jo apsaugai paskutinėje nakvynės vietoje už mūro. Jie įsigijo du kalavijus, nors baisi bausmė Jeruzalėje gresia kiekvienam, kuris paslapčia išsirūpina ginklą. Bet ar mokiniai jį apgynė, klausiu?

Ji šūkčiojo ir šnarpavo, bet nusiraminusi pamąstė ir pripažino:

– Taip, taip, jis pats draudė. Jis pats sakė: kalaviją sugriebęs, nuo kalavijo ir žūva. Bet pakeliui į Jeruzalę vis dėlto ragino: tas, kuris turi apsiaustą, teparduoda dabar ir tenusiperka kalaviją. Aš nesuprantu. Galbūt jis troško išmėginti mokinius. Arba sustiprint jų pasitikėjimą savim. Nežinau. Vis dėlto Simonas Petras nukirto ausį vyriausiojo šventiko tarnui, kai tas nakties tamsoj atėjo jo suimti. Bet jis pats pridėjo ausį, išgydė ir kalavijo kirčio vietoj paliko tik menkas randelis. Malkaus giminaičiai papasakojo, o pačiam Malkui griežtai uždrausta apie tai kalbėt.

Leisk man toliau lieti tūžmą, – bylojo ji. – Leisk man iškoneveikt tuos bailius. Žinodamas savo liktį, jis budėjo ir meldėsi. Sako, kad, baisaus slogulio perimtas, jis prakaitavo krauju. Jis prašė mokinių tiktai pabudėti sykiu. O ką jie darė? Kietai miegojo sode. Ne, nesuprantu ir negaliu jiems atleist. Ar šitie bailiai gali padegti šventyklą? Jie nedrįso net išdaviko užmušt. Pats pasikorė! Nesuprantu, nesuprantu, ką jis juose pamatė ir kodėl pasišaukė kaip tik juos.

Kaip visos moterys, ji aikštingai bėrė kaltinimus, tad man kilo noras nusišypsojus paliest delnu jai skruostą ir padėti neviltį verčiau išlieti ašarom. Bet nedrįsau nusišypsot ir paliesti jos negalėjau. Tik dar kartą kuo atsargiausiai pasakiau:

– Jeigu buvo šitaip ir jeigu jie iš tiesų prislėgti ir nežino, ką apie jį manyti, nors jis mokė juos kaip savo sekėjus, tai suprantama, kodėl aš, svetimšalis, nesusigaudau. Vis dėlto manau jį siekus, kad nei vienas mokinys nežūtų, – bent tol, kol jie permanys jo mokymus. Nuovokiausiam protui sunku permanyti tokius nepaprastus dalykus. Mokinius pančioja žydų prietarai, su kuriais jie suaugę nuo vaikystės. Todėl, manau, neturėtum jiems pasakot mano liudijimo ir net minėt mano vardo. Jie tik paniekins mane kaip romėną, juk ir tu pati buvai pažeminta už tai, kad bendravai su svetimšaliais.

Ji smarkiai krestelėjo galvą, bet aš prieštariai pakėliau rankas ir suskubau paaiškinti:

– Kaip romėnas, Marija, aš suprantu tave tikrai geriau, nei bet kuris žydas. Romoje moterys laisvos ir lygios su vyrais. Jos skaito knygas, klausosi paskaitų, muzikinių vaidinimų, pačios renkasi mylimuosius. Taip, tikrai taip – lygios su vyrais ir net už juos pranašesnės, nes moterys gudresnės ir daugeliu atžvilgių žiauresnės už vyrus, o jų minčių netramdo išmintingas nuosaikumas. Tad būkim draugai – tu, Marija Magdalietė, ir aš, Markas Manilianas romietis. Gerbiu tave kaip moterį, bet dar labiau gerbiu už tai, kad jis leido tau sekti paskui. Apie tavo regėjimus nieko negaliu pasakyt. Tik tvirtinu negalįs netikėt, kad jis prisikėlė, nes mano paties akys tai matė. Būdama pagavi moteris, tu turbūt nuvoki apie jį daugiau negu jo mokiniai.

Marija Magdalietė dvejojo, bet paskui nenoromis pripažino:

– Nesipykstu su jais. Jiems slapstantis, rūpinuos jų valgiu ir gėrimu. Jie paprasti žvejai. Prislėgti jie nežino, ko griebtis, ima pyktaut vienas ant kito, todėl taikau juos, nors čia pat giežiau ant jų, bet tu tikriausiai šito nesuprasi. Pripažįstu, kad jų širdyse daug gėrio. Jie norėtų grįžt į Galilėją, bet dar dvejoja. Vartų sargybiniai, o ir tu bemat pažintumėt juos iš tarmės. Ir iš veidų juos lengva pažint, nes po dvejų trejų metų gyvenimo su juo tie

veidai nebepanašūs į paprastų žvejų. Tu turbūt nepažįsti, bet pažinsi, su kuriuo nors iš jų susitikęs.

Netikėtai Marija Magdalietė ėmė gyniot mokinius ir patikino:

– Jis tikrai ne bereik pasirinko į mokinius tuos paprastus vyrus. Mokyčiausiu iš jų galima laikyti Levį, buvusį muitininką. Nežinau, ar mokyti vyrai – Rašto aiškintojai ar filosofai – būtų supratę jo mokymą. Patikėk, koks Rašto aiškintojas visą gyvenimą mąstytų apie vičvieną jo žodį – taip, kaip ilgus metus vargsta dėl vičvienos Raštų raidės, kaip koks graikas visą knygą parašo apie vičvieną „Odisėjos" vietovardį. Tikrai prisimenu jį patį kažkada sakius, kad šitos tiesos atsiveria vargdieniams ir tiems, kurie tyri kaip vaikai, bet ne išminčiams.

Apmąsčiau jos žodžius. Galbūt Marija buvo teisi. Visiškai naują ir paiką mokymą, pasak jos aiškinimo, sukauptos išminties sunkinamas ir prie sukauptų minčių pratęs protas kažin ar gali priimti be priešgynos. Lygiai taip, kaip pats visur kliūvu už sukauptų minčių ir įgyto mokslo ir įprastinių apmąstymų.

– Ar jis tai turėjo galvoje, sakydamas Nikodemui, kad žmogus turi atgimti? – tyliai paklausiau aš.

– Nikodemas – iš romiųjų, – tarė Marija Magdalietė. – Jis kantriai laukia ir trokšta gera, bet jis atmintinai moka Raštus. Stengdamasis suprast visus naujus dalykus, lygina juos su Raštais. Kad ir kiek atgimęs, jis visada bus lyg per standžiai suvystytas kūdikis.

Paminėjusi vystomą kūdikį, Marija nusišypsojo. Pamatęs, kaip nušvito jos akmens baltumo veidas ir šypsena sužibo akyse, supratau, jog kitados ji buvo nepaprastai graži. Nes ir dabar, kai vos vos šyptelėjo, aš pamačiau, kad ji labai graži. Man mintyse kažkodėl iškilo švytinčio mėnulio vaizdas ir aš prisiminiau ją praturtėjus per balandžius.

– Bereik rengiesi juodai, – tariau nejučia. – Marija Magdaliete, tavo spalvos – sidabriška ir žalia, tavo gėlė – žibuoklė, tavo vainikas – mirtų vainikas. Manęs neapgausi.

Ji krūptelėjo ir pasišaipė:

– Nejau laikai save žvaigždžių žinovu? Nekalbėk man apie žemiškas jėgas. Galiu apsitaisyti sidabru ir žaluma, bet žemės

dievai man jau nebeturės valios. Tik ištariu jo vardą – Jėzus Kristus, Dievo Sūnus – ir visa piktybė aplinkui prapuola, – žemės jėgos pavirsta šešėliais, kurie man negali pakenkt.

Iš tų žodžių supratau ją žinojus apie savo piktąsias dvasias ir kentėjus dėl savo pagavumo. Pasigailėjau metęs jai tokį kaltinimą, kai pamačiau, kad jos šypsena gęsta ir veidas vėl akmenėja. Akių gelmėj vėl sušileno nerimo kibirkštis. Vis dėlto dar pridūriau:

– Marija Magdaliete, ar tu pati tikrai nelygini naujų dalykų su sukauptom mintim? Ar tu tikrai nepakeitei turėtų piktų dvasių naujom ir dar galingesnėm?

Grąžydama rankas, ji ėmė linguot visu kūnu tartum tramdydama skausmą. Bet, žvelgdama man tiesiai į akis, prisiekė:

– Tikrai ir kuo tikriausiai jis buvo ir tebėra šviesa, visa rėpianti ir neužtemdoma. Jis – žmogus, jis – Dievas.

Bet norom nenorom atskleisdama liguistą abejonę, ji vėl pradėjo teisintis ir veikiau save, o ne mane patikino:

– Ne, jis nebuvo stebukladarys nei demonas, nors ir gebėjo vaikščiot vandeniu. Jei jis būtų galingiausias stebukladarys, aš tikrai nebūčiau sekus paskui, nes man jau gana burtininkų. Jis neliepė man sekti paskui. Jis man leido. Supranti, – tai kas kita.

Susigėdau abejojęs, bet aš turėjau šito paklaust, nes troškau taip tvirtai įsitikint, kaip įmanu įsitikint, klausinėjant žmogaus. Supratau, kad įžeidžiau ją, ir kuo gražiausiai atsiprašiau. O tada tiesiai jos paprašiau:

– Marija Magdaliete, nuvesk mane pas jo mokinius, noriu būti tikras ir dėl jų.

Marija paprieštaravo:

– Manau, kad tu dar nepasirengęs. Ir jie nepasirengę. Mes visi tiesiog laukiam. Ir tu turi kantriai laukt.

Bet pamačiusi, kad mano noras nuoširdus, ji atlyžo:

– Nemanau, jog esi romėnų šnipas. Gerai pažįstu žmones ir matau, kad širdyje nesi išdavikas. Jei būtum išdavikas, tave ištiktų kokia nors bėda. Ne mūsų galia, bet galia to, kuris išsirinko mokinius ir nori juos išsaugoti, kaip pats sakei. Žinai Vandens vartus?

– Atėjau pro juos, – atsakiau šypsodamas, – nors kelias buvo ilgesnis. Norėjau juos pamatyt.

– Vadinasi, matei ir vandens ąsočiu nešiną vyrą, – tarė ji. – Gerai. Gal kada nors, kai tapsi romus ir nuolankus širdyje, jis pasirodys prie vartų. Bet prašau – neskubėk. Viskam savas laikas. Jei manyčiau kitaip, nepajėgčiau gyvent.

Dar paklausiau jos, ar nenorėtų drauge grįžti į Jeruzalę, bet Marija Magdalietė troško pasilikt tame kambaryje, kuriame dažnai ilsėdavosi Jėzus Nazarietis. Man ji pasakė:

– Eik, jeigu nori, ir nesilik padėkoti, jei, nulipęs žemyn, nieko nerasi. Mes esam moterys, tad žinom, kad jauties dėkingas. Gali išeit ir pareit, kada panorėjęs. Bet spėju, kad gerai nežinai, ko nori. Manau, kad ir nenorom, bet jau turėtum eit vieninteliu keliu. Ramybė tau.

– Ir tau ramybė, – atsakiau ir kažkas mane privertė pridurti: – Ramybė tau, moterie. Daugiau nei mylimoji, daugiau nei žmona, daugiau nei dukterie, nes jis leido tau sekti paskui.

Matyt, mano žodžiai jai patiko, nes, tebegūžėdama ant grindų, ištiesė ranką ir palietė man koją, kai atsistojęs lenkiaus prie savo apavo. Jos prisilietimas buvo persmelktas tokio neapsakomo ilgesio, nevilties, kokio aš dar nebuvau patyręs. Vargu ar būčiau jį permanęs, jei sapne nebūčiau pajutęs karalystę atėjus žemėn.

Lipdamas į lapinių stogo šešėliuojamą kiemą, jau nejaučiau nerimo. Kieme nieko nesimatė, ir ūkiniai pastatai buvo visiškai tylūs. Tad išėjau neatsisveikinęs ir, prie akmeninio suolo pažvelgęs į saulę, su nuostaba pamačiau, kad jau penkta valanda, skaičiuojant romėniškai. Kalno šešėlis buvo ištįsęs ir bemaž siekė namus.

Tuo pačiu keliu skubinai patraukiau miesto linkui taip įsileidęs į savo mintis, kad beveik nesižvalgiau į šalis. Vėl praėjau atšlaitę, apaugusią senais alyvmedžiais, virš kurių švietė saulė, nors kelią jau buvo nugulęs vėsus šešėlis. Ir sodą praėjau, nuo kurio pavakare sklido stiprus gyduolių kvapas.

Atitokau iš savo minčių tik prie vartų, išgirdęs vienodą beldimą. Prie kelio sulinkęs neregys, traukdamas praeivių akis, be

perstogės stukseno į akmenį. Vietoj akių jo veide juodavo duobės, ant jo sudžiūvusio kūno karojo purvini pastirę skarmalai. Išgirdęs, kad sustojau, jis šaižiu elgetišku balsu ėmė zaunyt:

– Pasigailėk manęs, neregio!

Prisiminiau kelionmaišį, kurį buvo suruošus siro žmona ir kurio pats neprisireikiau. Padaviau į kaulėtą ranką krepšį ir skubomis išbėriau:

– Ramybė tau. Imk, valgyk ir turėk sau visą krepšį. Man jo nebereikia.

Nes, žengtelėjęs prie jo, užuodžiau bjaurią nešvaros smarvę ir nepanorau kraustyti krepšio, padavinėti užkandžių jam į rankas.

Bet jis net nepadėkojo. Užtat, ištiesęs ranką, siektelėjo mano apsiausto krašto ir susirūpinęs paprašė:

– Ateina vakaras, naktis čia pat, o niekas nepasiėmė manęs iš čia, kur dieną atvedė. Pasigailėk manęs, maloningasai, parvesk į miestą. Ten aš rasiu kelią, o čia, už mūrų, paklysiu, užkliūsiu už akmens ir įpulsiu į pragarmę.

Vien ta mintis, kad turėsiu liesti tą klaikų padarą, turbūt nevertą žmogaus vardo, man buvo atgrasi. Tad apsidžiaugiau, sėkmingai išsilenkęs jo ištiestų rankų. Puoliau keliu tolyn, stengdamasis negirdėt išmoktų aimanų, kai, šūkčiodamas man pavymui, jis, lyg išliedamas nusivylimą, vėl ėmė bildinti akmenį lazda. Pyktelėjau ant jo už nedėkingumą. Vis dėlto atidaviau jam gerą užkandį ir pinigo vertą krepšį.

Bet gal dešimtį žingsnių paėjus prieš mane tartum siena iškilo, aš turėjau sustot ir atsigręžt atgal. Neregiui viltis vėl pabudo ir jis sudejavo:

– Pasigailėk neregio, sveikas būdamas! Parvesk mane į miestą ir sulauksi palaiminimo. Man šalta tamsoje, šunys atslinkę laižo man žaizdas!

Pats savęs paklausiau, kuris čia aklas – aš ar tas pasmirdęs padaras. Atiduodamas jam užkandį, nieko ypatinga nepadariau, nes man pačiam jo nereikėjo. Užtat tikra geradaryste galėčiau laikyt prisilietimą prie elgetos, jo buvimą šalia ir pavėdėjimą iki vartų. Bet vien ta mintis man buvo tokia atgrasi, kad supykino skrandį.

Nenoromis atsakiau elgetai:

– Kelių daug ir suvedžiotojų nemaža. Iš kur žinai, kad nenuklaidinsiu tavęs ir neįstumsiu pragarmėn?

Neregys krūptelėjęs sustingo ir numetė lazdą.

– Ramybė tau, ramybė tau! – šūktelėjo jis su viltim ir laime. – Aš pasitikiu tavim! Aklas būdamas, turiu tik viltį, kad kas nors pavėdės, nes pats negaliu rasti kelio.

Jo žodžiai palietė man širdį. Mano nenuovokumas buvo atėmęs man akis. Pats nerasdamas kelio, galiu tik viltis, kad mane kas nors pavėdės. Prisiminiau per miegus patirtą slaptingą buvimą, kurio nebejutau atsimerkęs. Todėl ryžtingai priėjau prie neregio, suėmiau abiem rankom jo kaulėtus gniaužtus ir padėjau atsistot nuo žemės. Elgeta nuolankiai ištiesė man lazdą, kad, paėmęs už galo, galėčiau vestis iš paskos, nesiteršdamas jo nešvarumais. Bet nenorėjau tempti jo kaip gyvulio už pasaito. Todėl suėmiau už pažasties ir ėmiau vest jį keliu. Vis dėlto neregys nepatikliai bedžiojo prieš save lazda, nes Kedrono kelias net nepanašus į lygų romėnišką vieškelį.

Kėblinom koja už kojos, nes neregys buvo toks liesas ir mažajėgis, kad jam nelaikė keliai. Suėmiau jo ranką ir ji man priminė švariai apgraužtą kaulą. Aš nekantriai paklausiau:

– Kodėl tave nuvedė taip toli už vartų, jei negali pats savimi pasirūpinti?

Elgeta suaimanavo:

– Oi, svetimšali, aš per silpnas atsilaikyt prie vartų. Bet kai buvau dar pajėgus, duoneliavau šventyklos kelyje.

Matyt, didžiuodamasis savo praeitim, jis dar sykį, lyg didele garbe laikydamas, patikino tikrai duoneliavęs prie šventyklos. Mintyse nusistebėjau žmogaus atstangumu net vargiausiu metu rast kuo didžiuotis.

– Puikiai apsigindavau bedžiodamas ir daužydamas lazda, nors esu aklas, – gyrėsi elgeta. – Bet apsilpau ir dabar pats gaunu gumbų ir mėlynių. Galiausiai buvau pavarytas nuo vartų, tad nieko kita nelieka, kaip kasdien ieškoti kokio gailiaširdžio, kad pavėdėtų į vieną ar kitą pakelės vietą. Šventame mieste per daug elgetų. Ir didžiuma jų labai stiprūs.

Jis pačiupinėjo mano apsiausto kraštą ir tarė:
– Tavo apsiaustas puikaus audinio, svetimšali. Tu maloniai kvepi. Matyt, esi turtingas. Kodėl pavakarėj už mūro vaikštai vienas? Kodėl bėglys tau neskina kelio?
Neprivalėjau jam aiškintis. Vis dėlto atsakiau:
– Užsispyriau pats rasti kelią. – Tada šovė mintis paklausti: – O tu, neregy, ar girdėjai apie žydų karalių Jėzų Nazarietį, kurį prikalė prie kryžiaus? Ką tu apie jį manai?
Neregys taip perpyko, kad ėmė drebėti, pagrūmojo lazda ir užriko:
– Žinau ir ganėtinai prisiklausiau apie tą vyrą! Gerai padarė, kad nukryžiavo!
Aš labai nustebau.
– Bet man sakė, kad jis buvo geras ir gailestingas, gydė ligonius, kvietėsi pas save vargdienius, teikdamas jiems ramybę.
– Ak, ramybę? – šaipiai pakartojo neregys. – Jis baudėsi viską perverst ir sugriaut, net šventyklą! Jis buvo bjaurus riaušininkas, piktavalis. Kai ką tau papasakosiu. Prie Betzatos tvenkinio gultą turėjo garbingas luošys elgetautojas, kuris, žadindamas reikiamą gailestį, retkarčiais paliepdavo įkelti jį į tvenkinį. Juk tame tvenkinyje per amžius niekas nepagijo, kas kad sykiais vanduo jame sujuduliuoja. Bet tos maudyklės yra prie Avių vartų, be to, kolonų šešėlyje patogu rinkti išmaldą. Taigi, o tas Jėzus, kaip tik ten atkliuvęs, elgetos paklausė: „Ar nori pasveikti?" Vangstydamasis luošys atsakė, kad, vandeniui sujuduliavus, kas nors pirma jo visad įlipa į tvenkinį. Tada Nazarietis paliepė jam keltis, pasiimt gultą ir eit.
– Ir tas vyras pasveiko? – nepatikliai paklausiau aš.
– Žinoma, pasveiko, pasiėmė gultą ir nuėjo, – patikino neregys. – Tokią baisingą galią turėjo tas iš Galilėjos. Todėl elgeta prarado pelningą verslą, kuriuo vertėsi trisdešimt aštuonerius metus. Dabar jis, senas žmogus, gyvena iš rankų darbo, nes jau neturi teisės elgetaut.
Neregys dar labiau širdo. Ir aiškino:
– Be to, tai nutiko per šabą. Vargšas vyras nešė gultą, iškart įkliuvo ir susikirto su šventikais. Bet ir to buvo maža. Paskui

šventykloje Jėzus jam pasimaišė ir paliepė daugiau nenusidėt, kad neatsitiktų dar blogiau. Tuomet jis, trokšdamas apsigint, parodė Jėzų šventikams, įdavė jį, paliudijo pagydžius ir įsakius nešt gultą per šabą. Bet ką šventikai galėjo padaryt! Jėzus turėjo šalininkų. Jis piktžodžiavo skelbdamas, kad turi valią pažeidinėti šabą ir dirbt per šabą taip, kaip jo Tėvas. Taip, taip, jis prilygino save Dievui. Aišku, kad jį reikėjo nukryžiuot.

Bet iš mano tylėjimo neregys suprato, kad aš manau kitaip. Todėl dar paaiškino:

– Kas nutiks pasauliui, jei šventykla sugrius? Iš kur luošiai gaus pinigų, jeigu turtingi nusidėjėliai neatpirkinės nuodėmių, dalydami išmaldą?

Jis trenkė prieš save lazda ir piktdžiugiškai išrėžė:

– Tą ankstų rytą ir aš šaukiau: „Ant kryžiaus, ant kryžiaus!" Romėnas vilkino nuteisimą, nes nežino mūsų įstatymų, o gal jį džiugino šventyklos ir Dievo niekinimas. Visi garbingi elgetos priklausomi nuo šventyklos ir tvarkos sergėtojų valdžios. Todėl buvom skubiai sukviesti nuo šventnamio ir nuo vartų šaukt sykiu su minią. Tikra tiesa, aš irgi šaukiau, kad paleistų Barabą. Lyginant su Kristum, Barabas nieko nepadarė. Tik romėną užmušė.

Išsigandęs pasakiau:

– Aš tavęs nesuprantu. Koks baisus tavo piktumas, jei tuo giriesi! Gal jis būtų ir tave išgydęs, jeigu būtum juo tikėjęs.

Neregys atgręžė į mane akiduobes ir klastingai iššiepė dantų liekanas.

– Kas tariesi esąs ir ką tariesi žinąs? Turbūt esi nešvarus ir susiteršęs, svetimšali, – suunkštė jis. – Verčiau vesk mane už lazdos galo, kad prie tavęs neprisiliesčiau. Man prakeikus, Izraelio Dievas vienu kvėptelėjimu paverstų tave plėnim. Bet jei esi iš to Jėzaus šalininkų, tai tegul tave gyvą kirminai suėda!

Iš piktumo jis taip šnypštė, kad suuodžiau iš burnos einančią smarvę, ir taip įsikibo man į apsiaustą, kad nepajėgiau ištrūkt.

– Tu tikrai kvailas, – nusišaipė jis, durdamas pirštu į savo akiduobes. – Pats Dievas nesugrąžins man išluptų akių. Net ir nenoriu atgauti regėjimo, – ką pasauly pamatys toks, kaip aš?

Galėjau smogti ir atsikratyti jo, bet neišdrįsau pakelti rankos. Ir turbūt, net norėdamas, nebūčiau jam trenkęs.

– Nusiramink, tyruoli, – tariau. – Vartai jau čia pat. Ten galėsi eit sau, kad tavęs neterščiau.

– Jeigu būčiau stipresnis, – atsiduso jis, atsukęs į mane tuščias akiduobes, – kai ką parodyčiau tau, svetimšali!

Jis ūmiai atsivėdėjo, iš nugaros netikėtai apsivijo ranka mano kaklą ir įrėmė į strėnas kaulėtą kelį. Pajutau, kad laisva ranka jis grabinėja mano pinigų kapšelio. Jeigu jis būtų buvęs stipresnis, tokioj bėdoj nebūčiau prisišaukęs pagalbos, bet dabar lengvai atplėšiau bjaurią ranką nuo gerklės ir ištrūkau iš plėšikiško glėbio.

Neregys švokšdamas išspaudė:

– Šį tą patarsiu tau, svetimšali! Įsidėk į galvą! Aklai nevykdyk nepažįstamų pašalaičių prašymų ir tuščiame kelyje elgetų nevedžiok. Būdamas stipresnis, pažabočiau tave ir pašvilpčiau išsislapsčiusiems draugužiams. Netektum savo gražaus apsiausto ir kapšelio. Jei būčiau piktas, nykščiu įspausčiau tau akis, tad manęs nepažintum ir negalėtum prieš mane liudyti. Taip, taip, jei būtum romėnas, su džiaugsmu tave nudėčiau.

– Ačiū už įspėjimą, – nusišaipiau aš. – Iš kur žinai, kad nesu romėnas?

Neregys atsakė:

– Nei vienas romėnas nebūtų manęs vedęs taip, kaip tu, kuris mažai pažįsti pasaulio piktybę. Spyrį būčiau gavęs ar rimbu per veidą! Iš romėno pagailos nesulauksi. Jie tik kelius ir vandentiekius tiesia, tik matų ir svarsčių tikrumu rūpinasi.

Priėjom vandens saugyklas netoli vartų. Aš dar paklausiau:

– Ar pats buvai sutikęs tą luošį, apie kurį man pasakojai? Ar jis tikrai pyksta ant savo gydytojo?

– Pats nebuvau jo sutikęs, – prisipažino neregys. – Pasakojau tik tai, ką girdėjau. Bet kodėl jis pagydė tik vieną ir tuos kelis? Kodėl nepagydė mūsų visų? Kodėl vienas patyrė malonę, o kitas visam amžiui liko tamsoje? Pripažink, kad mes ne bereik blogai kalbam apie tą gydytoją.

– Turbūt girdėjai ir tai, – paklausiau aš, – kad jis, karalius Jėzus, trečią dieną po mirties prisikėlė?

Neregys ėmė leipti juoku:
– Bobų plepalai, – sušnypštė jis. – Ir tu, didus vyras, jais tiki?
Bet jo juokas buvo ir graudus, ir pašaipus.
– Aišku, kad mokiniai išvogė jį iš kapo, – tėškė jis. – Jis ligi paskutiniosios maustė žmones. Dievas yra. Aš tai žinau. Bet šiame pasaulyje valdžią turi tiktai pinigas ir kumštis.
Smarkiai bedžiodamas lazda kelio pakraštį, jis bakstelėjo akmenuką ir pasilenkęs pakėlė.
– Tai akmuo! – pakišdamas man po nosim, sušuko jis. – Nejau manai, kad akmuo gali pavirst į duoną? Lygiai taip ir pasaulis negali virsti kitokiu! Tai neapykantos, žudynių, paleistuvystės pasaulis, godulio ir keršto pasaulis. Ir Izraelio Dievas yra keršto Dievas. Romėnai dar sulauks bėdos. Bet ne per tą iš Galilėjos!
Mane pagavo keistas įniršis. Rankos ir kojos atšalo.
– Jėzau Nazarieti, – tariau, – jei tu buvai ir esi daugiau nei žydų karalius, jei tu savoj karalystėj ir tavo karalystė dar čia tebėra, paversk akmenį duona – ir aš tavimi patikėsiu.
Išgirdęs mano žodžius, neregys pasikišo lazdą po pažasčia ir ėmė vartyt akmenį delnuose. Ėmė spaudyt jį pirštais – ir tas suminkštėjo. Neregys įtariai nupūtė nuo akmens dulkes ir, kilstelėjęs prie nosies, pauostė. Dar didesnio įtarumo perimtas, atsignybo gabalėlį, įsidėjo į burną, paragavo, sukramtė ir nurijo.
– Tai ne akmuo – tai sūris, – papriekaištavo jis man už kvailumą.
Ir aš turėjau atsignybti gabalėlį balto akmens minkštimo ir įsidėti į burną. Tai tikrai buvo į gumulą suspaustas kaimiškas sūris. Matyt, atsitiktinai nukritęs prie kelio iš kokio kaimiečio vežimo ir apsinešęs dulkėm, todėl iš karto atrodė kaip akmuo.
Neregys pačiulpsėjo sūrį ir nepatikliai paklausė:
– Ar tu burtininkas? Nazariečio vardu pavertei akmenį sūriu mano delne.
– Sūris ar duona, – vis tiek žmogaus penas, – atsakiau aš. – Jei, mano paprašytas, jis sugebėjo akmenį tavo delne paverst į sūrį, tai, manau, turi patikėti, kad jis prisikėlė.
Bet tai tardamas jau ėmiau mintyse abejoti ir svarstyt, ar iš

nežinių nepastebėjau kokio keistumo akmens, kurį neregio lazda atsitiktinai užkabino pakelėj. Tas atsitiktinumas stebino, bet atsitiktinumų būna dar nuostabesnių.

Neregio mintys buvo žemiškesnės. Lyg bijodamas, kad neatimčiau, jis greitosiomis įkišo sūrį į mano atiduotą krepšį ir šoko lazda bedžiot pakelės akmenų ir parklupęs čiupnot jų ranka. Bet tai buvo akmenys, apvalumu panašūs į sūrį, ir jais paliko. Tad netrukus neregys pametė bergždžiai ieškojęs.

Pagal mūrą einančiu keliu iš Kedrono slėnio užkopėm prie vartų. Taip atsidūrėm tamsiam miesto šešėlyje, bet už nugarų likusias rūškanas kalnų keteras dažė raudonas saulėlydis. Apsižvalgiau aplink, baisindamasis vaiduoklių, ir garsiai paprašiau:

– Jėzau Kristau, Dievo Sūnau, pasigailėk manęs, netikinčio.

Mane apgaubė akinama šviesa. Apniko netikrumo jausmas ir tikrovė manyje atrodė galingesnė už didžiulį miesto mūrą priešais. Trumpą valandėlę – taip, kaip miegant Lozoriaus namuose, – tas netikrumas man atrodė lygiai tikras – tikresnis, negu žemės ir akmens tikrovė. Bet neregys nieko nematė. Tik gailiai paprašė:

– Nekviesk to vyro, nešauk jo vardu, jeigu jis iš tiesų prisikėlė. Ir ant manęs jo kraujas krito.

Šviesa išsklido taip staiga, kaip ir sutvisko. Apžilpęs kėliau ranką, nūsdamas sulaikyt palaimingą lengvumą. Bet užslinko dar niauresnis mūro šešėlis ir aš apsunkęs sugrįžau ant žemės. Pažvelgęs į statų kalną anoj pusėj slėnio, nušviestą saulėlydžio gaisų, aš protu suvokiau, kad kažkoks žvilgantis paviršius nuo atšlaitės atspindėjo šviesą į mane ir tartum veidrodis ją atmušė šešėlyje.

Vis dėlto džiugulys dėl jo tikrovės ir jo karalystės neprapuolė. Tas slaptingas suvokimas perveikė mano protą ir aš iš tiesų troškau įtikėt. Ir pats sau mąsčiau: ko man bergždžiai skubėti, kam man viskas iškart?

Džiaugsmo pagautas sugriebiau neregio ranką ir paraginau:

– Paskubėk. Keli žingsniai – ir būsim prie vartų.

Bet jis ėmė spyriotis, ištraukė ranką ir paprieštaravo:

– Kelias eina stačiai! Kur mane vedi? Ar tik ne prie skardžio, kur įstumsi pragarmėn kerštaudamas už tą, kurį šaukiau nukryžiuoti?

Aš atsakiau:

– Nedaug apie jį žinau, bet nemanau jį prisikėlus keršyt. Ne, tikrai ne.

Įžengėm į vartų perėją. Sargybiniai atpažino neregį ir pasveikino kažkokiais juokeliais, klausdami, ar didelis dienos laimikis. Manding, jei jis būtų buvęs vienas, būtų jį apžiūrėję ir pasiėmę savo dalį. Manęs jie nieko neklausė, mat už mane paliudijo apsiaustas su kutais ir aliejum sutepti plaukai.

Išgirdęs pažįstamus sargybinių balsus, neregys nurimo, ėmė bedžiot lazda vartų perėjos sieną, bet staiga atsiplėšė nuo manęs ir jau žinomu keliu nuskubėjo pirmas. Prie vartų plytėjo nedidelė aikštė ir jos pakraščiuose susėdę luošiai ir paliegėliai tiesė rankas ir nuobodžiais balsais dar kaulijo išmaldos. Bet šiaip jau vakaro darbai mieste buvo pasibaigę ir iš gyventojų būstų sklido viralo, keptos duonos, česnako ir verdančio aliejaus kvapai.

Aplenkęs mane, neregys pasiuto mosuoti lazda ir vardais šaukt savo bendrų.

– Izraelitai! – suriko jis. – Vyras, kuris eina iš paskos, mane atvedė ir aš liudiju apie jį! Jis apsėstas piktos dvasios. Pašaukęs vardu nukryžiuotąjį Jėzų, jis pavertė akmenį mano delne sūriu. Čiupkit akmenis ir užmuškit jį! Jis tikrai vienas iš to prakeiktojo mokinių ir užtrauks ant mūsų piktybę!

Ir pats jis ėmė grabinėti žemę, suėmė šviežio mėšlo gurvuolį ir, nusiklausęs, kur einu, metė į mane taip mitriai, kad pataikė ir sutepė mano apsiaustą. Tai pamatę, bendrai puolė jo laikyt, suskato atsiprašinėt manęs ir įspėjo jį sakydami:

– Tu ne tik aklas, bet ir kvailas. Jis svetimšalis ir turtingas! Ar jis gali būti iš Nazariečio mokinių? Iš veido matyt, kad jis ne iš Galilėjos!

Vienas per kitą jie ėmė tiest rankas ir rodyt man savo negalias. Išdalijau jiems saują pinigų, o tada nusigobiau suteptą apsiaustą, apsiaučiau juo neregį ir garsiai juokdamasis pasakiau:

– Štai tau apsiaustas, kurį taip godžiai čiupinėjai! Dėvėk jį, gal kada nors, kai naktį liksi pakelėj, bus šalta, o niekas tavęs neparves.

Neregys pagrasė kumščiu savo draugams ir užriko:

– Dabar matot, kad jis apsėstas piktos dvasios? Iš tiesų, jei trenkčiau jam per skruostą, jis atsuktų man kitą. Toks jo kvailumas!

Neregio žodžiai mane dar labiau prajuokino. Gal Jėzaus Nazariečio mokymas nėra visai nieko vertas, kaip iš pradžių maniau? Nes, pasipriešinęs geru jo piktumui, jaučiau vis didesnį pasitenkinimą. Man atrodė, kad tik šitaip galiu pergalėt jo piktybę. Jeigu būčiau jam trenkęs ar atidavęs sargybiniams, pikta būčiau mėginęs įveikt piktumu.

Elgetos irgi pratrūko pataikūniškai kvatot ir paaiškino savo draugužiui:

– Jokios piktos dvasios jis neturi. Jis tiesiog įgėręs, supranti? Tiktai girtas gali nusisiaust apsiaustą ir atiduoti tau, tiktai girtas gali vest tave, tik gerai įkaušęs gali juoktis iš tavo užgaulių!

Jie buvo savotiškai teisūs. Nežemiškas svaigas pagavo mane, paakino garsiai kvatot, aptemdė akis ir aš visai nesigėdijau žmonių, eidamas per miestą vienais marškiniais, nes bet kas galėjo būti iš anksto pamėtėta, – tik ne tas kietas sūris, kurį neregio lazda palietė tarp vienodų apvalių akmenų.

Siro mažmožių prekeivio žmona suplojo delnais, išvydusi mane plikom kojom, ir pats siras baisiai nusigando, pamanęs, kad pakliuvau plėšikams į nagus. Bet aš tik nusijuokiau, atnešiau iš savo kambario pinigų ir pasiunčiau jį nupirkti naujo apsiausto, tad jis nusiramino, irgi pamanęs, kad pasigėręs turėtąjį pralošiau. Parėjęs jis po ilgų atsiprašinėjimų padavė man labai gražų vilnonį apsiaustą su mažyčiais kutais kampuose. Tai puiki Judėjos vilna, paaiškino jis, čiupinėjo ir vėlė audinį, rodydamas, kad vilna gera ir tolygiai nudažyta. Ir patikino, kad dėl manęs nusiderėjo iki nuosaikios kainos. O galiausiai pasakė:

– Tai žydiškas apsiaustas, svetimtaučio apsiausto turėčiau eit iki forumo ir gerokai daugiau sumokėt. Gali kutus nukirpt, bet niekas tau nedraudžia su jais vaikščiot, jeigu nori, juolab kad ir

barzdą auginies. Aš ir pats bijau ir gerbiu Izraelio Dievą ir sykiais įmetu pinigą į aukų skrynią šventyklos kieme, kad sektųsi prekyba.

Jis pažvelgė į mane gudriai šypsančiom juodom akim ir atidavė grąžą, atidžiai atskaitydamas į delną kiekvieną pinigėlį. Pasiūliau atlygį už paslaugą, bet jis prieštariai pakėlė rankas ir paaiškino:

– Tavo atlygio man tikrai nereikia, nes audinių prekijas sumokėjo man už tarpininkavimą. Šįvakar tavo kapšelis per plačiai atvertas, tad geriau niekur neik. Verčiau gulk ir išsimiegok, tik pirma pavalgyk mano žmonos paruošto gardaus viralo. Į tą viralą ji pribers daug svogūnų ir tam tikrų prieskonių, kad rytoj neskaudėtų galvos.

Kurį laiką nepajudėjau iš vietos, tad jis susirūpinęs papurtė galvą, skėstelėjo rankom ir sušuko:

– Gerai, gerai, tik rūpinuos tavimi! Jei labai nori, nusiųsiu sūnų nupirkti ąsotį saldaus vyno, bet daugiau negerk ir neik nakčia ant laiptų. Tik sprandą nusisuksi ar į nedorą draugiją įkliūsi.

Mėginau teisintis ir kliūvančiu liežuviu aiškinti, kad esu visai blaivus, bet jis neviltingai iškėlė rankas ir tarė:

– Tavo veidas raudonas, akys blizga, bet tegul bus, kaip sakai. Nusiųsiu atvest jaunos moters, kuri bendrauja su svetimšaliais. Bet ji galės ateiti tik tamsumoj, kad nesusiterštų gero vardo mūsų miesto dalyje. Iki tol turi valdytis. Ji išlaikys tave lovoje ir taip nuramins, kad miegosi, iki išsiblaivysi. Tiesa, grot ir dainuot ji nemoka, bet šiaip yra sveika, apveidi ir tikrai tave užmigdys be dainų.

Jis taip tvirtai manė suprantąs, kaip aš jaučiuos, ir žinąs, ko man reikia, kad vos atrėmiau jo siūlymą. Jo geidavimu atsiguliau į lovą ir jis pats rūpestingai apklostė mane naujuoju apsiaustu. Po kurio laiko jo duktė atnešė man garuojantį puodą aštraus viralo ir, delnu užsiėmusi burną, droviai kikeno, stebėdama, kaip aš valgau. Bet viralo šiluma tartum tik sustiprino svaigulingą dvasios pakilumą.

Mergina dar pripildė mano vandens ąsotį, bet, jai išėjus, neišturėjau lovoje. Pirštų galais nutykinęs ant stogo ir, įsižiebiant

žvaigždėms, susisupęs naujuoju apsiaustu, klausiausi slopstančių miesto garsų ir alsavau vėstančiu oru. Retsykiais mano įkaitusį veidą palytėdavo švelnus vėjelis. Palaimos pakylėtas, tuomet pajusdavau lyg neregimą ranką sau ant skruosto. Laikas virpuliavo manyje, žemės dulkės virpuliavo manyje, bet pirmąkart gyvenime aš įtikėjau, kad esu daugiau nei plėnys ir šešėlis. Ir tai mane nuramino.

– Prisikėlęs Dievo Sūnau, – meldžiausi nakties juodumoj. – Iššluok man iš galvos visas bergždžias žinias. Pasiimk mane į savo karalystę. Išvesk į vienintelį kelią. Gal esu kvailas, gal apsirgau, gal tavo užburtas. Bet tikiu, kad tu esi daugiau už visa, kas šiame pasaulyje yra buvę.

Sušalęs ir sustingęs pabudau nuo šventyklos trimitų skardesio. Kalno viršūnę rytuose nušvietė saulė, bet miestas dar skendėjo melzganoj prietemoj ir dangaus pakrašty sutvisko skaisti rytinė žvaigždė. Galva buvo šviesi. Drebėdamas glaudžiau susisupau vilnoniu apsiaustu, partykinau į savo kambarį ir atsiguliau. Mėginau gėdyti save už nakčia užnikusias mintis, bet nesusigėdau. Matyt, širdis dar buvo nutvieksta vėsios šviesos, nors galva nebesvaigo.

Todėl ramiai auginausi barzdą ir, neišeidamas iš kambario, ramiai rašau apie tai, kas man tą dieną nutiko. Kai viską parašysiu, vėl eisiu prie Vandens vartų. Aš įsitikinęs, kad viskas, kas man nutiko ir dar nutiks, nutiks esant tam tikram tikslui. Taip manydamas, aš jaučiuosi saugus. Kad ir kokių kvailysčių prirašiau, nesigėdiju nei vieno žodžio.

ŠEŠTAS LAIŠKAS

Markas sveikina Tuliją.

Sveikinu tave, lyg iš keistos praeities išnirusią. Ir tvankios Romos naktys šiandien man atrodo lyg kito žmogaus išgyventos. Vos vieni metai mudu skiria, bet jie buvo ilgesni nei įprastai. Kelios prabėgusios dienos man dabar atrodo tarytum metai. Aš nutolau nuo tavęs, pasikeičiau. Aš jau nebe tas Markas. Šiandien tu manęs jau nesuprastum. Kai sugrąžinu tave į atmintį, matau, kaip klausantis manęs tavo įnoringas lūpas perkreipia šaipus šypsnys.

Tu gyveni tuo, kas ir man anksčiau atrodė reikšminga. Stebi, kas ir kaip tave sveikina. Ruošdamasi į kviestinį vakarą, bičiulių džiaugsmui, pavyduolių apmaudui ir priešų piktumui, kruopščiai išsirenki papuošalus. Savo glotnų kūną supstai ploniausiu šilku. Atidžiai apžiūri savo stoto apybraižas lygioje sienos marmuro plokštėje. Baksteli adata vergei, kad negraibščiai čiupinėjasi sukdama tau plaukus. Pagaliau, švelniai šypsodama, pakeli taurę vyno, neva klausydama filosofo ar istoriko skaitymo, įsijauti į naujausią dainą, supi kurpaitę siauros pėdos pirštais, kad gulintis šalia norom nenorom pastebėtų tavo baltos kojelės mažumą. Pažiūrėti tu gležna, bet vis dėlto esi stipri ir ištverminga. Malonumo troškulio perimta Romos karšty gali nemiegot visą naktį. Draugijoje lakštingalų liežuvėlius, sraiges ir jūros gėrybes renkiesi atsainiai, tarsi galėtumei apsieit be valgio. Tačiau, nuvarginta meilužio, tu vidury nakties mikliai suryji kraujuotą jautienos pjausnį, kad pajėgtum vėl pradėti nepaliaujamą žaidimą.

Tokį regiu tavo šešėlį, Tulija. Bet ne gyvastingą, o tartum veidrodyje, tartum gludžiam juodo akmens paviršiuje ir tavo šešėlis manęs jau netraukia taip, kaip žiemą Aleksandrijoje, kai bergždžiai stengiausi tave užmiršt. Dabar be jokių pastangų aš mintiju visai kitokius dalykus. Jau nepažintum manęs, Tulija. O gal ir aš tavęs nebepažinčiau.

Todėl manau, kad aš rašau veikiau pats sau, nei tau, nors sveikinu tave. Rašau, norėdamas ištirt save patį ir visa, kas man

nutiko, kaip kad mokė gerasis mokytojas Rode rašyt ir tai, ką matė akys ir ką girdėjo ausys, ne vien tik tai, kas jau parašyta kitais žodžiais. Ne, rašau ne tik laiką stumdamas ir nuobodį sklaidydamas. Nors tavęs šalia jau nėra, o tu vis labiau tolinies. Bet jau nesisieloju dėl to ir nesijaučiu kažko netekęs, Tulija.

Ne, man net nerūpi, ar tu kada skaitysi tai, ką parašiau. Ir vis dėlto aš sveikinu tave. Juk man buvai ne vien tik malonumo ir aistros šaltinis, o ir vienintelė tikra bičiulė. Šio pasaulio reikalus tu išmanai gerai – gal net geriau nei aš. Pagaliau džiaugiuosi tik dėl tavo nuovokumo negarbingai išpeštu testamentu, per kurį tapau turtingas ir gyvenu, kaip noriu, niekam daugiau nesilankstydamas ir niekam nemeilikaudamas. Tu protinga, beširdė, tu valdžiotroška. Per metus tu dar labiau tuos ypatumus puoselėjai. Ir nėmaž turbūt neįsižeisi išgirdusi šitokius žodžius. Priešingai, palaikysi juos didžiausia mandagybe. Tu puikiausiai žinai savo akių, lūpų, kaklo ir kūno galią. Bet ir tavo kūnas manęs jau nepančioja. Toks kupinas esu kitų minčių.

Užsiželdinęs barzdą, apsiavęs prastus batus, dažytą žydišką apsiaustą užsimetęs, pavakare vėl nupėsčiavau prie Vandens vartų. Neprižiūriu nagų nei rankų ir jau net pemza nenušveisčiau rašaluotų dešinės rankos pirštų. Aš, pripratęs prie garinių ir šiltų vandenų, prausiuosi šaltu vandeniu, nes į gimnasijo vyrų maudykles prie Erodo rūmų manęs su apžėlusia barzda neįleidžia. Net pažastų netepu tepalu nuo gyvaplaukių. Aš apžėlęs ir apsamanojęs kaip barbaras. Bet dėl to negailestauju ir nesikankinu. Noriu pranykt aplinkumoj, idant manim labiau pasitikėtų, nors gal dar kada nors ir grįšiu prie ankstesniųjų įpročių, kurių esu išmokytas.

Net negaliu pasakyti, kad myliu šį miestą ir šitą tautą. Dieną dažnai matau žibiu marmuru ir auksu saulėj tviskančią šventyklą. Vakaro žara ją nudažo grėslia kraujo spalva. Ankstyvą rytą ji panaši į žydrą sapną. Jų Dievo garbei dienomis į dangų veržiasi iršti deginamųjų aukų dūmai. Bet ta šventykla man svetima. Ji man nesukelia tokios Dievo baimės, kaip žydams. Man ji nėra šventa. Jaunystėje šventesnė ir galingesnė man buvo Efeso

Artemidės šventovė. Ir Antiochija. Ir Rodas. Ir Atėnai. O ką jau kalbėt apie Romos forumą.

Ne, man nepatinka miestas, kurio tauta šaukėsi jo kraujo. Jeruzalės moterys verkė, kai jis nuplaktas svyrinėjo bausmės kalvos linkui, o jis, kaip girdėjau, pasakė, kad jos turėtų verkt dėl savęs ir savo vaikų. Negaliu užgniaužt negandos jausmo, apimančio, kai žvelgiu į šventyklą, kurios uždanga plyšo per pirmąjį žemės drebėjimą ir kurios laiptai šventojon sugriuvo per antrąjį. Tai ganėtinai iškalbingi ženklai.

Šitaip samprotaudamas pavakare aš nuėjau prie Vandens vartų. Prekybinėse gatvėse dar ūžė kamšatis, prie krautuvių aidėjo visų tautų kalbos, skambėjo kupranugarių varpeliai, bliovė asilai. Pripažįstu, kad žydų šventasis miestas – pasaulinės svarbos miestas, bet man jis svetimas.

Vakarop, kai baigiasi dienos darbai, svetimšaliui kiekvienam mieste vienodai liūdna. Širdis degė tyliu laukimu, bet smelkė vienumos gėla. Labai svarbu būti laisvam ir nepriklausomam nuo kito. Tačiau svetimam mieste, kai vakarėja, vienatvė graužia gaižuliu.

Bet širdyje taip pat ir džiaugsmas tryško, nes aš turiu ko laukti. Žinau, kad gyvenu pasaulio permainų metu ir lūkesčių dienom. Jam prisikėlus, karalystė laikos žemėje. Tiktai saujelė žmonių šitai žino ir tiki, bet ir jiems širdis varsto abejonė, nes nieko panašaus dar nėra buvę. Aš taip pat širdyje abejoju, bet abejoju tikėdamas, turėdamas viltį ir laukdamas to, kas viską atskleis.

Prie vartų sėdinėjo tik vienas kitas elgetautojas. Jie manęs nepažino, ir neregio nemačiau. Pro vartus, gyvai plepėdamos, išėjo kelios moterys, nešinos vandens ąsočiais ant galvų. Man esant netoliese, jos neprisidengė burnų apsiaustų kraštais. Buvau joms lyg tuščia vieta.

Dangų aptraukė melzgana. Prietema tirštėjo. Danguje jau žibėjo trys žvaigždės. Vartų perėjoj sargybiniai uždegė dervos deglą. Praradau viltį, bet buvau tam pasirengęs, buvau pasirengęs diena po dienos grįžti prie vartų ir sulaukti ženklo. Jau ketinau sukt namų link, bet vis delsiau. Juk tas pats, kur būti.

Tada iš vartų perėjos išėjo vyras, nešinas vandens ąsočiu. Prilaikydamas ranka, jis nešė ąsotį ant peties, bet ne taip patyriai kaip moterys, – žengė lėtai, apžiūriai saugodamasis, kad prietemoje nesukluptų. Tik tada, kai jis pradingo staigiai kylančioje gatvėje, aš pasileidau iš paskos. Stati gatvė toliau buvo išgrįsta žemom pakopom. Girdėjau to vyro žingsnius, girdėjau dūsaujant nuo nešamos naštos. Sekiau jam įkandin, atsilikęs per kelis žingsnius.

Ilgai sekiau. Jis vis suko ir suko į vingrias gatveles, bet neskubėjo. Kilom vis aukščiau. Ir kelias buvo tolimas. Bet supratau, kad jis eina apylankom. Tuščioj vietoj jis pastatė ąsotį ant žemės, prilaikydamas ranka, atsišliejo į namo sieną ir palaukė. Priėjau ir tylėdamas atsistojau šalia. Atsirėmę į sieną stovėjom ilgai, iki jis nustojo šniokštuot. Pagaliau jis atsisuko, pasveikino mane ir paklausė:

– Išklydai iš kelio?

– Ir tau ramybė, – atsakiau. – Kelių daug, ir suvedžiotojų nemaža.

– Yra tik du keliai, – gudragalviškai tarė jis. – Vienas veda į gyvenimą, kitas – į mirtį.

– Man liko tik vienas, – atsakiau aš. – Pats jo nerasiu, bet viliuosi ir tikiu, kad mane juo pavėdės.

Netaręs nei žodžio, jis užsikėlė vandens ąsotį ant peties ir leidosi toliau. Žengiau greta ir jis manęs šalin nevarė. Po valandėlės aš pasiūliau:

– Kelias status. Gal galiu tau padėt? Antraip vėl neteksi kvapo.

Jis atsakė:

– Ne nuo vandens ąsočio sunkumo uždusau, o iš baimės. Nemanau, kad iš to išeis kas gera.

Bet jis nedraudė man užsikelt ąsočio ant peties. Ąsotis man nebuvo per sunkus. Užėjęs į priekį, vyras įspėdavo mane, kur nelygumas, kad neužkliūčiau. Gatvė buvo šiukšlina ir dvokė šlapimu. Aš susipurvinau batus.

Bet namas, prie kurio atsidūrėm, nuo senojo mūro vartų užkopę į aukštutinį miestą, atrodė didelis ir prašmatnus. Dangaus žvaigždžių šviesoje mačiau tiktai jo apribus, tačiau mano

bendrakelionis pabeldė į vartus ir tarnaitė juos bemat atidarė. Manęs ji nepasveikino, bet tuoj pat paėmė iš manęs ąsotį, o su mano bendrakelioniu elgėsi taip pagarbiai, kad supratau, jog jis nėra tik tarnas, kaip maniau.

Jis nuvedė mane į tylų, medžių šešėlių dengiamą kiemą. Ten mane pasitiko maždaug penkiolikos metų jaunuolis.

– Ramybė tau, – droviai pasveikino jis. – Mano tėvas ir dėdė užsidarė savo kambariuose, bet leisk tave palydėti į aukštutinę menę. Gal nori nusimazgot rankas?

Nelaukdama mano atsakymo, iš atnešto ąsočio tarnaitė dosniai užpylė man ant rankų vandens. Tartum norėdama parodyti, kad šiuose namuose vandens nestokojama. Vaikinas ištiesė man rankšluostį ir tarė:

– Aš vardu Morkus.

Aš šluosčiausi rankas, o jis greitai, lyg puikuodamasis savo paties svarba, pridūrė:

– Buvau pas mokytoją tą naktį, kai jį suėmė. Išpuolęs iš lovos, vienais baltiniais, lėkiau įspėti, mat žinojau, kad jis miega Getsemanės sode. Ir mane jie buvo taip sugriebę, kad marškiniai perplyšo ir negalėjau ištrūkt. Nuogas turėjau bėgt, kai visi bėgo.

– Nemalk niekų, Morkau, – įspėjo mano bendrakelionis. Bet ir jis pats, saugioj vietoj pametęs baimę, atrodė kupinas slapto įkvėpio. – Aš Natanaelis, – pasisakė, – neslėpsiu nuo tavęs savo vardo. Sutikau jį Emauso kelyje tą dieną, kurios rytą jis išėjo iš kapo.

– Bet iškart tu jo net nepažinai, – išsitarė Morkus.

Natanaelis ramindamas uždėjo jam ant sprando delną. Morkus karšta ranka patikliai suėmė manąją. Supratau, kad jam nedaug tenka dirbt rankomis. Jis užvedė mane laiptais į balkoną palei stogo kraštą, o iš ten – į aukštutinę menę.

Tai buvo erdvi patalpa, kurią lempa apšvietė labai silpnai, užtat jos pasieniai skendėjo tamsoj. Joje pamačiau manęs laukiančius du vyrus. Prietemoje juodu tylomis stovėjo susiėmę rankomis, ir vieną iš jų aš pažinau. Tai buvo dailusis Jonas, kurį su būreliu moterų buvau matęs ant nukryžiavimo kalvos. Blausioj lempos šviesoj pažvelgęs iš arti, aš pastebėjau nepaprastą

to jauno veido tyrumą. Antrasis vyras, raukšlių išvagota kakta, atrodė vyresnis ir jo akys į mane dėbsojo įtariai.

– Ramybė jums, – pasakiau.

Bet juodu tylėjo. Galų gale Jonas klausiamai pažvelgė į vyresnį vyrą, žvilgsniu tartum paragindamas jį kalbėti. Jis permetė mane akimis nuo galvos iki kojų, bet žvilgsnis liko įtarus. Tyla pasidarė slogi. Pagaliau Natanaelis pateisinamai tarė:

– Jis ėjo paskui vandens ąsotį.

– Ieškau vienintelio kelio, – karštai išbėriau aš, stingdamas iš baimės, kad tuodu netikėdami atstums mane.

Apie didžiulį stalą stovėjo nemažai gultų. Matyt, ten buvo rengiamos didelės puotos. Ganėtinai prisižiūrėjęs į mane, įtarusis pagaliau mostelėjo ranka.

– Natanaeli ir Morkau, išeikit, – paliepė jis, – bet nesitraukit iš kiemo ir žiūrėkit, kad nieko nenutiktų.

Jiems išėjus, įtarusis dideliu raktu užrakino duris ir tarė:

– Ramybė tau, svetimšali. Ko iš mūsų nori? Būgštauju, kad kelias, kurio ieškai, tau per siauras.

Bet Jonas jį nutraukė ir papriekaištavo:

– Vargas tau, Tomai, iš karto viskuo ir visais abejojančiam! – O man atvirai išklojo: – Kas ieško, tas randa, belsk – ir bus atidaryta. Girdėjom, kad esi romios ir nuolankios širdies. Tu uoliai beldei. Todėl atidarėm tau vartus.

Jis pasiūlė man krėslą ir, pats atsisėdęs priešais, įbedė į mane nuoširdžias svajoklio akis. Kiek padvejojęs, Tomas irgi atsisėdo ir tarė:

– Aš vienas iš tų dvylikos, apie kuriuos tau pasakojo. Jis pats išsirinko, pašaukė mus į pasiuntinius ir mes nusekėm paskui jį. Jonas – jauniausias iš mūsų. Aš turiu jį saugot.

Nesmerk mūsų už perdėtą atsargumą, – toliau kalbėjo jis. – Pats žinai, kad valdžia ir prieš mus kurpia kaltinimus. Esą, mes surezgėm sąmokslą, bausdamiesi padegti šventyklą ir šitaip duot ženklą žmonėms. Nužudėme tą iš mūsų, kuris išdavė jį. Prisipažinsiu, mes ginčijomės dėl tavęs. Aš labiausiai persergėjau, jei neskaičiuosim Petro, kuris apie tave net girdėt nenori, nes esi svetimšalis. Bet Marija Magdalietė tave užtarė.

– Pažįstu tave, – pasiteisino Jonas. – Pats mačiau tave prie kryžiaus ir kad neprisidėjai prie šaipūnų.

– Aš tave irgi pažįstu, ir girdėjau apie tave, – atsakiau aš.

Jis traukte traukė akį, nes tokio apveidaus jaunuolio dar nebuvau matęs. Jo veidas atrodė skaistus, tarsi piktos minties nepalytėtas. Vis dėlto tas jo gražumas nebuvo bedvasis, kaip statulos, o gyvas, aistrus. Pajutau iš jo sklindant šilumą ir ramybę.

– Tai ko tu iš mūsų nori? – vėl šiurkščiai paklausė Tomas.

Jo priešiškumas paakino mane būti atsargų. Atrodė, kad jis pavydulingai saugo kažkokią pasiuntinių tarpusavio paslaptį.

– Aš prašau tik parodyti kelią, – atsakiau nuolankiai.

Tomas atšakiai žvilgtelėjo į Joną ir paaiškino:

– Prieš suėmimą jis mus tikino, kad jo Tėvo namuose – daugybė buveinių. Sakė einąs ruošti mums vietos – manding, turėjo galvoje mus dvylika, nors Judas paskui jį išdavė. Ir dar pasakė: „Kur aš einu, jūs žinote kelią."

Jis suglumęs pasitrynė raukšlėtą kaktą.

– Pats tada atsakiau, kad mes nežinom, kur jis eina. Iš kur mes galėjom žinot? Dabar tu, svetimšali, klausi manęs kelio, nors aš pats jo nežinau.

Bet Tomas nekantriai pašoko, trenkė kumščiu sau į delną ir užriko:

– Bet ką tai reiškia? Aš nesuprantu, tu man paaiškink!

Jonas tikriausiai norėjo paaiškint, bet varžėsi manęs. Kiek pamąstęs, aš įsikišau ir išdrožiau:

– Trečią dieną jis prisikėlė.

– Būtent, – atšovė Jonas. – Marija Magdalietė atėjo pasakyt mums, kad akmuo nuo kapo angos nusiritęs. Mudu su Petru nubėgom ir radom kapą tuščią.

– Taip, taip, – pasišaipė Tomas. – Marija Magdalietė regėjo angelus ir šmėklojantį sodininką.

– Sodininką? – pašokau aš. Kažkas manyje suvirpėjo.

– Bobų pasakos, – toliau šnekėjo Tomas, nepaisydamas mano klausimo. – Ir Natanaelis, ir tas Emauso kelyje. Tie net nepažino jo.

Tada Jonas patikino:

– Šiame kambaryje jis apsireiškė mums tą vakarą, kai iš baimės buvom užsirakinę duris. Jis atėjo pas mus, kalbėjo ir pažadėjo tai, apie ką pats bemaž nedrįstu svajot, juolab – pasakot svetimam. Bet prisiekiu – jis gyvas atėjo pas mus, o paskui dingo taip, kaip atėjo, ir mes tuo patikėjom.

– Tikrai, – pasišaipė Tomas. – Tu pakvaišęs kaip Natanaelis ir anas kitas, o ką jau kalbėt apie Mariją. Manęs ten nebuvo ir aš tokiais regėjimais netikiu. Netikėsiu, kol savom akim nepamatysiu ant jo rankų vinių žaizdų ir pirštu jų nepaliesiu. Ne, antraip nepatikėsiu. Tai paskutinis mano žodis, net jei juo paspringsiu.

Tie žodžiai ir abejonė įžeidė jaunąjį Joną ir jis nusigręžė. Bet neprieštaravo. Pamaniau, kad Tomo abejonė per kelias pastarąsias dienas pagraužė net liudytojų tikėjimą ir jie visi ėmė slapčia abejot bendru regėjimu. Bet mane pagavo keistas džiugulys ir aš ryžtingai tariau:

– Man nereikia matyt, kad tikėčiau. Žinau, kad jis prisikėlė ir tebėra žemėje. Aš laukiu, nors nežinau, ko. Šiomis dienomis jau nutiko ir tikrai nutiks tai, ko nėra buvę.

Bet Tomas su pašaipa tėškė:

– Juk tu ne Izraelio vaikas, nors kaip perkrikštas prisisiuvai kutus apsiausto kampuose. Nesuprantu, kodėl taip atkakliai mus šnipinėji. Aš abejoju tavo siekiais. Nemanyk, kad nežinau, jog svečiavaisi pas vietininką Antonijaus pilyje. Mėgini įviliot mus į kilpą, kad už šnekas ir mus prikaltų prie kryžiaus ar mūro įduboj užmėtytų akmenimis.

Jis ėmė grąžyti gumbuotus pirštus, įsižiūrėjo neramiom akim prieš save ir pridūrė:

– Nežinau, ar pats esi matęs, kaip žmogų užmėto akmenim. Aš mačiau ir savo kailiu to patirti nenoriu. Bent jau ne dabar, kai jis miręs, nesvarbu, kad jo kapas tuščias.

– Kodėl tu dar Jeruzalėj? – šiurkščiai paklausiau ir aš. – Ko neišeini, ko patyliukais negrįžti namo ir prie darbų? Ko lauki?

Jis nudelbė akis lyg per gyvenimą pripratęs klausyt įsakmaus balso. Ir čiupinėdamas apsiaustą pasiteisino:

– Juk negaliu išeit vienas. Manau, kad mes veltui čia delsiam.

Reikėtų kuriam laikui pasitraukt į dykumą, o paskui visiems grįžt namo. Bet mes dvejojam, ginčijamės ir gaištam, nes nesutariam.

Jonas pažvelgė į jį tyrom kaip šaltinis akim ir priminė:

– Nuo tol, kai jis tave pasirinko, tu nebeturi namų. Pats metei savo rykus ir nusekei paskui jį. Tas, kuris, suėmęs arklą, dairosi atgal, netinkamas jo karalystei. Jis pats taip sakė. Ne, Tomai, mes negalim grįžt į ankstesnį gyvenimą.

– O kokia jo karalystė? – greitai paklausiau aš.

Bet Tomas su pašaipa papurtė galvą ir atsakė:

– Tikrai ne tokia, kaip mes manėme, svetimšali.

Jis vėl trenkė kumščiu sau į delną ir, bejėgiško pykčio pagautas, sušuko:

– Ar aš nesirengiau keisti apsiausto į kalaviją ir mirti su juo ir dėl jo? Dieve, pasigailėk mūsų, juk jis, žmogaus sūnus, turėjo valdžią ir galią daryt šiam pasauly, ką nori. O jis, jis leidosi prikalamas prie kryžiaus, tylus kaip avinėlis, ir paliko mus bėdoj tokius nelaimingus, kad jau nežinom, kuo tikėt ir į ką kreiptis.

Ir dar jis pridūrė:

– Žmogui, kurį užmėto akmenimis, iš burnos kliokteli kraujas ir iš nosies teka kraujas su snargliais, jis rėkia, rauda, išmatom apdergia drabužius ir tik tada išleidžia dvasią. Palikęs mus, jis išėjo, tai kodėl turim rengt sau tokią liktį.

Jonas švelniai palietė ranka jam petį ir patikino:

– Visi buvom tokie silpni, kai išmušė valanda. Bet neužmiršk, kad jis pažadėjo atsiųst mums gynėją.

Tomas piktai jį niūktelėjo neatsargiai prasitarus ir, dangstydamas tą paslaptį, kalbėjo toliau:

– Lengva tau šnekėti, Jonai. Mažai žinai apie gyvenimo žiaurybes. Tu, mieliausias sūnus, sykiu su broliu vadovavai vyresniems tėvo žuvidėje. Jo pašauktas, aš nusekiau paskui dėl vargdienių ir prislėgtųjų. Bet ko pažemintiesiems džiaugtis jo beprotiška mirtim! Jis pats apsijuokė ir mus apjuokė prieš tarybą ir romėnus.

Bet manęs jis neapgavo. Man buvo smalsu ir aš paklausiau Jono:

– Tu kažką sakei apie gynėją?

Jonas nuoširdžiai pažvelgė į mane ir prisipažino:

– Nesuprantu ir kol kas nežinau, bet kliaujuosi jo pažadu. Kažkas turi nutikt, kaip pats sakei. Todėl ir delsiam Jeruzalėj.

Juodu sužiuro į mane ir aš pamačiau, kad iš veidų jie tokie nepanašūs, kaip tik gali būt nepanašūs du žmonės. Vis dėlto tie veidai turėjo ir vienodų bei panašių bruožų, kurie juodu siejo, nors Tomas buvo piktas. Jiems nutilus, aš pasijutau lyg visiškas pašalietis. Prisiminiau Marijos Magdalietės žodžius apie išrinktuosius pasiuntinius ir supratau, ką ji norėjo pasakyt. Turbūt ir didžiulėj minioj būčiau juos atpažinęs. Pamatęs juos ir įsižiūrėjęs, pamaniau, kad pažinčiau iš veidų ir tuos pasiuntinius, kurie manim abejoja ir nenori manęs susitikt.

Juodu ilgai tylėjo, rodydami, kad, nepaisydami geros Jono valios, laiko mane pašaliečiu, ir aš galop bejėgiškai pratariau:

– Noriu jums gera. Nesu žydas nei apipjaustytas ir neketinu apsipjaustyt. Bet girdėjau, kad jis pasigailėjo net samariečių, kuriuos žydai niekina. Sako, Galilėjoje jis išgydė ir romėnų įgulos vado tarną, nes tas romėnas tikėjo jo galia. Ir aš tikiu jo valdžia ir galia, tikiu, kad jis gyvas ir dar ateis pas jus. Jei taip nutiks, maldauju – nepalikit manęs tamsoje! Aš tikrai jam nekenksiu. Ar gali žmogus pakenkt tam, kuris, po mirties prisikėlęs, ateina ir išeina pro užrakintas duris. Ir jums kenkti nenoriu. Priešingai, padėsiu jums, jei galėsiu. Gyvenu prie Chasmonėjų rūmų, pas sirą, mažmožių prekeivį Karantą. Aš turtingas, galiu padėt jums ir savo ištekliais, jei reikia.

– Parodyk tai, – tarė Tomas, ištiesdamas nuospauduotą ranką.

Bet Jonas jį sudraudė:

– Bent kol kas mums tokios pagalbos nereikia. Mano šeima turtinga, Matas turi išteklių, o ir Viešpats turėjo piniginių globėjų, kurie mus išlaikydavo keliaujant, nes patys negalėjo sekti paskui jį. Ne, ne, duonos ir apdarų mums nereikia, o tik to, ko jis vienas mums gali duot. Jeigu jis sugrįš, aš tavęs neužmiršiu. Bet jo patikėtų paslapčių svetimšaliui aš, aišku, atskleist negaliu.

Tomas įspėjo:

– Turbūt mes padarėm klaidą, paklausę Marijos. Nieko gera, kad šitas atvykėlis čia šniukštinėja.

O man pagrasino:

– Žinok, keliaudami su juo, mes turėjom galią gydyti ligonius ir net piktas dvasias išvarinėt. Mūsų galios dabar apsilpusios, bet tu verčiau pasisaugok. Jis mus išsirinko. Leidom pas jį, ką norėjom, neleidom tų, kurių leist nenorėjom. Jei iš mūsų dvylikos vienas buvo išdavikas, tai kaip galim tikėt pašaliečiu.

– Nebijau tavęs nei tavo galios, – atsakiau. – Negirdėjau, kad jis naudojo galią priešams įveikti, tad juo labiau nenaudos prieš tą, kuris jo uoliai ieško.

– Ak, ką tu žinai! – kirto Tomas. – Juk jis supykęs, kad nerado sunokusios figos, prakeikė figmedį ir tas mūsų akivaizdoj nudžiūvo, nes vien lapus leido. Ne figų metas tada buvo.

Tačiau Jonas tarė:

– Kažin ar teisingai supratom, ką jis norėjo pasakyti. Turbūt ir tai buvo palyginimas, kurio mes nepermanėm.

– Žmonėms jis kalbėjo palyginimais, – tarė Tomas, – o mums viską aiškino tiesiog. Bet jeigu tada nesupratom, tai kaip dabar suprasim. Todėl turim tuoj pat iš čia keliaut.

Man pakyrėjo jo atšakumas ir grasinimai:

– Tegul bus, kaip nori, – tariau. – Apgailestauju, kad nukamavau jus, ir šiaip liūdesio prislėgtus. Išvykau iš Aleksandrijos ieškoti pasaulio valdovo, kurio gimimą skelbia didžiuma tapačių pranašysčių. Tokių pranašysčių turi ir kitos tautos, ne vien tik žydai. Jo gimimą rodė žvaigždžių susijungimas. Tas ženklas buvo pastebėtas ir Romoje, ir Graikijoje. Jėzų Nazarietį, kuris kaip žydų karalius buvo prikaltas prie kryžiaus ir kurio mirtį savom akim mačiau, palaikiau pasaulio valdovu. Bet jo karalystė kitokia, nei aš maniau, ir turbūt kitokia, nei jūs manot. Negalit man trukdyt ieškot į ją kelio. Jo prisikėlimas mane įtikino, kad ta karalystė yra.

Bet šitai sakant nuovylio ašaros graužė man akis, aš nusisukau ir užtemusiu žvilgsniu nužvelgiau didžiulę svetainę, prieblandos nugultais kampais. Valandėlę užniko tas pats nematomo asmens buvimo jausmas, kaip miegant Lozoriaus svečių

kambaryje. Bet dabar aš nemiegojau. Priešingai, buvau budrus ir pagavus. Mane suėmė noras pašaukt jį, kaip tada, kai neregiui akmuo pavirto sūriu. Bet iš baimės tam kambary ir prie tų dviejų vyrų taip nepadariau. Jie tikrai turėjo slaptų žinių, kad ir kaip tai dangstė ir jomis dvejojo. Prieš eidamas mirti, jis tikrai pamokė juos savo misterijos, kad įgyvendintų tikslą, kurį tik jis vienas žinojo ir kurio mokiniai dar nepermanė.

Ne, balsu jo vardo ištarti nedrįsau. Tik nuolankiai pasakiau:

– Ramybė jums, – ir apsisukau, ketindamas eit.

Tomas žengė pirmas atrakinti durų, pasuko didelį medinį raktą ir patraukė skląstį, norėdamas atidaryti, bet durys neatsidarė. Tomas jas patraukė, dar kartą pasuko raktą, bet negalėjo atidaryt.

– Durys išbrinko ir prikibo prie staktos! – piktai užriko jis.

– Neplėšk taip smarkiai, sulaužysi užraktą, – persergėjo Jonas, eidamas jam padėti.

Bet ir jis neatidarė durų. Nustebę juodu priekaištingai sužiuro į mane, lyg būčiau dėl to kaltas. Priėjau jiems padėti. Nelabai ką išmaniau apie medines spynas ir medinius raktus, bet man pavyko pasukti raktą ir durys lengvai atsivėrė. Į mane padvelkė nakties vėsa, išvydau dangų, žiburiuojantį žvaigždėm, ir viena žvaigždė nukrito tarytum ženklą man palikdama auksinį brėžį.

Tą durų užstrigimą ir žvaigždės skrydį palaikiau žinia, kad jis, karalius, nenori išstumt manęs iš savo karalystės, kaip jo pasiuntiniai. Bet jie to ženklo nepamatė. Tomas tiktai sukiojo medinį raktą spynoje, tyliai murmėdamas, kad jis, vargšas, nepratęs prie spynų ir užraktų, nes neturi tokių turtų, kuriuos reikia rakint.

Juodu liko aukštutinėje menėje. Nulipau laiptais į kiemą. Mane pasitiko jaunasis Morkus ir susirūpinęs paklausė:

– Ar rasi kelią namo, svetimšali? Jau antra naktinė sargyba.

Aš atsakiau:

– Nesirūpink manim nei mano sveikata. Tiesa, dusdamas iš baimės Natanaelis mane čia atvedė aplinkiniais keliais ir klaidžiais skersgatviais, kad nežinočiau šitos vietos, bet tikriausiai

parsirasiu į žemutinį miestą ir savo būstą. Pereisiu mūrą, paskui nusileisiu į pakalnę, o tada eisiu pagal žvaigždes. Jeigu rasiu teatrą ir forumą, žinosiu, kur sukt.

Bet Morkus karštai nutraukė:

– Mano tėvas ir mano dėdė paliko mane šįvakar kaip šeimininką. Niekuo tavęs nepavaišinau, nes šitie Viešpaties pasiuntiniai nenorėjo su tavim valgyt. Juk tu romėnas. Bet leisk parodyti svetingumą – bent parlydėti tave namo.

Aš šypsodamas paprieštaravau:

– Tu jaunas, o jaunystė mėgsta miegą. Jau ir šiaip per ilgai dėl manęs vakaroji.

– Tokiomis naktimis akys nesimerkia, – atsakė Morkus. – Palauk, tik atsinešiu apsiaustą.

Užsimiegojusi tarnaitė prie vartų jį išbarė, bet Morkus nusijuokė, paplekšnojo jai skruostą ir šmurkštelėjo su manim pro vartus. Pastebėjau, kad apsaugai jis pasiėmė lazdą švininiu galu, ir pasijutau nejaukiai, nors paauglio nebuvo ko bijot.

Jis patikimai vedė mane tiesiais keliais atšlaite žemyn ir neklaidino, kad nerasčiau kelio atgal, nors iš karto jo norą palydėt aš supratau kaip atsargumą. Tamsiose vietose jis palaikydavo už rankos, kad nesuklupčiau. Man pasirodė, kad jis degte dega noru su manim pasišnekėt. Bet nedrįso, nes aš tylėjau nusiminęs, nors viltį širdyje tebeturėjau.

Galų gale atlyžau ir pasakiau:

– Taigi tu pažinojai Jėzų Nazarietį.

Morkus tvirtai suspaudė man ranką ir patikino:

– Iš tiesų aš jį pažinojau. Pats rengiau ir tiekiau į stalą, kai jis su pasiuntiniais dykumos šventųjų papročiu viena diena anksčiau valgė Velykų avinėlį. Tai buvo jo paskutinis vakaras. Bet ir anksčiau buvau jį matęs ir pasveikinau jį kaip Dovydo sūnų, kai asilu įjojo į Jeruzalę.

Ir pasigyrė:

– Mano tėvas atvedė jam asilą į nurodytą vietą ir mokiniai jį surado. Tąkart žmonės klojo jam po kojų drabužius ir mojo palmių šakom, šaukdami „hosana". Mano tėvas ir mano dėdė jam leido nemokamai naudotis aukštutine mene.

Aš susmalsau ir paklausiau:

– Kas toks ir ką veikia tavo tėvas? Kodėl jis globojo Jėzų, nebijodamas jūsų valdžios?

Morkus suniuro ir tyliai atsakė:

– Mano tėvas nenori, kad jo vardas būtų siejamas su šiais dalykais. Bet jis iš romiųjų, nors ir turtingas. Manding, romieji jo prašė apsaugot karalių. Bet Jėzus nenorėjo mano tėvui ir jo namams užtraukt grėsmės ir leistis suimamas ten. Todėl nuėjo nakvot į Getsemanę. Bet išdavikas Judas žinojo, kur aukštutinė menė. Iš karto jie su degančiais deglais ir žvangindami ginklus beldėsi į mūsų vartus. Tada šokau iš lovos ir nubėgau jo įspėti.

Jis man paaiškino:

– Tėvas išsiteisino tarybai, nes aukštutinę menę jis nuomoja vestuvėms ir puotoms. Jo niekas nepersekiojo, nes ir valdžioj turi draugų. Bet gal jie žino, kad, užėjus tamsai, galilėjiečiai iš slaptaviečių sueina į mano tėvo namus, tik jau nenori kelt triukšmo. Juos ir šiaip jau slegia kaltumas dėl to, kad taip žiauriai nužudė Dievo Sūnų.

– Ar jis buvo Dievo Sūnus? – paklausiau aš, mėgindamas jaunuolį.

Morkus nuoširdžiai atsakė:

– Žinoma, jis buvo Dievo Sūnus ir pateptasis. Tokius stebuklus galėjo daryt tik Dievo pasiųstasis. Be to, jis prisikėlė ir tebėra gyvas, nors buvo miręs. Mano dėdė Natanaelis net valgė su juo. Juk negyvėliai ir bekūnės dvasios nevalgo. Aišku, kad jis gyvas.

Širdyje pritariau jo nuoširdžiam vaikiškam įsitikinimui, bet protas kurstė slaptą pašaipą:

– Pažinimas tavęs dar neslegia, jeigu taip imliai viskuo tiki.

Bet vaikinas pasiteisino:

– Moku skaityti ir rašyti graikiškai, šiek tiek ir lotyniškai. Mano tėvas turi turto Kipre ir net Romoje. Nesu toks tamsuolis, kaip manai. Neužmiršk, kad mačiau jį daug sykių ir girdėjau jį kalbant. Kartą, svečiuodamasis pas mus, jis buvo uždėjęs delną man ant galvos. Tau sunkiau patikėt, nes, kaip girdėjau, matei jį tik mirštantį. Aš jį mačiau ir valdžios bei galios dienomis.

Priėjom aukštutinį miestą nuo žemutinio skiriantį mūrą ir aš sustojau toje vartų perėjos vietoje, kur buvau sutikęs Mariją Beretietę.

– Nuo čia jau žinau kelią į namus, – tariau.

Bet tebestovėjau, o ir Morkus nenorėjo manęs palikt. Per dangų vėl nuskriejo žvaigždė ir mudu abu ją pamatėm.

– Žvaigždės šiomis naktimis neramios, – tariau aš. – Kažkas dedasi. Gal tik dabar prasideda jo valdžios dienos, nors ta valdžia kitokia, nei mes dabar manom.

Bet Morkus su manim neatsisveikino ir dar nėjo namo. Stovėdamas droviai čiupinėjo apsiaustą, lazda kapstinėjo žemę po kojų.

– Aš tik stebiuosi, – tariau, – kad Natanaelis jo iš karto nepažino ir kad Marija Magdalietė atpažino tik tada, kai jis užkalbino vardu.

– Jie nieko panašaus nesitikėjo, – ėmė teisint Morkus. – Gyvas jis rodėsi visokiausiais pavidalais ir keitė juos pagal dvasios būseną. Nelengva tai paaiškint. Jis turėjo tartum visų žmonių veidus. Tie, kurie juo tikėjo, manau, įžvelgdavo jame mylimus žmones. Buvo sunku žiūrėt į jo veidą. Jo žvilgsnis atrodė pernelyg rimtas. Mačiau, kaip seni žmonės, pažvelgę jam į veidą, nulenkdavo galvas.

– Turbūt tu teisus, – atsakiau aš. – Pats mačiau jį kenčiantį ant kryžiaus, dar nieko apie jį nežinodamas. Negalėjau į jį žiūrėt. Negaliu apsakyt, kaip jis atrodė. Tiesa, tada buvo prieblanda. Maniau, kad tik iš pagarbos jo kančiai negalėjau gerai į jį įsižiūrėt. Bet iš tikrųjų nebūčiau galėjęs žiūrėt net norėdamas. Nesistebiu tuo, juk jis buvo Dievo Sūnus. Net sargybiniai tai pripažino, nes, jam mirštant, drebėjo žemė.

Bet, – liejau kartėlį toliau, – pasiuntinius jis rinkosi nežiūrėdamas, o jie nemokyti vyrai ir turbūt neturi teisės kliudyt kitiems ieškoti mokytojo. Tai neteisinga ir nedora. Aš manau visai taip, kaip ir tu. Jie perdeda savo baimę, kad nereikėtų atskleist jo misterijos. Kažin ar kas juos persekiotų, jeigu išlįstų iš savo slaptaviečių.

Morkus kiek pamąstė ir tarė:

– Man rodos, tu klysti. Gal jie ir nemokyti. Bet turi kažką, ko neturi kiti. Jie drįso žiūrėt jam į veidą ir nieko pikta nepatyrė. Bent jau Jonas žiūrėdavo jam į veidą. Joną jis labiausiai mylėjo. Nesmerk jų, svetimšali.

Bet paskui jo balse išgirdau pašaipą:

– Tiesa, juos sunku suprasti. Ir mano tėvą turbūt išvargino jų vaidai ir piktumai. Ypač Petro, – augiausio iš jų, nes yra valdžiotroška ir kertasi su moterim, kurios juos maitina ir slapsto nuo sargybinių. Nors jis augus ir pajėgus, bet labai naivus. Ir šiaip galilėjiečiai skiriasi nuo mūsų, Jeruzalės gyventojų. Jie nepermano Raštų vingrybių taip, kaip Izraelio mokytojai. Jie kaimiečiai, žemdirbiai ir supranta tik tai, kas apčiuopiama.

Po valandėlės jis dar pridūrė:

– Sutinku, jie šiurkščiai elgiasi su svetimais ir prie jo ne visus prileisdavo. Vienas toks juos susirado, bet jie nepriėmė jo, nes nelaiko tikru Izraelio vaiku.

Aš susmalsau.

– Papasakok apie tai, – paprašiau.

– Ar girdėjai, kad pakeliui, kai jam ant pečių užvertė kryžių ir jis parkniubo, daugiau nebepajėgdamas jo tempt, – ėmė pasakoti Morkus, – romėnai nežiūrėdami čiupo vieną praeivį, iš savo laukų pėsčiavusį į miestą, ir privertė jį nešti kryžių. Manė, kad tas – paprastas darbininkas, o jis – plačių žemių savininkas ir libertinų sinagogoj gerbiamas žmogus. Iš karto jis ketino skųstis dėl romėnų savivalės, bet paskui apsigalvojo. Jis išvis nežinojo, kas dedasi, nes atvykęs čia iš Kirėnės ir stengiasi nieku gyvu nesikišt į politiką. Bet išsiaiškinęs, kas atsitiko ir kieno kryžių nešė, ėmė nerimauti ir panūdo iš mokinių sužinot apie Jėzų daugiau. Bet Petras ir juo suabejojo. Juolab kad tada mokiniai dar baisiausiai bijojo. O jis daugiau neatėjo klaust kelio. Gal tau vertėtų jį susirasti ir pasikalbėti. Gal Jėzus pakeliui pasakė jam ką nors įsimintina, kad jį toks nerimas užniko.

– Kur man jį rast? – paklausiau aš.

– Jis vardu Simonas Kirėnietis, – paaiškino Morkus. – Paklausinėk libertinų sinagogoj. Ten jį tikrai žino.

– Kokia ta libertinų sinagoga? – paklausiau aš.

– Raštai toje sinagogoje skaitomi graikiškai, – paaiškino Morkus. – Ją įsteigė Romos tremtiniai, ten praturtėję ir sugrįžę į Jeruzalę. Ir Aleksandrijos bei Kirėnės tremtiniai ją remia, nes tiek nutautėjo, kad nebesupranta mūsų tėvų kalbos. Tai turtinga ir pakanti sinagoga, pernelyg neapsunkinanti tikinčiųjų. Manau, tave ten maloniai priimtų, jei per šabą įsimanytum pasiklausyt Raštų graikiškai.

Tas jo patarimas man tiko.

– Dėkui tau, Morkau, – pasakiau. – Mane pavarė ir kelio aš turiu ieškoti pats. Gal tavo paminėtas Simonas irgi ieško kelio. Dviese ieškot lengviau nei vienam. Ramybė tau.

– Ir tau ramybė, vietininko drauge, – įgėlė jis. – Jeigu jis tavęs klaus, turbūt įtikinsi, kad niekas jokių klasčių užmačių neberezga.

– Aš pats sau draugas ir daugiau draugų neturiu, – atsakiau. Suirzau, kad tas nuoširdus jaunuolis įtaria mane įduosiant juos romėnams. – Bet jeigu jis manęs paklaus, įtikinsiu, kad bent jau tuodu, kuriuos šįvakar sutikau, nėra padegėjai nei ramybės drumstėjai. Tačiau nemanau, kad kas nors manęs klaus. Bent jau Poncijus Pilotas nori viską kuo greičiau užmiršti.

– Ramybė tau, – dar kartą pasakė Morkus, mudu išsiskyrėm ir tą vakarą man daugiau nieko nenutiko.

Bet nereikėjo Simono Kirėniečio ieškoti libertinų sinagogoj. Paklaustas apie jį, mano šeimininkas Karantas atsakė:

– Nesivargink, o luktelk valandėlę ir aš tuoj pasakysiu apie tą vyrą viską, ko norėsi.

Palikęs prie prekystalio sūnų, jis dingo skersgatvyje ir tikrai, vos spėjau atsigert sėdėdamas ant slenksčio, grįžo ir išklojo:

– Kitados Kirėnėje tas Simonas tiek praturtėjo, kad, prieš kelerius metus grįžęs į Jeruzalę, nusipirko palei miestą daug laukų, vynuogynų ir alyvmedžių giraičių. Ir kituose Judėjos miestuose jis turi turto. Gyvena kaip koks graikas. Sako, jis lankosi net teatre ir gimnasijo šalininkų maudyklėse. Nors želdinasi barzdą, bet niekas jo nelaiko tikratikiu žydu. Kai kas sako, kad jis net neapipjaustytas, bet jis per daug turtingas, kad kas nors drįstų tai ištirt. Įstatymo jis laikosi ir šabą gerbia. Sklinda kal-

bos, kad jam nutiko nemalonus dalykas: jėga ištempę iš žmonių minios, romėnai privertė jį nešti kryžių to maištininko, kurį ką tik nukryžiavo. Tas Simonas pasijuto taip užgautas, kad nuo tol neišeina iš namų ir su niekuo nesikalba.

Jis tiksliai paaiškino, kaip rasti Simono Kirėniečio namus, ir gudriai šypsodamas paklausė:

– Ko iš jo nori? Ketini pirkti žemių ar pasiskolint pinigų už užstatą? Jeigu taip, tai aš žinau kelis šaunesnius tuo besiverčiančius vyrus ir tikrai nepatarčiau eit pas Simoną, kuris, sako, pats su apsiaustu nešioja į namus žagarus ir valgo beveik vien duoną ir daržoves.

Jo žinios atrodė prieštaringos ir mane užniko smalsumas pamatyti Simoną Kirėnietį. Bet šeimininkas siras prikibo klausinėt, ko iš tiesų noriu iš to vyro, ir tikriausiai šitaip darė tik iš geros valios. Todėl galiausiai nenorom pasisakiau:

– Kaip tik dėl to, kas jam atsitiko, trokštu su juo susitikt ir paklaust, ką žino apie Jėzų Nazarietį, žydų karalių, nes gavo nešt jo kryžių.

Karantas baisiai išsigando, trūktelėjo mane už apsiausto krašto ir įspėjo:

– Apie blogus dalykus taip garsiai nekalbėk.

Bet aš atsakiau:

– Tu su manim elgiesi maloniai ir ne veltui aš nuo tavęs nieko neslepiu. Turiu pamato manyti, kad nukryžiuotasis žydų karalius buvo nuostabiausias žmogus per visus amžius, o ir Dievo Sūnus. Aš beveik tikras, kad jis trečią dieną po mirties prisikėlė ir tebėra gyvas, nors buvo miręs. Todėl noriu sužinot apie jį viską, taip pat ir tai, ką žino Simonas Kirėnietis.

Šeimininkas siras graudžiai sudejavo:

– Ak, tu, ir į kokią piktybę aš įstūmiau savo namus ir verslą, įleisdamas tave į savo svečių kambarį! Jeigu nebūtum šimtininko Adenabaro draugas, tuoj pat surinkčiau tavo daiktus ir išgrūsčiau tave iš savo namų! Apie tokius dalykus kalbama šnibždomis, tarp keturių sienų, o ne prie durų gatvėj, kur visi girdi. Ir apskritai neverta tikėt bepročių pasakom ir sukvaišusių bobų regėjimais. Aš, aišku, žinau ir girdėjau tą gandą, kurį

man persakei, bet paklausyk manęs ir verčiau nesikišk į tuos dalykus, nes žydai suknežins tau akmeniu galvą. Ar tau negana malonaus ir saugaus gyvenimo mano namuose, patogios lovos ir gardaus valgio, kurį tau ruošia mano žmona? Jei pasigertum ir privemtum ant grindų, praloštum drabužius ir ištvirkautum tiek babilonišku, tiek graikišku papročiu, galėčiau tau atleisti, nes, apskritai žiūrint, esi doras, be to, dar jaunas. Bet nelįsk prie žydų burtų ir jų Dievo reikalų. Tik pražūtį užsitrauksi, pakenksi mano namams ir galiausiai išeisi iš proto, kaip tūlas, įnikęs mokytis žydų burtų ir mėginęs suprasti jų Dievą.

Karantas kalbėjo taip nuoširdžiai ir geraširdiškai, kad susivokiau turįs jam išsipasakot, nors jis buvo tik siras. Todėl paaiškinau:

– Tikrai neketinu kištis į žydų politiką. Aš tik ieškau kelio. Nemažai patyriau, nors esu dar jaunas. Filosofija man nieko nepaaiškino, o malonumai nenuramino. Kaip visi turtingi ir išsilavinę smalsuoliai, įsišventinau visokiom slaptom apeigom, bet per jas džiaugsmo patyriau tiek, kiek teatre, kuriame leidžiama vaidint žiūrovams. Kartais mane užninka slogulys, tada akis užtemdo ašaros ir pilvą raižo. Todėl ieškau kelio, o jį, kaip manau, parodė Jėzus Nazarietis, nors kol kas aš jo nesuprantu.

Sunkiai atsidusęs, Karantas atsakė:

– Mano drauge Markai, – leisk laikyt tave draugu, nors esi pilietis ir išsilavinęs vyras. Bet su manim ir su mano šeima nesielgi taip, kaip elgiasi viršesni ir pasipūtę nuomininkai. Juk šypsojaisi mano žmonai ir sūnui ir buvai man kaip lygus. Bet tai, ką pasakei, mūsų laikais patiria kiekvienas. Turiu galvoje slogutį ir netikėjimą viskuo, kas nepažįstama, nes Roma nuramino pasaulį ir sąžiningas žmogus dabar bijo tik mokesčių rinkėjų ir politikos. Bet manau, kad, būdamas vedęs ir atsakingas už žmoną ir vaikus, galvotumei kitaip.

Jis bejėgiškai mosikavo rankomis, ieškodamas žodžių išreikšt savo mintį.

– Tai žydų Dievo miestas, – tarė jis. – Labai gerbiu tą Dievą ir net aukoju jam, kaip pasakojau, bet jokiu būdu nesistengiu permanyti jo beribiškumo ir beasmeniškumo, nes nuo to tik galvą

paskaustų. Mums, svetimšaliams, čia draudžiama apsaugai laikyti net menkiausią Dievo atvaizdą, ir net romėnai šitame mieste negali garbint savo imperatoriaus. Kartais tvarkos sergėtojai surengia gaudynes mūsų negausios bendruomenės namuose, sulaužo užtiktas statulėles ir apkrauna namus baudom. Todėl svetimšalis čia turėtų pasiduot tik žydų Dievo globai ir tiktai jo bijot. Labai baisių dalykų apie jį kalba, nes tai piktas Dievas. Nesikišk į jo reikalus, pone Markai, tai neišeis į gera.

Ir dar jis pasakė:

– Turbūt nelabai supratai, kad žydams tikėjimas – tai politika, o politika – tikėjimas ir viskas, ką jie daro, susiję su tikėjimu, o jų Dievas saugo ir seka juos net išvietėje, kad ir ten jie elgtųsi pagal Įstatymą. Todėl šiuo atžvilgiu reikėtų elgtis apdairiai ir laikyt liežuvį už dantų.

– Aš pilietis, – patikinau. – Žydai nieko man nepadarys. Aš nepavaldus jų teismingumui. Jeigu jie apkaltintų mane dėl kokio nors tikėjimo dalyko, net prokonsulas manęs neteistų, o turėtų siųst pas imperatorių į Romą.

– Bet sako, kad imperatorius dabar net negyvena Romoj, o kažkokioj tolimoj saloj, – naiviai tarė Karantas. – Jį pavaduoja kitas – klastingas ir godus vyras, kuriam privalu duot kyšius.

Dabar jau aš puoliau tildyt savo šeimininko siro, delnu užėmiau jam burną ir pasibaisėjęs apsižvalgiau, ar niekas negirdėjo jo žodžių.

– Jeigu taip pasakytum Romoje, – įspėjau, – palydėtum galvą. Tik neminėk to vyro vardo, nes, manding, jo akys ir ausys jau siekia tolimas šalis.

Bet Karantas ramiai atitraukė nuo burnos mano delną ir tarė:

– Dabar matai, kad Romoje reikia elgtis pagal Romos paprotį, o Jeruzalėje – pagal Jeruzalės. Čia tavo paminėto nukryžiuotojo vardas lygiai degus ir pavojingas kaip Romoj ano vyro.

Jis valandėlę padvejojo, apsižvalgė aplinkui, o tada pritūpė, siekdamas mano ausies, nes tebesėdėjau ant jo namų slenksčio, apsigobęs dažytu žydišku apsiaustu.

– Gandai tėra gandai, – sušnibždėjo jis, – bet tik po visko mes,

mažumos ir svetimšaliai, iki galo suvokėm, kokios didelės nelaimės išvengėm mitrios žydų tarybos dėka. Matai, prieš pat Velykas mes visi nežiniom buvom atsidūrę prie ugnikalnio. Žmonės jau buvo paskelbę jį karalium ir Dovydo sūnum, sako, vogčia jį rėmė dykumos bendruomenė ir slapta bendrija, kuri vadinama romiaisiais. Sako, jie rengėsi per Velykų šventę padegti šventyklą, taip duodami ženklą žmonėms versti tarybą ir sudaryti vargdienių ir smulkiųjų žemdirbių vyriausybę. Aišku, romėnai tik ir lauktų tokios dingsties įsikišt. Surinkęs iš visų įgulų legioną, vietininkas įsikūrė Antonijaus pilyje, bijodamas likti Erodo rūmuose. Bet, netekę vado, maištininkai gavo trauktis į pogrindį.

– Netikiu tavim, – atsakiau. – Pasak to, ką girdėjau, jo karalystė ne šiame pasaulyje.

– Žinoma, gandai tėra gandai, – nuolankiai pritarė Karantas. – Bet tokiuose atkakliuose ir tapačiuose ganduose turi būti tiesos grūdas. Nėra dūmų be ugnies, ar ne?

– Tikriausiai taryba, šventikai ir Rašto aiškintojai tokius gandus skleidžia, klastingą nužudymą norėdami parodyti kaip šventą, – atsakiau aš. – Jis buvo kitoks. Man sakė, kad jis liepdavo priešui atsukti ir kitą skruostą, draudė piktam priešintis piktu. Juk turbūt tik taip galima išsivaduoti iš piktybės valios, kuri skatina kerštaut, kerštaut ir vėl kerštaut.

– Tada jis pats kaltas, – nuovokiai rėžė Karantas. – Tas, kuris veikia čia, žemėje, daro stebuklus ir skelbia mokymus, turi paklusti šio pasaulio įstatymams. Galbūt juo tiktai kaip įrankiu pasinaudojo kitokiems tikslams įgyvendinti, – su tuo galiu sutikti, nes apie jį žmonės šneka vien gera. Bet žydų taryba galėjo spręst tik taip, kaip dera spręsti vykdant protingą politiką, ir atsižvelgti į tai, ką jis darė. Nedera klaidint žmonių ligonių gydymu, mirusiųjų kėlimu nei skelbtis Dievo Sūnumi. Kiek žinau, jų Dievas neturi ir net negali turėti sūnaus. Kaip tik šituo jis skirias nuo kitų dievų. Užtat ir kyla politinių neramumų. Po perversmo valdžioj atsiduria aršiausias, dievaži, ne pats ramiausias. Patikėk, vos pratrūkus neramumams, mano krautuvė paskęstų ugnyje, o duktė kruvina galva išsiskėtus

gulėtų gatvės griovy nespėjus net prisipažinti, kad palaiko naująjį karalių.

Apmąsčiau jo įspėjimą ir tai, ką sužinojau ir patyriau. Paskui atsargiai atsakiau:

– Tikriausiai jo perversmas kyla žmogaus viduje, o ne aplinkoje. Tuo tas perversmas skiriasi nuo visų kitų perversmų. Bet kaip jis vyksta, aš dar nežinau.

Karantas pasiduodamas iškėlė rankas ir atsakė:

– Iš visko matyt, kad neturi šeimos. Elkis, kaip tinkamas, tik paskui nesakyk, kad aš neįspėjau.

Taigi nuėjau prie Simono Kirėniečio namo. Jis stovėjo siauroje gatvelėje ir iš pažiūros niekuo nesiskyrė nuo kitų miesto namų. Tik kad vidury dienos jo vartai buvo uždaryti. Man pąbeldus, vartus pravėrė tarnaitė ir, išvydusi mane, skubinai užsidengė galvą. Pasveikinau ją, pasiteiravau apie šeimininką, bet ji man atsakė:

– Šeimininkas serga, neišeina iš tamsaus kambario ir nieko nenori matyt.

Pasisakiau jai savo vardą, paminėjau bankininką Aristeiną ir galop pridūriau:

– Tavo šeimininkas tikrai norės mane pamatyti, nes atėjau pasikalbėt kaip tik apie tai, kas jį slegia.

Tarnaitė įleido mane ir nuskubėjo ieškot šeimininko. Pastebėjau, kad iš priekio apgriuvęs namas viduje įrengtas graikišku papročiu. Didžiulio atrijaus lubose švietė anga, o apačioje bolavo lietaus vandens surinkimo baseinas. Ir grindys buvo išgražintos mozaika – gėlėm, žuvim ir paukščiais, nors žydų Įstatymas tokius paveikslus draudžia. Ir bronzinių puošmenų bei graikiškų ąsočių stovėjo atrijaus pasieniuose, kaip visuose kultūringuose namuose. Po valandėlės pasirodė klostytu lino apsiaustu apsigobęs graikas vergas su knygos ritiniu rankoje. Jo galva buvo žila, o akys apraudusios lyg nuo ilgo skaitymo prastai apšviestoj patalpoj. Pasveikinęs romėnišku papročiu, jis pakvietė mane atsisėsti ir palaukt.

– Ką skaitai? – paklausiau aš.

Jis užsikišo už nugaros knygos ritinį ir atsakė:

– Vieno žydų pranašo knygą. Aš mokau šeimininko sūnus Rufą ir Aleksandrą, bet šeimininkas – paprastas žmogus ir poezija nesidomi.

– Leisk atspėti, ką skaitai, – šypsodamas pasiūliau. – Aleksandrijoje pats skaičiau tą knygą, o čia neseniai išgirdau atmintinai skaitomas ištraukas. Ar tai ne pranašo Izaijo knyga?

Vergas suglumo, pažvelgė į knygos ritinį savo rankoje, paskui į mane ir paklausė:

– Tu aiškiaregys ar burtininkas, kad gali matyt, ką skaitau šeimininkui?

– Aš tikrai ne burtininkas, – atsakiau. – Tiesa, savo globėjo Manilijaus dėka šiek tiek išmanau astronomiją. Kažin ar tu girdėjai apie jo veikalą, kuris vadinasi „Astronomija".

Vergas atsakė:

– Negirdėjau, bet žinau, kad romėnai viską perima iš mūsų, graikų, išverčia į savo kalbą ir teikia tai kaip savo.

Tas žilagalvis vergas, matyt, labai rūpinosi savo garbe. Bet aš jo paklausiau:

– Ką manai apie tą žydų pranašą?

Vergas atsakė:

– Aš graikas. Išdidėliški žydų svaičiojimai man tik nuobodį kelia. Skaitau šeimininkui žodžius paeiliui, bet mintiju savas mintis. Įrodyta, kad vėžlys aplenkia bėgiką. Aš, vergas, elgiuosi kaip vėžlys. Nemėginu pranokti Ezopo ir Homero, kaip kad žydai.

Į kambarį įėjo Simonas Kirėnietis ir aš tiriamai į jį įsižiūrėjau. Vyras, plačiais žemdirbio delnais, pasirodė man, atsainiai užsimetęs seną skylėtą nupilkusį apsiaustą, nesusitvarkęs barzdos. Buvo pusamžis, tvirto sudėjimo, saulės tamsiai nudeginto veido. Jis atsisėdo į šeimininko garbės krėslą su raudona pagalvėle ir mostu nekantriai pavarė vergą.

Jis nepasveikino manęs, o atšiauriai žėrė:

– Kokiu reikalu atėjai, romėne? Ko iš manęs nori?

Apsižvalgiau būgštaudamas, ar kas nesiklauso. Paskui tiesiai ir paprastai atsakiau:

– Girdėjau, kad tave užniko slogulys dėl Jėzaus Nazariečio ir kad mėginai užmegzti ryšį su jo mokiniais, bet jie tave atstūmė.

Ir aš ieškau kelio. Vakar vakare, per pirmą naktinę sargybą, buvau susitikęs su dviem iš mokinių, bet jie nenorėjo man padėti. Tu man padėk, jei gali.

Nukukinęs galvą, jis nepatikliai padėbsojo į mane iš po gauruotų antakių ir prieštariai sviedė:

– Aš neieškau kelio. Kas taip sakė? Prieš daugelį metų radau savo kelią ir iki šiol buvau juo patenkintas.

Atidžiai pažvelgiau į jį ir staiga suvokiau, kad jis lenkia galvą kaip vergas ir jo akys įtarios kaip vergo. Nejučia dirstelėjau į jo kulkšnį, ieškodamas grandinės nenunykstančios žymės, bet, pasekęs mano žvilgsnį, jis mitriai paslėpė koją po marmuriniu krėslu. Ir barkštelėjo lazdele į metalinę lėkštę, kviesdamas tarną.

– Tu pastabus, – nenorom pripažino jis. – Aš iš tiesų buvau vergas, bet daugiau nei prieš dešimt metų gavau atleidžiamąjį raštą ir, prekiaudamas grūdais, užsidirbau Kirėnėje turtą, o tada grįžau į Jeruzalę, iš kurios kilęs mano prosenelis. Turiu du sūnus ir nenoriu, kad žmonės iš jų tyčiotųsi dėl kilmės. Bet aš gimiau būdamas vergas, mano tėvas gimė vergas ir senelis gimė vergas. Tikriausiai tai palieka žmoguje žymę, nors čia niekas šito nepaiso. Išsipirkau vietą sinagogoje ir teatre, mano vaikus moko graikas mokytojas, kaip matai, gyvenu kultūringai, gal dar nupirksiu vaikams pilietybę.

Įėjo tarnas su sidabriniu padėklu, padavė man auksinę taurę ir iš apdulkėjusio ąsočio pripylė tamsaus vyno. Ant padėklo kūpsojo sauja meduolių, o šalia jų pilkavo pelenuota miežinė duona. Paėmęs nuo padėklo molinį puodelį Simonas Kirėnietis liepė tarnui įpilti vandens. Paskui atsilaužė gabalėlį duonos, nupūtė pelenus, sukrimto ir užgėrė vandeniu. Be abejo, mane tai nustebino.

– Turbūt ir aš persivalgiau meduolių, – tariau. – Tau leidus, paragausiu miežinės duonos. O tavo vyno nepaniekinsiu, nes dėl manęs nulaužei antspaudą. Tiesa, ir aš būčiau gėręs vandenį, nes jis turbūt gyvas.

– Vandenį man veža iš gyvo šaltinio gana toli nuo čia, – paaiškino Simonas Kirėnietis. – Apie tokį vandenį svajodavau vaikystėje, plūkdamas kaitrotuose Afrikos laukuose. Ir apie tokią

miežinę duoną svajojau, nes vergams duoną kepdavo iš grūdų luobelių ir atliekų, žirnių ir tenykščių avižų. Prakutęs kurį laiką gėriau vyną, bet supratau, kad širdis jo nepriima. Valgiau meduolius ir gazelių kepsnius su aštriais padažais, iki supratau, kad viena duona ir šviežios daržovės skaniau ir palaiko kūno sveikatą. Daug esu patyręs. Daugiau, nei numanai, romėne.

Bet jis tai ištarė be jokio apmaudo, o kaip visai suprantamą dalyką.

– Ilgai truko, – toliau kalbėjo jis, – kol iš tiesų susivokiau esąs laisvas ir galįs džiaugtis tuo, ką mėgstu. Bet ligi šiol miegu kietoj vergo lovoj, nes minkštuose pūkų pataluose paskausta nugarą. Gerai žinau žmones šaipantis iš manęs, kad, apžiūrėjęs laukus ir išdalijęs dienos atlygį, renku į apsiaustą sausas šakas ir ant pečių nešuosi namo. Nesmerkiu švaistumo, bet išlaidumas manęs nedžiugina. Jaunystėje mane bemaž mirtinai nuplakė už tai, kad nesusivokęs svetimame lauke pririnkau mėšlo ir sausų pienių, idant motina turėtų ką pakurt po molio puodu. Todėl džiaugiuosi, kad dabar galiu savo žemėse rinkt degias šakas ir su apsiaustu neštis į namus.

Ir dar jis pasakė:

– Aš turbūt griežtas šeimininkas, nes nepakenčiu darbininkų tinginystės, bet niekad nedraudžiu alyvuogių rinkėjui išlipti iš medžio pasimelst. Labiausiai mėgstu, pasikėlęs apsiaustą, vaikščiot po savo laukus ir stot sykiu su kitais dirbti darbo.

Atrodė, kad jis nori nusukti kalbą, nes toliau šnekėjo:

– Tokį kelią radau aš. Savo – vergo – galva daug mąsčiau apie žmogaus laisvę. Todėl savos laisvės ir savo džiaugsmų kitiems neperšu, o mielai leidžiu jiems gyventi taip, kaip nori. Turbūt kvailai padariau grįždamas į Jeruzalę, bet iš savo tėvo ir motinos pasakojimų žinojau, kad tai Pažadėtoji žemė. Ir apie Izraelio Dievą jie pasakojo tiek, kiek galėjo, nors vergai neturėjo sinagogos ir mokytojų. Nei aš, nei mano tėvas nebuvom apipjaustyti taip, kaip liepia Įstatymas, nes tuolaik dar maža ką žinojom apie Dievo sandorį su Izraelio tauta. Apie grūdų prekybą žinau viską, ką įmanu žinot, ir man tikrai būtų sekęsi, jei būčiau įsikūręs Romoje. Nors grūdai, kuriuos ten gabena ir dalija veltui –

kruvini. Tą liudija rimbo randai ant mano nugaros. Bet žmogui reikia tėvų pasakų ir tėvų Dievo, savos tautos ir suvokimo, kad tai tautai jis priklauso. Niekada nebūčiau virtęs romėnu, be to, neturiu tikslo be atvangos kaupti turtą. Užtektinai turiu sau ir sūnums, ir bėdos atvejui sumaniai įdėjau pinigų. Noriu gyventi teisingai: garbint Dievą, nepažeidinėt įsakymų, nekenkt kitiems ir džiaugtis maloniais dalykais. Toks paprastas mano kelias.

– Jis vertas pagarbos, – atsakiau aš. – Tu neturi puikybės ir įžūlumo, kuriuo atgraso prakutę Romos atleistiniai. Jie kažin ką atiduotų, kad tik pakliūtų į senatoriaus puotą ar kad galėtų gatvėje vardu užkalbint raitelį. Jų gyvenimas tik juoką kelia. Nieko keista, kad pasistatei gražų namą pagal graikišką paprotį ir rodai savo aukso taures. Bet iš tavo šnekos suprantu, kad nesi daiktų vergas.

Simonas Kirėnietis skėstelėjo rankom.

– Aš to siekiau, – tarė. – Noriu turėt tokią laisvę, kokią gali turėti žmogus. Net viską praradęs, – nes niekas negandos neišsilenkia, – aš prarasčiau nedaug, nes pasitenkinu mažu. Tas mažas man teikia daugiau džiaugsmo, nei apstybė.

– Tai kodėl, – paklausiau aš, – to Nazariečio nužudymas taip suglumino tau protą, kad, užsirakinęs vartus, slepiesi tamsiam kambary ir nieko nenori matyt?

Jis sunkiai atsiduso ir, sukdamas nuo manęs akis, nusibraukė ranka kaktą.

– O ką tu pats žinai apie nukryžiuotąjį? – paklausė.

– Tiesą sakant, turėdamas laisvo laiko, atkeliavau iš Aleksandrijos pasižvalgyti po žydų šventąjį miestą per Velykas, – atsakiau. – Kai atvykau, sutemo dangus ir sustojau pažiūrėti nukryžiuotųjų. Mačiau jį kenčiantį ir mirštantį. Trečią dieną po jo mirties radau kapą tuščią ir išgirdau jį prisikėlus. Negaliu iš jo išsivaduot. Girdėjau, kad tu panešei jo kryžių. Kiek suprantu, ir tu negali iš jo išsivaduot. Kodėl? Ar jis tau ką nors ypatinga pasakė?

Simonas Kirėnietis sudėjo delnus ir išsigynė:

– Ne, jis nieko man nesakė. Kaip tik tai mane slegia. Jis nepasakė nieko, o tik pasižiūrėjo į mane.

Ničnieko apie jį nežinojau, – ėmė pasakot Simonas. – Į politiką nesikišu ir laikaus Įstatymo pagal savo sinagogos mokymus. Anie du buvo piktadariai, – tai buvo matyti iš jų veidų. Ėjau iš savo laukų ir sustojau, pastebėjęs, kad jis parklupo, kryžiaus prislėgtas, ir negali atsikelt. Per grūstį negalėjau prasibraut arčiau. Viena gailestinga moteris nušluostė jam skepeta kruviną, suprakaitavusį veidą. Bet jis neatsistojo, nors romėnai spardė kaustytais batais. Šimtininkas apsižvalgė ir, romėnišku papratimu, valdingai parodė į mane. Matyt, širdy tebesu vergas, nes paklusau, ir jie užvertė kryžių man ant pečių. Tuomet jis pasižiūrėjo į mane ir atsistojo drebančiom kojom. Neprieštaraudamas paskui jį nešiau kryžių iki kalvos. Jeigu būčiau pasiskundęs, šimtininkas būtų nubaustas, bet aš nenoriu bergždžiai kirstis su romėnais. Mačiau, kaip jie paguldė Nazarietį ant žemės ir keliais prispaudė jo rankas. Legiono budelis vinimis perkalė riešus. Tada jis vėl pasižiūrėjo į mane. Apsisukau ir parlėkiau į miestą. Ir užsidariau namuose.

Jis nusibraukė delnais veidą, papurtė susivėlusią galvą ir šnekėjo toliau:

– Kažin ar tu mane suprasi. Aš matęs nukryžiuotųjų ir net vergų, pajuokiančių savo draugus, prikaltus prie kryžiaus už tai, kad iš piktumo nužudė dešimtininką ar padegė lauką. Mano akys prie kančios pripratusios. Nemaniau, kad žmogaus kančia gali mane jaudint. Bet jis pasižiūrėjo į mane. Man apsisuko galva ir aš sprukau šalin, nes žemė slydo iš po kojų.

Kaip galiu tau paaiškint, – neviltingai sušuko jis, – jei nė pats nesuprantu! Kai jis, – ištinęs nuo mušimo ir erškėčiais vainikuotas, – į mane pasižiūrėjo, visa kas prarado vertę. Nevalia taip į žmogų žiūrėt. Nuėjau į tamsų kambarį, užsitraukiau ant galvos apsiaustą ir net į kiemą bijojau išbėgt, kai sudrebėjo žemė ir skilo namo siena. Kitą dieną pažeidžiau šabą, nes išsigandęs išėjau ir susiradau jo mokinius, bet jie nenorėjo manęs klausyt. Paskui girdėjau, kad mokiniai nugirdė romėnus ir, siekdami suklaidinti žmones, paslapčia išnešė jo kūną iš kapo. Bet kažkas man kužda, jog tai netiesa. Žmogus, kuris žiūri tokiu žvilgsniu, gali prisikelt savom jėgom. Tu man paaiškink, kas jis buvo ir koks jo tikslas.

– Kiek suprantu, – atsargiai tariau aš, – jis atsinešė karalystę žemėn. Jam prisikėlus, karalystė tebėra tarp mūsų. Ieškojau kelio į ją. Maniau, jis tau pasakė tai, kas padės man surast tą kelią.

– O, kad jis būtų pasakęs, – sudejavo Simonas Kirėnietis. – Gal jis nelaikė manęs vertu savo žodžių, nes jo kryžių paėmiau nenoriai. Bet nuo tol, kai jis į mane pasižiūrėjo, ir gyvas vanduo man atsiduoda trūnėsiais, ir gardi duona gerklėje stringa. Net sūnūs tartum svetimi ir, juos matydamas, aš džiaugsmo nejaučiu. Ir šiaip jie svetimi, nes suteikiau jiems išsilavinimą, o pats esu neišsilavinęs. Bet anksčiau aš džiaugdavaus, matydamas jų gražų elgesį, gebėjimą skaityti ir šnekėt su mokytoju apie tokius dalykus, kurių aš neišmanau ir kuriais nesidomiu, nes man gana turimos patirties. Tačiau šiuo atveju man patirtis negelbsti. Niekas nebedžiugina manęs, tad vienu matu galėčiau grįžt į vergo būdą ir nusikaldinti kojų pančius.

– Ar girdėjai apie romiuosius, kurie laukia jo atėjimo? – galų gale paklausiau aš.

– Kaip manai, kodėl liepiau skaityt man pranašo Izaijo knygą? – piktai užriko Simonas Kirėnietis. – Pastarosiomis dienomis jos paklausa taip pakilo, kad už graikišką sumokėjau penkeriopai daugiau. Bet tai negelbsti. Nekalbėk man apie romiuosius. Žinau, kad jie pažįsta vienas kitą iš pasveikinimo ir slaptų ženklų, bet aš nenoriu kištis į politiką. Aš libertinas ir man daugiau nieko nereikia.

– Bet, – tariau, – aš nemanau, kad jie siekia politinių tikslų. Bent jau kol kas. Turbūt jie tiki, kad Dievas gimė žemėj žmogumi, gyveno tarp jų, kentėjo ir prisikėlė, kad išsipildytų Raštai ir nesuvokiamu būdu atvertų jiems karalystę. Bet dar niekas nežino, ką tai reiškia.

Simonas Kirėnietis gūžtelėjo tvirtais pečiais ir pasipurtė lyg nusikratydamas nematomos naštos.

– Vadinasi, aš ant šitų pečių nešiau gyvo Dievo kryžių! – su pasibaisėjimu išdaužė jis. – Neneigiu ir neatmetu to, ką kalbi. Širdis man sako, kad kalbi tiesą. Jis pažvelgė į mane du kartus.

Ir slogiai toliau šnekėjo:

– Tiesa, girdėjau pasakojimų apie naują mokytoją, kuris sukėlė neramumų, bet nieku būdu nemaniau, kad tai tas kraujais aptekęs ir erškėčiais vainikuotas vyras, kryvuliuojantis prie nukryžiavimo kalvos. Tik tenai man perskaitė užrašą virš jo galvos, nes pats skaityti nemoku, ir aš supratau, kad tai tas Jėzus, apie kurį buvau girdėjęs. Bet tik perpus tikėjau tuo, ką apie jį šnekėjo žmonės. Gyvenimas pavertė mane abejokliu. Nelabai man rūpėjo jo padaryti stebuklai, bet Jeriche gyvena toks mokesčių rinkėjų viršininkas, – man sakė ir jo vardą, – Zachiejus. Norėdamas pamatyti naująjį mokytoją, šitas Zachiejus įlipo į sikomorą. Jėzus, esą, paliepė jam išlipti iš medžio, o paskui apsilankė jo namuose, nors jis buvo mokesčių rinkėjas. Jėzui išėjus, Zachiejus, esą, išdalijo varguoliams pusę turėto turto ir keturgubai atlygino lupikavimą. Tada jį patraukė į teismą, nes jis, esą, prisipažino piktnaudžiavęs valdžia, bet paleido kaip beprotį ir nušalino nuo pareigų. Tikiu, jog tas, kuris turi galią, geba pastatyt ant kojų suparalyžiuotą, bet nepalyginti didesnis stebuklas priversti turtuolį išdalyti skurdžiams pusę turto. Taip padaryti nėra paprasta. Neįmanoma. Ir teisėjai pamanė, kad Zachiejus išėjo iš proto. Tikrai norėčiau su juo susitikti ir iš jo paties lūpų išgirsti, ką Jėzus jam pasakė ir kodėl jis šitaip sukvaišo.

Kas jau kas, o romėniškas mąstymas išmiklino mano nuovokumą, nors ir išmaniau visas graikų filosofijas.

– Gerai sakai, – pasiūliau aš, – stokim iškart ir eikim į Jerichą susitikti su Zachiejum. Gal jis pasakė Zachiejui tai, kas parodo žemiško turto niekumą. Tokią giliamintę paslaptį pravartu išgirst. Pats sakei, kad vien nuo jo žvilgsnio viskas tau neteko vertės.

Bet Simonas Kirėnietis paprieštaravo:

– Iki Jericho ilgiau nei diena kelio, kad ir kaip skubėtumėm. Rytoj šabas, o ir šiaip dabar nenorėčiau kojos kelt iš Jeruzalės. Jei jis tikrai prisikėlė, tai jo karalystė, apie kurią taip karštai šneki, arčiausiai Jeruzalės. Taip man sako sveikas protas.

Supratau, kad jis teisus. Juk paties Jėzaus pasiuntiniai negalėjo kojos kelt iš Jeruzalės, nes kažko dar laukė.

Aš pasakiau:

– Mudu sieja tai, kad abu esam svetimšaliai ir tik per atsitiktinumą tapom šių įvykių liudytojais. Bet jau nemanau, kad tai tik atsitiktinumas, o spėju, kad mudu – tu ir aš – tyčiomis pavėdėti į tokį kelią. Bet kad ir kaip buvo, dabar turime po dyglį širdyje ir nenurimsim, kol visko neišsiaiškinsim.

Simonas Kirėnietis piktai atkirto:

– Man buvo viskas aišku, aš turėjau kelią. Bet netekau laisvės. Blaškausi kaip žuvis tinkle. Niekad nesiekiau amžino gyvenimo, kurį fariziejai mano pelnysią, aklai vykdydami Įstatymą. Per daug mačiau vergų, išeinančių iš šio pasaulio, ir negaliu tikėt kitu gyvenimu. Labiau tikiu sadukiejais, kurie į tokį gyvenimą nededa vilčių. Libertinų sinagogoj dėl tokių dalykų niekas nesiginčija. Mūsų mokytojai yra sėdėję Aleksandrijos mokslinčiams prie kojų. Aš šiek tiek tikiu burtais, – tiek pražūtingais, tiek gydančiais, – nes laikau tiesa tai, ką pamatau savom akim. Nuosaikiai dalydamas išmaldą ir protingai laikydamasis Įstatymo, apmaldau savo širdį, nes matau, kad pasaulis kupinas bergždžio žiaurumo ir žvėriškumo. Bet nemanau, kad gerais darbais galėčiau pelnyti amžiną gyvenimą. Melagis nepapirks Dievo, nors trimitu skardens dalydamas išmaldą. Netikiu pomirtiniu gyvenimu, netikiu nė šešėliais, kuriais tiki graikai ir romėnai, nė tuo, kad galiu atgimti gaidžiu, kaip man įrodinėjo Kirėnėj. Pabėgusius vergus ten medžiodavo šunys, kuriuos šerdavo vergų mėsa.

Jis įsileido į prisiminimus ir ėmė pasakot:

– Į didžiuosius Afrikos laukus net romėnai atsigaudavo pasimokyt pigaus ir protingo darbo tvarkymo, nebrangaus vergų išlaikymo ir stiprių vergų poravimo su stipriom moterim. Bet neverta galvot apie praeitį. Tai nesustiprina laisvės džiaugsmo.

Svaigus vynas nejučia man mušė į galvą. Ir aš veidmainiškai susuokiau:

– Simonai Kirėnieti, neniekinu tavęs, nors esi tiktai atleistinis. Tiesa, aš pilietis, turiu teisę mūvėt ant nykščio aukso žiedą, bet Rode mane išmokė gėdytis kilmės teikiamų privalumų ir tarp žmonių verčiau išsiskirt savo nuopelnais. Bet nedaug kuo išsiskyriau, nes labiau rūpinaus mintimis, nei veikla. Apie vergystę

žinojau tik tiek, kad vergų laikymas šeimininkui kelia didelių sunkumų ir turtingas vyras niekad neturi ramybės, nes vergai dienąnakt aplink jį bruzda. Ir šitaip lepus vyras tampa vergų vergu. Bet man atsivėrė akys, kai supratau, kad ir vergas yra žmogus ir beveik toks, kaip aš, nors kaktoj turi įdagą, ir kad išromijant sutramdomas jo nirštas. Simonai Kirėnieti, tu man artimas ir norėčiau mylėt tave, kaip pats save, jeigu galėčiau. Šitaip mokė ir tas, kuris prisikėlė. Turbūt aš labiau išsilavinęs, nei tu, bet šitų naujų dalykų neišmanau. Jaučiuos nuogutėlis, kaip ką tiktai pasauly gimęs, ir turįs visko mokytis iš pat pradžių. Todėl nuoširdžiai noriu būti tavo draugas, nors mudviejų padėtis ir rangas labai skiriasi.

Bet mano žodžiai įžeidė Simono Kirėniečio savigarbą, nes atleistiniai dėl jos išgyvena labiau negu paprasti žmonės. Jis taip trenkė molinį puodelį į krėslo ranktūrį, kad vandens pritiško man į akis, ir užriko:

– Kaip tau ne gėda, romėne! Tuoj šveisiu tą tavo žiedą į išvietę ir nusišlapinsiu ant tavo filosofijos! Tik toks dykūnų tuščias darbas, iš kurio nėra nei menko grūdo. Ir tas tavo smalsavimas tik iš dykūniškumo, kad kada nors galėtum pasirodyt prieš kitus. Veidmainiška puikybė šviečia pro tavo retą barzdą ir apsiausto kutus. Tu kaip aktorius, nesvarbu, kokia kaina siekiantis naujo vaidmens, nes kiti nepavyko.

Vos prieš kelias dienas būčiau šliūkštelėjęs vyną jam į veidą, išvadinęs bjauriu atleistiniu ir išlėkęs lauk. Tačiau jo įgilūs žodžiai išblaškė man galvos svaigą ir aš nutilęs ėmiau mąstyti apie tai, ką jis pasakė. Svarsčiau, ar jis teisus, taip mane smerkdamas. Įgimtas smalsumas išvedė mane į šitą kelią, bet juo toliau, juo aiškiau suvokiu, kad viskas liečia ir mane, ir tuo keliu eidamas, aš žingsnis po žingsnio keičiuosi.

– Atleisk man už pagyrūniškumą, – paprašiau. Aš, pilietis, iš tiesų nusižeminau ir atsiprašiau atleistinio. – Kaip žmonės, mes lygūs. Nesu ypatingas. Sako, paskutinį vakarą jis pats parklupęs mazgojo mokiniams kojas, norėdamas pamokyti juos nuolankumo. Aš toks suglumęs, kad, jei nori, paslaugiai nusilenksiu ir numazgosiu kojas tau, Simonai Kirėnieti.

– Aš pats nusimazgosiu, man tarnų nereikia, – užriko Simonas. Bet atlyžęs pridūrė: – Nesigraužk dėl manęs. Savo žvilgsniu jis man iškėlė gyvasties ar mirties klausimą.

Pripažindamas draugu, Simonas delnu palietė man kaktą, petį ir krūtinę ir jo prisilietimas man nebuvo atgrasus.

– Gal kaip tik šią valandą buvai pas mane atvestas, – sutiko jis. – Mano vaikų mokytojas graikas skaitydamas Raštus be perstogės žiovavo, o ir aš pats jų nesupratau. Kaip tik taisiausi ieškot išmanaus Rašto aiškintojo, kad paaiškintų man pranašystes. Turbūt jis būtų perskėlęs perpus kiekvieną žodį ir iš pradžių viską aiškinęs paraidžiui, paskui palyginimais, dar sugretinęs tą Raštą su kitais raštais, bet aš vis tiek nieko nebūčiau supratęs. Matai, kai jis pažiūrėjo į mane, aš supratau, kad jo mokymas ne iš Raštų, o iš gyvenimo.

Apsižvalgęs aplink, Simonas paklausė:

– Kas čia dabar pasidarė? Man palengvėjo ir slogulio nebejaučiu.

Rodės, kad debesis nuslinko nuo stogo angos, nes viskas akyse nušvito. Tą akimirką pasirodė augalotas, apsiaustu apsigobęs vyras ir, lyg nepastebėjęs mūsų, nukėblino į vidaus kambarius. Simonas Kirėnietis šūktelėjo jam pavymui:

– Čia tu, Eleazarai? Ar kas nors atsitiko laukuose?

Jis pakilo iš krėslo ir tarė:

– Tai mano ūkio prižiūrėtojas Eleazaras. Jis manęs ieško. Gal kas susilaužė ranką ar asilas į šulinį įkrito, todėl prisireikė manęs.

Ir nuėjo paskui jį į vidaus kambarius. Aš pasilikęs svarsčiau, kur esu matęs tą vyrą, nes jo pavidalas man pasirodė pažįstamas. Bet turėjau nusijuokt, nes labiausiai jis priminė mano gerąjį mokytoją iš Rodo. Lyg ir mačiau, kad jis taip pat pliktelėjęs. Jei būtų apsirengęs graikiškai, tikrai būčiau palaikęs jį savo mokytoju. Bet žinojau, kad mokytojas seniai miręs, ir nuliūdau, prisiminęs, koks akylas ir pagavus gėriui aš tuo metu buvau.

Netrukus Simonas Kirėnietis grįžo ir piktai tarė:

– Nesuprantu, kur dingo Eleazaras. Gal, nepamatęs manęs kambaryje, išėjo per kiemą.

Jis trenkė lazdele į metalinę lėkštę. Kai atėjo tarnas, paliepė:

– Atvesk čia Eleazarą. Jis ką tik perėjo per kambarį ir manęs nepastebėjo, nes sėdžiu prietemoje.

Tarnas suglumęs atsakė:

– Šiandien Eleazaro nemačiau. – Bet nuėjo paieškot ir, greitai sugrįžęs, patikino: – Ne, ne, tu turbūt suklydai, Eleazaro čia nėra, o ir vartai užrakinti.

Simonas Kirėnietis pats nuėjo pažiūrėt. Girdėjau jį barant tarnaitę, vaikštant po kambarius ir stumdant daiktus. Ilgokai užtrukęs, jis sugrįžo ir pasakė:

– Čia iš tiesų nieko nėra. Tarnaitė priesaikauja, kad, tave įleidusi, bent jau ji niekam vartų neatidarė, ir Eleazaro niekas namuose nematė.

Dar nenustojęs linksmumo, paaiškinau jam:

– Man pasirodė, jog tai mano velionis mokytojas, kuris mane auklėjo Rode. Gerai, kad ant akmeninių grindų liko jo pėdsakai. Antraip manytumėm, jog abu matėm vaiduoklį.

Parodžiau basų kojų pėdsakus ant nugludintų akmeninių grindų. Simonas Kirėnietis pasilenkė prie jų ir abejingai tarė:

– Matyt, Eleazaras kruvinai susižeidė koją.

Jis palietė pėdsaką ir ant piršto liko dėmė. Atsiklaupiau ir įsižiūrėjau į tuos basų kojų pėdsakus. Šiurpas purtė mane visą, kai pakėlęs akis į Simoną Kirėnietį sumikčiojau:

– Dabar suprantu, kodėl mokiniai jo iškart nepažino.

Bet Simonas Kirėnietis nesuprato. Jis irzliai užriko:

– Mano namai prastai saugomi, jeigu kiekvienas gali po juos lakstinėt, nors vartai užrakinti!

– Tu tikrai jo nepažinai? – paklausiau aš.

Tačiau Simonas Kirėnietis atkakliai užginčijo:

– Tai buvo Eleazaras, mano ūkio prižiūrėtojas.

Aš iškėliau rankas ir sušukau:

– Ne, ne, šitie pėdsakai šventi, o tavo namai palaiminti! Jis pats, kuris prisikėlė, mums pasirodė, nes uoliai ieškom jo kelio.

Tamsus įdegęs Simono veidas nupilko, bet jis piktai paprieštaravo:

– Tai buvo Eleazaras, aš mačiau jį savom akim ir pažinau! Šitaip manęs negąsdink!

– Manyk, ką nori, – atsakiau aš. – Aš žinau. Jis turėjo kažką pažįstama mums abiem ir abu jį matėm. Bet ar galėjom iš pirmo žvilgsnio suprast, kad tai jis? Net Marija Magdalietė jo nepažino, kol jis vardu neužkalbino.

– Ką iš tiesų man perši? – paprieštaravo Simonas Kirėnietis. – Esu matęs burtininko prišauktų dvasių, bet jo dvasios nyrėjo dūmuose ir judėjo su dūmais. Jokia dvasia nepaliks ant grindų basų kojų pėdsakų.

– Jis – ne tik dvasia, – atsakiau. – Nejau tu dar nesupranti? Jis prisikėlė ir tebegyvena tarp mūsų, ateina ir išeina, kada panorėjęs. Ir pro užrakintas duris.

Bet patyrus vergo Simono Kirėniečio protas neleido jam tikėt.

– Tikiu, kad jis prisikėlė, nes jis taip į mane pasižiūrėjo, – paaiškino Simonas. – Bet mano protas nesučiuopia, ko jis turi rodytis kaip tik tau ir man. Mes ne jo mokiniai ir jo nepažinojom. Tu – neapipjaustytas romėnas, o aš – buvęs vergas. Ko karalius turi mums rodytis?

– Karalystė buvo šalia dar jam nepasirodžius, – atsakiau aš. – Ar nepastebėjai, kad kaip tik prieš jam ateinant kambarys nušvito? Tau pačiam palengvėjo ir man pasidarė gera. Ir tebėra gera. Nors esam pašaliniai, nesistebėkim jo tikslais. Jis turbūt norėjo parodyt, kad ir mudu turim teisę ieškoti jo kelio, kaip gebam.

– Jei tai buvo jis, paliksiu turtą sūnums ir visur kur seksiu paskui jį, – pažadėjo Simonas. – Bet tai buvo ne jis, o Eleazaras.

Bet pratrūko graudžiai skųstis savo likimu ir, sugniaužęs didelius kumščius, dūsauti:

– Kodėl tai atsitiko kaip tik man? Ar jis negalėjo užmesti savo tinklo ant jaunesnio? Kaip tik šitaip nelaimė kerta žmogui – staiga, netikėtai ir tuo, ko jis mažiausiai tikisi. Kokia neganda nuvedė mane į jo kelią tada, kai tikėjausi nugyvent gyvenimą, pasitenkindamas tuo, ką turiu.

Iš jo žodžių supratau, kad jis vis dėlto tiki, nors nenori tikėti. Todėl padrąsinau jį:

– Simonai, brolau mano, patikėk, jis tikrai gali duot tau nepa-

lyginti daugiau, nei iki šiol turėjai. Bet nesek paskui jį, jei tau jo kelias per sunkus. Nemanau, kad jis jėga tempiasi iš paskos tą, kuris širdy nepasirengęs eiti jo keliu.

Bet Simonas paprieštaravo:

– Ak, gal jau ėmeis saugot jo kelio, statydamas man kliuvinį, kaip jo mokiniai, kurie manęs net nepriėmė. Aš irgi galiu ieškot jo kelio, jei jis iš tiesų mums pasirodė, nors nė trupučio tuo netikiu.

Tą akimirką mudu krūptelėjom, nes pasigirdo smarkus beldimas į vartus. O paskui išgirdom girgždant spyną, atsiveriant vartus ir tarnaitės barnį. Pro ją į kambarį įsiveržė nedidukas didžiagalvis vyrukas ir, grąžydamas rankas, ėmė verkti ir šaukti:

– Kur jis? Kur jį paslėpėt? Pririšau asilą prie žiedo sienoj ir kantriai laukiau, nes jis įžengė į šiuos namus, bet dar neišėjo. Noriu su juo susitikt.

– Apie ką tu kalbi, svety? – paklausė Simonas. – Čia užėjo tik šitas žmogus, ir mudu su juo jau kada šnekučiuojamės.

Tas juokingas neūžauga priėjęs pakėlė veidą į mane, įbedė trumpareges akis, bet paskui tarė:

– Čia ne tas, kurio ieškau. Anas atrodė prašmatniai žydiškai išsipustęs. Jei neklystu, jo apsiaustas buvo iš Mileto vilnos.

– Tai ko tau reikia? – vėl paklausė Simonas. – Ko taip įžūliai įsiveržei į mano namus?

– Tu nežinai, ko man reikia, – paslaptingai atrėžė žemaūgis. – Tik tiek pasakysiu, kad jis kelyje mane aplenkė. Bet ne iš karto jį pažinau, nes jis nesustojo ir negirdėjo mano šūksnių. Skubinau asilą, bet jis atkako į miestą pirma manęs ir įžengė į šiuos namus.

Tą akimirką vėl pasigirdo beldimas į vartus ir pasirodė kaimietis naiviu, saulės nudegintu veidu. Simonas Kirėnietis su palengvėjimu atsiduso ir sušuko:

– Čia tu, Eleazarai! Kodėl tu ką tik perėjai per kambarį ir dingai, netaręs nei žodžio?

Bet Eleazaras suglumęs atsakė:

– Manęs čia tikrai nebuvo, nes tiesiai iš laukų atskubėjau pažiūrėt, kas tau, šeimininke, atsitiko, kad taip ilgai neateini į

laukus. Šeimininko pėdos lauką atgaivina, o ir aš pats be tavo nurodymų nežinau, ką daryt. Ar tik nesergi?

Pažvelgiau į jo kojas. Jos buvo basos ir man pasirodė kruvinos. Mostelėjau į jas ir paklausiau:

– Susižeidei?

Eleazaras susigėdęs pažvelgė į savo pėdas ir tarė:

– Ne, ne, tai dažai, kuriais mes žymim aukos avinėlius, nenusimazgojau, nes tik trumpai užsukau pas šeimininką, kad vėl man pasakytų, kaip Kirėnėje daroma, ir parėktų į ausį. Antraip nemoku tinkamai tvarkyt darbų.

Pasidairęs tai į vieną, tai į kitą, mūsų mažaūgis neteko kantrybės ir paraudęs užriko:

– Gal šaipotės iš manęs? Ką čia tauzijat apie laukus ir aukos avinėlius, jei aš tiesiai klausiu, kur jį paslėpėt?

Priekaištingai subariau jį:

– Puldinėji kaip gaidys, mažasai. Aš – Markas, Romos pilietis, čia šeimininkas – Simonas Kirėnietis, o šis žmogus – jo ūkio prižiūrėtojas Eleazaras. Kas tu pats esi ir ko nertėji svetimuose namuose kaip protą pametęs?

Žmogelis išdidžiai tėškė:

– Aš – Zachiejus iš Jericho, buvęs mokesčių rinkėjų viršininkas. Nepašiepk mano ūgio, nes bent jau romėnai Jeriche manęs nemenkina.

Aš iš nuostabos suplojau delnais, o Simonas Kirėnietis sušuko:

– Girdėjau apie tave, Zachiejau! Ką tik apie tave šnekėjom! Kokie vėjai tave čia atnešė? Jei nebūtų šabo išvakarės, būtumėm iškeliavę pas tave į Jerichą.

Zachiejus nepatikliai pažvelgė į mus, bet ir aš patikinau:

– Tai tiesa. Taigi tu tas vyras, kuris Jėzaus Nazariečio liepimu išdalijo varguoliams pusę turto ir keturgubai atlygino lupikavimą.

O jis atsakė:

– Nazarietis man neliepė, o aš savo noru išdalijau neteisėtai įsigytą turtą. Bet ką tu, romėne, apie jį žinai?

Eleazaras sutrikęs patrynė koja grindis ir tarė:

– Atrodai sveikas ir kupinas jėgų, šeimininke, bet aš nenoriu klausyt tokių dalykų, nuo kurių galva ištuštėja ir įskausta pilvą.

– Nebijok, – tariau aš. – Viską nuodugniai išsiaiškinkim. Kodėl tu, vargšas žmogau, bijai Nazariečio vardo?

Eleazaras pamindžikavo, nudelbė akis į grindis ir atsakė:

– Jo našta būtų lengva, o jo jungas palaimingas. Jis žadėjo mums ramybę, jei pas jį ateisim. Bet tas, kuris ką nors gera ir geresnio pažada tarnams, piemenims ir artojams, pakliūna pas teisėjus. Ir Jėzų jie nukryžiavo, tad nieko nebenoriu apie jį girdėt.

– Ne, ne! – karštai suriko Zachiejus. – Tu ne taip supratai jo mokymą. Jis ieškojo paklydusių ir net mane vadino Abraomo vaiku, nors žinojo, jog esu godus ir žiaurus. Jis nepašiepė mano gymio, o pašaukė mane vardu, kvietė išlipt iš medžio, į kurį įsiropščiau, nūsdamas jį pamatyt, ir pasisvečiavo pas mane.

– Jo karalystė ne šiame pasaulyje, – savo ruožtu pridūriau aš.

– Bet iš jo kalbų mes supratom, kad ta karalystė ateis netrukus, – pareiškė Zachiejus. – Nėjau į Jeruzalę drauge su kitais švęsti Velykų, nes esu nuodėmingas ir mano dovanų šventykloje nepriima. Tik buvę šventėje pasakė, kaip baisiai jį nužudė, ir aš jau nežinau, ką manyt. Mane užniko nerimas, tad galop sėdau ant asilo ir atlėkiau į Jeruzalę visko tiksliai išklaust. Bet netoli Jeruzalės jis pro mane praėjo.

– Kas? – karštai paklausė Simonas Kirėnietis.

Zachiejus vėl paraudo, nudūrė akis į žemę ir ėmė grąžyti rankas.

– Jis pats praėjo pro mane, – sušnibždėjo Zachiejus, – bet nesakykit, kad praradau protą. Buvau tik pavargęs kelyje, nes esu silpno sudėjimo. Ir mano asilas kūprino nunarinęs galvą. Tik, jam mane aplenkus, pajutau galią, įsižiūrėjau atidžiau ir atpažinau.

– Ar tikrai matei jį įžengiant į mano namus? – griežtai paklausė Simonas.

– Daugiau niekur jis negalėjo prapult, – patikino Zachiejus. – Tiesa, Jeriche sklido kalbos, kad jis prisikėlė, bet aš nepatikėjau, nes taip dar nėra buvę. Vis dėlto supratęs, kad tai jis, nedrįsau

garsiai jo šaukti ir iš karto nebeldžiau į vartus, nenorėdamas patraukti dėmesio ir stumt jo į pavojų. Bet pasigailėkit manęs, leiskit pas jį! Pulsiu po kojų ir pagarbinsiu kaip Mesiją!

Išgirdęs žodį Mesijas, Eleazaras bjauriai nusikeikė ir sušuko:

– Netarkit daugiau šito žodžio! Jis gydė ligonius ir mirusius kėlė, kaip karalius įjojo Jeruzalėn ir rimbu apvalė šventyklą. Bet jam neužteko galios nuversti tarybą, nors daugis vyrų jau buvo pasikaustę lazdų galus ir laukė tik ženklo eit paskui jį. Gerai, gavom ženklą ir tokiu tikim. Jo kryžius buvo iškeltas tarp dviejų plėšikų, tad gyvenime daugiau nekalbėkit man apie Mesiją! Viską pats žinau ir nesileisiu suklaidinamas. Ir savo vaikus įtikinsiu, kad Mesijo nėra ir nebus.

– Ir tu, Eleazarai, apie jį žinojai! – papriekaištavo Simonas Kirėnietis. – Kodėl man apie jį nepasakojai?

Eleazaras buvo įsijaudrinęs ir nesirinko žodžių, o sušuko:

– Tau juo labiau negalėjau pasakot, nes tu turtingas ir toks godus, kad net žagarus susirenki, nepalieki jų našlėms ir našlaičiams! Turtingiems nebus vietos jo karalystėje, o pirmiausia turim iš kelio pašalinti turtinguosius ir vargšams išdalyt laukus, vynuogynus bei alyvmedžių giraites. Tiesa, vieni sakė apie jį viena, kiti – kita, bet, mano galva, šviesos vaikai būtų sugrįžę į Jeruzalę ir mus pamokę! Bet Jonui Krikštytojui nukirto galvą, o Jėzų Nazarietį prikalė prie kryžiaus. Turtingieji, galingieji ir Įstatymo žinovai visais laikais taip žudė pranašus. Nebelaikysiu savy kartėlio, o išspjausiu jį tavo namuose, šeimininke. Tu žinai, kaip daroma Kirėnėje, o aš jau patyriau – karčiai patyriau, kaip daroma Judėjoj ir Jeruzalėj.

Kai jis nutilo, Simonas Kirėnietis sunkiai išspaudė:

– Jei taip baisiai tau nusikaltau, jei iš tiesų pirm našlaičių ir našlių susirenku žagarus ir su apsiaustu nešuosi juos namo, tai primušk mane. Aš nusipelniau!

Bet Eleazaras jo nelietė. Priešingai, pasigailėjęs piktų savo žodžių, nulenkė galvą ir tarė:

– Ne, ne, neteisingai kalbėjau. Tu geras šeimininkas, geresnio šiais laikais negali būti. Rūpiniesi našlėm ir našlaičiais ir nelabai šykščiai skaičiuoji savo šiaudų kūlius ir alyvuogių krepšius.

Dažnas gyvena vien iš trupinių, kuriuos tu nužeri nuo savo stalo. Taip sakau tiktai iš sielvarto ir nujuodusia širdim man dėl Jėzaus Nazariečio. Jis parodė savo galią ir tiek daug pažadėjo, o nieko mums nepaliko.

– Vis dėlto paliko, – tariau aš, – daugiau ir nuostabesnių dalykų, nei ligi šiol regėjom.

Parodžiau ant akmeninių grindų likusius pėdsakus, jau nykstančius ir vos įžiūrimus prieš šviesą. Simonas Kirėnietis papasakojo, kas mums nutiko ir ką mes matėm. Ir galiausiai pasiūlė:

– Eik jo paieškot, Zachiejau, ir Eleazarą veskis, nes vis tiek netiki, o įtarinėji, kad jį slepiam. Apžiūrėkit visus mano kambarius ir sandėliukus, nueikit į rūsius, svirnus, užlipkit ant stogo, viską patikrinkit, kad nei šešėlio įtarimo neliktų, jog jis dingo iš čia, kaip atsiradęs. Tada sugrįžkit, pasišnekėsim ir nuspręsim, ką daryt.

Iš įtaraus Zachiejaus žvilgsnio buvo matyti, kad jis nelabai tiki Simonu Kirėniečiu. Bet su tokiu siūlymu sutiko ir atsakė:

– Bereik netapau mokesčių rinkėjų viršininku. Jei turėčiau muitininko ietį, tikrai surasčiau visus slaptus tavo namų užkaborius. Jeigu aš nerasiu, tai niekas jo neras, ir aš bemaž tikiu, kad jo iš tiesų čia nėra.

Simonas dirgliai paliepė jam paprašyt tarnų atnešt reikiamų iečių. Eleazaro lydimas Zachiejus trūksmingu luošio žingsniu iškrypavo iš menės ir puolė iš eilės tikrinti kambarių. Mudu su Simonu nusiminę ilgai tylėjom. Galų gale aš pasakiau:

– Kalbėjom apie Zachiejų ir jis pasirodė. Gal tai ženklas mums?

Simonas nespėjo atsakyti, nes lauke pasigirdo klegesys ir triukšmas, išgirdom tarnaitę vėl veriant vartus ir plūstant būrį žmonių. Paskui ji suglumus atėjo pas Simoną, atsiduso ir pasiskundė:

– Nežinau, ką daryti ir kas dedasi tavo namuose. Lauke minia elgetų. Jie nekantrauja, nes girdėjo, kad šiandien tu, Simonai Kirėnieti, valgydini ir girdai visus Jeruzalės neturtėlius ir luošius.

Simonas Kirėnietis susiėmė už galvos ir sušuko:

– Gal aš sapnuoju? Šiandien aš nerengiu puotos!

Ir, pasisukęs į mane, sviedė:

– Tu tikrai piktas burtininkas! Tai per tave! Mano galvoj neliko nei vienos aiškios minties.

Jis nuskuodė prie vartų ir aš nusekiau paskui. Jam atvėrus vartus, pamatėm ankštą gatvelę, grūstinai prisigrūdusią luošių, sužeistųjų ir apsėstųjų, nuo liesumo sukukusių moterų ir vaikų, musių kužančiom akim, tiesiančių į Simoną kaulėtas rankas. Jie pataikūniškai liaupsino ir laimino Simoną Izraelio Dievo vardu. Bergždžiai jis klausinėjo, kas paskleidė tą kvailą žinią, kad jis rengia puotą. Niekas negalėjo pasakyti, o iš abiejų gatvės galų jo namų linkui kepėstavo šlubiai, žeme agniai šliaužė luošiai.

Simonas Kirėnietis nusileido, sušaukė tarnus ir paliepė:

– Įleiskite juos į kiemą, bet palaikykit tvarką ir žiūrėkit, kad jie nieko nenudžiautų. Prikepkit duonos, neškit viską, ką rasit valgoma, ir išdalykit, kad kiekvienas iš jų prisikimštų pilvą. Ir vyno atmieškit iš didžiųjų ąsočių. Bet vidun leiskit tik tuos, kurie atėjo pirmiausia, ir nei vieno daugiau. Kieme tiek ir netilptų.

O man jis pasakė:

– Galiu tik dėkot dangaus ir žemės Kūrėjui, kad mano sūnūs Aleksandras ir Rufas išvykę į sodybą Kiriate ir bus ten per šabą. Šitie nelaimėliai užkrėstų juos ligom ir nešvarumais, nors dėl savęs nesirūpinu.

Jis nuėjo pažiūrėt, kaip tarnai vykdo jo paliepimus, o jie tikrai nešė viską, ką rado valgoma, ir netaupė ne tik aliejaus, miltų, medaus nei džiovintų vaisių, bet atidarė ir sūdytos žuvies ąsočius, ir aštrių padažų patiekė. Pamatęs, kad į kiemą sušliaužė daugiau nei septyniasdešimt elgetų, Simonas suprato neišteksiąs turimų atsargų jiems pamaitint ir pasiuntė tarnus nupirkti dar duonos ir kruopų.

Suėję į kiemą, elgetos baikščiai apžiūrinėjo graikiškas kolonas, nuščiuvo ir daugiau netriukšmavo, nenorėdami pykdyti Simono. Bet apžiūrėjęs namo kambarius ir rūsius, kyštelėjęs nosį į kiekvieną maišą svirnuose ir anglių sandėlyje pasirausęs, nuo galvos iki kojų dulkinas, miltuotas ir suodinas sugrįžo Za-

chiejus smarkiai šnopuodamas, nusišluostė veidą skepeta, dar labiau išsimurzindamas, ir tėškė Simonui:

– Kad ir gudrus tu! Štai kaip mane klaidini! Įsimaišęs tarp šitų elgetų, tas, kurį slėpei, nepastebėtas jau seniai iš čia dingo.

Simonas atsiduso:

– Jeigu tu, jį pažinojęs, netiki manim, tai niekas nepatikės tuo, ką mes sakom ir savom akim matėm. Jis pasirodė tau kelyje, o mums pasirodė mano namuose. Dieve, pasigailėk, bet po to, kas šiandien atsitiko, aš nėmaž neabejoju, kad jis prisikėlė ir daro sumaištį pasaulyje taip pat, kaip mano namuose. Tad papasakok mums apie jį ir tai, ko jis mokė, idant suprastumėm, ko jis iš mūsų nori.

Savom rankom atnešiau vandens ir, maldydamas Zachiejų, ištrinkau galvą, Eleazaras numazgojo jam kojas, o Simonas atnešė švarų apsiaustą. Pamatęs, kaip pastangiai visi trys tarnaujam, nūsdami išgirsti pasakojimą apie amžinąjį gyvenimą, jis nurimo ir ramiai tarė:

– Man jis paslapčių nepatikėjo, – jei taip manot, – o tai, ką pasakė mano namuose, girdėjo visi. Jeriche jis sugrąžino regėjimą neregiui, tikėjusiam, jog jis Dovydo sūnus. Bet man jis pasakė: „Žmogaus sūnus atėjo ieškoti ir gelbėti, kas buvo pražuvę." Taip pat sakė, kad jo karalystėje bus daugiau džiaugsmo dėl vieno atsivertusio nusidėjėlio, nei dėl devyniasdešimt devynių teisiųjų, kuriems nereikia atsiversti.

Simonas Kirėnietis iš sykio kirto:

– Tai neteisingas mokymas. Koks džiaugsmas žmogui, kuris stengiasi gyvent dorai, o Viešpats praeina pro šalį ir nenori su juo kalbėt? Ar nusidėjėlis gali būti geresnis už teisųjį?

Bet Zachiejus įspėdamas iškėlė rankas ir tarė:

– Jis pašaukė mane vardu ir svečiavosi mano namuose, nors esu nuodėmingas ir niekinamas. Kai jis mane pašaukė, prapuolė gyvenimo kartėlis, graužęs mane dėl vandenės ir apsigimimo, ir aš nieko gera apie žmones nemaniau, o tik bloga. Jeigu manęs neatstūmė jis – Izraelio karalius ir Dovydo sūnus – ir atleido man nuodėmes, man jau nereikia žmonių pripažinimo nei jų prielankumo. Aš pajutau tokią laisvę, kad iš džiaugsmo

išdalijau pusę turto vargšams, bet turbūt nei vienas iš jūsų negalit šito suprast.

Simonas Kirėnietis sutiko:

– Ne, mes negalim suprast, bet turbūt tavo neteisumas ir nedori darbai buvo tokie dideli, kad manei, jog greitai įkliūsi. Todėl atsivertei ir pasistengei atsimokėt už savo darbus, kad galėtum turėtis nors dalį turto.

Tačiau Zachiejus linksmai atsakė:

– Tavo žodžiai manęs nieku gyvu neįžeidžia, o sveikas protas kelia pagarbą. Pats irgi buvau įpratęs įtariai žiūrėt į žmonių paskatas ir jų darbus. Pats žinau, kas man atsitiko jo akivaizdoje. Bet, svečiuodamasis mano namuose, jis pasekė mįslingą pasakojimą, kurio ir šiandien gerai nesuprantu. Jis šnekėjo apie kilmingą vyrą, kuris iškeliavo į tolimą šalį gauti karaliaus sosto, o paskui turėjo grįžti atgal. Prieš išvykdamas jis pasišaukė dešimt tarnų, davė dešimt minų ir liepė tvarkyt reikalus už jį, iki sugrįš. Bet piliečiai jo nekentė ir nusiuntė jam žinią, kad nenori turėt jo per karalių. Gavęs karalystę ir sugrįžęs, jis liepė pašaukti tarnus, kuriems buvo patikėjęs pinigus, ir pareikalavo atsiskaityti, kiek kuris uždirbo. Pirmasis tarnas išdidžiai išdrožė, kad jo mina pelnė dešimtį minų. Karalius jam atsakė: „Gerai, stropusis tarne! Kadangi pasirodei patikimas mažuose dalykuose, tu gauni valdyti dešimt miestų."

Aš nutraukiau jį ir neviltingai paklausiau:

– Ar jis tikrai kalbėjo tiktai apie pinigus? Tikėjaus iš tavęs išgirsti apie amžiną gyvenimą.

Tačiau Zachiejus pasiteisino paaiškindamas:

– Buvau tik mokesčių rinkėjas. Turbūt jis manė, kad geriausiai suprasiu palyginimą apie pinigus.

Ir Simonas Kirėnietis pridūrė:

– Mes, žydai, piniginius dalykus suprantam geriau negu tu, romėnas, auklėtas pagal graikų filosofiją. Dešimt minų tikrai didelė suma, bet gal jos buvo tiktai sidabrinės, ne auksinės. Aišku, svarbu ir tai, ar ilgam valdovas buvo išvykęs. Per trumpą laiką su viena mina dešimties sąžiningai niekas negali uždirbt. Tam reikia bent jau laimės ir gudrumo.

Zachiejus paklausė:

– Ar galiu pasakot toliau? Antrasis tarnas su viena mina buvo uždirbęs penkias ir galėjo pasirinkt penkis miestus. Bet paskutinis tarnas grąžino savo gautą miną, kurią laikė skepetoj, bijodamas pamesti ir prarasti, jei pradės su ja tvarkyti reikalus. Jis pasiteisino: „Bijojau tavęs, nes esi žmogus griežtas, imi nepadėjęs ir pjauni nepasėjęs." Karalius atsakė: „Netikęs tarne! Aš tave teisiu tavo paties žodžiais. Tu žinojai, kad aš griežtas žmogus, imu, ko nepadėjęs, ir pjaunu, ko nepasėjęs. Kodėl neleidai mano pinigų apyvarton, jei pats nedrįsai tvarkyti mano reikalų, kad sugrįžęs išreikalaučiau su palūkanomis." Jis liepė aplinkiniams atimt iš jo vienintelę miną ir atiduoti tam, kuris turėjo dešimt. Bet aplinkiniai pasakė: „Jis jau turi dešimt minų."

Užsiėmiau delnu burną, kad ko nors nedrėbčiau apie tą nuobodų pasakojimą, bet Zachiejus nužvelgė mus pergalingu žvilgsniu, iškėlė rankas ir tarė:

– Klausykit atidžiai ir įsidėmėkit, nes tai jo pamokymas! Karalius jiems atsakė: „Aš sakau jums: kiekvienam, kas turi, bus pridėta, o iš neturinčio bus atimta net ir tai, ką turėjo." Galiausiai jis liepė atvesti jo priešus, nenorėjusius, kad jis būtų karalius, ir liepė juos nugalabyt.

Apmąstėm abu su Simonu Kirėniečiu tą mįslingą pasakojimą. Galop aš nusiminęs pasakiau:

– Nesuprantu, ką jis turėjo galvoje, bet šitai irgi neteisinga ir neteisėta.

Zachiejus pripažino:

– Ir aš gerai nesupratau, bet išgirdus apie jo mirtį mane užniko nerimas dėl to, ką sakė. Aš mąstau, kad jis prisilygino tam kilmingajam, kurio piliečiai nekentė, ir iškeliavo gaut sosto savo karalystėje, kuri ne šiame pasaulyje. Matyt, jis ketina sugrįžt ir pareikalaut atsiskaityti kiekvieną, kuriam jis patikėjo miną, ir pažiūrėti, ką užpelnė.

Aš paklausiau:

– Gerai ir tiksliai prisimeni, kaip jis pats tai išdėstė?

Zachiejus patikino:

– Bent jau svarbiausią mintį aš prisimenu. Daug kas jį girdėjo ir gali paliudyti. Bet vieni prisimena jį kalbėjus apie talentus, kiti – kad tarnų buvę tik trys, nors pamokymą visi prisimena vienodai, nes atrodė toks nuostabus, netikėtas ir neteisingas.

Kiek pasvarstęs, jis tarė:

– Manau, jog jis kalbėjo ne apie pinigus, o palyginimas buvo prasmingesnis. Jis pats įspėjo nekrauti lobių, kuriuos kandys ėda ir rūdys graužia, o verčiau krauti lobį jo karalystėje.

Simonas Kirėnietis krūptelėjo kažką prisiminęs ir paliepė:

– Eleazarai, tuoj pat eik į svirnus ir sandėlius, surink visą drobę bei vilną ir išdalyk vargetoms, kurie valgo mano kieme.

Ir vėl niūriai įsibedė prieš save.

Eleazaras padvejojo, pabrūžavo koja grindis ir atsakė:

– Su savo daiktais daryk, ką nori, šeimininke, bet gal aš galiu pirmas pasiimt naują apsiaustą ir marškinius, ir savo vaikams ko nors norėčiau, ir žmonai.

Sudėjęs rankas tarp kelių, linguodamas visu kūnu, Simonas jam atsakė:

– Daryk, kaip nori, ir jūs visi pasiimkit, ką norit. Apiplėškit mane nuogai, neškitės viską, ką per gyvenimą įsigijau. Ir šitą skylėtą apsiaustą nuvilkit, jei tik jis kam nors tinka.

Zachiejus suglumo ir įspėjo:

– Neperdėk, Simonai. Sveiko nuosaikumo reikia ir duodant, ir imant. Bet šiaip jau elgiesi teisingai, nes jis pats sakė: „Ką padarėte vienam iš mažiausiųjų mano brolių, man padarėte. Toks yra kelias."

Staiga jis susijaudino ir, pašokęs ant kojų, išrėžė:

– O kaip mano asilas, kurį buvau pririšęs prie žiedo sienoje? Gatvė buvo sausakimša elgetų. Kas nors per erzelį galėjo atsirišt mano asilą ir nusivest.

Bet pamąstęs nurimo, vėl atsisėdo ir tarė:

– Tegul, aš karalystei pasiruošiu ne prasčiau nei tu, Simonai. Jei kas pavogė mano asilą, tam turbūt asilo reikia labiau negu man ir aš jo nesivysiu, kad galėčiau nuvest pas teisėją. Tegul turisi.

Simonas vis aimanavo, linguodamas visu kūnu, bet paskui nusišypsojo ir pasakė:

– Daug jėgų tai atima. Kai girdžiu įžūlius elgetautojus čepsint ir riejantis dėl gardžiausių kąsnelių, rodos, kažkas pamaži mane patį replėmis gnaibo. Numanau, kad, kimšdami pilvus, jie kojom trypia duoną ir mindo sūdytą žuvį. Bet turbūt priprasiu, jeigu jis šito nori.

– Ar tu tikrai manai, – paklausiau nustebęs, – kad, dingęs iš tavo namų, jis apsireiškė kokiam elgetai ir, panūdęs išmėgint tave, paskelbė, kad savo namuose rengi puotą?

– Ką manau, tą manau! – irzliai užriko Simonas. – Bet jei jis su manim juokauja, tai ir aš su juo pajuokausiu. Pažiūrėsim, kuris juoksis paskutinis.

Jis išėjo į kiemą ir mes nusekėm iš paskos. Gražiai sutūpę ant žemės, elgetos tvarkingai dalijosi valgį. Jie visai nesikivirčijo, o priešingai – tiesė vienas kitam gardžiausius kąsnelius kaip kviestiniai svečiai tikroje puotoje. Neregiai gaudavo kąsnį į ranką, ir visiems kitiems, kurie nepasiekė indų, valgis buvo patiekiamas.

Tuo tarpu Eleazaras glėbiais nešė vilnonius apklotus bei drobių atraižas ir krovė tarp kolonų. Nuo žėruojančių anglių kilo keptos mėsos kvapsnis, tarnai vienas per kitą šaudė į krosnį miežinę duoną, kvietines bandas ir kmynais pagardintas išspaudas. Bet tarnaitė, atidariusi vartus, balsu raudojo, o Simono sūnų mokytojas graikas užsiropštė ant stogo ir nebelipo žemyn.

Elgetų džiaugsmas ir tvarka Simoną Kirėnietį taip suerzino, kad jis garsiai sušuko:

– Valgykit ir gerkit, kad pilvai plyštų, o likučius neškitės namo! Bet žinokit, kad aš, Simonas Kirėnietis, jums nei trupinio nedaviau. Šios puotos šeimininkas – Jėzus Nazarietis, kurį nukryžiavo mūsų taryba. Tegul jis palaimina jūsų valgį, idant valgytumėt ir gyventumėt, o ne mirtumėt. Aš pats jo laimint negaliu – taip karti tulžis man graužia gerklę.

Elgetos manė, kad jis juokauja, įdėmiai sužiuro į jį, keli nedrąsiai nusijuokė. Tai dar labiau įsiutino Simoną Kirėnietį ir jis dar garsiau suriko:

– Jėzus Nazarietis, Dievo Sūnus, teikia jums visą šį gėrį, nes jis

prisikėlė ir jo karalystė čia viešpataus tol, kol jis bus tarp mūsų, ateis ir išeis kada panorėjęs net pro užrakintas duris!

Elgetos išsigando ir susižvalgė tarpusavyje, bet drąsiausi iš jų skardžiai nusikvatojo ir ėmė šūkčioti:

– Palaimintas tu, Simonai, tarp Izraelio vyrų! Bet kodėl vaišini mus rūgščiu vynu, nors pats, sprendžiant iš kalbų, su garbiais svečiais geri saldų?

Netverdamas piktumu Simonas Kirėnietis užriko tarnams:

– Atidarykit ir jiems mažuosius ąsočius ir atmieškit didžiausiam inde, idant jie patikėtų, kad Jėzus Nazarietis, Dievo Sūnus, net po mirties stebuklus daro!

Tarnai padarė, ką liepti, bet, gelbėdami, ką dar galėjo išgelbėt, patys puolė gert rungčiomis su elgetom, sykiu ir Eleazaras. Tuo tarpu Simonas Kirėnietis atsinešė indą brangaus citrinžolių tepalo, nudaužė indo kakliuką ir sušuko:

– Šita nešvaros ir pūlių smarvė, musės, aplipusios jums akis ir žaizdas, gadina man kraują! Per gerai aš tą smarvę pažįstu! Rodos, vėl guliu su grandine ant kojos tamsioj vergo būdoj. Pasitepkit galvas šiuo tepalu ir pasitrinkit juo veidą, nes ir valdovai jums pavydėtų šio skvarbaus kvapo!

Jam atidarius nedidelį indą, palaimingas kvapsnis iš tiesų pasklido visame kieme. Eidamas per kiemą, jis nykščiu ėmė tepliot elgetoms plaukus ir apskritai elgėsi tartum netekęs proto – tai kvatojo, tai bjauriai keikėsi. Bet paskui atsidūrė prie godžiai valgančio vaiko, numetė indą, parpuolė prieš jį ant kelių ir visai protingai paliepė:

– Atneškit mano tankias šukas, aš iššukuosiu tam vaikui utėles.

Paėmęs šukas, jis iš tiesų pradėjo šukuoti murziną vaiką ir iš susivėlusios galvos traškint utėles taip patyriai, lyg visą gyvenimą dirbęs tą bjaurų darbą. Utėlių sukandžiota vaiko galva margavo šašais, o Simono šukuojamas jis rėkė, bet taip skubėjo prisikimšt pilvelį, kad nesigynė.

Elgetautojai išsigando ir ėmė vienas kitam šnibždėt:

– Per Jėzų Nazarietį Simonas Kirėnietis išėjo iš galvos. Nieko keista, juk romėnai baisiai jį paniekino, priversdami nešt pikt-

žodžiautojo kryžių. Skubėkim prisivalgyt ir prisigert, imkim, ką jis mums duos, o tada eikim lauk, kad nepareikalautų grąžinti to, ką davė.

O vyresnieji jų sakė:

– Ir anksčiau nutikdavo, kad turtingas vyras pasigėręs įsileisdavo nekviestų duoneliautojų į puotą, bet galop supykdavo ant jų ir pasiusdavo spardyt, kad tie išlietų, ką suvalgę ir išgėrę. Tad skubėkim!

Jie baimingai dairėsi į Simoną Kirėnietį, bet tas įnikęs taip uoliai valė berniukui iš galvos utėles, kad jų kalbų negirdėjo. Paskui jis varu nuvarė vaiką prie tvenkinio, nutraukė skarmalus ir, nepaisydamas jo riksmo, išprausė. Likusiu tepalu ištepė berniukui galvą, krūtinę, kojas, išrinkęs marškinius, apsiaustą ir raudonus batukus, aprengė jį ir pasakė:

– Dabar tu kvepi ir esi aptaisytas kaip valdovo sūnus. Tegul sugurina man nosį, jei tu netinki į jo karalystę.

Išstvarstę Eleazaro dalijamus drabužius, elgetos suskato apžiūriai tykinti vartų link, taikydami progą pasiimt vaiką iš įnirtusio Simono Kirėniečio. Bet tas permanė jų užmačias ir šūktelėjo:

– Dar palūkėkit, Jėzaus Nazariečio sukviesti svečiai!

Jis pašaukė mudu su Zachiejum ir mes padėjom jam atidaryt daugybe spynų užrakintą ir geležiniais lankais apkaltą skrynią. Jis išėmė iš skrynios užantspauduotą odinį maišelį, tekinas parlėkė į kiemą, sulaužė antspaudą ir puolė dalyt sidabrinių į ištiestas elgetų rankas. Vieniems dėjo po drachmą, antriems – po keturias ir kai kurie gavo dešimtį, nes jis dalijo pinigus aklai, nežiūrėdamas, kam kiek duoda.

Elgetos ėmė niurzgėt:

– Kodėl anas gavo tiek daug, o man davė tiek mažai?

Tačiau Simonas Kirėnietis atsakė:

– Kaltinkit Jėzų Nazarietį! Jis ima tai, ko pats nesukaupė, ir pjauna tai, ko nepasėjo.

Ir dar davė tiems, kuriems buvo davęs daugiausia, bet kai pradėjo atiminėt iš tų, kuriems buvo davęs mažiausia, elgetos suprato, kad laikas nešdintis, ir visu būriu spruko pro vartus, sykiu išsivesdami vaiką.

Simonas Kirėnietis nusišluostė suprakaitavusį veidą, nustebęs pažvangino pinigų kapšelį ir tarė:

– Šitaip man dar nebuvo nutikę. Gal tai ženklas ir patarimas, – kapšely liko pusė pinigų, nors ketinau dosniai visus apdalyti.

Aš jį paraginau:

– Kol nevėlu, dėk pinigus į skrynią ir užrakink. Paskui išsišukuok barzdą, kad neapeitum utėlėm, ir liepk tarnams surinkt puotos likučius. Nežinau, kvailai pasielgei ar gudriai, bet esu tikras bent tuo, kad elgetos turėsis sau, ką gavo, ir tikrai ilgam paliks tave ramybėj.

Zachiejus, prisėdęs šalia Eleazaro ant didelio miešimo indo krašto, linksmai nusijuokė ir pašaukė:

– Eikš ir tu, romėne, imk puodelį ir semk! Dar daug liko ant dugno, o tokio brangaus vyno nevalia suraugint.

Gurkštelėjęs vyno, jis sušuko:

– Tebūnie palaiminta vynmedžio dovana vardu to, kuris mirė ir prisikėlė sukurt mums visiems karalystės! Savom akim matėm jį visi trys, o tu, Eleazarai, bent pėdsakus ant akmeninių grindų, todėl turi tikėt mumis, garbesniais vyrais, negu tu – arėjas ir karviaganys!

Jis švelniai apsikabino Eleazaro kaklą, pabučiavo ir tarė:

– Neimk į širdį, nes aš garbesnis tik šiame pasaulyje, bet jo karalystėje tu turbūt žengsi pirma mūsų. Jis pats tvirtino, kad pirmi ten bus paskutiniai, o paskutiniai – pirmi.

Eleazaras išsiveržė iš jo glėbio ir sušuko:

– Jūs visi dvasios pagauti, o labiausiai mano šeimininkas Simonas! Bet ir aš pats apkvaitęs, nes gavau naujus drabužius ir išdalijau kalną gerų ir pinigo vertų daiktų tiems, kurie nieko neturi. Bent jau gėrimas trenkė man į galvą, nes aš nepratęs prie stipraus vyno.

Tačiau Simonas Kirėnietis, čiupnodamas galvą, pasakė:

– Ramybė jums. Visai nusiplūkiau, tad grįšiu į tamsų kambarį miegot. Daug naktų bluosto nesudėjau, budėdamas ir nerimaudamas dėl Jėzaus Nazariečio. Bet jau nurimau ir turbūt pramiegosiu visą šabą.

Jis netvirtom kojom nušlitinėjo į savo kambarį ir mudu su Zachiejum nesekėm iš paskos, nes abu supratom, kad šitokios

būklės jam tikrai derėtų pamiegot. Tačiau Simonas, prisiminęs svetingumo reikalavimus, sugrįžo, kyštelėjo pro duris susivėlusią galvą, pamirksėjo ir tarė:

– Tikiuosi, kad tai tik blogas sapnas, ir žinau, jog tai sapnas, nes pabudęs jūsų čia nepamatysiu. Bet tu, mano sapno Zachiejau, gali nakvoti svečių kambary. Tegul Eleazaras išsimiega ir išsiblaivo, ir tegul eina namo švęsti šabo, iki danguj įsižiebs trys žvaigždės. O tau, romėne, nežinau, ką pasakyti, nes tu tikrai susapnuotas ir daugiau aš tavęs nesutiksiu.

Eleazaras pakluso, nuėjo į kolonų šešėlį ir, virtęs ant žemės, apsigaubė galvą apsiaustu. Likę dviese su Zachiejum, mudu įdėmiai įsižiūrėjom vienas į kitą. Ir jo veidas jau man neatrodė kaip bjauraus nykštuko, nes akys tviskėjo ir skruostai rausvavo nuo vyno kaip visų žmonių.

Jis paklausė manęs, ar žinau ką nors apie Jėzaus mokinius, kuriuos jis pasirinko į pasiuntinius. Pasakiau, ką pats žinojau, ką matė Marija Magdalietė, ir tai, kad aukštutinėje menėje jis keliems mokiniams pasirodė, įėjęs pro užrakintas duris. Pasakiau susitikęs su Tomu ir Jonu ir atvirai pripažinau, kad jie manim netikėjo arba nenorėjo priimt. Galiausiai pridūriau:

– Mano širdis degte dega. Jie manim nepatikės, jei nuėjęs papasakosiu, bet gal tavim patikės, kai pasakysi, kas tau ir mums visiems atsitiko, nes tave jie pažįsta. Gal tada jie pasikliaus manim ir patikės mums savo paslaptį, nes jie tikrai žino daugiau negu mes, be to, išmano misterijas, nors kitiems jų neatskleidžia.

Zachiejus atvirai pasakė:

– Eisiu ir susirasiu juos. Bent jau Matas manim patikės, nes pats buvo muitininkas. Mudu suprasim vienas kitą. Gal jis užtars mane prieš kitus.

– Eik, – tariau aš. – Pats jau nenoriu ir nebegaliu jiems pirštis.

Nusakiau jam, kaip rasti aukštutinę menę, kurioje sutikau Tomą ir Joną. Jis manė žinąs tą namą ir jo šeimininką, bet irgi nepasakė man jo vardo.

– Eik ramus namo ir lauk mano kvietimo, o aš ruošiu tau kelią, – išdidžiai paliepė Zachiejus.

Taigi išsiskyrėm ir aš grįžau į savo būstą, labai stebėdamasis viskuo, kas man atsitiko Simono Kirėniečio namuose.

SEPTINTAS LAIŠKAS

Markas rašo Tulijai.

Toliau rašau tau, Tulija, ir veikiausiai sveikinu tave. Gerasis mokytojas Rode man išugdė supratimą, kad žmogaus atmintis apgauli ir kad galvoje viskas greit susijaukia, susimaišo ir įvykių seka užsimiršta. Tą patį įvykį liudytojai prisimena skirtingai ir apsako skirtingai – kiekvienas prisimena tai, kas patraukia dėmesį. Aš rašau, nes noriu prisiminti pats, kaip ir kokia seka viskas nutiko.

Pradėjau rašyt šabo išvakarėse, kai šventyklos vartai užsitrenkė su tokiu griausmu, kad tas griausmas pasiekė net tolimus slėnius už miesto. Ir šabo dieną neišeinu iš namų ir rašau, nes žydai nori, kad svetimšaliai taip pat gerbtų šabą ir nezujotų gatvėm. Jie patys, apsitaisę šventadieniais apdarais, eina sinagogon melstis ir klausytis šventraščių. Žingsniai, kuriuos galima nužingsniuoti per šabą, suskaityti. Girdėjau, kad šventykloje šventikai aukoja dvigubas aukas, bet šabo pažeidimu tai nelaikoma.

Prieš saulės laidą, dar nepasibaigus šabui, pas mane užėjo šimtininkas Adenabaras. Nenorėdamas patraukti dėmesio, jis atėjo be šalmo, apsisiautęs sirišku apsiaustu ir, liūdnai nusižiovavęs, paklausė manęs:

– Kaip tu laikaisi? Ilgai apie tave negirdėjau, tad ar dar esi sveikas ir gyvas? Nėra liūdnesnės dienos, nei žydų šabas, nes negalim nužygiuoti į pratybas cirke, kad mūsų žygiuotė neįžeistų žydų. Pavaišink mane šlakeliu vyno, nes šabo dieną Antonijaus pilyje vynas užrakinamas. Antraip nusikaušę legionieriai iš dyko buvimo sukels muštynes ar, išėję į miestą, pasius erzint žydus, rodydami jiems kiaulės ausis.

Šeimininkas siras uoliai manim rūpinosi. Dėl mano ramybės ir geros nuotaikos buvo atnešęs man į kambarį ąsotį Galilėjos vyno, kurį pats išgyrė kaip sveikiausios rūšies. Neva jis nelabai muša į galvą ir pilvo nuo jo neskauda. Išlaikomas be sakų, tik reikia išgerti, kol neperrūgo.

Adenabaras godžiai jį išmaukė, nusišluostė lūpas, įdėmiai pasižiūrėjo į mane ir tarė:

– Iš išvaizdos tu taip pasikeitęs, kad nesiskiri nuo sugraikėjusio žydo. Užsiauginai barzdą, pirštai rašaluoti, ir tavo akių žvilgsnis man nepatinka. Kas tau darosi? Ar nenusakomas žydų Dievas suglumino galvą, kaip dažnai nutinka svetimšaliams, kurie atkanka čia apžiūrėti šventyklos, o paskui įninka į tokius dalykus, kokių paprasto žmogaus galva neatlaiko. Tik žydų galvos juos atlaiko, nes jie nuo vaikystės mokomi permanyt savo Dievą ir dvylikamečiai jau tokie išmanūs, kad be tėvų pagalbos laimina duoną ir maldas kalba.

– Mano drauge Adenabarai, – atsakiau aš, – mudu sykiu viską matėm ir patyrėm. Tad prisipažįstu, kad mano galva suglumus, ir net nesigėdiju dėl to.

Bet jis guviai nutraukė mane:

– Verčiau vadink mane romėnišku vardu, nes karštesnis romėnas širdy dar nebuvau. Mano romėniškas vardas – Petronijus. Šituo vardu pasirašau, pasiimdamas atlygį iš legiono kvestoriaus, šituo vardu gaunu raštiškus įsakymus, kai kas nors pakraiglioja vaškuotoj lentelėj. Matai, jau turiu vilčių laimėt visos kohortos vadystę ir būt perkeltas į Galiją, Ispaniją, o gal tiesiai į Romą. Tad stengiuosi taisyklingiau kalbėt lotyniškai ir pratinuos prie savo romėniško vardo.

Jis vėl tiriamai pasižiūrėjo į mane, tarytum vertindamas, ar labai esu suglumęs ir ką gali man sakyt.

– Man esi Adenabaras, – atšoviau. – Neniekinu tavo siriškos kilmės. Jau nebesišalinu net žydų, o stengiuos permanyt jų papročius ir tikėjimą. Tik stebiuosi, kodėl jie nešaukia tavęs į dykumos sargybą ar ten, kur laksto skitų strėlės. Greičiau gyvybę palydėtum ir niekam neskaudėtų galvos dėl to, ką žinai.

– Ką čia mali apie žinojimą? Ar jau visai iš proto išsikraustei, o gal nuo ankstaus ryto geri šį puikų vyną? – švelniai papriekaištavo Adenabaras. – Bet tu teisus – jaučiuos gerokai svarbesnis, nei anksčiau. Nekalbėk man apie dykumą, nes, dykumos apžilpintas, net patyrus vyras ima regėt vaidinius. Jojimas kupranugariu susargdina supimo liga, oženom apsitaisę vyrai ten,

gąsdindami sargybinius, mėto lazdas, kurios virsta gyvatėm. Pakliuvęs į dykumos sargybą, turbūt imčiau mąstyti kitaip, nei įprasta mąstyti kultūringame pasaulyje.

Tiriamai dirsčiodamas į mane, jis su gudria šypsenėle pridūrė:

– Turbūt girdėjai, kad Jeruzalėj dabar ne vieta protingiems žmonėms. Prisimeni tą žemės drebėjimą apyaušriu? Pasak gandų, tada atsivėrė daugybės šventųjų kapai. Brangūs numirėliai prisikėlė ir pasirodė gausybei žydų.

– Aš žinau tik vieną prisikėlusį, – atsakiau. – Ir tu jį žinai. Kad neprasižiotum apie jį, esi gundomas paaukštinimu ir perkėlimu į kitus kraštus. Šimtininko neužčiaupsi taip paprastai, kaip eilinių legionierių.

Adenabaras nutaisė nekaltas akis ir pasakė:

– Visai nesuprantu, ką šneki. Bet ar prisimeni legionierių, vardu Longinas? Jo ietis pasidarė nei šiokia, nei tokia ir per pratybas Longinas ja niekur nepataiko. Sužeidė jam į koją, metama į šieno maišą, išslydo iš delno ir vos nepervėrė manęs, nors stovėjau jam už nugaros. Bet tai iečiai nieko neprikiši. Norėdamas parodyt pavyzdį, pats ją sviedžiau, nes niekas jos neima į rankas. Iš keturiasdešimties žingsnių pataikiau tiesiai į šieno maišą. Visas kitas ietis Longinas puikiai mėto, tik ne savo.

– Turbūt kalbi apie tą, kuria jis pervėrė Dievo Sūnui šoną?

Adenabaras pasipurtė lyg kirmėlių kratydamasis ir paprieštaravo:

– Šiukštu, nevadink to vyro Dievo Sūnum. Tas žodis mane žeidžia. Bet ir legiono budelio rankos apmirusios ir jis net rimbo nebepakelia. Viena ranka prilaikydamas kitą vargiai kąsnį burnon įsideda. Antonijaus pilies gydytojas neranda jokio negalavimo ir įtaria, kad jis apsimeta ligoniu, įsimanęs pirma laiko gauti žemės gabalą ir patogų gyvenimą veteranų mieste. Iki dvidešimties tarnybos metų jam trūksta tik dvejų. Jis buvo nurykščiuotas, nes karo gydytojų patirtis rodo, kad rykštės išgydo visas iš išorės nematomas negalias. Kaip senas legionierius, jis rykščių dilgulį atlaikė, bet rankų pajėgumo neatgavo. Manau, kad jam nustatys sausgėlą. Tai būdinga legionierių negalia.

Mus, vyresniuosius karius, ji kankina dar labiau, nei eilinius, nes, tarnaujant įguloje, sykiais tenka miegot pageloj ant kietos žemės.

Bet, – galop mąsliai paaiškino Adenabaras, – neprisimenu, kad Nazarietis kurį nors iš mūsų prakeikė. Priešingai, nuo kryžiaus jis šaukėsi Tėvo ir prašė atleist mums, nes mes, esą, nežinom, ką darom. Tiesa, tada maniau, kad jis tik kliedi, nes jo tėvo ten nebuvo.

Aš suirzau ir paklausiau:

– Nesuprantu, ką tai turi bendra su Longinu ir legiono budeliu?

– Manding, mes visi baisiai nuogąstaujam dėl Nazariečio, – atsakė Adenabaras. – Jis nebuvo paprastas žmogus. Sužinoję, kad jis prisikėlė, ten buvę kariai nusigando dar labiau, nes, nuobodžiai gyvendami, jie tiki visais gandais. O kuo paikesnis gandas, tuo įtikimesnis. Gana, kad skydas nuo gembės nužvanga nakties tamsybėj, perskilęs ąsotis pasilieja – ir visa įgula, pašokusi ant kojų, šaukiasi dievų pagalbos.

Bet, sako, mieste lygiai sunku ir žydams. Niekas nedrįsta miegot vienas. Vaikai, pasibudę vidury nakties, sako, jog kažkas, palinkęs prie lovos, glosto juos ranka. Kiti tvirtina, kad juos išbudino karšti lašai, pabirę ant veidų, bet, užžiebę lempas, jie nieko neišvysta. Dar sako, kad didžiosios tarybos nariai be perstogės mazgojasi rankas ir pagal griežčiausią Įstatymo raidę atlieka visokias apvalomąsias apeigas, – net ir sadukiejai, kurie, apskritai imant, skrupulingumu nepasižymi. Bet man nieko pikta nenutiko. Net blogų sapnų nesapnuoju. O tu?

– Aš? – atsakiau. – Aš ieškau kelio.

Adenabaras keistai įsibedė į mane. Jis nesivargino miešt pigaus vyno vandeniu ir jau buvo nugėręs pusę ąsočio, bet man atrodė blaivus.

– Kaip girdėjau, – pasakė jis, – kelių daug, ir suvedžiotojų nemažai. Kaip tu, pilietis, rasi kelią, jei patys žydai nežino, koks jis. Baiminuos, kad vartai tau užsitrenks ir tik nosį į juos susiknežinsi.

Tai išgirdęs, aš labai nustebau ir sušukau:

– Tik nesakyk, kad tu, šimtininkas, pažįsti romiuosius ir taip pat ieškai kelio!

Adenabaras garsiai nusikvatojo, pliaukštelėjo delnais per kelius ir suriko:

– Įviliojau tave į kilpą! Nemanyk, kad nežinojau, ką tu pastarosiom dienom veikei. Aš irgi turiu draugų mieste – ir daugiau už tave, atvykėli!

Ir vėl surimtėjęs paaiškino:

– Manau, romėnai daro baisią klaidą, metai po metų šitoj šaly laikydami tą patį legioną. Kitose šalyse galima taip daryt. Legionas susipažįsta su kraštu, kurio tvarką palaiko. Krašto gyventojai susidraugauja su legionieriais ir pamoko juos savų papročių. Pratarnavęs dvidešimt metų, legionierius gauna tenai žemės sklypą, veda tenykštę merginą ir išmoko aplinkinius romėniškų papročių. Bet nei Judėjoje, nei Jeruzalėje šitaip nebūna. Juo ilgiau svetimšalis čia gyvena, juo labiau bijo žydų Dievo, arba priešingai, ima tūžmingai neapkęsti pačių žydų. Nori tikėk, nori ne, o net tarp romėnų vyresniųjų karių, – ypač mažose įgulose, – yra slapčia atsivertusių ir apsipjausčiusių. Bet aš toks nesu, patikėk. Vien iš smalsumo pasirankiojau žinių apie įvairius žydų kelius, – ne šnipinėdamas, tik norėdamas geriau juos perprast, – kad nepakliūčiau jų baugaus Dievo valdžion.

– Prie kryžiaus pats pripažinai jį Dievo Sūnum, – priminiau aš. – Pats ėjai su manim į kapą ir savom akim matei, kad jis prisikėlė, nepalietęs įkapių.

– Tikrai, – sutiko Adenabaras.

Staiga jis taip tėškė žemėn molinį puodelį, kad tas pažiro į druzgus, pašoko ir niršto perkreiptu veidu užriko:

– Tegul bus prakeiktas tas žydų karalius, prakeiktas visas šis raganių miestas, prakeikta šventykla, kurioj net statulos nėra, užtat negali sudaužyt jų Dievo į gabalus! Tikrai keistas daiktas, kad iš vieno žmogaus neįmanu atimt gyvasties! Ir anksčiau nukryžiuodavo nekaltų, bet jie neprisikeldavo ir nešmėklodavo! Nazarietis trikdo karinę drausmę.

Suskardėjo šventyklos trimitai – žydai pradėjo kalbėt vakaro maldą. Pro plonas kambario sienas girdėjos, kaip žlegėdami

užsiveria šventyklos vartai. Žydų šabas pasibaigė. Adenabaras atsiprašė už tai, kad iš pykčio sudaužė vyno puodelį, ir tarė:

– Širstu, nes aš šimtininkas ir turiu būt protingesnis už savo valdinius. Bet turbūt esu prietaringas ir per mažai mokslo ragavęs, jei kankinuos dėl Liongino ieties ir budelio rankų. Ir pats pašoku vidury nakties, išgirdęs kažką nematomą ateinant. Tu slapta prisirinkai žinių, tad patark, kaip man išsivaduot iš žydų burtų.

Aš paklausiau:

– Adenabarai, tu laikai save nusidėjėliu?

Jis nustebęs pasižiūrėjo į mane ir savo ruožtu paklausė:

– O ką tu laikai nusidėjėliu? Stengiaus laikytis karinės drausmės, vykdyt nuostatus ir įsakymus. Aišku, nei vienas nesam šventas, bet, manding, aš ne blogesnis karys ir viršininkas už kitus. Priešingai, ištarnavęs tiek metų, manau, tikrai nusipelniau paaukštinimo.

– Jei taip sakai, – pareiškiau, – tau turbūt nereikia Jėzaus Nazariečio. Girdėjau jį ieškojus ne teisiųjų, bet nusidėjėlių. O jo teismo gali išvengti tardamas: „Dievo Sūnau, pasigailėk manęs, nusidėjėlio."

– Žydų apvalomosios apeigos patikimesnės, – spėjo Adenabaras. – Kitas daiktas būtų, jei galėtum apsiplaut, sudegint vėjyje skirtingų spalvų siūlus ar panašiai. Manau, tu labai klysti dėl Jėzaus Nazariečio. Kiek žinoma, jis ieškojo ne tik Dievo išrinktos tautos – Abraomo vaikų, kaip jie patys vadinasi. Bet savom akim matei, kuo jis baigė. Aš pats tik įsakymą vykdžiau, tad nesu atsakingas dėl jo lemties. Pasauly nebūtų tvarkos ir net kariaut negalėtumėm, jei karys savo galva persvarstytų gautą įsakymą. Juk vienas romėnų karo vadas, – užmiršau jo vardą, – myriop pasmerkė savo sūnų už tai, kad nepakluso įsakymui, pirma laiko su savo kariuomene puldamas, pasiekė puikią pergalę, bet vis dėlto pažeidė karinę drausmę. Bent jau taip mums karių mokykloje dėstė.

– Man pasirodė, – pasakiau aš, – jog jis, Nazarietis, pats norėjo, kad viskas vyktų būtent taip, kaip įvyko, dėl kažkokios mums nesuvokiamos priežasties. Bet veikiai mes ją permany-

sim, nes jo karalystė tebėra žemėje. Štai kodėl Antonijaus pilyje kritinėja skydai, o tu naktimis pabundi nuo nematomo žingsnių. Tai ženklas, kad jis kažko nori taip pat ir iš mūsų, romėnų. Bet tu jo nebijok. Jis pats mokė piktam nesipriešint piktu. Jei kas suduos tau per skruostą, atsuk jam ir antrą, ir kitokių dalykų, kurie prieštarauja visiems protingiems papročiams.

Adenabaras nenustebo tai išgirdęs, o prisipažino:

– Ir man taip pasakojo apie jo mokymą. Todėl manau, kad jis nepavojingas, ir nebijau jo, nors, aišku, nenorėčiau susitikt, jei jis iš tiesų slapčia dūlinėja po miestą. Ko gera, plaukai pasišiauštų, jeigu, ūmai pasirodęs, jis užkalbintų mane. Bet mane tikino, kad neapipjaustytiems jis neapsireiškia, tik savo mokiniams ir moterims, kurios atsekė paskui jį iš Galilėjos.

Jo klastingi žodžiai taip mane sukurstė, kad, užmiršęs atsargumą, išpasakojau regėjęs keistą pavidalą Simono Kirėniečio namuose ir sodininką palaikęs Nazariečiu tą pačią dieną, kurios rytą jis prisikėlė. Adenabaras pagailiai papurtė galvą ir tarė:

– Manding, audringai gyvenai Aleksandrijoje ir turbūt skaitei daugiau, nei galva tvėrė. Šito krašto oras tau netinka. Protingiausiai padarytum, jei tuoj pat iš čia išvyktum. Laimė, aš tavo draugas ir tavęs neįduosiu, jei pažadėsi nusiramint ir suimt save į rankas.

Jo žodžiai mane suerzino ir aš užrikau:

– Man jau gana įtarinėjimų, kad aš romėnų šnipas! Aš pats nieko neįtariu. Antraip manyčiau, jog esi pasiųstas manęs įspėt, kad nesivelčiau į žydų reikalus.

Susigėdęs Adenabaras nusuko akis į šalį, patrynė tarp kelių sudėtus delnus ir prisipažino:

– Tiesą sakant, įgulos vadas užsiminė, kad galėčiau užeit pažiūrėt, kaip laikaisi, nes visai nenori, kad prokonsulo draugas veltųsi į sankirčius su žydais. Pily tvyro nerimas, tad, mano galva, jis norėtų sužinoti, ką tu išsiaiškinai apie dar keistesnį žydų sąmokslą sužlugdyti taiką ir tvarką. Žinoma, jis negali tavęs šnipinėt, nes tu pilietis ir, sako, turi siūlomąjį laišką tokio aukšto asmens, kad nedrįstu jo garsiai įvardyti. Ir nesirengiu niekam perduoti to, ką man kaip draugas pasakei. Daugių dau-

giausia užsiminsiu, kad tu jaudinies, kaip dažnas šiomis dienomis. Bet apie pavidalus ir regėjimus apdairiai nutylėsiu. Jis griežtas žmogus ir tokiais dalykais netiki. Šitaip kalbėdamas, tik apsijuokčiau ir mano paaukštinimas pakibtų ant plauko.

Jis nusibraukė delnu veidą, pasižiūrėjo į lubas ir pridūrė:

– Pagalvojau, kad tavo stogas kiauras, nes pasirodė, kad ant veido kaptelėjo keli lašai. Šitas pigus Galilėjos vynas turbūt stipresnis, nei maniau. Mudu šitaip susitarkim. Tu sutaikyk mane su Nazariečiu, jei jį pagausi ir jei jis tave išklausys. Turbūt supranti, kad man pačiam rangas neleidžia jo vaikytis, bet turiu gaut ramybę.

Jis ėmė kasinėtis, apsižvalgė aplink ir nusistebėjo:

– Juk čia nėra kraujasiurbių? Nebūčiau siūlęs tau šito svečių kambario, jei būčiau žinojęs, kad, vos akimirką čia prisėdus, kūną apninka gyviai.

Šitaip jam gremžiojantis ir pats pajutau niežulį, ir visas kūnas lyg šiurpu nuėjo. Ėmė purtyt drebulys.

– Čia nėra kraujasiurbių, kambarys švarus, – atsakiau. – Rodos, čia kažkas ateina.

Adenabaras skubinai pakilo, susisiautė apsiaustu ir tarė:

– Jei taip, daugiau netrukdysiu tavęs, o eisiu, kur ėjęs. Mudu jau pasikalbėjom, o ir tavo vynas baigiasi.

Bet jis nespėjo pasprukt, nes apačioje pasigirdo šeimininko siro balsas ir laiptų girgždesys. Adenabaras atsitraukė prie sienos ir saugodamasis iškėlė du pirštus. Į kambarį įžengė didžiagalvis Zachiejus ir iš paskos įsitempė apsiaustu apsisiautusį vyrą, taip užsigobusį galvą, kad nesimatė veido.

– Ramybė tau, Zachiejau, – tariau. – Kojos iš kambario nekeldamas, atkakliai laukiau žinios iš tavęs.

– Ir tau ramybė, romėne, – pabrėžtinai išdidžiai pasveikino Zachiejus. Tartum visai užmiršęs, kad, nusikaušęs nuo Simono Kirėniečio vyno, buvo mane apsikabinęs ir bučiavo. Bet vyras, kurį jis atsivedė, pamatęs Adenabarą, atšoko atatupstas ir paklausė:

– Kas jis?

Mano šeimininkas siras, mandagiai atlydėjęs juos iki durų, atsakė:

– Tik šimtininkas iš Antonijaus pilies, nors aukšto rango, bet geras mano draugas. Nebijok jo. Jis supranta žydus, ir nuo jo nesusiteršit labiau, nei nuo manęs ir mano namų, į juos įžengę.

Nepažįstamasis skėlė antausį Zachiejui ir sušuko:

– Vadinas, išdavei mane ir įstūmei į kilpą, tu, piktesnis už Judą Iskarijotą!

Jis apsisuko, bausdamasis sprukt lauk, bet aš užbėgau jam už akių ir sugriebiau tvirtai už rankos, nes, man rodės, neteisinga taip mušt negalėlį Zachieją.

Zachiejus pasitrynė skruostą ir, baikščiai dėbčiodamas į mane ir Adenabarą, patikino:

– Jei būčiau žinojęs, kaip gyvas nebūčiau tavęs čia atvedęs. Romėnas gudresnis, nei maniau. Duok man per kitą skruostą. Aš tikrai nusipelniau.

O Adenabaras, nužvelgęs Zachieją ir jo draugą, tėškė:

– Aš lyg ir pažįstu tave, žyde, iš veido ir prasikaltėlio akių. Kitu atveju romėno šimtininko šitaip baisiai neišsigąstum. Ar tik nesi vienas iš žydo karaliaus draugužių, – to, kurį neseniai prikalėm prie kryžiaus? Ir kalbi kaip galilėjietis.

Zachiejus šoko gint draugo tikindamas:

– Ne, ne, pone šimtininke, tu tikrai klysti! Jis muitininkas ir mokesčių rinkėjas, kaip ir aš. Mes tikri romėnų draugai, kaip visi taiką ir tvarką mylintys Izraelio vaikai.

Bet nepažįstamasis pasakė:

– Neprisiimk nepadarytų nuodėmių, Zachiejau. Nei tu, nei aš nesam romėnų draugai. Tiesa, aš buvau muitininkas, bet gailėjaus dėl savo darbų ir gavau už juos atleidimą.

Aš bemat paleidau jo ranką ir nesmagus pasitryniau lyg ugnies nutvilkytą delną.

– Ramybė tau, – pasakiau. – Man rodos, žinau, kas tu toks, o šimtininko nebijok, jis tau bloga nedarys. Priešingai, nori susitaikyti su tavo Viešpačiu, jei tai galimas dalykas.

Nepažįstamasis atsitiesė, pažvelgė į mane, paskui į Adenabarą ir atsakė:

– Nesigėdiju savo Viešpaties vardo, nes tas, kuris jį atstumia, bus atstumtas jo karalystėje. Aš – Matas, vienas iš tų dvylikos,

kuriuos jis pasirinko, o mirtis man nieko nereiškia, nes jis duos man amžiną gyvenimą savo karalystėj. Jus, romėnus, jis išmes laukan į tamsybes. Ten bus verksmas ir dantų griežimas.

Šito aš dar nebuvau girdėjęs. Todėl nustebęs sušukau:

– Nežinojau, kad jis taip rūsčiai kalbėjo! Bet ramybė tau ir tegul bus palaimintas šis kambarys, nes tu, karaliaus pasiuntinys, įkėlei į jį koją! Sėskis, įsitaisyk ir tu, Zachiejau, ir papasakok mums apie savo Viešpatį, nes degte degu daugiau apie jį sužinot.

Matas atsargiai prisėdo, o Zachiejus iš išgąsčio bemaž įsiglaudė į jo glėbį. Matas rūsčiai dėbtelėjo į Adenabarą ir sviedė:

– Patamsy tavo legionieriai turbūt apsupo namą. Nemaniau, kad romėnas suregs tokią klasčią kilpą.

Adenabaras nusiminė ir karštai išbėrė:

– Galilėjieti Matai, nekaltink mūsų, romėnų, už visas piktybes. Net prokonsulas nenorėjo baust tavo mokytojo, bet patys žydai jį verstinai privertė. Neturiu nieko prieš tave ir tavo karalių, o dėl manęs gali sprukt, kur nori, tik žiūrėk tvarkos sergėtojų. Eik į žydų tarybą, o ne pas mus, pas romėnus.

Man atrodo, Matas susigėdo savo išgąsčio, nes pamatęs, kad niekas negresia ir kad mes į jį nesikėsinam, žydų papratimu pasipūtė ir atrėžė:

– Neičiau pas tave, romėne, bet per daug prisiklausiau apie tave. Nepažindamas Įstatymo nei pranašų, tu, neapipjaustytas, neva ieškai kelio, klaidini paikas moteris ir mus šnipinėji. Tu paveiktas piktosios dvasios arba esi burtininkas, jei net Joną apdūmei ir privertei atsakinėt į klausimus. Atstok nuo mūsų, eik sau ir nesikišk į dalykus, kurių visai neišmanai. Atėjau tau pasakyti, kad daugiau nepersekiotum suglumusių moterų.

Jo prieštarūs žodžiai skaudžiai įžeidė mane. Širdy labai pasibjaurėjau juo, pagavo noras ginčytis, bet turėjau pažvelgt jam į veidą. Jo veidą, akis ir raukšlėtą kaktą ženklino tas nenusakomas ypatumas, išskiriantis jį tarp kitų žmonių kaip karaliaus mokinį. Žinoma, jis viską išmanė ir suprato geriau negu aš. Todėl nuolankiau pasakiau:

– Nesiginčysiu su tavim. Tik pamaniau, kad jo kelias atsiveria visiems, kurie jo ieško kaip vargdieniai ir nuolankiom šir-

dim. Maniau, kad, atkakliai beldžiant, vartai bus atidaryti. Bet paaiškink nors tai, kodėl Simono Kirėniečio namuose jis pats nepasirodė man.

Zachiejus prašomai pažvelgė į Matą, bet tas surūstėjusiu veidu atsakė:

– Mūsų Viešpats ieškojo Izraelio pražuvėlių. Todėl Kafarnaume pašaukė mane nuo muitininko stalo. Aš iš karto atsistojau ir nusekiau iš paskos. Dėl jo palikau namus, turtą ir net šeimą. Zachiejus taip pat buvo vienas iš Izraelio pražuvėlių, o Simonas Kirėnietis – graikiškos sinagogos narys ir panešė jo kryžių. Nesistebėtumėm, jei jis būtų pasirodęs juodviem, bet niekada nepatikėsim, kad jis gali pasirodyt neapipjaustytam romėnui. Užtat apsvarstėm visa tai tarpusavyje. Jeigu negalim tikėt suglumusių moterų regėjimais, tai juo labiau negalim tikėti romėnu. Galbūt tu burtininkas ir kerėtojas ir mūsų žinių sieki dėl savo juodų užmačių. Ar tik nesi tas pats, kuris, pasak neregio elgetos, piktnaudžiaudamas mokytojo vardu, akmenį pavertei sūriu. Lygiai taip tu sugluminai Simoną Kirėnietį ir Zachieją, todėl viskas, kas tau nutiko Simono Kirėniečio namuose, panašu į raganystę, o ne karalystę.

Zachiejus linktelėjo galva ir patvirtino:

– Taip, taip, buvau suglumęs ir prislėgtas po išgirstų naujienų. Jis užkeikė Simoną Kirėnietį, kad šis paregėtų savo tarno Eleazaro vaiduoklį, kai jis dar buvo pakeliui iš laukų, ir sugundė Simoną nugirdyt mus stipriu vynu, užtat visai pametėm galvas. Aš labiau tikiu tavim, Matai, kurį pažįstu, negu romėnu, kurio nepažįstu.

O, pasisukęs į mane, jis toliau kalbėjo:

– Ir Simonas Kirėnietis persigalvojo ir daugiau nenori apie tave girdėt, nes tu nesi iš Izraelio pražuvėlių. Jis nelinki tau pikta, nors savo burtais pridarei jam nemažų nuostolių. Suvedžiotojų išties per daug, tad bus geriau, jei daugiau jam į draugus nesipirši.

Man rodos, Matas pamatė, kad nusiminiau, ir įvertino mano nuolankumą, kai tylomis nusigręžiau norėdamas nuslėpti ašaras, nes atlyžęs tarė:

– Suprask ir mus, romėne. Neieškau tavy piktų paskatų, o stengiuos viską versti į gera. Gal ir nesi kerėtojas, o tik stipri pikta dvasia tave apsėdus ir privertė neteisėtai pasinaudoti nukryžiuoto mokytojo vardu, nors tu jo nepažįsti ir nežinai jo karalystės paslapties. Griežtai įspėju tave, nes tik mums, savo išrinktiesiems, jis suteikė valdžią ir galią jo vardu gydyt ligonius ir išvarinėt piktas dvasias. Sutinku, mes neatlaikėm išmėginimo, mūsų tikėjimas buvo silpnas, todėl netekom galios, bet žinom, kad ją atgausim. Laukdami jo karalystės, galim tik budėt ir melstis.

Priekaištingai žvelgdamas į mane, jis pakėlė rankas ir aš pajutau galią, nors pats sakė ją praradęs. Jis stovėjo atstu ir manęs nepalietė, tačiau pajutau lyg tvirtą rankos spustelėjimą.

– Lenkdamasis tavęs ir tavo klystkelio, – tarė jis, – turiu pasiremt jo paties žodžiais. Jis iš anksto mus persergėjo sakydamas: „Neduokite šventenybių šunims." Jis atėjo ne paneigti Įstatymo ir pranašysčių, o jų išpildyti. Mums jis draudė eiti pas pagonis ir net į Samarijos miestus. Tad kaip galim jo kelią ir tiesą atvert tau, romėnui?

Aš net neįsižeidžiau, nors jis šiurkščiai, kaip žydai papratę, mane, pilietį, pavadino šunimi. Buvau taip nusiminęs, kad rėžiau:

– Maniau jį visai kitaip kalbėjus, bet turiu tavim patikėti, nes jis pašaukė tave į pasiuntinius. Galiu būt tik šuo, bet ir šunį šeimininkas pakenčia namuose, ir šuo klauso šeimininko balso ir vykdo jo paliepimus. Priešingai, nei tu manai, aš pažįstu jūsų šventraščius. Leisk man remtis Izraelio karalium, kuris sakė, kad verčiau būt gyvu šunim, negu negyvu liūtu. Nejau nepriléisi manęs, gyvo šuns, prie karalystės vartų?

Ligi tol tylėjęs, Adenabaras, netikėdamas savo ausim, pašoko, sulenkė pirštą ragu ir sušuko:

– Nejau taip smarkiai pamišai, pilieti, kad kauliji šuns vietos prie žydų karaliaus vartų? Tave čia tikrai užkerėjo ir apdūmė akis, o to, kur prisikėlė, slaptas mokymas baugesnis, negu aš maniau.

Zachiejus prisišliejo prie Mato, bet Adenabaras net neketino

jų liest. Priešingai, jis nurimo, maldaujamai iškėlė rankas ir paaiškino:

– Aš karys ir šimtininkas ir tyčiomis jūsų Viešpačiui nenusižengiau, nes jo nukryžiavimą prižiūrėjau vykdydamas įsakymą. Vis dėlto sutaikyk mane su savo Viešpačiu ir aš, žydų papročiu, nuolaidžiai nusimazgosiu rankas, sudeginsiu senus drabužius, prigremšiu raugo iš sienų plyšių, – kad ir ką tu sugalvosi, kad apsivalyčiau. Nenoriu kirstis su tavo Viešpačiu ir anaiptol nesiveržiu į jo karalystę, o verčiau ramus eisiu savo keliais.

Man pasirodė, kad Matas nudžiugo supratęs, kad jam ir kitiems Jėzaus mokiniams nebėra ko bijoti romėnų, – bent jau Adenabaras juos apsaugos, nes pasakė:

– Girdėjau, kad dar ant kryžiaus jis atleido romėnams, nes jūs nežinojot, ką darėt. Pats ten nebuvau, bet dėl manęs eik sau ramybėje.

Adenabaras karštai patikino:

– Taip, taip, turbūt nežinojau, ką darau, bet ir žinodamas, kaip karys, nieko pakeist negalėjau. Tad savo žodžiais nuritinai man nuo širdies akmenį ir manau, kad tavo Viešpats taip pat su manim nesipyks.

Bet Matas vėl atsisuko į mane, nusišluostė akis ir slopiu balsu tarė:

– Nežinau, ką apie tave manyt. Tavo nuolankumas liudija už tave ir tu kalbi ne taip, kaip kalba piktos dvasios.

Jis aistriai iškėlė rankas ir, draskomas prieštaros, pareiškė:

– Bet nieku būdu negaliu pripažint tavęs broliu, nes tu pagonis, romėnas, valgai nešvariai. Būtum bent perkrikštas, nes apsiausto kutai tavęs nepavers Izraelio vaiku.

Ir Zachiejus, pliaukštelėjęs sau delnu į liesą krūtinę, patikino:

– Ne, ne, jis ne Izraelio pražuvėlis, kaip aš. Mane Abraomo vaiku pripažino jis pats, o šitas vyras neapipjaustytas. Kaip jis paklius į Abraomo prieglobstį?

Aš jam priminiau:

– Dar vakar šnekėjai kitaip, net apsikabinęs buvai ir bučiavai kaip brolį.

Bet, tai sakydamas, aš puikiai vokiau, kad tie du žydai tvirtai

kliaujasi sandora su Izraelio Dievu ir visus kitus stumia anapus tos sandoros. Ir Zachiejus man subjuro, nes ir jis pasakė:

– Buvau pavargęs kely ir dar kaip nesavas dėl Jeruzalės įvykių. Be to, sugundei mane prisigert stipraus vyno. Nežinojau, ką darau, o dabar jau žinau geriau.

Adenabaras dygiai pasakė:

– Tavo vietoj man jau būtų gana. Jau gavai – ir per vieną, ir per kitą skruostą, ir kuo daugiau kraipysi galvą, tuo daugiau gausi. Mesk savo užgaidą ir pagaliau patikėk, kad jų karalius ne dėl tavęs prisikėlė.

Bet ir netekęs vilties, aš neatstojau:

– Galva mano ir darysiu su ja, ką norėsiu. Tik imperatorius turi valdžią kalaviju ją nukirsdint. Eik ramybėje, Adenabarai, jau nėra ko bijot.

Bet Adenabaras paprieštaravo:

– Nenorėčiau palikti tavęs begalio su šitais dviem.

Tada Zachiejus trūktelėjo už rankos Matą ir tarė:

– Ne, ne, mes išeinam. Judu, romėnai, likit, nes mes einam skirtingais keliais.

Bet aš jų neišleidau. Išlydėjau Adenabarą, nepaisydamas jo persergėjimų, sugrįžau ir nusižeminęs parpuoliau ant kelių prieš žiaurųjį muitininką ir paprašiau:

– Pasigailėk manęs, jo pašauktasis ir išrinktasis! Kuo ypatingas tavo mokymas, kad rodai prielankumą tiktai savo broliams? Juk šitaip elgiamės mes, romėnai! Jo mokymą aš laikiau pagailiu, bet tavo širdis akmeninė, jei taip mane atstumi. Nuo gausaus stalo turtuolis likučius nužeria šunims, nors ir niekina juos. Tad pamokyk mane!

Adenabarui išėjus, Matas nurimo. Pavargęs priešintis, jis vėl atsisėdo, užsidengė delnais veidą ir aš staiga suvokiau, kad jis kenčia labiau už mane. Jis ėmė kalbėt kitokiu balsu ir tarė:

– Suprask ir nekaltink manęs žiaurumu. Tu daužai man širdį, kuri jau ir taip sudaužyta. Juk mes kaip avys, išblaškytos vilkų gaujos. Bėdos ištikti, kliaujamės vienas kitu, bet iš tiesų esam paklydę nuo tol, kai praradome Viešpatį. Ak, romėne, kam mane kankini! Mums nieko kita neliko, kaip tik tvirtai ginti tai, ką

dar turim. Tarp savęs mes taip pat ginčijamės ir žodžiais žaizdojame vienas kitą, nes Petras sako viena, o Jonas – kita, mat dar ne visi mes tikim ir suvokiam, kad jis prisikėlė. Tu veržiesi pas mus avinėlio kailiu, bet iš kur mes galim žinot, ar iš tiesų nesi vilkas? Nuo erškėčių vynuogių niekas neskina. Ar galim ką gera manyt apie romėną?

Matas grąžė rankas ir liejo širdį:

– Jis liepė mums mylėti priešus ir melstis už persekiotojus, bet ar žmogus tai gali? Ir dar jis sakė: „Jeigu tavo dešinioji akis skatina tave nusidėti, išlupk ją ir mesk šalin. Jeigu tavo dešinioji ranka skatina tave nusidėti, nukirsk ją ir mesk šalin." Kol jis buvo tarp mūsų, tikėjom juo, bet, jam išėjus, galia mus apleido ir mes paklydom. Kaip atskirsim teisų nuo neteisaus, jei patys dar nesusivokę!

– Bet, – neviltingai tarstelėjau aš, – jis turbūt išmokė jus teisingai melstis, sudarė su jumis sandorą, parodė prie jo vedančią misteriją, nes buvo ne tik žmogus.

Sunerimęs Zachiejus paplekšnojo Matui petį ir įspėjo:

– Matai, jis jau smalsauja paslapčių, kurių net aš nepermanau. Iš pažiūros atrodo nekaltas, o vis dėlto jis gudrus. Ir mane jis nugirdė, ketindamas išpešt paslaptis, kurias patikėjo Mesijas, kai lankėsi mano namuose.

Bet Matas nesupyko. Priešingai, lyg ir nusiramino ir apmąstė mano žodžius. O po valandėlės pareiškė:

– Tu teisus, svetimšali. Jis išmokė mus teisingai melstis ir patvirtino sandorą su mumis. Bet negaliu tavęs mokyti to, ką jis perdavė tik mums.

Atrodė, kad jis atlyžo ir visas persiėmė švelnumo. Šypsodamas kaip vaikas, jis sudėjo delnus ir tarė:

– Jis pats geriausiai žinojo, kodėl kurį pašaukė. Turbūt kiekviename iš mūsų jis pamatė tai, ko reikia jo karalystės statybai, nors tada aš to nesupratau. Sekdami paskui jį, mes pavydėjom jo vienas kitam, ginčijomės dėl jo pamokymų ir vis prašėm jo geriau paaiškint, ką pasakė. Lig šiol nesuvokiu, kodėl į artimiausius jis išsirinko kaip tik Petrą, Jokūbą ir jaunąjį Joną ir mokė juos tokių dalykų, kurių nesakė kitiem, nusivedė ant kalno ir

parodė tai, ko kiti negavo pamatyt. Taip pat nesuprantu, kodėl jis išsirinko Judą Iskarijotą ir atidavė jam mūsų pinigų kapšelį, bet tikriausiai turėjo savų priežasčių.

Stipriai suglaudęs delnus, jis kaip vaikas įsibedė prieš save ir paaiškino:

– Aš muitininkas, tad moku skaityt ir rašyt dar ir graikiškai, atlikt sudėtingus skaičiavimus, naudotis visokiais matais ir svarmenimis. Negaliu mintyse tiksliai nematuot ir nesvert visų žodžių ir įvykių. Naujų matmenų neturiu, tad naudojuos senuoju. O senasis – tai Mozės, pranašų ir šventų Raštų matas, kuriuo pagonio niekas neišmatuos. Ne, ir aš negaliu, kad ir kaip stengčiausi. Bet nerimastis man graužia širdį, nes turėdamas kaip tik tai, už ką jis mane išsirinko, aš ypač gerai įsiminiau jo žodžius: „Kokiu saiku seikėjate, tokiu ir jums bus atseikėta." Numanau, kad jis pats davė mums naują matą, tik dar nesuprantu, kokį. Todėl vis grįžtu prie senų matmenų, kurių esu mokytas nuo vaikystės.

Tie žodžiai smigo man į širdį ir aš prisiminiau gerąjį Rodo mokytoją, kuris mane įtikino, kad visa ko matas yra žmogus. Todėl ydos, silpnumas ir klaidos iki šiol man buvo vienintelis matas, kuriuo matavau gyvenimą ir pasaulio įvykius. Tą įsidėjęs galvon, aš tapau pakantus kitų silpnybėms lygiai kaip savoms ir širdyje nei vieno griežtai neteisiu. Žmogus siekia gėrio, bet iki galo jo įdiegti, vadinasi, ir grožio iki galo įkūnyt, jis negali, nes yra tiktai žmogus. Šitas suvokimas mane nuliūdino, bet, antra vertus, padėjo suprast patį save ir aš galų gale nusprendžiau pasitenkint nuosaikiu vidurio keliu, nes pastebėjau, kad perdėtas stoikų reiklumas diegiant gėrį yra lygiai nelengvas kaip pernelyg agnus malonumų pomėgis. Tiesa, per savo karštumą niekaip negaliu įstot į vidurio kelią, o sverdinėju iš vienos pusės į kitą. Vis dėlto manau, kad vidurio kelias geriausiai atitinka žmogaus matą.

Bet aš žaibiškai sučiuopiau Mato žodžius ir suvokiau, kad Jėzus Nazarietis pasauliui iš tiesų davė naują matą. Būdamas žmogus ir Dievo Sūnus, jis keliavo per pasaulį ir po mirties sugrįžo įrodyt savo dieviškos kilmės. Jei naują matą būtų davęs

žmogus, tai būtų tik dar vienas žmogiškas matas – svarstytinas ir vertintinas – o jo matas protu nesuvokiamas ir neginčijamas, bet vienintelis tikras, kurį perėmęs žmogus gali išsigelbėt.

Bet koks tas naujas matas? Iš kur aš galėjau jį žinot, jei jo paties pasirinkti pasiuntiniai dar tik numanė naują matą. Ar jis skirtas tik žydams, kurie vadina save Dievo išrinktąja tauta ir šitaip išskiria save iš visų kitų tautų? Betgi patys žydai atstūmė karalių.

Atrodė, kad Matas perskaitė mano mintis, nes pasakė:

– Grabinėjam tamsumoj tarp sena ir nauja ir dar nepermanom, kokia jo karalystė. Manėm, kad dvylika mūsų jis išsirinko dvylikai Izraelio giminių valdyti, nes per Mesiją Izraelis užvaldys visas pasaulio tautas. Juk mes negalime atsižadėti savo pranašų ir šventraščių! Šita prieštara mums pernelyg baugi ir mes nesuprantam. Apvalydamas šventyklą, jis pavadino ją savo Tėvo namais. Bet ar mes galime atmesti sandorą, kurią Dievas sudarė su Abraomu ir Moze? Juk tada žlugtų visas Izraelis. Užtat neturim teisės atvert jo kelio pašaliečiams ir pagonims. Tai lygiai tas pats, kaip valgyti nešvarų. Eik šalin, šėtone!

O Zachiejus pasakė:

– Tarnavau kurį laiką romėnams ir juos pažinau. Todėl išsilaisvinęs išgyvenau palaimą. Džiaugiaus po klydinėjimų sugrįžęs į Abraomo prieglobstį. Tu daugiau negundyk mūsų. Mums gana kančių ir dėl kitų dalykų.

Bet žvelgiant į jo luošą kūną ir matant jo pasipūtimą mano puikybė pabudo ir aš atšoviau:

– Tegul bus, kaip jūs norit. Nusižeminau prieš jus iki šuns. Dabar suprantu, kad jus abu kamuoja žydiškas godumas. Šykštaujat kitiems visko, nors patys dar nesuvokiat, kas atsitiko. Ir aš nesuvokiu. Bet jeigu Dievas gimė žemėje žmogum, kentėjo ir mirė kaip žmogus, o paskui prisikėlė, tai, man rodos, liečia visus pasaulio žmones, ne vien tik jus, žydus. Todėl aš nesiliausiu tyrinėjęs jo mįslės ir jo ieškojęs, jei ne su jumis, tai pats sau vienas. Eikit ramybėje.

Matas atsistojo ir Zachiejus, piktai dėbčiodamas, į jį įsikirto. Tačiau Matas nepyko. Šluostydamas delnu kaktą, jis tarė:

– Tavo mintis tokia paika, kad aš jos nesuprantu. Ir tikrai nesuvokiu, kaip tai galėtų įvykt. Ar gali Izraelio Dievo valdžia pasiekti visas tautas, kad daugiau niekas nekęstų amžinų kančių? Ne, ne! Gyvas būdamas jis pats sakė, kad daug yra pašauktųjų, bet mažai išrinktųjų.

Jis ėmė smarkiai braukyti veidą ir kūną tartum graibydamas voratinklius ir sušuko:

– Ne, ne, tai klaidinimas ir apsėdimas! Jis pats įspėjo mus ir pasakė, kad anaiptol ne visi, kurie pripažįsta jį kaip Viešpatį, paklius į karalystę. Jo paties žodžius prisimenu tikrai tiksliai: „Daugelis man sakys anai dienai atėjus: „Viešpatie, Viešpatie, ar tavo vardu mes nepranašavome, neišvarinėjom demonų tavo vardu, argi nedarėme daugybės stebuklų tavo vardu." Tuomet jiems pareikšiu: „Aš niekuomet jūsų nepažinojau. Šalin nuo manęs, jūs nedorėliai!" Šitie jo žodžiai tave pasmerks, kad ir ko pasieksi, burtams vartodamas jo vardą. Tik sau pakenksi, dievaži, ne mums, kuriuos jis pažino ir pažįsta.

Po šių Mato žodžių mane ėmė krėst drebulys, nes prisiminiau, kaip, kelyje sutikęs neregį, išmėginau jo vardo galią ir neregio delne akmuo pavirto sūriu. Bet aš taip dariau be jokių kėslų. Todėl tikėjau, kad Jėzus Nazarietis man atleis, net jei neatleis jo mokiniai. Bet dabar supratau neturįs teisės piktnaudžiauti jo vardo galia, nes nepažinau jo taip, kaip jo išrinktieji.

Todėl paklusau ir neprieštaravau:

– Sutinku, per mažai jį pažįstu. Ir neturiu teisės naudotis jo vardu. Bet dabar turiu daug ką permąstyt, o Jėzus Nazarietis, matyt, nėra toks švelnus ir gailiaširdis, kaip maniau, jei reikalauja išsilupti akį ar nusikirst ranką, kad galėčiau sekt paskui jį. Ar tikrai gerai jį supratai?

Matas tiesiai neatsakė, o paaiškino:

– Nemanau, kad mano Viešpats iš tavęs ko nors reikalauja, nes esi pašalietis ir pasmerktas amžinoms kančioms. Netikiu, kad tau atsiras vietos jo karalystėje, jei, pirmiau nepripažinęs Abraomo, Izaoko bei Jokūbo Dievo ir Įstatymo, leisiesi ieškot jo kelio.

Rimtai apsvarsčiau tuos žodžius, nors jis su Zachiejum jau žengė per slenkstį. Aš neviltingai sušukau:

– O kad galėčiau patikėt tavim, žmogau! Juk net Romoj pasitaiko, kad pilietis iš meilės turtingo žydo dukteriai apsipjausto ir pasiduoda jūsų jungui! Bet manau, kad Jėzaus Nazariečio kelias vertesnis už gražiausią moterį ir didžiausią kraitį. Dėl jo karalystės aš visa ką padaryčiau, bet kažkas many priešinas ir tavim netiki. Pats prisipažįsti grįžtąs prie senojo mato, nes dar nepermanei jo duoto naujo.

Bet jis susisupo apsiaustu, apsigobė galvą ir išėjo pro duris, išsivesdamas ir Zachiejų, tamsoj nulipo laiptais, ir nei vienas nepalinkėjo man ramybės. Jiems išėjus, kritau ant lovos, tokios baisios nuoliūdos prislėgtas, kad troškau būt miręs. Spausdamas galvą delnais, klausinėjau savęs, kas aš toks ir kaip atsidūriau tokioj padėty. Pamaniau, kad turėčiau palikt tą pamėklišką miestą, kur viskas vyksta kitaip nei visur ir kurį valdo nenusakomas Dievas. Manęs, romėno, čia visi šalinasi ir visi mane atstumia. Jėzaus Nazariečio nepermanoma karalystė – ne man. Susidėjęs daiktus ir nukakęs į romėniškąją Cezarėją, linksminčiausi teatre ir cirke, eičiau lenktynių lažybų, smaginčiausi sau lig soties.

Tokių minčių apniktas kaip gyvą išvydau save po daugelio metų. Regėjau save iš šalies. Mačiau tuklų kūną, paburkusį veidą. Nuplikusį ir be dantų, tūkstantąjį kartą atkakliai tralialiuojantį vieną ir tą patį. Vynu sulaistytais ir apvemtais marškiniais, apsuptą fleitininkų ir gatvės mergšių, bergždžiai mėginančių sužadint atbukusias mano jusles. Tokia ateitis manęs laukia, jei atsižadėsiu ir vėl imsiu ieškot vidurio kelio. O paskui mirties laužo liepsnos, pelenai ir šešėlis.

Nemaištavau prieš tokį vaizdą, nors buvo bjauresnis ir atgrasesnis, nei mano filosofijos sukurtas. Galėjau susitaikyt su tokiu vaizdu, bet man jis nepatiko. Man buvo nubrėžta ir kita kryptis. Ta kryptimi iš Aleksandrijos aš atkakau į Jopę, o iš ten prie nukryžiuotųjų kalvos Jeruzalėj ir tuščio kapo. Šitos tiesos man niekas nenuneigs. Pamaži grįžo suvokimas, kad visa tai man nutiko ne šiaip sau, o aš savaip liudiju kažkokius pasaulio neregėtus įvykius.

Jam prisikėlus, karalystė tebėra žemėje. Nepaguodžiamo vienumo užniktam vaiduokliško miesto tamsybėj man pasiro-

dė, kad jo karalystė visai šalia, – trūksta tik prisilietimo, tiktai žingsnio, tik dvasios virpulio. Apėmė magi pagunda pašaukt Jėzų Nazarietį, Dievo Sūnų, bet, atstumtas šalin, nedrįsau dar kartą pasinaudoti galingu jo vardu.

Vis dėlto man kai kas nušvito ir naujoji įžvalga mane taip apstulbino, kad atsisėdau lovoje. Jeigu jo mokiniai manęs neatstumtų, o priimtų mane į savo tarpą, mokytų ir visaip įtikinėtų jo stebuklais ir prisikėlimu, tada tikrai suabejočiau ir uždavinėčiau jiems suktus klausimus, skatindamas prasitart apie prieštaras. O šiurkštus jų priešgynumas akina mane dar tvirčiau tikėti karalystės tikrumu, Jėzaus Nazariečio prisikėlimu ir pačiais neįtikimiausiais dalykais aš jau neabejoju, bet pripažįstu juos. Iš karto gavę per daug, mokiniai negali visko susyk sučiuopt. Palyginti su jais, aš gavau nedaug, tik trupinėlį, bet tuo, ką gavau, įtikėjau, o gyvenimas ir filosofija subrandino mane perimt naują matą, nes žmogaus matas manęs jau netenkina, o ir žydų papročių bei Įstatymo jungas manęs nekausto prie seno mato.

Tą akimirką sudegė paskutinis alyvos lašas lempoje, plykstelėjo mėlyna liepsna, užgeso ir pasklido degėsio tvaikas. Bet neišsigandau tamsos nei dėl savo vienumo, kaip retsykiais nutinka, staiga užgesus lempai. Mane supo tamsa, bet užsimerkęs aš pajutau širdies šviesumą, kokio dar niekad nebuvau patyręs. Rodės, kad įgijau kitas akis. Tos akys matė skaisčią šviesą, nors tos, kurias užmerkė vokai, regėjo tik juodumą. Prisiminiau savo sutiktą sodininką ir atminty sugaudė jo žodžiai: „Pažįstu savuosius ir savieji mane pažįsta."

Ir užsimerkęs, virpulio krečiamas, aš nuolankiai tariau:

– Nedrįstu sakyt, jog pažįstu tave, bet iš visos širdies trokštu tave pažint ir tikiuos, kad tu mane pažinsi ir neatstumsi nuo savęs.

Ištarus šiuos žodžius mane užliejo ramybė ir paprastas suvokimas, kad viskas vyksta taip, kaip turi vykti, ir kad nekantrumu aš nieko nelaimėsiu. Turiu susitaikyti ir laukti. Laikas man sustojo ir rodės, kad sykiu sustojus laukia visa žemė.

Iš šitos dvasios pagavos aš atitokau tik pajutęs ranką ant peties. Krūptelėjęs atsimerkiau. Tebesėdėjau ant lovos krašto, bet

negirdomis į kambarį įėjo šeimininkas siras su lempa rankoje ir palietė man petį.

Jis pastatė lempą šalimais, pritūpė priešais, susirūpinęs papurtė galvą, peštelėjo barzdą, pasičiupinėjo savo auskarą ir galų gale paklausė:

– Kas tau daros? Gal sergi? Ko burbi pats sau vienas tamsumoj? Tai negeras požymis, tad gal čia apsilankę žydai tave užkerėjo ir tu jau nesi toks, koks buvai?

Tik jo nerimastingi žodžiai galutinai sugrąžino mane į tikrovę ir kambarį, kuriame buvau. Bet jo atsiradimas manęs nenuliūdino. Priešingai, pratrūkęs linksmu juoku, paplekšnojau delnu jam pakaušį ir patikinau:

– Dievaži, nesergu, o esu sveikesnis nei visada, nes pagaliau supratau, kad paprastas gyvenimas geresnis, negu sudėtingas. Manęs jau nekankina įkyrios mintys, ir čia buvę žydai paliko mane ramybėje ir nenori turėt su manim ničnieko bendra. Tad nesibaimink, nes aš jau atsigavau.

Pamatęs, kad iš tiesų pralinksmėjau, Karantas nurimo. Užtat jis pasiskundė:

– Tas mažiukas užkeikė man slenkstį, juodu abu mano namuose pasėjo nerimą, todėl vaikai per miegus verkia, o kai pats pradėjau migdytis, ant veido pabiro lietaus lašai. Todėl atėjau pažiūrėti, kaip laikais, ir atnešiau tau kitą lempą, kad nebijotum vienas tamsoje.

Patikinau jį, kad nėmaž nebijau tamsos, ir pridūriau:

– Turbūt daugiau niekuomet nebijosiu tamsos ir nebūsiu vičvienas. Šis pasaulis užgaidus ir aš daugiau nebesistengsiu jo suvokt protu. Buvau baisaus liūdesio užniktas ir užgesęs kaip ta lempa, kurioj pasibaigė alyva, bet širdyje pratrūko džiaugsmas. Negaliu suvaldyt džiugulio, todėl man knieti trūktelėt tau už barzdos, kad ir tu pralinksmėtum.

Bet Karantas man pasiūlė:

– Tai pasistatyk namą, pasisodink medžių, vesk moterį, sugyvenkit abu vaikų, tada džiaugsmas bus pats tikriausias. Tik tada pajusi, kad gyveni.

– Viskam savas laikas, – atsakiau, – turbūt dar neišmušė valanda tam, ką siūlai.

Nenorėjau jo įžeist šnekom apie Jėzų Nazarietį. Pajutau, kad man žarna žarną ryja, nes rašant valgis netraukė. Tai jį pradžiugino užvis labiausiai, tad, šeimynai miegant, nulipom laiptais žemyn, pasiėmėm duonos, alyvuogių, salotų, drauge pavalgėm ir išgėrėm tiek vyno, kad Karantas pasiuto krizent.

AŠTUNTAS LAIŠKAS

Markas rašo Tulijai.

Paprasto gyvenimo džiaugsmas mano širdy tebetvyro. Manding, tai išsilaisvinimo džiaugsmas, nes jau nebekamuoju savęs bergždžiom mintim nei smalsiu pavydu, kad kitiems nutinka tokių dalykų, su kuriais aš neturiu nieko bendra.

Baigęs rašyti, išėjau pasivaikščiot Jeruzalės gatvėm, pasižiūrinėjau, kaip dirba varkaliai, audėjai ir puodžiai. Liepiau vedliui parodyti man Chasmonėjų rūmus, užkopiau į Erodo pastatydintų rūmų bokštus, taip pat senąjį bokštą, kuriame dabar gyvena tik šikšnosparniai. Ir šventyklos kieme apsilankiau, pabuvau forume ir už miesto išėjau pažiūrėti, kaip atrodo Jeruzalė nuo kalno atšlaitės. Viskas šiam mieste tęsias taip, lyg nieko nebūtų nutikę. Atrodo, kad dauguma miesto gyventojų per savaitę užmiršo Jėzų Nazarietį ir jo baisią mirtį ir labai dėl jo nesigraužia.

Išvargino mane šis žydų miestas, – jo papročiai man svetimi ir net jų nepaprastos šlovės šventykloj aš nieko ypatinga nebepamačiau. Juk iš tikrųjų visi didmiesčiai panašūs vienas į kitą. Skiriasi tik žmonių papročiai. Ir garsios šventyklos viena į kitą panašios, nors aukojimai ir apeigos skiriasi. Jos tik skirtingai renka pinigus. Žydai savo šventyklos kieme pardavinėja dailias dėželes su šventais sakiniais iš Rašto, kurias rišasi ant rankų ir kaktų, bet man tai labai primena Efeso Artemidės šventyklos prekybą statulėlėm ir stebuklingais talismanais.

Kitos dienos pavakarėj pargrįžtant temstančia gatvele mane jau iš tolo pamatė šeimininkas siras Karantas ir puolė pasitikt tarytum laukęs. Gudriai šypsodamas, jis pasitrynė delnus ir tarė:

– Tavęs klausinėjo ir laukia sugrįžtant.

Džiugiai nustebęs, aš pasmalsavau:

– Kas laukia? Šiame mieste aš neturiu draugų. Ko tu toks paslaptingas?

Netverdamas savy, Karantas pratrūko juoku ir sušuko:

– Ak, kaip džiugu, kad visais atžvilgiais vėl esi sveikas ir gy-

veni kaip žmogus! Neklausinėju, kur išeini ir iš kur pareini, bet, baimindamasis piktų kalbų, paslėpiau ją tavo kambary. Padoriai sėdi tenai ant grindų, kojas užsidengusi apsiaustu. Aišku, galėtum susirasti ir geresnę, bet dėl skonio nesiginčijama. Šita dailaus veido ir bent gražių akių.

Iš jo šnekų spėjau, kad manęs laukia kažkokia moteris, bet neturėjau supratimo, kas ji. Spėriai užkopiau į svečių kambarį, bet moteris man pasirodė nematyta, nors, kai įėjau, nuolankiai atsidengė veidą ir pažvelgė kaip į pažįstamą. Buvau ją matęs tik tamsumoje ir vien iš balso pažinau, kada prabilo:

– Gal ir negerai padariau, kad įsibroviau pas tave, ir nenorėčiau tau užtraukti negarbės, jeigu saugai gerą vardą. Tokiai moteriai, kaip aš, nedera dieną pažint vyro, kurį kalbino nakčia, bet atėjau pasakyt to, kas tave turbūt nustebins.

Aš atsakiau:

– Marija Beretiete, aš pažįstu tave, bet nenumaniau, kad tavo veidas toks dailus ir akys tokios skaisčios. Nesaugau savo gero vardo. Priešingai, džiaugiuos, kad atėjai, nors nesuprantu, kaip mane radai.

Ji paprašė:

– Nekalbėk apie mano veidą ir akis, nes tai man prakeiksmas. Bet šitas miestas mažesnis, negu tu įsivaizduoji. Dažnas jau žino tave ir tavo atkaklų domėjimąsi tuo, kuo tau domėtis nederėtų. Vadinasi, susiradai vandens ąsočiu nešiną vyrą, bet jis tau nepadėjo, kaip tikėjais?

Spėjau, kad ji atėjo atlygio už patarimą, ir iš karto atsakiau:

– Taip, taip, tikrai, aš tau skolingas.

Ji greit papurtė galvą ir paprieštaravo:

– Ne, ne, tu man visai neskolingas. Priešingai, aš tau skolinga, todėl nekviesta pas tave atėjau.

Pažvelgiau į ją, iš tiesų nenuvokdamas, ką ji sumanė ir ko iš manęs nori. Pažiūrėti ji atrodė jaunesnė, nei maniau, apvalaus ir dailaus žydiško veido, iš kurio nieku gyvu negalėjai permanyt jos amato.

Norėdamas atkreipti mano dėmesį, prie durų Karantas supratingai kostelėjo į delną, mat, smalsus kaip šarka, atsekė man iš paskos.

– Vakarienė paruošta, – pasakė jis, – bet valgis, aišku, palauks, jeigu pirmiau norėtum pabendrauti su drauge. Tik paliepk – ir aš atnešiu vandens ir švarių rankšluosčių, o pats patikrinęs geriausiai pamatysi, ar ji nesirausė po tavo daiktus ir nieko nepasislėpė drabužiuose.

Marija Beretietė nuraudo ir susigėdus nudelbė akis. Aš greitosiomis išbėriau:

– Mano mielas šeimininke, tu labai klysti, nes mudu nerezgam tokių užmačių, kokių pats prisigalvojai. Liepk savo žmonai ar dukteriai atnešt mums valgio arba pats patiek, kaip, tavo galva, derėtų, nes aš išalkęs ir vakarieniausiu drauge su savo viešnia.

Marija Beretietė nusigando, prieštariai iškėlė rankas ir šūktelėjo:

– Ne, ne, vyrui nedera valgyt su moterim, – bent jau su tokia, kaip aš! Bet leisk man patarnauti. Paskui aš su mielu noru sukrimsiu likučius.

Karantas pritariamai pažvelgė į ją ir pripažino:

– Matau, kad tu protinga ir gerai išauklėta, nes šis romėnas kol kas mažai pažįsta šalies papročius. Mano žmona veikiau mirtų, nei tau valgį patiektų, be to, negaliu leist, kad mano nekalta dukrelė pamatytų tai, ko nepatyriai merginai nedera matyt. Bet visai kitas dalykas, jeigu tu, nudelbusi akis, atneši iš apačios valgį, patieksi jį kaip tarnaitė ir subaigsi likučius.

Man jis paaiškino:

– Žinai, kad aš neprietaringas, bet viskas turi ribas. Jeigu ji būtų apsitaisius spalvotais drobės apdarais ar aukso siūlais siuvinėtu šilku, pasipuošus karoliais ir, atkakus čia su dengtais neštuvais, žengdama paliktų ant laiptų kvapaus aliejaus lašų, laikyčiau garbe patiekti jai valgį savom rankom, bet sykiu su nerimu dūsaučiau dėl tavęs. O šita protinga mergina žino savo vietą ir niekuo tau nepakenks.

Karantas išsivedė merginą ir po kurio laiko ši grįžo su vakariene. Ji įžengė nelyg tarnaitė susikėlusi apsiaustą ant juosmens, tad pamačiau jos plikas blauzdas iki kelių. Mergina greit užsivedė mane ant stogo, užpylė man ant rankų vandens ir švariu

rankšluosčiu jas nušluostė. Kai atsisėdau, nukėlė molinio indo dangtį, padėjo priešais mane duonos ir paragino:

– Valgyk, romėne, ir tavo tarnaitės akys džiaugsis kiekvienu burnon dedamu kąsniu. O kad galėčiau būt tavo tarnaitė ir visada būti tau reikalinga!

Bet jos akys žiūrėjo į duoną, kai atsilaužiau gabalėlį. Todėl trūktelėjau ją prie savęs, pamirkiau duoną į aštrų padažą ir įdėjau jai burnon, tad, nors prieštaraudama, turėjo valgyt su manim. Tris sykius atsisakiusi, ji vis dėlto pati įkišo ranką į karštą molinį puodą ir ėmė kramsnot.

Kai pasisotinom, ji prigludo skruostu man prie rankos, pabučiavo ją ir tarė:

– Tu toks, kaip man sakė, toks, kokį vaizdavaus, pasikalbėjusi tamsumoj prie senų vartų. Su moterim elgiesi kaip su lygia, nors pas mus moteris dažnai neprilygsta net asilui ar darbiniam gyvuliui. Jeigu gimsta mergaitė, vyras, net nežiūrėjęs į vaikelį, susiplėšo drabužius ir žmonai neišdaužia nei vieno gero žodžio.

Ji įbedė akis į tolį ir tęsė:

– Moters gyvenimas kaime apgailėtinas, daili mergina tenai ištekinama už karšaus senio, kuris daugiau už kitus turi laukų ir vynuogynų. Tuštybė mane įstūmė pražūtin: pažvelgiau į savo atspindį vandens ąsotyje ir iš kvailumo nusekiau laukymėn paskui pirmą pašalaitį, kuris davė man margų juostelių, perlų ir prikuždėjo ausin melagysčių. Toks trumpas ir paprastas mano gyvenimas ir neverta toliau pasakot, nes pabaigą, man rodos, numanai. Jauna būdama, neturėčiau didesnės bėdos, nei visos panašios merginos, jeigu gyvenčiau kitame krašte. Bet aš – atstumta ir prakeikta Izraelio duktė ir nuodėmė mane taip slegia, kad už apsivalymą kažin ką atiduočiau. Bet Izraelio Dievas piktas ir nešvari moteris jam verta ne daugiau, kaip maita.

Aš ją paguodžiau:

– Marija Beretiete, manding, tu ne didesnė nusidėjėlė, nei galybė kitų merginų, priverstų gyventi šiam pasauly taip, kaip tu.

Ji pažvelgė į mane tamsiom akim, papurtė galvą ir paprieštaravo:

– Tu manęs nesupranti. Man nepalengvėja pagalvojus, kad dažnas nusidėjęs už mane labiau, nes pažįstu save ir žinau nešiojanti savy vien bjaurastį ir nerimą. Buvo vienas žmogus, kuris galėjo man padėti. Jis neteisė svetimaujant užkluptos moters, o pasigailėjo jos ir išgelbėjo ją nuo užmėtymo akmenimis. Jis laimino vaikus, taip pat mergaites, ir pats nebuvo be nuodėmės. Bet nedrįsau prie jo prisiartint, žiūrėjau į jį tik iš tolo. Vargu ar jo sekėjai būtų mane prileidę prie jo. Savo galia jis gydė luošius. Ir manęs tikriausiai būtų pagailėjęs, nes mano širdis ligota, aš gėdijuos pati savęs ir savo gyvenimo.

– Manding, žinau, apie ką šneki, – tariau aš.

Marija Beretietė linktelėjo:

– Taip, taip, bet dievotieji Rašto aiškintojai ir teisuoliai prikalė jį prie kryžiaus. Paskui jis prisikėlė iš mirusiųjų ir apsireiškė savo sekėjams. Tai neįtikėtina, bet girdėjau tai iš pirmų lūpų, be to, man sakė, kad ir tu tą žinai, nors esi svetimšalis ir atstumtas. Todėl atėjau pas tave.

Ji staiga pratrūko raudot, parklupo prieš mane, apsikabino kelius ir ėmė maldaut:

– Primygtinai prašau tavęs – pasiimk mane į Galilėją jo ieškot. Visi, kurie galėjo, iškeliavo šiandien. Moterys taip pat. Vėlai vakare jis pats pasirodė pasiuntiniams ir pažadėjo atsirasti Galilėjoj pirma jų. Ten pasiuntiniai jį susitiks. Gal ir aš jį susitiksiu, jei tu pasiimsi mane kartu.

Suėmiau ją už pečių, smarkiai papurčiau, pasodinau ir karštai išbėriau:

– Neverk ir nerėk taip padrikai, bet papasakok, ką žinai, o tada pasitarkim, ką darysim.

Pamačiusi, kad rengiuos ją išklausyti, Marija nusišluostė ašaras, nusiramino ir tarė:

– Pats buvai susitikęs su ta turtinga moterim – balandžių augintoja, kuri sekė paskui jį. Ji tave supranta ir žino, kad uoliai ieškai naujojo kelio. Bet jai uždraudė su tavim susitikti, nes tu ne Izraelio vaikas. Ji man patarė kreiptis į tave, nes pati manęs pasiimt negali, o tu, romėnas, niekinamas lygiai taip, kaip aš. Ji sakė, kad mokytojas pats geriausiai žino, kurie išgirs jo balsą.

Vakare tie vienuolika buvo susirinkę į aukštutinę menę ir Jėzus pats atėjo pas juos pro užrakintas duris lygiai taip, kaip pirmą vakarą dienos, kai prisikėlė. Tu tai jau žinai. Jis tikino esąs iš kūno ir kaulų, leido Tomui paliesti žaizdas, tad visi patikėjo, kad jis prisikėlė. Moterims pasiuntiniai ne viską persakė, bet tuoj pat suskato ruoštis į kelionę. Jau anksčiau jis buvo sakęs, kad nueis pirm jų į Galilėją. Jie iškeliavo iš miesto po du, po tris ir sargybiniai jų nesivaikė. Moterys taip pat išėjo, ir būrelis tų, kuriuos jis pagydė, ir Simonas Kirėnietis. Visi jie tikisi sutikt jį Galilėjoj.

Permąsčiau, ką papasakojo Marija, ir man tai pasirodė tikėtina, nes kam jai tai išsigalvot? Taip pat galėjau patikėt, kad Marija Magdalietė man linki gera, nors, baimindamasi mokinių, jau nedrįsta susitikt su manim.

– Bet kodėl į Galilėją, – paklausiau aš, – kas ten nutiks?

Marija Beretietė papurtė galvą ir atsakė:

– Nežinau, o ir kam žinoti! Ar negana, kad jis pats pakvietė tuos vienuolika? Jie taip užsidegė keliaut, kad pirmutiniai išvyko dar anksti ryte, kai vartai atsivėrė.

Ji droviai palietė man kelį ir paprašė:

– Ir tu keliauk iš Jeruzalės ir leisk man kaip tarnaitei vykti su tavim, nes niekas su manim keliaut nenori, o viena į Galilėją pėsčiuot negaliu. Neturiu pinigų samdyt palydovą, o neturėdama palydovo pakliūsiu legionieriams ir plėšikams į nagus.

Norėjau ja tikėt, o ir ji tyčiomis turbūt nemėgino manęs apgaut. Geriausiai šitai liudijo jos įkarštis. Bet ji papasakojo tik tai, ką buvo girdėjus iš kitų, o šiomis mįslingomis dienomis iš lūpų į lūpas sklindantys gandai gali pasikeist ir paklaidint. Todėl pamaniau turįs per kitą šaltinį gauti to gando patvirtinimą. O ir Marijos prašymas stūmė mane į keblią padėtį, nes neturėjau jokio noro užsikraut ant sprando nepažįstamą moterį ir tempt į kelionę, kuri dar neaišku kaip baigsis.

Marija Beretietė pastebėjo, kad aš dvejoju, ir nusiminusi nusigręžė į šalį.

– Suprantu, – pasakė, – gali neaiškinti. Iš tiesų, ką pamanytų tavo pažįstami romėnai, jei tu, vietininko draugas, keliautum

su prastakilme žyde. Turbūt negerai padariau, kad šito tavęs paprašiau, bet tu vienintelis vyras, kuris man kai ką davė ir nieko už tai nepareikalavo. Todėl kreipiausi į tave.

Tai išgirdęs, susigėdau pats savęs ir savo potraukio į patogumus, nes esu laisvas, turtingas ir niekam neprivalau atsiskaityt už tai, ką veikiu. Jeigu šita Marija mane per daug apsunkins, bet kada galėsiu duot jai pinigų ir pavaryt šalin. Antra vertus, jeigu ją pas mane tikrai atsiuntė Marija Magdalietė, tai ji galėjo man pagelbėt ieškant prisikėlusio Jėzaus Nazariečio Galilėjoje, jeigu jis iš tiesų ten iškeliavo.

Aš jai pasakiau:

– Abejotinas žaidimas. Tas pats, kaip tiest per upę šiaudą. Bet tu turi žinių apie romiuosius ir, manding, lygiai karštai, kaip aš, trokšti surast prisikėlusį žydų karalių. Atstumdamas tave, pasielgčiau taip pat beširdiškai, kaip jo mokiniai, atstumdami mane. Galbūt nei vienas mes jam nerūpim, bet kas mums trukdo pamėgint?

Marija Beretietė iškėlė rankas ir sušuko:

– Visą gyvenimą melsiu tau palaimos, jeigu pasiimsi mane į Galilėją! Tikrai nedrįsau to tikėtis, o pas tave eidama vadinau save beprote. Jeigu kelionė nenusiseks ir mes jo nerasim, galėsi parduot mane per vergę, o man visa jau bus vis tiek. Bet turim vilties, tad keliaukim drauge.

Persergėjau ją, kad susiturėtų, ir pasakiau:

– Nakčia keliaut negalim, o ir apskritai negalim galvotrūkčiais pult į tokį nuotykį. Verčiau pirma išsimiegokim, o tada nuspręsim. Jei rytoj kiti šaltiniai patvirtins tavo žinias, pradėsiu ruoštis, išrinksiu kelią, nakvynės vietas ir apskritai pasirūpinsiu, kad kuo patogiau ir greičiau pasiektumėm Galilėją. Ten pasižvalgysim ir pamąstysim, ką daryt.

Bet Marija pradėjo aimanuot:

– Visą dieną pralaukiau, širdis taip nekantrauja, kad vargu ar sumerksiu akis. Kodėl negalim keliaut taip, kaip stovim, be krepšių ir rykų, pernakvoti pas romiuosius ar laukymėj, nes naktys dar nešaltos? Kelionė kainuotų nebrangiai, o ir dėl manęs nedaug išleistum.

Pasijuokiau iš jos naivumo ir atsakiau:

– Manding, turiu daugiau kelionių patirties, nei tu. Kartais už tai, kas pigiausia, sumoki brangiau, nei numatęs, tarkim, jeigu pasigadini sveikatą ar užpuola valkatos. Leisk man parengt šią kelionę, o tu galėsi Galilėjoje patarinėt, kuriuo taku pasukti.

Ji man paaiškino:

– Žinau tiktai Kafarnaumą prie Galilėjos ežero. Ten jis gyveno ir mokė. Turbūt ten turėtumėm traukt, jeigu pakeliui daugiau nieko apie jį nesužinosim.

– Tai eik ramybėje, – paraginau aš. – Rytoj vidurdienį galėsi čia sugrįžt.

Gal Marija Beretietė subūgo, kad paliksiu ją, nes skubinai išbėrė neturinti, kur eiti, ir paprašė leisti pernakvot ant stogo šalia mano durų arba kambario kertėj. Pamaniau, kad ir man verta iš anksto pratintis prie jos draugijos, nes, šiaip ar taip, teks su ja keliaut ir nakvot kartu. Ir ji manęs netrikdė, nes, susisupusi apsiaustu, visą naktį išmiegojo kampe ant kilimo.

Ryte, nuskardėjus trimitams, ji žydišku papročiu balsiai sukalbėjo maldą, bet apskritai stengėsi elgtis kuo tyliau ir netrikdyt mano rytinės ruošos. Paliepiau jai laukt manęs kambaryje, pats nulipau laiptais žemyn ir užėjau savo šeimininką, jau statantį prekystalį prie slenksčio.

– Karantai, – tariau, – laikas man keliaut toliau ir palikt Jeruzalę. Mergina dar mano kambary ir ketinu ją pasiimt drauge. Pamenu, ką sakei vakar vakare. Todėl nupirk jai naujų drabužių, deramai aptaisyk nuo galvos iki kojų, nupirk reikiamų papuošalų, kad niekas kelyje jos nepaniekintų ir nepalaikytų per prasta man į palydoves. Vis dėlto neperlenk lazdos, nes nenoriu, kad mergina bereik trauktų dėmesį.

Mano šeimininkas siras iš nuostabos suplojo delnais ir sušuko:

– Nežinau, ar protingai elgiesi, bet, matyt, pats geriausiai žinai, ką darai! Tiesa, tokių merginų sutiktum kiekvienam mieste, tad sutaupytum jos kelionpinigius. Bet šiaip jau elgies protingiau, nei lįsdamas į žydų politiką, kurios tu nėmaž neišmanai.

Ir jis net neklustelėjo, kur ketinu keliaut, nes jau suko galvą, kaip įvykdyt mano prašymą, kad nei savęs, nei manęs nenuskriaustų. Nupėsčiavęs tiesiai į bankininko Aristeino namus, radau jį jau atsikėlusį ir įnikusį į darbą prie skaitytuvų bei sąskaitų. Džiugiai šūktelėjęs, jis pasveikino mane, nužvelgė nuo galvos iki kojų ir tarė:

– Vykdai mano patarimą geriau, nei tikėjausi. Tavo barzda ilgesnė už mano, o apsiausto kutai rodo, kad mažų mažiausiai esi perkrikštas. Ar sužinojai, ko troškai, ar jau patenkintas?

Aš atsargiai prisipažinau:

– Sužinojau net daugiau, nei troškau, ir esu toks patenkintas, kad Jeruzalė man jau nusibodo. Prisiklausiau liaupsių apie Galilėjos grožį ir Erodo Antipo naująjį miestą Tiberiadą prie Galilėjos ežero. Ten galima pataisyti sveikatą karštosiose versmėse, apsilankyti teatre bei cirke ir visais atžvilgiais gyventi graikiškai, nesukeliant papiktinimo.

Aristeinas pasidarė kaip nesavas ir ėmė sukt nuo manęs akis. Užtat skubinai pridūriau:

– Manding, žiemą Aleksandrijoje tikrai pervargau – tiek dvasia, tiek kūnas. Man reikia sveikų maudyklių, masažo ir graikiško teatro, idant galva nesuglumtų nuo to, ką išgirdau ir išmokau.

Aristeinas šypsodamas nutraukė:

– Matyt, įkliuvai į kurio nors plepaus valdovo Erodo atstovo raizgus. Erodas daug paaukojo savo miesto statybai, siekdamas paverst jį šiuolaikiu ir kuo panašesniu į graikų, ir tikisi, kad keliauninkai ir sveikatos taisytojai pakančioj aplinkoj žarstyte žarstys pinigus. Keliausi per Samariją ar maldininkų keliu rytine Jordano puse?

– Atėjau tavęs klaust patarimo, – atsakiau. – Taip pat norėčiau pasiimti pinigų iš sąskaitos ir paprašyti, kad pervestum pinigus kokiam savo verslo pažįstamam, gyvenančiam Tiberiadoje. Atvirai kloju – susiradau į bendrakeliones patrauklią merginą. Nuo Bajų laikų žinau, kad jaunam vyrui į maudykles verčiausia vykti su sava. Antraip jis pameta galvą ir praranda kapšelį su pinigais.

Aristeino šypsnys pasidarė dygus.

– Kaip bankininkas, aš tik tavo tarnas, – atsakė jis, – ir neturiu teisės nei poreikio šnipinėt tavo reikalų. Bet ar aš ką nors užmiršau, ar tau jau per pakaušį lenda nukryžiuoto Jėzaus Nazariečio mokymai?

Neperveikiau nenoro meluot jam į akis. Jo patyraus žvilgsnio skvarbomas, rinkte rinkau žodžius ir galų gale tariau:

– Prisipažįstu, kad girdėjau apie jį nemaža nuostabių dalykų. Turėdamas laiko, Galilėjoje turbūt paklausinėsiu daugiau. Po jo mirties jūsų šventame mieste dėjos kažkokie šiurpūs dalykai. Tiek šiomis dienomis apie jį mąsčiau.

Dvilkčiodamas į mane, Aristeinas susikaupęs mąstė, o paskui tarė:

– Tavo ūmus noras vykt į Galilėją mane nustebino. Girdėjau, kad daug kas iškeliavo vakar. Prastuomenėje sklinda gandas, kad ten darosi stebuklai. Manau, jog tu ganėtinai išprusęs ir nelakstysi paskui žvejus ir dailides, ir vis dėlto tas sutapimas nustebino mane.

Būkim atviri, – toliau šnekėjo jis. – Turiu pamato manyti, kad mūsų didžiajai tarybai atsipyko galilėjiečiai, sekioję įdurmu tam vyrui, taip pat jų pačių, o ir jų moteriškių skleidžiami nepagrįsti gandai. Juk paprasti žmonės tiki paistalais. Sunku gandams užkirsti kelią, o dar sunkiau ką nors patraukt į teismą, remiantis vien tik gandais. Tokiu atveju visi tik ir kalbėtų, kad nėra dūmų be ugnies. Vieno nukryžiuoto liaudžiai pamokyt gana, o to vyro mokinių persekiojimas sukeltų dar didesnį erzelį. Būtų geriau, kad tą žmogų visi užmirštų. Tad, kiek supratau, mūsų valdžios vyrai tiems galilėjiečiams apylankom pasakė daugiau jų nepersekiosią, jeigu jie dings iš miesto. Tegul grįžta į Galilėją, kur valdo Erodas Antipas. Tas pasielgs su jais taip, kaip reikės. Bet, manau, kad gimtinėje, kur visi pažįsta, jie nepavojingi. Juk savame krašte pranašas nebūsi. Paaiškinu tau viską, kad neprisigalvotum niekų ir to, ko aš, protingas vyras, net nenoriu vilkti į žodžius.

Jo prabangiam kambary mane patikimai saugojo tvirtos sienos ir vartai, skląsčiais užsklęsti, tad jo protingi žodžiai tartum smėliu pažiro ant mano širdies degymės.

– Jeigu tai tokie niekai, kaip sakai, tai nuostabu, kad apie tuos niekus tu tiek daug žinai, – išdidžiai kirtau aš. – Galiu ir aš šnekėti atvirai. Girdėjau, kad jis prisikėlė iš mirusiųjų, pasirodė savo mokiniams ir pažadėjo nukakt pirm jų į Galilėją.

Aristeinas ėmė timpčioti apsiausto siūlę, lyg panūdęs perplėšti drabužį. Bet akimirksniu susitvardė ir, išspaudęs kreivą šypseną, tarė:

– Per nelemtą aplaidumą, žemei drebant, gudragalviai mokiniai išvogė iš kapo jo kūną. Užtat dabar ir mala visokias kvailystes. Žinoma, mokiniai seka tą pasaką slaptiems šalininkams, savo pabėgimą iš Jeruzalės nusakydami kaip šventą. Suprasčiau tave, jei būtum paveiktas Raštų apžavų ar Mesijo laukimo apmaudintas žydas. Betgi tu romėnas ir filosofas. Mirusieji neprisikelia. To niekada nebuvo ir negali būti.

– Tai ko tada karščiuojiesi ir jaudiniesi, protinguoli? – paklausiau aš. – Suprantu, kad tu neatplėšiamas nuo savo tvirto namo, pinigų bei verslo reikalų ir turi stengtis viską išlaikyt. O aš galiu išeiti ir pareiti, kada panorėjęs, ir net mąstyt taip, kaip tu mąstyti nedrįsti. Aš keliauju į Tiberiados karštųjų versmių maudykles ir ne tavo reikalas, kad širdies gilumoje tikiuosi ten išgirsti ar netgi pamatyt lig šiolei nebūtų dalykų.

Žiūrėdamas į jo nedidelę barzdelę, išpuoselėtą veidą bei rankas, graikiškai sugarbanotus plaukus, pasidygėjau juo pačiu ir jo pasauliu. Prisiminiau Lozoriaus seseris ir Mariją Magdalietę, ir net Marija Beretietė su savo viltim man atrodė mielesnės, nei tas pinigų ir savo labo pančiojamas žmogėkas. Jis neturėjo savyje vilties. Todėl, kaip neįmanomą, griežtai draudė ją turėt kitiems.

Matyt, jis lengvai permanė mano mintis, nes nusigręžė, skėstelėjo rankom ir patikino:

– Atleisk man. Aišku, tu pats geriausiai žinai, ką darai. Suprantu, kad širdyje esi svajotojas, todėl linkęs mąstyt apie tai, ką aš, verslo žmogus, išmetu iš galvos. Manau, kad į apgavikų pinkles neįkliūsi ir tokiom pasakom nepatikėsi. Kaip nori keliaut? Galiu pasiūlyti patyrų vilkstinės vedlį, kupranugarių, asilų ir nešulinių gyvulių, taip pat puikiausią palapinę su reikmenimis,

kad nereikėtų būtinai ieškot nakvynės miestuose, bet netektų kęst nešvaros, kraujasiurbių gyvių ir abejotinos draugijos. Protingiausiai pasielgtum, nusisamdęs į palydą porą sirų legionierių. Galėtum nieko nebijot nei nakčia, nei dieną. Aišku, tai brangiai kainuotų, bet gali sau leist.

Kaip tik apie tokią kelionę pats sau mąsčiau, todėl kreipiaus į Aristeiną. Supratau ir jo užsidegimą, nes iš tokio žygio parengimo jis pats, aišku, galėjo geriausiai užpelnyt. Bet kiekvieną mano žingsnį ir žodį būtų sekęs jo prievaizdas, kuris jam paskui papasakotų, ką veikiau. Dėl savo labo Aristeinas praneštų valdžiai viską, ką jie panorėtų apie mane žinot. Todėl dvejojau ir iš karto negalėjau apsispręst.

– Tiesą sakant, – tariau, – ketinau keliauti savarankiškai. Čia būdamas nelankiau gimnasijo ir nesilavinau, tad tikiuos sunkioj kelionėj išmankštinti glebų kūną. Aišku, turiu mąstyt ir apie bendrakelionės patogumą.

– Tikrai, – karštai pritarė jis. – Dėl menko nieko jaunos moteriškės pasidaro irzlios ir aikštingos. Kažin ar apsidžiaugtum, išvydęs baltą odą, sėte nusėtą kraujasiurbių raudonų žymių. Kol svarstysi, tau leidus, atnešiu dovanėlę jai.

Jis išėjo ir grįžo su dailiu graikišku veidrodėliu, kurio antroje pusėje dailiai išraižytas satyras glėbė spurdančią nimfą. Veidrodėlis buvo gražiai nugludintas, brangus, o aš nenorėjau likt skolingas Aristeinui. Bet jis brukte įbruko veidrodėlį ir tarė:

– Nebijok, jis neužburtas, o draugei, kuri pirmiau pažvelgs į savo atvaizdą, o paskui į aistrųjį satyrą, kils tik malonių minčių. Be abejo, girdėjau apie veidrodžius, kurie žudo žiūrintį į savo atvaizdą. Aš protingas vyras ir man sunku tuo patikėti, bet visad reikia būt atsargiam. Todėl nuoširdžiai linkiu kelyje iš netyčių nepažvelgt į tokį veidrodį ir nematyti to, ko žmogui nedera matyti.

Jis neleido man nei valandėlės pamąstyt, ką tai reiškia, o suskato skaičiuot pirštais, aiškindamas, kad mano bendrakelionei reikės tarnaitės, taip pat virėjo ir asmeninio padėjėjo, nešulinių gyvulių varovo bei palapinės statytojo, ir galiausiai pridūrė:

– Manau, dvylikos asmenų palydos užteks ir tokia palyda nebus pastebima, bet vargiai atitiks tavo rangą.

Aš jau regėjau tarškančius, susikivirčijusius, rėkaujančius ir dainuojančius palydovus, kurių nesugebu sutramdyt. Vien ta mintis man buvo atgrasi, tad paprieštaravau:

– Nešykštauju, bet man prabanga – vienatvė. Pasiūlyk ką nors geresnio, o savo veidrodį vis tiek pasiimk atgal. Tas begėdiškas vaizdelis pakelia nuotaiką, bet nemanau, kad tarp žydų padės pelnyt man gerą vardą.

Jis neprieštaraudamas pasiėmė veidrodį ir pasiūlė:

– Jau žinau, ką darysim. Retsykiais man patarnauja toks Natanas. Vienintelė jo kliauda – nešnekumas, bet šiaip jau tikrai patikimas vyras, pažįstantis Judėjos ir Dekapolio sritis, Samariją ir Galilėją. Eidamas paimt šio veidrodžio, mačiau jį sėdint mano kieme. Vadinasi, jam reikia darbo. Kaip tik dabar neturiu ką jam pasiūlyt, o nenoriu, kad jis diena po dienos sėdėtų kieme, nes jo nebylumas erzina mano tarnus. Žinau, kad jis yra lydėjęs vilkstines ligi Damasko. Paaiškink jam, kur vyksti, kaip nori keliaut – ir jis viską kuo puikiausiai parengs. Galėsi ramia galva patikėt jam savo kapšelį ir nakvynės vietose jis už tave sumokės. Jis nedilina liežuvio lygdamasis, bet moka ne tiek, kiek paprašytas, o tiek, kiek jam atrodo verta. Užtat negauna dalies iš nakvynės namų šeimininkų, bet jis pasitenkina turimu atlygiu.

– Norėčiau pamatyt tą žmogų, – pasakiau aš, įtardamas, kad Aristeinas kažką rezga.

Bet jis, juokdamasis iš tokio įtarumo, išsivedė mane į kiemą ir parodė Nataną. Aš pamačiau saulėj nudegusį vyrą basomis kojomis, trumpai kirptais plaukais, ant pečių užsimetusį murkšliną baltą apsiaustą. Kai pakėlė į mane akis, man jos pasirodė liūdniausios iš visų. Bet aš kažkodėl iš karto pajutau galėsiąs juo pasitikėt.

Paprašiau, kad Aristeinas išdėstytų Natanui mano reikalą, bet tas kvatodamas tik iškėlė rankas ir, grįžęs į kambarį, nurodė raštininkui atskaityt man į kapšelį reikiamą sumą kelionpinigių ir išrašyt mokėjimo raštą jo verslo pažįstamam, gyvenančiam

Tiberiadoje. Atrodė, kad jis nori nusimazgot rankas, o aš dar kartą pažvelgiau į Nataną ir supratau, kad jis tikrai ne šnipas.

Aš jam pasakiau:

– Tu – Natanas, o aš – Markas, romėnas. Rengiuosi su drauge Tiberiadon, bet noriu keliaut kuo paprasčiau ir kuo mažiau būt pastebėtas. Sumokėsiu tiek, kiek paprašysi, o kelionėje patikėsiu tau savo kapšelį.

Jis pažvelgė man į veidą, paskui į kojas, lyg vertindamas, ar pajėgsiu pėsčiuot, ir, nieko neatsakęs, tiktai kinktelėjo galva. Bet lyg ir įžvelgiau jo veide nuostabą.

– Turbūt trijų ar keturių asilų užteks, – toliau šnekėjau aš. – Mudviem su bendrakelione reikia kilimų miegoti ir indų valgiui ruošti. Tad suruošk tai, ko, tavo manymu, reikia, ir ateik prie prekeivio Karanto namų. Jis gyvena mažmožių prekeivių gatvelėje prie Chasmonėjų rūmų.

Jis vėl linktelėjo ir numetė ant žemės pusiau nuluptą šaką. Pamatęs, kad šaka nukrito žieve į viršų, linktelėjo trečią kartą. Tas vyras, dievaži, nebuvo šnekus. Atlaikęs Aristeino apklausą pasidžiaugiau, kad jis ničnieko nesmalsauja. Tad grįžau į vidų atsisveikinti su Aristeinu. Dalykiškai atsiskaitęs su manim, jis liepė raštininkui paduoti man kapšelį bei pinigų mokėjimo raštą.

– Laimingos kelionės, – palinkėjo. – Dar susitiksim, kai sugrįši į Jeruzalę.

Išėjau į kiemą ir ištiesiau kapšelį Natanui. Jis pasvarstė jį delne ir prisirišo prie diržo, pamąstė valandėlę, pažvelgė į saulę ir kaip niekur nieko išėjo iš kiemo. Mudviejų susitarimas ir jo elgesys taip skyrėsi nuo rytiečių prekeivių, kad išlydėjau jį žvilgsniu visai suglumęs. Ir vis dėlto jaučiau, kad jis manęs neapgaus.

Pats leidaus kopti į tarpmūrin įsiterpusią miesto dalį, kur sutemus vakarui sekiau įdurmu vyrui, nešinam vandens ąsočiu. Laiptais išgrįstom klaidžiom gatvelėm kopiau vis aukščiau ir, kiek paklydinėjęs, užėjau senajame mūre vartus, pro kuriuos mudu tąkart įėjom. Buvau tvirtai nusprendęs daugiau netrukdyti pasiuntinių, kurie mane atstūmė, bet vis dėlto panūdau, jei bus įmanu, įsitikinti, kad jie tikrai išvyko iš miesto.

Maniau, kad atpažinsiu didžiulį pastatą, kuriame lankiausi. Aukšti vartai buvo praviri, bet kieme nieko nesimatė ir staiga mane suėmė kažkokia baimė, tad pro vartus įžengt neišdrįsau. Dvejodamas praėjau pro šalį, o paskui sugrįžau tuo pačiu keliu, dar kartą praėjau pro namą. Bet vidun užeiti negalėjau. Net norėdamas nebūčiau užėjęs.

Ilgai dvejojęs pasukau atgal, nors pykau pats ant savęs ir priekaištavau sau už bailumą. Sykiu nusistebėjau, kad aplink taip tuščia, nes pro šalį praėjo tik keli žmogeliai. Netoli mūro išgirdau tolydų beldimą. Ant žemės susigūžęs elgeta bildino lazda į akmenį, stengdamasis atkreipt mano dėmesį, bet išdidumas jam neleido manęs kalbint.

Supratau, kad neverta dalyti išmaldos elgetoms, nes zaunydami jie leidžias klibikščiuot iš paskos ir negali jų atsikratyt. Bet šitas bekojis išmaldautojas tik stebeilijo į mane tylomis, o supratęs, kad jį pastebėjau, iš karto liovėsi baldyt akmenį. Norom nenorom sustojau ir numečiau ant žemės pinigą.

Paėmęs jis nepadėkojo, bet paklausė:

– Ko ieškai, svety? Neturėdamas kojų, sėdžiu ant žemės, daug matau, matau ir tai, ko ne visi norėtų man parodyt.

– Tai duok man ženklą, jei gali, – paprašiau.

– Pasiruošimas į kelionę ir skubus išvykimas – tik tokį ženklą žinau, – atsakė elgeta. – Ir vyrai, kurie dieną dengiasi veidus, išvyko. Kiek žinau, jie žvejai, matyt, skuba prie savo tinklų. Ar toks ženklas tau tinka?

– Labiau, nei manai, – atsakiau nudžiugęs ir numečiau jam po kojų dar vieną pinigą.

Elgeta atsainiai paėmė pinigą, nenuleisdamas nuo manęs akių, sakytum stengdamasis prisimint. Ir staiga paklausė:

– Ar tu ne tas, kuris vieną vakarą atvedė neregį iki Vandens vartų ir atidavė jam savo apsiaustą? Jei taip, patarčiau ir tau nusipirkti tinklą ir keliaut paskui juos. Gali pasitaikyt nemažas laimikis.

Man užgniaužė gerklę, ėmė virpėti širdis.

– Kas tau liepė šitai pasakyt? – paklausiau aš.

Tačiau bekojis elgeta papurtė galvą ir patikino:

– Niekas neliepė. Tik iš apmaudo taip pasakiau, nes, jei pats dar turėčiau kojas, eičiau į Galilėją. Tai kaip daina ir kaip džiaugsmingas šauksmas. Į Galilėją, į Galilėją! Bet aš negaliu jam paklust.

– Šneki ne taip, kaip elgetos, – atkreipiau dėmesį aš.

– Ne visada buvau elgeta, – išdidžiai atsakė jis. – Pažįstu Raštus, o luošam sėdint purve lengviau suprast, ko nesuvokia sveiki ir nesuluošinti, ir įtikėti tuo. Už šitą kvailumą jau esu gavęs antausį, tad turėčiau tylėt, bet negalėjau atsispirt pagundai, pamatęs tave baikščiai sukant ratus apie namą, kurį pats iš tolo stebiu.

– Tad į Galilėją, – tariau aš. – Tu sustiprinai mano viltį.

– Į Galilėją, – karštai pakartojo jis. – Ir jeigu jį sutiksi, paprašyk palaimint ir mus, mažiausiuosius brolius, kuriems išmintingieji skaldo antausius.

Paliečiau jam petį, ranką ir pasakiau:

– Matyt, tu arčiau jo karalystės, negu aš, nors turiu sveikas kojas ir galiu keliaut į Galilėją paskui jį. Palaimink mane ir mano kelią, nes noriu būt romus ir nuolankus širdy.

Jis liūdnai nusišypsojo, įsibedė į tolį pro mane, skambiu balsu išgiedojo kelis žodžius hebrajiškai, o paskui pakartojo juos aramėjiškai, kad suprasčiau ir aš:

– Juk aš žinau, kad mano Atpirkėjas gyvas, galų gale jis pakils kaip liudytojas žemėje. Net tada, kai liga bus suėdus man odą, aš visu savo kūnu regėsiu Dievą.

Daugiau nieko jis man nepasakė, tik užsidengė galvą ir nusilenkė iki žemės. Ir aš nedrįsau jo daugiau kalbint. Tik pasvarsčiau, kuo skyrėsi mano parvestas į miestą neregys nuo šito nelaimėlio. Per savo nedalią neregys pasidarė piktas, pagiežingas, o šis žmogus, viską praradęs, kliovėsi tik ateitim, sakytum tai, ką ligi tol turėjo, tolino jį nuo Dievo. Jis, bekojis, nusižeminęs laukė gatvės purve, nes negalėjo taip, kaip aš, keliaut į Galilėją. Per jį geriau supratau nuolankų romiųjų laukimą.

Susimąstęs nusileidau į priemiestį, bet artėjant prie siro Karanto namų pagavo nerimas, ėmė kaitint laukimo palaima ir širdies gilumoje nelyg daina, nelyg džiaugsmingas šauksmas sugaudė: į Galilėją, į Galilėją! Daugiau nieko negalėjau galvot.

Bet iškart į kambarį neįėjau, o turėjau prisėst ant slenksčio ir palūkėt. Mat mano šeimininko žmona, padedama dukters, svečių kambaryje rengė Mariją. Karantas man paaiškino:

– Tokios jau tos moterys: pamačiusios dailų drabužį ir pigų papuošalą, neatsispiria pagundai. Tai pamačiusi, mano žmona patikėjo, kad Marija Beretietė ne paleistuvė, o veikiau nekalta mergina, kurią tu nori paverst padoria moterim.

Aš jam atsakiau:

– Matyt, aš jau nesuprantu, kas dora ir kas ne šitam perdėtai šventam mieste. Kasdien nuo šventyklos aukuro į dangų kyla dūmai nenusakomojo Dievo garbei, tarytum per aukas ir apsivalymą žmogus galėtų susitaikyt su Dievu, kuris toks šventas, kad net jo vardo nevalia ištart balsu, jeigu teisingai supratau. Dievotieji čia perdėtai dievoti, o piktadariai kutais ir apeiginiais apdarais dangsto savo nedorybes. Nusidėjėlė Marija man atrodo garbingesnė, nei baltai apsitaisę šventikai, nes ji pati žino esanti nuodėminga ir savo nuodėmę vadina nuodėme.

– O kas pagaliau yra nuodėmė? – filosofiškai paklausė Karantas. – Sirijos miestų šventyklose jaunos moterys užsidirba kraitį, deivės garbei už gerą mokestį darydamos tai, ką žydė Marija darė prispirta bėdos, nes nieko kita jai neliko. Ir mūsų šventikai gali skirt nusidėjėliui kaip bausmę išsiterlioti išmatom ir žmonių pajuokai nustatytą laiką sėdėti prie vieškelio, bet nesuprantu, kaip šitai apvalo nuo padarytos nuodėmės. Taip pat nesuprantu, ko Žemės motinos šventikai manosi pasieksią, iki pamišimo sukdamiesi ratu ir peiliais žaizdodamiesi kūnus, o kai kurie – net išsiromydami deivės garbei. Bet, matyt, esu nelaimingas, nes, gyvendamas čia, Jeruzalėje, atitolau nuo savo tėvų dievų ir ėmiau bijot nenusakomo žydų Dievo. Vis dėlto nesijaučiu labai nelaimingas, kol verslas sekasi, vaikai auga ir žmona tik rytą, vakarą ir vieną sykį vidurdienį bara, šituo man primindama, kad esu mirtingas.

Nespėjau jam atsakyti, nes jo pati su dukteria, linksmai plepėdamos, ėmė šaukt mane nuo stogo ir kviest pažiūrėti nuotakos. Jų nusiteikimo permainos suglumintas, užkopiau laiptais, įžengiau į svečių kambarį ir, išvydęs Mariją Beretietę, nepaprastai

nustebau. Aptaisyta naujais drabužiais, ji man pasirodė dar jaunesnė, negu vakare. Jos liemuo buvo perjuostas puošniu diržu, ant kaktos margavo plaukų raištis, kaklą dabino įvairiaspalvių akmenėlių vėrinys, ausyse žibėjo pakabučiai, o ant kulkšnies – grandinėlė. Nukaitusi iš įkvėpio, ji šūksniu pasveikino mane ir paklausė:

– Kam taisai mane kaip turtuolio dukterį į puotą? Mane nuprausė, ištepė aliejais, sušukavo plaukus, su šiuo šydu kelionėj galėsiu dengtis veidą, o štai tuo apsiaustu galiu apsisiaust, kad drabužiai nesusiteptų.

Ji prisidengė šydu veidą, apsisupo apsiaustą ir pasirodė man iš priešakio ir iš nugaros, net papuošalai sužvangėjo. Jos vaikiškas džiugumas mane sujaudrino, nes išties atrodė, kad, persirengusi naujais apdarais, ji nusimetė nuo savęs blogą praeitį. Ir Karantas atitapeno pažiūrėt jos kaip savo kūrinio, pačiupinėjo visus drabužius ir papuošalus, liepdamas pačiupnot ir man, paminėjo kiekvieno jų kainą, lyg norėdamas parodyti Marijai, kiek aš dėl jos, prastuolės, paaukojau. Marijos veidas suniuro išgirdus, kaip brangiai ji man kainavo, džiugulys užgeso ir ji ėmė įtariai dvilkčiot į mane.

Padėkojau Karantui už rūpesčius, prisakiau gražių žodžių jo žmonai ir dukteriai, kol jie visi trys susiprato esą nereikalingi, delnais užsiėmė burnas ir išėjo kikendami. Kai likom dviese, Marija išsigandus įsistebeilijo į mane ir atsitraukė, nugara atsišliedama į sieną, tarsi ieškodama kokios priebėgos.

– Ko tu iš tiesų nori iš manęs? – paklausė ji. – Kai pabėgau iš gimtojo kaimo į miestą, panašiai man nutiko tik kartą. Gatvėj viena senė užėjo mane apsitaisiusią pašukiniu, parsivedė į namus ir aprengė nuostabiai dailiais drabužiais. Maniau, kad ji nori man gera, kol supratau, į kokius namus pakliuvau. Ji mane mušė, nes neaptarnavau jos svečių taip, kaip šie troško, ir tiktai trečią dieną ištrūkau iš jos namų. Laikiau tave kitokiu ir, patyrusi tavo gerumą, meldžiaus už tave, nes nakčia manęs nelietei, nors aš labai to bijojau. Bet dabar abejoju tavo siekiais. Matyt, kad vargana ir susivėlusi buvau tau negraži.

Nusijuokiau ir nuraminau ją:

– Nebijok, žemiškos karalystės man nereikia, o jei reikėtų, likčiau su tavim Jeruzalėje. Užtektinai patyriau, kad žemiškas geismas – tik karšta kapo duobė, kur nerasi jokios atgaivos, ir juo giliau į ją krinti, juo karštesnė jos daga.

Bet draugingi mano žodžiai jai nepatiko. Tamsios akys ūmai pritvinko ašarų, ji treptelėjo koja, nusitraukė nuo kaklo vėrinį, paskui antkaktį, tėškė juos ant grindų ir sušuko:

– Dabar supratau, kodėl pats net nesivarginai ir neieškojai man papuošalų, o palikai tą darbą kitam! Tavo abejingumas mane žeidžia ir man visai nereikia tų papuošalų, nes ne tu juos išrinkai, nors niekada tokių gražių neturėjau.

Jai buvo taip sunku atsisakyti gražmenų, kad ji pratrūko dar graudžiau verkt ir, nirčiai trypdama kojom, suinkštė:

– Nejau nesupranti, kad už šitas metalines puošmenas brangesnis man būtų kad ir sėklų ir vaisių kauliukų vėrinys, jei pats jį man būtum suvėręs.

Aš irgi įsijaudrinau, taip pat treptelėjau koja ir paliepiau:

– Nustok žliumbt! Nesuprantu, kodėl tu taip bjauriai elgies, Marija Beretiete! Ką tie apačioje pamanys apie mane ir apie mudu, išgirdę kojų trypimą ir tavo kvykimą? Apsiverkus moteris negraži kaip maišas, ir nežinau, kaip galiu imt tave į Galilėją, jeigu šitaip įžeidžiai supranti mano prielankumą!

Marija išsigando ir iškart nustojo verkšlent, nusišluostė ašaras, puolė man į glėbį, apsivijo rankom kaklą, pabučiavo į lūpas ir gražiai paprašė:

– Atleisk už kvailumą, aš pasistengsiu pasitaisyt, tik pasiimk mane kartu!

Ji glėbesčiavo mane kaip neklusnus vaikas ir aš bemat atlyžau, paglosčiau jai skruostą ir pasakiau:

– Turėkis tuos papuošalus, idant sargybiniai kelyje gerbtų tave, kaip mano draugę. Vėliau privarstysiu tau uogų ir vaisių sėklelių vėrinių, jei tokie tau labiau patinka, nors mes jau ne vaikai.

Iš tiesų abu jau buvom ne vaikai, bet mane kaitino noras grįžt į vaikystę ir nepatiriant nei geismo, nei piktybės tyra širdimi džiaugtis kiekviena diena. Dar nežinojau, ką rasiu Galilėjoj. O gal

visai be reikalo rengiuosi į tą sunkią kelionę? Bet troškau džiaugtis kelione ir viltimi. Troškau džiaugtis vien tik laukimu.

Karantas šūktelėjo man, kad atvaryti asilai. Pažvelgęs į saulę, pamačiau, kad jau vidurdienis. Greitai nulipau žemyn, ir Marija Beretietė atsekė įkandin. Gatvelėje prie namo pamačiau keturis stiprius asilus. Du iš jų buvo apdengti kilimais, trečiajam prie šono kabojo krepšiai, o ant ketvirtojo sėdėjo moteris varganais drabužiais, droviai nudūrus akis į asilo sprandą. Natanas pagarbiai pasveikino mane, bet neištarė nei žodžio, tik pažvelgė į saulę, rodydamas, kad atkako mano nurodytu laiku.

– Kas ta nepažįstama moteris, nenoriu, kad šitokia keliautų su manim, – šiurkščiai išrėžiau aš.

Natanas nieko neatsakė, tik nusuko akis į šalį, dėdamasis, kad tai ne jo reikalas. Karantas nuėjo pakalbint moters ir po valandėlės grįžo prie manęs, glumiai pešiodamas barzdą.

– Ji vardu Zuzana, – paaiškino. – Sako, kad Natanas pasiėmė ją kaip tarnaitę, nes ji nori grįžt į tėviškę Galilėjoj, o ilgai pėsčiuoti nepajėgia. Todėl jau sėdi ant asilo ir neims jokio atlygio už paslaugas, jei tik leisi jai keliaut kartu. Kiek suprantu, ji Jeruzalėje nuo Velykų sirgo, o bendrakelioniai, atkakę čia drauge su ja, sugrįžo į namus.

Moteris nejudėdama sėdėjo ant asilo, nedrįsdama pakelti į mane akių. Suprantama, kad aš įsiutau ir užrikau:

– Mums nereikia tarnų, nes mes patarnausim vienas kitam! Neišgaliu visų Jeruzalės skurdžių gabent į Galilėją!

Natanas klausiamai pažvelgė į mane. Supratęs, kad nejuokauju, jis gūžtelėjo pečiais, skėstelėjo rankom, nusikabino nuo diržo mano kapšelį, numetė man po kojų ir nupėdino gatvele, palikęs savo asilus. Nepažįstamoji moteris pratrūko aimanuoti, bet atkakliai tebesėdėjo ant asilo.

Supratau, kad iškeliausim dar vėliau, jei teks ieškoti kito, galimas daiktas, nepatikimo vedlio. Širdis man užvirė, bet susivaldžiau ir pašaukiau Nataną atgal, liepiau vėl prisirišti kapšelį prie diržo ir apmaudžiai pasakiau:

– Susitaikysiu su tuo, kas neišvengiama. Daryk, kaip nori, tik skubėkim iš čia, kol nesulėkė dar didesnė žioplių minia.

Nuskuodžiau vidun, sumokėjau Karantui skolą, duodamas daugiau, nei reikalavo, ir paprašiau:

– Saugok mano paliktus daiktus, nes aš dar grįšiu į Jeruzalę.

Karantas perdėtai man padėkojo ir galop linktelėjo patikindamas:

– Tikrai taip, neabejoju, kad greit sugrįši į Jeruzalę.

Natanui sumaniai kraunant mano mantą, apie asilus būrėsi susmalsę žmonės. Vyrai čiupnojo asilų kojas, apžiūrinėjo jų dantis, moterys gailavo sergalingosios Zuzanos, bet ta, susigaužus ant asilo, nedrįso niekam žodžio pratart. Susirinko ir būrelis elgetų, jie, ištiesę rankas, linkėjo mums laimingos kelionės, todėl Natanas, išėmęs iš mano kapšelio, padalijo jiems tiek, kiek, jo galva, derėjo, idant jie savo prakeiksmais mums nepakenktų. Taigi mažmožių prekijų gatvelė ūžė kaip reikiant, kai galų gale mudu su Marija užsėdom ant asilų ir Natanas išvedė eiseną. Iškeliavau kaip maišu užmautas, nes jis nei žodeliu neužsiminė, kokiu keliu ir pro kokius nakvynės namus ketina vesti mus į Galilėją.

Vis dėlto jis pirmiausia per miestą nujojo į sūdytom žuvim dvokiančią aikštę prie Žuvų vartų ir pro juos išėjo iš miesto. Sargybiniai jį atpažino ir jau rengės tikrint nešulinio asilo krepšius, bet aš šūktelėjau, kad esu romėnas, jie iš karto atsitraukė ir tik stebėjo mus pavymui. Mano nuostabai, Natanas nuvedė mus pamūriu kylančiu taku prie Antonijaus pilies ir prie jos vartų perėjos sustabdė asilus. Pamačiusi prie vartų legionierius, Zuzana vėl pratrūko vaitoti ir prikniubo prie asilo sprando. Bergždžiai spyriau Nataną skubėti toliau. Jis tik mostelėjo ranka, kad nueičiau į pilį. Jau ėmiau manyt, kad jis nebylys, nes dar nebuvau girdėjęs iš jo nei vieno žodžio. Bet, pažvelgęs į trumpai nurėžtus jo plaukus, pagalvojau, kad jis turbūt davęs tylėjimo įžadą.

Nenorom nupėdinau pro vartus į pilį ir sargybiniai manęs nesulaikė, nors su barzda ir dryžu apsiaustu atrodžiau keistai. Lyg pašauktas kaip tik tą akimirką iš bokšto laiptais nulipo įgulos vadas. Priėjau prie jo, pasveikinau, pakeldamas ranką, ir paaiškinau:

– Keliauju į Tiberiados miestą, į maudykles. Mano vedlys pamanė, kad turiu užsukt atsisveikint ir paklaust tavęs patarimo. Keliauju paprastai, be palydos, tik su dviem moteriškėm.

Jis manęs paklausė:

– Per Samariją ar pagal Jordaną trauksi?

Gėdijaus prisipažint, kad nežinau. Todėl greitosiomis paklausiau:

– O ką tu patarsi?

Niaurus, sausgėlos suluošintas vyras prikando viršutinę lūpą ir paaiškino:

– Samariečiai – pikti žmonės ir visaip kenkia paprastiems keliauninkams. Jordano vanduo dar neatslūgęs. Brastas pereit bus sunku ir nakčia išgirsi liūtą tankmėje riaumojant. Jei nori, galiu skirt tau į palydovus du legionierius, bet turėsi mokėti jiems atlygį ir užsiminti prokuratoriui apie mano gerą širdį.

Bet buvo matyti, kad jis net laikinai nenorėjo mažint įgulos nei pora vyrų. Todėl paprieštaravau:

– Ne, ne, juk keliausiu per Romos nuramintą šalį, tad nėra ko bijot.

– Tada duosiu tau į palydovus kalaviją, – su palengvėjimu atsakė jis. – Kaip pilietis turi teisę keliaut su kalaviju, bet dėl visa ko liepsiu raštininkui išrašyti tau leidimą turėti ginklą, nes tu labai keistai apsirengęs ir barzda užsileidęs.

Nuėjau sumokėt sandėlio viršininkui už kalaviją su perpetės diržu ir išsipirkau iš raštininko leidimą turėti ginklą, tad įgulos vadas nemažai užpelnė iš mano išvykimo. Jis maloniai nulydėjo mane per kiemą iki vartų, bet vargiai nuslėpė šypseną, kai ant žydiško apsiausto segiaus kalaviją.

Natanas nesišypsojo, bet patenkintas linktelėjo ir vėl paragino asilus į kelią. Prajojome šventyklą, per Kedroną išėjome į kelią, aprietusį Alyvų kalną ir iki Betanijos man jau pažįstamą. Miestui dingus iš akių, nusėdau nuo asilo ir leidaus eit šalia pėsčias. Kai pasiekėm Betanijos kaimą, riktelėjau Natanui, kad sustotų, ir užsukau į Lozoriaus namus. Man kiek pašūkalojus, jis išėjo iš sodo ir atsakė į mano sveikinimą. Pasiteiravau apie jo seseris, bet jis tarė:

– Seserys iškeliavo į Galilėją.

Aš paklausiau:

– Ko tu nekeliavai su jom?

Jis papurtė galvą ir atsakė:

– Aš neturiu ką veikti Galilėjoj.

– Bet, – paprieštaravau aš, – girdėjau, kad jis, tavo Viešpats, nuėjo pirm kitų į Galilėją ir ten jų laukia.

Lozorius atžariai atšovė:

– Kas man rūpi! Prižiūriu sodą ir nesitolinu nuo savo kapo.

Jis tebekalbėjo švebeldžiuodamas, akis jam niaukė rūškana ir atrodė, kad širdies gilumoje laiko mįslę, kurios kitiems paaiškinti negali. Stovint šalia jo mane ėmė krėsti šaltis ir aš pasigailėjau išsukęs iš kelio jo pasveikint.

– Ramybė tau, – pasakiau atsisveikindamas.

– Ramybė, – šaipiai pakartojo jis, – jeigu žinotum, kas yra ramybė, kažin ar tu jos man linkėtum.

Nugeltusia ranka jis palietė kaktą ir pridūrė:

– Man skauda galvą, aš nesuvaikau minčių. Nusigandau, kai pakvietei mane vardu. Pašiurpstu, išgirdęs šaukiant mano vardą. Pasakysiu tau palyginimą. Jeigu mudu su tavim būtumėm tik adatos smailio didumo, o visi aplinkui dar mažesni už mudu, tai turbūt vis tiek manytumėm, kad esam tokio didumo, kaip dabar, nes galėtumėm lygintis tik vienas su kitu. Man šis pasaulis ir visa kas aplinkui paliko adatos smailio didumo. Kodėl jis gimė, mirė ir prisikėlė šiame adatos smailio didumo pasaulyje? Aš nesuprantu.

Nieko kita neliko, kaip tik manyt, kad per kelias dienas, kai gulėjo kape negyvas, jam aptemo protas. Matyt, todėl jis jau nebegalėjo mąstyti taip, kaip kiti žmonės. Aš tylomis apsisukau ir grįžau į kelią. Natanas skvarbiai pažvelgė į mane su tokia pat nuostaba, kokią sykį jau buvau matęs jo veide. Bet neištarė nei žodžio. Keliavome toliau.

Nusileidome į slėnį, kirtom upės vagą ir, traukdami kalnų atšlaitėmis, tik vieną kartą sustojome prie šulinio pagirdyt asilų. Natano nebylumo persiėmė ir Marija, tad mudu mažai kalbėjomės tarpusavyje. Tačiau tas Natano tylumas nebuvo niaurus.

Priešingai, jo vedamas, aš jaučiaus ramus. Ir jau nebelaikiau piktumo ant tos ligotos moters, nes ji jojo iš paskos, stengdamasi nepakliūt mums į akis. O aš priešingai: ilgėjant šešėliams, susirūpinau, kaip ji atlaikys kelionės sunkumus, nes Natanas be perstogės niukino asilus ir pats žengė dideliais tvirtais žingsniais, tarytum genamas skubos, kaip mes. Supratau, kad, aplenkdamas Samariją, jis traukia per Jerichą einančiu galilėjiečių maldininkų keliu, kuriuo jie vyksta į šventyklą ir grįžta iš didžiųjų žydų švenčių.

Tik sužibus pirmosioms žvaigždėms, sustojome nedideliame kaimelyje ir Natanas nuvedė asilus į paprastų nakvynės namų uždarą kiemą. Ten turėjom patys savim pasirūpint. Natanas greit ir patyriai nukrovė nešulius nuo asilų ir sunešiojo kilimus į tuščią, mėšlu įsmirdusį, bet šiaip jau švarų kambarį. Zuzana iškart įžiebė kieme ugnį ir suskato barškint indus, nusprendusi paruošt mums valgio ir pasirodyti naudinga. Į košę ji įmaišė pjaustytos avienos ir paliko virti, atsinešė vandens ir puolė prievarta mazgot man kojų. Ir Marijai numazgojo kojas ir visais atžvilgiais elgėsi su ja pagarbiai. O paruošus valgį pirma patiekė jo man, paskui Marijai. Man pasidarė gera.

Maloniai pakviečiau Nataną ir pasiūliau juodviem su Zuzana:

– Gal ir įžeisiu jūsų papročius, bet mes keliaujam kartu ir turim miegot tam pačiam kambary. Valgot tą pačią košę, tad sėskit vakarieniaut drauge su mumis.

Jie nusimazgojo rankas ir pritūpė prie valgio. Natanas atsilaužė duonos, žydišku papročiu palaimino ją ir ištiesė gabalėlį man, bet į moteris nekreipė dėmesio. Jis valgė nedaug ir mėsos nelietė. O kramtydamas stebeilijo į tolį, paskendęs savo mintyse, tad jo nekalbinau. Dar pažiūrėjęs asilus, jis susisupo apsiaustu, užsidengė galvą ir atsigulė prie slenksčio, tarsi rodydamas, kad visi turim gultis miegot. Bet Zuzana pavalgius puolė man po kojų ir siekė pabučiuot, dėkodama už tai, kad pasiėmiau globon.

Aš pasakiau:

– Ne man dėkok, bet Natanui. Tikiuosi, kad kelionė tau nebus per sunki ir vėl neatkrisi.

Ji paprieštaravo:

– Ne, ne, mes, Galilėjos moterys, atsparios kaip šikšna. Tik iš sielvarto susirgau, bet pasveiksiu iš džiaugsmo parsigavus į savo giminę prie Genezareto ežero.

Kitą rytą Natanas pažadino mus dar prieš saulėtekį ir išbakštino į kelią taip mikliai, kad, sunkiai plėšdamas akis ir ryto vėsos krečiamas, pamačiau, jog sėdžiu ant asilo kramsnodamas duoną, o raudona saulė dar tik kyla už kalnų. Bet saulei nuskaistėjus ir sušildžius kūną širdį užliejo džiaugsmas. Akį glostyte glostė melzgani kalnai, sidabriški alyvmedžiai atšlaitėse ir vynuogynai. Manding, džiaugsmas mums visiems užliejo širdis, nes suvis netikėtai, mano dideliausiai nuostabai, Natanas pražiojo burną ir gargždžiu balsu užgiedojo žydišką giesmę.

Klausiamai pažvelgiau į Mariją, bet ji tik papurtė galvą rodydama, kad nesupranta, ką jis gieda. Nelygiai kylančiame ir žemėjančiame Natano balse girdėjosi kažkas nepaprastai džiugaus, bet sykiu iškilnaus. Kai jis nutilo, nusėdau nuo asilo ir palūkėjau iš paskos jojančios Zuzanos. Paklausta, ką giedojo Natanas, ji atvirai pažvelgė į mane ir paaiškino:

– Tai kelionės giesmė. Viešpats tave saugo, tavo dešinėje Viešpats yra tavo užuovėja. Dieną saulė neužgaus tavęs nei mėnulis naktį. Viešpats saugos tave nuo visa, kas pikta, jis saugos tavo gyvastį. Viešpats saugos tave išeinantį ir grįžtantį, ir dabar, ir amžinai.

Sunkiai supratau Natano tarmę. Todėl jam nutilus, Zuzana linguodama ėmė niūniuot tuos pačius žodžius sava tarme ir pribloškė mane, staiga pratrūkusi raudot. Guosdamas paliečiau jai petį ir sunerimęs paprašiau:

– Neverk, Zuzana, o papasakok man, kas tave slegia. Gal galėsiu tau padėti.

Ji ėmė teisintis:

– Ne, ne, vien iš džiaugsmo verkiu, nes iš skaudžiausio liūdesio, tarytum iš mirties nasrų, aš vėl išsiveržiau į dienos šviesą.

Nejučia mane užniko jausmas, kad keliauju su dviem pamišėliais. Bet taip pagalvojęs nusišypsojau, nes sveikas protas

sakė, kad tai aš, romėnas, esu didžiausias pamišėlis, jei šitaip be atvangos gainiojuos prisikėlusį žydų karalių.

Artėjant pusiaudieniui, nusileidom į Jordano slėnį ir išvydom prieš save plačius derlingus laukus ir pilkus Jericho mūrus. Dangus kaitino svilino, bet tarpais vėjas atnešdavo švelnų ir sykiu skvarbų kvapą balzaminų sodų, kurie laikomi Jericho turtu.

Čia visa buvo labiau paėję į pavasarį negu Jeruzalės krašte ir jau matėm pjautuvais pjaunant kviečius. Bet Natanas nėjo į miestą. Galvijų takais jis vedė mus aplinkui, o vidurdienį sustojom pailsėti mūro šešėlyje prie šaltinio ir pašerti asilų. Natanas pasitraukė atokiau pasimelst ir, iškėlęs rankas, pasisuko Jeruzalės pusėn, tad Marija taip pat prisiminė turinti sukalbėt dienos maldą, ir Zuzana kažką sau dievobaimingai murmėjo. Tuo aš nuo jų skyriausi, mat aš meldžiuosi, kaip liepia paprotys, – tik per aukojimus ir dievų šventes, – kada kur lankausi, – ir nemanau, kad tokios maldos turi kokį nors poveikį. Aš tik prisitaikau prie šalies papročių, kad neišsiskirčiau iš minios. Tad mane suėmė pavydas ir užsimaniau paprašyt jų išmokyti mane savo maldos. Bet jie buvo žydai ir manėsi esą Dievo išrinktoji tauta. Todėl spėjau, kad Natanas ir Zuzana nesutiks. O Marijos malda man pasirodė tik vaikystėje išmoktas, visai nenaudingas įprotis.

Pailsėję užvalgėme duonos, svogūnų ir sūrio. Aš išgėriau perrūgusio vyno, ir net Marija trūktelėjo, bet Natanas su Zuzana gėrė tik vandenį. Kai Natanui pasiūliau perrūgusio vyno, jis tylėdamas tik mostelėjo į nukirptus plaukus. Supratau, kad jis išties susisaistęs kažkokiais įžadais. Tačiau jis taip maloniai pažvelgė į mane, kad paklausiau:

– Ar davei ir tylėjimo įžadus?

Jis man atsakė:

– Kur daug kalbama, ten kaltės netrūksta.

Bet tai tardamas taikingai nusišypsojo. Ir nevilkino poilsio valandos, o skubino keliaut toliau. Vėl grįžom į vieškelį ir pamatėme atstu, anapus lygumos patvinusį Jordaną. Jodami kaitom ir prakaitavom, tad kiekvienas rūpinosi savim. Ir įgilios

musės kamavo mus ir asilus taip baisiai, kad šie ėmė spyriotis. Manding, tokia gausybė musių radosi nuo jaučių, kurie į kūlyklas tempė vežimus su kviečių pėdais.

Iki vakaro sukorėm ilgą kelią, tad visi buvom pavargę, ištroškę ir sustingę. Apsinakvojom kaime, kuriame tryško gyvo vandens šaltinis, užtat galėjom deramai nusipraust. Man pasirodė, kad Natanas tyčia vengia nakvoti miestuose, kur patogiau ir galima gaut gatavo valgio. Bet kai jis tiriamai pasižiūrėjo į mane, neparodžiau jokio nepasitenkinimo. Po vangių Jeruzalės dienų mano kūnui tikrai buvo malonus toks paprastas gyvenimas.

Marijai pabodo dykinėti, tad ji susikėlė apsiaustą ir kaip galėdama gelbėjo Zuzanai kurti ugnį ir ruošti valgį. Girdėjau jas moterišku papratimu karštai tarškant tarpusavyje. O aš stebėjau, kaip žiebiasi žvaigždės. Kai pavalgėm, Marija prisitraukė savo kilimą prie pat manojo ir sušnibždėjo man į ausį:

– Ta Zuzana tamsuolė, gali tart ją silpnaprote. Bet spėju, kad ji iš romiųjų ir taip pat kažką žino apie nukryžiuotąjį Jėzų, nors bijo mūsų ir nedrįsta prisipažint.

Pašokęs atsisėdau ant kilimo. Natanas jau gulėjo prie slenksčio, užsidengęs galvą, bet Zuzana klūpėdama patyliukais dar murmėjo maldą. Nesusiturėjau ir, kuždomis pakvietęs ją, paprašiau:

– Pamokyk mane savo maldos, kad žinočiau, kaip reikia melstis.

Zuzana prieštariai iškėlė rankas ir ėmė teisintis:

– Aš tamsuolė. Nežinau Įstatymo. Nemoku deramai melstis. Tik pasijuoksi iš manęs, jei sukalbėsiu savo maldą.

Aš ją patikinau:

– Nesijuoksiu ir nesišaipysiu, nes trokštu būt romios ir nuolankios širdies.

Ir Marija pridūrė:

– Tavo malda naujoviška. Dar niekad negirdėjau šitaip meldžiantis.

Baikščiai, bet neužmiršdama, kad man skolinga, Zuzana pamokė mus maldos tardama:

– Mane išmokė šios maldos todėl, kad ją lengva prisiminti. Ir

patikino, kad ji atstoja visas kitas maldas, nes prie jos nėra ką pridurti. Taigi aš meldžiuosi šitaip: „Tėve mūsų, kuris esi danguje, teesie šventas tavo vardas, teateinie tavo karalystė, teesie tavo valia, kaip danguje, taip ir žemėje. Kasdienės duonos duok mums šiandien. Ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams. Ir neleisk mūsų gundyti, bet gelbėk mus nuo pikto. Iš tikrųjų."

Paprašiau jos dar sykį pakartoti maldą ir pamačiau, kad ji paprasta ir lengva. Sukalbėjau ją balsu, galvodamas apie kiekvieną sakinį, ir supratau, kad prie jos tikrai nereikia nieko pridurti, nes joje pasakyta viskas, ko reikia paprastam žmogui. Ji nepanėšėjo į mokslinčiaus sugalvotą išmoningą kalbėjimą, bet man sukėlė gana daug minčių, tad tuosyk Zuzanos daugiau nekamantinėjau.

Kitą vakarą teko nakvot netoli potvynio užlieto tankumyno. Kažkur toli į šiaurę, prie Jordano ištakų, ant kalno tirpo sniegas. Tad paplūdęs vanduo išginė laukinius žvėris iš slėpyklų, nors Jordano intakai jau buvo bemaž išdžiūvę. Kai sužibo žvaigždės, kalnuose neramiai ėmė loti šakalai, o paskui pasigirdo riaumojimo aidas, panašus į tolimą perkūnijos griausmą. Man tas garsas buvo pažįstamas, nors dar niekad nebuvau girdėjęs jo gamtoj, o tik naktį Romoje, už cirko mūrų. Asilai pradėjo taip drebėti, kad turėjom susivest juos į kambarį, kurio viršutinėje dalyje miegojom mes patys. Ir Marija dar nebuvo girdėjus liūto riaumojimo. Todėl prasibruko prie manęs ir drebančiu balsu paprašė, kad apsikabinčiau, nors naktis, beje, buvo karšta.

Natanas nuramino asilus, užsklendė duris ir, budriai suklusęs, atsisėdo nugara atsišliedamas į duris. Zuzana taip pat negalėjo užmigti. Todėl pasinaudojau proga ir pasmalsavau:

– Iš ko išmokai tą maldą, kurią man vakar susakei?

Tolumoje vėl suriaumojo liūtas, tad plonos molinio namo sienos tartum sudrebėjo. Zuzana išsigandus užsiėmė delnu burną ir atrėmė:

– Šito manęs neklausk.

Bet Natanas prasižiojo ir netikėtai paliepė:

– Pasakyk, nebijok jo.

Mirguliuojančioj lempos šviesoj Zuzana neramiai apsižvalgė lyg norėdama išsisukt, bet paskui ėmė pasakot:

– Jėzus Nazarietis, kurį nukryžiavo Jeruzalėje, išmokė jos savo mokinius ir mus, tas moteris, kurios sekė paskui jį Galilėjoje. Jis tikino, kad tos maldos mums pakaks ir kad kitokios mums nereikalingos.

Aš iš nuostabos sušukau:

– Turbūt meluoji, nejau iš tiesų sekei paskui jį Galilėjoj?

Zuzana patikino:

– Aš menkų gabumų, tad ir norėdama nemokėčiau meluot. Du žvirbliai parduodami už skatiką, o vis dėlto Dievas nei vieno jų neužmiršo. Visą gyvenimą buvau šykštūnė, godėjau pinigų ir daiktų, net valgyt sau sočiai neleidau. Visiems nuėjus žiūrėt naujo pranašo, ir aš nuslinkau tardama, kad gausiu ką nors veltui, nes šventykla nieko veltui neduoda. Išklausiau jo mokymą ir nieko nesupratau, bet paskui jis kalbėjo žmonėms ir, žvelgdamas tiesiai į mane, pasakė: „Žiūrėkite, saugokitės bet kokio godumo, nes jei kas ir turi apsčiai, jo gyvybė nepriklauso nuo turto." Tai nutiko ežero pakrantėj. Pamaniau jį iš tiesų pažinojus mane ir girdėjus apie mano godumą. Bet paskui jis ėmė pasakot apie turtingą vyrą, kurio laukai buvo derlingi ir kuris ketino nugriauti savo klojimus ir pasistatyti naujus, didesnius, kad galėtų ilsėtis ilgus metus, nes jis turėjo daug gėrybių prisikrovęs. Tačiau Dievas pasakė tam vyrui: „Kvaily, dar šiąnakt bus pareikalauta tavo gyvybės. Kam gi atiteks tai, ką susikrovei?" Šitaip nutinka tam, kuris krauna turtus, bet nesirūpina tapti turtingas pas Dievą.

Ji atsiduso ir šnekėjo toliau:

– Supykau ant jo ir parėjau namo, bet negalėjau užmiršti jo žodžių, – jie kaip tvinkulys maudė man širdį. Dar kartą nuėjau jo paklausyti. Jis kalbėjo apie varnus, kuriuos Dievas maitina, ir apie lauko gėles, kurios neverpia ir neaudžia. Jis uždraudė savo mokiniams klausinėt, ką jie valgys ir gers, ir liepė ieškot karalystės, nes visa kita jiems bus pridėta. Man tada jo pagailo, nors, sako, jis keliais kepalėliais ir viena žuvim pamaitino didelę minią. Betgi kasdien to nepadarysi. Nenorėjau dalyt savo

išteklių tinginiams ir netikėliams plikšiams, bet vis dėlto pardaviau savo nuaustus audinius, palikau savo laukus prižiūrėti kitiems ir iškeliavau paskui Jėzų, nusprendusi maitinti jį ir jo mokinius savo lėšom tol, kol jų išteksiu. Mat pamaniau, kad tas stebukladarys greit numirs iš bado, jeigu niekas jo nemaitins. Dar kelios moteriškės iš gailesčio pasielgė taip pat, nes gyvenime jis visai nesusivokdavo.

Prisiminusi kelionę paskui Jėzų, Zuzana ėmė dūsauti ir dar pridūrė:

– Tikrai nenoriu apie jį blogai kalbėt. Tik sakau, kad apie šio pasaulio reikalus jis maža ką suprato. Todėl mes, moterys, turėjome juo rūpintis, bet pripažįstu, kad jo mokiniai, norėdami užsidirbti, retkarčiais pažvejodavo. Nazarete plito kalbos, kad jis pats buvo nekoks dailidė, nors mokėsi tėvo amato. Jungus ir arklus dirbti gebėjo, bet padoraus rato nepadarydavo. Be to, buvo labai patiklus ir atidavė kapšelį godūnui Judui Iskarijotui, kuris dalį tikriausiai nusigvelbė sau. Tai matėsi iš jo akių. Nesakau, kad supratau Nazariečio mokymus. Net mokiniai ne visus juos suprato. Bet šalia jo buvo gera. Todėl neatsižadėjau jo ir negrįžau namo, nors ne kartą norėjau. Be reikalo jis tyčiomis pykdė dievotus vyrus, be to, nepakenčiau, kad leido tokiai, kaip balandininkė Magdalietė, sekti paskui.

Marija nesusilaikė ir sušuko:

– Marija Magdalietė – gailestinga moteris ir protingesnė už tave, pašukiniu apsitaisiusią bjaurią kaimietę!

Zuzana irgi plykstelėjo ir užriko:

– Jeigu ją gini, tai jau žinau, iš kokio molio tu pati drėbta ir kodėl kas vakarą taip atkakliai brukiesi romėnui į glėbį. Aišku, aš tik pašukiniu apsitaisiusi bjauri kaimietė, bet moku verpti ir austi šitom rankom, kepti, virti ir kampus kuopti, ir arklo rankeną esu laikius, nes brangaus pinigo padieniams samdyti bereik nešvaisčiau. Apskritai Jėzus Nazarietis buvo per geras šiam pasauliui, neatsargus, lengvatikis. Ir stebuklus darė, ir ligonius gydė, nežiūrėdamas, ar tie nuodėmingieji tokios malonės verti. Bet kuris tik paliesdavo jo apsiaustą ir išgydavo nuo negalės. Man jis panėšėjo į lengvabūdį vaiką, vieną paleistą į piktą pa-

saulį. Kad būtų paklausęs protingo patarimo, niekad nebūtų ėjęs Velykoms į Jeruzalę. Bet buvo užsispyręs ir tarėsi išmanąs šio pasaulio reikalus geriau už kitus. Užtat taip ir atsitiko.

Po tiek laiko Zuzana iš tiesų burnojo Jėzų Nazarietį tartum neklusnų vaiką. Bet paskui, viską prisiminusi, pratrūko verkt ir tarė:

– Iš jo man liko tik šitas pašukinis ir malda, kurios jis mus išmokė. Po jo mirties mes išsilakstėm kaip pabaidytų žvirblių būrys. Pamačiusi, kaip jį prikalė prie kryžiaus, sumišau iš baimės ir sprukau šalin. Ilgai kąsnio praryt negalėjau. Tik tysojau uoloj po šventykla, nuogąstaudama, kad kas nors mane pažins. Galop sutikau šitą baltai apsitaisiusį Nataną, kuris dėl jo nusikirpo plaukus. Natanas pasakė man, kad Jėzus prisikėlė iš mirusiųjų ir pirmas išėjo atgal į Galilėją.

Staiga Zuzana užsiėmė delnu burną ir įsibedė į Nataną, lyg nenulaikiusi liežuvio. Bet Natanas tik pasakė:

– Moters šneka – kaip sausų šakų spragėjimas po puodu. Žinojau, kad jo karalystė čia pat, bet Jėzaus nepažinau. Nusikirpau plaukus, išgirdęs, kad jis prisikėlė, vadinas, jis – Dievo Sūnus ir tas, kurio laukėme.

Zuzana patikino:

– Aš jį pažinojau, ir pažinojau iš visų geriausiai, nes skalbiau jo drabužius. Jis buvo žmogus, jautė alkį ir troškulį, kartais pavargdavo nuo mokinių ir žmonių žiaurumo. Be abejonės, jis prisikėlė iš mirusiųjų, jeigu taip šneka, ir aš nėmaž tuo nesistebiu. Priešingai, verkiu iš džiaugsmo dėl jo ir tikiu, kad piktybė išvirs į gera. Gal jis Galilėjoj iš tiesų įkurs karalystę, jeigu mes kantriai lauksim, o ir angelai už jį pakovos. Antraip jam nieko neišeis. Bet aš vis tiek rytą, dieną ir vakare kalbėsiu jo išmokytą maldą. Man jos gana, nes pats Jėzus sykį taip tikino.

Jos pasakojimas nepaprastai nustebino Mariją. Ji nepatikliai paklausė:

– Nejau tu iš tiesų skalbei jo drabužius?

Zuzana pasigyrė:

– Kas dar galėjo taip baltai išskalbt! Kažin ar tavoji Marija Magdalietė kada skalbė baltinius, Salomei per akis buvo savų

vaikų drabužių, o Jonas vedžiojosi tarnaites. Jeigu būtų drįsus, toji tikriausiai būtų sekus paskui Jėzų su dengtais neštuvais. O juk moka vaikščiot savom kojom.

Nebegalėjau ilgiau gniaužt nuostabos ir paklausiau:

– Kodėl tu iš tikrųjų sekei paskui jį ir aukojai savo išteklius, nors nei jo elgesys, nei mokiniai, nei kiti bendrakelioniai tau netiko?

Zuzana taip pat nustebusi pasižiūrėjo į mane ir paaiškino:

– Juk jis buvo kaip vargšas avinėlis tarp vilkų. Kas jį būtų pamaitinęs, kas juo būtų pasirūpinęs, jeigu ne aš? Tikra motina manė, kad jis išsikraustė iš proto. Nazareto gyventojai net buvo nuvedę jį prie skardžio, žadėdami nustumti pragarmėn, bet neišdrįso.

– Vadinasi, mylėjai jį? – paklausiau.

Zuzana nesmagiai pasimuistė, sukeitė kojas ir piktai suriko:

– Ką aš, sena trintuvė, išmanau apie meilę? Pasaulis pilnas šungalvių tinginių, godžių šventikų, beširdžių mokesčių rinkėjų ir kitokių pasalų! Kaimietė tik nueis į miestą ir ją nukirps kaip avį. Matyt, gailėjau jo, nes buvo toks naivus, piktybės nėmaž nepažinęs.

Ji sudėjo delnus ir tyliai, lyg susigėdus savo kalbų, pridūrė:

– Be to, jis žinojo amžinojo gyvenimo žodžius.

– Ką turi galvoje? – paklausiau aš.

Bet Zuzana suirzo ir nekantriai atšovė:

– Aš nežinau. Taip buvo, ir tiek. Aš jo kalbų nepermaniau. Tiktai tikėjau.

– Ir dabar tiki? – neatstojau.

– Nežinau! – piktai suriko ji. – Kai kraujas ir kančios prakaitas sruvo kryžium nuo jo kūno, jau netikėjau, o pabėgau, nes negalėjau žiūrėti į jo kančią. Turbūt iš nuovylio susirgau ir pamaniau, kad mano pinigai nuėjo vėjais. O gal ir ne. Labiausiai mane susargdino jo kančia, nes tokios mirties jis nenusipelnė, nors piktai kalbėjo apie fariziejus ir Rašto aiškintojus. Vis dėlto ne pikčiau, nei koks paprastas žemdirbys, kuris juos pažįsta ir kuris dėl to, kad nežino Įstatymo, turi sunaikint savo vaisių derlių ir suversti daržoves į sąvartyną. Bet dabar tikriausiai vėl

viskas susitvarkys ir aš tikrai juo patikėsiu, jeigu dar kartą jį susitiksiu ir išgirsiu jo balsą.

Slogią karštą naktį molio trobelėje asilams neramiai bruzdant prie ėdžių, liūtams riaumojant, protas akino mane abejoti jos žodžiais. Pagalvojau, kad ji dedas kvailesnė ir gudriai slepia nuo manęs tai, kas svarbiausia. Jeigu ji ilgai sekė paskui Jėzų Nazarietį, matė jo stebuklus, girdėjo jį kalbant žmonėms ir, jam mokant savo išrinktuosius mokinius, vis graibėsi po žodelį, tai, be abejonės, sužinojo ir tai, kas buvo skirta ne visiems.

– O jo išmintis? – vėl paklausiau. – Ar tikrai daugiau jokios jo paslapties neprisimeni?

Vis priešiškiau žvelgdama į mane, Zuzana paaiškino:

– Vaikų ir moterų niekas neišmokys išminties. Kaip tik už tai nepakenčiau Marijos Magdalietės, kuri nuolatos brukdavosi jam prie kojų, vaizduodamasi, kad viską supranta, o mes visi dirbom naudingą darbą. Tiek mums buvo gana ir net per daug, – sergėk Dieve, – nes tarnavom ir maitinom ne dvylika, o tarpais net septynias dešimtis. Jis man buvo išmintis. Gyvybės duona, kaip pats sakė. Nesupratau, ką jis turėjo galvoje, bet patikėjau.

Pamatęs jos paikumą, aš neviltingai papurčiau galvą ir lioviausi klausinėti. Bet lempos liepsnelei dar silpnai bliksint, Zuzana panūdo mane įtikinti ir susimąstė taip skausmingai, kad ėmė timpčioti pirštus, linguoti visu kūnu, bet galų gale paaiškino:

– Jo Tėvo danguje yra ir mano tėvas. Jis leido ir vaikams prisiartint ir tikino, kad tie, kurie bus kaip vaikai, įeis į jo karalystę. Tą jo kalbą aš supratau ir suvokiau, kad aš, kaip vaikas, negaliu smalsaut savo tėvo tikslų, nes tėvas viską žino geriausiai. Tik šitą vieną paslaptį atsimenu.

Tą neramią naktį nesumerkiau akių ir duslus liūto riaumojimas naktyje man labai priminė Romą, todėl būdraujant tarpais atrodė, kad vėl esu tenai, kad netrukus išsekęs nuo aistros pabusiu ant purpurinių pagalvėlių rožių aliejaus kvapsny. Tai buvo sunkus slogutis, bet kniostelėjus iš miego mane perėmė lygiai toks slėgus beviltiškumo jausmas. Apžėlęs, susivėlęs, pra-

smirdęs prakaitu tysojau nešvarioj molinėj trobelėj tarp asilų ir žydų, vaizduodamasis, kad pasieksiu kažin ką, kas prieštarauja sveikam protui. Romoje būčiau šukavęsis plaukus ir kruopščiai klostęsis apsiaustą – skirtingai, nelygu proga. Atsainiai ką nors sau skaitinėčiau, eičiau stebėt kokios įdomios teismo bylos ar kitaip leisčiau laiką, laukdamas tik tos valandos, kai vėl susitiksiu Tuliją. Mintys, kurias dabar mintiju, būtų išjuoktos tiek turtingų atleistinių, tiek išmintingų vyrų šviesioje draugijoje, nes geras paprotys ten liepia netikėti niekuo. Pats juokčiausi pirmas.

Bet tos pačios lengvabūdės moteriškės ir gudrūs jaunikaičiai vienas paskui kitą stoja eilėn dėl kokio garsaus būrėjo iš žvaigždžių, užkalbėtojo ar burtininko prielankumo ir moka kalnus pinigų už laimę nešančius pakabučius. Ir patys juokdamiesi ir netikėdami, o vis dėlto tikėdami, kad jie turi poveikį. Tai kaip žaidimas. Laimė įnoringa ir laimėjimas abejotinas, bet verčiau žaisti, nei mest žaidimą ir likti tuščiomis.

Nejau ir čia, Jordano naktyje žaidžiu toliau, širdies gilumoje dvejodamas, bet dėl abejotino laimėjimo tardamas, kad verčiau žaidimą tęsti, nei jį mesti? Gal tik sapnas ir regimybė ta karalystė, kurią vaizduojuosi dar tvyrant žemėje ir į kurią tikiuosi rasti kelią. Šitų kankinamų minčių užgultas pajutau pasidygėjimą šalia alsuojančia Marija, užsispyrėle Zuzana ir nebyliuoju Natanu. Kas bendra tarp manęs, romėno, ir jų?

Mintyse pakartojau Zuzanos išmokytą maldą. Tai buvo pirmoji man išaiškėjusi Jėzaus Nazariečio mokinių paslaptis. Galimas daiktas, joje užsklęsta slapto pažinimo stebuklinga galia. Bet kad ir kaip varčiau jos sakinius, man ji atrodė tiktai vargdieniui pritaikytas aklas nusižeminimo pavyzdys, kurį nuolankiai kartodamas nusiramini ir nusimeti nuo pečių rūpesčių naštą. Nesu toks naivus, kad ji man padėtų.

Tąnakt visi miegojom blogai ir iš ryto buvom apsiblausę ir vaidingi. Marija Beretietė ėmė aikštytis ir pareikalavo, kad suktumėm į kalnus ir keliautumėm per Samariją. Ji baiminosi susidurti su liūtu, kurį poplūdžio vanduo išginė iš tankumyno. Zuzana kelis kartus atidžiai peržiūrėjo savo puodus ir pavalgio maišus ir pasakė kažką pametusi, tad užtrukom

išvykti. Natanas taip pat nerimavo ir atidžiai žvalgėsi aplinkui, o vabzdžių užnikti asilai buvo tokie gąslūs, kad tramdėm juos be perstogės.

Marijos šnekų įerzintas Natanas galų gale prisiminė Raštą ir tarė:

– Žmogui jo kelias gali atrodyti teisingas, bet galų gale jis nuveda į mirtį.

Ir, mostelėjęs į kalaviją prie mano šono, ryžtingai leidosi į kelią, jėga nusitempdamas nešulinį asilą ir tartum pasakydamas, kad dėl jo galim elgtis kaip tinkami, bet bent jau jis keliaus, kaip numatęs iš pradžių.

Marija subliuvo:

– Lengva jums, vyrams, bet aš – pati jauniausia! Liūtas – gudrus žvėris, visada išsirenka minkščiausią gabalą. Tokį dalyką girdėjau.

O Zuzana užriko:

– Jeigu Jėzus Nazarietis nuėjo šituo keliu, tai turbūt ir mes galim juo eit! Jei tu bijai, aš josiu pirma ir nuginsiu liūtą. Manęs jis tikrai nelies!

Irzliai įsiterpiau, kad nei vienas iš mūsų nežino, kokiu keliu Jėzus Nazarietis pirm mūsų nuėjo į Galilėją, jeigu jis iš tiesų ten nuėjo. Tai galėjo būt tiktai Jeruzalės valdžios paskleista gudri pasaka, siekiant išviliot galilėjiečius iš miesto. Neturėjau jokio noro su pliku kalaviju stot prieš liūtą, nors cirke buvau matęs, kaip lavus vyras po tokios užmačios liko gyvas. Bet Natanas žinojo kelius ir slypinčius pavojus, todėl man rodės, kad turim sekti paskui jį.

Tad kunkuliuodami piktumais keliavom toliau. Patvinusioj brastoj turėjom susikelti apdarus ir pertempt nirtuliuojančius asilus. Perėję brastą, pakliuvom tiesiai į legionierių glėbį, o šie, pamatę Mariją, pasveikino mus džiugiais šūksniais. Už tai, kad turėjau kalaviją, jie iš karto nutempė mane nuo asilo, priplojo prie žemės ir tikriausiai būtų užmušę, jei, gelbėdamas gyvastį, nebūčiau jiems ir graikiškai, ir lotyniškai sušukęs, kad esu pilietis. Nežiūrėję mano leidimo turėti ginklą, jie patikrino visus mano daiktus, dėl smagumo apgrabinėjo Marijos drabu-

žius ir tikrai būtų ją jėga nuvilkę į krūmyną, jeigu aš nebūčiau romėnas.

Paaiškėjo, kad šitaip jie įžūlavo todėl, kad nebuvo nei nuolatiniai kelio sargybiniai, nei ėjo kariškas pratybas, o tik jų vyresnysis įsimanė nudaigoti liūtą ir su lankininkais įsitaisė pasaloj ant kalvelės, kurios link šitie legionieriai erzeliuodami ir tarškindami skydus turėjo ginti iš slaptavietės išviliotą liūtą. Tai buvo nelinksma užduotis, nors, iš visa ko sprendžiant, liūto jau nei padujų nebuvo. Todėl jie drąsindamiesi ėmė gert vyną.

Prievarta, kurią patyriau, buvo tokia nemaloni ir taip pažemino mano garbę, kad galėjau įsivaizduoti save žydų vietoj ir suprasti, kodėl jie taip apmaudžiai nekenčia romėnų. Mano bloga nuotaika išsiliejo įniršiu. Pagaliau užėjęs ant kalvos liūto kailio įsigeidusį šimtininką, išplūdau jį patį, jo karius ir pagrasinau skundu prokuratoriui dėl jo vyrų elgesio.

Ir negerai padariau, nes randuotasis šimtininkas, piktai dėbčiodamas į mane, paklausė, kas aš toks iš tikrųjų, kad, užsimetęs žydišką apsiaustą, keliauju žydų draugėj. Ir sviedė man:

– Ar tik nesi iš tos pačios rujos, kur pastarosiom dienom dešimtimis keliauja prie Tiberiados ežero. Juk dabar javapjūtė, o ne šventųjų vietų lankymo metas. Šie keliauninkai kažką pikta rezga.

Ėmiau maldyt jį ir atsiprašiau už tūžmą. Paskui pamėginau išklaust, kokius žmones jis buvo sutikęs. Bet jis pats nieko nebuvo matęs, nes pėsčiomis keliaujantys žydai vidury nakties pasistengia apeit sargybos postus ir muitines. Šimtininkas sakė apie tai tiktai girdėjęs. Mane jis globėjiškai įspėjo:

– Žiūrėk, nepakliūk jiems į nagus, nes visi galilėjiečiai aklatikiai. Tai tankiai gyvenamas kraštas, o iš dykumos tenai tolydžio šliaužia maištininkai. Vos prieš pora metų šiose vietose veikė vienas aklatikis, kuris skelbė žydų karalystę ir burtais krikštijo vyrus Jordano vandeny, kad jie būtų nesužeidžiami. Galop Galilėjos žydų valdovas nukirto jam galvą, atskleisdamas, kad pats aklatikis yra sužeidžiamas. Bet jo šalininkai galbūt dar klaidžioja prie Jordano.

Turbūt jis laikė mane nieko vertu netikėliu, kad šitaip keliavau, nes greit nutraukė pašnekesį ir pavarė, lyg parodęs didelę malonę.

Ir toliau keliavom vargingai, todėl Marija Beretietė ėmė niekint mane ir tarstelėjo:

– Matyt, nesi labai svarbus tarp savo tautiečių, jei net randuotas, prakaitu pasmirdęs šimtininkas drįsta šitaip tave menkint.

– Ar laikytum mane šaunesniu, jeigu dėvėčiau šalmą ir avėčiau dygliuotus batus? – pašaipiai paklausiau aš.

Marija atlošė galvą ir atkirto:

– Legionieriai bent jau žino, ko nori! Jei jau esi romėnas, kodėl keliauji ne taip, kaip romėnai, ir kodėl nesinaudoji savo teisėm? Nereikėtų man raudonuot dėl tavo plaukuotų kojų ir barzda apžėlusio veido.

Spoksojau į ją, netikėdamas savom akim. Pagavo noras išsilaužt iš krūmo rykštę ir iščyžt jai kailį. Todėl drebančiu balsu paklausiau:

– O kas per mergina žadėjo laimint mane visą gyvenimą, jei tik pasiimsiu ją drauge, ir net laukymėje nakvoti su manim? Kas tu iš tiesų manaisi esanti?

Bet Marija atkragino galvą ir tėškė:

– Nemaniau, kad tu drėbsi man į akis tai, ką išsipasakojau tau apie save. Aš neturėjau laimės, bet jeigu iš tiesų sutiksiu prisikėlusį Jėzų Nazarietį ir jis atleis man nuodėmes bei apvalys mane, tu jau negalėsi man prikaišiot tokios praeities. Pasisakyk, kokių baisių nuodėmių pats rengies atsikratyt, jeigu dediesi toks nuolankus ir ieškai kelio.

Manau, kad širdyje ji iš tiesų nelaikė tokių žodžių, o tik aikštingai liejo apmaudą dėl varganos dienos kelionės. Daugiau nieko jai nesakiau. Ji vėl ėmė joti prie Zuzanos ir aš iš karto išgirdau jas spigiai susiriejant, o paskui drauge koneveikiant mudu su Natanu.

Tą vakarą už Samarijos kalnų saulė leidosi baugiai raudona, slėnin akimirką nusėdo šiurpulinga baltuma, o apačioje, gilioj vagoj šniokščiantys Jordano vandenys pajuodo. Dėl to keisto reginio visa ėmė rodytis netikra ir negeros mintys išsisklaidė.

Prisiminiau, kaip sutemo dangus, kai žydų karalius kankinosi ant kryžiaus, ir kaip drebėjo žemė jam išleidžiant dvasią. Prisikėlimu iš mirusiųjų jis paliudijo savo karalystės tikrumą. Aš atitolau nuo jo karalystės, širdies gilumoje paniekindamas savo bendrakelionius, tardamas esąs geresnis ir laikydamas savy piktumą ant nenuovokios merginos.

Todėl, kai nakvynės vietoje nusiprausėm, prisiartinau prie Marijos ir prisipažinau:

– Atleidžiu tau už piktus ir neapgalvotus žodžius ir jų daugiau neprisiminsiu.

Bet Marija, tai išgirdusi, įsiuto dar labiau ir pajuodusiom akim atžėrė:

– Ak, tai tu man atleidi, pirmiau baisiausiai įskaudinęs, o paskui visą dieną sukęs man nugarą? Tiesą sakant, širdyje buvau pasirengus tau atleist ir tarti gerą žodį, nes iš tavęs, kaip vyro, nieko daugiau laukt negaliu, kaip tikino Zuzana. Bet, Dieve gink, kad tu atleistum man pirmiau, nei aš!

Tai išgirdęs Natanas pakėlė į dangų akis ir neviltingai skėstelėjo rankom. Jo nusižeminimas paakino nusižemint mane ir daugiau nepykau.

– Tebūnie, kaip nori, Marija Beretiete, – pasakiau. – Taigi tu atleisk man, o aš nuolaidžiai pripažįstu neturįs už ką tau atleist, jei tik susitaikysim.

Bet Marija įrėmė kumščius į aptakų juosmenį ir pašaipiai sušuko Zuzanai:

– Pasižiūrėk ir pasakyk, ar šitas vyras – tikras vyras ar tik romėnų išdaras, apie kuriuos esu girdėjus!

Zuzana delnu užsiėmė burną ir sukikeno, kišdama po puodu nendres ir mėšlą, tad aš nesusitvardžiau, o kraujas mušė man į galvą ir aš kirtau Marijai tokį antausį, kad pasigirdo pliaukštelėjimas. Bet išsyk pasigailėjau taip padaręs ir kažin ką būčiau nuveikęs, kad būčiau galėję tą antausį atsiimt. Marija pradėjo verkšlent, traukydama nosį ir delnu trindama degantį skruostą. Būčiau puolęs atsiprašinėt, bet Natanas pakėlė ranką, sulaikydamas mane. Po valandėlės Marija nudūrė akis į žemę, pirštų galais pritykino prie manęs ir prisipažino:

– Gerai padarei, kad man sudavei. Juk visą dieną tyčiomis tave erzinau. Tai rodo, kad aš tau patinku labiau nei asilas, kuriam plekšnojai kaklą. Dabar pabučiuok mane, parodyk, kad tikrai atleidi už bjaurų elgesį.

Ji droviai apsikabino man kaklą ir aš ją pabučiavau vieną kartą ir antrą kartą, parodydamas, kad mudu susitaikėm. Tiesą sakant, buvo malonu po piktumų laikyt ją glėbyje ir bučiuot, todėl pabučiavau ir trečią kartą. Marija stumtelėjo mane nuo savęs, bet rankų nuo pečių neatitraukė, atidžiai pasižiūrėjo į mane ir paklausė:

– Ar pabučiuotum ir Zuzaną, jeigu ji tave įžeistų, o paskui atsiprašytų?

Pažvelgiau į nugairintą apysenės Zuzanos veidą ir palyginau jos sausas lūpas su minkštom Marijos. Supratau, kad Marija gudriai stumia mane kilpon. Todėl priėjau prie Zuzanos, suėmęs už alkūnių, padėjau atsistoti ir paprašiau:

– Jeigu aš tave kuo nors įžeidžiau, tai pabučiuok, parodydama, kad atleidi.

Zuzana man pagailiai atsakė:

– Oi, vargšeli, leidi tai lengvabūdei šitaip su tavim žaisti! Bet Marija nėra blogos širdies.

Susigėdusi ji atgalia ranka nusišluostė burną ir pabučiavo mane, gudriai žvilgčiodama į Mariją. Ši nukaito, bet paskui prikišo Zuzanai:

– Kaip tu, Izraelio duktė, gali bučiuot neapipjaustytą romėną? Aš taip daryt galiu, nes ir šiaip jau esu nuodėminga, o tu susiteršei!

Zuzana pasiteisino:

– Prastai išmanau Įstatymą, bet jau valgiau su juo iš vieno indo. Manding, širdyje jis to paties Tėvo vaikas, kaip aš, nors ir romėnas.

Zuzanos žodžiai sujaudino mane ir mano akyse ji nustojo bjaurumo, nors iš burnos jai stipriai dvokė česnaku, kurį, jodama ant asilo, ji visą kelią kramtė, kad kūnas sužvalėtų. Aš pasakiau:

– Zuzana, jeigu jis tau leido skalbt drabužius, tai tu savo bučiniu padarei man didelę malonę.

Bet kai pavalgėm, aš trūktelėjau Mariją tolėliau tamsumon ir tiesiai paklausiau:

– Ar tik nevedi manęs į pagundą? Antraip tavo elgesio paaiškint negaliu. Juk norėdamas ištraukt iš nuodėmės, pasiėmiau tave drauge.

Alsuodama man į ausį, Marija sušnibždėjo:

– Tu su manim elgeisi geriau nei visi vyrai ir aš pati nesuprantu, kodėl tavo abejingumas mane žeidžia. Kad bent jausčiau, jog nesi man visai abejingas.

– Kūnas yra kūnas, – atsakiau apmaudžiai. – Tau manęs ilgai vilioti nereikėtų. Niekam nesu pasižadėjęs nei ištikimybės prisiekęs. Bet galime iš karto sukt atgal ir grįžti į Jeruzalę.

Marija atsiduso:

– Gyvenimas keistas ir aš baisiai bijau Jėzaus Nazariečio. Bet manau, kad tik jis gali vėl padaryt mane švarią ir skaisčią, be to, girdėjau, jog jis griežtai nesmerkė net didžiausių nusidėjėlių, jeigu tie juo tikėjo ir gailėjosi dėl nuodėmių. Bet, nusidėjus su tavim, aš turbūt visai nesigailėčiau. Priešingai, atrodo, kad tu man padarytum gera, taip paimdamas glėbin. Vadinasi, aš jau labai nuodėminga, nes nekalta mergina tokių minčių tikrai nepuoselėja. O antra vertus, niekas nuodėmės neišsilenkia. Guosdama mane, nusidėjėlę, Marija Magdalietė tikino jį patį sakius, kad vyras, kuris geidulingai žvelgia į moterį, širdimi jau svetimauja su ja. Tad Nazarietis kėlė tikrai neįvykdomus reikalavimus, kurių neįveiks nei vienas žmogus.

– Marija Beretiete, – karštai paprašiau aš, – ar mes negana pavargstam kelyje, kad turim bergždžiai kamuotis, regzdami nuodėmingas mintis. Šiąnakt nesidangstyk liūto baime ir nesibruk miegoti prie manęs. Mums abiem bus karšta.

Marija dar giliau atsiduso ir sutiko:

– Daugiau netrikdysiu ir neviliosiu tavęs, jeigu atvirai prisipažinsi, kad mielai pultum su manim į nuodėmę, jei tik išdrįstum.

Aš užrikau:

– Tegul bus, kaip nori! Širdyje jau padariau ją su tavim. Tuo ir pasitenkink.

Ji priglaudė delną prie mano degančio skruosto ir sušnibždėjo:

– Kaip karštai aš trokštu būti nekalta ir nelytėta.

Bet daugiau ji manęs nekamavo ir nesibruko miegoti šalia.

Pats sau mąsčiau, kad ji, matyt, nedaug ką žino apie karalystę, kurios kelio ieško, bet iš tokios merginos negali daug tikėtis. Ėmiau svarstyt, ko Natanui reikia iš Jėzaus Nazariečio, kad, norėdamas jį pamalonint, nusikirpo plaukus. Ir tai, ar man pačiam reikia to, kas, karalystės matu matuojant, yra lygiai taip vaikiška, kaip Marijos troškimas.

Kitądien palikom vingrųjį Jordaną. Išėję iš vilkstinių kelio ir užkopę į kalno atšlaitę, išvydom priešais plytintį Tiberiados ežerą. Pūtė atgaivingas vėjas, putotom bangom kilsavo vanduo, o toli toli anapus ežero vos įžiūrima į dangų kilo sniegina kalnų viršūnė. Dienai traukiantis, vakarinės pakrantės keliu priėjom karštąsias versmes, o atokiau išvydom Erodo Antipo valdžios miesto kolonas. Padvelkė sveika siera, nes karštųjų versmių vanduo buvo išvedžiotas į galybę baseinų, apie kuriuos valdovas statė maudyklių statinius. Graikišku papročiu pakrantėje kūpsojo vasarnamiai ir žvejų nameliai. Maudyklėms priklausė ir graikų, ir žydų svečių namai.

Kelionės vargų man jau buvo per akis. Todėl įsikūrėm su Marija prabangiuose graikų nakvynės namuose, bet Natanas su Zuzana ir asilais patraukė į žydų nakvynės namus. Pamaniau, kad šičia, Galilėjoje, jų draugėje man verčiau nesirodyt, nes Jėzaus mokiniai manim nepasitiki. Geriau tegul Zuzana pati išsiaiškina, kas ir kaip dedasi. Tikėjau, kad ji man tai praneš, nes, pasiimdamas į Galilėją, padariau jai didelę paslaugą. O Nataną jau taip gerai pažinojau, kad liepiau dar paturėti mano pinigų kapšelį ir rūpintis asilais. Tariau, kad šitaip tvirčiausiai pririšiu jį prie savęs. Pernakvoję jie turėjo keliaut į Kafarnaumą, esantį šiauriniame Galilėjos ežero krante, kur mokė Jėzus Nazarietis. Nuo Tiberiados iki ten jau nebūtų nei dienos kelio. Zuzanos žiniomis, Jėzus Nazarietis niekad nesilankė graikiškoj Tiberiadoj.

Kitą dieną pabudau apyaušriu ir viena koja šlubčiodamas užkopiau ant stogo. Po karšto Jordano slėnio Galilėjos oras buvo

gaivus kvėpuoti, ugninių saulėtekio spindulių nudriektas vanduo žvilgėjo skaidrus kaip stiklas ir aš užuodžiau stiprų mirtų kvapą. Viskas atrodė aiškiau ir ryškiau, aš užuodžiau visas kvapsnis, pats vis dėlto tartum besvoris būdamas. Jaučiausi lyg apkvaitęs ir tuo mėgavaus, iki pradėjo smarkiai krėsti drebulys ir pamačiau, kad viena mano koja ištinus.

Po pietų užėjo karštinė, blauzda iki kelio išpurto ir per ją nuo nutrinto kulno žaizdos nutįso raudonas dryžis. Maudyklių gydytojas graikas išpjovė tvinkulį ir prigirdė mane kraują gaivinančių vaistų. Porą savaičių prasirgau maudyklių graikų nakvynės namuose, manydamas, kad gausiu galą. Bet Marija Beretietė mane išslaugė, ko gera, ir siera dvokiantis karštųjų versmių vanduo pagelbėjo. Ilgai negalėjau sulaikyti pilvo, tad prakutęs jaučiausi silpnai. Gydytojas persergėjo mane nevargint kojos vaikščiojimu. Todėl stūmiau dienas rašydamas apie tai, kaip išvykau iš Jeruzalės ir kas nutiko kelionėj. Per tą laiką iš Natano ir Zuzanos negavom jokios žinios.

DEVINTAS LAIŠKAS

Markas rašo Tulijai.

Nors ir apsveikęs, vis dar jaučiaus silpnas, apsiblausęs. Norom nenorom galvon lindo mintis, kad netikėta mirtim grasinusia liga buvau įspėtas nesikišt į paslaptis, kurios man neturėtų rūpėt. Nekėliau kojos iš kambario, neieškojau pažinčių su atvykėliais svečiais, – nors garsiosiose Tiberiados maudyklėse jų buvo iš daugybės šalių ir visokių tautų, didžiuma pinigingi, – kurie gydėsi turto ir patogaus gyvenimo sukeltas negalias, bet tarp jų mačiau ir romėnų vyresniųjų karių, kurie čia malšino stovyklos gyvenimo padarinius.

Maudyklėse liepiau išmaigyti man kūną ir net pasikviečiau barzdaskutį, kad sušukuotų plaukus graikišku papročiu. Taip pat liepiau sutvarkyti barzdą ir švariai išpešioti kūno gyvaplaukius, visa jau buvo vis tiek. Gal elgiaus kaip įsižeidęs vaikas, nes buvau nuoširdus ir, manding, tokios bausmės nenusipelniau. Ir apie tave, Tulija, retsykiais pamąstydavau kitaip, nei Jeruzalėje, bet širdy vis tiek ilgėjausi tavęs. Paikoji Marija man tik nuobodį kėlė, nes, ištikimai mane slaugiusi ir išgydžiusi, buvo labai patenkinta savim ir elgės su manim kaip savininkė.

Po kurio laiko maudyklėse kilo triukšmas ir atskubėjusi Marija papasakojo, kad iš Cezarėjos į karštųjų versmių maudykles atkako prokuratoriaus Poncijaus Piloto sutuoktinė. Užlipęs ant stogo, pamačiau jos dengtus neštuvus ir palydą. Nuo Galilėjos ribos iki maudyklių ją lydėjo ne tik legionieriai, bet ir Erodo Antipo atsiųsti raiteliai su raudonais apsiaustais. Jai buvo paruošti vasaros rūmai ir sode ji turėjo sau atskirą baseiną.

Tiesa, žinojau, kad Klaudija Prokula sergalinga ir irzli, kaip daugis moterų, kurios jaučia artėjančią senatvę, nors kol kas net pačios sau to neprisipažįsta. Be abejonės, gydomosios vonios jai tikrai buvo pravarčios, be to, vasaros pradžioje Galilėjos ežero oras, sakyčiau, gaiviausias ir geriausias visoje rytinėje Viduržemio jūros pusėje. Erodo Antipo įgaliotinių dėka į Tiberiados maudykles atvyksta svečių iš Damasko ir net iš Antiochijos. Vis

dėlto mintyse slapčia įtarinėjau, kad netikėtą Klaudijos Prokulos atvykimą nulėmė ir kitos priežastys.

Po poros dienų jau nebeįstengiau tramdyt nenuveikiamo smalsumo ir dviguboj vaškuotoj lentelėj parašiau jai laiškelį, klausdamas, ar galiu ją aplankyti. Tarnas greitai sugrįžo ir pasakė, kad mano laiškas Klaudiją Prokulą nepaprastai nustebino ir nudžiugino. Ji laukia manęs tuojau pat ateinant.

Kulnas dar nebuvo sugijęs, tad per vasaros rūmų sodą iki pavėsinės liepiau gabent mane dengtais neštuvais. O nuo ten, pasiramsčiuodamas lazda, nušlubavau į rūmus. Man parodytas prielankumas sukėlė didelį dėmesį ir būriai maudyklių svečių puolė žiūrėt manęs ateinant. Mat Klaudija Prokula buvo griežtai įsakiusi paskelbti dėl ligos svečių nepriiminėjanti ir mandagumo apsilankymų atsisakanti.

Bet mane tarnai nuvedė tiesiai į jos vėsią ir saulėtą menę. Klaudija Prokula perblyškusiu veidu ir nuvargusiom akim tysojo ant purpurinėm pagalvėlėm nukloto gulto. Šalia jos pagarbiai sėdėjo jos amžiaus žydė prašmatniais apdarais.

Klaudija ištiesė ilgas laibas rankas į mane ir, džiugiai šūkčiodama, tarė:

– Oi, Markai, kaip džiaugiuos matydama pažįstamą ir supratingą žmogų! Kas tau nutiko, kas tavo kojai, aš pati sunkiai sergu, naktimis nemiegu, o sapnuoju negerus sapnus, ir skrandis man visai sutrikęs, ir kepenis skauda.

Ji pasisuko į bičiulę ir paaiškino:

– Tai tas jaunas vyras, apie kurį tau pasakojau. Markas Mezencijus Manilianas, mano vaikystės draugas. Jo tėvas buvo geriausias Romos astronomas. Be to, jis Mecenato giminės, vadinas, kilęs iš etruskų, kurie kitados kovojo su pačiu Enėju. Paskutinį kartą mačiau jį per Velykas Jeruzalėj, bet čia tikrai nesitikėjau jo sutikt.

Nenutraukiau jos, nors ji sakė ne tikrą tiesą, o smarkiai išpūtė. Bet gal ji turėjo viską verst į gera ir aukštinti mane palydovės akyse, tad nieko neneigiau. Kreipdamasi į mane, ji mostelėjo į draugę ir paaiškino:

– Šita miela moteris – Joana, valdovo Erodo Antipo kves-

toriaus sutuoktinė, susipažinau su ja Jeruzalėje. Sutiko lydėt mane, kol čia viešėsiu, ir aš ja visais atžvilgiais pasitikiu.

Moteris nusišypsojo ir tiriamai pažvelgė į mane. Ji buvo apskrito veido, glebno kūno, bet iš akių matėsi, jog tai nekvaila, o nemažai patyrusi moteris.

– Sveikinu tave, Markai Mezencijau, – tarė ji. – Bet kodėl tu, romėnas, želdiniesi barzdą ir rengies kaip Izraelio vaikas?

– Taikausi prie krašto papročių, – nerūpestingai atrėmiau. – Esu filosofas, noriu pažint įvairių šalių papročius. O, tiesą sakant, reiškiu didelę pagarbą Izraelio Dievui ir jo Įstatymui, jei tai nekliudo išpažint imperatoriaus genijaus.

Tik tada Klaudija Prokula atkreipė dėmesį į mano apdarą ir sušuko:

– Tu iš tiesų labai pasikeitęs ir nežinau, ar mano vyrui patiktų tokia tavo apranga!

Guviai tarškėdama ji papasakojo apie Poncijaus Piloto sveikatą ir sunkumus, liepė patiekt man šalto kaip ledas vyno, pyragaičių ir vaisių, bet galop pavarė tarnus ir paprašė:

– Joana, dirstelėk, ar niekas mūsų nesiklauso. Negaliu pakęst šnipų.

Joana labai patyriai atliko, ką liepta, nes, tingiai kyštelėjusi prieangin, neva nerūpestingai apėjo kambarį, čiupnodama sienines užuolaidas, ir pasilenkusi padirsčiojo pro langus. Klaudija Prokula mostu pakvietė mane prisėst šalia ir tyliu balsu paklausė:

– Ar dar prisimeni Jėzų Nazarietį, kurį nukryžiavo Jeruzalėje?

Pažvelgęs į Joaną padvejojau, bet galų gale prisipažinau:

– Prisimenu ir jis neduoda man ramybės. Norėčiau daugiau apie jį sužinot, bet jo mokiniai įtarūs ir svetimšalių neprisileidžia.

Klaudija Prokula atsakė:

– Mokiniai sugrįžo į Galilėją ir vėl verčias savais amatais. Dauguma jų šitam ežere žvejoja.

– Taip, – sutikau, – palikdamas Jeruzalę, girdėjau gandą, kad ir jie išvyko. Sako, ir daugiau žmonių patraukė paskui juos į Galilėją. Nejau jų čia nepersekioja?

Joana gyvai atsakė:

– Ne, ne, jų jau niekas čia nepersekioja. Protingi patarėjai įtikino valdovą Erodą, kad juos persekioti nenaudinga. Tiesą sakant, valdovas jų bijo ir nieko nenori apie juos žinot. Kažkada, nukirsdindamas Joną Krikštytoją, jis padarė politinę klaidą. Tad apie pranašus daugiau net girdėt nenori.

Klaudija Prokula paaiškino:

– Turbūt dar prisimeni, kaip aš stengiausi, kad mano vyras nedarytų nieko pikta tam šventam žmogui.

– Kam suki galvą dėl senų dalykų? – gudriai paklausiau aš. – Juk ir anksčiau nubausdavo nekaltų. Toks pasaulis, ir tiek. Mes jo nepakeisim. Užmiršk tą žmogų ir žiūrėk sveikatos. Juk dėl to čia atkeliavai.

Klaudija Prokula užsiplieskė:

– Tu nesupranti, apie ką aš kalbu! Pasaulis jau ne toks, koks buvo. Jis, Jėzus Nazarietis, prisikėlė iš mirusiųjų, nors tuomet tu šituo netikėjai. Jis apsireiškė saviesiems. Nori tikėk, nori ne, o jis čia yra.

Išsigandusi Joana užėmė jai burną delnu ir įspėjo:

– Nežinai, ką kalbi, domina.

Atidžiai pasižiūrėjau į ją, prisiminiau Zuzaną minėjus tokį vardą ir drąsiai spėjau:

– Atpažįstu tave iš veido, kilnioji Joana. Tu sekei paskui Jėzų Nazarietį, kai jis buvo gyvas. Šito nenuneigsi.

Išsigandusi Joana įsibedė į mane ir prisipažino:

– Neneigiu ir net nenoriu neigti. Dėl jo buvau palikus namus ir savo sutuoktinį ir sekiau paskui, kol dėl vyro pareigų turėjau grįžt atgal. Bet iš kur tu, svetimšali, apie tai žinai?

Buvau nusilpęs, mane smelkė liūdesys ir daugiau nenorėjau apsimetinėt.

– Žinau ir tikiu, kad jis prisikėlė iš mirusiųjų, – atsakiau. – Todėl tikiu ir tuo, kad jis – Dievo Sūnus. Bet ką tai reiškia, nežinau. Per amžius šito nėra buvę. Pats ieškojau jo karalystės, bet jo artimieji manęs nepripažino ir nepriėmė. Tik sužinojau juos iškeliavus į Galilėją ir atsekiau iš paskos, tikėdamasis jį čia rast.

Bet, – apmaudžiai toliau kalbėjau, – atkeliavęs čia, per koją užsikrėčiau kraują, todėl negalėjau vaikščiot ir jo ieškot. Turbūt tai ženklas, kad jis manęs nepripažįsta. Atvirai pasakyk, Klaudija, ar ir tu dėl jo atkeliavai į Galilėją?

Abi moterys neapsakomai nustebo ir iš pradžių sužiuro viena į kitą, o paskui į mane. Sutartinai šūkčiodamos jos paklausė:

– Nejau tu, romėne filosofe, iš tiesų manai, kad jis prisikėlė iš mirusiųjų ir atkeliavo į Galilėją?

– Tikiu, nes turiu tikėt, – graužiamas kartėlio atšoviau aš.

Mane apėmė neperveikiamas noras išlieti širdį ir aš išpasakojau joms, kaip lankiausi pas Lozorių, kaip sutikau Mariją Magdalietę, kaip pasiuntiniai Tomas su Jonu mane atstūmė, kas nutiko Simono Kirėniečio namuose ir kaip Matas atėjęs pas mane su Zachiejum grasinimais uždraudė net Jėzaus Nazariečio vardą ištart.

Joana atsakė:

– Jis neteisingai pasielgė. Pati prisimenu, kad vienas vyras, jo nepažindamas, pagydė jo vardu ligonį. Mokiniai draudė tai daryt, bet tada pats Jėzus Nazarietis išbarė mokinius, paaiškindamas, kad tas žmogus bent nekalbės apie jį nieko pikta. Nesuprantu, kodėl tu negali minėti jo vardo, jei juo tiki.

Dar pasakiau iš Jeruzalės atsigabenęs čia Zuzaną.

– Pažįsti tą seną bobą? – paklausiau Joanos.

Ji vargiai nuslėpė panieką, bet prisipažino:

– Aišku, pažįstu tą tarškią ginčininkę. Tamsi kaimietė – ir Įstatymo neišmano. Bet Jėzus jai taip pat leido sekti paskui.

Nustebus Klaudija Prokula įtariai įsibedė į mane ir tarstelėjo:

– Markai, tu tikrai ne toks, koks buvai Romoj. Ir savo Tuliją tikriausiai užmiršai per Jėzų Nazarietį. Nemanyk, kad aš nežinau apie ją. Romos apkalbos pasiekia Cezarėją. Nesuprantu, kam tau iš tikrųjų reikia Jėzaus Nazariečio.

– O kam tau pačiai jo reikia? – irzliai paklausiau aš.

Klaudija Prokula aikštingai gūžtelėjo sukukusiais pečiais ir paaiškino:

– Aš moteris ir turiu teisę svajot. Žinau, kad jis neišgydys

man nemigos ir visų kitų negalių. Bet man įdomiausia pamatyti pranašą, kuris buvo nukryžiuotas ir prisikėlė iš numirusių.

Aš atrėmiau:

– Man tai jau neįdomu ir jau svajot nenoriu. Aš tik ieškau jo karalystės, kol ji dar žemėje. Girdėjau, kad jis žino amžinojo gyvenimo žodžius. Bet kam šnekam apie mane? Verčiau pasakykit, ar jis tikrai atkako į Galilėją, ar pasirodė čia saviesiems.

Joana suniuro ir ėmė pasakot:

– Aš to gerai nežinau. Savo mokiniams jis patikėjo karalystės paslaptį, bet kitiems ir mums, moterims, kalbėjo tik palyginimais. Turbūt mes regėjom, bet nematėm, girdėjom, bet nesupratom. Mokiniai laikosi krūvoj ir moterims nieko nesako. Todėl Marija supykus atsiskyrė nuo jų ir grįžo į Magdalą – savo namus. Žinau tik tiek, kad vos prieš kelias dienas septyni iš jų buvo išėję rytinės žuvies. Grįžo nuo gausaus laimikio plyštančiais tinklais ir kažką patyrę, nes atrodė lyg nušvitę ir džiugiai juokėsi. Bet neišsitarė, kas jiems nutiko.

Aš išdrožiau:

– Labai stebiuosi, kad tie beraščiai žvejai užširdijo Mariją Magdalietę, kuri, šiaip ar taip, paaukojo jiems nemažai savo lėšų. Ir bent iš dėkingumo jie turėtų pranešti tau, kilmingai moteriai, kas dedasi. Spėju, kad tavo nuopelnu jų čia niekas nepersekioja.

– Jie neturi dėkingumo, – tėškė Joana, bet paskui pasistengė būt teisinga: – Matyt, jie saugo patikėtas paslaptis. Bet kodėl jis išsirinko kaip tik tuos vyrus?

Klaudija Prokula pasipūtė ir sviedė:

– Bent jau kaip Judėjos prokuratoriaus sutuoktinė, manau, esu taip aukštai, kad tamsuoliai žvejai turės pripažint mano rangą ir perduot savo Viešpačiui, kad noriu su juo susitikti. Parodysiu didžiausią malonę, per tarpininką kreipdamasi į juos. O ir didelės naudos patirs iš mano slapto prielankumo.

Aš nesusilaikiau:

– Klaudija, manding, tu mažai ką nuvoki apie jo karalystę. Jis nei burtininkas, nei žiniuonis. Pasistenk suprasti, kad jis Dievo Sūnus.

Klaudija įsižeidė ir užriko:

– Neužmiršk, kad aš pati – imperatoriaus giminaitė ir ne kartą valgiau prie imperatoriaus stalo, kai jis dar gyveno Romoje!

Tartum sulaikydama mane, Joana skėstelėjo rankom ir tarė:

– Aš tik moteris, o Izraelyje nepripažįstama, kad moteris turi sielą. Bet jis leido mums sekti paskui, todėl širdyje kai ką numanau apie jo karalystę. Jo mokiniai vis kertasi ir ginčijasi tarpusavyje, ar jis dar kurs ir kada sukurs karalystę Izraeliui. Bet Izraelis jį atstūmė, prikalė prie kryžiaus ir šaukėsi jo kraujo. Nuo tol Izraelis jau negali būt Dievo išrinktoji tauta, – taip sako mano moteriškas protas.

Pavargau nuo tuščių šnekų, o ir Klaudija Prokula man akyse sumenko. Todėl nekantriai paklausiau:

– Tebūnie taip, bet ką mums daryt, kad jį sutiktumėm?

Joana prisipažino:

– Nežinau. Mes galim tik laukti. Bet aš ilgai laukiau, o nieko nenutiko. Gal jis užmiršo mus, moteris. Ir man baisu pagalvojus, kad, čia atvykęs, tu per koją užsikrėtei kraują ir negali leistis jo ieškot.

– Aš jau beveik sveikas, – patikinau. – Valtim ar dengtais neštuvais galiu keliaut visur. Bet mane užniko neviltis ir nieko nenoriu daryt per prievartą. Nemanau, kad kas nors gali jėga jam įsipiršt. Tikriausiai jis pasirodo tiems, kuriems nori pasirodyt. Jeigu taip, aš patikėsiu nesąs vertas jo apsireiškimo.

Klaudija Prokula dygiai rėžė:

– Nesuprantu, kodėl tu toks abejingas. Aš nekantrauju jį sutikti, nes vien maudyklės man nemigos tikriausiai neišgydys. Jei būčiau vyras, ką nors daryčiau. Bet negaliu užmiršti savo padėties.

Joana pamąstė ir pasiūlė:

– Galėtum valtimi nuplaukt į Magdalą ir susitikt su Marija. Vyro pareigos man neleidžia jos lankyti, nes, šiaip ar taip, ji neturi gero vardo. Todėl negalim jos čia pakviesti į slaptą susitikimą su Klaudija Prokula. Bet tu keliauk pas ją ir paklausk jos, ką daryti. Paaiškink jai, kad aš tikrai jos nesigėdiju, kaip nesigėdijau tada, kai mes kartu keliavom, bet šiandien negaliu

užmiršti, kokias pareigas rūmuose eina mano sutuoktinis. Tai rizgus klausimas, kurio tu, kaip vyras, turbūt gerai nesupranti, bet užtat ji, būdama moteris, puikiai supras.

Pastebėjusi mano dvejonę, ji piktai nusišiepė ir pridūrė:

– Tu jaunas, mylintis gyvenimą romėnas. Gali ramia širdim ją aplankyt. Niekas tuo nesistebės. Kažkada ji turėjo septynias piktas dvasias. Galilėja ligi šiol to neužmiršo, nors ji pasitaisė. Aš taip manau.

Supratau, kad nieko nelaimėsiu įsivėlęs į moterų tarpusavio nesutarimus. Vis dėlto pažadėjau pasvarstyti, o paskui mes dar pasikalbėjom apie įprastus dalykus. Klaudija Prokula paklausė, ar nenorėčiau palydėti jos į miestą, į žirgų lenktynes, jeigu pasijus geriau. Erodas Antipas didžiavosi savo miestu, čia pastatydinta lenktynių aikšte bei teatru ir Klaudija manė privalanti iš mandagumo vykdyt bent šiokius tokius reikalavimus, keliamus jos padėties. Tada ji paleido mane, bet mes prisižadėjom iš karto pranešt vienas kitam, ką išgirsim apie Jėzų Nazarietį. Klaudija Prokula pažadėjo greitai pasikviest mane pietų.

Grįždamas namo, maudyklių kolonų šešėlyje pamačiau Sidono prekiją, sėdintį ant žemės su atvyniotais audinių ritiniais. Sustojęs nupirkau aukso siūlais siuvinėtą kaklaskarę ir išsyk nusiunčiau ją dovanų Klaudijai Prokulai.

Marija Beretietė nekantriai laukė manęs ir tikriausiai pastebėjo mane lygstantis su sidoniečiu garbanota barzda. Tikriausiai ji pamanė, kad nupirkau dovaną jai, nes, bergždžiai palūkuriavusi, apibėrė mane priekaištais ir išdrožė:

– Matau, gerai primini koja, jei tik nutinka kas nors malonaus. Laikai mane užrakintam kambary už užuolaidų, tarytum gėdydamasis, nors apie mane čia žino tik tiek, kad nuolankiai tave slaugiau, kai vadavaisi mirtimi. Ir aš norėčiau susitikti su žmonėm, pasišnekėt su moterim šiuose nuostabiuose soduose, pasiklausyti muzikos, paplaukiot valtimi su priedanga. Bet tu visai nemąstai apie mane, o tik apie save ir apie tai, kas tau patogu.

Aš visai nusmurgau, pagalvojęs, kokiom karštom širdim mes iškeliavom iš Jeruzalės ir kaip žlunga visos mūsų viltys. Visai kitaip Klaudija Prokula kalbėjo apie Jėzų Nazarietį kaltės kupi-

nom dienom Jeruzalėje, kada drebėjo žemė. O ir jos palydovė Joana tikriausiai buvo kitokia, nei tada, kai sekė paskui Jėzų Galilėjoj užmiršus savo namus ir savo vyro, Erodo Antipo iždo sergėtojo, aukštą padėtį. Čia, tarp marmurinių kolonų ir sodų, mirtų krūmuose švelniai švilpčiojant fleitai, smelkiant sierai iš karštųjų versmių, visa vėl tartum grįžo į senas vėžes ir prie ankstesnio, ir prie šitos prabangos ir patogumų nelipo tai, kas dieviška.

Todėl pasakiau:

– Marija Beretiete, nejau neprisimeni, ko mes čia keliavom?

Marija atlošė galvą, atkreipdama į mane apskritą veidą, ir atkirto:

– Prisimenu geriau nei tu ir karštai laukiu Natano ar Zuzanos žinios! Daugiau nieko paveikt negaliu. O kodėl dabar negalėčiau pasidžiaugti tuo, ko nesu mačius?

– Visa čia – tik šis pasaulis, – atsakiau. – Tokia draugija ir tokia aplinkuma įsigiežia užvis greičiausiai. Atiduočiau visa tai, kad gaučiau bent iš tolo pamatyti prisikėlusįjį.

– Taip taip, – nekantriai sutiko Marija. – Aš irgi. Bet kodėl laukdama negaliu pasidžiaugt? Juk aš kaip ta vargšė kaimietė, pirmąkart atkakusi į miestą ir pakliuvusi į siriškų žaislų krautuvę. Nemanau, kad man duos tų žaislų, – tokia paika nesu, – bet kodėl negaliu į juos pasižiūrėti ir jų paliest?

Aš jos nesupratau, o ir tas priešgyniavimas man nusibodo.

– Ko norėsi, tą turėsi, – sausai nukirtau, širdy degdamas troškimu jos atsikratyti. – Rytoj išnuomosiu valtį ir plauksim į Magdalą. Girdėjau, kad turtingoji balandžių augintoja atsiskyrė nuo savo bičiulių ir grįžo namo. Tad plaukim jos aplankyti.

Bet Beretietė visai nenudžiugo, išgirdusi mano pažadą.

– Marija Magdalietė – ūmi moteris, – suniurnėjo ji. – Tiesa, tik ji viena buvo man prielanki, kalbėjo su manim kaip su žmogum ir įtikino mane, kad Jėzus Nazarietis – karalius, bet aš vis tiek jos bijau.

– Kodėl? – nustebęs paklausiau aš. – Juk ji pasiuntė tave pasitikt manęs nakčia prie seno mūro vartų, nurodžiusi, ką man pasakyt?

– Ji gali pareikalaut iš manęs to, ko aš dar nenoriu daryt, nes tu apsiėmei mane globot, – paaiškino Marija. – Jos valia stipresnė už mano, jai paliepus, aš savo valios netenku.

– Ko tu bijai? – paklausiau aš.

Marija sumurmėjo:

– Ji rengiasi juodai. Gal ir man lieps nusivilkt tavo duotus dailius drabužius ir apsitaisyt atgailos pašukiniu. O gal lieps atsižadėt tavęs, nes jau atgabenai mane į Galilėją. Aš to labiausiai bijau.

– Marija Beretiete! – piktai užrikau aš. – Ko tu iš tikrųjų nori ir ko tikiesi iš manęs?

– Nieko nenoriu ir nesitikiu! – lygiai piktai suriko ji, nirčiai atkragindama galvą. – Nemanyk! Noriu tik gyvent su tavim, ir tiek. Vos prieš kelias dienas, kai karštligės kamuojamas blaškeisi lovoje, kai vilgiau tau suskeldėjusias lūpas ir maldavai uždėti delną ant kaktos, o migdamas – pernakt laikyti tavo ranką, – kitu balsu kalbėjai! Vis dėlto nemanyk, kad iš tavęs ko nors noriu ir tikiuosi. Šitos dienos buvo geros, pačios geriausios mano gyvenime. Nenorėčiau, kad jos pasibaigtų. Bet, aišku, padarysiu taip, kaip nori tu. Niekad nedarom taip, kaip aš norėčiau.

Supratau, kad pats laikas ja atsikratyti. Juo ilgiau ji su manim, juo stipriau diena po dienos visaip saistė prie savęs, taigi veltui pratinaus prie jos draugijos. Kaip tas, kur lengvabūdiškai nusiperka sau vergą arba šunį ir įsipareigoja vergui arba tampa priklausomas nuo šuns.

Todėl kitą dieną išsinuomojau žvejų valtį su dviem irklininkais ir skaidriom Galilėjos ežero bangom pasileidom Magdalos link. Marija Beretietė, kaip kokia tuščiadvasė, ėmė dangstytis veidą nuo saulės, nes, nusižiūrėjusi į kitas maudyklių viešnias, užuolaidom atitverta nuo dienos šviesos, kruopščiai balindavo veidą agurkų sultim. Bet kai asilu išjojo iš Jeruzalės, apie tai nemąstė.

Norėdamas priprast prie Galilėjos tarmės, pakalbinau irklininkus. Bet tie niaurūs vyrai į mano klausimus atsakinėjo išdidžiai. Plaukiant pro Tiberiadą, jie tikriausiai pasidygėjo tuo nauju prašmatniu graikišku miestu, kurį Erodas Antipas įkūrė

vos prieš dešimt metų ir kuriam gražinti paaukojo kalnus pinigų. Nūsdami kuo greičiau palikti jį už nugaros, mėgino išskleist burę, bet vėjas buvo nepalankus, aikštingai atmainus ir jie turėjo tenkintis irklais.

Prisiminiau, kad Jėzus Nazarietis kažkur čia vaikščiojo vandens paviršium. Skaisčiai šviečiant saulei, anapus ežero melsvuojant plyniems kalnams, pučiant gaiviam vėjui ir pliuškant vandeniui, tai rodės neįtikimas daiktas. Apėmė graudulys, kad kaip beprotis aš vejuos tiktai miražą, sapną ar prietaringų žvejų suregztą pasaką. Po persirgtos ligos atrodė, kad nuo Jeruzalės dienų prabėgo amžinybė. Ir kad Jėzus Nazarietis niekados net negyveno žemėj. Norėdamas grįžti į apčiuopiamą tikrovę, paklausiau vyrų:

– Gal kada esat matę Jėzų Nazarietį, juk šito ežero pakrantėje jis mokė žmones?

Pakėlę irklus virš vandens, juodu susižvelgė tarpusavy ir įtariai paklausė:

– Kodėl klausi, svetimšali?

– Buvau Jeruzalėje, kai jį nukryžiavo, – paaiškinau. – Manau, kad jis nenusipelnė tokios gėdingos likties.

Žvejai atsakė:

– Aišku, nepaneigsi, jis buvo iš Galilėjos, o Jeruzalėje mus niekina. Jis pats kaltas, kad pasidavė godiems šventikams ir veidmainiams fariziejams.

– Ar kada nors jį matėt? – paklausiau aš.

Žvejai dvejojo, dvilkčiodami vienas į kitą, bet įgimtas išdidumas paėmė viršų ir jie atsakė:

– Žinoma, matėm, ir ne kartą. Sykį paklausyt jo mokymo mūsų susirinko penki tūkstančiai. Jis visus pasotino penkiais miežinės duonos kepalėliais ir dviem žuvim. Ir dar likučių susidarė dvylika pintinių. Šitoks jis buvo.

– Ką jis kalbėjo, ar prisimenat jo mokymą? – karštai paklausiau aš.

Bet subūgę jie atsakė:

– Mums, vargšams, nedera kalbėti taip, kaip jis kalbėjo. Tik užsitrauksim valdžios piktumą.

Aš paakinau:

– Bent ką nors prisiminę papasakokit! Aš tik keliautojas, svetimšalis, atvykęs į maudykles, ir jūsų neįskųsiu.

Jie tarė:

– Neužmiršk, kad taip kalbėjo jis, o ne mes. – Ir sutartinai papasakojo: – „Palaiminti, turintys vargdienio dvasią, jų yra dangaus karalystė. Palaiminti romieji: jie paveldės žemę. Palaiminti tie, kuriuos persekioja ir pašiepia. Palaiminti jūs, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje. Joks tarnas negali tarnauti dviem šeimininkams. Per daug nesirūpinkit. Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, nei turtuoliui patekt į Dievo karalystę."

Man pasirodė, kad tarp savęs jie ne sykį prisimindavę tuos žodžius ir kad perėmė iš Nazariečio mokymo tai, kas jiems patiko. Daugiau jie nieko neatsiminė, o gal nenorėjo sakyt, bet jų akys tikrai degė piktdžiuga žiūrint į mano dailius drabužius ir pagalvėlę valtyje.

– Ką dar apie jį prisimenat? – galų gale paklausiau.

Irklininkai atsakė:

– Jis buvo sumanus žvejys. Gebėjo parodyt žuvų guotą, nors kiti kiaurą naktį pražvejodavo bergždžiai. Kartą jis grįžo į krantą nuo gausaus laimikio grimztančia valtim, o kiti parplaukė tuščiomis. Ir audrą jis gebėjo išbart, ir putotą vandenį greit nuramindavo. Ligonius irgi, sako, gydė, nors mums tai nerūpėjo, nes patys niekada nesirgom. Labiausiai stebėjomės tuo, kad jis čion atkako iš krašto gilumos, iš Nazareto, o vis dėlto taip gerai pažino vandenis ir vėją, ir žuvų guotų judėjimą.

Daugiau iš jų nieko neišpešiau, kad ir kaip smalsavau. Galiausiai tariau:

– Jeruzalėj girdėjau jį prisikėlus ir pargrįžus atgal į Galilėją. Ar judu apie tai girdėjot?

Jie suskato nirčiai traukyt irklus, skubindami valtį, ir po valandėlės atsakė:

– Bobų plepalai! Miręs prisikelt negali. Jis buvo toks, kaip mes, nors mokė ir darė stebuklus. Neįviliosi mūsų į kilpą, kad ir kaip gražiai taikysi žodžius.

Daugiau jie nekalbėjo, tik pasakė:

– Tos šnekos eina iš Kafarnaumo. O mes – Tiberiados žvejai.

Magdala – tik didžiulis žvejų kaimas su keliais tūkstančiais gyventojų. Jau kažin kur ežere pajutom žuvų sūdyklų smarvę. Irklininkams sušokus vandenin ir nutempus valtį į krantą, sumokėjau atlygį ir pasiunčiau atgal.

Pasiramsčiuodamas lazda, nuklibikščiavau per kaimą su Marijos parama ir tik tada leidau jai paklausti, kur gyvena Magdalietė. Ji čia buvo gerai pažįstama. Mums iš karto nurodė krūsnį pastatų atstu nuo kaimo balandžių siaurukalnės linkui. Iš kaimo jojo vienas daržininkas, ir jis, pamatęs mane šlubčiojant, paslaugiai pasiūlė savo asilą. Kalbėdamas apie Mariją Magdalietę, jis labai keistai šypsojo, bet vis dėlto nuolankiai pripažino:

– Tai išmintinga ir labai turtinga moteris. Jai tarnauja daugybė paukštgaudžių, didelėse balandinėse ji pati augina balandžius šventyklai. Ir daržą turi, be to, yra žuvų sūdyklų dalininkė. Ji daug keliauja, bet, girdėjau, kad neseniai sugrįžo į namus.

Žvilgčiodamas į mane, jis draugingai nusišypsojo ir pridūrė:

– Ji jau ne tokia jauna, kaip anksčiau. Sako, pakeitė gyvenimo įpročius ir dalija skurdžiams išmaldą. Bet, manding, pats geriausiai žinai, ką iš jos gali gaut.

Keliavau ten, maža ko tikėdamasis, bet jojant asilu pro tuščius daržovių krepšius jos namo linkui mane netikėtai apėmė ilgesys ir noras pamatyt jos baltą veidą. Prisiminiau ją tokią, kokią pamačiau Lozoriaus svečių kambaryje, ir man atrodė, kad dar niekada šitaip nesu ilgėjęsis nei vienos moters. Stebėdamas iš šalies mano veidą, asilo šeimininkas tarė:

– Matyt, tau tas pats, kaip kitiems. Juo arčiau jos namų, juo labiau nekantrauji. Aš pats nenoriu prie jų artintis. Atleisk, kad palieku tave šioj kelio atšakoj.

Jis apsisuko ir paragino asilą, skubindamas tolyn nuo tų namų. Marija Beretietė taip pat atsiduso ir įspėjo:

– Nieko gera iš to nebus. Grįžkim atgal. Saulė spigina į akis, kad ir kaip dangstausi galvą. Muša prakaitas ir trūksta oro.

Bet aš drąsiai įšlubavau pro vartus ir didžiuliame kieme pamačiau juodai apsitaisiusią moterį lesinant balandžius. Paukščiai debesim plasteno apie ją, tūpė ant pečių, suposi ant rankų.

Išvydusi mudu, ji išbėrė grūdus, pasitrynė delnus ir, atsidengusi veidą, žengė artyn. Su nuostaba, bet džiugiai pasveikino mudu su Marija ir šūktelėjo:

– Jaučiau kažką ateinant, bet nenumaniau, kad tai tu, romėne Markai, ir tu, Marija Beretiete!

– Ramybė tau, Marija Magdaliete, – žvelgdamas į raukšlių išvagotą jos baltą veidą ir spindinčias akis palinkėjau aš, tokio karšto džiaugsmo perimtas, kad, rodės, pulsiu jai po kojų ir apkabinsiu jai kelius.

Ji stumdė rankom balandžius, tolydžio atplastenančius prie galvos, ir nusivedė mus per kiemą į sode pastatydintą lapinę. Pirmučiausia ji savom rankom atnešė vandens ir, nepaisydama mano prieštaravimo, pasilenkus numazgojo man kojas. Nuo jos prisilietimo kojos skausmas man lyg atlėgo, pasidarė malonus. Ir Marijai ji numazgojo kojas, nors ta kikeno užsiėmus delnu burną ir nesileido. Padavusi atsigert gaivaus šaltinio vandens, ji pavarė Mariją tardama:

– Eik pasižiūrėti balandinių, mano namų ir apystatos ir daugiau mums netrukdyk, kvailele.

Marija Beretietė pasileido tekina, lyg pasitraukus šalin nuo Magdalietės jai palengvėtų. Žvelgdama jai pavymui, Magdalietė papurtė galvą ir, atsisukusi į mane, tarė:

– Ką padarei tai merginai? Tai tu aptaisei ją margais drabužiais? Man pasirodė, kad pikta dvasia dvilkčioja iš jos akių, nors Jeruzalėj ji buvo nuolanki ir atgailavo.

Aš ėmiau teisintis:

– Manding, nieko bloga jai nepadariau. Net nepaliečiau jos, – jeigu tai turi galvoje. Ji mane uoliai ligino, kai, užsikrėtęs koją, sirgau Tiberiados maudyklėse.

Marija Magdalietė nuovokiai tarė:

– Norėdamas gera, vyras moteriai dažnai padaro daugiau bloga, nei pats mano. Tu niekam tikęs auklėtojas. Verčiau atsikratyk jos.

– Ji ieško Jėzaus Nazariečio, kaip ir aš, – pasiteisinau ir atvėriau širdį, pasipasakodamas, kaip mes iškeliavom iš Jeruzalės, kaip Zuzana su Natanu paliko mane bėdoj ir kaip, atvykęs į Ti-

beriados maudykles, susitikau Joaną ir Klaudiją Prokulą. Man kalbant, Marija Magdalietė linksėjo galvą ir jos baltą veidą iškreipė piktas šypsnys.

– Pažįstu godūnę Zuzaną ir išpuikėlę Joaną, – šiurkščiai kirto ji. – Gal man valktis buvo užtraukęs akis, kai mes drauge keliavome kaip seserys, o gal aš mačiau tik Jėzų. Pats pažinai mokinius ir supratai, kokie jie ir kaip gobšiai saugo karalystės paslaptį. Manding, tu dabar, kaip ir aš, stebiesi, iš kokios medžiagos jis manėsi sukursiąs karalystę. Grįžau namo laukti, nes man jau gana kietakakčių vyrų draugijos ir moterų tarpusavio pavydo. Žinau Jėzų iškeliavus pirma į Galilėją, bet nenustebsiu, jei jis daugiau nenorės matyt nei vieno iš mūsų. Gal jis mumis nusivylęs taip pat, kaip mes širdy vienas kitu. Palikau žvejus žvejoti, o ir jo motina grįžo namo į Nazaretą.

Ji suglaudė delnus ir, skausmingai linguodama, sudejavo:

– Kodėl aš tik žmogus, kodėl tik moteris neperveikiamo kietumo širdies, juk jis jau mus paliko? Jo karalystė tolsta nuo manęs. Ak, ta mano abejonė, jau per silpnai tikiu juo.

Siaubo pagauta, ji apsižvalgė aplink lyg paregėjus kažką sėlinant netoliese ir suriko:

– Jis buvo pasaulio šviesa! Kai jo nėra, apie mane tamsa, nors šviečia saulė. Baiminuos, kad piktos dvasios į mane sugrįš. Bet joms sugrįžus aš nebegyvensiu. Verčiau pasikarsiu. Jau gana prisikentėjau.

Jos nerimastis mane nuliūdino. Bet pamėginau paguosti ją ir pasakiau Joaną manant, kad vieną rytą Jėzus apsireiškė žvejybon išėjusiems mokiniams.

– Girdėjau apie tai, – atrėmė Marija. – Bet gal tuos vargšus pradžiugino tik šimtas penkiasdešimt didelių žuvų? Tinklas buvo toks pilnas, jog teko tempt jį į krantą, kad neperplyštų. Kodėl jie mūsų nepaguodė, jei iš tiesų buvo sutikę mokytoją?

Širdyje ji tartum laikė pyktį ir pavyduliavo mokiniams, kad Jėzus Galilėjoje pirmiau pasirodė jiems, o ne jai. Lyg ir supratau ją: juk brėkštant ji pirma nubėgo prie kapo ir prisikėlęs Jėzus pirmučiausia pasirodė jai.

– Marija Magdaliete, – pasakiau, – nepulk į neviltį. Jei jis grįžo

Galilėjon, vadinasi, jo karalystė dar čia pat. Galbūt man tai neturėtų rūpėt ir galbūt jis mane atstums, kaip jo mokiniai atstūmė. Bet neabejoju, kad tu jį dar sutiksi, jei jis parėjo Galilėjon.

Marija išdidžiai pažvelgė į mane juodomis akimis ir vėl paprieštaravo:

– Ar tu mane guodi, romėne, nes jo artimieji manęs nepaguodžia?

Bet jos veidas sušvito tarsi saulės nutviekstas, nors mes sėdėjom pavėsingoje lapinėje. Ji palietė man ranką ir aš vėl pajutau jos galią, kai paklausė:

– Tikrai taip manai? Turbūt ir pati taip manau, nors širdy priešgyniauju, nes per mažai gerbiu jo mokinius, kuriuos vis dėlto jis išsirinko pats. Aš pikta, negera, jei nepripažįstu jo paties valios. Pamokyk mane nuolankumo, romėne. Aš to nusipelniau.

– Verčiau pasakyk, ar jis priims mane į savo karalystę, nors esu romėnas? – nusiminęs paklausiau aš.

Marija Magdalietė užriko lygiai taip niekinamai, kaip ir Joana:

– Mokiniai tiki jį atkursiant Izraelio karalystę! Man jis – pasaulio šviesa. Kodėl ta šviesa negali pasiekt tavęs, kaip ir Izraelio vaikų, jei tu tiki jį esant Kristų? Jo karalystė – amžinasis gyvenimas, o ne žemiška valstybė.

Išgirdus jos žodžius man širdis sudrebėjo iš baimės.

– Koks tas amžinas gyvenimas? – paklausiau.

Marija Magdalietė papurtė galvą.

– Nežinau, – prisipažino. – Turbūt tik jis tai žino. Čia keliaudamas jis mokė ne pažinimo, bet to, kaip žmogus turi gyventi dėl jo karalystės. Aš nesu tiek nuolanki, nesu vaikiškos širdies, todėl nesuprantu, koks yra amžinasis gyvenimas. Tik žinau, kad tas gyvenimas yra jame ir pas jį. Daugiau nieko man žinot nereikia.

Aš apmąsčiau jos žodžius.

– Tai kaip turėčiau gyvent? – paklausiau. – Ar negana, kad stengiuos būt romus ir nuolankus širdy?

– Mylėk savo artimą kaip patį save, – susimąsčiusi atsakė Marija Magdalietė. – Visa, ko norite, kad jums darytų žmonės, ir

jūs patys jiems darykite. – Staiga ji delnais užsidengė veidą ir pradėjo šniurkščiot. – Kaip galiu tave mokyti, jei pati netesiu jo mokymo? Keliaudami su juo, buvom kaip broliai ir seserys. Tik trumpai jis mus paliko, o jau pradėjau širdy neapkęst savo brolių ir seserų ir jiems pavydėti. Gal jis tave atsiuntė pas mane, idant apmaldyčiau savo piktumą?

Staiga ji palietė man skaudamą koją, palaikė delną ant gyjančios tvinkulio žaizdos ir balsu paprašė:

– Jėzau Kristau, Dievo Sūnau, pasigailėk manęs, nusidėjėlės. Jei tokia tavo valia, tai šita koja pagis, kaip niekad nesopėjus.

Ji pakėlė akis, atitraukė ranką, sulaikiusi kvapą, pažvelgė į mane ir paragino:

– Jeigu jis norės, tai bus ženklas. Mesk lazdą šalin ir eik.

Atsistojau, numečiau lazdą šalin ir paėjau kelis žingsnius. Iš tikro jau nešlubavau ir kojos neskaudėjo. Iškart nusistebėjau, bet, vėl prisėdęs prie Magdalietės, paaiškinau:

– Tegul tai bus paprašytasis ženklas, kad taip nori. Man pačiam jo ženklų nereikia, nes aš ir taip tikiu. Tiesą sakant, mano koja jau pagijus ir graiko gydytojo išpjauto tvinkulio žaizda užsitraukus. Gal šlubavau tik iš įpročio, nes daktaras griežtai paliepė man saugot koją.

Bet Marija Magdalietė nusišypsojo, pakėlė nuo žemės mano lazdą ir paklausė:

– Ar man atsiimti prašymą, idant vėl pradėtum šlubuot?

Aš skubinai paprieštaravau:

– Vis dėlto neatsiimk. Ko gera, vėl pradėsiu šlubuot ir galbūt šlubuosiu visą gyvenimą, jeigu jį pakviesi.

Mano žodžiai taip nugąsdino Mariją Magdalietę, kad ji apsižvalgė aplink, lyg užklupta daranti pikta, ir greitosiomis išbėrė:

– Ne, ne, nieko pikta kitam jo vardu melst nevalia. Tik sau pačiam pakenksi. Ir prakeikt jo vardu nevalia, o tik laiminti.

Giedrai šypsodama ji įsibedė prieš save ir kiaurai pervėrė mane žvilgsniu, tartum regėdama tai, ko aš matyti negaliu. Sykiu susimąsčiusi ėmė lenkt lazdą ir, mano neapsakomai nuostabai, lazda jos rankose sulinko lengvai it gluosnio šakelė, nors

buvo kieto ąžuolo ir atstangi. Aš tik spoksojau, netikėdamas savom akim, kol Magdalietė, pajutusi mano žvilgsnį, atitoko iš savo minčių ir įdelbė į mane akis.

– Ko žiūri? – paklausė, nustojusi lankstyti lazdą.

Sulaikydamas ją, iškėliau rankas ir norom nenorom sušnibždėjau:

– Dar kartą sulenk lazdą, kaip ją ką tik sulenkei.

Įtempusi jėgas, ji pamėgino, bet lazda jau nė kiek nebelinko. Pasiėmęs ją, mačiau, kad tai ta pati kieta, atstangi lazda, kuria rėmiaus šlubuodamas. Bet tyčiomis Magdalietė tos išdaigos nepakartojo, nes susimąsčiusi ir pati nepajuto, kad sulenkė lazdą, o aš nesuvokiau, ko taip jaudinuos. Jai nesakiau, bet pagalvojau, kad kieto medžio lazdos it gluosnio šakelės sulenkimas – man šioks toks ženklas, nes nepatikėjau, kad mano koja išgijo Jėzaus Nazariečio vardo galia. Tik nesupratau, kodėl jis man siunčiamas, nes jokio ženklo man tikrai nereikėjo. Bet širdyje vėl įsižiebė viltis.

O lazda sulinko mano akyse be jokių burtų, nes aš nėmaž neapmiriau, kaip nutinka, kai burtininkas daro išdaigą. Priešingai, buvau smagus, žvalus, širdy nušvitęs. Todėl pasakiau:

– Laimingoji Marija Magdaliete! Jis – tavo Viešpats, tad maldyk savo nekantrumą. Tavo pašauktas jis ateina pas tave, nors tu jo nematai. Kaip tai vyksta, aš nesuprantu, bet tuo tikiu. Tu tikrai esi palaiminta tarp moterų.

Abu išėjom iš lapinės kupini naujos vilties. Marija Magdalietė parodė man savo daržą, balandines, papasakojo, kaip balandžiai gaudomi siaurukalnėje ir kaip ji, būdama jauna, laipiojo rūsčiom atšlaitėm, nebijodama plėšikų ir nesvaigdama nuo aukščio.

Užėjom į jos namus. Pamačiau ten daugybę dailių kilimų ir brangių baldų, bet graikiškas vazas ir statulėles ji sakė sunaikinus, kai išsivadavo iš piktų dvasių, nes Izraelio Įstatymas draudžia atvaizdus ir žmogaus bei gyvūnų pavidalus. Ir čia pat papasakojo, kad Jėzus, įsitraukęs į mintis, dažnai pasiimdavo šakelę ir imdavo braižyt ant žemės, bet visada koja ištrindavo, ką nubraižęs, kol Marija ar dar kas nepamatė. Ir kita ji papasa-

kojo apie Jėzų Nazarietį, kai vaikštinėjom po jos didelį namą, vis atsimindama kokį dalyką arba nutikimą.

Ji buvo paliepus tarnams paruošti pietus. Bet, pakvietusi mane prisėst pavalgyt, drauge nepietavo, o pasakė:

– Leisk man laikytis krašto papročio ir tau valgančiam patarnauti.

Ir Mariją Beretietę ji pakvietė patarnauti, liepė užpilti man ant rankų vandens ir šypsodama pamokė, kaip reikia tenkint valgančio vyro reikmes. Ji savom rankom atmiešė man vyno. Tai buvo silpnas baltasis Galilėjos vynas, kvaitinantis kaip vėjo dvelksmas. Po sūrių ir saldžių užkandžių patiekė keptos žuvies, o paskui kapotos balandienos su rozmarinų padažu, ir aš nepamenu, ar kada valgiau taip puikiai ir gardžiai paruoštų patiekalų.

Tik tada, kai pasijutau sotus ir jau nebegalėjau nuryt nei kąsnelio, ji susirietė ant kilimo man prie kojų, pavalgė pati ir Marijai leido užkrimst. Ji sušvelnėjo, nuskaistėjo, ėmė maloniai šypsotis. Žvelgdamas į ją per lengvą svaigo maršką, suvokiau kitados ją išties buvus viena gražiausių ir patraukliausių krašto moterų. Ir Mariją Beretietę padrąsino jos draugingumas, užtat galų gale ji ryžos pasakyt:

– Tau taip šypsant, Marija Magdaliete, aš nėmaž neabejoju, kad vyrų pas tave atkakdavo net iš Damasko ir Aleksandrijos ir kad iš jų dovanų pasistatei didžiulį namą ir įsigijai gražius baldus. Bet kaip tai padaryti? Pamokyk mane ištraukt iš vyro tokį stulbinamą atlygį už tą paslaugą, kurią kupranugarių varovai Jeruzalėje įvertina tiktai keliais skatikais.

Marija Magdalietė suniuro ir sudraudė:

– Neklausinėk manęs apie tai! Bet patikėk, kad nei vienos moters šito neišmokysi. Tik ta, kuri turi savy piktą dvasią, kuri turi daugybę piktų dvasių, gali to pasiekti. Bet pikta dvasia sekina ir kamuoja ją pačią, užtat jai gerklę nuolat veržia perši kilpa. Tokios moters niekas nepatenkina, niekas neteikia jai džiaugsmo ir ji pradeda savęs nekęst labiau nei vyrų, o vyrų – užvis labiausiai.

Nepatikliai dvilkčiodama į ją, Marija Beretietė nulenkė galvą ir sutiko:

– Turbūt tu sakai tiesą. Vis dėlto norėčiau turėt piktą dvasią, jeigu per ją įgyčiau įstabumo vyrų akyse.

Marija Magdalietė skėlė jai antausį ir užriko:

– Nutilk, kvaile, nežinai, ką kalbi!

Marija Beretietė nusigando ir pratrūko raudot. Karštai alsuodama Magdalietė pašlakstė aplinkui vandens, o tada pasakė:

– Neatsiprašau už tai, kad sudaviau tau, nes ne iš piktumo padariau tai, o tavo pačios labui. Norėčiau, kad kas nors man pačiai skeltų, jei imčiau šnekėt taip kvailai, kaip tu. Piktoji dvasia verčia gyvent kapuose ir mist atliekom ir jokie pančiai nesutramdo, stipriausi vyrai nesuvaldo, jai pradėjus nertėt. Nežinau, kurios piktos dvasios blogesnės – tos, kurios graužia kūną, ar tos, kurios suėda sielą, ničnieko nepalikdamos.

Nuliūdinai mane, – toliau kalbėjo ji, – bet nelaikysiu tau piktumo. Matyt, turėjai man priminti praeitį. Po šita oda iš manęs buvo likę tik pliki kauleliai ir piktos dvasios per mane pražudė daugel vyrų. Mano kaltė buvo didžiulė, bet gavau už ją atleidimą. Turėtum melstis: „Nevesk mūsų į pagundą, bet gelbėk mus nuo pikta", bet tu širdy meldiesi: „Vesk mane į pagundą ir stumk mane į pikta." Matau tai iš akių, lūpų ir kojų, kai nekantraudama brūžuoji jomis grindis. Ar jau užmiršai, kas Jeruzalėje žadėjo visą likusį gyvenimą tenkintis sūdyta žuvim ir miežinės duonos kriaukšliu, jeigu išsivaduos iš skurdo? Todėl pasiunčiau tave pas šitą romėną, bet tu, užuot nudūrusi akis ir dėkojusi, mėtai ant jo tinklą.

Išsigandusi Marija Beretietė tik verkšleno ir nedrįso į mane pakelt akių. Aš širdyje gailėjau jos, bet Marija Magdalietė žiūrėjo į ją rūsčiai suraukusi antakius.

– Gerai pagalvok, ko tu nori, – patarė ji. – Nori pagundos, nuodėmės ir piktybės, kuri tave pražudys, ar paprasto gyvenimo?

Marija Beretietė pakėlė galvą ir greitosiomis paaiškino:

– Noriu, kad man atleistų nuodėmes taip, kaip tu pasakojai, noriu apsivalyti, kad palikčiau skaisti. Neversk manęs sakyti, ko norėčiau paskui. Bet ar tai išsipildys, jeigu karštai melsiu?

Marija Magdalietė ėmė ją įkalbinėt šnekėdama:

– Suprantu tave geriau, negu manai, skaitau tavo paprastu-

čių minčių giją. Patikėk manim, nes aš už tave patyresnė. Savo pačios labui nusimesk tuos margus drabužius ir pigias puošmenas ir pagyvenk kol kas pas mane. Išmokysiu tave gaudyti balandžius ir išsklaidysiu tavo negeras mintis. Gal pasirodęs Jėzus Nazarietis iš tiesų tavęs pasigailės.

Bet Marija Beretietė pratrūko dar graudžiau verkti, apsikabino man kelius ir sušuko:

– Kaip tik šito bijojau, Markai, neatiduok manęs tai moteriai! Ji pavers mane samdine arba parduos per vergę. Ji turi prastos šlovės vardą, nors tu to nežinai.

Marija Magdalietė papurtė galvą ir paaiškino:

– Jeigu būtum patyresnė, suprastum, kad kaip tik dabar turi kuriam laikui išsiskirt su Marku. Kitaip savo romėnui tu visai įbjursi ir jis gėdingai pavarys tave. Ką žinai, gal pas mane išmoksi ir jam labiau patikt?

Atsidusau su palengvėjimu, kad Marija Magdalietė taip supratingai nuėmė man nuo pečių jau nebepakeliamą naštą. Marija Beretietė spaudė man kelius, vilgė ašarom man apsiausto kraštus, bet, kiek paverkusi, nurimo ir susitaikė su likimu. Magdalietė liepė jai nusiprausti veidą, persirengt ir, kai ji išėjo, tarė man:

– Aš atsakinga už šitą merginą. Ji dar tokia jauna, kad jos širdis lygiai linkus ir į gera, ir į bloga. Vyrui tai didelė pagunda. Tavo teisumą paliudija tai, kad ištvėrei išmėginimą – nepuolei į nedorybę. Dėl paikumo Mariją Beretietę galima laikyti viena iš mažiausiųjų. Jei ją įskaudinsi, verčiau pasikabink po kaklu girnapusę ir nusiskandink jūros gelmėse.

– Net nemėginau jos skaudint, – įsižeidęs atsakiau aš. – Priešingai, ji, naivuolė, visaip stengėsi mane sugundyti. Jeigu nebūčiau susirgęs, iš nuobodžio tikriausiai būčiau pasiėmęs ją prie šono, kai Zuzana su Natanu paliko mane bėdoje. Bet šitaip bus geriausia. Tu ja pasirūpink, idant aš galėčiau ieškoti Jėzaus Nazariečio.

Marija Magdalietė tarė:

– Nemanau, kad Zuzana tave apgavo. Ji per kvaila, kad šitaip pasielgtų. Gal tik užtruko Kafarnaume suglumus, kaip ir kitos

moterys, kad nieko nenutinka. Bet leisk paklaust, Markai Mezencijau, ko tu gyvenime sieki?

Išgirdęs tą klausimą, aš nurimau, permąsčiau savo gyvenimą ir pasakiau:

– Aš buvau laimingas. Jaunas būdamas mokiausi kalbų Antiochijoje, įgijau išsilavinimą Rodo retorikos mokykloje. Daugių daugiausia tikėjausi raštininko pareigų pas kokį nors Rytų krašto vietininką arba tarnaut kaip filosofas pas kokį tamsų Romos didžiaturtį. Tiesą sakant, apmaudavau, kai, grįžęs Romon, nepakliuvau į raitelius, nors šiaip jau nenorėjau tapt kariu. Per vieną testamentą įgijau teisę mūvėt ant nykščio aukso žiedą, bet tada man tai jau nieko nebereiškė. Dabar veikiau niekinu tą garbę, o žiedą nešiojuosi kapšelyje. Pastebėjau, kad gavęs tai, ko noriu, aš imu menkint to, ką gavau, vertę. Paskui mane apakino aistra ir aš turėjau sprukt iš Romos, kad manęs nenužudytų. Ko aš siekiu gyvenime? Negaliu pasakyti. Galiu tik paklausti savęs, kokia jėga išginė mane iš Aleksandrijos į Jeruzalę ir kokia jėga pasauliui temstant sulaikė mane prie žydų karaliaus kryžiaus.

Kai subrendau, laimės įgeidžiu tikrai galėjau gauti viską, ko jaunystėj, bergždžiai save sekindamas, siekiau, – porinau toliau. – Draugystę, prielankumą, kūno malonumą. Net valdžią, jei jos būčiau siekęs, tačiau tų, kurie trokšta valdžios, aš niekada nesupratau. Bet netrukus visa man ėmė atsiduoti plėnim. Po besaikio malonumų tenkinimo tiktai neviltis užnikdavo. Vis dėlto nenoriu Romoj kaip išpurtęs kriošena kvailai kartot senų minčių ir pakyrėjusių juokų. O tik tokią savo ateitį regiu, jeigu ten grįšiu. Ir kol kas nenoriu grįžt. Tik galvą palydėčiau, nes ir tu turbūt žinai, kad netrukus ten vyks perversmas. O tada kils klausimas, kas kieno pusėj buvo. Aš taip gerbiu imperatoriaus genijų, kad nenoriu kištis į kraugeriško prasčioko klastas. Verčiau būsiu romus ir nuolankus širdyje.

– Ko tau reikia iš Jėzaus Nazariečio? – paklausė Marija Magdalietė.

– Nujaučiau jo karalystę, – atsakiau. – Tai ne išgalvotas mirusiųjų pasaulis, kurį Vergilijus apsakė eilėse, o jis lygiai tikras, kaip ir mūsų nūdienis buvimas. Taip mąstant apie Jėzų Na-

zarietį, jo tikrovė gluminamai susimaišo su šita būtim. Marija Magdaliete, aš laimingas, kad galiu gyventi šiom dienom, vien žinodamas, kad jis čia, Galilėjoj. Ne, aš nieko neprašau ir man nereikia to, ko jis pats nenori man duoti. Nes jo karalystė tikrai nėra tik žemiška valstybė, o kažkas nauja, man dar nesuvokiama. Kitaip niekas neturi prasmės, juk karalystės kuriamos nuo pasaulio pradžios ir jos visos žlugo, – net ir Aleksandrijos. Tiktai Roma, manau, išsilaikys. Ir dėl to aš jo karalystę laikau nežemiška.

Ir apie kitus dalykus pasikalbėjom, iki grįžo Marija Beretietė. Ji buvo nusiprausus veidą ir glotniai susišukavus plaukus, apsisiautus baltu apsiaustu, basa. Šitaip susitvarkiusi, sujaudino mane jaunumu, todėl atlyžau ir daugiau nieko bloga apie ją negalvojau. Kad išsiskyrimas nebūtų labai liūdnas, nusprendžiau grįžt į maudykles tą pačią dieną. Marija Magdalietė pažadėjo išgirdusi ką nors svarbaus tuoj pat atsiųst man žinią ir per mane pasveikino Joaną bei Klaudiją Prokulą.

Pėsčiavau į Magdalos kaimą ir kojos man jau nėmaž neskaudėjo, todėl nusprendžiau pakrantės keliu paeit iki Tiberiados miesto, o iš ten parmint į maudykles. Bet ant kranto užėjau abu žvejus, kurie mus atplukdė Magdalon. Matyt, laukė manęs sugrįžtančio, nes niekur neskubėjo, be to, buvau jiems gerai sumokėjęs. Dangų traukė debesys, o vėjas buvo taip sustiprėjęs, kad ežeras šniokštė putotom keterom. Juodu pažvelgė į dangų ir juodus debesis virš balandžių siaurukalnės ir tarė:

– Galilėjos ežeras apgaulingas. Ūmūs vėjo šuorai gali išmušt valtį iš kelio ir užlieti vandeniu. Ar moki plaukti, pone?

Atsakiau, kad jaunystėj laimėjau lažybas, nuplaukęs iš Rodo į žemyną, nesibaimindamas jūros srovės, bet jie niekad nebuvo girdėję apie Rodą ir mano pasiekimo įvertint negalėjo. Tiesa, man iš paskos tada visą kelią sekė valtis ir tikras pavojus man negrėsė. O labiau negu lažybos mane įkvėpė susižavėjimas apmaudžia mergina, kuri pažadėjo mane vainikuot, jei laimėsiu lažybas. Todėl, eikvodamas jėgas, bemaž žudžiausi, bet, kai laimėjau lažybas, ta mergina manęs jau nežavėjo.

Išsitiesiau kaip ilgas valties paskuigalyje ir įsižiūrėjau į dan-

gum sparčiai lekiančius debesis, o juodu susikėlė apsiaustus iki juosmens, įstūmė valtį į vandenį ir čiupo irklus. Supratau juos puikiai žinant, kad lankiausi pas Mariją Magdalietę. Ar toks dalykas neišeis aikštėn žvejų kaimelyje, kuriame visi pažįsta vienas kitą ir svetimšalis smalsiai sekamas. Jie nesistebėjo tuo, kad palikau tenai Mariją Beretietę, tik, dygiai šaipydamiesi, persimetė keliais žodžiais.

– Ką norit pasakyt? – piktai paklausiau aš.

Jie patikino:

– Nieko bloga. Anaiptol. Tik tiek, kad balandininkė grįžo prie sena. Kiek ji tau sumokėjo už merginą?

Neprivalėjau jiems aiškinti, bet, įsižeidęs dėl Marijos Magdalietės, užrikau:

– Iš geros širdies ji priėmė merginą, norėdama pamokyt savo amato!

Abu žvejai nusikvatojo ir atšovė:

– Taip, taip, ji tikrai pamokys merginą savo amato. Ir anksčiau mokydavo merginas skambint pagoniškais instrumentais, šokti palaidus šokius ir gaudyti balandžius, tik padorumas neleidžia sakyti, kokius balandžius.

Nespėjau jiems atkirst, nes išgirdau audros šuorą, valtis pakrypo, vilnys pakilo stačios ir putota banga užliejo valtį, kiaurai permerkė mano pagalvėlę. Spėjau tik ištarti:

– Jus persergėjo nekalbėti pikta.

Bet paskui visi trys turėjom gerokai pavargti, stengdamiesi išlaikyti valtį pavėjui, nes pakilęs viesulas sunkią valtį kaip skiedrą nešė į priešingą krantą. Vanduo būtų ją bemat užliejęs, jei būtumėm veržęsi plaukt reikiama kryptim.

Tuodu kvailiai užsimetė statyti stiebą ir iškelti burę, bet aš griežtai uždraudžiau, nes valtyje nebuvo jokios sunkmenos. Iš už kalnų brovėsi griaudžiantys debesys, sutemo, dangus sublyksėjo žaibais. Vienas per kitą samstėm iš valties vandenį, bet sulaikyt jo neįstengėm ir, vėjo nublokšti ligi rytinio kranto, sustojom perpus užlieta valtim. Kiaurai peršlapę ir išsigandę žvejai grėsliai sužiuro į mane ir pareiškė:

– Pasiėmėm su tavim prakeiksmą į valtį, pagoni romėne! Nu-

sikaltom bedievišku darbu, padėję nugabent Izraelio dukterį į viešuosius namus. Betgi mes nežinojom, ką tu rengiesi daryt.

Laikydamasis valties krašto, iki kaklo paniręs vandenin, papriekaištavau jiems:

– Patys užsitraukėt prakeiksmą, piktai kalbėdami apie Mariją Magdalietę.

Vanduo buvo nešaltas, bet sustirom, kol vėjas nurimo ir mes galėjom išsamstę valtį nusiirt iki upelio įlankėlės. Tolygus ežero krantas atrodė siauresnis ir skurdesnis negu vakarinis, o priešais kilo skardingi kalnai. Vėjas nesiliovė, bangos mušė į krantą, tad pavakarėj žvejai jau nenorėjo irt prieš vėją, nors spėjo, kad naktį jis nurims.

Pradėjo temti, mes sustirom, nors be atvangos gręžėm drabužius. Atokiau ten, kur slėnus krantas rėmėsi į statėjančius kalnus, stovėjo nedidelė pašiūrė, o prie jos mirguliavo ugnelė. Pasiūliau žvejams išsidžiovint ten drabužius, bet jie dvejodami įspėjo:

– Mes kitame krante. Laimė, neturim tinklų. Antraip už draudžiamą žvejybą mums skirtų baudą. Iš Galilėjos šiton pusėn bėga plėšikai ir nusikaltėliai. Ir raupsuotieji gyvena urvuose.

Jie turėjo pasiėmę titnago ir geležies, bet audros bangos permerkė visas šakas ant kranto, tad neturėjom kur įžiebt ugnies. Nuskubėjau prie pašiūrės ir abu žvejai, kiek padelsę, nenorom nusekė iš paskos. Prisiartinęs pamačiau, kad pašiūrėje sėdintis vyras mėto į laužą žagarus, užtat ugnis pliūpsi aukštyn. Užuodžiau kepamų žuvų ir duonos kvapą. Prie pašiūrės džiūvo pakabintas tinklas.

– Ramybė tau, – pasveikinau vienišą žvejį. – Pakliuvom į audrą. Leisk išsidžiovint prie ugnies šlapius drabužius.

Jis paslaugiai pasitraukė, aš nusivilkau, išskleidžiau savo apdarus ant lazdų ir pamačiau, kad jis ant įkaitintų plokščių akmenų kepasi duoną. Žemės duburėly, karštose žarijose čirškė dvi didelės žuvys. Buvo jau po šešių ir kalnų šešėliuojamam krante greit temo, nors vakarinėje pakrantėje, virš Tiberiados pastatų ir kolonų dar rausvavo atošvaistė.

Pažvelgęs į žvejį, pamačiau, kad jis skaistaus veido, pažiūrėti

ramus, suvargęs, tad jo neverta bijot. Jis ir žvejus pasveikino maloniai, ir jiems paliko vietos prie ugnies. Jie pačiupinėjo vienišiaus tinklą, paklausinėjo apie žvejybą. Vienišius droviai atsakė manąs, kad audra nuginė žuvų guotą į upelio įlankėlę, tad iš ryto ten mėginsiąs laimę.

Nekvietęs mūsų prie savo užkandžio, jis, lyg taip rapratęs, paėmė kepalėlį, palaimino, atlaužė kiekvienam ir sau gabalėlį. Ir perrūgusio vyno jis turėjo. Įpylė jo į vynmedžio puodelį, taip pat palaimino ir ištiesė mums, tad visi keturi gėrėm iš vieno puodelio. Žuvis jis buvo iškepęs prityriai, bet, matyt, neturėjo druskos. Todėl pagardino jas pakrantės svogūnais ir aitriom prieskoninėm žolelėm. Valgėme tylomis. Pastebėjau, kad abu žvejai įtariai dvilkčioja į vienišių, kuris žiūrėjo į žemę ir šypsojo, lyg mėgaudamasis kiekvienu kąsniu. Pavalgęs jis, matyt, slėpdamas drovumą, ėmė atsainiai braižiot lazdele žemę po kojų.

Tuo metu mūsų šlapi drabužiai prie ugnies nugaravo ir išdžiūvo. Rankos kojos atsileido, kūną užliejo šiluma, pasidarė gera. Apėmė miegūstas nuovargis ir ugnies kaitroj pradėjo merktis akys. Prielankiai žiūrėjau į draugingą žmogų, kuris, netaręs nei žodžio, svetingai pasidalijo su mumis savo užkandį. Mačiau jo randuotas rankas ir kojas, įžvelgiau veide karštinę ir nuoilsį lyg sunkaus ligonio, pasitraukusio vienumon išgyti. Bet nenorėjau jo klausinėti, nes ir žvejai nieko nesmalsavo. Tad nejučia užmigau nuogas prie ugnies ir, grimzdamas į miegus, jaučiau jį apklostant mane išdžiūvusiais drabužiais.

Paskui sapnavau sapną ir pabudau apsipylęs karštom ašarom. Kniostelėjęs atsisėdau, bet abu žvejai šnopštė šalimais kietai įmigę. Karštos ašaros degino man skruostus, smelkė neapsakomas vienumas. Laužas buvo seniai užgesęs. Iš žvaigždžių ir mėnulio pamačiau, kad jau trečios naktinės sargybos metas. Priešais tvaskėjo ežeras, plynas ir žvilgus kaip veidrodis. Bet vieno iš mūsų nebuvo. Tai pastebėjus mane perėmė neapsakoma baimė. Nusimečiau drabužius, pašokau. Širdis atlėgo pamačius, kad jis tik pasivaikščiot pasitraukė ir stovi ant kranto, žiūrėdamas į ežerą. Susisupau apsiaustu ir nuskuodęs atsistojau šalia.

– Į ką žiūri? – paklausiau.

Jis neatsisuko, bet atsakė:

– Štai regiu atsivėrusį dangų ir savo tėvo šlovę ir ilgiuosi savo tėvo namų.

Susivokiau užkalbinęs jį graikiškai ir jį atsakius graikiškai. Todėl, o ir dėl jo žodžių, pamaniau, kad jis, ko gera, vienas iš nukirsdintojo Jono Krikštytojo mokinių, nuo Erodo persekiojimo atbėgęs šiapus ežero ir vienumoj išgyvenąs iš žvejybos.

Aš pasakiau:

– Ir aš ieškau karalystės. Pabudau, apsipylęs ilgesio ašarom. Tu parodyk man kelią.

Jis atsakė:

– Yra tik vienas kelias. Ką padarysi vienam iš mažiausiųjų, padarysi dėl manęs.

Ir dar pridūrė:

– Ne taip aš ją duodu, kaip pasaulis duoda. Bet nebūgštauk ir nebijok. Tiesos Dvasia ateis po manęs, bet pasaulis neįstengs jos priimti, nes jos nemato ir nepažįsta. Bet jeigu pažinsi ją, ji bus pas tave ir tavyje. Aš nei vieno nepaliksiu našlaičiu.

Širdis man sutirpo, ašaros užtemdė akis, aš bejėgiškai iškėliau rankas, bet jo paliesti nedrįsau.

– Kalbi, lyg ne žmogus būtum, – sušnibždėjau. – Kalbi kaip tas, kuris turi valdžią.

Jis atsakė:

– Man duota visa valdžia danguje ir žemėje.

Tik tada atsigręžė į mane. Kai pažvelgė, žvaigždžių ir mėnesio šviesoj pamačiau malonią ir rimtą jo šypseną. Bet tuo žvilgsniu jis mane nurengė – lyg vieni, o paskui kiti marškiniai nuo kūno nuslinko ir vis labiau nuogėjau. Bet tas jausmas nebuvo apmaudus, o tik išlaisvino mane.

Pažvelgęs jis mostelėjo ranka į kitą ežero krantą ir tarė:

– Ten, valdovo mieste, graikų teatre verkia mergina, nes žuvo jos brolis ir ji jau nebeturi jokios paramos. Ką sapnavai?

– Baltą žirgą, – prisiminiau aš.

– Tebūnie, – pasakė jis. – Netrukus tau teks žiūrėti lenktynes. Lažinkis dėl baltų žirgų kinkinio. Paskui susirask merginą ir atiduok jai išlošį.

– Kaip aš rasiu dideliam mieste merginą, kuri neteko brolio? – paklausiau. – O iš kokios sumos lažintis?

Jis vėl nusišypsojo, bet šįkart jo šypsena buvo tokia liūdna, kad verte pervėrė širdį.

– Kiek daug bergždžių klausimų, Markai, – papriekaištavo jis.

Bet aš nesučiuopiau jo įspėjimo. Tik nustebęs paklausiau:

– Iš kur žinai mano vardą, ar aš tave pažįstu? Iš tiesų aš tartum jau esu tave sutikęs.

Purtydamas galvą, jis papriekaištavo:

– Ar negana, kad aš tave pažįstu?

Supratau, kad jis tyčia apsimeta paslaptingas, ir jau suvokiau, kad jis tikriausiai vienas iš romiųjų, suglumintas tikėjimo apmąstymų ir atskirumos. Antraip jis nesigirtų turįs visą valdžią danguje ir žemėje. O gal jis buvo aiškiaregys? Todėl nusprendžiau įsimint jo patarimą. Bet jis dar pridūrė:

– Ak, žmogau! Regi, bet nematai. Girdi, bet nesupranti. Bet kada nors atsiminsi, Markai. Tada turėsi mirti dėl manęs, pašlovindamas mano vardą savyje, kaip kad mano tėvas šlovindamas manyje.

– Kokią piktybę pranašauji man? – pašokau aš nesuprasdamas jo žodžių. Pamaniau jį prastai mokant graikiškai, jeigu aš nesuprantu.

Jis giliai atsiduso, staiga nusimetė apsiaustą, apsinuogino ligi juosmens. Buvo toks vargšas, kad net nevilkėjo marškinių. Bet, atsukęs man nugarą, paragino:

– Paliesk.

Ištiesęs ranką, aš apčiupinėjau ir pajutau iškilusius rečius nuo rimbo. Dar kartą atsidusęs, jis palietė šoną ir, sekdamas jo ranką, aš užčiuopiau didelį randą. Jį tikrai persekiojo ir mušė, tad nenuostabu, kad jam protas suglumo. Mintyse keikiau žydus, kurie dėl tikėjimo taip kankina vienas kitą, nes šitas vyras neturėjo jokio piktumo, nors kalbėjo keistai. Man jo nepaprastai pagailo ir aš tariau:

– Pasakyk bent savo vardą, jeigu apie jį užsiminei. Gal galėsiu apsaugot tave nuo tolesnių persekiojimų.

Jis atsakė:

– Jei, atėjus metui, pripažinsi mane prieš žmones, tai ir aš tave pripažinsiu prieš savo tėvą.

– Bet pasakyk savo vardą, – paprašiau, – ir kas tavo tėvas, keistuoli, kad juo giriesi.

Bet jis man daugiau nieko neatsakė, o užsimetė ant pečių apsiaustą ir pasileido pakrante tolyn, lyg neturėdamas daugiau ką pasakyt. Jis man pasirodė toks keistas, – nors buvo iš kūno ir kaulų, kaip užčiuopiau savom rankom, – kad jau nedrįsau paskui jį sekt ir trukdyt jo savo klausimais. Valandėlę palūkėjęs, grįžau į pašiūrę ir vėl atsiguliau. Iškart užmigau ir daugiau nieko nesapnavau.

Pabudau saulei spiginant į akis anapus vis dar lygaus kaip stiklas ežero ir auksu tviskančių kalnų. Kitam ežero krante lyg pramanas švytėjo Tiberiados kolonos ir visa atrodė gaivu, gražu, sakytum, pabudau aš iš miego atsimainiusiam pasauly atsimainęs pats. Abudu žvejai jau buvo pakirdę ir, iškėlę rankas, kalbėjo: „Klausykis, Izraeli."

Bet vienišo žvejo nei jo tinklo nebuvo. Vakarykščio užkandžio likučius jis buvo sudėstęs taip, tartum linkėdamas suvalgyti. Noriai sukrimtom, bet tarpusavyje nieko nešnekėjom. Pavalgę grįžom į įlankėlę, nutempėm į vandenį valtį ir sulipom. Apsižvalgiau aplink, ieškodamas vienišojo žvejo, bet jo niekur nesimatė, nors vakare žadėjo eiti įlankėlėn rytinės žuvies. Bet nei pėdsakų jo nesimatė.

Žvejai stipriais postūmiais pradėjo irti. Valtis skrodė vandenį kaip stiklą su kalnų viršūnių ir ugninių kylančios saulės dryksnių atspindžiais. Many tebetvyrojo išlaisvinto nuogumo jausmas, lyg vieną po kito nusimetus nereikalingus drabužius. Bet kuo daugiau mąsčiau, kas atsitiko naktį, tuo labiau dvejojau ir svarsčiau, kad aš, matyt, tik sapnavau nepaprastai ryškų sapną. Ar gali vienišas atsiskyrėlis prie Galilėjos ežero mokėti graikiškai?

Žvejai kasėsi irklais, žiūrėdami krypties ir nesigręžiodami atgal. Jie yrėsi nirčiai, tartum stengdamiesi kuo greičiau atitolti nuo svetimo kranto. Aš žvalgiaus atgal, nūsdamas dar kartą pamatyt pakrantėj vienišą pavidalą. Bet jo jau nesimatė. Galiausiai aš paklausiau:

– Kas buvo tas vyras, prie kurio laužo mes nakvojom? Ar jūs jį pažinojot?

Žvejai atsakė:

– Tu pernelyg smalsus, romėne. Mes buvom priešingam krante.

Bet po valandėlės vienas tarė:

– Jis tikrai galėjo būt pažįstamas. Gal kada nors mačiau jį kalbantį žmonėms. Turbūt jį nuplakė ir išginė iš Galilėjos. Nedaug reikia, kad taip atsitiktų. Jonas palydėjo galvą už tai, kad drįso sudrausti valdovą nevest savo brolio žmonos.

Antrasis žvejys sutiko:

– Jo veidas ir akys kažkuo panėšėjo į Jėzaus Nazariečio. Jei tai būtų įmanu, išsyk būčiau palaikęs jį mokytoju. Bet Jėzus buvo aukštesnis, rimtesnis ir ne toks švelnus, kaip šitas. Gal tai jo brolis ar koks sekėjas, kuris slapstosi iš baimės.

Ta neįtikėtina mintis kirto man tarytum žaibas ir sukrėtė iki širdies gelmių.

– Greitai irkit atgal! – surikau, pašokdamas valtyje.

Jie manim nepatikėjo, iki pagrasinau pult vandenin ir plaukt į krantą. Tada nenoromis apsuko valtį ir mes ėmėm plaukt atgal. Dar pirmagaliui nebrėžtelėjus kranto, šokau vandenin ir dusdamas nukūriau į pašiūrę. Radau laužavietę ir duburį tokius, kaip palikom, bet aplinkui nieko nesimatė. Lakstinėjau pakrante pirmyn atgal kaip pamišėlis, bergždžiai ieškodamas bent pėdsakų, kol žvejai sugriebė mane jėga ir nusivedė į valtį.

Atsisėdau valtin ir užsidengiau veidą, keikdamas savo kvailumą, kad nepažinau, jei tai iš tiesų buvo Jėzus Nazarietis. Bet paskui pradėjau abejot ir pagalvojau, kad tas vyras buvo gyvas žmogus, toks, kaip aš, – juk savom rankom jaučiau ir čiuopiau, bet nesučiuopiau jame nieko dieviška, – to, ką vaizdavausi dieviška. Ir jo žodžius palaikiau tik pamišėlio kliedesiais. Bet, stabtelėjau, ar dieviškumas turi atitikti mano sampratą ir vaizdinį? Gal dieviškumas lygiai paprastas kaip duona, kuria jis pamaitino mus, ir vynas, kurį mes gėrėm? Kas aš toks, kad žinočiau, kaip ir kokiu pavidalu Dievo Sūnus turi pasirodyti žmonėms?

Mane perėmė skausminga abejonė ir aš nežinojau, kuo tikėt. Todėl žodį po žodžio vis kartojau tai, ką jis man pasakė, ir tai, ko pats jo klausiau. Galų gale susitaikiau su viskuo, nusprendęs, kad dar pamatysiu, ar tikrai turėsiu žiūrėti lenktynes Tiberiados cirke.

Bet esu žmogus, todėl piktai papriekaištavau žvejams ir priminiau:

– Pats jums vakar pasakojau, kad Nazarietis trečią dieną prisikėlė iš mirusiųjų. Jeigu iš tiesų tarėtės jį pažįstą, kodėl su juo nepašnekėjot ir nepaklausinėjot?

Juodu visiškai sutartinai susižvelgė ir paklausė:

– Kam mums jį šnekint? Jeigu jis būtų turėjęs į mus reikalą, būtų pasakęs. Be to, mes jo bijojom.

Ir dar pridūrė:

– Niekam nesakysim apie šį susitikimą, ir tu nesakyk. Jei tai iš tiesų buvo Jėzus Nazarietis, – nors mums sunku tuo patikėti, – tai turi trauktis vienumon ir slėptis nuo romėnų.

Negalėjau to nuneigti, bet atšoviau:

– Jei jis buvo Nazarietis, tai jam nėra ko bijot. Jeruzalėj jis apsireiškė savo mokiniams įėjęs pro užrakintas duris.

Abudu žvejai gižiai nusijuokė ir atsakė:

– Netikėk viskuo, ką sako galilėjiečiai, svetimšali. Mes pagavūs žmonės, mūsų vaizduotė laki.

Grįžęs į priprastą kambarį prabangiuose graikų nakvynės namuose, su didžiuliu palengvėjimu suvokiau, kad pagaliau vėl likau vienas, galiu ramiai mąstyti ir leist dienas taip, kaip pats noriu. Marija Beretietė nuolatos šmaižydavo man apie kojas kaip šuo. Tik Magdalietės dėka jos atsikratęs, supratau, kaip ji man trukdė.

Ramumoj ėmiau mąstyti apie tai, kas man nutiko ant ežero kranto, bet įsitraukus į mintis kambario ramybė ėmė smelkti tuštuma ir mane pagavo dirgi nerimastis. Malonioj aplinkumoj, kurioje visi turėtų tiktai stumti laiką ir lygint vienas kito negalias bei maitinimosi tvarką, aš jau nepajėgiau suvokt, kad buvau sutikęs Jėzų Nazarietį. Matyt, sukrėtimas, kurį patyriau kilus audrai, mane suglumino ir aš išgyvenau slogutį sumišai su ti-

kruma. Ir žvejai iš manęs išsišaipė. Jeigu jis būtų buvęs Jėzus Nazarietis ir nūdęs apsireikšti man, tikriausiai būtų tai pasakęs tiesiai ir atvirai.

Nerimas mane taip galavo, kad negalėjau nustygt vietoj, o jaudulio ašarų pritvinkusiom akim vaikščiojau pirmyn atgal po kambarį ir vienatvė manęs jau nedžiugino. Galiausiai nusiunčiau Klaudijai Prokulai žinią, kad grįžau, bet ji nurodė atsakyti, jog neturi kada mane priimt. Tarnas pasakė, kad pas ją atvyko aukštų svečių iš Erodo Antipo rūmų.

Tik kitą dieną Klaudija Prokula atsiuntė tarną kviest manęs pietų. Buvau ne vienintelis svečias, nes sykiu pietavo ir Erodo Antipo patarėjas romėnas, Joanos sutuoktinis Kusas ir Erodo asmeninis gydytojas, atsiųstas ištirti Klaudijos Prokulos negalių. Tas laisvamanis žydas buvo išėjęs Koso salos mokyklą ir taip perdėm sugraikėjęs, kad atrodė didesnis graikas už pačius graikus. Prieš vakarienę, iki pasirodant Klaudijai Prokulai, rūmų laukiamajame mums buvo patiekta miešto vyno ir saldžių bei karčių užkandžių. Valdovo rūmininkai visokiais klausimais mėgino man suregzti pinkles. Bet aš tik išgyriau gydomuosius maudyklių vandenis ir kaip įrodymą atkišau koją, sparčiai pasitaisiusią po kraujo užkrėtimo.

Klaudija Prokula leido ir Joanai valgyt kartu, nors jos vyrui tai veikiausiai nepatiko. Tačiau ta moteris visąlaik tylėjo. Klaudija Prokula buvo labai išblyškus ir skundėsi neatstojančia nemiga, nors vonios ją, esą, visai nualsinusios. Bet ir užmigusi ji sakė sapnuojanti tik negerus sapnus, užtat tarnaitė turi ją pažadinti, kai pradeda dejuoti per miegus.

– Markai, – kreipėsi ji į mane, – neatspėsi, į kokią bėdą aš, silpna ir ligota moteris, įkliuvau. Vyras mane įspėjo, kai užsigeidžiau čia atkakt, bet nei nenumaniau įkliūsianti į tokią nemalonią padėtį, nes esu kukli ir į politiką nesikišu. Galilėjos ir Perėjos valdovas Erodas yra labai malonus žmogus. Jis nori žūtbūtinai surengti dideles lenktynes mano vardu, šitaip trokšdamas išreikšti draugingumą Poncijui Pilotui. Bet aš nenoriu bereik traukti žmonių dėmesio. Manding, jau per daug jo gavau, kai valdovas, išgirdęs mane atvykstant, prie Galilėjos ribos atsiuntė pasitikti raitelius raudonais apsiaustais.

Ji tikrai piktai dėbtelėjo į rūmininkus ir paaiškino:

– Matai, jis nori, kad jo dailioji sutuoktinė Erodiada sėdėtų greta manęs valdovo ložėje ir mudvi sykiu atsakinėtumėm į žmonių prielankumo ženklus. Betgi aš jos dar nemačius. Be to, girdėjau, kad pagal žydų Įstatymą jos santuoka neteisėta.

Rūmininkai iškėlė rankas tartum atremdami tą įžeidimą, bet pastebėjau, kad bent jau ilgabarzdis Kusas atrodė susirūpinęs. Neturėjau, ką prarasti, be to, man nerūpėjo valdovo prielankumas. Todėl suprasdamas, kad šito nori Klaudija Prokula, atvirai pasakiau:

– Mes visi draugai. Lapė – gudrus žvėris, o aš girdėjau, kad valdovą Erodą Antipą įteikliai vadina lapinu. Tad reikia, kad tu, pati kilmingiausia romėnė šiuose kraštuose ir imperatoriaus giminaitė, viešai parodytum palaikanti jo santuoką, kuri pasėjo tiek piktumų, kad vienas pranašas net galvą palydėjo. Galiu tiktai įsivaizduoti, kokią prielankumo audrą sukels tavo pasirodymas, kai aklatikiai galilėjiečiai cirke pratrūks reikšt meilę romėnams ir sykiu valdovei. Turbūt prireiks poros kohortų karių bent šiokiai tokiai tvarkai cirke palaikyti ir prie vartų tikrinti žiūrovus, kad neturėtų ką mėtyt į tave.

Klaudija Prokula greitosiomis išbėrė:

– Aš, aišku, neturiu nieko prieš Erodiadą. Bet jei sutiksiu, kad lenktynės būtų surengtos mano vardu, sėdėsiu šalia jos ir dėl to kils neramumų, vargu ar mano vyras Cezarėjoje supras, ar žmonės bruzda prieš romėnus ar tiktai prieš valdovę. Girdėjau, kad žmonės jos net nesveikina, o gatvėj sprunka į šalis ir gręžia nugaras, jai pasirodžius.

Romėnas patarėjas paaiškino:

– Jei žmonės bruzda, tai galima sakyt, kad bruzda prieš romėnus. Norėdamas parodyti atsidavimą, valdovas galės suruošt žmonėms pirtį. Valdovė bus labai patenkinta.

– Bet mano vyrui šitai nepatiktų, – paprieštaravo Klaudija Prokula. – Poncijus Pilotas – pakantus žmogus ir kaip įmanydamas lenkiasi bergždžių neramumų. Tiesa, tai valdovo reikalas, ne jo, bet mes dar nežinom, kaip tai bus pateikta Romoj. Džiaugiuosi, Markai, kad teisini mane, nes jau nusprendžiau

eit į lenktynes tik kaip paprastas asmuo. Tad noriu atskiros ložės, nors po lenktynių, aišku, pasveikinsiu valdovę ir užmegsiu su ja draugiškus santykius. Aš nenusiteikusi priešgyniai, be to, man, kaip Judėjos prokuratoriaus sutuoktinei, šitai nedera.

– Nežinojau, kad galilėjiečiai domisi lenktynėm, – pasakiau, norėdamas pradėt nešališkesnę kalbą.

– Šitie žvejai ir žemrausiai ničnieko nenutuokia apie žirgus, – niekinamai tarė gydytojas. – Bet cirkas ir teatras paveikiausiai prusina žmones ir perveikia prietarus. Jau ne tie laikai, kai tauta, pabėgusi iš Egipto, leidosi klajot po dykumą. Žirgų kinkinių lenktynės vyksta daug kur. Čia bus idumėjų kinkinys ir raitijos kinkinys iš Cezarėjos. Atvyks dailių žirgų kinkinys iš Damasko, o ir arabų genčių valdovai visai pamišę dėl lenktynių. Jokie piktumai nesutrukdys jiems atvykt į lenktynes.

Kusas pritarė:

– Per lenktynes piktumai atlėgs, nes dabar arabai giežia apmaudą. Pirmoji valdovo sutuoktinė kilusi iš jų, tad turėjo grįžt į savo tėvo palapines.

– Nuostabus kraštas, – dygiai tariau aš, – jeigu lenktynės numalšina tautų nesutarimus. Romoje dėl skirtingų spalvų lenktynininkų mušamasi lazdomis ir akmenim ir prieš varžybas, ir po jų.

Romėnas patarėjas man paaiškino:

– Kultūringi žmonės skaldo galvas ir iki mėlynumo daužo vienas kitą dėl žirgų ir kinkinių. Blogiau, kai neramumų kyla dėl tikėjimo. Bet aš tikiuosi kelerius metus pagyventi ramiai, nes atsikratėme karaliaus, kurį tavo vyras pasigėrėtinai greitai leido nukryžiuot Jeruzalėje, Klaudija.

– Turi galvoje Jėzų Nazarietį? – paklausiau aš. – Ar nežinai, kad jis prisikėlė ir grįžo čia, į Galilėją?

Pasakiau tai nekeisdamas balso, idant jie pamanytų, jog aš tik juokauju. Bet visi sukrūpsėjo ir paniuro, iki Kusas tarstelėjo:

– Galilėjiečiai – prietaringi žmonės. Dieve mano, juk pats valdovas, išgirdęs apie Jėzų, iškart pamanė, kad iš mirusiųjų prisikėlė jo nukirsdintasis pranašas kupranugarių vilnų apdaru. Bet kalbėkim atvirai. Nemaniau, kad tas bjaurus gandas jau pasiekė ir atsitiktinių keliautojų ausis.

Gyvai mostaguodamas rankom, prabilo sugraikėjęs gydytojas:

– Išgirdęs apie tai, aš ilgai mąsčiau, paklausinėjau mačiusiųjų jo mirtį. Jam niekas kaulų nesulaužė, nors reikėjo skubinai nuimti jį nuo kryžiaus. Taip pat sako, kad jam iš šono plūdo kraujas, nes karys pervėrė jį ietimi, mėgindamas nustatyti, ar jis jau miręs. Pasak gydymo mokslo, negyvas kūnas krauju neplūsta. O gal jį prigirdė kvaišinančio gėrimo ir jis užmigo kaip negyvas? Beje, kodėl mokiniai kūną išvogė iš kapo? Gal atgaivino jį ir jis tikrai slepiasi kokiam urve? Juk buvo gabus burtininkas.

Romėnas patarėjas kandžiai rėžė:

– Tas, kurį nukryžiuoja Roma, neatsigauna. Tu keli sunkų kaltinimą Poncijui Pilotui. Galvok, ką sakai!

– Atkliuvęs į Jeruzalę, per atsitiktinumą pats mačiau jį mirštantį, – vėl įsikišau aš. – Todėl mane tai domina. Užtikrinu – jis tikrai numirė ant kryžiaus. Jeigu, pristigęs kvapo, jis būtų praradęs nuovoką, tai vis tiek būtų miręs tada, kai jam pervėrė širdį. Mačiau tai savom akim.

Bet gydytojas neatsižadėjo savo minties. Jis paprieštaravo:

– Paprastam žmogui sunku nustatyti mirtį. Tai gali padaryti tik patyręs gydytojas.

Jis ėmė pasakoti pačiam pasitaikiusius atvejus, kol Klaudija Prokula užsispaudė delnais ausis ir užriko:

– Nekalbėk tokių baisių dalykų, nes aš sapnuose vėl regėsiu vaiduoklius!

Gydytojas sutriko ir, kreipdamasis į mane, nusuko kalbą klausimu:

– Ar Marija Magdalietė iš tiesų metė savo ankstesnį amatą, kaip šneka žmonės?

Po jo žodžių įsivyravo stingdanti tyla. Jis nustebęs apsižvalgė ir pridūrė:

– Ar ką nors bloga pasakiau? Gal apie tai kalbėti nevalia? Bet kas čia baisaus? Tiesa, Galilėjoje milijonas gyventojų, net daugiau, bet vis dėlto kraštas nedidelis. Bent jau šiame ežero krante visi žino, kas kur išeina ir iš kur pareina. Juk Marija Magdalietė šiuose kraštuose kitados buvo didžiausia įžymybė ir iš Tiberia-

dos deglų šviesoj vakarais pas ją dengti neštuvai traukė voromis. Girdėjau, kad tu ją aplankei ir palikai jai auklėti merginą, atsigabentą iš Jeruzalės. Kas čia bloga?

Aš tylėjau, tad jis atsainiai toliau šnekėjo:

– Tiesa, daug kas laiko ją pavojinga moterim. Kažkoks samarietis burtininkas, sako, kitados keliavęs su ja ir jos padedamas šaukdavęs dvasias. Bet išmaniam gydytojui tai suprantami dalykai.

Kusas nenorom pasakė:

– Mano žmona ją pažįsta, nors, aišku, jau nebendrauja su ja. Jėzus Nazarietis ją išgydė ir ji jau metė raganaut, dalija išmaldą ir gyvena paprastą gyvenimą. Šiaip jau aš manau, kad Jėzus Nazarietis padarė daugiau gera, negu bloga. Jis nei kurstė, nei piktžodžiavo, nors už tai buvo nusmerktas. Mano žmona Joana kurį laiką sekė paskui jį, nes buvo davusi įžadą, kai jis nuo karštligės išgydė vieną mūsų giminaitį, ir nieko bloga apie jį pasakyti negali.

Jis susijaudino, trenkė kumščiu sau į delną ir pridūrė:

– Nieko pikta jam nebūtų atsitikę, jeigu jis žūtbūtinai nebūtų veržęsis į Jeruzalę. Fariziejai čia tolydžio atkakdavo apklaust jo, užsimetę sukurpti jam kaltinimą, bet jiems nepavyko. Apskritai imant, mokesčiai šventyklai – kvailiausias lėšų švaistymas. Kiek suprantu, Jėzus Nazarietis patarė šlovinti Dievą tik dvasia ir tiesa. Aukščiausioji taryba, aišku, tarė, kad dėl to sumenks šventyklos įplaukos. Betgi pamišimas, kad smulkus ūkininkas moka mokesčius šventyklai, valdovui, pagalvės ir muito mokesčius romėnams, dar kelių, druskos ir turgaus mokesčius. Anksčiau ar vėliau žemdirbiai praras laukus ir sodus, nes neišgalės šitiek mokėt. Užtat padaugės bastūnų, išplis neramumai ir nepasitenkinimas, visi ims neapkęst visų, kaip jau nutiko Judėjoj, kur turtuoliai prie didžiulių savo naudmenų prisijungia vis daugiau sklypų. Aš atkakliai tikinau valdovą, kad Jėzaus nereikia bijot.

Romėnas patarėjas baudėsi kažką sakyti, bet įsikišus Klaudija Prokula įtaigiai paaiškino:

– Aš manau tą patį, Kusai. Jėzus Nazarietis buvo geras ir die-

votas vyras, ir Poncijus Pilotas nebūtų jo nuteisęs, jei žydai nebūtų jo privertę.

Kai pavalgėm, Klaudija Prokula pasiskundė galvos skausmu ir užsidarė savo būste. Susirūpinęs gydytojas nusekė iš paskos sumaišyt jai raminamojo gėrimo. Ir Kusas atsikėlė pašnekėt su žmona apie ūkio reikalus, kaip pats sakė. Bet mudu su romėnu patarėju dar likom kiek patysot ir išgerti vyno. Jis maukė nesivaržydamas ir mėgino išklaust manęs apie Romos reikalus. Tikriausiai jam magėjo išgirst apie Sejano įtakos stiprėjimą, bet aš saugojaus prisišnekėt. Kai paaiškinau, kad Romą palikau net prieš metus, pasidariau jam neįdomus. Savo ruožtu aš paklausiau apie rūmus ir valdovą. Jis pratrūko juoku ir įspėjo:

– Vis dėlto nepatarčiau tau viešai vadint jo lapinu. Visi Erodo Didžiojo palikuonys kerštingi ir žiūri savo garbės. Be abejonės, jie ypač gabūs ir pasileidę, bet bent jau atsidavę Romai, nes jaučias jai dėkingi už savo padėtį. Tik jų gituminiški santykiai tokie painūs, kad verčiau per daug neklausinėti. Erodas Didysis buvo šitos Erodiados senelis ir sykiu Erodo Antipo tėvas. Tad žydai ne veltui nerimauja dėl santuokos teisėtumo. Laimė, valdovas gali laikytis savų įstatymų. Antraip jo rūmų juristas įkliūtų bėdon. Skelbiant mirties nuosprendį, aš turiu teisę reikšti veto, bet, žinoma, nesu toks kvailas ir ja nesinaudoju. Tik stengiuosi sukaupt nedidelį turtelį iš geros tarnybos. O gal mudu pasigerkim ir eikim pasilinksminti į miestą? Pamatytum, kad išmintingas vyras gali smagiai gyventi net tarp žydų, jei tik nesikiša į reikalus, kurie jo neliečia.

Atsisakiau dėl savo skaudamos kojos ir jis pasiteisindamas paaiškino:

– Žinoma, aš turiu savų šnipų įvairiuose miestuose, ir legionas čia laiko nedideles įgulas. Žiūriu, kad į šalį slapta neatkeliautų ginklų ir kad valdovas jų nekauptų. Taip pat stebiu jo santykius su užsienio šalim. Laimė, jis užpykdė arabus, o Persija tokiam menkam valdovui per toli. Mano popieriai Romoje švarūs.

Paklausiau, kaip jis išvengė žydų tikėjimo užkrato šalyje, kužėte kužančioje pranašų ir šventų vyrų. Jis atstatė delnus ir patikino:

– Stengiuosi nekišt nagų į tą širšyną. Aišku, mes turim Tiberijaus atvaizdą ir aukojam, nepaisydami jo varžlių prieštaravimų, bet liaudies neverčiam aukoti. Čia dar tokia tamsybė, kad net rūmininkai bėga iš teatro, kai surengiam vaidinimą. Net nesvajojam, kad koks pasmerktasis scenoj iš tiesų numirtų, kaip daro Aleksandrijoj, o per tragedijas tenkinamės įprastiniais kraujo maišeliais. Žydai negali žiūrėt net linksmų nedorybių. Apie oskų vaidinimą čia net svajot negali.

Prisiminęs paklausiau, ar vieši Tiberiadoj kokia aktorių grupė. Jis papurtė galvą ir atsakė:

– Bent jau negirdėjau. Jei pats valdovas neskiria pinigų vaidinimams, sunku priverst tai padaryti ką nors kitą. Čia teatro pomėgis garbės nepelno, kaip kad kultūringose šalyse.

Jis nusprendė traukt papramogaut, ir Kusas išėjo su juo. Jiems sėdant į dengtus neštuvus, atsisveikinau pagarbiai, nes mandagumas su tais dviem įtakingais vyrais nieko iš manęs neatėmė. Erodo asmeninis gydytojas pasinaudojo proga apeiti maudykles ir persiviliot iš amato draugų kokį sunkų ligonį, kad papilnėtų kapšelis. Jiems išėjus, Klaudija Prokula pasikvietė mane ir, susiėmusi galvą, silpnu balsu paklausė:

– Ar Marija Magdalietė žino ką nors nauja ir ką ji perdavė man?

– Ji laukia, – paaiškinau. – Atrodo, niekas nežino daugiau, negu mes.

Joana tarė:

– Gavau žinią, kad krašto gilumoj, netoli Najino, klajojo žmogus, kuris buvo palaikytas Jėzum. Bet jis dingo, romieji nespėjo jo surast.

Aš pasakiau:

– Gal tie, kurie jį sutiko, dėl vienos ar kitos priežasties nenori šito pasakot.

Klaudija Prokula sudejavo:

– Su atsidavimu ir miela širdimi sukoriau sunkų kelią, norėdama suteikt jam progą išgydyt mano negalias ir nusipelnyt sau garbę po prisikėlimo. Tai kodėl jis man neapsireiškia? Juk niekas jam netrukdo, jeigu panūdęs jis sugeba įeit pro užrakintas

duris. Aš net neišsigąsčiau. Kasnakt mane kankina neapsakomi slogučiai. Jau nusibodo laukti, šitos siera dvokiančios vonios sekina mane, neišmanau, kuo apsirengt į lenktynes. Poncijus Pilotas šiaip jau gero būdo, bet šykštūnas, nes užaugo varge. Jo motina buvo tik barbarė iš pačios Britanijos šiaurės, kur žmonės valgo žolę.

– Užsiminiau Kusui apie tavo bėdą, – paaiškino Joana. – Jis mano, kad valdovas turi tau duoti bent šilkinį apdarą, jei savo apsilankymu pagerbsi jo lenktynes.

– Bet jeigu jis įbruks man kokį seną Erodiados skudurą, palaikysiu tai įžeidimu, – piktai kirto Klaudija Prokula. – Tikiuosi, kad jis tai supranta. Man nereikia žydų šliundros dovanų. Tai, ką gausiu, turi sumokėt valdovo iždas užsienio reikalams.

Pasisukusi į mane, ji paaiškino:

– Tu, Markai, puikiausiai žinai, kad nesu tuščiagarbė, o tik nuoliūdos prislėgta moteris ir vienatvę branginu labiau už viešumą. Bet, sutikusi pasirodyt viešai, aš vien dėl Romos turiu rengtis taip, kaip reikalauja mano sutuoktinio padėtis. Bet nei vienas vyras šito gerai nesupranta, kad ir kaip tikina suprantąs.

– Man išties sunku suprasti, – prisipažinau. – Atrodo, kad tos lenktynės tau svarbesnės nei Jėzus Nazarietis, kurio ieškoti čia atkeliavai. Gal dabar prisikėlęs Dievo Sūnus aplink kuria neregimą karalystę, bet tau labiau rūpi, kokiu drabužiu pamalonint arabų valdovų ir turtingų žirgų augintojų akis.

– Man jau gana sapnų neregimųjų! – dirgliai užriko Klaudija Prokula. – Kasnakt išgyvenu požemio karalystės baisumus ir negaliu net pasijudint, net šaukti negaliu, manydama, kad jau išleidžiu paskutinį kvapą. Pilnėjant mėnuliui, mano negalė taip sustiprėja, kad baiminuos išeiti iš galvos.

Nusiminęs ir įkaušęs nuo vyno, išpėdinau į graikų nakvynės namus. Pakelėj prie sodo mūro sėdėjo pašukiniu apsitaisius senutė, taip užsidengusi galvą, kad nemačiau jos veido. Bet ji laukė manęs, nes pasveikino, kreipdamasi vardu, ir tyliai pasakė:

– Eisiu pirm tavęs į pakrantę. Tu sek iš paskos taip, kad niekas nepastebėtų.

Senė nukiūtino pirma, o aš nuslinkau iš paskos. Ji atvedė mane į tuščią krantą, kur niekas negalėjo mūsų pamatyti nei išgirsti kalbantis. Tik ten ji atsidengė veidą ir aš atpažinau Zuzaną. Bet ji man nenusišypsojo ir džiugiai nepasveikino. Priešingai, aikčiodama ir dūsaudama ėmė grąžyt rankas, lyg baisiai sąžinės kamuojama ir nežinodama, nuo ko pradėti kalbą. Piktai papriekaištavau ją apgavus mane ir paklausiau, kur Natanas, kur mano asilai ir kapšelis. Ji dar garsiau suaimanavo ir patikino:

– Aš tavęs tikrai neapgavau ir Natanas neapgavo, ir dar niekas nepražuvo. Priešingai, Natanas asilais gabena molį ir smėlį naujam Kafarnaumo muitinės pastatui, idant bergždžiai neitų laikas, už kurį tu jam moki atlygį. Už viską jis tau iki vieno grašio atsiskaitys. Tau čia dykam tysant, asilai dirba už tave ir kaip reikiant papildys tavo turimus turtus. Bet, dievaži, nežinau, blogai ar gerai darau, išduodama tau paslaptis, ir tikriausiai nebūčiau drįsus ateit pas tave, jeigu nebūtum pabučiavęs manęs į lūpas, nors esu tik sena šikšna ir jau nedaug dantų beturiu, nors didžiuma mano vienmečių Galilėjos moterų dar turi visus. Nesuprantu, kodėl.

– Nemalk man niekų apie savo dantis, – burbtelėjau aš, – o greit sakyk, ar ką nors girdėjai apie Jėzų Nazarietį.

Zuzana atsakė:

– Taip taip. Oi oi, lengva tau mane barti. Tai žinok, kad Jėzus Nazarietis jau kažin kada apsireiškė daugiui savo mokinių ant ežero kranto, valgė su jais, mokė juos ir paskyrė Simoną Petrą jų vyriausiuoju. Noriu pasakyt, kad jis nurodė Petrą kaip ganytoją, kuris nuo šiol turės maitint jo aveles. Bet tegriebia mane pikta dvasia, jei Petras kada nors maitins tave kaip avinėlį ar tave ganys, nes tu ne Izraelio vaikas ir neapipjaustytas. Nesuprantu, kodėl Jėzus į tokias pareigas išrinko kaip tik Petrą, kuris Jeruzalėj jo išsigynė, dar gaidžiui nepragydus. Tiesa, Petras iš jų augiausias ir stipriausias, bet šiaip jau labai ūmus vyras ir kitų mokyt negali.

– Ar jie patys tau tai sakė? – nepatikliai paklausiau aš.

Susidėjusi tarp kelių rankas, Zuzana atsiduso ir sudejavo:

– Oi oi, kaip man skauda kojas, nepajėgčiau iš Kafarnaumo ateit iki čia, bet su mokesčių rinkėjų valtim pavyko pasiekt Tiberiados pagonis. Aš tik prasta senė ir niekas man nieko nesako. Bet mano ausys sveikos, o kažkas vis dėlto turi darinėti žuvis, susūdyti jas statinaitėse, skalbt vyrų drabužius ir virt jiems valgį. Bedirbdama išgirsti ir šio, ir to, ir gal daugiau, nei reikėtų, nes visi laiko mane silpnaprote, kuri ničnieko nesupranta. Vien iš silpnumo ir Jėzaus ilgesio galuojama nesudedu bluosto naktim. Ir nueinu nakčia pasimelst į pakrantę. Jei išgirstu tai, ko mano ausims girdėt nedera, aš nekalta, o veikiau tokia jau Dievo valia, nes prieš jo valią kažin ar taip nutiktų, jeigu tie mokiniai tikrai tokie šventi vyrai, kaip taria pūsdamiesi iš puikybės, mat Jėzus jau ne kartą pasirodė jiems, – visada išsyk keliems – tai vienur, tai kitur, ir mokė juos. Bet Petrui, Jokūbui ir Jonui jis maloningiausias, todėl jų veidai švytėte švyti. Tamsoje matyt – be lempos ir žibinto.

Natanas be klastos, – toliau šnekėjo Zuzana. – Ir įžadą davęs, – vyras visad vyras, todėl juo tikiu labiau, nei savo moterišku protu. Jis sako, kad aš skolinga tau žinią, nes tu, kaip tikras teisuolis, atgabenai mane iš Jeruzalės į Galilėją, nors šventieji paliko, todėl primeni man gailestingąjį samarietį, kurį Jėzus kaip pavyzdį kėlė, ir aš manau, kad romėnas ne blogesnis už samarietį, nes samariečiai niekina šventyklą ir garbina Dievą ant savo kalno, ir Velykas savaip švenčia, bet romėnai visa kam kurti ir akli, todėl nekalti, aišku, išskiriant tave.

Savo baimę ir nerimą ji liejo keistu žodžių srautu, todėl galų gale turėjau ją nutraukti ir paklausti:

– Vadinas, Jėzus Nazarietis yra Kristus, Dievo Sūnus ir prisikėlė iš mirusiųjų?

– Jis iš tiesų prisikėlė ir, klajodamas po Galilėją, pasirodė daugybei žmonių, – patikino Zuzana ir pratrūko raudot. – Tegul jis man atleidžia, jei negerai ir neteisingai pasielgiau, išduodama jį tau. Betgi aš nenoriu jam pakenkt.

– Bet kodėl jis neapsireiškė Marijai Magdalietei, Joanai arba tau? – nustebęs paklausiau aš.

– Oi, pone, juk mes esam tik moterys, – nuoširdžiai nusiste-

bėjo Zuzana. – Kodėl jis turėtų mums apsireikšt? – Ji užsiėmė delnu burną ir sukikeno iš tokios kvailos minties. Bet iškart vėl surimtėjo ir pasakė: – Zebediejaus sūnūs turbūt ką nors pasakė savo motinai Salomei, nes Salomė tokia savimyla ir valdžiotroška, kad sūnūs nedrįstų šito nuo jos nuslėpt. Bent jau kitoms moterims Salomė dar nieko nesakė. Vis dėlto tikrai žinau, kad žinia išnešiota po Galilėją tiems, kurie sekė paskui jį, kurie dėl jo liūdėjo, kurie juo tikėjo ir kuriais pasitiki jo mokiniai. Septynioms dešimtims tokių, kuriuos jis sykį pasiuntė skelbti savo vardo, o dar ir daugybei romiųjų! Žinia ėjo iš lūpų į lūpas, iš kaimo į kaimą: „Viešpats prisikėlė, būkit pasirengę. Ateina metas. Tik keturiasdešimt dienų jis bus žemėje. Bet prieš išeidamas kviečia savuosius ant kalno atsisveikint." Nežinau, ar jis pats kviečia, ar jo mokiniai taip sutvarkė.

– Ant kalno? – paklausiau aš. – Ant kokio kalno?

Bet Zuzana papurtė galvą ir patikino:

– Nežinau, bet turbūt ištikimieji ir romieji žino. Daug yra kalnų, į kuriuos jis buvo pasitraukęs vienas melstis – tiek Kafarnaume, tiek anapus ežero, bet, manding, šitas – vidur Galilėjos, netoli kelių, kad gavusieji žinią galėtų greit nepastebėti susirinkt. Eina kalbos ir apie nemirtingumo vaistą, bet ar jis davė tą vaistą savo mokiniams, ar tik rengiasi ant kalno duot saviesiems, nežinau.

– Zuzana, – pertariau aš, – neišmanau, kaip tau atsidėkoti už atsidavimą. Tegul jis pats tave laimina už gerumą, nes nepalikai manęs tamsoje. Atėjus metui, trauksiu ir aš ant kalno, nors jie mane užmuš. Liepk Natanui paruošt asilus, vieną tegul ir tau skiria, jei pats nenori tavęs imti.

Zuzana apsidžiaugė:

– Taip taip, šitaip ir pati maniau, laiminu tave, romėne, nes tu gailestingesnis už jo artimuosius. Širdį man graužia baimė, kad jie iš tiesų iškeliaus staiga palikę mane šlubą ir aš kaip gyva daugiau nepamatysiu savo Viešpaties. Tvirtai pažadėk nepalikt manęs, jeigu jie paliks.

Dar pasitarėm, ar man nevertėtų atvykti į Kafarnaumą ir būt netoli mokinių, bet Zuzana subūgo, kad jie mane atpažins ir

suabejos. Šiaip ar taip, per Tiberiadą eina vieškelis į Galilėjos gilumą, ir ežero pakrantėm kelias palyginti netolimas. Ji manė, kad aš turėčiau tykiai likt ir laukt Natano arba jos pačios. Taip pat spėjo, kad ant kalno susirinks tiek daug žmonių ir iš tiek kraštų, kad jie nepažins vieni kitų. Todėl, atėjus metui, kelią į kalną rasiu klausinėdamas taip, kaip romieji klausia, jeigu mokiniai iš Kafarnaumo nakčia spruks kalnų takeliais.

Tad išsiskyrėm su tokiais pažadais ir viltimis. Zuzana nuklibikščiavo tuščia pakrante, nevalgiusi ir negėrusi, nors aš norėjau ją kuo nors pavaišint. Bet ji baisiausiai nuogąstavo, kad kas nors pamatys mudu ir papasakos apie tai Jėzaus mokiniams.

Šitaip mano širdyje įsižiebė viltis ir, gavęs viltį, aš vėl nutykau, susitaikiau ir nerimastis prapuolė. Pats sau kalbėjau maldą, kurios mane išmokė Zuzana, ir manau, kad nėra tokios žemiškos garbės nei žmogiškos malonės, sėkmės nei išminties, kurios aš su džiaugsmu neiškeisčiau į Jėzaus Nazariečio karalystę, jeigu jis man ją atvertų. Ištyręs savo širdies gelmes, supratau, kad netrokštu nemirtingumo nei amžinojo gyvenimo. Tiktai noriu, kad jis pažvelgtų į mane ir pripažintų savuoju.

Po susitikimo su Zuzana kelias dienas aš tik aprašinėjau tai, kas man nutiko.

DEŠIMTAS LAIŠKAS

Markas vėl sveikina Tuliją.

Širdim jaučiu jau seniai atsižadėjęs tavęs, Tulija. Žinau, tai, ką parašiau, tavęs neįtikins. Perskaičiusi tu tik pasijuoksi, manydama, kad žydai suglumino man galvą. Vis dėlto mane graužia keista mintis, kad, jei pažvelgčiau į tave ir pamažu nuslinktų nuo tavo kūno apdarai ir jis pats paliktų tik nereikalingas apdaras, aš pamatyčiau tavo sielą ir įtikinčiau tave tuo, kuo tikiu. Tikriausiai tu tada atsižadėtum daugelio dalykų, kuriuos vertini ir kurie tau patinka šitame gyvenime. Bet jeigu aš galėčiau taip pažvelgti, visa tai jau prarastų vertę ir tau nereikėtų atsižadėti to, kas nieko verta kaip sunešioti apdarai. Bet tai turbūt beviltiška. Šituo patikėti gali tiktai tas, kuris viską išgyveno ir savom akim regėjo. Net čia kai kurie netiki, nors patys viską matė.

Bet toliau pasakoju, kas nutiko. Lenktynių dieną Klaudija Prokula pasikvietė mane ir lyg didžiausią malonę teikdama pasakė, kad priims į ložę ir kad galėsiu sėdėti jai už nugaros. Ji apsitaisė šilku ir purpuru ir, manau, pasielgė neapdairiai. Bet ji visad gali prasimesti tolima giminyste su imperatorium. Pati buvo prašmatniai susišukavus plaukus, ant kaktos žibėjo brangi diadema. Man ji atsiuntė romėniškus drabužius bei togą, be to, manęs laukė kirpėjas, įsakytas nuskusti barzdą ir garbanom susukti plaukus.

– Pats laikas mest žydiškas kvailystes ir prieš barbarus pasirodyt kaip romėnui, – pasakė Klaudija.

Išsigandęs pasiteisinau, kad visiška apdarų painiava maudyklėse, ir priminiau, kad ir valdovo patarėjas užsileidęs barzdą ir rengiasi rytietišku papročiu, vengdamas rūmuose bereik pabrėžti, jog yra romėnas. Bet galų gale turėjau jai pasisakyt.

Ir prisipažinau:

– Neįsižeisk, Klaudija, bet nenoriu kelt kojos iš namų ir vykt į lenktynes. Priešingai, noriu visą laiką būti pasirengęs, nes turiu pamatą manyti, kad šalininkai greitai rinksis susitikt su Jėzum

Nazariečiu. Tikiuosi laiku gaut žinią, kad galėčiau atstu sekt paskui jo mokinius iki reikiamos vietos.

Klaudija Prokula šiurkščiai sviedė:

– Man tai ne naujiena! Joana apie tai jau žino. Jei aš būčiau jaunesnė ir čia būtų Roma, jei turėčiau ganėtinai patikimų globėjų, gebančių laikyt liežuvį už dantų, gal ir aš susiviliočiau tuo nuotykiu ir persirengus leisčiausi ant kalno. Juk jie rinksis ant kalno, ar ne?

Aš nustebęs sušukau:

– Kodėl Joana man apie tai nesakė? Ar ji manim nepasitiki?

– Tikriausiai jai tai uždrausta, – abejingai tarė Klaudija Prokula. – Bet ji žadėjo pasikalbėt apie mane su Jėzum Nazariečiu. Kiek žinau, ir anksčiau Jėzus gydė ligonius per atstumą, o gal jis įduos Joanai drabužį, vilkėtą prie kūno. Taigi tu ten nereikalingas, Markai. Atvirsk į romėną ir būk protingas. Šitos lenktynės – didžiausias metų įvykis visoje Galilėjoje ir gretimuose kraštuose.

Stebeilijau į ją, netikėdamas savom ausim.

– Vadinas, Dievo Sūnų iškeiti į lenktynes, – išdaužiau aš.

– Viskam savas laikas, – pasiteisino Klaudija Prokula. – Vonios išėjo man į naudą ir aš jau nesu taip suglumus, kaip tu. Rimtai kalbant, man atrodo, kad tu jau nesuvoki, kas svarbiau.

– Klaudija Prokula, – įspėjau aš. – Tavo vyras jį nukryžiavo ir nesvarbu, kiek paskui mazgojosi rankas. Nejau tu nebijai jo?

Klaudija Prokula skėstelėjo rankom.

– Bet, Markai, aš gelbėjau jį, kaip galėjau. Turbūt jis tai žino ar bent jau sužinos. Be to, Joana man tiksliai paaiškino, kad šitaip viskas turėjo nutikt, idant išsipildytų šventieji žydų Raštai. Tad, tiesą sakant, jis turėtų būti dėkingas Poncijui Pilotui, kuris, žydų spaudžiamas, padėjo jam išpildyti Raštus. Tiesa, žydų filosofija miglota, pinkli, bet aš tikiu Joana. Be to, ji pati lydės mane į lenktynes, nors pavėluos ant kalno. Dabar matai, kokios svarbios šitos lenktynės.

Nieko negalėjau paveikt. Bet barzdos glotniai nuskust neleidau. Barzdaskutys ją tik išmaniai patrumpino, ištepė aliejum ir paaiškino, kad tokias barzdas mėgsta Erodo giminė.

Erodo Antipo cirkas tikrai nėra didelis statinys. Tribūnose turbūt netilptų net trisdešimt tūkstančių žiūrovų. Bet, šiaip ar taip, jis visas ligi pakraščių kužėjo smalsių, rėksmingų žmonių. Man pasirodė, kad tarp jų sėdi daugiau atvykėlių iš kitų šalių, nei tikrų galilėjiečių.

Erodas Antipas buvo nurodęs pastatyt Klaudijos Prokulos ložę kitoj tako pusėj, priešais pakylėtą savo ložę ir nurodęs paramsčius apdangstyt brangiais kilimais. Iš visa ko buvo matyti, kad siekia gerų santykių su Poncijum Pilotu, nes, tiesą sakant, Klaudijos ložė buvo vos per žingsnį žemesnė už jo paties. Daugybę kitų ložių pagal taką jis buvo pastatydinęs arabų genčių vadams ir kitiems garsiems svetimšaliams. O jo rūmininkai buvo gavę tikslius nurodymus, nes, ložėje pasirodžius Klaudijai Prokulai su palyda, iš visų pusių pasigirdo garsūs sveikinimo šūksniai. Išliedami įtampą, žiūrovai noriai jiems pritarė.

Pamatėme Erodiadą su savo dukteria įžengiant į Erodo ložę. Kiek įžiūrėjau iš kitos tako pusės, buvo apsitaisius nepaprastai prašmatniai. Šiaip ar taip, Klaudija Prokula atsidususi pareiškė, kad ta valdžiotroška sanguliautoja bent iš pagarbos jai ir Romai galėjo apsirengt kukliau. Ją taip pat pasveikino garsūs šūksniai iš visų pusių, bet žiūrovai jiems nepritarė. Net svetimšaliai nutilo, pastebėję, kad rėksniai kumščiuojami, niuksuojami ir apšnypščiami bjauriais žodžiais. Erodiada gavo pasitenkinti tuo ir turėjo atsisėsti. Paskiausiai pasirodė Erodas Antipas ir, į visas šalis džiugiai skėsnodamas rankom, pasveikino žiūrovus. Lyg rodydami priešiškumą valdovei, žmonės jį pasveikino atsistodami, triukšmaudami, audringais šūksniais ir trypdami kojom.

Į aikštę išėję gladiatoriai susikirto dvikovose ir būreliais vieni prieš kitus, bet jie kovėsi bukais ginklais ir kraujo neliejo. Erodas laikėsi žydų Įstatymo ir neišdrįso aikštėj rengt myriop pasmerktųjų kautynių. Jo raiteliai rodė savo gebėjimus, iki žmonės pasiuto trepsent kojom ir reikalaut kinkinių.

Be abejonės, vienas paskui kitą taku pasileidę kinkiniai buvo prašmatnūs, o žirgai – nepaprasto dailumo. Lažybininkai su didelėm lentom ėmė vaikščiot nuo vienos suolų eilės prie kitos ir

rinkt lažinius. Atrodė, kad žmonėms patiko juodas kaip anglis Erodo Antipo kinkinys. Ne visų kinkinių žirgai buvo vienopų spalvų, nes barbarai vadelėtojai savo šeimininkų arklidėse žirgus rinkosi savo nuožiūra. Tik iš pakinktų ir vadelėtojo apdarų matei spalvą, dėl kurios kerti lažybų. Girdėjau šūkčiojant ir minint ne tik spalvas, bet ir idumėjo bei siro kinkinį.

Paskutinis išvažiavo arabų valdovo baltų kaip sniegas žirgų kinkinys. Bet prie vartų pirmiau atriedėję vežimai, kaip visada, sukėlė dirglią netvarką ir pasibaidę baltieji žirgai suklupo, kai vadelėtojas, ketinęs visu greitumu gražiai pralėkti ratu, turėjo staigiai juos stabdyti. Tai buvo toks blogas ženklas, kad didžiuma žiūrovų pratrūko garsiai juoktis. Vadelėtojas pasiuto čaižyti botagu žirgus. Žirgai ėmė dar labiau baidytis.

Per prideramas ir nepavojingas lenktynes, žinovų mėgstamas dėl protingų lažybų ir tolydžio kylančios įtampos, lošiama, kelis kartus kinkinių pora aplėks aikštę. Pralaimėję kinkiniai iš varžybų iškrinta ir galiausiai likę du kinkiniai užbaigia lenktynes. Bet šitie barbarai mėgsta grėsmę ir triukšmą. Mano didelei nuostabai, visi kinkiniai iškart išsirikiavo taip, kaip lėmė burtai. Sužinojau, kad jie apsuks net keturiasdešimt ratų. Man pagailo žirgų, nes daugis jų nusilauždavo kojas, be to, beveik neabejojau, kad po tokių lenktynių bus aukų.

Bet, žvelgdamas į kepėstuojančius baltus žirgus, prisiminiau, ką nakčia pasakė vienišas žvejys, ir pats sau nusistebėjau, ar tikrai galiu dėl jo lažintis. Paklausinėjęs sužinojau tą kinkinį buvus vieną iš numylėtinių, bet po blogo ženklo jau niekas nenorėjo dėl jo lažintis. Per tokias sunkias varžybas eikliausią žirgą perveikia stiprūs žirgai, valdomi kantrių vadelėtojų, jeigu juos lydi sėkmė.

Įkvėpio pagauta, Klaudija Prokula iškėlė rankas ir sušuko:

– Erodo kinkinys!

Žvilgantys juodi žirgai ir tamsiaodis jų vadelėtojas tikrai atrodė žavūs. Jie buvo paženklinti raudona spalva, o ne juoda, nes protingas žmogus niekad nesilažins dėl juodos. Klaudija nerūpestingai pasisuko į mane ir paklausė:

– Tikiuosi, turi užtektinai pinigų?

Aišku, turėjau iš anksto numanyti, kodėl ji taip karštai troško, kad ją lydėčiau į lenktynes. Dar nesu matęs moters, einančios lažybų už savus. Pralaimėjusi ji gali greit užmiršti skolą ir tik skųstis savo nesėkme. O laimėjusi bent jau atsiima sumą, iš kurios lažinosi.

– Šimtas drachmų, – pasiūliau nenoriai.

Klaudija Prokula atsisuko į mane ir išpūtė akis.

– Markai Mezencijau Manilianai, – paklausė ji, – nori įžeist mane ar išties pavirtai į žydą? Šauk bent šimtą auksinų. Už tokius puikius žirgus maža ir tiek.

Įkliuvau į bėdą, bet tarp didikų vaikščiojo Tiberiados bankininkai bei pinigų keitėjai ir taip pat rinko lažinius. Sušukau vardą, kurį Jeruzalėj pasakė bankininkas Aristeinas, ir man parodė vyrą, kuris iš pažiūros ir apdaro galėjo būti Aristeino brolis dvynys. Pasakiau jam, ko reikia. Jis su mielu noru paskolino man pinigų, bet paaiškino, kad iš Erodo žirgų sunku gerai išlošt. Galų gale įkalbėjo vieną už vieną lažintis kažkokį kilmingą idumėją, o šis pasakė tai darąs tiktai iš pagarbos Judėjos prokuratoriaus sutuoktinei.

– Neužmiršk manęs, kai skaičiuosi išloštus pinigus, – juokdamasis šūktelėjo jis Klaudijai Prokulai, lyg duodamas jai auką, kai rašė lažinį vaškuotoje lentoje.

Dar kartą nužvelgiau kinkinius, vargiai nustygstančius nurodytose vietose. Lenktynės buvo užvilkintos ne tik dėl lažybų, bet ir kurstant vadelėtojų nerimą bei žirgų jaudrumą. Spėjau, kad kuris nors kinkinys parvirs, vos išlėkęs į taką. Balti arabų genties vado žirgai tikrai buvo nepratę lėkt nuožmiai banda, nes ėmė spardyt vežimą ir putojo, tampydami žąslus.

– Kiek duotum už baltą kinkinį? – paklausiau bankininko.

Jis šypsodamas atsakė:

– Jei iš tiesų įsimanei padovanot man pinigų, tai lažinsiuos ir duosiu septynis už vieną. Kiek rašyti?

– Rašyk keturiasdešimt auksinų nuo Marko už baltą kinkinį, septyni už vieną, – nusprendžiau paskutinę akimirką, Erodui jau keliant ietį.

Bankininkas įrašė lažinį ir ietis su vėliavėle jau stirksojo smė-

lyję. Vadelėtojai suriko ir žirgai dundėdami metėsi pirmyn. Patyrūs lenktynininkai atsilošę iš visų jėgų tempė kamanas, tramdydami žirgus, ir leidosi aplenkiami patrakėlių, kad tie nusisuktų sprandus. Bet žmogaus jėga vargiai galėjo sulaikyt pašėlusius žirgus. Du pirmi kinkiniai lėkė šuoliais, vadelėtojai palinkę čaižė žirgus, stengdamiesi atsiplėšti nuo kitų ir pirmi pasiekti smailius posūkio stulpus. Tai buvo tiesiog gyvybės gelbėjimas, nes iš paskos lekiantys kinkiniai būtų juos sutrypę.

Kaip ir kiti, aš nesusilaikęs pašokau nuo krėslo, nes agnesnio lėksmo cirke dar nebuvau matęs. Erodo žirgai sumaniai prasiskynė kelią per garmančių kinkinių krūvą, vadelėtojui įžūliais sunkaus botago kirčiais stumiant prisiartinusius varžovus į šoną. Mačiau, kaip botago šikšna pataikė šaliniam baltojo kinkinio žirgui į akį. Šmaukštelėjimas buvo girdėti net mūsų ložėje. Arabo vežimas brėžtelėjo apsauginius akmenis, pažiro kibirkštys, tad man pasirodė keista, kad nesulūžo ratas.

Kitame posūkyje Cezarėjos raitijos kohortos vado raudų žirgų kinkinio vadelėtojas sunkiu vežimu šaltakraujiškai apvertė idumėjo vežimą. Vadelėtojas už vadelių vilkosi taku, iki pargriuvo šalinis žirgas. Raudasis kinkinys gerokai atsiplėšė, bet tada į priekį išsiveržė Erodo žirgai. Per pusę kūno kruvinai nubruožta oda idumėjas svyrinėdamas atsistojo, trūktelėjo pargriuvusį žirgą sykiu pastatydamas vežimą ir grįžo į taką. Vis dėlto pakilęs žirgas taip smarkiai šlubavo, kad lenktyniaut negalėjo ir tik kliudė kitiems kinkiniams. Spėjau, kad į taką jis grįžo tik nūsdamas atkeršyti romėnui.

Per tokias lenktynes, kai varžosi panašaus pajėgumo žirgai, kinkiniai vienas nuo kito atsiplėšia ne daugiau kaip per vieną ratą. Paskiausiai bėgantys užkemša taką, tad į priekį išsiveržęs vadelėtojas būtų kvailys, jei mėgintų ir juos aplenkti. Baltasis kinkinys visai išsimušė iš ritmo, nes botago kirčio apakintas žirgas tik beviltiškai kragino galvą. Įsiutęs vadelėtojas čaižė žirgą, rėkė prakeiksmus ir, važiuodamas pro Erodo ložę, pagrūmojo kumščiu. Bet juodasis kinkinys prisivijo stiprius raudus žirgus ir sunkų vežimą. Klaudija Prokula pašoko, ėmė šaukt ir auksuotais sandalais trypti ložės grindis.

Nespėjau skaičiuot žirgų sukamų ratų ir gerai nemačiau, kas nutiko, bet iš kinkinių grūsties į aikštės vidurį lyg svaidyklės išsviestas išlėkė siro vežimas su žirgais. Žirgai pargriuvo ir vadelėtojas, apsijuosęs vadelėm, nuskriejo tiesiai po beprotiškai dundančiom kanopom. Sunku pasakyt, ar jo priešmirtinis riksmas buvo baisesnis už kažkurio žirgo priešmirtinį krioksmą.

Vos po valandėlės baltasis kinkinys nėrė posūkio stulpą apriečiančio kinkinio pašonėn, prispaudė prie jo varžovo vežimą ir tas parvirto. Bet arabo kinkinys pralėkė pro šalį ir nepargriuvo. Gal tai buvo apžilpusio žirgo nuopelnas, nes, tai matydamas, man regis, jis nebūtų prasiveržęs prie pat vežimo. Pavojingai pargriuvęs vadelėtojas drąsiai nuginė žirgus į aikštės vidurį, tik tik spėjęs ištrūkti iš po kito kinkinio kanopų. Pasigėrėjau vadelėtojo išmoningumu. Jis matė atbėgančius prižiūrėtojus, pažengė kelis žingsnius, bet griuvo kniūbsčiom ant žemės ir jau neatsikėlė.

Lažybininkai vėl šoko lažintis. Romėno raitelio raudasis kinkinys lyg ir patraukė nemažai sirgalių ir daug kas ėmė lažintis dėl jo, o ne Erodo kinkinio, – ypač arabai, jie rodė pirštais, mosavo apsiaustais ir, atsisakydami saviškio, verčiau rinkosi romėno, o ne Erodo. Šio kinkinys ne kartą bandė prasiveržti pro romėno, bet tas šaltakraujiškai jį aplenkdavo, švilpindamas botagą. Erodas ložėje pašoko, trypė ir staugte staugdamas ragino savo vadelėtoją prasimušt pro romėną. Jau visi žirgai buvo putoti, kilo dulkių debesys, nors takas prieš lenktynes buvo rūpestingai palaistytas.

Vis dėlto nuostabiausia buvo tai, kad eiklus baltasis kinkinys nejučiom tapo trečias, nors lengvas jo vežimas buvo smarkiai apdaužytas. Kiek pailsę dailūs balti žirgai vėl bėgo tolygiai, stulbinamai išmaniai išlaikydami greitį. Botago apžilpintasis žirgas atkragino galvą ir nusižvengė. Vadelėtojas pasilenkęs jį pakalbino ir jis daugiau nesiplėšė į šalį nuo savo bendrų.

Dar vienas kinkinys iškrito iš varžybų, nuo vežimo ašies nusmukus ratui. Vadelėtojas spėjo taip pasukti žirgus, kad jie metėsi į aikštės vidurį, traukdamiesi varžovams iš kelio, bet nuo ašies nusmukęs ratas nuriedėjo į taką ir iš paskos dundėjęs rau-

dasis kinkinys turėjo jį aplėkti. Erodo vadelėtojas tuo pasinaudojo. Nebijodamas išsimušti iš ritmo, jis palinko į priekį ir, tūžliai čaižydamas žirgus, iš tiesų pralenkė romėnų kinkinį. Šaukdami ir staugdami žiūrovai pašoko, o Klaudija Prokula pradėjo strikinėt ir džiugiai spygaut, kad pralaimi romėno kinkinys. Bet jos elgesys labai patiko žiūrovams ir daugis jai šypsojo.

Varžovų sumažėjo, bet paskiausiai atsilikę kliudė Erodo žirgų vadelėtojui pasinaudot pranašumu. Plūsdamas krauju ir perpus nubruožtu veidu idumėjas atsigręžė, pamojavo jam, duodamas ženklą, ir pavažiavo į šoną, praleisdamas jį į priekį. Paskui sąmoningai ir tyčiomis užlindo prieš romėną ir sulėtino greitį. Tai nutiko tiesiojoje, o ne posūkyje ir romėnas vadelėtojas įniršęs pasiuto keikt idumėją, nes jis pažeidė taisykles. Bet kas šitai galėjo įrodyt, juolab kad jis būtų išsiteisinęs kokia nors dingstim. Dėl romėno kinkinio lažinęsi arabai šaukė ir grūmojo kumščiais, bet tą akimirką kraštiniu taku ir pro romėną, ir pro idumėją prašvilpė baltasis kinkinys, pirm jų pasiekė posūkį ir, įsiveržęs į vidinį taką, ėmė lipt Erodo kinkiniui ant kulnų. Netekę žado, žiūrovai akimirksniu nuščiuvo, nes niekam nešovė į galvą, kad taip gali nutikt.

Už posūkio romėnas išlėkė į išorinį taką ir lengvai prisivijo idumėją. Iki kito posūkio jis galėjo lengvai pralenkti sužalotą kinkinį, bet pristabdė žirgus, šaltakraujiškai šniojo botagu idumėjui per galvą ir tas vežime suklupo ant kelių. Pamatę tokią žiaurybę, žiūrovai vėl pratrūko šaukt, daugis šauksmais jį palaikė, bet plykstelėjo neapykanta ir tribūnose kilo muštynės.

Vis dėlto tai truko tiktai trumpą valandėlę, – taip greit viskas įvyko. Įtempęs jėgas, idumėjas atsistojo vežime, ėmė iš paskutiniųjų šnioryt žirgą, aplenkė romėno kinkinį ir tyčia pasuko romėnui skersai kelio. Tai jau buvo ne varžybos, o žudynės. Augūs raudi žirgai visu greitumu puolė į idumėjo kinkinį ir užgriuvo ant jo. Netikėtai sustojus žirgams, romėnas stačia galva išlėkė iš vežimo ir, nors buvo su odiniais šarvais bei puolimo šalmu, prasiskėlė galvą į pakraščio akmenį priešais tribūnas ir suglebęs liko gulėt ant tako. Žirgų sutryptas idumėjas taip pat užgeso nesulaukęs lenktynių pabaigos.

Kad išsisklaidytų grūstis, toliau lenktyniaujantys kinkiniai turėjo mažinti greitį. Erodo kinkinio vadelėtojas lėkdamas rėkė, mostagavo botagu, tad pagalbiniai, ėmę nešt romėno kūną nuo tako, pametė jį ir spruko šalin, gelbėdami kailį. Vadelėtojas mėgino varyt juoduosius žirgus per romėno kūną, bet tai buvo ne karo žirgai, kurie tyčiomis žmogaus kūno netrypia. Pasibaidę jie atsistojo ant užpakalinių kojų ir vos nenuvertė vežimo.

Tą akimirką arabo kinkinio vadelėtojas bemaž žingine pravarė baltus žirgus pro pat Erodo kinkinį. Ratas užšoko ant akmeninio tako krašto, peršoko jį, bet vežimas neparvirto, pasiekė posūkio stulpą, Erodo kinkinio vadelėtojui nespėjus apvažiuoti žuvusiojo kūno, ir baltasis toliau skriejo tolygiu greičiu. Neįtikėtina, bet, blogu ženklu pradėjęs, baltasis kinkinys pirmavo ir jau buvo likę tik keli ratai. Dabar jau aš pašokau, ėmiau šaukti ir visi žiūrovai arabai man pritarė. Tačiau negrįstas bėgimo takas buvo išsiduobęs kaip arimas ir pasidarė pavojingas.

Juodojo kinkinio vadelėtojui pirmąkart trūko kantrybė, jis pasiuto čaižyt savo žirgus ir net pora sykių bandė jėga nustumti baltąjį į šoną. Bet tolygiu greičiu lekiantys eiklūs arabų žirgai išsilaikė, lengvas vežimas nesiekė posūkio stulpų, o plačiu ratu mikliai aprietė jau nedaug atsilikdamas nuo juodojo Erodo kinkinio.

Dar trys kinkiniai dundėjo taku. Baltasis mėgino juos garbingai aplenkti išoriniu taku, bet Erodo vadelėtojas subliuvo, kad visi trauktųsi į šalį ir duotų jam kelią. Du vadelėtojai išsigandę pakluso, bet trečiasis, ginęs ramių ir stiprių žirgų kinkinį, iš kurio niekas daug nesitikėjo, nesitraukė iš kelio. Erodo vadelėtojas vėl ėmė čaižyt žirgus, pažeidė ritmą, stebule užkliudė to kinkinio vežimo ratą, lėkdamas dideliu greičiu ir būdamas sunkus, lengvai jį nuvertė, tad vadelėtojas sunkiai susižeidė ir pasitraukė iš lenktynių. Kiti du kinkiniai toliau apžiūriai lėkė taku, pasikliaudami sėkme, dar galinčia nutraukt laimėtojų lėksmą.

Bet taip nenutiko. Vėliava plastėjo ir lakūs kaip kregždutės balti žirgai tolygiu greičiu skriejo į pergalę. Žiūrovai pratrūko šaukt, šauksmais šlovinti ir Erodo žirgų, kurie atsiliko vos per pora kinkinių. Abu vadelėtojai šalimais deramai ginė kin-

kinius, sustabdė žirgus ir su apsimestine pagarba pasveikino vienas kitą su sėkminga varžybų baigtim. Arabų genties vadas, peršokęs savo ložės turėklą, plastančiu apsiaustu išbėgo į taką ir puolė sveikint savo žirgų. Kalbino, plekšnojo juos, liedamas ašaras, bučiavo užtinusias, botago kirčio sužalotas žirgo akis. Tribūnose kilo muštynės, bet sargybiniai greit padarė tvarką. Lažybų pralaimėtojai dėjosi džiaugiąsi tuo, kad pamatė šaunias lenktynes.

Mano bankininkas su idumėjų pirkliu atėjo pasveikinti manęs ir čia pat sumokėjo jam Klaudijos Prokulos praloštus šimtą auksinų. O man atskaitė šimtą aštuoniasdešimt. Atėmus keturiasdešimt, man liko šimtas keturiasdešimt auksinų, o daugiui pasaulio žmonių tai jau nemažas turtas. Tad nepykau ant Klaudijos Prokulos.

Dabar, aišku, turėčiau prisiminti tai, kad nakčia po audros sapnavau baltą žirgą. Tas sapnas kažkodėl buvo toks ryškus, kad pabudau apsipylęs ašarom. Todėl gali būti, kad, išvydęs baltą kinkinį, prisiminęs sapną kaip pranašingą, ir savo užmačia būčiau dėl jo lažinęsis. Bet nesu visai tikras. Juk, išvažiavę į taką, tie žirgai suklupo. Vis dėlto protingas vyras, kad ir netikėdamas ženklais, jiems prieštarautų. Todėl pamaniau privaląs susirasti merginą, kurios brolis žuvo, o ją galėjau rasti tiktai ten, kur nurodė vienišas žvejys, sakydamas, kad nakčia ji apraudos brolį graikų teatre.

Klaudija Prokula siūlė man drauge eiti į Erodo puotą, nors aš nebuvau pakviestas. Matyt, ji tą malonę įvertino šimtu auksinų. Bet nenorėjau brautis kaip neprašytas svečias su tais keliais šimtais, kuriuos Erodas Antipas dėl politinių priežasčių manė turintis vaišinti, ir Klaudija Prokula neįsižeidė, kad palikau ją, nors tikriausiai palaikė kvailu, jei nesinaudoju proga.

Cirkui ištuštėjus, Tiberiados gatvės kužėte kužėjo visokių tautybių žmonių, tad spėjau, kad vakaras bus neramus, nors tvarkai palaikyti buvo pašaukta sargybos būrių ir legionierių. Lengvai radau nedidelį graikų teatrą, bet vaidinimas nebuvo skelbiamas. Tačiau vartai buvo atviri, tad į miestą atkakę neturtėliai, kurie nerado, kur priglaust galvos, buvo įsikūrę žiūrovų

vietose. Kai kurie net įžiebė ugnį ir virėsi valgį, tad numaniau, kaip gražu kitądien bus naujajame teatre.

Nusileidau į taką tarp scenos ir tribūnų ir niekas manęs nesulaikė einant į rūsį, kur laikoma scenos apystata ir kur sykiais nakvoja atvykėliai aktoriai, neturintys globėjų, galinčių apnakvint savo namuose. Visur buvo nyku, tuščia, net šiurpoka, kaip visada, po scena, kai aktoriai išeina, bet žodžiai ir veikėjai nematomi dar laikosi ore. Tie tamsūs rūsio kambariai man visad šiek tiek primena poetų aprašytą požemio pasaulį. Sykiais, sužavėtas nusisekusio vaidinimo, puldavau į rūsį padėkoti aktoriui, sujaudinusiam parodytu menu, bet kaskart pajusdavau tą nebūties šaltumą. Nusivilkęs vaidinimo apdarus, aktorius jau nebe tas asmuo, kuris buvo scenoj.

Klydinėdamas po tą požemio pasaulį, pajutau, kaip smarkiai atitolau nuo ankstesniojo gyvenimo ir nuo visa, kas anksčiau man teikė džiaugsmo ir pasitenkinimo. Praeitis man buvo tik gailus prisiminimas, nes suvokiau daugiau niekada jos taip pat neišgyvensiąs. Pamaniau, kad regiu vaiduoklį, kai tamsiame koridoriuje sutikau svyrinėjantį senuką išsipūtusiu pilvu ir užputusiom akim nuo pernelyg agnaus vyno gėrimo. Jis pagrūmojo man lazda ir keikdamasis paklausė, ko ieškau ir kaip pakliuvau po scena.

Nuramindamas jį, aš paklausiau, ar teatro kambariuose niekas negyvena. Jis dar labiau įsiuto ir užriko:

– Tikiuosi, kad kalbi ne apie tuos valkatas egiptiečius, kurie, prasimetę melagingom dingstim, mane apgavo ir užtraukė negandą, atnešdami į teatrą negyvėlį. Jie paspruko nakčia, nesumokėję skolos. Norėčiau juos sugauti turbūt karščiau nei tu.

Aš atsakiau:

– Man sakė, kad čia galiu rast merginą, kuri neteko brolio. Turiu į ją reikalą.

Senis įtariai įsibedė į mane ir paklausė:

– Tikiuosi, nesi vienas iš jų ir nerezgi jokių kilpų. Laikau merginą kaip įkaitę, atėmiau drabužius ir apavą ir nepaleisiu tol, kol neatgausiu savo pinigų ligi paskutinio skatiko.

– Mane pasiuntė jos išpirkti, – paaiškinau aš, pažvangindamas kapšelį. – Vesk mane pas ją ir nepasigailėsi.

Dvejonių ir įtarimų perimtas senis pasivedė mane koridorium ir atitraukė nedidelio kambarėlio durų užšovą. Jam atvėrus medines duris, pro sienos angą sklindančioj šviesoj pamačiau liesą nuogą merginą, kuri gūžėjo kampe plaukų veltena apsiskleidusi veidą, iš liūdesio tartum sustingus, nes, mums įėjus, net nesujudėjo. Kambarėly nesimatė nei vandens puodelio, nei užkandžio, nei apkloto.

– Ji serga? – paklausiau aš.

– Bjauri mergiščia: tik peša man barzdą, kai varau pašokt prie vartų, – paaiškino senis. – Miestas sausakimšas svečių. Jei ji pašoktų, gal sumestų pinigų. Suprask, turėjau sumokėti už jos brolio palaidojimą, idant niekas nesužinotų, jog jie atnešė į teatrą negyvėlį. Ir už kitus dalykus tie apgaulūs egiptiečiai man skolingi.

Paliečiau merginai petį ir numečiau prie jos kapšelį.

– Mane pasiuntė atiduot tau šimtą keturiasdešimt auksinų, – garsiai pasakiau. – Sumokėk skolą, paprašyk, kad tau grąžintų drabužius ir daiktus, ir eik, kur norėsi.

Bet mergina net nekrustelėjo.

– Šimtą keturiasdešimt auksinų! – sušuko senis, dešine ranka brėždamas nelaimę atremiantį ženklą. – Šito ir bijojau! Baigėsi vynas. Regiu apgaulius vaizdus, girdžiu apgaulius garsus.

Jis mėgino pagriebt mano kapšelį, bet aš dėl visa ko jį pakėliau, nes mergina jo nelietė. Paklausiau senio, kiek ji skolinga.

Tas ėmė trint delnus, pamaldžiai pakėlė užtinusias akis, paburbėjo, dėdamas skaičius, ir galų gale gudriai surietė:

– Nesu godus, nors ta piktėlė užtraukė man nelaimę. Suapvalinkim sumą iki dešimt auksinų ir aš iškart atnešiu jos daiktus, o paskui suvaikščiosiu vyno ir užkandžio. Matyt, iš bado ji taip nusilpus, kad žodžio neišdaužia. Šitokia ji tavęs niekuo nepradžiugins.

Jis trūktelėjo mane už peties ir sušnibždėjo ausin:

– Šimtas keturiasdešimt auksinų – beprotiška suma už tokią merginą. Tu tikrai išsikraustei iš proto. Pakaks, kad sumokėsi jos skolą. Paskui veskis ją, kur nori, ir daryk su ja, ką nori. Jei duosi man dar vieną auksiną, gausiu tau reikiamus popierius,

teisme galėsi pažymėti ją kaip vergę ir padaryti įdagą ant užpakalio, nes ji neturi globėjo.

Nepakeldama galvos, mergina nusibraukė nuo akių plaukus ir sušnypštė:

– Duok tam bjaurui penkis auksinus. Tai gerokai daugiau, nei aš ir visi kiti jam skolingi. Paskui už mane įspirk į tarpukojį.

Atrišau kapšelį ir atskaičiau seniui penkis auksinus. Jis taip nudžiugo, kad net nesiderėjo, o išsyk išskuodė atnešt merginos drabužių. Įmetęs ryšulį į kambarėlį, jis karštai sušuko tuojau pat atnešiantis užkandžio ir gėrimo. Vėl numečiau kapšelį merginai glėbin ir apsisukau, ketindamas išeit. Bet ji sulaikė mane ir paklausė:

– Ko iš manęs nori? Už šimtą keturiasdešimt auksinų aš tau nesuteiksiu jokio džiaugsmo. Kitąnakt vis tiek pasikarsiu ant savo plaukų.

– Nieko iš tavęs nenoriu, – patikinau. – Mane tik pasiuntė atnešt tau šituos pinigus.

– Taip nebūna, – nepatikliai tarė mergina, galų gale pakėlė galvą ir pasižiūrėjo į mane.

Savo didžiai nuostabai, aš ją pažinau. Tai buvo Myrina, šokėja, su kuria susipažinau laive pakeliui į Jopę. Tačiau manęs, su barzda ir žydišku apdaru, ji iškart nepažino.

– Myrina! – šūktelėjau aš. – Nežinojau, kad tai tu! Kas tau nutiko? Ko tu tokia nelaiminga, kad nori pasikart?

Myrina susirietė, susigėdusi užsidengė plaukais kelius ir paprašė:

– Nežiūrėk į šitokią mane. Bent nusisuk, kad galėčiau apsirengt.

Ji atmazgė ryšulį, išsiėmė šukas, susišukavo plaukus, susirišo juos juostele, apsivilko trumpus marškinėlius ir apsiavė prašmatnius batelius. O tada pratrūko graudžiai verkti, apkabino mane visu liesu kūnu ir, įsikniaubus veidu į krūtinę, prapliupo vilgyt ašarom apsiaustą.

Paglosčiau jai pečius, guosdamas maloniais žodžiais, ir paklausiau:

– Ar tavo brolis iš tiesų žuvo, ar dėl jo tu verki?

Žagsėdama nuo verksmo, Myrina išspaudė:

– Dėl jo aš jau išsiverkiau. Dabar turbūt verkiu dėl to, kad pasauly dar yra žmogus, kuris man linki tik gera. Kitą naktį būčiau gyvastį sau atėmus, bet neturėjau nei pinigėlio burnon įsidėt, kad galėčiau sumokėti keltininkui.

Ji stipriai prisiglaudė prie manęs ir dar graudžiau pravirko. Sunku buvo išpešt iš jos aiškų žodį, bet galų gale ji tiek aprimo, kad galėjo papasakot, kokios nesėkmės visą kelią lydėjo aktorių grupę. Nukakę į Perėją, jie surengė vaidinimų legionierių atostogų mieste, bet aktoriai susirgo karštine. Kad gautų pavalgyt, grįždami vaidino ant grendymo, bet žydai apmėtė juos akmenimis. Tiberiadoje, kur buvo rengiamos lenktynės, jie tikėjosi suruošt vaidinimą, bet jos brolis nuėjo išsimaudyt ežere ir paskendo. Aktoriai ištraukė jį iš vandens, ridinėjo ant žemės, Myrina stengėsi įpūst jam dvasios, bet jau neatgaivino. Jie slapta nunešė brolį į teatrą ir galiausiai senis graikas nakčia padėjo palaidot brolį, kad dėl negyvėlio nereikėtų apvalyt teatro pastato. Visi aktoriai paspruko, viena Myrina su savo manta liko įkaite. Bet šokti ji jau nebegalėjo, mat baisiai išsigando, kai žydai ją šokančią apmėtė akmenim.

Man ji paaiškino:

– Kol brolis buvo gyvas, laikėmės vienas kito, ir aš nesijaučiau pasauly vieniša. Bet kai jis žuvo ir mes jį palaidojom, pasijutau bejėgė ir supratau, kad visur kur mane lydės nelaimė ir nesustiprėsiu, todėl daugiau nenoriu gyvent. Kąsnio nuryt negaliu, rankos kojos apmirusios, nieko pasauly nenoriu matyt nei girdėt ir visa kas niekuo pavirto. Viskas man įsigiežė ir brolio gailiu.

Aš tavęs nesuprantu, – toliau šnekėjo ji. – Tavo pinigai tarsi dar viena melagystė ir vilionė tęst bergždžią gyvenimą ir bejėgiškai pasiduot tolesniems negandų smūgiams. Ne, ne, pasiimk pinigus ir verčiau palik mane čia vieną mirt, kad daugiau nenusivilčiau, nes galų gale atėjau į protą šiame grėsliame ir nevíltingame pasaulyje.

Į kambarėlį sugrįžo seniokas graikas, padavė jai duonos, dubenėlį košės ir, drebančiom rankom įpylęs į puodelį vyno, paragino išgert.

– Gal ateikit į scenos sargo kambarėlį, – pakvietė jis. – Ten šviesiau ir lova stovi. Pasistengsiu, kad jums būtų patogu.

– Tai nesvarbu, – atsakiau aš. – Tik palik mus dviese, nes mudviem reikia pasikalbėt.

Jis paslaugiai leido pasilikt mums kad ir ligi ryto. Jei pristigtumėm vyno, esą, galėsim parsinešt iš jo. Pasikišęs po pažasčia vyno ąsotį, senukas išėjo ir Myrina pradėjo valgyti – iš pradžių nenorom, bet paskui vis godžiau, kol dubenėlis ištuštėjo ir duonos neliko nei trupinėlio.

Pavalgiusi ji paklausė:

– Kuo blogas mano šokis ir kodėl mane ištiko prakeiksmas, kad jau nepasitikiu savo kūnu, o bijau? Pats matei mane šokančią laive, aš tikrai negundau vyrų, bet noriu pasmaginti ir sujaudinti savo gebėjimais. O nuoga šoku todėl, kad plazdančiuose apdaruose susipainiočiau ir prarasčiau pusiausvyrą, be to, žiūrėdamas į mano liesą kūną, nedaug ką pamatysi, nes turiu tik išlavintus raumenis ir net krūtine nesugundyčiau. Nesuprantu, už ką žydai taip žiauriai apmėtė mane akmenim.

Ji parodė mėlynėm nusėtas rankas ir kojas, nesugijusią žaizdą po plaukais ir pasakė:

– Kaime paprašėm valgyt ir atsilygindami norėjom kuo geriausiai pasmagint juos daina, muzika ir šokiu. Bet jie būtų mane negyvai užmėtę akmenim, jei būčiau buvus viena. Jaučiu, kad padariau kažką neleistina, ir turbūt daugiau niekuomet nešoksiu taip, kaip anksčiau.

Apmąsčiau tai, ką ji papasakojo, ir paaiškinau:

– Manding, žinau, kas juos pykdo. Girdėjau, jog valdovė Erodiada liepė savo dukteriai šokti prieš pasileidėlį Erodą Antipą, akindama jį nukirsdinti vieną žydų pranašą, kuris piktai kalbėjo apie valdovę. Todėl šitam pasaulio pakrašty teisieji žydai pagoniškų šokių negali pakęst.

Myrina papurtė galvą ir atsakė:

– Anksčiau didžiavaus savo gebėjimais, mėgau laisvą ir atmainų aktorės gyvenimą. Bet viena po kitos užgriuvo mus bėdos, todėl mane užniko nerimas ir ėmiau bijot kiekvienos dienos. Brolio žūtis – paskutinė nelaimė ir ji mane sugniuždė.

Bet, išpasakojusi savo bėdas, ji su nuostaba atrišo kapšelį, pačiupinėjo auksinus ir paklausė, už ką jai duodu pinigus ir kaip ją susiradau. Papasakojau jai apie vienišą žvejį, apie lažybas žirgų lenktynėse ir galop pridūriau:

– Man atrodo, kad tas žmogus atstu per ežerą girdėjo tave po šio teatro scena verkiant. Bet kaip tai nutiko ir iš kur jis sužinojo, kad tavo brolis žuvo, negaliu paaiškint. Šiaip ar taip, pinigai tavo ir gali eit, kur nori.

Myrina mąsliai suraukė kaktą ir paprašė:

– Pasakyk, kaip tas žmogus atrodė. Iškankintas ir visiškai išsekęs? Malonaus ir rimto veido, kurio negali užmiršt? Randuotais riešais ir kojom?

Aš karštai pritariau:

– Šneki apie tą patį žmogų. Vadinasi, buvai jį susitikus.

Prisiminusi Myrina papasakojo:

– Kai pabėgom nuo įdūkusių žydų, valgėm tik kviečių varpas, kurių prisiskindavom laukuose. Galų gale užėjom šulinį ir nusiminę nusprendėm pernakvot prie jo. Tada keliu atkėblino tas pavargėlis ir paprašė: „Duokit ir man atsigert." Bet mes visi buvom įpykę ant žydų. Vyrai pavarė jį nuo šulinio, o mano brolis pašiepė šaukdamas: „Net jei atsidurtum žydų pragare, piršto galo į vandenį nepamerkčiau, kad tave atgaivinčiau, prakeiktas žyde!" Bet man galiausiai jo pagailo. Pasėmiau vandens, daviau jam atsigert, numazgojau jam sužeistas kojas, nes pats nepajėgė ir niekas man to nedraudė. Tiesą sakant, aktoriai – supratingi žmonės. Tikriausiai mano brolis irgi tik juokavo ir galų gale būtų prileidęs jį prie šulinio. Tik tą valandą visi baisiai tūžom ant žydų. Tas žmogus atsigėrė, aš numazgojau jam kojas, tada jis maloniai pasižiūrėjo į mane, palaimino ir tarė: „Ką padarei man, tą padarei tam, kuris mane siuntė. Vien už tai tau daug atleista. Bus valdovų ir karalių, kurie pavydės tau, nes pagirdei mane ištroškusį."

– Ar tikrai jis tau taip pasakė, Myrina? – nusistebėjau aš.

– Kaip tik taip, – patikino Myrina. – Jo žodžiai liko mano atminty, nors aš jų nesupratau. Tas žmogus buvo toks keistas, kad įsiminiau jo žodžius. Kai vėl nusisukau į saviškius, jis din-

go. Iš alkio pakrimtę medžio žievės, suvirtom miegot prie šulinio, bet po kurio laiko keliu atkiūtino sena močiutė, akimis aplink kažko ieškodama. Krepšy ji nešėsi miežinės duonos ir avienos. Senikė pasiūlė jų mums, bet mes atsakėm neturintys nei skatiko. Ji tarė: „Imkit ir valgykit. Man pažadėta, kad, atidavusi savo, atgausiu daugeriopai." Ėmėm, valgėm ir visi pasisotinom. Vyrai spėjo, kad žydai išsigando, nedorai pasielgę su mumis, ir mėgino suminkštint mums širdis. Bet močiutė susirinko likučius į krepšį ir nuėjo savo keliu. Pamaniau, kad tas išsekęs žmogus buvo ją sutikęs ir liepė jai nunešt mums užkandžio, nes aš su juo elgiaus maloniai. Kas jis iš tiesų, – jei tai tikrai tas pats vyras, kurį tu sutikai anam ežero krante.

Pasvarsčiau, ką galėčiau jai sakyt, bet padvejojau ir tariau:

– Pats nežinau ir nesuprantu. Bent jau už vandens šlakelį jis tau atlygino karališkai. Bet net nesapnavau, kad čia sutiksiu tave, Myrina, ir kad kaip tik tau turėsiu atiduoti per lažybas laimėtus pinigus. Lieka manyt, jog tai pranašingas ženklas ir priminimas, kad ne savo valia įlipau į laivą Aleksandrijoje. Bet leisk tuos pinigus, kur nori, Myrina, ir ramybė tau. Aš turiu eiti, nes turiu sulaukti vieno pakvietimo.

Myrina ryžtingai sugriebė mano ranką, vėl pasodino ant žemės ir sudraudė:

– Dar palauk, neleisiu tau šitaip išeit. Tas, apie kurį pasakojai, negalėjo būti paprastas žmogus. Žmogus negali kalbėt ir elgtis taip, kaip jis.

Bet nenorėjau atskleist karalystės paslapties visai nepažįstamai merginai, besiverčiančiai abejotinu amatu. Todėl šiurkščiai pasakiau:

– Gavai, ką jis tau skyrė, ir daugiau, nei esi verta. Atstok nuo manęs.

Supykusi Myrina įbruko man kapšelį į delną ir užriko:

– Turėkis ir tegul visą gyvenimą tie pinigai tau graužia sąžinę! Pinigais nuo manęs neatsipirksi, nes jie man slogulio nenumaldys. Verčiau pasikarsiu! Greit sakyk, ką žinai, o paskui nuvesk mane pas jį.

Supratau įkliuvęs į bėdą, apmaudžiai sudejavau ir sušukau:

– Jo darbai – ne žmogaus darbai ir žmogaus protu aš jų nesuvokiu! Nejau šiame krašte nėra žydų našlių nei našlaičių, gerbiančių Dievą ir ieškančių karalystės? Kodėl jis ant patyčių man išrinko kaip tik egiptietę, nuodėmingą nuo pat mažumės?

Myrina įsižeidė ir atkirto:

– Tikrai nesu prastos kilmės egiptietė, o gimiau saloje, padorių graikų šeimoje ir nesuprantu, ką turi galvoje sakydamas, kad esu nuo mažumės nuodėminga. Mano amatas nėmaž negėdingas, nes juo masinu ir džiuginu žmones. Tiesa, negaliu sakyt, kad esu vieno vyro mergina, bet tai nuodėmei reikia dviejų, tad nežinau, ar aš nuodėmingesnė, ar vyras, kuris, būdamas skurdžius, paperka mane, kad nusidėčiau. Bet aš visiems laikams atsižadėjau ankstesniojo gyvenimo, tartum jau būčiau pasikorusi. Noriu gyvent kitokį, geresnį. Už pinigus tokio gyvenimo nenusipirksiu. Todėl tu turi padėt man taip, lyg būtum mano brolis.

Mane ėmė verksmas. Vos atsikračiau Marijos Beretietės, o ant sprando buvo užversta kita, dar svetimesnė ir pavojingesnė mergšė! Bet turiu pasakot toliau. Apsvarstęs savo žodžius, pasakiau:

– Nežinau, ar tu mane suprasi, bet aš matęs pasaulio ir patyręs daugiau nepaaiškinamų dalykų. Turiu pamatą manyti, kad vyras, kurio troškulį numalšinai prie šulinio ir su kuriuo aš nakčia kalbėjausi ant kranto, yra toks Jėzus Nazarietis.

– Betgi aš apie jį girdėjau! – mano nuostabai, pasakė Myrina. – Dekapolio legionieriai kalbėdavo bemaž vien apie jį. Jis darė stebuklus, gydė ligonius, net numirėlius kėlė ir pažadėjo atkurti žydų karalystę. Už tai Jeruzalėje buvo nukryžiuotas, o mokiniai pavogė palaidotą jo kūną Poncijui Pilotui iš panosės, norėdami įtikint žmones, kad jis prisikėlė iš mirusiųjų. O gal nori pasakyti, kad jis iš tikro prisikėlė ir kad kaip tik jį aš sutikau prie šulinio?

– Jis prisikėlė iš mirusiųjų, – patikinau aš. – Tai Dievo Sūnus ir turiu pagrindą manyti, kad jam duota visa valdžia danguje ir žemėje. Nieko panašaus iki šiol nėra buvę. Jis iškeliavo į Galilėją pirm savųjų. Tam kelyje tu jį tikriausiai sutikai. Jis dar žadėjo susitikt su savaisiais ant kalno.

– Bet, – išmintingai paprieštaravo Myrina, – kodėl jį kamavo troškulys, jeigu jis tikrai Dievo Sūnus?

– Iš kur galiu žinot! – suirzau aš. – Pats pirštais čiuopiau rimbo rečius ant jo nugaros, jei tai išties buvo jis. Galiu patvirtinti, kad jis iš kūno ir kaulų. Jis – žmogus tarp žmonių, bet sykiu Dievo Sūnus. Ir neklausk manęs, kaip ir kodėl, nes, manding, kaip tik tai nuostabiausia ir kaip tik šito lig šiol nėra buvę. Todėl jo karalystė negali būti žemiška, kaip įsivaizduoja žydai.

Išplėtusi akis, Myrina apsižvalgė aplinkui, išsigandusi permąstė mano žodžius ir galų gale paaiškino:

– Jeigu tai tiesa, vadinasi, jis atsiuntė tave vietoj mano žuvusio brolio, ne tik dėl pinigų. Surišo mus lyg porą balandžių už kojų. Ir aš trokštu jo karalystės, – nesvarbu, kokia ji bus, – kad tik nebūtų panaši į žemišką gyvenimą, nes šio gyvenimo man jau gana. Eikim drauge ant kalno, pulkim prieš jį ant kelių, prašydami, kad priimtų savo karalystėn taip, kaip skyrė tave mano broliu, o mane – tavo seserim.

– Myrina, – patikinau aš, – aš nenoriu ir man nereikia sesers. Iš tiesų. Tu labai klysti. Nieku būdu nesivesiu tavęs ant kalno, nes dar nežinau, ar pats ten rasiu kelią. Kas žino, gal jo mokiniai mane užmuš, tarę, kad šnipinėju jų šventas paslaptis. Suprask, mokiniai mano, kad jo karalystė – tik apipjaustytiems žydams. Jie neleis ten nei romėnų, nei graikų ir net samariečių neleis, nes šie nepripažįsta jų šventyklos. Viskas daug rizgiau ir pavojingiau, nei tu manai. Bet jeigu prižadėsi elgtis deramai ir netrukdyt man, grįžęs papasakosiu tau apie jį, jeigu jis nuo pat kalno nepasiims į savo karalystę tų, kuriuos pripažins savaisiais. Jei taip nutiks, aš negrįšiu, bet tikiuosi, kad vis tiek mane geru žodžiu minėsi.

Myrina piktai sviedė kapšelį man į akis.

– Gerai, – apmaudžiai išdaužė ji. – Skęstantis ir šiaudo griebiasi. Tad galiu griebtis Jėzaus Nazariečio ir tave laikyti broliu, nors tu jam neprilygsti. Mudu suprasdavom vienas kitą iš pusės žodžio ir iš vieno žvilgsnio, šaipydavomės iš tų pačių dalykų ir visa versdavom juoku – alkį ir net įžeidimus, kad turėtumėm jėgų ištverti nelaimingą aktorių gyvenimą. Eik sau, kietaširdi,

jei manai galintis nupirkti žmogų pinigais. Bėk ant kalno smagus, bet man atrodo keista ta karalystė, į kurią tave paims, jei palieki mane bėdoj ir mirties akivaizdoj. Bet ar tu suprasi, kas yra bejėgiškumas, turtuoli?

Stebeilijau į ją ir iš jos piktų žalių akių mačiau, kad iš liūdesio ir tūžmo ji gali pasikart, – jei ne dėl kitų dalykų, tai iš piktumo man. Ji kalbėjo taip įtikinamai, kad mane ėmė graužt įtarimas. Gal Jėzus Nazarietis iš tiesų norėjo, kad atlyžčiau ir laikyčiau Myriną per seserį, nors tai buvo kvaila. Pradėjau suprasti, kad jo karalystė ne tik malonumą teikia, bet ir kelia sunkiai įvykdomų reikalavimų.

– Seserie Myrina, – gižiai išspaudžiau aš, – tai eikim ten drauge, bet paskui manęs nekaltink.

Bet Myrinai to buvo per maža. Ji dar pareikalavo:

– Nekalbėk su manim taip dygiai. Jei pasiimsi mane kartu, daryk tai miela širdimi, kaip brolis. Antraip man neverta eit su tavim.

Ir man nieko kita neliko, kaip tik broliškai apkabinti jos liesą kūną, pabučiuoti į skruostus ir paguost gražiais žodžiais. Ji dar nuliejo kelias ašaras, bet paskui išėjom iš teatro ir senis graikas mudviejų nesulaikė, nes sargo kambarėly dainavo sau vienas prie vyno ąsočio.

Saulė buvo ką tik nusileidus už kalnų. Kleginčiam mieste suplisko galybė lempų ir deglų. Aš taip skubėjau grįžt į maudykles, kad nesusivokiau nupirkt Myrinai naujų drabužių. Pamatę ją su aktorės apdarais ir puošniu apavu, daugis praeivių šaukė prie savęs. Gerokai pavargau, kol saugiai išvedžiau ją iš miesto į maudyklių kelią. Nuojauta kuždėjo, kad Jėzaus mokiniai kaip tik tąnakt iškeliaus ant kalno, ir tai buvo tinkamiausias metas, nes kitą dieną žmonės iš Tiberiados turėjo pasklist visais keliais ir niekas nebūtų kreipęs į juos dėmesio. Todėl ir skubėjau.

Uždusęs ir suprakaitavęs pasiekiau graikų nakvynės namus ir tik skaisčių lempų šviesoj suvokiau savo elgesio kvailumą. Gerasis nakvynės namų šeimininkas, kurio jau nestebino turtuolių įnoriai, priėjo prie mūsų, nužvelgė Myriną nuo galvos iki kojų ir papriekaištavo:

– Tu kaip kiauras maišas, romėne. Pirmiau dėl pramogos parsivedei žydę, bet aš nieko nesakiau, nes laikei ją kambary už užuolaidų. Bet šito jau per daug: šventinę dieną atsitempi į mano namus purviną aktorę, kuri, tau įmigus, puls parsidavinėti už pora drachmų kitiems svečiams ir sukels papiktinimą, o išeidama net čiužinį išsineš. Visi žino, kokie tie aktoriai.

Nužvelgiau Myriną jo akimis ir pamačiau, kaip nuskutojęs ir suskretęs jos trumpas šokėjos apsiaustas, kaip nusitrynęs puošnusis apavas ir kaip įjuodę jos keliai. Jos veidas dar buvo paburkęs nuo verksmo, tad galėjai pamanyti ją grįžtant iš orgijų. Po pažasčia ji buvo pasikišus savo brolio penkiabalsę fleitą, o su ja tikrai ne lengviau gaut vietą brangiuose nakvynės namuose. Supratau nakvynės namų šeimininką, ir Myrina nudūrė akis į žemę susivokus, kad jai verčiau patylėt, nors tikriausiai ji nedaug galėjo pasakyt. Vis dėlto nakvynės namų šeimininko žodžiai mane įžeidė, nes jie reiškė abejonę mano nuovoka, nors buvau apkeliavęs daugybę šalių, be to, pilietis. Pamatęs visą bergždumą, susiėmiau galvą ir sušukau:

– Tu tikrai klysti, gerasis žmogau! Ši mergina – mano sesuo! Keliaudami laivu iš Aleksandrijos, mes susivaidijom ir ji iš piktumo prisidėjo prie keliaujančių aktorių. Radau ją Tiberiados teatre, nes nuotykių jai jau per akis. Palūkėk, kol ji išsimaudys, susišukuos ir padoriai apsirengs. Nešnekėk apie jos garbę ir nereikės gailėtis.

Nakvynės namų šeimininkas nelabai manim patikėjo ir irzliai sumurmėjo, kad net girčiausias svečias, slapčia atsitempęs į nakvynės namus šliundrą, dar nepavadino jos seserim. Bet supratęs, kad aš blaivus, kad seniai pažįstu Myriną ir nepasigriebiau jos gatvėj, įleido mus vidun ir pavarė vergę išmaudyt Myrinos, barzdaskutį – suraityt jai plaukų, o drabužininką – nešt jai į kambarį apdarų. Norėjau nupirkt Myrinai prideramų kelioninių drabužių, bet, grįžusi iš maudynių, ji įsigeidė būtinai pasimatuot ir vienokius, ir kitokius apvilkus ir vergės laikomame veidrodyje apžiūrėt save iš priekio ir iš užpakalio, kol man viskas įgriso, kritau kniūbsčias į lovą ir užsikimšau ausis, kad negirdėčiau jų nepakenčiamo tarškėjimo.

Pamačiusi, kad ne juokais supykau, Myrina sumetė drabužius į krūvą, pavarė vergę, atsisėdo šalia, atsargiai palietė man petį ir tarė:

– Moters liūdesys ir neviltis atlėgsta, kai jai kūną ištrina kvapniais aliejais, naujaip sušukuoja plaukus ir ji gali apsirengt puikiais drabužiais. Bet žinok, kad yrantis apsiaustas ir nunešioti bateliai man būtų nepalyginti mielesni, jeigu jais apsitaisius galėčiau dalytis miežinės duonos kąsniu su savo broliu. Bent pamėgink nusijuokt, kaip aš stengiuos juoktis ir pralinksminti tave, idant pamestum negeras mintis.

Delnais spausdamas galvą, aš sudejavau:

– O, seserie mano, tikrai norėčiau, kad tau liūdesys atlėgtų, bet tavo slogulio persiėmiau ir aš. Jau vėli naktis ir kas akimirką aš vis labiau bijau. Nežinau, ko bijau, bet širdy meldžiu Jėzaus Nazariečio, kad mūsų neapleistų. Nekalbėk man apie plaukus ir drabužius. Man nerūpi, kuo rengsiuos, valgysiu ir gersiu, nes artėja išsipildymo valanda ir Jėzus netrukus apsireikš saviesiems.

Myrina prigludo prie manęs, prispausdama prie peties sunykusį skruostą, ir tyliai paklausė:

– Ar nuoširdžiai pavadinai mane seserimi? Jei taip, man daugiau nieko nereikia. Štai taip miegodavau brolio glėby, ramiai jam ant peties padėjusi galvą.

Ir vos po akimirkos užmigo mano glėby dar kelis sykius šniurkštelėjus. Bet aš, perimtas nerimasties, negalėjau užmigt. O būdraudamas paregėjau beprotišką paveikslą. Aš, susenęs ir pražilęs, suskarusiu apsiaustu, basas, traukiau begaliniu keliu per dykumą. Drauge keliavo suvytusi ir perkarusi Myrina su nešuliu ant pečių, o iš paskos susitaršiusiu asilu jojo Marija Beretietė, baisiai nutukusi ir nepasitenkinimo raukšlių aprėžtom lūpom, užtat tik iš akių ją pažinau. Kažkur toli prieky judėjo šviesus pavidalas, sykiais atsigręždavo atgal, bet aš, nors ir labai skubėjau, suvokiau niekada jo nepavysiantis.

Atsitokėjau visas šlapias. Pamaniau sau: jeigu mano ateitis išties tokia ir Jėzus Nazarietis savuosius kvies į tokią karalystę, tai aš jau nelabai noriu jos ieškot. Prisiminiau, kad jis nakčia

ant kranto man pranašavo kažką bloga, – jei tai iš tikro buvo jis. Mane suėmė pagunda ir pasirodė, kad už nakties tamsybę juodesnė juoduma nelyg gyva būtybė priartėjo prie manęs ir baudžiasi mane apsiaust.

– Jėzau Nazarieti, Dievo Sūnau, pasigailėk manęs! – skausmingai sušukau balsu.

Tamsa atsitraukė. Sudėjau delnus ir mintyse sukalbėjau Zuzanos išmokytą maldą. Galop pasakęs „Iš tiesų", ramiai užmigau ir išmiegojau lig aušros.

Pabudau, kai kniostelėjus Myrina atsisėdo šalimais. Pro langinių plyšius skverbės blausi žara. Bet Myrina įsibedė prieš save tvaskiom akim, šūktelėjo šypsenos nušviestu veidu ir tarė:

– Oi, broli Markai, sapnavau nuostabų sapną!

Ir ji papasakojo savo sapną:

– Kopėm ugniniais laiptais – tu, aš ir kažkas trečias, bet ugnis mūsų nedegino, o kopėm vis aukščiau, į vis ryškesnę šviesą. Tu pavargai, nenorėjai lipt aukščiau, aš paėmiau tave už rankos ir padėjau tau kopt toliau. Tai pats gražiausias mano sapnas. Jis mums lemia gera.

– Ir aš sapnavau sapną, – atsakiau, pagalvojęs, kad, ko gera, abu sapnai reiškė tą patį, juk vieną dalyką galima regėt skirtingai.

Bet tą akimirką pasigirdo beldimas į duris ir vidun įslinkęs apymiegis tarnas kreipėsi į mane tardamas:

– Nepyk, pone, bet tavęs ieško. Nedrįsčiau tavęs žadint, bet apačioj laukia užsispyrėlis su dviem asilais. Jis sako, kad tu turi tučtuojau iškeliaut.

Užsimečiau apsiaustą, išpuoliau žemyn ir pamačiau, kad saulė dar nepatekėjus. Šalčio krečiamas išvydau Nataną ir džiugiai šūktelėjau atpažinęs. Jis taip nekantravo, kad užmiršo savo nebylumą ir pratrūko:

– Iš Kafarnaumo jie iškeliavo naktį. Žinią gavo visi. Jie išėjo paskirais būreliais, – su savo šeimom ir giminaičiais. Ir Zuzaną pasiėmė, o aš daviau jai vieną asilą. Kitą paskolinau Simonui Petrui, nes jo uošvė sena ir ligota. Pamaniau, kad tau pravartu palaikyt su juo gerus santykius, nors jis dar nežino, kieno asilą

jam paskolinau. Bet, manding, jie neatstums nei vieno, gavusio žinią, nes šiandien malonės diena. Kitą naktį gal bus atkurta Izraelio karalystė.

– Ar pasiimt kalaviją? – skubinai paklausiau aš.

– Ne, – įspėjo Natanas. – Jis pats sakė: „Tas, kuris griebiasi kalavijo, nuo kalavijo ir žus." Jei reikės, jis pasišauks į pagalbą legioną angelų. Paskubėkim ir keliaukim lyg sapne.

Paklausiau, ar kalnas toli. Natanas patikino žinąs kalną ir kelius į jį. Ligi jo užtruksim daugiau nei dieną. Jis manė, kad mums geriausia atkakt ant kalno tiktai vakarui sutemus, kad bereik neatkreiptumėm akių. Paprašiau jo palūkėt valandėlę, kol apsirengsiu ir išruošiu į kelionę draugę.

Tik nulipęs su Myrina žemyn, supratau Nataną manius, kad aš dar gyvenu su Marija Beretiete. Jis su nuostaba pažvelgė į Myriną, o paskui įrėmė priekaištingą žvilgsnį į mane. Pasijutau kaltas tartum jį išdavęs, bet greitai pasiteisinau sakydamas:

– Šita mergina svetimšalė, kaip ir aš, bet neteko brolio, tad paėmiau ją per seserį. Pasigailėk jos dėl Jėzaus Nazariečio. Jei tu jos neimsi, tai ir aš negaliu su tavim keliauti, nes pažadas mane įpareigoja vestis ją ant kalno.

Mano garbė rimtuolio Natano akyse nusmuko ir jis turbūt palaikė mane niektauza. Bet tik skėstelėjo rankom ir neprieštaraudamas sutiko su mano sprendimu. Turbūt po ilgo laukimo jam taip atlėgo širdis, kad iš bėdos būtų pasiėmęs į kelią net ir Erodą Antipą, jei tik tas būtų karštai paprašęs. Aš įsidrąsinau, tardamas, kad ir mokiniai, džiugaus lūkesio kaitinami, leis Jėzui pačiam spręsti, ką prisileist, o ką atstumti.

Tiesiu keliu pro miestą Natanas išvedė mus į vieškelį, einantį krašto gilumon. Kaip ir spėjau, iš miesto plūste plūdo žmonės, žiūrėję lenktynes ir nakvoję Tiberiadoje. Kai užkopėm keliu ant kalno, atsigręžęs pamačiau didingą Galilėjos ežero ir miesto su stoginėm vaizdą. Kelias, kurį buvom nuėję, margavo nuo žmonių, o kylantys dulkių kamuoliai rodė, kur link jis tęsias.

Nedideliais tarpais palei kelią ir prie visų tiltų stovėjo legionierių sargybiniai. Matyt, tądien Romos pareigūnai buvo nusprendę ištraukt didelį valksmą, nes legionieriai stabdė visus

vežimus, asilus, kupranugarius, žirgus ir jaučių kinkinius ir rinko iš jų kelių mokestį. Iš pėsčiųjų mokesčio nereikalavo, bet retsykiais pasišaukdavo įtartinai atrodantį žmogelį, apklausdavo ir patikrindavo, ar neturi ginklų.

Kai ėmėm leistis kalno atšlaite krašto gilumon, Galilėjos žemė man atsivėrė tartum ištisinis sodas. Taip tankiai žaliavo želdynai tam kely. Daugis pėsčiųjų baiminosi romėnų ir, pamatę legionierių sargybą, nei iš šio, nei iš to sprukdavo šalin. O žemdirbiai bėgo prie kelio, keikdamiesi ir aimanuodami, kad sargybos postus apeinantys žmonės trypia jų želdinius ir niokoja mūrų supamus vynuogynus.

Mūsų netikrino ir nieko neklausė, nors už du asilus net tris kartus sumokėjom kelių mokestį. Vidurdienį, sustoję prie šulinio, pailsinome gyvulius, pavalgėm. Tik tada aš prisiminiau ir išsigandau. Paklausiau Natano, ar Marija Magdalietė tikrai gavo žinią, o gal man apsisukt ir grįžt jos ieškoti. Bet Natanas mane nuramino ir patikino, kad visi, kurie laukė, tikrai gavo žinią.

Kol ilsėjomės, stebėjau žmones, kurie traukė keliu, nestabteldami atsipūsti net pačiu karštymečiu, ir mėginau spėti, kiek ir kurie iš jų taip pat vyksta ant kalno. Iš tiesų mačiau, kad kai kurie nušvitę nuo džiugaus lūkesio ir skaisčiais veidais, tarsi nei kelio dulkių būtų ragavę, nei nuovargio jautę. Bet grįžtantieji iš lenktynių vėžlino nukorę galvas ir išvargę. Daugis buvo nusilaužę lapuotas medžių šakas ir jų šešėliais gynėsi nuo saulės, nes diena buvo karšta. Prošal keliu praėjo ir dailus jaunuolis, vedinas aklu žmogum.

Susiruošę traukt, jau iš tolo išgirdom kanopų ir vežimo ratų bildesį ir įspėjamus riksmus. Pro šalį keliu pralėkė palvų žirgų kinkinys, kuris išvakarėse varžėsi lenktynėse. Vežimų kamšaty prie sargybos vietos vadelėtojas turėjo pristabdyti žirgus, užtat dabar naudojosi galimybe paskubinti kelionę, skindamasis kelią pro pėsčiuojančius. Numaniau, kad, lėkdamas tokiu greičiu, jis ką nors užkliudys, nes kely buvo didelė grūstis.

Pasiekę kelio posūkį, pamatėm, kad nelaimė jau nutiko. Prie kelio susibūrę žmonės grūmojo kumščiais tolumoj pradingu-

siam vežimui. Jaunuolis, kuris vedė neregį, spėjo pastumt jį į šalį, bet pats pakliuvo po žirgų kanopom. Jam buvo sužeista galva, tad iš žaizdos kaktoj siureno kraujas, ir tikriausiai buvo lūžus koja, nes, kai pamėgino atsistot, nelaikė. Neregys piktai aimanavo, nesuprasdamas, kas iš tiesų atsitiko.

Pamatę, kad reikia pagalbos, žmonės greit išsiskirstė ir traukė toliau. Jaunuolis braukė nuo veido kraują, čiupinėjo koją. Smalsiai žvelgdamas į jį, aš pamaniau, jog už tai, kad liko gyvas, jis turi dėkoti savo laimės žvaigždei. Sukandęs dantis, jis taip pat pasižiūrėjo į mane ir, pasigręžęs į neregį, apramino jį keliais karštais žodžiais. Būtumėm praėję pro šalį, bet Myrina šūksniu sulaikė Nataną ir lengvai nusėdo nuo asilo. Suklupusi prie jaunuolio, apčiupinėjo jam blauzdą ir šūktelėjo mums:

– Lūžus koja!

– Jei patenkinai savo smalsumą, – dygiai pasakiau aš, – tai keliaukim toliau, nes turim skubėt.

Jaunuolis kreipėsi į mus:

– Izraelio vyrai, būkit mielaširdingi, pasigailėkit mano aklo tėvo. Nesam nedorėliai, bet mano tėvas prarado regėjimą, o pažadėta, kad pagis, jei dar šįvakar nukaks pas gydytoją. Rytoj bus per vėlu. Manim nesirūpinkit, bet labai prašau pasiimti mano tėvą ir palydėti iki Nazareto lygumos. Gal ten kas nors jo pagailės ir nuves teisingu keliu.

– Kelių daug, ir suvedžiotojų nemažai, – įsiterpė Natanas. – Ar tu tikras, kad eini teisingu keliu, jaunuoli?

Vaikiną rietė skausmas, bet jis nušvito šypsena, tad atrodė gražus, nors kruvinu veidu, bejėgis sėdėjo ant žemės.

– Yra tik vienas kelias, – džiugiai atsakė jis.

– Vadinas, keliaujam tuo pačiu keliu, – atitarė Natanas ir klausiamai pažvelgė į mane.

Aš nenorom nulipau nuo asilo ir paliepiau:

– Eikš, neregy, padėsiu užsėst ant asilo, o pats eisiu pėsčias.

Ir Myrina pasiūlė:

– Jei iš tiesų keliaujam tuo pačiu keliu ir jie traukia ant kalno, tai negalim palikt vaikino likimo valiai. Sutvarstykim jam žaizdą ir užkelkim jį ant mano asilo. Aš pripratus pėsčiuoti.

Jaunuolis atsakė:

– Nenorėčiau būt jums našta, bet jei esam vieno tėvo vaikai, tai turbūt jis palaimins jus už pagalbą.

Man buvo sunku suvokti mintį, kad koją nulūžęs galilėjietis ir piktai burbantis aklas jo tėvas yra man lygūs ir turi lygiai tokią teisę, – o kaip žydai, gal net didesnę, negu aš, – ieškoti Jėzaus Nazariečio. Bet ją suvokęs, padėkojau Myrinai, nes jos įgimtas draugingumas perveikė mano lėtapėdiškumą. Mudu kartu nuprausėm jaunuoliui veidą, sutvarstėm galvą, pagaliuku sutvirtinom lūžusią blauzdą ir išlaužėm jam tvirtą lazdą. Ja pasiremdamas, jis viena koja nustriksėjo prie asilo. Jo neregys tėvas visąlaik raitas laukė, pasirengęs keliaut, ir, nekantriai sukiodamas galvą, klausė, ką mes veikiam. Staiga jis įsakmiai užriko:

– Kas ta mergina, kurios balsą girdžiu ir kuri moka vos kelis mūsų kalbos žodžius? Neprisileisk jos, sūnau, nekalbėk su ja ir net nepakelk daugiau akių į ją, idant nesusiteršumėm šioje šventoje kelionėje.

Jaunuolis sumišo ir atsakė:

– Mano tėvas išmano Įstatymą ir visą gyvenimą kruopščiai jo laikėsi. Ne dėl silpno dievotumo jį ištiko nelaimė. Supraskit jį. Jis nieku būdu nenorėtų susiteršt prieš susitikdamas su gydytoju.

Kad ir supykęs, aklasis vis tiek abiem rankom laikėsi mano asilo ir net jėga būtų buvę sunku jį nusodint nuo jo. Geros mintys man išdulkėjo iš galvos ir aš piktai papriekaištavau:

– Tautiečiai tave paliko pakelėj. Šita mergina graikė, o aš neapipjaustytas ir pagonis, nors rengiuosi žydiškai. Vis dėlto tikiuosi, kad, taip tvirtai sėdėdamas ant mano asilo, tu nuo jo nesusiterši.

Natanas taikinamai tarė:

– Nebijok jų, neregy. Aš – Izraelio vaikas ir iš romiųjų. Jie ieško to paties kelio, kaip ir aš. Žinok, kitados gyvenau dykumoje, uždaram name, mokiausi skaityt Raštus, išdalijau savo turtą šviesos vaikams ir valgydavau drauge su jais. Bet netapau Rašto aiškintoju. Todėl grįžau iš dykumos ieškot naujo teisumo mo-

kytojo, sekiau paskui kupranugarių vilnų apsiaustu apsitaisiusį pranašą, kuris skelbė karalystės atėjimą, ir priėmiau iš jo krikštą. Jį nužudė ir aš daviau tylėjimo įžadą, idant nesusigundyčiau išpasakot tokių dalykų, kuriuos žino tiktai tikras teisumo mokytojas. Bet atėjo metas ir aš jau kelyje. Todėl atsisakau savo įžado. Patikėk manim, neregy: nei šiais laikais, nei šitoj tautoj, nei vienoj giminėj nėra nei vieno švaraus ar nenusidėjusio. Apsiplovimai ir aukos tavęs neapvalys, kaip ir pats tikriausias teisumo mokytojas. O Žodis buvo tapęs kūnu ir gyveno tarp mūsų, nors mes jo nepažinom. Jis buvo nukryžiuotas ir prisikėlė kaip mūsų nuodėmių atpirkėjas. Jeigu juo tiki, jis sugrąžins tau regėjimą. Bet jei laikysi save švaresniu už mus, kažin ar jis tave išgydys.

Neregys sudejavo ir, atitraukęs vieną ranką nuo asilo, ėmė grabalioti apsiausto siūlės, ketindamas persiplėšt drabužį. Bet sūnus sugriebė jo ranką ir pasakė:

– Šitie svetimšaliai suteikė mums malonę, nors švarieji atstūmė. Nebūk akmenširdis, neskaudink jų. Mūsų Tėvo saulė šviečia tiek geriems, tiek blogiems, tiek Izraelio vaikams, tiek pagonims. Nemanyk, kad tu už jo saulę skaistesnis – juk jau esi nubaustas aklumu.

Bet neregys liepė jam užsičiaupti ir paprašė Natano vesti asilą pirm mūsų, kad mes neprieitumėm per arti. Mudu su Myrina atsilikom, bet jaunuolis prilaikė asilą greta mūsų ir, drąsiai žvelgdamas į mus, paaiškino:

– Senam sunku išsivaduoti iš sena, bet jūsų vedlys teisus. Pasaulyje nėra nei vieno teisuolio. Galiu persiplėšt, tesėdamas Įstatymą, o iš nuodėmių neišsivaduosiu. Nelaikau savęs geresniu už pagonis ir nemanau, kad jūsų malonė mane suterš.

Pažvelgiau į jį. Iš skausmo jo veidas buvo nugeltęs, tik sukandęs dantis, jis įstengė laikytis ant asilo. Aš jam pasakiau:

– Tavo veidas tyras, o akys skaisčios. Nemanau, kad tu tyčiomis nusidedi.

Jis man paaiškino:

– Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą. Bet dėl mūsų protėvių Adomo ir Ievos nuopuolio Dievo paveikslas man susidrumstęs, prieš Dievą aš jaučiuosi nuogas, mane svilina gėda.

– Skaičiau ir girdėjau apie tai, – atsakiau aš. – Bet negaliu to suprast. Aleksandrijoje žydas mokslinčius šį pasakojimą aiškino man tik kaip palyginimą.

Jaunuolis stengėsi nusišypsot:

– Ar man, nemokytam vaikinui, tai įmanu suprasti! Bet mačiau Jėzų Nazarietį ant ežero kranto. Neregius jis vertė reginčiais, luošius ir paralyžiuotus statė ant kojų. Jis sakėsi esąs gyvybės duona. Labai norėjau sekt paskui jį, bet mano tėvas – griežtas žmogus. Jeigu būtų geras ir švelnus, būčiau nuo jo pabėgęs. Bet širdis man sakė, kad, sekdamas paskui Jėzų, bėgčiau tik nuo tėvo griežtumo. Tėvas labiau tikėjo sinagogos mokytojais, kurie nuteisė Jėzų todėl, kad jis bendravo su nusidėjėliais. Tėvas ne sykį mane už jį rykščiavo, nes, apleidęs darbą, eidavau jo klausytis. Tėvas laikė jį kiršintoju. Bet jis netikėtai apako. Vakare sukalbėjo maldą, atsigulė miegot, o rytą pabudęs jau ničnieko nebematė ir iškart nepatikėjo, kad diena išaušo. Jį apniko neviltis, bet niekas negalėjo jo išgydyti. Tuomet tėvas jau buvo nusiteikęs įtikėti Jėzum ir jo ieškot, bet Jėzus iškeliavo į Judėją, į Jeruzalę, ir buvo nukryžiuotas. Tada tėvas griebėsi krašto romiųjų. Jie pasakė tėvui, kad Jėzus prisikėlė, ir pranešė mums dieną, valandą ir šį kelią. Tėvas tvirtai tiki, kad Jėzus jį išgydys, jei tik suspėsim pas jį nukakt. Ir aš tuo tikiu, bet norėčiau, kad mano tėvas verčiau ieškotų jo karalystės, o ne vien akių šviesos.

Myrina guviai manęs paklausė, apie ką taip ilgai kalbėjo jaunuolis. Pasakiau jai. Ji labai nusistebėjo ir tarė:

– Šitas skaisčiaakis vaikinas nepaprastai tyros širdies, – net nemaniau, kad tokių būna. Kodėl kaip tik jį ištiko nelaimė?

– Tu šito neklausk, – įspėjau aš, – jei jis pats su tuo susitaikė ir neklausia. Savo skausmą jis užmiršo ir tik storžieviui tėvui trokšta gero. Jis gerbia savo tėvą ir motiną, kaip liepia žydų Įstatymas.

Bet Natanas, kuris suprato graikiškai, girdėjo mano aiškinimą. Vesdamas asilą, jis atsigręžė ir tarė:

– Toks buvo ankstesnis Įsakymas. Bet girdėjau Jėzų Nazarietį mokius, kad vyras turi palikti žmoną, sūnus – tėvą ir motiną,

brolį ir seserį, o turtuolis – namus ir turtą dėl karalystės. Jo pašaukti žvejai privalėjo palikt tinklus ežere, o artojas – jaučius, jis neprisileido net to, kuris panūdo pirmiau palaidoti savo tėvą.

Neregys vėl pratrūko dejuot ir sušuko:

– Pakliuvau į piktžodžiautojų šutvę, pats šėtonas veda asilą! Ko gali tikėtis iš kelio, kuriuo sekantys žodžiais žudo Įstatymą.

Vaikinas suniuro, bet paguodė jį ir patikino:

– Negirdėjau Jėzaus šitaip mokius. Romiuosius ir taikdarius jis vadino palaimintais. Draudė piktai kalbėti ir priešintis piktam, liepė mylėti priešus ir melstis už mirusiuosius. Jis tikino, kad jo Tėvas žino, ko mums reikia, ir duos, jei, nesirūpindami rytdiena, ieškosim jo karalystės.

Nusistebėjau ir apmaudžiai išdaužiau:

– Jau daug girdėjau apie jį ir apie tai, ko jis mokė. Jo mokymas prieštaringas, – nelygu, kas jį persako. Jau nesupaisau, ką apie jį manyt.

Bet Myrina, išpūtusi akis, pasižiūrėjo į mus ir paklausė:

– Ko čia dėl jo susiginčijot, juk keliaujam pas jį. Manau, kad aš iš jūsų laimingiausia, nes dar nedaug apie jį žinau, – esu kaip tuščias indas, kurį jis pripildys, jeigu panorės.

Jos žodžiai krito man į širdį. Pėsčiuodamas paskui asilus, stebeilijau į kelio dulkes, prisimindamas, kas man nutiko ir kaip permainingai tai išgyvenau. Neatradau savy nieko gera, neatradau savy meilės tiek, kiek reikėjo. Vis dėlto dar paskutinį kartą pats save patikinau, kad ne vien niekingo smalsumo genamas aš ieškau prisikėlusiojo. Širdyje meldžiausi Jėzui Nazariečiui ir prašiau, kad mano tuštybė ir savimyla, pažinimas ir žemiškas supratimas, ir net protas prapultų, idant ir aš palikčiau tuščias indas ir galėčiau priimti jo tiesą, jei jis panorės jos man įlieti.

Pasimeldęs pakėliau akis ir pamačiau kalną popiečio saulės nuauksinta aptakia viršūne, kūpsantį anapus lygumos. Vos pažvelgęs, supratau, kad tai tas kalnas. Toks aukštas, toks dermingas ir dailiai aptakus, jis buvo iškilęs virš visa ko aplinkui. Vieškeliu kirtom išdžiūvusio upelio vagą, o tada kalno atšlaitės taku pasukom į pietus, apeidami miestą, pasak Natano, plytintį kalno šiaurinėje nuokalnėje. Želdynai pasibaigė, takas nuvedė

per tankumynus ir mes atsidūrėm kalno šešėlyje. Visur tvyrojo tyla. Nesigirdėjo žvėrių, nesimatė jokio žmogaus. Buvo taip tyku, kad aš ėmiau abejoti, ar mes einam teisingu keliu. Bet, žvelgdamas į žemę, medžius ir gražiai išlinkusią atšlaitę, jaučiau, kad tas kalnas šventas. Mane užliejo ramybė, aš lioviaus nekantrauti.

Ir Natanas jau neskubėjo. Manding, jis išsirinko tą sunkų kelią, norėdamas išsilenkt kitų atvykėlių ir bergždžių klausinėjimų, nes, pasižiūrėjęs į dangų ir juostančius šešėlius, sustabdė asilus atsipūsti. Kaip romėnas, aš nusistebėjau, kad nematyt romiųjų paskirtų sargybinių, nes, manding, rengdami tokį didelį ir slaptą suėjimą, Jėzaus šalininkai turėjo nusiųsti savuosius prie kalno takelių pavėdėti ateinančių ir sulaikyt nekviestų. Kai danguje įsižiebė trys žvaigždės, kopėm toliau, tamsoje bemaž priėjom kalno viršūnę ir pamatėm galybę žmonių, pulkeliais susėdusių ant žemės ir laukiančių.

Buvo neįtikėtinai tylu, žmonės tarp savęs kalbėjosi tik šnibždomis ir atrodė, kad kalno viršūnėje švelniai šiulena vėjelis. Natanas nuvedė asilus į giraitę, padėjo neregiui nusėst nuo gyvulio. Mudu su Myrina parėmėm vaikiną. Prisiartinom prie susibūrusių žmonių ir per kelis žingsnius susėdom ant žemės. Anapus minios danguje pamatėm kažką judant ir artėjančius šešėlius. Ateinantieji tylomis sėdosi ant žemės ir laukė taip, kaip mes. Iš šnibždesių ošesio supratau, kad ant kalno susirinkę šimtai žmonių, bet aš niekad nemaniau, kad tokia didelė minia gali laukt taip nuščiuvus.

Baigėsi pirma nakties sargyba, bet niekam neprailgo laukti, niekas nepakilo ir nepasitraukė. Buvo tamsaus mėnulio metas, bet žvaigždžių šviesa buvo skaisti ir sruvo žemėn lyg sidabras. Vis stipriau jaučiau galios buvimą. Apsikabinau Myriną ir pajutau, kaip jos liesas kūnas įsitempęs nuo laukimo. Perėmė panašus jausmas kaip sykį mano kambary Jeruzalėje, kai iš viršaus pabiro sunkūs lašai. Paliečiau veidą, bet jis buvo sausas.

Pastebėjau, kad žmonės kilstelėjo lyg siekdami geriau matyti, tad kilstelėjau ir aš. Iš minios į žvaigždžių šviesą išniro augus pavidalas ir tvirtu balsu prabilo į žmones:

– Vyrai, broliai!

Įsivyravo mirtina tyla. Žmogus kalbėjo toliau:

– Grūdai jau subrendo, priartėjo Sekminių diena, o keturiasdešimt dienų, kurias jis mums skyrė, prabėgo. Atėjo metas atsisveikint. Kur eis jis, mes eiti negalim. Jis buvo duona, nužengusi iš dangaus. Kas valgo šią duoną, gyvens per amžius. Duona, kurią jis davė, yra jo kūnas už pasaulio gyvybę. Daugiau nesiginčysim dėl to, kaip jis mus maitins savo kūnu, nes mes, vienuolika, tai patyrėm ir liudijam. Mums jis patikėjo karalystės paslaptį. Iš tiesų sakau jums: jei nevalgysite Žmogaus Sūnaus kūno ir negersite jo kraujo, neturėsite savyje gyvybės. Bet kas valgys Žmogaus Sūnaus kūną ir gers Žmogaus Sūnaus kraują, patirs amžinąjį gyvenimą ir bus prikeltas Paskutinio teismo dieną. Jo kūnas tikrai yra valgis ir jo kraujas tikrai yra gėrimas. Bet jei tarp jūsų yra tokių, kuriuos tai žeidžia ir kurie laiko tai žiaurumu, tepakyla ir tegul eina šalin, ir niekas jų neteis.

Bet niekas nepakilo ir aš nepakilau, nors bijojau šitos misterijos. Net nebūčiau pajėgęs, nes rankos ir kojos suglebo, man užėmė kvapą.

Tvirtas kaip uola žmogus ilgai tylėjo žvaigždžių nušviestas vidur nebylios minios. Bet paskui vėl prabilo ir šnekėjo paprastai kaip vaikas ir lyg pats stebėdamasis:

– Kartu su juo valgėme Velykų avinėlį tąnakt, kai jis buvo išduotas. Jis paėmė duoną, palaimino, laužė ją ir davė mums, sakydamas: „Tai mano kūnas." Paėmė taurę, sukalbėjo padėkos maldą, padavė mums ir pasakė: „Gerkite iš jos visi, nes tai mano kraujas, kuris išliejamas už daugelį."

Tai taręs, žmogus iškėlė rankas ir pridūrė:

– Tad valgykite ir gerkite visi, kurie jį mylite, jo ilgitės ir tikite jį esant Kristų ir Dievo Sūnų. Palaiminkit jo vardu duoną, laužykit ir duokit kitiems, jo vardu palaiminkit vyną, duokit vieni kitiems ir tas, kuris turi, teduoda tam, kuris neturi, ir tegul visi pasisotina. Pavalgę ir atsigėrę budėkim ir laukim jo.

Šitai pasakęs, jis atsisėdo ant žemės, o minia subruzdo, nes žmonės kilo mazgotis rankų ir, gelbėdami vienas kitam, pylė vandenį. Mes nedaug turėjom vandens, bet Natanas užpylė jo

mums, neregiui ir jo sūnui, paskui aš, paėmęs vandens indą, užpyliau jam ir jis nepalaikė to piktu. Užkandžio turėjom užtektinai, bet neregys pradėjo drebėt ir šnibždomis paprašė, kad leistumėm jam valgyt savo duoną ir gert savo gėrimą. Dar niekas nekalbėjo balsiai, bet minios gausmas stiprėjo kaip vėjo ošimas.

Aš neįsižeidžiau, nors neregys, draudžiamas Įstatymo, nevalgė mūsų duonos. Natanas palaimino jo duoną Jėzaus Kristaus vardu, perlaužė perpus ir padavė juodviem su sūnum. Paskui taip pat palaimino mūsų baltąją duoną, padavė mudviem su Myrina, pats sukrimto ir tarė:

– Tebūnie šita duona nemirtingumo duona, kurią minėjo. Tegul ji bus gyvenimui, o ne mirčiai.

Aš nusilenkiau ir pasakiau:

– Teišsipildo jo valia, nes jis Dievo Sūnus. Jei jis norės, duona man bus mirčiai, nes esu svetimšalis, ir aš su tuo susitaikysiu.

Kai suvalgėme duoną, Natanas palaimino neregio gėrimą ir padavė juodviem su sūnumi. Mums vyną atmiešė vandeniu ir palaimino taurę. Aš išgėriau, jis išgėrė, tada taurė atsidūrė Myrinos rankoje. Valgėme ir gėrėme, kaip visi aplinkui, dalydamiesi užkandžiu vieni su kitais.

Bet neregys, sukrimtęs vos kelis kąsnelius, pratrūko verkti, sėdėdamas ant žemės, lingavo galvą ir dejavo:

– Valgiau Dievo Sūnaus kūną ir gėriau jo kraują. Tikiu, kad jis viską gali. Tepasigaili jis manęs už tai, kad netikėjau.

Myrina padavė man taurę. Aš išgėriau ir padaviau ją Natanui. Jis irgi išgėrė ir grąžino taurę Myrinai. Išgėrusi Myrina pavertė taurę, nustebusi pasižiūrėjo į ją ir sušnibždėjo:

– Mano taurė visai netuštėja.

Ir aš nusistebėjau:

– Jau maniau suvalgęs duoną, bet ji čia nepaliesta. Ar tu ją čia padėjai, Natanai?

Natanas paneigė:

– Ne, nepadėjau, bet gal mes jos turėjom daugiau, nei aš maniau.

Vėl gėrėm iš taurės, bet ji netuštėjo. Tik dabar jau nesistebėjau tuo, kas dedasi, nes viskas vyko tarsi ryškiam sapne, nors

sėdėjau ant žemės ir jaučiau jos vėsą, regėjau virš galvos žvaigždėtą dangų ir girdėjau minios ūžesį lyg didžiulių jūros bangų, dūžtančių į mus supančius krantus. Širdyje liko tik džiugus tikrumas, kad Jėzus Nazarietis ateina ir kad aš jį pamatysiu. Jo duona man gerklėje nestrigo, jo vynas manęs nesprangino.

Taip praėjo antros sargybos metas ir nemanau, kad kas nors buvo užmigęs, o visi laukė. Tas laukimas nebuvo nekantrus, o lyg pasirengimas. Staiga neregys pakėlė galvą ir paklausė:

– Ar jau dienoja, kad matau šviesą? – Jis greitai sukiojo galvą, o paskui bedė akis į minios vidurį.

Ir mes kilom žiūrėt ir išvydom prisikėlusįjį tarp savųjų. Kaip ir kada jis atsirado, nežinau, bet aš nesuklydau. Jis vilkėjo baltus drabužius ir skaisčioj žvaigždžių šviesoj atsispindėjo jų baltumas, tad jo pavidalas ir net jo veidas spinduliavo šviesa. Jis labai lėtai žengė per minią, tai šen, tai ten stabtelėdamas, tartum pasveikinti savųjų, ir tiesė jų link rankas nelyg laimindamas.

Pamažu visi pakėlė galvas ir sužiuro į tą pusę, bet niekas nedrįso atsistot ir pult prie jo. Staiga išgirdom nežemiškai stiprų moters riksmą. Moteris veržliai krito kniūbsčia jam po kojų ir ašaringu balsu džiugiai sušuko:

– Mano Viešpatie, mano Dieve!

Minia krūptelėjo, bet Nazarietis pasilenkė ir palietė moteriai galvą.

Moteris iškart nutilo. Pasigirdo minios dūsavimas, o paskui vis dažniau kuždesys:

– Tai jis! Viešpats atėjo pas mus.

Neregys ištempė kaklą, kilstelėjo, pasirėmęs rankom į kelius, ir tarė:

– Aš jo nematau. Matau tik šviesą, lyg saulei tvieskiant į akis.

Negaliu pasakyti, kiek jis buvo tarp mūsų, nes atrodė, kad laikas sustojo, bet buvau žmogiškoj tikrovėj, kai jis vaikščiojo po minią, stabčiodamas ir neužmiršdamas nei vieno iš savųjų. Visa atrodė taip paprasta, suprantama, savaime aišku, kad nesuabejojau nei viena mintim ir nenusistebėjau tuo, kaip viskas vyksta. Ir suprantu, kad, jį regėdamas, tą naktį aš buvau jo karalystėje.

Galų gale jis žengė prie mūsų ir, jam artėjant, mano esybė virpėjo ir ribuliavo lyg grynas vanduo. Kalbindamas žmones, jis tartum laimino juos, bet nebuvo girdėti nei garso, nors mačiau kažką karštu linktelėjimu tarsi atsakant jam. Galų gale jis atsidūrė priešais ir pažvelgė į mus. Jo veidas atrodė pavargęs, bet spinduliavo, o akyse švytėjo karalystė. Mačiauneregį krutinant lūpas, bet ničnieko negirdėjau, tad pamaniau, ar staiga neapkurtau. Bet jis pats ištiesė ranką, palietė neregiui akis, uždėjo delną jo sūnui ant galvos. Juodu kniubo jam prie kojų ir gulėjo pasliki. Atokiau lygiai taip pat tysojo dar keli, kuriuos jis palietė.

Paskui jis pažvelgė tiesiai į mane ir jo žvilgsnis buvo toks, kad pamaniau numirsiąs, jeigu jis mane palies. Mano lūpos krutėjo ir aš turbūt užkalbinau jį, nors savo balso negirdėjau. Manding, paprašiau jo:

– Viešpatie, pasiimk mane į savo karalystę.

Jis man atsakė:

– Ne kiekvienas, kuris man šaukia „Viešpatie, Viešpatie!", įeis į dangaus karalystę, bet tik tas, kuris girdi mano žodį ir vykdo mano Dangiškojo Tėvo valią.

Aš jo paklausiau:

– Koks tavo žodis ir kokia Dangiškojo Tėvo valia?

Jis pasakė:

– Jau žinai ją. Ką padarysi vienam iš mažiausiųjų mano brolių, man padarysi.

Ko gera, aš dar kartą primygtinai paklausiau apie karalystę, nes lyg atsiprašydamas jis nusišypsojo man kaip įkyraujančiam vaikui ir atsakė:

– Karalystės nėra čia nei ten, o ji yra tavyje ir visuose, kurie mane pažįsta.

Ir dar jis pasakė:

– Aš neapleisiu nei vieno, kuris manęs šauksis. Kur du ar trys susirinks mano vardu, ten ir aš būsiu su jais per visas dienas iki pasaulio pabaigos. Niekuomet nebūsi toks vienas, kad nebūčiau su tavim, kai mane pašauksi.

Jis nusigręžė nuo manęs ir sustojęs pažvelgė į Nataną. Ma-

čiau Natano lūpas krutant, bet neišgirdau nei žodžio. Pažvelgęs į Nataną, jis atkreipė švelnias akis į Myriną, bet jos lūpos nejudėjo. Jis nusigręžė nuo mūsų ir leidosi savųjų linkui.

Neregys su sūnum tysojo ant žemės it negyvi, bet, pastebėjęs mano išgąstį, Natanas papurtė galvą ir sušnibždėjo:

– Jie nemirė. Tik miega. Neliesk jų.

Dar mačiau tuos vienuolika susibūrus apie jį ir atrodė, kad jis maloniai juos kalbina, o jie atsakinėja. Bet ašaros užtemdė man akis ir aš regėjau jį tiktai kaip šviesų ūką tarp tų vienuolikos. Kai išsiverkiau, jo jau nebuvo ir nežinau, kaip ir kada jis mus paliko. Veikiau pajutau nei pamačiau, kad jo nėra, nes su juo pradingo tarp mūsų buvus galia. Rodės, pabudau iš miego, nusičiaudėjau ir vėl galiu judėti, kaip pirmiau.

Laikas bėgo. Pažvelgęs į dangų, pamačiau, kad jau trečios sargybos metas ir kad tuoj pradės aušrot. Žmonės stojosi, žvalgėsi aplinkui. Girdėjau šauksmus ir karštas šnekas, atrodė, kad visi puola pasakot vienas kitam, ką jis šnekėjo.

Ir aš džiaugsmingai sušukau:

– Natanai, Natanai, aš kalbėjausi su juo ir jis man atsakė! Galėsi paliudyt, kad jis neužgynė man savo karalystės.

Bet Natanas nustebęs papurtė galvą ir atrėmė:

– Tikrai negaliu to liudyti. Tiesa, mačiau tavo lūpas krutant, bet tau turbūt buvo apmiręs liežuvis, nes aš ničnieko negirdėjau. Užtat aš jį užkalbinau ir jis man atsakė.

Myrina sugriebė man ranką ir, džiugulio pagauta, ėmė aiškint:

– Nedrįsau jo šnekint, bet jis mane pažino, nusišypsojo ir pasakė, kad aš niekuomet netrokšiu šitame gyvenime, nes pagirdžiau jį ištroškusį.

Natanas neteko kantrybės ir piktai užriko:

– Judu kaip pamišę! Jis jūsų nekalbino, iš mūsų trijų jis užkalbino tiktai mane ir nurodė kelią. Pamokė, kad nėra nieko, kas iš lauko įėjęs į žmogų gali jį sutepti. Žmogų sutepa vien tai, kas iš jo išeina. Jo karalystėje daug buveinių. Ir kiekvienam bus atseikėta tiek, kiek jis vertas – vienam daugiau, kitam mažiau, bet tuščiom neliks nei vienas, kuris jo karštai prašys. Tais vie-

nuolika aš turįs tikėti, nes jis skyrė juos savo pasiuntiniais. Jo karalystė tartum garstyčios grūdelis. Dygsta lėtai, bet užauga į medį, ant kurio šakų suka lizdus padangių sparnuočiai, sulėkę iš visų šalių.

Natanas nutilo, įsistebeilijo prieš save lyg įsiklausydamas ir ramiai baigė:

– Dar daug kitų dalykų jis mane pamokė, bet aš, ko gera, užmiršau. Gal kada nors prisiminsiu.

Aš buvau labai nustebęs, bet jo karalystė tebetvyrojo manyje, kaip jis sakė, ir mano širdis buvo rami.

– Nepyk ant manęs, Natanai, – paprašiau. – Tikrai maniau, kad jis kalbėjo su manim, ir tebetikiu, kad jis kalbėjo. Gal jis kiekvienam pasakė tiek, kiek turėjo pasakyt. Jei žinočiau ir galėčiau užrašyti viską, kas šiąnakt nutiko jo artimiesiems, tai turbūt nesutalpinčiau jokion knygon. Gal todėl ne visiems reikėjo girdėt, ką jis kiekvienam sako.

Natanas atlyžo, uždėjo delną man ant peties ir tarė:

– Bent jau mačiau jį žiūrint į tave ir tau neatsitiko nieko pikta. Todėl liečiu tave ir nelaikau nešvariu.

Pasitarėm ir abu nusprendėm, kad turėtumėm iškeliaut prieš dienos brėkšmą, idant manęs niekas nepažintų. Bet neregys su sūnum tebemiegojo ant žemės lyg negyvi, o mes nedrįsom jų žadint. Negalėjom palikti jų likimo valiai. Todėl sėdėjom ant žemės ir laukėm. Švintant minios jaudulys ir džiaugsmas tolydžio stiprėjo. Daugis pratrūko giedot giesmių Dievo garbei. Kiti uždusę lakstinėjo nuo vieno būrelio prie kito, sveikindami bičiulius ir tikindami savomis akimis regėję prisikėlusįjį. Girdėjom, kaip iš jaudulio įraudusiais veidais jie šūkčiojo vienas kitam:

– Ramybė tau! Ar ir tavo nuodėmės atleistos? Ar jis pažadėjo tau amžinąjį gyvenimą? Iš tiesų mes, kurie matėm jį ant šio kalno, niekada neragausim mirties.

Sėdėdamas ant kietos žemės, sustirau ir ėmiau gniaužyt sau rankas, kad vėl atgytų. Švito rytas, žmonės susitikinėjo vieni su kitais, ir tie vienuolika po du ir po tris žengė į minią. Mačiau juos žadinant ir keliant tuos, kuriuos palietė Nazarietis ir kurie virto ant žemės miegot.

Trys iš jų artinosi prie mūsų ir aš pažinau tarp jų tą, kuris naktį pakeltu balsu griežtai kalbėjo miniai. Pažinau iš apvalios galvos, plačių pečių ir blausioj ryto šviesoj pamačiau, kad jo barzdotas veidas piktas ir ryžtingas. Su juo ėjo jaunasis Jonas. Nuo nemigos jo veidas buvo išblyškęs, bet vis tiek jis man atrodė tyriausias ir skaisčiausias iš visų matytų jaunuolių ir vien į jį žiūrint darėsi gera. Trečio aš nepažinau. Bet, pažvelgęs į jo veidą, supratau esant jį vieną iš tų vienuolikos ir šitai galiu paaiškint pasakydamas, kad jo veidas turėjo Jėzaus Nazariečio bruožų, nors kitokių ir blausių, nelyg per maršką matomų.

Šitai suvokęs, prisiminiau vienišą žvejį, su kuriuo nakčia kalbėjaus ant ežero kranto. Akis į akį susitikęs prisikėlusį Jėzų Nazarietį, mėginau prisiminti ir žvejo veidą. Bet ir šiandien negaliu tvirtai pasakyti, jog tai tikrai buvo jis. Vis dėlto tikėjau, kad jį mačiau ant ežero kranto ir su juo kalbėjau, nors tada jo nepažinau. Tik niekaip nesuprantu, kodėl jis pasirodė kaip tik man.

Juo labiau artinosi tie trys vyrai, juo sunkiau mane slėgė kaltė, todėl stengiausi nugręžt nuo jų akis ir nuslėpti veidą. Iš karto jie manęs nepastebėjo. Pasilenkė prie neregio, papurtė jį, pakėlė ir pasakė:

– Pabusk, miegaliau.

Tas pasitrynė akis atgalia ranka, įsistebeilijo į juos ir tarė:

– Aš matau jus. Trys vyrai, bet aš nepažįstu jūsų.

Vienas iš trijulės tarė:

– Mes esam Jėzaus Nazariečio, Dievo Sūnaus, išrinkti pasiuntiniai. Aš – Simonas, kurį jis pavadino Petru, bet kas tu toks, kad mes tavęs nepažįstam?

Aklasis palietė delnu kaktą, apsižvalgė aplinkui reginčiom akim ir nepaprastai nudžiugęs atsakė:

– Naktį mačiau stiprią šviesą. Galia palietė man akis taip skaudžiai, kad netekau nuovokos. Bet atsigavau ir regiu abiem akim, nors čia atėjau aklas.

Nudžiugęs jis palinko prie sūnaus, papurtė jį, pakėlė, apkabino ir sušuko:

– Prisikėlęs Jėzus Nazarietis nakčia mane išgydė! Tebūnie

palaimintas jo vardas! Visą gyvenimą šlovinsiu Dievą, kuris jį pasiuntė.

Dar susnūdęs vaikinas nusitraukė nuo galvos tvarstį. Žaizda jo kaktoj buvo surietėjus ir matėsi tik jos randelis, jis atsistojo abiem kojom be jokio skausmo. Tik pajutęs nepatogumą, pasilenkė nusiimti įtvaro, pasitrynė blauzdą ir nustebęs tarė:

– Kojos kaulas sugijęs.

Simonas Petras patikino:

– Pereitą naktį jis išgydė visus, kuriuos pakvietė liudyt savo prisikėlimo, nūsdamas turėt ganėtinai daug liudytojų. Visi jį matėm drauge ir vienu metu. Jis ne tik grąžino akims regą, bet ir ausims klausą, o luošiems – gebėjimą vaikščiot, jis atleido mūsų nuodėmes ir atvėrė amžinojo gyvenimo vartus.

Bet Jonas įsistebeilijo į mane, palietė delnu Petrui ranką ir tarė:

– Nepažįstu tų dviejų ir mes jų nekvietėm, bet jis išgydė jiems negalias. Ir daugiau nekviestų čia matau, bet naktį jis nei vieno nepavarė. – Smerkiamai dūręs pirštu į mane, jis toliau bylojo: – Bet šitą aš pažįstu! Jis mus persekiojo Jeruzalėje, pinkliojo savo smalsavimu, klaidino moteris, įstūmė į pagundą Simoną Kirėnietį ir Zachiejų, užtat Levis turėjo jį įspėt, kad neteisėtai nesinaudotų mokytojo vardu. Tai tas pats Markas – pagonis, romėnas. Nesuprantu, kaip jis čia atsidūrė?

Simonas Petras krūptelėjo, iškėlė didžiulį kumštį ir užriko:

– Tarp mūsų yra išdavikas?

Bet Jonas ir tas antrasis suėmė jam ranką ir įspėjo:

– Neparodykim to žmonėms, o pasiveskim juos atokiau. Antraip žmonės išsigąs, užmėtys akmenim, o už jo kraują teks atsakyti mums, nes jis pilietis.

Petras šniokštuodamas įbedė į mane niaurias akis ir išdaužė:

– Minioj yra aklatikių! Kaip manai, romėne, gal atiduoti jiems tave? Jie nuves tave į urvą, iš kurio tu niekuomet negrįši.

– Aš tavęs nebijau, nebijau nei vieno žmogaus, – patikinau aš. – Ko bijot, jei mokytojas pereitą naktį manęs neatstūmė? Jis tikrai galėjo sukliudyt man čia ateit, jei būtų norėjęs. Ar tu tuo abejoji?

Susirūpinę trys vyrai pasivedė mane nuošaliau į miškelį, kur mes buvom pririšę asilus, ir ėmė tartis, ar pasišaukt kitus mokinius. Iš jų pokalbio supratau, kad minioj ant kalvos buvo ir Nikodemas, Simonas Kirėnietis bei Zachiejus, kuriuos pažinojau. Jonas tarė:

– Juo daugiau žmonių sušauksim, juo daugiau bus bergždžio triukšmo. Romėnas teisus. Viešpats jo neatstūmė. Nežinau, ar tarnas turėtų būt išmintingesnis už poną.

Tada pagijęs neregys su savo sūnum mus užtarė, papasakojo, kas jiems kely atsitiko, kaip aš jų pasigailėjau ir atgabenau ant kalno. Bet Simonas Petras pyktavo:

– Ar per menkas ženklas, kad pakliuvot po žirgų kanopom ir vaikinas susilaužė koją? Jūsų niekas nekvietė, jis nenorėjo, kad ateitumėt ant kalno.

Vaikinas susikrimto, parpuolė ant kelių prieš Petrą ir paprašė:

– Atleiskit man, šventieji vyrai! Nenorėjau pikta. Tik dėl savo tėvo taip pasielgiau. Aš visai neprašiau jo išgydyt man koją, net negalvojau apie tai! Bet ir mane jis geraširdiškai palytėjo ir išgydė man koją. Manau, jis šitaip man atleido. Ir jūs atleiskit man ir mano tėvui.

Aš taip pat lengvai paklusau tiems trims rūpesčio perimtiems vyrams.

– Jeigu norit, pulsiu prieš jus ant kelių, Dievo šventieji, – pasakiau. – Meldžiu atleisti, nes esat jo išrinktieji ir didžiausi jo karalystėje. Bet aš nesu išdavikas ir pikta jums nelinkiu. Nepasakosiu, ką mačiau, jeigu taip reikia, bet, jeigu norit, liudysiu jo prisikėlimą visam pasauliui ir imperatoriui.

Simonas Petras ėmė grabinėti marškinius lyg ketindamas juos persiplėšt ir sušuko:

– Tylėk, kvaily! Ką žmonės pasakys, jei romėnas ir pagonis ims liudyt karalystę! Verčiau niekad nebūtum girdėjęs apie kelią. Pereitą naktį ištrūkai iš nešvaros, bet vėl jon įklimpsi, grįši į savo pasaulį, kaip šuo prie savo vėmalų. Mums tu ne geresnis už šuns vėmalus!

Perpykęs jis pasisuko į Nataną ir tėškė:

– Mačiau tave Kafarnaume ir tavim pasitikėjau, o tu mus išdavei, atvedęs pagonį į amžinojo gyvenimo puotą!

Natanas pasitrynė pirštu nosį ir atsakė:

– Klausyk, Simonai, žmonių žvejy. Ar nepaskolinau tau Kafarnaume asilo, kad galėtum čia atgabent savo sergančią uošvę?

Petras sumišo, lyg nusikaltęs pažvelgė į savo draugus, bet užriko:

– Na, ir kas! Aš tavim pasitikėjau, ir Zuzana tave užtarė.

– Tai šio romėno asilas, – lėtai paaiškino Natanas. – Markas – taikingas vyras, bet jei užduosi jam širdį, atsiims savo asilą, nors šiaip jis – mielaširdingas žmogus. Liksi su savo uošve ant kalno. Nors drauge liks ir Zuzana. Ji atjojo kitu romėno asilu.

Simonas Petras suglumo, ėmė spardyt koja žemę ir galų gale sutiko:

– Mano uošvė barninga moteris, kažkada jį patį apriejo už tai, kad traukia mane dykaduonystėn, nes dėl jo palikau savo tinklus. Bet Jėzus išgydė jai karštligę, kai jau manė išleisianti kvapą. Nuo tol ji nebeprieštarauja. Nenorėčiau palikt jos bėdoj, nes mes, vienuolika, dieną naktį keliaudami turim pasiekti Jeruzalę, neprabėgus toms keturiasdešimčiai dienų, ir ten laukti pažado tesėjimo. Jei mano uošvė neturės kuo grįžti į Kafarnaumą, nežinau, ką reikės daryt.

Aš karštai patikinau:

– Nemokėsiu piktu už pikta, o nuolankiai paskolinsiu tau asilą, nors laikai mane tik šuns vėmalais. Ir kitus du asilus gali pasiimt ir duot moterims. Mums jų jau nereikia, nes galim pareit pėsčiomis. Tad sutarkim, kad pasiimsi gyvulius. Natanas pargins juos iš Kafarnaumo, o aš iš čia išeisiu tyliai, niekam netrukdydamas. Nekeik manęs ir nesiųsk pavymui aklatikių, nes, manding, tai prieštarauja jūsų Įstatymui.

Įsikišdamas į pokalbį, Jonas paprašė:

– Suprask mus, romėne. Dar ne viskas mums aišku, ir pažadas neištesėtas. Žinom tik tiek, kad kelias siauras ir vartai ankšti. Patys nedrįstam platinti kelio ir vartų.

Trečiasis pridūrė:

– Jis pats mums prisakė verst jo mokiniais visų tautų žmones.

Bet kada ir kaip tai daryt, dar nežinom. Jis turėtų pirmiau atkurt Izraelio karalystę. Visa tai mums paaiškės Jeruzalėje.

Matydamas juos visus tris stovint išvien kaip brolius, pagalvojau apie Jėzaus Nazariečio jiems skirtą palikimą ir mane suėmė pavydas ir nerimas. Griuvau prieš juos ant žemės ir, vėl nuolankiai prabilęs, paprašiau:

– Jums trims ir visiems vienuolikai jis paliko amžinojo gyvenimo žodžius. Neneigiu jo valios, nors esat tamsuoliai. Manau, kiekvienas Rašto aiškintojas jo mokymą dėstytų savo nuožiūra ir pridurtų nuo savęs. Jūs turbūt norit kuo geriausiai įvykdyt jo valią. Jis tikrai manęs neatstūmė, leidosi pamatomas ir nesukliudė man čia atsirasti. Naktį maniau, kad jis ir su manim kalbėjo, bet galiu tai ištrint iš atminties, jei norit. Net nemirtingumo vaisto neprašau. Tik leiskit man turėt jo karalystę širdyje, neatstumkit manęs ir aš tikėsiu visais jūsų aiškinimais, pats prie jūsų mokymo nieko nepridursiu ir nemelsiu išduot slapto pažinimo. Aš pasirengęs paremt jus visu savo turtu, be to, galiu veikt jūsų naudai kaip pilietis, jei turėsit atsakyt pareigūnams ar būsit dėl jo persekiojami.

Simonas Petras prieštariai iškėlė rankas ir atrėmė:

– Ne auksu ar sidabru.

Trečiasis pridūrė:

– Aš, Jokūbas, prisimenu jį tvirtinus, kad nesirūpintumėm dėl to, ką sakyt pareigūnams, ir visada šnekėsim taip, kaip reikės.

Bet Jono akys priplūdo ašarų, jis maloniai pažvelgė į mane ir tarė:

– Myliu tave, romėne, už nuolankumą ir tikiu, kad nelinki mums pikta. Ir į pragarą jis buvo nusileidęs, išlaužė mirties karalystės vartus ir išlaisvino mirusiuosius. Girdėjau tai iš jo motinos, kurią jis prie kryžiaus skyrė man į motinas. Tad ar jis neatpirks ir pagonių tautų? Bet kaip tai nutiks, mes tikrai nežinom. Būk kantrus, melskis, pasninkauk ir apsivalyk. Bet nekalbėk apie jį kitiems, neklaidink jų savo nenuovokumu. Kalbas palik mums.

Nukukinęs galvą, pakilau nuo žemės ir stengiausi perveikt savo tuštybę, nors mane slėgė įtarimas, kad Jėzaus Nazariečio

palikimas išsisklaidys ir pražus be jokio ženklo, jeigu juo rūpinsis tie vienuolika tamsuolių. Bet pasiguodžiau, kad jis pats turbūt geriausiai viską žinojo.

Pasakiau Natanui:

– Pasiimk asilus, eik pagelbėt moterims, saugok jas ir sveikas parlydėk į Kafarnaumą ar kitur. Paskui pailsėk ir grįžk manęs pasiimti iš Tiberiados maudyklių.

– Pavojinga tau vienam keliauti per Galilėją vien su ta mergina, – įspėjo Natanas.

Apsižvalgęs pamačiau, kad regą atgavęs aklasis pasinaudojo proga ir dingo drauge su sūnum. Bet aš užsispyriau. Pagalvojau, kad Jėzus Nazarietis manęs tikriausiai nepaliks, nors žmonės paliks.

– Ramybė jums visiems, – pasakiau, griebiau už rankos Myriną ir pasileidau su ja kalno atšlaite tuo pačiu taku, kuriuo tamsoj atėjom.

Dar sykį atsigręžęs atgal, mačiau žmones vaikštant kalnų atšlaite, ieškant pažįstamų ir gyvai su jais sveikinantis. Bet daugis, per naktį išvargę, supstėsi drabužiais ir prieš iškeliaudami virto išmiegot rytą.

Eidamas prisiminiau viską, kas nutiko naktį, ir nesistebėjau, kad aklasis atgavo regėjimą, o lūžęs vaikino blauzdikaulis sugijo, jei jis iš tiesų buvo lūžęs. Tie stebuklai man atrodė visai suprantami ir patys menkiausi dalykai. Toks didis buvo jo gerumas, kad, pasirodęs saviesiems, nuo kūno negalių išgydė ir nekviestus.

Keturiasdešimt dienų jau baigiasi, o tada jis sugrįš į Tėvo namus. Stengiaus įsidėt į galvą, kad jis vis tiek ateis, jei jį pakviesiu, tad jau niekada nebūsiu vienas. Ta mintis stebino ir kito žmogaus pasakyta atrodytų beprasmiška, bet aš turėjau ja tikėti. Tokį stiprų įspūdį patyriau, jį pamatęs.

Šitaip mintydamas leidausi nuo kalno krūmyno takeliu, už rankos vesdamas Myriną. Kelią perbėgo lapė. Myrina pasižiūrėjo į mane ir tarė:

– Turbūt užmiršai, kad esi ne vienas, nors ir laikai mano ranką.

Lyg iš sapno pabudęs, pažvelgiau į ją ir pagalvojau, kad Jėzus Nazarietis skyrė mane Myrinai vietoj brolio, idant ji neprapultų. Žydams negalėjo jos patikėt, nes žydai būtų ją atstūmę. Todėl jis išrinko mane, romėną. Ir tai padarė tik už gurkšnį vandens.

Bet, suglumęs svarsčiau, aš pats niekad nieko nebūčiau davęs Jėzui Nazariečiui. Priešingai, jis visada man duodavo, – net pamaitino mane ant Galilėjos ežero kranto, leido pasišildyt ir išsidžiovinti drabužius prie ugnies, – jei tas vienišas žvejys iš tiesų buvo jis. Bet galėjau laikyt Myriną seserim ir šitaip patarnauti Nazariečiui.

– Myrina, – tariau, – nuo šios valandos tu man tikra sesuo ir aš niekad tavęs nepaliksiu. Kas mano, tas ir tavo, o tu pasistenk pakęst mano klaidas ir tuštybę.

Myrina tvirtai suspaudė man ranką ir paprašė:

– Broli Markai, ir tu turi mane pakęst, bet pirmiau paaiškink, kas mums nutiko, ko tie trys vyrai norėjo ir ko jie taip piktai į mane žiūrėjo.

Bet pasiuntiniai buvo uždraudę man kalbėti, tad nedrįsau net Myrinai aiškint apie Jėzų Nazarietį ir jo karalystę taip, kaip pats ją supratau. Pasakiau tik tiek:

– Tai buvo trys šventi vyrai iš tų vienuolikos, kuriems Jėzus Nazarietis atskleidė savo karalystės paslaptį. Jie mus atstūmė, nes mes, jų akimis, ne Izraelio vaikai, o pagonys ir nešvarieji. Jie uždraudė man kalbėt ir aiškint apie Jėzaus Nazariečio karalystę taip, kaip aš ją suprantu. Bet ką pati manai apie tai, kas nutiko?

Myrina pamąstė ir paaiškino:

– Iš pradžių valgėm padėkos vakarienę, kaip Sirijoje, kai laidojamas Adonis ir kai prisikelia iš mirusiųjų. Bet šita vakarienė kitokia, nes Jėzus Nazarietis pats pasiaukojo ir prisikėlė iš mirusiųjų. Pereitą naktį patikėjau jį esant Dievo Sūnų. Juk vynas mano taurėj nesibaigė ir duona atsirado iš niekur. Bet tai man nieko neįrodė. Tik tada, kai jis pasižiūrėjo į mane, aš suvokiau, kad iš visos širdies mylėjau jį, ir tą akimirką dėl jo galėjau padaryt bet ką. Tai buvo didi misterija, tikrai didesnė už graikų ir egiptiečių. Manding, jo karalystė akimis nematoma, bet ji yra, o

aš esu jo karalystėje, nors mano kojos žengia šiuo taku ir šia atšlaite šitame pasaulyje. Ne, net norėdama negalėčiau nusikratyt jo karalystės. Bet nebijau, nes jo karalystė palaiminga ir joje aš palieku be nuodėmių.

Nustebęs žiūrėjau į menką Myrinos veidelį, žalias akis ir pavydžiai pasakiau:

– Matyt, jis palaimino tave ant kalno ir esi laimingesnė, nei aš. Jo tiesa tikrai turėtų būti paprasta kaip duona ir vynas, kad būtų prieinama ir vargingiausiems. Žemiškoji mano išmintis – tik tamsi siena, išsilavinimas – tinklas, kuris mane painioja, o sofistų logika – kilpa, kurion įkliūva koja. Padėk man šitai prisiminti, seserie, kai ims pagundos.

Šnekėdamiesi nusileidom nuo kalno, bet, apsižvalgęs aplink, supratau, kad nuklydom nuo kelio, kuriuo nakčia atėjom, ir atsidūrėme kitur. Vis dėlto nepasimečiau, nes pagal saulę mačiau, kur eiti. Tik skubėt jau nereikėjo. Šis suvokimas kaip žaibas blykstelėjo man galvoj. Aš niekad niekur neskubėsiu, nes turbūt jau gavau viską ir daugiau man nebus duota. Aš turiu turto. Išmaniai gyvenant, jo turėjo pakakti ir Myrinai, ir man ligi mirties.

Tuomet mane apėmė neapsakomas nuoilsis ir pamaniau, kad dar niekad nebuvau taip pavargęs.

– Myrina, – tariau, – daugiau nei žingsnio nepajėgsiu žengt. Nuo šiol man visur bus gerai. Pailsėkim čia, pamiegokim figmedžio paūksmėj. Juk visą gyvenimą keliausim drauge. Dabar pailsėkim, nes jo karalystė dar čia ir mudviem gera.

Atsigulėm po figmedžiu, aš apkabinau ją ir abu kietai įmigom. Kai pabudom, šešėlis buvo nuslinkęs, ėjo jau aštunta valanda. Laukų pakraščiais ir pasėlių takais pasileidom vieškelio linkui. Eidami nesikalbėjom, bet pabudus atrodė, kad atgimiau iš naujo ir Myrina man artima tartum sesuo. Akį glostė nugeltę Galilėjos laukai, rusvos ir melzganos kalvų atšlaitės. Buvo lengva kvėpuoti ir nei vienas žmogus man nekėlė piktų minčių.

Bet labai nustebau, vieškely pirmiausia susitikęs Mariją Magdalietę su Beretiete. Magdalietė jojo asilu, o Beretietė dulkėtu keliu basom pėsčiuodama ginė pirmyn. Iš nuostabos suplojau

delnais ir puoliau jų pasveikinti. Bet Marija Magdalietė nenudžiugo mane pamačius ir žvelgė į mane kaip į svetimą.

– Čia tikrai tu? Grįžti nuo kalno? – gižiai paklausė ji. – Būčiau likus baisioj bėdoj, jei būčiau vien tavim tikėjus. Ir iš kur tą merginą vedies, vargais negalais ankstesnės atsikratęs?

Tiek ji, tiek Marija Beretietė nužiūrinėjo Myriną nuo galvos iki kojų ir aš supratau Magdalietę laukus, kad, vykdamas ant kalno, atkaksiu jos pasiimt. Bet mes taip nebuvom sutarę, o ir ji man neatsiuntė žinios. Jei ne ištikimasis Natanas, aš niekada nebūčiau nuvykęs ant kalno. Bet nevertėjo jos už tai kaltint.

– Leisk palydėt tave namo ir paglobot, juk neturi jokio palydovo, – pasisiūliau aš. – Jau vakarėja. Paieškokim nakvynės namų, drauge pavakarieniaukim, permiegokim, o rytoj aš saugiai parlydėsiu tave namo.

Bet mano žodžiai labai įžeidė Mariją Magdalietę. Ji išdidžiai užriko:

– Anksčiau turėjau būrius palydovų! Anksčiau man siūlydavo dengtus neštuvus ir globėjų netrūko! Bet pamačius ant kalno Viešpatį man gana jo palydos, tad nežemink manęs sakydamas, kad aš neturiu palydovo.

Spėjau, kad kelionė nuo kalno jai nesisekė. Bet dar labiau nustebau, kai Marija Beretietė piktai man išbėrė:

– Tu lengvabūdis ir permainingos širdies, jei taip greit puoli ieškoti paguodos. Aš, žinoma, džiaugiuosi dėl tavęs, nes iš manęs tau nieko neverta tikėtis. Gavau nuodėmių atleidimą ir apsivaliau, tad vėl esu skaisti, todėl su tavim negaliu turėt jokių ryšių, nes tu romėnas ir pagonis. Tad nežiūrėk į mane su pageida ir neleisk tai trumpanosei įžūliai spoksoti į mane bjauriom akim.

Laimė, Myrina iš jos šnekos nedaug suprato, bet moteriškus žvilgsnius suprato ir nunarino galvą. Įsižeidžiau dėl jos ir paklausiau:

– Kas jums nutiko? Ko taip šiurkščiai su manim kalbat?

Marija Beretietė atšovė:

– Šįryt ant kalno sutikau jaunuolį, kurio akys tyros kaip šaltinis, skruostai kaip granato vaisiai, o smakro dar nešiurkština

barzdos šeriai. Jis pažvelgė į mane, pamilo ir pažadėjo greitai atsiųsti savo draugą pas Mariją Magdalietę susitarti, kad drauge sudaužytumėm vyno taurę. Įsimylėjęs jis, nekantrauja, o ir aš noriu paskubėt, kol esu skaisti. Jo tėvas turi dirbamos žemės ir vynuogyną, alyvmedžių ir avių, su tiek aš gerai gyvensiu. Jo tėvas mane priims ir patikės, kad aš skaisti, nes Jėzus Nazarietis pereitą naktį grąžino jam regėjimą, be to, už mane nereikės mokėti išpirkos.

Marija Magdalietė įsikišo į kalbą patvirtindama:

– Tai tiesa, tik valandėlę išleidau ją iš akių ir ji jau turi jaunikį. Antraip turėčiau tekinti ją už tavęs, o tai būtų nuodėmė, nes Izraelio moterims nevalia tuoktis su pagonim, nors vyrams daroma nuolaidų. Tikra laimė, kad vaikino tėvas atgavo regėjimą ir iš džiaugsmo tiki, jog Marija taip pat apsivalė nuo visų nuodėmių. Gal ir kiti tikėtų, bet tikriausiai nenorėtų vest jos dėl tokios praeities.

Žvelgdamas į baltą it akmuo Marijos Magdalietės veidą, supratau, kad ji iš tiesų turėjo valią ir galią apvesdinti mane su Marija Beretiete, nors pats būčiau nenorėjęs. Tad su palengvėjimu atsidusau:

– Galiu tik padėkoti ir pasidžiaugt savo ir tavo laime, Marija Beretiete. Tik nesuprantu, kas atsitiko, nes sapnavau pranašingą sapną, o jame aš keliavau per dykumą drauge su šita graike mergina ir Marija Beretiete.

Suklususi Marija Magdalietė pakėlė galvą ir paliepė:

– Papasakok smulkiai, ką sapnavai. Ar tu tikras, kad su tavim buvo Marija Beretietė?

Pasakojau sapną kuo smulkiausiai, nors šnekant jis nyko iš atminties, miglojosi. Bet galop nuoširdžiai prisipažinau:

– Nėmaž neabejoju, kad su manim buvo Marija Beretietė. Ji jojo asilu, kaip tu dabar. Nutukus, išpurtus, prie lūpų rėžėsi gilios nepasitenkinimo raukšlės, bet vis tiek atpažinau ją iš akių.

Marija Beretietė supyko ir užriko:

– Tu neturi teisės manęs taip sapnuot, aš tavim netikiu! Tu pats tunki ir pursti nuodėmingai gyvendamas, tau byra dantys ir pakaušis plinka!

Skėstelėjau rankom ir pasakiau:

– Tebūnie mano sapnas bereikšmis. Ko mes pykstam vieni ant kitų? Juk matėm ant kalno prisikėlusįjį ir jis nei vieno iš mūsų neatstūmė, net Myrinos.

Greitosiomis papasakojau joms, kaip sutikau Myriną, kas jai nutiko ir kaip naktį vynas jos taurėj nenuseko. Dar papasakojau, kaip žirgų kinkinys kelyje užlėkė ant vaikino ir kaip juodviem su neregiu tėvu padėjom pasiekti kalną. Marija Magdalietė supratingai linkčiojo galvą ir galop pasakė:

– Matyt, taip nutiko todėl, kad toks buvo tikslas. Pagonis jis nuveda pas pagonis, o Izraelio vaikus – pas Izraelio vaikus. Bet šešėliai ilgėja, o šitos vietos man nepatinka, be to, kapšely turiu per daug pinigų. Nedaviau jiems, nes nesutiko pasiimt manęs į Jeruzalę, o Petras liepė grįžt namo. Nesuprantu, ko jiems dar reikia Jeruzalėj. Tad palydėk mane ir drauge kur nors pernakvokim. Saugiai palydėk mane į namus ir išsiskirkim gražiuoju.

Traukėm toliau, bet sutikom tik vieną kitą pakeleivį. Mums šnekantis, Myrina, nukukinus galvą, tylomis dyrėjo į žemę ir aš pasigėrėjau tokiu jos elgesiu. Kai išėjom į kelią, ji šnibždomis manęs paklausė, kas tos moterys. Atsakiau, jog Marija Magdalietė sekė paskui Jėzų, pirmutinė atėjo prie jo kapo ir pamatė, kad jis tuščias. Ji iškart pagarbiai žengtelėjo prie jojančios Marijos Magdalietės ir nuolankiai užkalbinus paprašė:

– Papasakok man apie prisikėlusįjį, laimingiausioji tarp moterų.

Jos nusižeminimas Marijai taip patiko, kad, maloniai pažvelgusi į Myriną, ji graikiškai pripasakojo jai visokių dalykų apie Jėzų. Ant kalno ji buvo sutikus iš Kanos atvykusius sutuoktinius, kurių vestuvėse Jėzus padarė pirmąjį stebuklą – norėdamas pasmaginti svečius, vandenį pavertė vynu. Paskui papasakojo apie Jėzaus gimimą – apie tai, kaip jo motinai Marijai apsireiškė angelas ir kaip ši, Dvasios paveikta, pastojo, kaip Juozapas, su kuriuo buvo susižadėjusi, ketino Mariją atleisti, bet per sapną patyrė apreiškimą. Klausydamas jų pašnekesio ėmiau geriau suprasti vyrus, kuriuos Jėzus išsirinko į pasiuntinius, ir suvokiau, kodėl jie laikė Mariją Magdalietę pernelyg

plepia. Bet Myrina gerte gėrė viską, klausėsi sulaikius kvapą ir tviskančiom akim.

Galų gale aš nesusiturėjau:

– Pasak padavimų, Graikijos ir Romos dievai sumišo su žmonių dukterim ir šios pagimdė jiems vaikų. Sako, net romėnų protėvis buvo vienas iš Afroditės palikuonių. Šiandien padavimus išminčiai aiškina perkeltine prasme taip pat, kaip žydai mokslinčiai Aleksandrijoje savo šventraščių pasakojimus. Manding, Jėzus Nazarietis ir be padavimų įrodė, kad yra Dievo Sūnus.

Įsižeidusi Marija Magdalietė atitraukė ranką nuo asilo, uždėjo Myrinai ant peties ir tarė:

– Mes, moterys, panašios ir mes nedarom skirtumo tarp graikių ir Izraelio dukterų. Vyrai mūsų niekada nesupras. Tu, romėne, nekalbėk apie dievus, susisaisčiusius su žeme, nes žemišką žmogaus gyvenimą jie susaisto su regimybėm. Jėzui kaip Kristui atėjus į pasaulį, jie praras valdžią žmonėms, jeigu šie savo valia nepasirinks blogio ir nepasiduos jų valdžiai. Sakau, ką žinau, – ir tikrą tiesą. Marija, Jėzaus motina, pati tai pasakojo man ir kitoms moterims, kurios sekė paskui Jėzų. Net Erodas, tas akmenširdis senis, patikėjo Izraelio karaliaus gimimu ir liepė išžudyti visus mažus berniukus Betliejuje, manydamas, kad šitaip jo atsikratys. Dar daug kas gali tai paliudyt.

Jos žodžiai paakino mane susimąstyti. Tiesa, pati Marija Magdalietė buvo pernelyg linkus į reginius, angelus ir sapnus, bet nemaniau, kad į juos linkus Jėzaus motina. Mačiau ją liūdinčią prie kryžiaus. Be to, man pasirodė, kad ji tuščiai nekalba, o tyli, kai kiti šneka. Kodėl ji turėtų meluot? Apie Jėzų Nazarietį gana įtikinamai liudija jo stebuklai. Jeigu jais tikiu, – o po susitikimo su Lozorium aš jais neabejoju, – tai kodėl turėčiau abejoti šituo pasakojimu? Kodėl Dvasios paveikta moteris negali pastot, jei Dievas gimė žmogumi pasaulyje? Lyginant su šituo stebuklu, visi kiti stebuklai mažesnės svarbos.

Myrina dar paklausė apie Jėzų. Marija Magdalietė metė į mane smerkiamą žvilgsnį ir paaiškino:

– Jis ne sykį pasakojo apie sėjėją, kuris išsirengė sėti. Vieni grūdai nukrito ant uolų, kur buvo nedaug žemės. Kiti nukrito

tarp erškėčių ir tie augdami juos nusmelkė. Bet keli grūdai nukrito į gerą žemę ir davė daugeriopą derlių.

Tad karalystei tinka ne visi, kurie girdėjo jo žodžius ir juo tikėjo, – toliau kalbėjo Magdalietė. – Tavo širdis ne kieta, romėne, o per minkšta. Ji tave silpnina. Kai grįši pas savuosius, erškėčiai ir usnys tave stelbs ir atitvers kelią į karalystę.

Jos žodžiai pasėjo nerimą mano širdy. Šešėliams ilgėjant, apžvelgiau raudonas Galilėjos kalvas ir tamsžalius vynuogynus aplinkui ir pasakiau:

– Kaip galėčiau tai užmiršt! Net mirdamas prisiminsiu šitą Galilėjos vaizdą, tą kalną ir jį – tokį, kokį paregėjau. Jau niekada nebūsiu vienas ir jis bus su manim, jei jį pašauksiu.

Dar pamąsčiau ir pasakiau:

– Aš jam prastas tarnas. Po keturiasdešimt dienų karalius iškeliaus į tolimą šalį. Nežinau, ar jis patikėjo man talentą, bet jeigu patikėjo, tai jo pasirinktų pasiuntinių įsakymu turėsiu užkast jį į žemę. Tai mane slegia. Bet man duotas pažadas, kurio tesėjimu tikiu, bet tau jo nesakysiu, nes šaipysies iš manęs.

Pagalvojau, jog kada nors turėsiu mirtimi pašlovinti jo vardą, nors tai neįtikėtinas dalykas. Bet šitaip man nakčia kalbėjo vienišas žvejys prie ežero. Džiaugiausi pagalvojęs, kad esu pilietis ir kad būsiu nukirsdintas kalaviju, nes skausminga nukryžiavimo mirtis man kelia šiurpą. Jau nebelaikiau to bloga pranašyste, o vienintele galimybe parodyt Jėzui Nazariečiui, kad esu vienas iš jo artimųjų.

Dar nesutemus vakarui, iš vieškelio išsukom į asilų taką, pasak Marijos Magdalietės, per kalnus vedantį į Magdalą. Ji žinojo nakvynės namus, kuriuose galėjom permiegot. Pasiekėm juos jau saulei nusileidus, bet dar nesutemus. Nakvynės namai buvo sausakimši žmonių ir jau nebeturėjo maisto atsargų. Bet Marijai Magdalietei buvo pagarbiai palikta vietos, o žmonės, susėdę prie ugnies, skaisčiom akim šnibždėjos tarp savęs, ir nuo stogo buvo girdėti karštas gaudesys. Tad spėjau, kad nakvynės namuose apsistojo grįžtantys nuo kalno. Visi kalbėjosi maloniai ir tie, kurie turėjo užkandžių, dalijos su neturinčiais, tad ir mudu su Myrina pamirkėme po gabalėlį duonos bendrame dubenyje.

Tarp galilėjiečių jaučiausi svetimas, o nakčiai vėstant užvis labiausiai troškau drauge su jais pasišildyt prie ugnies ir kaip jie pasikalbėti apie Jėzaus Nazariečio pasirodymą saviesiems, jo karalystę, nuodėmių atleidimą ir amžinąjį gyvenimą. Tačiau jie manęs nepripažino broliu, o pats jų draugėn brautis negalėjau. Bet šeimininkas nuvedė svečių asilus į kiemą, iššlavė gardą ir pakrėtė šiaudų mums atsigulti, tad mudviem su Myrina nereikėjo miegot po atviru dangum.

Visi dar šnibždėjosi tarp savęs silpnoj vičvienos lempelės šviesoj, o aš pamokiau Myriną maldos, kurią man perdavė Zuzana. Myrina tvirtino, kad malda jai tinka ir ramina. Dar pridūrė, kad taip melstis labai lengva, nes nereikia stebėti mėnulio atmainų, barstyti druskos, kalbėti nesuvokiamų užkeikimų ir iš vynmedžio šaknies pjaustinėt atvaizdų. Drožinėdamas, esą, visada gali padaryti klaidą, pasakyti neteisingą žodį, o tada malda netenka galios.

Rytą pabudęs pirmiausia išvydau Mariją Beretietę sėdint ant šiaudų šalia ir spoksant man į veidą. Pamačiusi, kad atmerkiau akis, ji ėmė linguoti galvą, grąžyt rankas ir tyliai sušnibždėjo:

– Man buvo karšta, negalėjau užmigt. Norėjau savom akim pamatyti, ką darai ir kaip glėbi tą svetimšalę. Ir aš verčiau miegočiau ant šiaudų, galvą priglaudus tau prie peties, nei su Marija Magdaliete ankštoj lovoj, kur prakaitas muša ir kraujasiurbiai kandžioja. Šitaip mes miegodavom prie Jordano, kai keliavom į Tiberiados maudykles. Užmiršk mano piktus žodžius. Vakar buvau suglumus ir nesuvokiau, ką šneku, nes taip netikėtai išdygai kelyje prieš mus, o ir su ta graike, tad nežinojau, ką manyt. Ir dabar gerai nežinau. Visą naktį baisiausiai graužė sąžinė, nes taip ūmai pamilau tą jaunikaitį ir prižadėjau laukt jo draugo Magdaloj. Gal jis gailisi ir jo bičiulis niekuomet nepasirodys?

Aš skubinai patikinau:

– Tas jaunikaitis be klastos. Jo draugas tikrai atkeliaus, o paskui tas jaunuolis pagal Galilėjos papročius nusives tave į vedybų guolį. Kaimo žmonės gers vyną, ritmiškai tryps kojom, gros muzika, jūsų garbei skambės džiugios giesmės.

Marija Beretietė supyko, liovėsi grąžyt rankas ir užriko:

– Apsimeti, kad manęs nesupranti! Visą naktį kamavaus dėl to, tad vos akis sumerkiau! Turbūt tau atrodau bjauri, nes dvi naktis nemiegojau, užtat akys raudonos. Tiesa, žinau, kad nuodėmės man atleistos ir aš lygiai skaisti, kaip dar nebuvus su vyru. Ir tu tai žinai, nes pažįsti Kristų. Apie savo praeitį aš tam jaunuoliui nedaug ką pasakiau, tik tai, kas būtina, idant bereik nesikrimstų. Bet baisinuos minties, kad jo artimieji ir visi kaimo žmonės atėję iš ryto išskleis paklodę, neras mano nekaltybės ženklo ir gėdingai mane išvys akmenim bei lazdom, numovę nuo piršto žiedą. Jūs, romėnai, į tai nežiūrit labai smulkmeniškai, bet aš pažįstu savo giminę, o Galilėjos žmonės tai vertina taip pat, kaip beretiečiai.

Aš pasakiau:

– Marija Magdalietė – patyri moteris, balandžių augintoja. Pasitikėk ja. Kad nuotaka neužsitrauktų gėdos, net romėnai per vestuves dėl visa ko paaukoja Venerai porą balandžių.

Marija Beretietė dar garsiau užriko:

– Neišsisukinėk ir net nemėgink tvirtint, jog mane iš Jeruzalės pasiėmei ne dėl to, kad apsivalyčiau nuo nuodėmių ir tau tikčiau! Tiesa, tekėdama už romėno, eičiau prieš savo tautą, bet dėl Jėzaus Nazariečio aš pasirengusi tai padaryt, nes išgelbėsiu vieną iš mažiausiųjų.

Piktai dėbsodama į Myriną, ji šnekėjo toliau:

– Negiežiu ant tos merginos. Ji to neverta. Nekaltinu tavęs net už tai, kad laikai ją per sugulovę, nes vyrui tai nelabai didelė nuodėmė ir fariziejai tuo susitepę. Aš neleisiu jai šakotis ir parodysiu, kur jos vieta, tad bus tokia nuolanki, kaip ligi šiol.

Myrina jau kada buvo pabudus ir pro blakstienas žiūrėjo į mudu, stengdamasi suprast Marijos Beretietės žodžius. Ji atsimerkė, atsisėdo ir tarė:

– Užmigau saugi ir laiminga, bet ryto blyškumoj man šalta. Matyt, tiesos valanda – ryto blyškumoj, o ne vakaro šilumoj. Ne viską supratau, bet suprantu, kad šita žydė kažko iš tavęs reikalauja. Jeigu aš jai stoviu skersai kelio ir kaip sesuo tau esu našta, eisiu savais keliais. Juk turiu krūvą auksinų ir galiu nusipirkt vienaip ar kitaip žiūrint saugų gyvenimą. Tad nesirūpink ir manęs nepaisyk, atsiskaitydamas su šita dailia žydaite.

Nesuprasdama nei žodžio graikiškai, Marija Beretietė įtariai pažvelgė į Myriną ir sušuko:

– Netikėk nei vienu jos žodžiu! Ji kalba nuolaidžiai, gražiais žodžiais, bet aš žinau graikų klastą, o tu per menkai pažįsti moteris!

Ji pradėjo kūkčiot, užsidengė delnais veidą ir sudejavo:

– Koks tu kietaširdis! Nejau nesupranti, kad dėl tavęs galiu viską mest ir, sekdama paskui, gelbėt tave nuo pagonių nešvarumo.

Myrina išsigandusi įbedė į ją žalias akis, palietė man ranką ir paklausė:

– Kam tu ją virkdai? Ar nematai, kokia ji daili, kaip žėri jos akys, kokios minkštos ir raudonos jos lūpos, kad dar vakar mane suėmė pavydas. Juk aš pati net krūtinės neturiu tokios, kokias turi tikros moterys, mano nosis trumpa, o akys bjaurios.

Visai suglumęs žiūrėjau į jas abi ir supratau savo sapno reikšmę. Apie vedybas aš niekada nemąsčiau. Marija Beretietė, būdama Izraelio duktė, visą gyvenimą keltųsi prieš mane. Myriną paverstų tarnaite ir galiausiai, gerokai pazirzusi, turbūt priverstų mane vien dėl patogumo apsipjaustyti. Taip nutiko daugybei silpnų Romos vyrų, nors jie stengėsi laikyti tai paslaptyje.

Tada man blykstelėjo baugi mintis. O gal toks buvo tikslas? Gal išties tik per nenusakomą žydų Dievą verias kelias į Nazariečio karalystę? Gal jo mokiniai manim nesibodėtų, jei Marijos Beretietės dėka tapčiau tikru perkrikštu? Savo valia iškeliavau iš Romos ir galiu kurt gyvenimą, kaip noriu. Jei nuo Jėzaus šalininkų mane skiria tik aštrus akmeninis žydų peilis, tai čia menka auka! Baisesnių skausmų gyvenime patyriau. Juk nemažai dykumos įgulose tarnaujančių romėnų vyresniųjų karių vien dėl patogumo apsipjausto apyvarpes, įsigiežę amžino paburkimo nuo smulkaus smėlio. Tą patį daro egiptiečiai ir arabai.

Vis dėlto mano širdis nesutiko su ta paprasta mintim. Aukščiausi to tikėjimo skelbėjai, vyriausieji šventikai, Rašto aiškintojai ir Izraelio vyresnieji nuteisė Jėzų Nazarietį. Širdim jaučiau, kad, nuėjęs į jų šventyklą, tą tvaskią skerdyklą, ir pasiprašęs į ją, atsižadėčiau Jėzaus ir jį išduočiau. Man rodės, verčiau būsiu

paprastas ir nuolankus širdy, nei, melagingom dingstim apsipjaustęs, brausiuosi į tarpą mokinių, kurie mane atstūmė.

Marija Beretietė nustojo verkt ir susijaudinus įsistebeilijo į mane. Ir Myrina žiūrėjo į mane taip lyg būtų jau praradus. Palyginęs ją su tuščiakalbe Marija, pajutau švelnumą ir suvokiau, kad ji man visada bus artimesnė už Mariją. Tad susiprotėjęs ryžtingai išdrožiau:

– Nesiaukok dėl manęs, Marija Beretiete. Pražudysi save, dėl manęs palikusi Dievo išrinktą tautą, juk esu nešvarus ir pagonis. Neužmiršk, kad pats savo asilu atgabenau ant kalno tą jaunuolį, kai jam lūžo kaulas. Negali netesėt jam duoto pažado. Aš turiu atsižadėt tavęs, bet su mielu noru įteiksiu tau tokią vestuvinę dovaną, kad būsi visai nepriklausoma nuo vyro.

Marija turėjo manim patikėt. Ji daugiau neverkė, tiktai pasakė:

– Nedėkingumas – pasaulio atlygis ir dabar tikiu, kad romėnai – šunys. Prisimink mane, kai, žvilgėdamas aliejum, gulėsi ant minkštų pagalvėlių už užuolaidų. Ir pagalvok, kad šitom glamonėms sukurtom rankom aš sukumpus suku girnas ir kepu duoną nuo dūmų ašarodama šitom akim.

Bet manęs jos žodžiai nesugraudino, nes aš ja nepatikėjau. Priešingai, numaniau, kad ji privers savo vyrą plūkt smarkiau, nei pajėgia, bėgins jo giminaičius ir net senatvėje kankins savo marčias ir širdins žentus. Žinoma, gali būti ir kitaip.

Pamėginusi žodžiais užduoti man širdį, ji vis dėlto atleido man ir tarė:

– Teisingai padaryčiau atsisakydama, bet turiu priimt tavo vestuvių dovaną, kad vyro šeima nelaikytų manęs nieko verta. Bet tai ne dovana, o veikiau skola, kurią sumokėsi už visus sulaužytus pažadus.

Norėjau paklaust, kada aš jai ką pažadėjau, bet buvau tiek suprotėjęs, kad patylėjau. Kol mudu šnekėjomės, nakvynės namų svečiai ruošėsi iškeliaut. O pas mus atėjo Marija Magdalietė spindulingu veidu. Ji mus subarė:

– Ko ginčijatės? Pažiūrėkit, kaip nuostabiai pasaulis sutvisko nuo jo saulės, nes jo karalystė nusileido ant žemės. Jau niekam

nelaikau piktumo, – net ir Petrui. Naktį sapnavau sapną ir supratau, kad pasaulį užliejo malonė. Iš dangaus leidosi balti balandžiai ir tūpė žmonėms ant galvų. Ir ant tavo galvos, romėne, nusileido baltas balandis. Neturiu teisės niekuo bodėtis, nes kiekvienam bus atsverta – vienam už nuopelnus, kitam be nuopelno iš begalinės meilės, bet nei vienas neliks tuščiomis. Tėvas gali nubaust neklusnų vaiką, bet nerasi tėvo, kuris atstums savo vaiką. Todėl aš šiandien neskiriu romėno nuo žydo, bet visi žmonės po šiuo žydru dangum yra mano broliai ir seserys. Nesišalinsiu net samariečių, nors samarietis burtininkas pasinaudojo piktosiom dvasiom, kurios buvo many, ir privertė tas dvasias jam tarnaut.

Ji apsivijo rankom man kaklą, pabučiavo abu skruostus ir aš pajutau nuo jos einant kvaišinančią galią, todėl visa man nušvito, norėjos šokinėt ir juoktis kaip vaikui. Myriną taip pat apkabino ir pabučiavo, švelniai prisitraukė prie savęs Mariją Beretietę, vadindama savo dukteria. Tad mus visus pagavo džiaugsmas ir vėl leidomės į kelią, užmiršę pavalgyt ir atsigert, – tokie sotūs buvom jo karalystės. Tądien keliavom per jo karalystę, nors dar žengėm žeme.

Po pusiaudienio atkakom į Marijos Magdalietės namus ir vėl pamatėm Galilėjos ežerą. Tarnai džiugiai pasveikino Magdalietę, nes, niekam nieko nesakiusi, ji iškeliavo slapta, išsivesdama tik Mariją Beretietę. Todėl jie nerimavo, būgštaudami, kad ji vėl pakliuvo piktų dvasių valdžion. O ji paliepė:

– Pasiimkit iš mano sandėlių naujus drabužius ir surenkit vakare didelę puotą. Darykit, ką norit, nes gyvenam džiaugsmo ir linksmybių dienas. Mūsų Viešpats Jėzus Nazarietis prisikėlė iš mirusiųjų ir pasirodė saviesiems. Daugiau kaip penki šimtai vyrų gali tai paliudyt. Tad eikit į Magdalą ir kvieskit į puotą visus, kurie nūsta ateit. Tik nekvieskit fariziejų, sinagogos vyresniųjų, seniūnų ir turčių. Kvieskit vargšus ir negalėlius, valstybės pajamų ir mokesčių rinkėjus ir net svetimšalius. Visiems skelbkit šitaip: „Marija Magdalietė šįvakar kviečia į puotą tik nusidėjėlius! Teisiųjų nekviečia. Viešpats irgi nekviesdavo teisiųjų, o nusidėjėlius, jam nebuvo nešvariųjų. Atėjęs į žemę, jis atleido nuodėmes."

Šitaip, dvasios pagauta, ji kalbėjo tarnams ir tie purtė galvas, bet jos įsakymui pakluso. Pasivedusi atokiau, ji maloniai pažvelgė man į akis, uždėjo man ant pečių rankas ir tarė:

– Atėjo metas išsiskirti, bet aš tikrai pripažinsiu tave karalystės vaiku, nors kiti tavim bodėsis. Tu dar sulauksi blogų dienų, juk nuodėmės nei vienas neišvengia. Bet neįdiržink širdies, neapsimetinėk dievotu prieš žmones ir nedalyk nepamatuotų pažadų. Nuodėmę vadink nuodėme nusidėdamas, nes šito neišvengsi, ir neatsikalbinėk tuščiai, kad nesi blogesnis už kitus, nes ir kiti taip elgiasi. Bet jei, puldamas į nuodėmę, dėl nuopuolio kentėsi ir nuodėmė tau tik neviltį kels ir liūdins, subręsi atgailai. Nėra tokios nuodėmės, už kurią jis tau neatleistų, jeigu širdyje gailėsies ir melsi atleidimo. Tik už širdies kietumą jis neatleis, nes kietaširdis tyčiomis nuo jo atsimeta. Vis dėlto manau: niekas nuo jo taip nenutolsta, kad neatrastų kelio atgal pas jį, nes jo gailestingumas begalinis. Bet, eidamas karalystės keliu, išsilenksi daugybės blogybių. Pasakysiu tau stebuklingą dalyką, kuris man paaiškėjo sapne: vien tik kelias yra karalystė.

Ji pažvelgė į mane ašarų pritvinkusiom akim ir toliau kalbėjo:

– Toks mano mokymas, toks Marijos Magdalietės mokymas, matyt, subrendęs manyje tuomet, kai prie jo kojų klausydavaus jo mokymo. Po to, kas nutiko, vieni apie jį šnekės viena, antri – kita, kiekvienas savu supratimu. Nesu teisesnė už kitus, bet, manding, ir neklumpu skaudžiau negu kiti.

Dar ji pasakė:

– Aš tiktai moteris, jie liepė man tylėt ir nuo šiol aš jų draugėj nuolankiai tylėsiu. Bet tau pasakysiu, kad jis gimė žmogum ir pasidavė kūno kančiai, nūsdamas atpirkt pasaulį. Jis pats žinojo, kas jam nutiks, ir ne kartą atvirai tą sakė. Jis norėjo paaukoti save už daugelį, šitaip įkurt naują sandorą ir prisiimt viso pasaulio nuodėmes, kaip Žmogaus Sūnus ir kaip Dievo Sūnus. Dėl jo mano širdis užlieta palaimos.

Šitaip ji mane mokė dvasios pagauta ir aš įsiminiau jos mokymą, nors ne viską supratau. Paskui mes dar pasikalbėjom apie įprastus reikalus ir susitarėm dėl vestuvių dovanos, kurią iš Tiberiados siųsiu Marijai Beretietei. Ištekinusi Mariją, – o pažin-

dama ją, Magdalietė ketino tai padaryt kuo greičiau, – ji rengėsi dar nukakti į Jeruzalę pasižiūrėt, ar mokiniams nieko netrūksta, nes iškeliaudami jie dar nežinojo, kiek tenai užtruks. Iš mokinių tik Tomas pasakė: „Užtruksim ir lauksim pažado tesėjimo nors ir dvylika metų."

Galiausiai ji palydėjo mane iki savo namų vartų, o mums išsiskiriant Marija Beretietė taip graudžiai ašarojo, kad užpurto akys, ir Myrina pravirko vien iš draugiškumo. Bet many laikėsi šviesus tikrumas, kad, net didžiausią negandą patyręs, galėsiu grįžt į Marijos Magdalietės namus, jeigu niekur nusiraminimo nerasiu. Tiesa, į jos namus grįžt neketinau, bet žmogui gera žinot, kad jis turi kur grįžt, nors ir negrįš ten.

Mudu su Myrina tylomis nupėsčiavom į Magdalą, o iš jos pasukom į Tiberiadą. Nei vienas nejautėm nuovargio. Todėl pamanėm, kad neverta nuomotis valties, nors Magdaloj ją turbūt lengvai būtumėm gavę. Eidamas žvalgiausi aplinkui, alsavau tyro vandens kvapu ir mąsčiau, kad man jau nėra ką veikt svetimoje Galilėjoje. Bet neturėjau kur skubėti. Buvo gera tylomis pėsčiuot skaidraus ežero pakrante. Jau nebuvau vienas. Šalia žengė Myrina.

Raustant vakarui, pasiekėm Tiberiadą. Ketinau su Myrina per miestą grįžti į karštųjų versmių maudykles. Bet Erodo Antipo forume sutikau rimtai susimąsčiusį vyrą, ir jis atsitrenkė į mane, nes nesusivokiau pasitraukt į šalį. Sugriebiau jo ranką, kad nepargriūčiau, nes tai buvo augus ir stiprus vyras. Lyg iš miego krūptelėjęs, jis pakėlė į mane akis ir, savo nuostabai, aš pažinau Simoną Kirėnietį.

– Ramybė tau, – tyliai pasveikinau aš, būgštaudamas, kad jis supyks pamatęs mane.

Bet jis nesupyko, tik liūdnai nusišypsojo ir atsakė:

– Tai tu, romėne! Ir tau ramybė.

Atitraukiau nuo jo rankas, bet negalėjau iškart nueit šalin. Taip ir stovėjom, žiūrėdami vienas į kitą. Nei sykio nesimatėm nuo ano atsitikimo jo namuose, bet man pasirodė, kad per tą neilgą laiką jis labai suseno. Jo akys žvelgė labai niauriai, jis atrodė priešiškai nusiteikęs. Atrodė, kad jam niekas šiame pasaulyje nemiela.

Galėjau daugiau nešnekėt su juo, bet pamaniau, kad ne veltui su juo taip susidūriau. Todėl nuolankiai paklausiau:

– Ar atleidai man už tai, kas nutiko tavo namuose? Už tai apkaltino mane. Tačiau nemanau, kad tik aš vienas buvau kaltas. Bet jeigu pyksti, atleisk.

Jis patikino:

– Nepykstu. Aš pats atsakau už savo darbus. Juk tau perdavė mano žodžius, kad nelinkiu tau pikta.

– Bet ir gera man nelinkėjai, – atrėmiau aš. – Atstūmei mane. Ar dabar tiki, kad nesu burtininkas? Ką šiandien manai apie tai, kas nutiko?

Jis įtariai apsižvalgė aplinkui, bet tuo dienos metu forumas būdavo tuščias. Iškėliau rankas ir paprašiau:

– Neabejok manim. Kaip ir tu, grįžtu nuo kalno. Tad sakyk, ką manai.

Atsidusęs jis prisipažino:

– Taip, taip, juk mūsų ten buvo daugiau kaip penki šimtai. Nenuostabu, kad nemačiau tavęs tarp kitų. Bet jei iš tiesų ten buvai, žinai, ką manau.

Galvotrūkčiais išlėkiau iš Jeruzalės, išgirdęs, kad jis pažadėjo pirmas atkakt į Galilėją, – nelaukęs atsakymo, tarė Simonas Kirėnietis. – Daug kas tuo metu iškeliavo iš Jeruzalės, bet laukimas glumino, sklido prieštaringi pasakojimai ir ne visi tikėjo, kad jis pasirodė mokiniams ant ežero kranto. Kai kurie nusivylė ir grįžo į Jeruzalę. Bet mane gyvenimas išmokė kantrybės. Vergas turi ištverti. Be to, aš ir Galilėjoj turiu turto. Veltui laiko neleidau. Tiesą sakant, tikėjausi, kad mokiniai meluoja. Bergždžiai laukdamas aprimau. Maniau galėsiąs grįžt į Jeruzalę ir gyvent kaip anksčiau, nes taip gyventi man patiko. Dviem savo sūnums norėjau duot, kas geriausia: Izraelio tikėjimą, Graikijos kultūrą, Romos taiką ir įvairiuose kraštuose išmintingai įdėtą turtą. Bet, gavęs žinią, nukeliavau ant kalno ir pamačiau jį.

Trūkčiojančiais skruostais Simonas Kirėnietis greitosiomis bėrė toliau:

– Iš tiesų pamačiau prisikėlusįjį. Turėjau įtikėt jį esant Kristų. Dabar turiu viską pradėt nuo pradžių. Vadinas, žemėje yra

daugiau, nei akis mato ir ranka apčiuopia, daugiau, nei galima pasvert saikais ir svarsčiais. Tai baisus suvokimas. Norėčiau prakeikti tą dieną, kai jį sutikau ir gavau panešt jo kryžių. Per jį man nieku virto tai, ką maniau protingai kūręs savo sūnų labui. Klausei, ką apie tai manau. Svarsčiau, ką daryt, kad tikčiau jo karalystei ir abu savo sūnus paverčiau jo karalystės valdiniais. Jo duoti įsakymai labai neteisingi. Jie tikrai negailestingi vyrui, kuris iš vergystės išsiveržė į laimę ir turtą. Bet, įsitikinęs jo prisikėlimu, negaliu nepaklust jo įsakymams. Tikėjaus, kad su juo galima pasiderėti, kaip deramasi mezgant sandorį. Bet jis ne tik žmogus. Pamatęs jį nakčia ant kalno, iš karto supratau, kad nėra prasmės su juo derėtis. Jo vergijon reikia atsiduot dvasia ir kūnu. Nieko nepaveiksi. O jis tegul svarsto, ar išduoti man atleidžiamąjį raštą. Aš pats nieko negaliu. Buvau taip įnikęs į šitas mintis, kad atsimušiau stačiai į tave, romėne.

– Bet, – nustebęs paklausiau aš, – tu nesišalini manęs dėl to, kad esu romėnas ir pagonis?

Simonas Kirėnietis nustebęs pažvelgė į mane ir paaiškino:

– Pamačiau viską kitom akim ir nemanau, kad žydas prieš jį geresnis už romėną ar graiką. Jis turi atsijot teisingus dalykus nuo neteisingų. Būčiau beprotis, jei manyčiau galįs vienus priskirt prie jo artimųjų, o kitus varyt šalin. Tai neteisinga. Ne, vien mąstydamas jo nepermanysiu. Nesu iš tų vyrų, kurie tikisi palaimos dykumos atskirty. Aš – veiklos vyras. Man darbai reiškia daugiau nei mintys. Turiu gyvent tarp žmonių – tarp žydų ar tarp romėnų. Be to, nujaučiu, kad mano tautai nutiks kažkas negera, – jei tai iš tiesų nauja duonos ir vyno sandora. Sako, jis pats verkė dėl Jeruzalės. Gal spėsiu atsiimti savo dalį iš verslovės, pasmerktos iš tikro žlugti, jei šventykla iš tikro nieko neišgelbės. Iškeliausiu su sūnumis į kitą šalį. Bet dar nieko tikra pasakyt negaliu.

Jis kalbėjo labai griežtai ir atrodė, kad jo mintys blaškosi nuo vieno klausimo prie kito. Susmalsęs aš paklausiau:

– Ar užkalbinai jį ant kalno?

Simonas Kirėnietis pasižiūrėjo į mane kaip į beprotį ir užriko:

– Kaip galėjau jį kalbint! Man gana, kad jį pamačiau.

Aš varžliai pasakiau:

– Tie vienuolika nieko nenori apie mane girdėti. Petras uždraudė man net kalbėt apie jį, nes aš romėnas.

Bet Simonui Kirėniečiui tai nerūpėjo.

– Mano amžių pasiekę ir išgyvenę tiek negandų, kaip aš, geriau susivoks, – patikino jis. – Jie tik žmonės, o visi žmonės klysta. Bet lėtapėdžiai ir kvailiai, pakliuvę į atsakingas pareigas, padaro daugiau žalos, nei gudragalviai ir garbėtroškos. Džiaugsiuos, jeigu jie neslėps jo palikimo. Ne, netoli eisim, jei karalystė liks tik šiems vienuolikai. Bet ir tai geriau, nei Rašto aiškintojų ginčai dėl jo palikimo. Gal dirbdami, ką prisakyti, tie vienuolika subręs? Ir anksčiau taip nutikdavo.

– O koks jo palikimas? – išdrįsau paklausti aš. – Pasakyk man.

Nejučia pradėjom dideliais žingsniais žingsniuot pirmyn atgal per forumą tartum susiginčiję sofistai, tad Myrina prisėdo ant miesto bambos akmens pailsinti kojų. Simonas Kirėnietis sustojęs įbedė į mane niūrias akis. Liudyt ištiesta ranka bejėgiškai nusviro.

– O kad aš žinočiau! – skausmingai sudejavo jis. – Laukdamas išgirdau daug jo posakių, bet labai tikiuosi, jog tai tik pamišusio pranašo šnekalai. Net motina ir broliai laikė jį bepročiu ir stengėsi susigrąžinti į namus, kai jis pradėjo mokyt Galilėjoj. Jis buvo per žiaurus teisuoliams ir per švelnus nusidėjėliams. Išmanūs vyrai neabejojo, kad jis darė stebuklus, padedamas tokio Belzebulo. Gal žinai tą senųjų dievų paliktą piktąją dvasią. Todėl galop ne viską dėjausi į galvą, ką jis neva buvo sakęs, nes vieną dieną jis kalbėjo vienaip, o antrą – kitaip. Liudytojai tikina net tą pačią dieną jį skirtingai kalbėjus. Tad supranti, kokį baisų smūgį patyriau, savom akim pamatęs jį esant gyvą, nors pats ant pečių nešiau jo kryžių į Golgotos kalvą. Negaliu jo atsižadėt, bet jo kalbų nesuprantu.

Atleisk mums mūsų kaltes, – toliau kalbėjo jis, tvirtai suglaudęs delnus, – taip, kaip mes atleidžiame savo kaltininkams. Šitą priesaką suprantu, bet griežtai prieštarauju. Nejau turėčiau atleisti ir Erodui Antipui, nes kaskart, kai valdovas viešėdavo

Jeruzalėj, jo iždininkas Kusas, atbėgęs pas mane, skolindavos pinigų. Tiesa, nelabai tikėjausi juos atgaut, be to, tai nedidelės sumos, veikiau pavadintinos apžiūriais kyšiais, idant jis netrukdytų plėtoti verslo Perėjoje ir Galilėjoje. Vis dėlto irztu pagalvojęs, kad turėčiau iš širdies, o ne vien žodžiais atleist valdovui kaltę. Žinau, kad jis net Jėzų išjuokė prieš nukryžiavimą. Kai kuriems Galilėjos neturtėliams atleidau kaltes, nors iš jų sklypelių ketinau sudurstyti nemažą gabalą ir užrašyt sūnaus Rufo vardu. Bet tie žmonės turi šeimas ir prasiskolino, neišgalėdami mokėt trigubų mokesčių, o ir skėriams užpuolus. Nesigiriu tai sakydamas, – nes ir Jėzus, esą, sakė, kad net kairė ranka neturi žinot, ką daro dešinė, tad ką jau kalbėt apie pašalaičius. Bet tu patark man. O gal visais atžvilgiais protingiau išsireikalauti iš valdovo tiek, kiek įmanu, ir jo grąžintą skolą išdalyt neturtėliams?

Jis nejuokavo ir aš ėmiau svarstyti, ką daryti.

– Manding, tu per daug rūpiniesi turtu ir skolom, – atsargiai pasakiau aš. – Aš pats turtingas, bet kol kas dėl to nelabai rūpinuos. Gal todėl, kad praturtėjau nepelnytai ir, dažno manymu, negarbingai. Tiesą sakant, patarčiau tau palaukt ir nesielgt skubotai. Girdėjau, kad ir tie vienuolika ketina laukt Jeruzalėje nors ir dvylika metų, kol bus ištesėtas tam tikras pažadas ir jie viską sužinos. Ko tau skubėt jiems už akių?

– Nes aš žiaurus ir piktas, – iškart atšovė Simonas Kirėnietis, lyg seniai supratęs. – Skubu gauti atleidimą už beširdiškumą.

– Iš seno įpročio mąstai kaip prekijas, – pasakiau aš. – Manai, kad davęs ką nors gausi atgal? Manding, Jėzus Nazarietis už nuopelnus neduoda. Jis gimė žmogumi pasaulyje, kad atpirktų pasaulio nuodėmes, nes pats žmogus jų niekad neatpirks. Tai nesąmonė, bet, kaip pats sakei, išmintingom akim žiūrėdamas, jo mokyme pamatysi ir daugiau nesąmonių.

Simonas Kirėnietis uždėjo delną ant kaktos ir sunkiai atsiduso:

– Nesuprantu, ką kalbi. Man dar labiau įskaudo galvą. Nejau tikrai manai, kad tik iš vergiško ir pirkliško išdidumo trokštu atpirkti savo nuodėmes taip, kaip sugebu atpirkt? Kas tu toks, kad mane mokai? Pats sakei, kad tau uždrausta apie jį kalbėt.

Labai pasigailėjau dėl savo paikumo ir paprašiau:

– Atleisk man, Simonai Kirėnieti. Iš tiesų, kas aš toks, kad tave mokyčiau! Pats klausei mano patarimo ir aš bereik pasakiau, nors tikrai suprantu ne daugiau, negu tu, o gal ir mažiau, nes tu vyresnis ir patyresnis. Tu ieškok jo karalystės vienaip, o aš ieškosiu kitaip.

Susimąstęs Simonas Kirėnietis ištiesė surambėjusią ranką ir paglostė skruostą Myrinai, kuri tebesėdėjo ant miesto bambos akmens.

– O kad aš turėčiau dukterį! – suaimanavo jis. – Visada norėjau turėt dukterį. Gal būčiau švelnesnis, jei turėčiau ne tik sūnus, bet ir mažą dukrelę.

Nustebęs jis įsižiūrėjo į savo ranką. Buvo jau sutemę, prie namų sužibo lempos.

– Mudu vėl ilgai kalbėjom, – tarė jis. – Kuo toliau, tuo labiau mane ėmė nerimas, bet paliečiau tavo dukteriai skruostą, prapuolė galvos skausmas, pasidarė gera.

– Ji man ne duktė, aš dar ne toks senas, – paprieštaravau. – Tai mano sesuo Myrina, bet ji nesupranta tavo kalbos.

– Tikriausiai buvo su tavim ant kalno? – spėjo Simonas Kirėnietis, miegūstom akim stebeilydamas į savo ranką. – Pajutau tai, palietęs jos skruostą. Nuo tavęs nepajutau, kai, atsitrenkęs į mane, įsikibai į ranką. O nuo jos apėmė ramybė ir tušti dalykai užsimiršo. Ne tavo gudragalvysčių turėjau klausyt, o tavo seseriai skruostą paliest.

Man tai atrodė neteisinga, bet nenorėjau prieštaravimu trikdyt jam ramybės, jeigu, paglostęs Myrinai skruostą, jis iš tiesų nurimo. Jaučiau tik nuovargį, rodės, kad tuščios šnekos nuvargino mane labiau, nei visos dienos kelionė. Tad ketinau grįžt į maudykles, bet Simonas Kirėnietis paėmė Myriną už rankos ir leidosi mūsų lydėt, tad abu susikabinom su Myrina rankom ir žengėm visi trys. Kai priėjom apšviestus nakvynės namus, jis žūtbūtinai įsimanė pavaišinti mus vakariene. O tuose nakvynės namuose laisvamaniai žydai ir pagonys valgo iš vieno puodelio.

Tad drauge laužėm duoną, drauge valgėm žuvį bei salotas ir niekam nekėlė papiktinimo tai, kad su mumis buvo Myrina.

Simonas Kirėnietis liepė atmiešti mums vyno, nors pats gėrė tik vandenį. Myrinos akys nušvito, sukritęs veidelis įraudo, aš irgi apsvaigau nuo gardaus valgio ir vyno. Simonas Kirėnietis kalbėjo visai kitaip nei pirma ir švelniu balsu. Norėdamas mus pasmaginti, jis graikų tarme papasakojo tokią istoriją:

– Anoje pasaulio pusėje plyti galinga valstybė, iš kurios į Romą gabenamas šilkas. Ji taip toli, kad šilko kelias nusidriekia per daugybę šalių ir Tyrą jis pasiekia per dvejus metus. Romos valstybėje žemė raudona, o šilko valstybėje žemė geltona, kaip ir jos gyventojų oda. Tai ne pasaka, nes Tyre pats buvau sutikęs geltonodį vyrą, bet jo geltonumas ne nuo ligos, nes jis pats sakė, kad jo gimtajame krašte visi žmonės geltoni nuo plaukų pašaknių iki kojų pirštų galų ir jo šalis galingesnė už Romos valstybę ir tokia kultūringa, kad graikai, palyginti su jais, atrodo barbarai. Gal jis išpūtė savo gimtosios šalies pasiekimus, nes buvo tremtinys. Jis papasakojo, o ir iš kitų didžių keliauninkų girdėjau, kad toje šalyje gyveno karalius, kuris sutriuškino savo pirmtaką ir pasivadino dangaus sūnumi. Jis pertvarkė karalystę ir paskelbė, kad šalyje viskas bendra, tad žemės savininkų nebėra, visi privalo dirbti bendrą žemę, o karalius pasirūpins, kad kiekvienas galėtų gyvent pagal poreikius. Bet tai truko neilgai, nes karalius valdė tik dvidešimt metų ir prieš keletą metų Tyrą pasiekė žinia, kad valstiečiai sukilo, nuvertė jį, o naujas valdovas sugrąžino buvusią tvarką. Tas tremtinys tuoj pat iškeliavo į savo šalį, kur jis iki prakeikto karaliaus valdymo užėmė aukštą padėtį.

Žinoma, čia nemaža pramano, – toliau kalbėjo Simonas Kirėnietis. – Pavyzdžiui, tas geltonas vyras tvirtino, kad šilką jo šalyje verpia vikšrai, tad žmonės tik suvynioja siūlus ir audžia iš jų audinį. Bet aš daug mąsčiau apie tą dangaus sūnų ir jo beprotišką tvarką. Tokia permaina gali ištikti ir Romos valstybę, jei saujelė žmonių užims vis platesnes žemes ir visi kiti taps vergais ir samdiniais. Tada didžiumai žmonių visai nerūpės, ar žemė bendra ir dirbama valstybės sąskaita, ar jos savininkai – keli pavieniai asmenys. Todėl mąstant apie Jėzų Nazarietį man kilo baugi mintis, kad kaip karalius jis baudžias įgyven-

dint žemėj lygiai tokią tvarką, o tada jau niekas nieko neturės, bet visa bus bendra. Bet tokio gyvenimo grėsmę ir kvailumą iki galo suvokia tik tas, kuris buvo vergas. Ir vergas turi turėt ką nors nuosava, – nesvarbu, kokį nieką, idant pajėgtų gyvent. Kirėnėje vergas didžiuodavosi net savo grandinėm, jei jos būdavo didesnės ir sunkesnės už kitų. Kad ir kaip būtų, o man širdis atlėgsta pagalvojus, kad Jėzaus Nazariečio karalystė ne šiame pasaulyje. Jeigu jis būtų siekęs tokios tvarkos, būtų gimęs Romos imperatorium, o ne žydų karalium.

Aš jį įspėjau:

– Nekalbėkim apie politiką viešuose nakvynės namuose. Bet, kiek suprantu, Jėzaus Nazariečio karalystė atsirado žemėje, jam gimus, ir dar tveria čia, nors nėra matoma ir niekas iš šalies negali jos užgrobt. Jo šalininkai persekiojami, bet jo karalystės niekas nesužlugdys, nes ji mūsų širdyse, – jei supranti, ką noriu pasakyti, nes ir pats nesuprantu.

Simonas Kirėnietis liūdnai papurtė galvą ir suaimanavo:

– Oi, koks tu nepatyręs ir kaip menkai pažįsti žmogų! To dangaus sūnaus karalystė sužlugo per dvidešimt metų, nors jos tvarka buvo suprantama. Kaip išliks jo nematoma karalystė, jei jo paties nebus? Patikėk, kai išmirsim mes, kurie jį matėm, žemėje jo atminimas neilgai laikysis. Ar galiu įtikinti nematoma karalyste tą, kuris pats nematė jo kaip Dievo Sūnaus? Gal koks prisiminimas išliks net šimtą metų, jeigu jo mokymas bus išmintingas ir neprieštaraus žmogaus prigimčiai, betgi jis eina prieš visa, kas sena.

Jo protingi žodžiai tamsa užgulė man širdį.

– Vadinasi, tu netiki, kad pasaulis dėl jo ir per jo vardą pasikeis? – paklausiau aš.

– Netikiu, – nuoširdžiai atsakė Simonas Kirėnietis. – Ne, šito pasaulio ir žmogaus prigimties jau nepakeis net Dievas.

Ak! – šūktelėjo jis. – Kai jis pamaitino penkis tūkstančius žmonių, šitie galilėjiečiai mėgino jį paimt jėga ir paverst savo karalium. Jei galilėjiečiai neteisingai suprato jo šnekas, tai ar supras tie, kurie jo nematę? Žinok, jo mokymas abejotinas ir pavojingas. Jis šaukė nusidėjėlius. Girdėjau, kad dar ant kryžiaus

būdamas jis pažadėjo savo karalystę net plėšikui, nukryžiuotam šalimais. Žodžiu tariant, tik padugnėms, kurie suvis praradę viltį, jo mokymas tinka. Valdžia tikrai pasirūpins, kad toks mokymas plačiai nepaplistų.

Myrina šypsodama kilstelėjo rankas ir paglostė jam barzdotus skruostus.

– Ko tu taip nerimauji ir rūpiniesi dėl jo mokymo plitimo? – paklausė ji. – Turbūt tau tai neturėtų rūpėt labiau nei mano broliui Markui ar man. Verčiau pasidžiaukim tuo, kad pamatėm jį ant kalno. Jis – stebuklinga šviesa ir, jį paregėjusi, aš jau niekad nebūsiu bejėgė. O tu kalbi tik apie juodą tamsą.

Iki tol Myrina taip nuolankiai tylėjo, kad, jai prabilus, mes apstulbom lyg negyvam stalui staiga įgijus kalbos dovaną. Abudu pradžiugom ir, žvelgdami į jos skaistų veidą, susigėdom dėl savo tuščių šnekų. Karalystė vėl tvyrojo mumyse, mano širdis prisipildė meilės Myrinai ir Simonui Kirėniečiui. Ilgai tylėjom, žiūrėdami vienas į kitą, ir nakvynės namų svečių erzelis mūsų netrikdė.

Simonas Kirėnietis apmokėjo sąskaitą perviršr ir palydėjo mus iki graikų nakvynės namų prie karštųjų versmių. Ten mes išsiskyrėm.

Ir Myrina, ir aš kambary už užuolaidų išmiegojom bemaž iki vidurdienio, – taip buvom nuilsę po kelionės ir visų išgyvenimų. Ir mūsų džiaugsmas, nakčia miegant, nenuslopo, o tvyrojo širdyse ir pabudus, tad džiaugėmės, išvydę vienas kitą pabudus.

Suniurau tik tada, kai prisiminiau Klaudiją Prokulą ir tai, kad turiu jai papasakoti, ką mačiau ant kalno. Myrina paklausė, kas mane graužia. Pasakiau jai apie Klaudiją Prokulą bei jos ligą ir Myrina naiviai pasisiūlė sykiu eit pas Klaudiją Prokulą paliudyt ir papasakot džiugios žinios.

Po vargingos kelionės turėjau apsišvarint. Atrodė, kad ta kelionė prasidėjo dar Jeruzalėj. Mano žydiškas apsiaustas dvokė prakaitu, marškiniai buvo suskretę. Norėjau persivilkt švariai, be to, prapuolė noras želdintis barzdą ir be jokio pamato slėpt, kad esu romėnas. Tad nuskuodžiau į maudykles, liepiau nuskust barzdą, suraityt plaukus ir nupešiot gyvaplaukius nuo

kūno, kad visais atžvilgiais būčiau švarus. Dar pareikalavęs išmaigyti kelionėj išvargusį kūną, paliepęs ištepti jį aliejais, apsivilkau naujais apdarais, o senuosius padovanojau tarnui. Susigrąžinęs ankstesnę išvaizdą, širdyje susigėdau, kad per barzdą ir kutus apsiausto kampuose siekiau žydų prielankumo. O, grįžęs į kambarį, išsiėmiau iš savo kapšelio ir auksinį žiedą ir užsimoviau ant nykščio.

Myrina iš maudyklių grįžo išsiprausus, susišukavus plaukus, pasigražinus veidą ir apsitaisius aukso siūlais siuvinėtu baltu apdaru. Ilgai žiūrėjom vienas į kitą tartum nepažindami vienas kito. Turėjau džiaugtis, pamatęs, kad nereikės dėl jos raudonuot prieš turtingus maudyklių svečius ir prieš Klaudiją Prokulą. Bet jos gražumas manęs nedžiugino. Su naujais drabužiais ir išdažytu veidu Myrina man atrodė svetima. Suvokiau norįs verčiau matyti merginą, kuri, sukritusiu veidu, sulysus, nešvariu apsiaustu apsisiautus, miegojo mano glėbyje ant Galilėjos kalno šlaito.

Bet, matyt, ji stengės dėl manęs. Todėl nepriekaištavau ir nepasakiau, kad nunešiotos aktorės kurpės man patiko labiau nei dažyti bateliai ir aukso gijos. Bet Myrina žvelgė į mane tartum į svetimą ir tarė:

– Šitokį tave pamačiau laive pakeliui į Jopę. Šitoks tu, išėmęs iš kapšelio, davei man sunkų sidabrinį. Gal ir gerai darai, kad primeni, kas tu toks ir kas aš. Kvaila buvau, kad pasisiūliau eit su tavim pas Romos prokuratoriaus sutuoktinę.

Priminiau, koks džiugulys pagavo mudu išvydus vienas kitą, kai pabudom, ir išrėžiau:

– Suprask, aš pavargau nuo prakaituoto vilnonio apsiausto ir barzdos ir noriu jausti, kad esu švarus. Jei dabar Įstatymą gerbiantys žydai lenksis net mano šešėlio, tai, manau, kada nors ir jie patirs tą patį ir pasaulio tautos spjaudysis, vien tik pamačiusios žydą. Maniau, kad apsidžiaugsi, išvydusi mane tokį.

Bet tarp mūsų perbėgo katė. Tiesą sakant, pamaniau, kad iš tikro nedera jos vestis pas Klaudiją Prokulą. Bet širdim jaučiau, kad taip mąstydamas aš ją išduodu, o išduot jos nieku gyvu nenorėjau. Po ilgų įkalbinėjimų ji sutiko mane lydėt ir tą akimir-

ką įžengęs tarnas pranešė, kad Klaudija Prokula sutinka mane priimt.

Kai priėjom vasaros rūmus, pastebėjau, kad smalsūs maudyklių svečiai jau nesibūriuoja aplinkui ir nežvilgčioja į sodą, nesimatė ir Erodo Antipo garbės sargybinių su raudonais apsiaustais. Siras legionierius iš Klaudijos nuosavos palydos tik mostelėjo tingiai, rodydamas, kad galiu užeit vidun. Iš visko buvo matyti, kad su Judėjos prokuratoriaus sutuoktinės buvimu Tiberiadoje visi jau apsipratę. Kad ji jau laikoma tiktai viena iš kilmingų viešnių.

Klaudija Prokula tysojo vėsiame kambaryje už plastančios užuolaidos. Dėl manęs nepasistengė pasigražint. Pastebėjau raukšles jos akių kertelėse, nepasitenkinimo brėžius apie lūpas ir kaip ji pasenėjo. Bet apskritai atrodė aprimus, guvi ir jau negąsčiojo, mėšlungiškai tampydama rankas. Ji smalsiai nužvelgė Myriną nuo galvos iki kojų, klausiamai krustelėjo galvą ir įsibedė į mane.

– Tai mano sesuo Myrina, – paaiškinau. – Mudu drauge buvom ant kalno. Todėl atsivedžiau ją pas tave, Klaudija. Galim pasišnekėt trise, be pašalinių.

Akimirką pasvarsčiusi, Klaudija pavarė savo palydovę, bet nepasiūlė atsisėst, o paliko mus stovėti priešais. Tolydžio dvilkčiodama į Myriną, ji pratrūko gyvai tarškėt ir pasakė:

– Nežinai, kiek praradai ir kiek galėjai išmokt šios šalies papročių, po lenktynių palydėjęs mane į valdovo puotą. Turiu pripažinti, Erodiada daug mielesnė, nei apie ją kalbama, ir ji pati kankinasi dėl neteisingų apšnekų. Ji padovanojo man trijų eilių persišką perlų vėrinį ir mudvi apie viską pasikalbėjom labai atvirai. Aišku, jos duktė Salomė – begėdė šliundra ir vynioja Erodą Antipą apie pirštą, bet jos motinai tai tik į naudą. Juk pati Erodiada jau nejauna. Be to, Erodo Didžiojo palikuonys nesigėdija jokios kraujomaišos. Toks turbūt jų paprotys, o mes, romėnai, negalim smerkt rytiečių papročių. Jie bent jau geba būti žavūs, kai panori. Šiaip ar taip, Erodiada turi įtakos ir, atrodo, siekia gaut karaliaus rangą savo vyrui, tad ir šitai sutarėm. Poncijui Pilotui gyvybiškai svarbu, kad Erodas Antipas iš

piktumo neperduotų blogų žinių imperatoriui Tiberijui. Savo ruožtu Erodiada puikiai suvokia, kad Tiberijus jau tik paliegęs senis. Pilotą remia Sejanas. Jam mes turim dėkot už Judėjos prokuratoriaus pareigas. Šiandien tiek Erodui, tiek Poncijui naudingiausia likt draugais ir mazgot vienas kitam rankas. Mudvi su Erodiada šitai išsiaiškinom. Tad kelionė į maudykles buvo naudinga ir aš jau galiu grįžt į Cezarėją.

Tiesą sakant, jokių baisių paslapčių ji neatskleidė, nes tuos dalykus nuvokia kiekvienas mąstantis žmogus. Imperatorius Tiberijus – ligotas senis, o Sejano vien tik vardas toks baisus, kad protingi vyrai Romos valstybėje tyli ir laukia, kada jis gaus liaudies tribūno pareigas ir galutinai paims valdžią į savo rankas. Man pasirodė, kad Klaudija stebi, ar Myrina supranta lotyniškai, bet Klaudija staiga nirčiai dūrė pirštu į Myriną ir suriko:

– Tegul mane Hekatė su juodais šunyčiais, jei šita mergina nėra gyvas Tulijos atvaizdas!

Aš išsigandęs įsistebeilijau į Myriną ir akimirką ji iš tiesų man priminė tave, Tulija. Tada suvokiau, kad niekad neišsiųsiu tau šitų laiškų ir kad jau nenoriu akyse tavęs matyti. Tiktai pasidygėjimą ir baimę pajutau, išvydęs tave Myrinos pavidalu. Bet burtai išsisklaidė ir, pamaži įsižiūrėjęs į Myriną, supratau, kad ji ničniekuo į tave nepanaši. Bet Klaudija Prokula piktai toliau kalbėjo:

– Iš tiesų, jeigu jos akys būtų tamsios ir spindinčios, nosis švelnesnių bruožų, plaukai juodi, o lūpos putlios, ji tikrai šiek tiek panėšėtų į Tuliją.

Nežinau, gal ji norėjo tik pasišaipyt iš Myrinos. Vis dėlto manau, kad kalbėjo rimtai ir net pati nusistebėjo, jog Myrina jai kažkuo priminė tave, Tulija, nes judvi neturit nei vieno panašaus bruožo. Aš užširdęs tėškiau:

– Palik Myriną ramybėje! Ji pati žino, kad yra negraži. O aš nenoriu prisiminti Tulijos. Kalbėkim graikiškai. Nori žinot, kas nutiko ant kalno, ar ne?

– Tiesa, – prisiminė Klaudija, – kas nutiko ant kalno? Ar matei Jėzų Nazarietį?

– Mudu abu jį matėm, – patikinau. – Jis prisikėlė iš mirusiųjų ir tebėra gyvas.

Ir Myrina lėtai pratarė:

– Taip, taip, jis gyvas.

Tada Klaudija Prokula uždavė keistą klausimą:

– Iš kur žinai, kad tai tikrai buvo Jėzus Nazarietis?

Apie tai aš nepagalvojau. Valandėlę suglumau. Paskui atsakiau:

– Žinoma, tai buvo jis. Kas dar galėjo būti? Buvo susirinkę daugiau kaip penki šimtai žmonių, kurie jį pažinojo, – nesuturėjau juoko aš. – Pats žiūrėjau jam į veidą. Tiek man pakako. Tai nebuvo paprastas žmogus.

Ir Myrina patikino:

– Žmogus negali žiūrėt taip, kaip jis.

Įtemptu žvilgsniu stebėdama mus, Klaudija Prokula tardė:

– Matėt jį nakčia? Ta naktis buvo be mėnulio, labai tamsi?

– Tamsi, – sutikau aš. – Bet mačiau jį gana aiškiai. Negalėjau suklyst.

Klaudija Prokula skėstelėjo rankom ir pridūrė:

– Ne, aš, žinoma, neabejoju, kad tai buvo jis, ir taip toliau. Bet Erodo Antipo gydytojas mane visąlaik slaugė ir lankė. Ir Erodiada man kaip paslaptį pasakė, esą, jie gerai žino, kad po Galilėją klajojo keistuolis, kurį daug kas palaikė Jėzum Nazariečiu. Bet žmonių pasakojimai prieštaringi, be to, niekas negali tiksliai nusakyti jo išvaizdos. Rūmininkai netiki, kad tai buvo Jėzus Nazarietis. Jie mano, kad koks nors pamišėlis ar apsėstasis, tyčiomis susižalojęs rankas ir kojas. O gal mokiniai, išvogę jo kūną iš kapo, privertė ką nors apsimetinėt juo, tęsdami savo išdaigas.

Pastebėjusi mano žvilgsnį, Klaudija Prokula pasiteisino:

– Aš tik pasakoju, ką girdėjau. Nesakau, kad pati taip manau. Bet visaip gali būti. Savo ruožtu gydytojas nešališkai apsvarstė šitai su kitais Rašto aiškintojais. Matai, ant Negyvosios jūros kranto, dykumoj, uždaram pastate gyvena žydų atskala, kurios nariai nuo pasninkų, maldų, viengungystės, bendrų vakarienių ir krikštijimosi vandenyje pasidarė tokie šventi, kad jau ne-

panašūs į paprastus žmones. Kalbama, kad jų balti drabužiai tamsoje skleidžia šviesą. Jie turi slaptų ryšių Jeruzalėj ir kituose kraštuose. Tiesą sakant, Erodas Didysis laikė juos tokiais pavojingais, kad ėmė persekiot. Todėl jie turėjo bėgti į Damaską. Tik jam mirus, tie atsiskyrėliai grįžo dykumon. Mažai apie juos žinoma, nes jie neįsileidžia svetimų, bet gali būti, kad jie, bent jau patys švenčiausi iš jų, žino daugiau, nei kiti žmonės. Jų esama skirtingų laipsnių – vieni šventesni už kitus.

Vakar tas gydytojas, pasišnekėjęs su kitais Rašto aiškintojais, iškėlė prielaidą, kad dykumos atskala dėl vienos ar kitos priežasties atidžiai sekė Jėzaus Nazariečio veiklą ir jį globojo, – gal net jam pačiam nežinant. Ypač įtartina tai, kad nukryžiuotąjį Jėzų palaidojo du aukščiausiosios tarybos nariai. Apyaušrio blandoje Marija Magdalietė matė švytintį pavidalą ir palaikė jį angelu. Tamsuoliai Jėzaus mokiniai galbūt labai bijojo vogt jo kūną, bet dykumos šventiesiems tai padaryt buvo lengva. Gal jie įpūtė kūnui dvasią ar paliepė kam nors iš savųjų pasirodyt paprastiems Galilėjos žmonėms. Sunku pasakyt, kodėl jie troško įtikint žmones Jėzaus Nazariečio prisikėlimu. Gal dėl savų priežasčių troško užgniaužt šventyklos įtaką? Bet ne, politiškai mąstantis žmogus viskam ras politinį pamatą, sakė gydytojas. Gal jie taip elgėsi ir dėl tikėjimo dalykų, kuriuos tik jie vieni išmano. Bet jie per daug protingi, tad ilgiau tos apgaulės nekęs. Kiek suprantu, daugiau jau neapgaudinės, – nesvarbu, kas buvo tas, kuris tamsumoj ant kalno pasirodė patikimiems Nazariečio šalininkams.

Pastebėjusi, kaip suglumęs klausausi aiškinimo, Klaudija nutilo, dar kartą skėstelėjo rankom ir patikino:

– Aš tuo netikiu. Tik pasakoju, ką kiti kalba. Turbūt artimiausi mokiniai jį atpažintų net ir tamsoje, – jei patys nesurezgė tų klastų. Pasakyk man tik vieną dalyką – ar papasakojai jam apie mane?

Aš sumišau ir paprašiau:

– Negaliu tau suprantamai paaiškinti, bet, manding, net norėdamas nebūčiau galėjęs papasakot. O nenorėjau, nes, kai pamačiau jį, visos kitos mintys išsiblaškė.

Mano nuostabai, Klaudija Prokula dėl to nepriekaištavo. Priešingai, patenkinta sviedė:

– Lygiai tą patį tvirtino Joana. Bet rytą ji drobės skiautėn susibėrė žemių iš tos vietos, kur stovėjo Jėzus, ir atnešė man, kad gydyčiaus lytėdama ar naktį užsidėčiau ant kaktos. Bet man jų jau nereikia.

Nutaisiusi mįslingą žvilgsnį, ji mane visai apstulbino pareikšdama:

– Mat aš pati buvau ant kalno, ir jis mane išgydė.

Pamačiusi, kaip sutrikau, ji prapliupo linksmu juoku, suplojo delnais ir sušuko:

– Pribloškiau tave! Sėsk prie manęs, Markai, ir tu, mergaite, atsisėsk, kur nori! Ne, nesakau, kad mano kūnas buvo ant kalno, bet tąnakt aš po ilgo laiko susapnavau gerą sapną. Žinai, kad esu jautri ir įnoringa. Sapne mane žnaibė, talžė man skruostus, pešė plaukus – viskas buvo akivaizdu ir tikra, bet, kad ir kaip stengiaus, negalėjau pajudėt, kol galų gale atgavau balsą ir pabudau nuo savo klyksmo taip išprakaitavus ir nusikamavus, kad bijojau vėl užmigt.

Kalbėjom apie kalną, – nuovokiai toliau pasakojo ji. – Daug apie jį mąsčiau ir nenuostabu, kad tąnakt sapne nukeliavau ant kalno, nes esu labai jautri. Buvo taip tamsu, kad veikiau numaniau, nei regėjau sustingusią minią klūpant aplinkui. Sapne aš visai nebijojau. Paskui prieš mane pasirodė švytintis pavidalas, bet aš nedrįsau pakelt į jį akių. Tiesa, nebijojau, bet sapne man atrodė, kad verčiau nežiūrėt jam į veidą. Tas pavidalas švelniai užkalbino mane paklausdamas: „Klaudija Prokula, ar girdi mano balsą?" Aš atsakiau: „Girdžiu." Jis tarė: „Aš – Jėzus Nazarietis, žydų karalius, kurį tavo vyras Poncijus Pilotas įsakė nukryžiuot Jeruzalėje." Atsakiau jam: „Taip, tai tu." Paskui jis ėmė kalbėt man apie avis, bet aš nieko nesupratau, nes neišmanau avininkystės, todėl ne viską įsiminiau. Bet jis, sakyčiau, priekaištingai pažvelgė į mane ir galų gale pasakė: „Aš esu vartai. Neleisk vagiui ir plėšikui daigot mano avių." Iš karto supratau, kad vagim ir plėšiku jis vadina Poncijų Pilotą, ir skubinai patikinau: „Jis tikrai daugiau nepersekios tavo avių ir

tavęs nebūtų žudęs, bet buvo priverstas taip pasielgti dėl politinių priežasčių." Bet jis nepaisė mano aiškinimo. Tad pamaniau, kad tai jam nerūpi ir kad jis jau nepyksta ant Poncijaus Piloto. Jis toliau kalbėjo apie avis ir pasakė: „Ir kitų avių dar turiu." Aš nežinojau, ką atsakyti, tad nuraminau: „Tikiu, kad tu geras ganytojas." Jis tartum nudžiugo tuos žodžius išgirdęs, nes iškart atsakė: „Tu tai pasakei, aš – gerasis ganytojas. Geras ganytojas už avis guldo gyvybę." Sapne mane suėmė baisus verksmas ir aš norėjau paprašyt, kad leistų būti jo avim. Bet neišdrįsau. Pajutau, kaip jis uždėjo ranką man ant galvos, ir pabudau, ir net pabudusi jaučiau jo delną ant viršugalvio. Tai buvo geras sapnas, geriausias iš visų mano sapnuotų. Tiksliai jį prisiminiau, norėdama įsidėmėti viską, kad nieko neužmirščiau, ir užmigau, ilgai miegojau, bet nuo tol manęs nei sykio nekamavo slogulys. Kiek suprantu, jis išgydė mane su sąlyga, kad Poncijus Pilotas nepersekiotų jo šalininkų.

Klaudija Prokula sukikeno kaip mergiūkštė, bet paskui sutrikus užsiėmė delnu burną.

– Buvo lengva tai pažadėt, – toliau kalbėjo ji. – Juk Pilotas neturi jokio pamato persekiot Nazariečio šalininkų. Priešingai. Jeigu jo šalininkai susiburs, tarp žydų kils dar didesnės rietynės, o tai atitinka Romos politiką. Sapnai yra tik sapnai, ir apie avis sapne jis tikriausiai kalbėjo todėl, kad, kaip girdėjau, mokydamas dažnai apie jas kalbėdavo. Bet tai nesvarbu. Sapnas buvo ryškus ir sapnavau jį tą pačią naktį, kai tu ir tavo mergina regėjot jį ant kalno. Svarbiausia, kad išgijau nuo blogų sapnų.

Tiesa, – paaiškino ji, – Erodo Antipo gydytojas tikina, kad man padėjo karštos sieros vonios ir jo paties gydymas. Aš, aišku, negaliu jo įžeist ir prideramai jam atsidėkosiu. Bet pati manau, – juokis, jei nori, – kad Jėzus Nazarietis padarė man malonę ir išgydė per sapną, nes daug apie jį mąsčiau ir per jį sapnavau blogus sapnus.

Ir pergalingai patvirtino:

– Tad nesvarbu, ką jūs matėt ant kalno, nes aš sapne regėjau Jėzų Nazarietį. Bet Zuzana tikina ant kalno iš tiesų mačius Jėzų Nazarietį, o ja aš neabejoju.

Permąsčiau jos sapną ir, tirtėdamas iš džiaugsmo, karštai paklausiau:

– Ar jis tikrai sakė, kad turi ir kitų avių? Jeigu taip, vadinas, jis atidavė gyvybę ir už kitas avis. Ar girdėjai, Myrina, – mes jam nesvetimi!

Klaudija Prokula pratrūko juoku ir sušuko:

– Ne, ne, šitas pamišimas dėl avių jau per didelis! Pažįstu Jėzų Nazarietį, gana tvirtai žinau jį prisikėlus iš mirusiųjų ir esant Dievo Sūnų. Zuzana pamokė mane, tad, reikalui esant, galėsiu jam pasimelst ir tam tikrų jo įsakymų ketinu laikytis, jei galėsiu tai daryt slapta ir nekenkdama savo padėčiai. Jei ir nepaisysiu Romos dievų, imperatoriaus genijui privalėsiu aukoti. Bet sunkiausias klausimas, ką pasakyti Poncijui Pilotui. Jis sausokas žmogus, mokėsi teisės ir nelabai tiki stebuklais.

– Manau, – atsakiau dvejodamas, – turėtum kuo mažiau jam pasakoti apie Jėzų Nazarietį. Tas atvejis jam buvo nemalonus ir įžeidė jo teisingumo jausmą. Tik susierzins, jeigu jam tai priminsi.

– Sunku suprast, kas jo širdies gilumoj, – pareiškė Klaudija Prokula. – Būdamas Romos pareigūnas, jis taip puikiai slepia savo jausmus, kad tarpais abejoju, ar išvis jų turi. Jis – ne piktas žmogus. Judėja galėjo gauti ir piktesnį prokuratorių. Neteisinga jį vadint vagim ir plėšiku, bet žydų aklatikiai šitaip daro. Gal tu ir teisus. Nepasakosiu jam, jeigu pats nepaklaus.

Pereikim prie kito reikalo, – toliau kalbėjo ji, skverbdama mane žvilgsniu. – Džiaugiuosi matydama, kad vėl glotniai skutiesi ir rengiesi kaip padorus žmogus. Matyt, susitikimas ant kalno tau išėjo į naudą, nes aš jau nerimavau dėl tavęs. Būgštavau, kad žydai suglumino tau galvą. Veidas buvo kaip aklatikio, užtat net gydytojas, kurį tada sutikai, klausė, kas tau darosi. Ar ne laikas grįžti į Romą? Bajose dabar žydi rožės. Būtum netoli nuo Kaprio. Vienas tenykštis bičiulis apčiuopiamai atsidėkotų, jei retkarčiais atsiųstum teisingų ir tikslių žinių apie imperatoriaus sveikatą. Žinoma, iš anksto sutartais slaptažodžiais, nes kitaip aprašinėti imperatoriaus sveikatą pavojinga.

Palenkusi galvą, ji pažvelgė į Myriną ir, man atrodo, ši jai nepatiko. Gūžtelėjusi nukukusiais pečiais, ji negailestingai tarė:

– Manau, vienų metų tremtis atvėsina pernelyg įkaitusį meilužį, tad gali grįžti pas Tuliją. Turiu pamatą manyti, kad ji tuo tarpu nutraukė santuoką ir vėl ištekėjo, taigi galėsit ramiai pradėti viską iš pradžių. Niekas tavęs Romoje nepersekioja, – jeigu ji tave taip tikino.

Ji tikriausiai sakė tiesą. Romoje man jau niekas negresia. Gelte sugėlė širdį. Ne dėl tavęs, Tulija, o iš beprotiškos savimylos, nes įtikinai mane, kad atseksi iš paskos į Aleksandriją.

– Nemanau, kad kada nors grįšiu į Romą, – apmaudžiai išspaudžiau aš. – Vien pagalvojus apie rožes man šleikštulys sukyla.

– Bent į Cezarėją užsuk, – ėmė šnekint Klaudija Prokula. – Tai naujas, kultūringas miestas, nepalyginti prašmatnesnis nei Erodo Antipo Tiberiada. Iš ten laivai plaukia visur. Tau ten patartų, kaip pakeist gyvenimą. Po kurio laiko dailių žydaičių ar mažučių graikių romėnui bus per maža.

Staiga Myrina nutraukė pašnekesį – ramiai pakilo nuo krėslo ir gražiai padėkojo Klaudijai Prokulai už suteiktą garbę. Paskui lygiai taip ramiai skėlė man per vieną, o paskui per kitą skruostą, griebė už rankos ir išsivedė. Bet prie durų atsisuko ir pasakė:

– Tu, kilmingoji Klaudija Prokula, nesirūpink, kur Markui derėtų keliaut ir kaip pakeisti gyvenimą. Aš, Myrina, pasirūpinsiu, kad šita avis nepražūtų.

VIENUOLIKTAS LAIŠKAS

Markas Mezencijus Manilianas sveikina ankstesnįjį Marką.

Ano laiško nepabaigiau ir toliau netęsiu. O šį rašau ne Tulijai, nes jai rašyti neverta. Ir pirmiau rašydamas širdies gilumoje jaučiau, kad jie ne Tulijai. Vien jos vardas erzina mane ir sukelia pasidygėjimą ligšioliniu gyvenimu. Ir dėl Myrinos nenoriu skirt šito laiško Tulijai.

Todėl sveikinu tik ankstesnį save, idant kada nors, po daugybės metų, galėčiau prisimint viską taip, kaip nutiko. Laikas ir atstumas blankina įvykius, atmintis niaukiasi ir net labiausiai norėdamas žmogus prisimena neteisingai. Ir šiuos laiškus rašant mane kamavo mintis, kad kai ką prisimenu ne taip, išpučiu ir priduriu nuo savęs. Bet tyčiomis to nedarau. Ir per teismo apklausą patikimi liudytojai, priesaika prisiekę, skirtingai pasakoja tai, ką matė ir patyrė.

Juo svarbiau man rašyt, nes kalbėti uždrausta. Bet ir nedraudžiamas kalbėt, apie jo karalystę galėčiau skelbti tik tai, jog mačiau jį mirštantį ir savom akim regėjau prisikėlusį taip aiškiai, kad niekuomet tuo neabejosiu. Bet ir šitai pasakoti man užginta, nes aš ne žydas ir neapipjaustytas.

Tad jei kas kitas, geriau įsigilinęs į karalystės paslaptį, papasakos viską kitaip, pripažinsiu, jog jis teisus ir žino daugiau už mane. Aš pasakoju tiktai sau pačiam, idant senatvėj, jeigu jos sulauksiu, prisiminčiau viską taip pat aiškiai, kaip dabar. Todėl aprašiau tiek daug tuščių, nereikalingų, tiktai man vienam svarbių dalykų. Ir toliau taip rašysiu. Po daugelio metų man tai patvirtins: jei taip tiksliai prisiminiau tuščius ir nereikalingus dalykus, tai lygiai tiksliai prisiminiau ir svarbius.

Noriu rašyt atvirai, nes pats save ištyriau ir prisipažįstu esąs lengvabūdis, linkęs į visa, kas nauja, be to, silpnadvasis. Tuščiagarbis, savimyla ir kūno vergas, kaip sako Myrina, ir neturiu kuo pasididžiuot. Užrašai bus pravartūs ir kaip atsiminimai, jei kada pradėsiu keltis į puikybę.

Man liepta tylėt. Sutinku ir atvirai pripažįstu, kad tai tei-

singa. Aš neturiu deramos tvirtybės, o visad esu kaip vanduo, pilstomas iš vieno indo į kitą ir prisitaikantis prie jo pavidalo. Kad nors tyras būčiau, bet visi vandenys drumsčiasi ir po kurio laiko sugenda. Kai būsiu tiktai stovintis vanduo, dar kartą viską perskaitysiu, kad prisiminčiau ir pajusčiau jo karalystę.

Kodėl kaip tik aš, svetimšalis, turėjau liudyt jo prisikėlimą ir patirt jo karalystę? Nežinau. Be to, aš įsitikinęs, kad ne veltui tai nutiko man. Bet pažįstu save, todėl numanau, kad ilgainiui tas įsitikinimas nuslops.

Būdamas silpnas, šiais atšakiais abejonių ir malonumų laikais aš galbūt labai sugesiu, bet toji naktį ant ežero kranto vienišo žvejo pasakyta pranašystė man patinka. Nors ir nežinau, kaip tai nutiks. Tai tik silpna viltis, nes žmogui sunku gyvent be vilties. Kai kurie gyvena jos tokie kupini, kad aš, palyginti su jais, atrodau vargšas. Bet aš turiu Myriną. Gal ji man buvo siųsta kaip viltis, nes turi tvirtybės, kurios man trūksta.

Tiesa, Myrina sako, kad tai aš jai buvau siųstas, idant ji mane ganytų nesant geresnio ganytojo, nors tam reikia didelės kantrybės. Šitai rašau Jeruzalėje, į kurią Myrina netikėtai atvedė mane, bet, norėdamas papasakoti apie ją, pirm dar grįšiu prie Tiberiados maudyklių.

Negaliu pasakyti, ko mudu iš tiesų susiginčijom, kai toks nepaprastas džiaugsmas tvyrojo širdyse. Gal buvo kalta Klaudija Prokula? Šiaip ar taip, Myrina nesusivaldė, skėlė man antausį ir už rankos ištempė iš Klaudijos Prokulos kambario.

Kiek prisimenu, grįžusi ji ėmė aiškinti, kad juo daugiau sutinka kilmingų moterų, juo tvirčiau kliaujasi savim, nes ji jau tokia ir neapsimeta kitokia. Bereik ji susirado savo senuosius drabužius, nusprendusi tuoj pat išeiti. Aš jos nelaikiau, nes buvau įsižeidęs, o ji su manim kalbėjo taip įgiliai, kad tik baisiausiai įpykusi Tulija būtų galėjus ją nuvaržyt.

Ji bemaž visai sugniuždė mano savigarbą. Net pasakė, kad aš išdaviau Jėzų Nazarietį pas Klaudiją Prokulą, nes klausiaus jos tuščių pliurpalų. Ji netikėjo net Klaudijos Prokulos sapnu. Aš jos apskritai nesupratau, nes ligi tol ji buvo tyli ir nuolanki. Pamaniau, kad dabar ji parodė savo tikrąjį veidą ir kad pats anksčiau klydau.

Ji taip piktai ir taikliai nurodė visas mano kliaudas, kad pagalvojau, jog į ją įėjo piktoji dvasia. Iš kur toks jos nuoregumas ir žodžiai apie tai, ko ji nieku būdu negalėjo apie mane žinot. Trumpai tariant, ji nupešė mane taip kruopščiai, kad likau be menkiausios plunksnelės, ir viskas, ką sakė, buvo taip teisinga, kad turėjau ją išklausyti, nors pats sau nutariau daugiau niekad gyvenime neišdaužti jai nei žodžio.

Galų gale ji nurimo ir atsisėdusi susiėmė rankom galvą, įsistebeilijo prieš save ir tarė:

– Štai koks tu! Nusprendžiau išeiti ir turėčiau palikt tave likimo valiai. Bet negaliu dėl Jėzaus Nazariečio, jei jis užkrovė tave man ant sprando. Tiesą sakant, tu šiame pasaulyje kaip avinėlis tarp vilkų ir apsigint nesugebi. Tave bemat nuklaidins į šalį. Negaliu žiūrėti, kaip pakšnoji lūpom, prisimindamas tą Tuliją ir savo palaidūniškus nuotykius. Tučtuojau nusimauk nuo nykščio tą auksinį žiedą ir kišk atgal į kapšelį!

Dar apuostė mane atsistojus ir tėškė:

– Dvoki kaip Aleksandrijos paleistuvis! Man gražesni varnalėšų kibiais aplipę tavo plaukai, nei šitaip suraityti. Tikrai palikčiau tave, jei nebūtum keliavęs su manim Galilėjos takeliais ir nebūčiau mačius tavęs springstant kelio dulkėm, šluostant prakaitą nuo kaktos, beaimanuojant dėl vargstančių kojų.

Šitaip ji kalbėjo, kol viską išklojo. Aš taip žemai nepuoliau ir jai neatsakiau, net nežiūrėjau jai į akis, nes ji pasakė daug tiesos. Net rašyt nenoriu visko, ką ji apie mane pasakė, nes mano silpnybės labiausiai išryškėja mano laiškuose, nors rašydamas šito nesuvokiau.

O galų gale ji pareiškė:

– Pasižiūrėk į save ir pagalvok, ar aš sakau tiesą, ar perdedu. Nebenoriu gyvent su tavim vienam kambary.

Ji išėjo, taip trenkdama durim, kad namas sudrebėjo. Po kurio laiko suglumęs tarnas atėjo paimt jos daiktų, bet aš dėl jos nesirūpinau. Žinojau, kad nakvynės namų šeimininkas ją tikrai įkurdins kitame kambaryje, nes ją buvo priėmusi Klaudija Prokula.

Permąstęs tai, ką apie mane pasakė Myrina, labai nusiminiau, bet paskui sėdau rašyt, kas nutiko. Apie ją kalbėjau kuo

teisingiau, nemiešdamas minčių kartėliu. Kelias dienas rašiau kambaryje už užuolaidų, net valgį liepęs atnešt man į kambarį. Sykį Myrina kyštelėjo vidun ir pasakė einanti į Tiberiadą užsakyt broliui graikiško antkapio. Kitą kartą užėjus pranešė, kad manęs ieško Natanas su asilais. Bet užkietinau širdį ir netariau jai nei žodelio. Tik parodžiau nenorįs, kad trukdytų, kai rašau.

Daugiau Myrina neužėjo prašyt mano leidimo išeit iš maudyklių. Tik vėliau sužinojau, kad buvo nupėsčiavus aplankyt Marijos Magdalietės. Ir kad su Natanu lankėsi Kafarnaume.

Rašydamas neskaičiavau dienų. Laikas pakriko, tad rašiau ir naktimis, jei negalėdavau užmigti. Galų gale kartėlis ištirpo ir, prieš užmigdamas ir rytais pabudęs, aš prisimindavau Myriną ir tai, ką ji apie mane pasakė. Mąsčiau, kad kas nors jau seniai turėjo šitai pasakyt. Retkarčiais būdavau ramus ir nuolankus širdyje, bet paskui vėl pratrūkdavau puikybe ir manydavausi esąs geresnis už kitus.

Pagaliau vieną rytą, dar gulėdamas lovoje, išgirdau Myriną užeinant kambarin. Jaučiau, kad ji žiūri į mane tardama, jog dar miegu, o paskui atsargiai glosto man galvą. Vien nuo jos prisilietimo mane vėl užliejo džiaugsmas ir aš susigėdau taip ilgai neatlyžęs. Bet panūdau pažiūrėt, kaip ji su manim elgsis. Todėl tik apsiverčiau lovoje ir apsimečiau pamaži bundąs. Kai atsimerkiau, Myrina atšoko į šalį ir šiurkščiai drėbė man:

– Tikrai gerai, kad davei tylėjimo įžadą, Markai. Nekalbėsi kvailysčių ir niekam nepakenksi, kad ir ką su rašalu išliesi į savo ritinius. Bet dabar turi keltis. Tos keturiasdešimt dienų jau kada prabėgo ir mudu turim tučtuojau keliauti į Jeruzalę. Natanas su asilais laukia apačioj, tad susikrauk mantą, apmokėk sąskaitą ir jojam. Kelyje galėsi toliau pūstis taip, kaip šitam uždaram kambary už užuolaidos.

– Myrina, – paprašiau aš, – atleisk man, kad aš toks, atleisk visa pikta, ką tylomis apie tave pagalvojau. Bet ką aš veiksiu Jeruzalėj? Nežinau, ar galiu leist tau spręsti, kada man iškeliaut ir kada grįžt.

– Apie tai pasikalbėsim pakeliui, – atsakė Myrina. – Artėja

žydų Pirmojo derliaus šventė ir Jeruzalėn plūste plūsta žmonės. Paskubėk.

Tiesą sakant, jos siūlymas mane nustebino. Rašydamas užsidegiau noru dar kartą pamatyt, kas nutiks Jėzaus mokiniams Jeruzalėje. Neturėjau nieko prieš staigų išvykimą, nes buvau pavargęs nuo rašymo ir tylėjimo. Žvelgdamas į Myriną, nebeįstengiau tramdyt džiaugsmo, o apkabinau ją, suspaudžiau, pabučiavau į skruostus ir šūktelėjau:

– Gali kalbėt su manim šiurkščiausiai! Vis tiek manau, kad nori man gera. Džiugulys mane užliejo, kai dabar paglostei galvą, manydama, jog dar miegu.

Iš pradžių Myrina tikino, kad aš tik sapnavau. Bet paskui atsileido, pabučiavo mane ir tarė:

– Tada kalbėjau su tavim piktai, bet turėjau išsikalbėti. Tu man patinki toks, koks esi, jei tik susivoki toks esąs ir neįsivaizduoji, jog esi kitoks. Nenorėčiau, kad būtum kitoks, ir niekad nebūčiau taip negailestingai su tavim kalbėjus, jei man nepatiktum. Pats gali spręst, kada iškeliaut ir grįžt, tik greičiau apsispręsk jot su manim į Jeruzalę.

– Netveriu noru grįžt į Jeruzalę, – skubinai patikinau aš. – Manyje seniai šileno nujautimas, kad dar ne viskas baigta. Neturiu vietos, kurią galėčiau pavadint savo namais, ir toks svetimas jaučiaus pasauly, kad man visi kraštai vienodi.

Myrina palietė delnu man kaktą, krūtinę ir tarė:

– Ir aš svetima pasaulyje. Jo karalystė man – vieninteliai namai, nors apie ją mažai žinau. Jis tave patikėjo man. Todėl noriu tau silpnam būti ramsčiu, drauge ir seserim, – kuo tik nori, – ir priebėga tiek gerom, tiek blogom dienom.

Ir aš paliečiau jai kaktą, krūtinę ir dar kartą ją pabučiavau. Paskui mes greit sudėjom mano mantą ir aš apsivilkau kelioniniais drabužiais. Tik mokant sąskaitą man paaiškėjo, kokia garbia vieta šeimininkas laiko šiuos graikų nakvynės namus. Jis būtų atėmęs iš manęs pinigus ir kapšelį ir pareikalavęs dar, jeigu Myrina nebūtų man padėjus ir neparodžius, kad jis klysta. Nudžiugau pamatęs kieme Nataną ir pažįstamus asilus ir leidomės į kelią, nešvaistydami laiko tuščioms šnekoms.

Apie kelionę daugiau pasakot neverta, net keliavome per Samariją, lenkdamiesi Jordano slėnio karščio ir į Pirmojo derliaus šventę traukiančių galilėjiečių. Keliaudami Sichemo keliu, pasiekėm Jeruzalę prieš šventę. Vėl išvydus šventyklą, miestą ir nukryžiavimo kalvą mane ėmė krėst toks drebulys, kad vos nenukritau nuo asilo. Nusėdau nuo gyvulio, bet kūnas vis tiek tirtėjo taip smarkiai, kad pamaniau, jog susirgau drugiu. Užtemo akys, kaleno dantys, šnekėjau tik mikčiodamas ir man atrodė, kad virš galvos kybo didžiulis debesis, tuoj tuoj pratrūksiantis žaibais. Bet dangus buvo giedras.

Priepuolis greitai praėjo ir galva nebuvo karšta, kai Myrina delnu palietė kaktą. Bet sėst ant asilo nesiryžau. Norėjau eiti pėsčias. Įžengėm į miestą pro dvokiuosius Žuvų vartus ir legionieriai mūsų nesulaikė, pamatę ant mano juosmens kalaviją ir išgirdę, kad esu pilietis. Žmonės plūste plūdo į miestą ir jie nespėjo visų tikrint.

Mažmožių prekeivis siras Karantas džiaugsmingai pasveikino mane ir aš džiaugiausi, pamatęs barzda apžėlusį jo veidą ir gudrias akutes. Bet, dvilktelėjęs į Myriną, jis kelis kartus užmerkė ir vėl atmerkė akis ir galų gale tarė:

– Kad ir sulysai nuo kelionės vargų, Marija Beretiete. Atsimainė tavo plaukų ir akių spalva, ir nosis sutrumpėjo. Išties Galilėja – burtininkų kraštas ir aš jau pradedu tikėti tuo, ką apie jį šneka.

Manding, jis tik pajuokavo, norėdamas mane paerzinti, bet Myrinai jo juokas nepatiko.

Turėjom išsiskirt su Natanu ir paleist jį savais keliais. Kasinėdamasis galvą, jis pradėjo skaičiuoti mano kapšelio pinigus. Kol aš maudyklėse sirgau, jis Kafarnaume buvo įdarbinęs mano asilus ir jų uždirbtus pinigus pridėjo man, o pats sutiko paimti tiktai dienpinigius. Aš nusileidau ir paėmiau lygiai tiek, kiek jis suskaičiavo, bet galop pasakiau:

– Gerai man tarnavai, tu puikus tarnas. Nenoriu tavęs įžeist, brukdamas pinigus atgal, bet kaip atminimą pasilik bent tuos keturis asilus.

Natanas su noru nužvelgė asilus, labai sumišo ir paprieštaravo atsakydamas:

– Man leidžiama turėti turto tiek, kiek reikia pragyvenimui. Džiaugsiuos galėdamas atiduot vargšams dalį uždarbio, gauto už tarnystę tau. Šitaip kraunuosi sau lobį danguje. Bet keturi asilai tokiam, kaip aš, didelis turtas. Nuolat dėl jų nerimaučiau, bijočiau, kad juos pavogs ar kuris nors susirgs. Mintys nuo svarbių dalykų nusigręš prie mažesnės svarbos dalykų, prisirišęs prie asilų, aš pats save prarasiu.

Jo žodžiai mane sujaudino. Pažadėjau jam:

– Šiaip ar taip, pasiimk tuos asilus, Natanai. Jie nuolankiai mums tarnavo geroj kelionėj ir aš net pagalvot negaliu, kad turėsiu juos parduoti svetimiems. Daug kas iš Galilėjos atkeliavo Jeruzalėn švęst Pirmojo derliaus šventės. Tarp jų yra negalėlių ir moterų. Nuvesk asilus dovanų Jėzaus Nazariečio pasiuntiniams. Tie šventi vyrai geriausiai žinos, kaip panaudoti juos negalėlių labui, ir dėl jų tikrai tarp savęs nesiginčys.

Mano siūlymas Natanui patiko. Nušvitęs šypsena, jis atsakė:

– Iš tiesų leiskim šiems pilkiems asilams tarnaut jo artimiesiems. Taip bus geriausia.

Bet, kiek padelsęs, jis paklausė:

– Nori, kad ateičiau papasakot, išgirdęs, jog jiems kas nors svarbaus nutiko?

Aš papurčiau galvą:

– Ne, Natanai, daugiau nešnipinėsiu ir nesmalsausiu apie tokius dalykus, nuo kurių mane nušalino. Jeigu bus skirta, kad dar apie juos išgirsčiau, tai ir šiaip išgirsiu. Dėl manęs nesirūpink. Rūpinkis tik lobiu danguje.

Mudu išsiskyrėm. Saulėlydis nudažė dangų melzganu raudoniu ir mane nusmelkė nuoliūda, nors šalia buvo Myrina. Net akių pakelt nenorėjau į nepaprastą žydų šventyklą ir, temstant vakarui, mane pagavo klaikas, kaip prieš einant iš Jeruzalės į Galilėją. Didžiulis miestas vėl buvo grūstinai prisigrūdęs žmonių, atkakusių ne tiktai iš Judėjos ir Galilėjos, bet ir iš visų šalių, kuriose gyvena žydų bendruomenės.

Bet vis tiek siro Karanto svečių kambaryje ant namo stogo mane ėmė smelkt nebūtis. Virš miesto sakytum virpuliavo beribė galybė. Nuogąstavau, kad ji gali įtraukt mane į savo sūkurį,

atplėšt nuo žemės ir prapuldyti vėjy tartum kibirkštį. Nejučia stipriai suspaudžiau Myrinai ranką. Paskui ji apsikabino man kaklą ir sėdėjome šitaip tamsėjančiame kambaryje. Jau nejutau vienumos ir nenorėjau būti vienas.

Paskui siras Karantas į svečių kambarį atnešė uždegtą lempą. Bet, pamatęs mudu taip sėdint, pritilo, ėmė tipent ant pirštų galų ir neplepėjo, kaip papratęs, nors turbūt ketino. Tik paklausė, ar nenorim valgyti, bet mes papurtėme galvas, o aš pagalvojau, kad dabar negalėčiau nei kąsnio nuryt. Patikėjęs Karantas mums valgio nebruko.

Jis pritūpė priešais mus ir lempos šviesoje įbedė į mudu blizgias akis ir jo žvilgsny nebuvo matyti jokios pašaipos, o veikiau baimė ir pagarba. Galų gale jis nuolankiai paklausė:

– Kas tau, mano pone Markai? Kas atsitiko, kas judu kamuoja? Į jus žiūrint man rankas kojas adatom bado. Rodos, artintųsi perkūnija, nors danguj žiba žvaigždės. Kai įžengiau į kambarį, jūsų veidai tamsoj sakytum spinduliavo.

Bet aš negalėjau jam atsakyt, ir Myrina tylėjo. Po kurio laiko jis pakilo ir, nukukinęs galvą, ištykino iš kambario.

Tąnakt miegojom drauge. Pabudau ne kartą, bet, pajutęs greta Myriną, nustodavau bijot. Nakčia per miegus ne sykį jaučiau ją delnu liečiant man veidą ir supratau, kad ir ji nuo mano artumo rimsta ir liaujas bijot.

Kitą dieną buvo žydų šabas. Matėm didžiules žmonių minias kopiant į šventyklą, bet mes niekur nėjom. Tiesa, niekas netrukdė išeit pasižvalgyt į miestą, nes žydų Įstatymas mums neskaičiavo šabo žingsnių. Bet nei vienas nenorėjom eiti iš kambario. Sykiais pasišnekėdavom, nūsdami išgirsti vienas kito balsą. Myrina papasakojo man apie vaikystę, mudu tarėm vienas kito vardus, nes, ištartas Myrinos, mano vardas tapdavo man brangus, o Myrina džiaugdavos savo vardu, kai jį ištardavau aš.

Šitaip tykią Jeruzalės dieną mudu pamaži suaugom vienas su kitu bendram gyvenimui. Man tai didelė malonė, nes vienam gyvent būtų sunku, nors dar gerai nesuvokiau, kaip buvau apdovanotas, kai nepažįstamas žvejys nusiuntė mane į Tiberiados teatrą ieškot Myrinos. Tądien neištarėm vienas kitam pikto

žodžio, o vakare drauge pavalgėm ir pabudom žydų Sekminių rytui švintant.

Vos pabudus mane perėmė baisus nerimas. Vaikščiojau pirmyn atgal po kambarį visas drebėdamas ir šalčio krečiamas, nors aušo kaitri diena. Ir nenurimau, nors Myrina uždėjo delną man ant kaktos, glostė skruostus, bet aš kaltinau ją sakydamas:

– Ko, tiesą sakant, mes atkakom į Jeruzalę ir ką mes čia veiksim? Tai ne mūsų miestas, o jų miestas, ir šita šventė ne mūsų, o jų!

Bet Myrina man priekaištavo:

– Tik tiek turi kantrybės? Tave, svetimšalį, pakvietė liudyt prisikėlimo. Nejau negali palaukti ir dar paliudyt pažado tesėjimą? Jie pasirengę laukti dvylika metų, o tu pavargai per vieną dieną!

– Nežinau, kas jiems pažadėta, ir aš čia niekuo dėtas, – nekantriai atšoviau. – Dėkoju už tai, ką gavau. Tiek man bus gana. Man nereikia daugiau, nes jau patyriau tai, ko gali pavydėt karaliai ir valdovai.

Bet Myrina atkakliai tvirtino:

– Jei jis buvo nukryžiuotas, kentėjo, mirė ir prisikėlė iš mirusiųjų šitame mieste, tai šitas miestas mano, net jei turėčiau laukt dvylika metų.

Bet, sustiprėjus nerimui, negalėjau nustygti vietoj. Sutrikęs svarsčiau: gal užkopt į Antonijaus pilį pas šimtininką Adenabarą, gal aplankyti Simoną Kirėnietį, gal susirast Raštų aiškintoją Nikodemą. Galų gale pasiūliau:

– Bent jau eikim iš šio slogaus kambario. Turiu susitikti su bankininku Aristeinu ir drauge peržiūrėt sąskaitas. Jis tikriausiai namie, nes tokia šventė – pelningiausio verslo diena.

Myrina nei žodžiu neprieštaravo. Išskubėjom, bet užkopus gatvele į aikščią vietą mano nerimastis taip sustiprėjo, kad, rodės, išsprogdins krūtinę ir sulaužys šonkaulius. Paėmęs už rankos Myriną, sustojau atsikvėpt.

Pažvelgiau į dangų, bet dangus buvo ramus, lyg padūmavęs, švietė raudona saulė. Audros ženklų nesimatė ir diena buvo karštesnė, nei paprastai, to metų laiko javapjūtei pasibaigus. Tad nesupratau, dėl ko gi tas slogulys ir nerimas.

Susitramdžiau ir nusivedžiau Myriną, kaip ji norėjo, į pagonių šventyklos kiemą ir stoginę, kur buvo pats prekybos ir pinigų keitimo įkarštis, nors metas dar labai ankstus. Vaikštinėjom susikibę už rankų, o kai išėjom, nusivedžiau ją į rytinę šventyklos pusę ir parodžiau didžiulius korintietiškus vario vartus, kuriuos žydai laiko pasaulio stebuklu. Bet pamūry jau tvyrojo nutekamųjų vamzdžių smarvė iš Kedrono slėnio, kuris, kai ėjom po Velykų, dar buvo švarus nuo žiemos liūčių. Tad apsisukom ir ėmėm leistis Aristeino namų link.

Vos pasiekę forumą, netikėtai išgirdom galingo vėjo ūžesį. Garsas buvo toks stiprus, kad dažnas atsisuko į aukštutinį miestą. Jokio viesulo nei debesies nesimatė. Vis dėlto kai kurie rodė pirštais, sakydami, kad žaibas kirto aukštutiniam miestui. Bet griausmo nesigirdėjo. Tas neįprastas vėjo ūžesys buvo toks nežemiškas, kad aš staiga prisiminiau namą, kurio aukštutinėje menėje viešėjau, trūktelėjau už rankos Myriną ir tekinas pasileidau tenai. Atrodė, kad daugis iš smalsumo skuba į tą pusę, nes keistas garsas nusklido per visą miestą.

Mieste šurmuliavo gausybė žmonių, o prie senojo mūro vartų buvo tikra kamšalynė. Įsijaudrinę jie stumdėsi, nūsdami greičiau prasiveržt į priekį, ir visokiausiom kalbom spėliojo, kas atsitiko. Vieni šaukė, kad aukštutiniame mieste sugriuvo namas, kiti tikino, kad dreba žemė.

Bet didžiulis namas tebestovėjo. Jo nebylūs mūrai dar saugojo savo paslaptį. Apie namą būriavosi šimtai praeivių, žmonės lėkė ten tekini, vis labiau tirštindami kamšatį. Vartai buvo atviri. Mačiau Jėzaus Nazariečio mokinius netvirtom kojom, blizgančiom akim ir įraudusiais veidais išsvyrinant iš namo lyg girtus ar pagautus dvasios. Įsimaišę į minią, jie karštai kalbino kiekvieną ir žmonės išsigandę traukėsi šalin nuo jų.

Žmonės girdėjo juos garsiai kalbant įvairiom kalbom ir šnekinant kiekvieną jo krašto kalba. Tai nepaprastai susmalsino žmones ir arčiausiai susitelkę ėmė šauksmais tildyt kitus. Kurį laiką minia vien iš smalsumo tylėjo ir buvo girdėti įvairiom kalbom džiugiai šūkaujančių Jėzaus mokinių balsai.

Vienas, kurio vardo nežinojau, priėjo prie mudviejų su My-

rina. Iš perkreipto veido supratau jį baugiai įsijaudrinus ir pajutau jo galią. Jam virš galvos lingavo plonas ugnies liežuvis. Žvelgdamas man tiesiai į akis, vyras užkalbino lotyniškai, bet dvasios pagautas manęs nematė, nes akys stebeilijo stačiai į karalystę, ne į šį pasaulį. Bet jis tikrai kalbėjo su manim lotyniškai – dargi taip spėriai, kad neatskyriau žodžių ir nesupratau, ką nori pasakyt. Paskui jis pasisuko į Myriną ir prabilo graikiškai, sumišai berdamas žodžius taip spėriai, lyg jie plūstų nepérveikiamu smarkumu, todėl nesupratau, ką jis sakė. Ir nepermaniau, iš kur tas saulėje nudegęs, nemokytas kaimietis galingais raumenim moka taip greitai ir sklandžiai šnekėti ir lotyniškai, ir graikiškai.

Bet jis metėsi į priekį, savo galia nušluodamas mus į šalį kaip vėjas lapus. Galia jam skindavo kelią iki sustodavo ir užkalbindavo žmones, prabildamas kalbom, kurių aš niekad nebuvau girdėjęs. Taip pat per žmones ėjo ir kiti mokiniai ir, jiems žengiant, minia sukos lyg verpetas. Elamiečiai ir medai, arabai, kretiečiai ir iš kitų šalių atkeliavę dievoti žydai apstulbę kėlė aukštyn rankas ir klausinėjo vienas kito, kaip tamsuoliai galilėjiečiai gali šnekint kiekvieną gimtąja kalba. Jie suvokė, kad įsijaudrinę vyrai skelbia didžius Dievo darbus kiekvieno gimtąja kalba, bet nesuprato, ką jie sako, nes mokiniai kalbėjo labai greitai.

Aš pasakiau Myrinai:

– Jie kalba ne savo galia, tai Dvasia per juos kalba.

Žmonių minia jau buvo tūkstantinė ir paskiausiai atėję karštai ginčijosi, klausinėdami vieni kitų, ką visa tai reiškia. Minioje buvo šaipūnų, jie vaipėsi tarpusavyje ir sakė, kad galilėjiečiai, nors ką tik pabudę, o jau nusikaušę ir persigėrę saldaus vyno. Bet ir šaipūnai traukėsi į šalį, nesuprasdami, kokia galia juos šluoja iš kelio visokiom kalbom šnekantiems pasiuntiniams.

Mokiniai srautu liejo svetimų kalbų žodžius ir jų galia nesekо, o aš susilpau, žemė man po kojų pradėjo drebėt ir aš įsistvėriau Myrinos, kad nesusmukčiau. Pastebėjusi, kad išblyškau ir kaktą išmušė prakaitas, ji ryžtingai nuvedė mane iš aikštės į namo ūksmę, paskui pro vartus į kiemą ir niekas mūsų nesulaikė, nors kieme buvo daug moterų ir suglumusių tarnų, kurie

žvilgčiojo pro vartus į gatvę. Myrina paliepė man atsigult po kiemo medžiu ir pasidėjo mano galvą sau ant kelių. Sukrėstas aš praradau nuovoką, o atitokęs iškart nesupratau, kur esu ir ar ilgai pratysojau be sąmonės.

Bet rankos ir kojos buvo atšalusios ir širdyje tvyrojo ramybė lyg pailsėjus nuo visų vargų. Myrina tebelaikė mano galvą glėby ir, pasukęs akis, pamačiau ant žemės šalimais gūžint būrelį moterų. Atpažinau tarp jų Lozoriaus seserį Mariją, Mariją Magdalietę ir Jėzaus motiną Mariją. Moterų veidai švytėjo tokiu džiugiu skaistumu, kad aš iš sykio palaikiau jas ne žemiškom būtybėm, o pamaniau regintis angelus moterų pavidalais.

Pasigręžęs į vartus, išgirdau garsų minios ūžesį, išvydau Simoną Petrą subūrus apie save kitus mokinius ir drąsiai, tvirtu balsu kalbant žmonėms. Jis šnekėjo jau ne taip, kaip dvasios pagauti mokiniai svetimom kalbom, o įtaigiai, sava Galilėjos tarme ir kartodamas pranašų žodžius. Jis pasakojo apie Jėzų Nazarietį ir jo prisikėlimą, kai Dievas jį prikėlė, ir iš Tėvo gautą Šventosios Dvasios pažadą ir jos išliejimą, kurį žmonės savom akim regėjo, savom ausim girdėjo ir patys gali paliudyt. Bet visais atžvilgiais jis kalbėjo tik kaip izraelitas izraelitams. Nusivyliau ir daugiau jo neklausiau, o nusisukęs prašomai pažvelgiau į šventas moteris.

Pastebėjusi maldaujamą žvilgsnį, Marija Magdalietė pasigailėjo manęs, atsistojo ir priėjusi pasveikino mane vardu tartum parodydama, kad bent jau ji manęs neatstumia. Silpnu balsu paklausiau jos, kas atsitiko. Ji atsisėdo ant žemės šalimais, paėmė mano ranką ir ėmė pasakot:

– Jie vėl buvo susirinkę aukštutinėje menėje taip, kaip darė jau keletą dienų, – tie vienuolika ir Motiejus, kurį jie išsirinko burtais kaip dvyliktą į savo būrį. Staiga danguje pasigirdo lyg viesulo ūžesys ir pripildė visą kambarį, kuriame jie sėdėjo. Jie matė ugnies liežuvius, kurie išsišakoję nusileido ant kiekvieno iš jų galvos. Juos užliejo Šventoji Dvasia ir jie ėmė kalbėti svetimom kalbom, kaip pats girdėjai.

Aš paklausiau:

– Ar tai jiems pažadėjo Jėzus Nazarietis, ar šito pažado tesėjimo jie laukė?

Marija Magdalietė papurtė galvą ir atsakė:

– Bent jau girdėjai Petrą atvirai skelbiant žmonėms jį esant Kristų ir kiti vienuolika taip pat drąsiai stovėjo aplink. Iš kur ta drąsa ir galia, jei ne iš Dvasios?

– Bet jis vis tiek kalba tik Izraelio žmonėms, – pasiskundžiau kaip vaikas, iš kurio atėmė dovanėlę.

Lyg patvirtinimą tą akimirką išgirdau Petro žodžius:

– Tad tegul tvirtai įsitikina visi Izraelio namai: Dievas padarė Viešpačiu ir Mesiju tą Jėzų, kurį jūs nukryžiavote.

Užmiršęs save ir išsigandęs dėl jo, kilstelėjau alkūnėm ir šūktelėjau:

– Dabar žmonės puls ir užmėtys jį akmenimis!

Bet taip nenutiko. Priešingai, žmonės sustingo, nuščiuvo, sakytum Petro kaltinimas būtų pataikęs jiems į širdis. Po valandėlės išgirdau:

– Vyrai, broliai, ką mums daryti?

Tada Petras sušuko taip garsiai, kad galėjai pamanyt jo balsą nuo tos miesto aukštumos nusklisiant per visą Jeruzalę:

– Atsiverskite ir kiekvienas tepasikrikštija vardan Jėzaus Kristaus, kad būtų atleistos nuodėmės, tada gausite Šventosios Dvasios dovaną! Juk jums skirtas pažadas, taip pat jūsų vaikams ir visiems, toli esantiems, kuriuos tik pašauks Viešpats, mūsų Dievas!

Šitaip jis paskelbė karalystės paslaptį ir aš nulenkiau galvą, supratęs, kad jis net Šventosios Dvasios galia nepasigailėjo manęs, o kviečia tik izraelitus ir duoda pažadą jiems ir svetur gyvenantiems apipjaustytiems žydams, kurie laikosi Įstatymo ir garbina Izraelio Dievą. Pražuvo paskutinė viltis, jei širdyje dar vyliaus prisidėti prie jų. Bet žinojimo apie Jėzų Nazarietį ir jo prisikėlimą Petras man negalėjo uždrausti.

Pamačiusi, kaip nusiminiau, Marija Magdalietė mane paguodė:

– Jis lėtūnas ir kietakaktis, bet jo tikėjimas tvirtas kaip uola ir dirbdamas darbą jis tikriausiai subręs. Remdamasis pranašu Joeliu, jis ką tik paskelbė paskutines dienas, bet paskutinės dienos turbūt dar neatėjo. Išsiskirdamas su jais ant Alyvų kalno, jis

pats įspėjo mokinius sakydamas, kad ne jų reikalas žinoti laiką ir metą, kurį Tėvas nustatė savo galia. Per keturiasdešimt dienų Jėzus jiems pasirodė ir kalbėjo apie karalystę, bet jie taip mažai nuvokė, kad net ant Alyvų kalno kartojo, iki debesys jį paslėpė: „Viešpatie, gal tu šiuo metu atkursi Izraelio karalystę?" Tad neprarask vilties, Markai.

Šito aš nežinojau, tad, atidžiai išklausęs, tariau:

– Ar jie jau neslepia nuo moterų to, ką patyrė ir koks debesis jį nunešė?

– Jie jau nieko nuo mūsų neslepia, – patenkinta patikino Marija Magdalietė. – Kūno ir kraujo – duonos ir vyno – paslaptį jie atskleidė ant kalno. Apie juos jau susibūrė šimtas dvidešimt ištikimųjų. Keturiasdešimtą dieną Jėzus palydėjo juos į Alyvų kalną netoli Betanijos ir uždraudė palikt Jeruzalę, liepęs laukti duoto pažado. Jonas krikštijo vandeniu, sakė jis, bet jūs po kelių dienų būsit pakrikštyti Šventąja Dvasia. Šiandien jie buvo pakrikštyti ir tai akivaizdu, nes gavo galią. Bet apie debesį žinau tik tiek, kad ant Alyvų kalno, mokiniams matant, jis pakilo ir ūkas paslėpė jį nuo mokinių akių. Iš to mokiniai suprato, kad jis daugiau nepasirodys. Nebesiginčysiu su jais, bet turiu teisę šypsotis, kai jie lėtai ir negrabiai velka žodžiais tai, ką, dar jam gyvam esant, aš širdim jaučiau.

Jai kalbant, nužvelgiau kiemo medžius sidabru žvilgančiais lapais, į aukštutinę menę vedančius laiptus ir didžiules medines duris, nūsdamas įsimint visam gyvenimui, idant niekada jų neužmirščiau. Susilpęs aš vėl pasidariau romus ir nuolankus ir pagalvojau, jog man užteks tiek, kad paregėjau vietą, kur karalystė virto į tikrovę.

Atsistojau linkstančiais keliais ir pasakiau:

– Eisiu, nes nenoriu sukelt kivirčo ir sutrikdyt šventų vyrų. Galia mane parbloškė ant žemės. Turbūt jie palaikys tai ženklu, kad buvau atstumtas nuo karalystės durų.

Labai norėjau palaiminti Mariją Magdalietę ir padėkoti jai už gerumą, bet buvau per menkas ką nors laiminti. Matyt, ji įžvelgė mano veide gerą valią, nes dar kartą palietė delnu man kaktą ir tarė:

– Vis dėlto neužmiršk, kad išgelbėjai jam vieną iš Izraelio pražuvėlių. Marija Beretietė laimingai atšventė vestuves ir iškeliavo į savo naujuosius namus. Nemanau, kad kuris iš šių vyrų būtų tiek dėl jos padaręs. Ir dar viena moteris – Zuzana laimina tave už draugingumą. Kad ir kur būsi, žinok, jog keletas iš mūsų slapta už tave meldžiasi, nors esi svetimšalis.

Aš paprieštaravau:

– Ne, ne, aš viską dariau savanaudiškai ir nedorai. Nemanau, kad kokį mano darbą galima laikyti nuopelnu. Turiu tik tiek gerumo, kad žinau jį esant Kristų ir Dievo Sūnų. Bet mano nuopelnas čia menkas, nes savom akim jį pamačiau ir galiu liudyt.

Tada Myrina tarė:

– Vienintelis Marko nuopelnas – silpnybė. Gal ji išvirs į stiprybę, kai karalystė pasieks pasaulio pakraščius. Iki tol aš būsiu jam guodėja, nes šitame gyvenime aš niekada netrokšiu. Turiu savyje Gyvojo vandens šaltinį, iš kurio ir jis gaus atsigert.

Pažvelgiau į ją kitomis akimis. Nuovargio išsekintą mane apgavo akys. Man ji lyg nuskaistėjo ir pasidarė panaši į angelą ir tą valandėlę maniau, jog ji ne tik žmogus, bet ir dvasia globėja žmogaus pavidalo, pasiųsta saugot, kad neišklysčiau iš kelio. Tai buvo keista mintis, nes gerai žinojau jos praeitį ir pažinau ją dar laive pakeliui į Jopę.

Bet ji žmogaus ranka, prilaikydama už pažasties, išvedė mane iš kiemo į neramiai ošiančią minią. Vis daugiau žmonių išgąstingai klausinėjo, ką daryti, o kai kurie, atgailaudami dėl nuodėmių, susiplėšė apdarus. Jų buvo tiek daug, kad dvylika su Petru priekyje gatvelėmis žemyn išsivedė už miesto krikštyti vardan Jėzaus Kristaus tvenkinyje tuos, kurie troško atsiverst ir gaut nuodėmių atleidimą. Myrina nerimavo dėl manęs, bet sutiko pavėdėt miniai iš paskos, norėdama pamatyt, kas dar nutiks.

Tad mes patys matėm, kaip tie dvylika anapus mūro tvenkinyje pakrikštijo visus Izraelio vyrus, kurie norėjo pas juos ateiti, ir kaip dėjo jiems ant galvų rankas, duodami nuodėmių atleidimą ir Šventą Dvasią iš savo Dvasios. Ir moterų pakrikštijo. Juo daugiau jie išdalijo Dvasios iš savo Dvasios, juo karščiau

džiaugės žmonės ir juo noriau veržėsi krikštytis. Vyrai giedojo Izraelio džiaugsmo giesmes ir glėbesčiavo vienas kitą. Vieni jų kalbėjo svetimom kalbom, o kiti, išsproginę akis ir dvasios pagavos nurausvintais veidais, ritmingai trypė kojom. Tai truko iki vakaro, o vėliau sužinojau, kad jų skaičius tądien išaugo iki trijų tūkstančių.

Ir jie neatstūmė nei vieno Izraelio vyro, bet priėmė ir turčius, ir vargšus, luošius ir elgetas, net vergus, nedarydami skirtumo. Jų galia ne seko, o kiekvienam jos užteko. Tad aš nusiminiau ir sugrįžau į miestą ir mūsų būstą, dar nesutemus vakarui. Suniuręs mąsčiau, kaip lengvai nuodėmių atleidimą gavo net tie, kurie šaukė Pilotui: „Ant kryžiaus, ant kryžiaus", nes tarp išsigandusių ir pasigailėjusių tokių buvo daug.

Gal tą dvasios pagavos dieną būčiau įsibrovęs tarp žydų ir sykiu su kitais gavęs krikštą, bet nenorėjau apgaudinėti pasiuntinių, o ir toks krikštas nebūtų nieko vertas, nors per klaidą jie būtų uždėję man ant galvos rankas. Bet gal juose esanti Dvasia būtų pamačius, kad aš romėnas, ir mane atstūmus. Negaliu tvirtai pasakyti, nes nemėginau jų apgaut.

Kitą dieną irgi buvau suglumęs ir Myrina, kuri plustėjo ir slaugė mane siro svečių kambary, spinduliavo man akyse tarsi angelas. Bet atsigavęs aš ištyriau save ir supratau, jog tuomet, kai be nuovokos gulėjau namo su aukštutine mene kieme, many kažkas persimainė. Aš tapau jautresnis ir apie bergždžius dalykus tiek daug nebemąsčiau.

Vieną dieną mano šeimininkas siras Karantas užėjo į svečių kambarį, atidžiai pasižiūrėjo į mane ir tarė:

– Dar nepapasakojai man apie Galilėją. Ko pasidarei toks nešnekus? Turbūt žinai, kad ir šiame mieste vėl darosi stebuklai dėl nukryžiuotojo Nazariečio, apie kurį rinkai žinias. Sugrįžo jo mokiniai, kurie skelbiasi gavę iš mokytojo galią daryt burtus. Jie kursto žmones, nurodinėdami tėvams atsižadėt vaikų, o vaikams – tėvų ir dėtis prie jų. Dažnas net turto atsižada, tad tai išties baisūs burtai. Nesibaimindami tarybos, jie piktžodžiauja šventyklos stoginėje, skelbia, kad visa yra bendra, susirinkę namuose rengia abejotinas slaptas apeigas. Net garbūs žydai, ku-

rių tuo nei neįtartum, persiėmė Nazariečio užkrato ir pripažįsta jį Izraelio karalium.

Bet nieko negalėjau jam atsakyt, nes negalėjau jo mokyti. Jis turėjo valią ir laisvę pats nueit ir pasiklausyt tų dvylikos. Jis nusiminė, kad nieko neatsakiau, papurtė galvą ir paklausė:

– Kas tau atsitiko, ką mąstai diena po dienos tysodamas kambary atmerktom akim?

Pagalvojau, graudžiai nusišypsojau ir atsakiau:

– Gal ir paklausysiu tavo patarimo – pasistatysiu namą, pasodinsiu medžių. Tai lygiai geras patarimas, kaip ir kitų patarimai kantriai laukti. – Atsidusau ir pridūriau: – Jei tik saugosiuos, idant širdis per daug neprisirištų prie ko nors šiame pasaulyje, saugosiuos turėti ką nors sava ir mylima, kad vėliau nereikėtų atsižadėt.

Karantas irgi atsiduso ir išmintingai atsakė:

– Visko turėsim atsižadėt, atėjus tai dienai, bet tegul ji dar atsitolina nuo mudviejų. – Pamąstęs jis droviai paklausė: – Sako, tie galilėjiečiai burtininkai turi nemirtingumo vaistą.

Ir vėl nedrįsau jam atsakyti. Juk jis galėjo tai sužinot iš pačių Jėzaus Nazariečio artimųjų. Atsistojęs Karantas dar kartą krenkštelėjo ir tarė:

– Tu pasikeitei, romėne Markai, ir jau nesi toks, koks iškeliavai į Galilėją. Nežinau, geresnis ar blogesnis nei anksčiau, bet ir mane priverti dūsaut. Galiu pasakyti tik tiek, kad Myrina, kurią tu atsigabenai iš Galilėjos, yra romi mergina ir šalia jos gera. Jai atsiradus mano namuose, prekyba pagyvėjo ir žmona šlepete man kelis kartus per dieną ausų jau neduoda. Ir graži ji būtų, jei kiek suapvalėtų.

Nesuturėjau juoko, bet subariau jį tardamas:

– Karantai, nesirūpink tuo, kad Myrina storėja ar liesėja. Man ji ir dabar graži. Net pražilus ir bedantė turbūt bus graži, jei mes taip ilgai gyvensim.

Karantas išėjo patenkintas, kad prajuokino mane. Pamąstęs supratau, kad diena po dienos Myrina išties gražėja mano akyse. Metusi klajūnišką aktorės gyvenimą ir kasdien gaudama sočiai pavalgyt, ji nejučia dailiai suapvalėjo ir skruostai jau

nebuvo taip sukritę, kaip anksčiau. Ta mintis mane užliejo švelnumu ir aš nepaprastai atsigavau. Tai rodė, kad ji ne angelas, o moteris, – žmogus, į mane panašus.

Myrina buvo išėjusi į šventyklą, kurios stoginėj du ar trys iš tų dvylikos kasdien mokė apkrikštytus ir smalsuolius, skelbė prisikėlimą ir liudijo Jėzų esant Kristų. Sužvalėjęs apsirengiau, susišukavau ir išskubėjau pas bankininką Aristeiną, bausdamasis iškeliauti iš Jeruzalės. Aristeinas mane priėmė ir iškart guviai prakalbo:

– Matyt, Tiberiados maudyklės tau išėjo į gera, nes tu jau ne toks agnus, kaip prieš išvykdamas. Vėl atrodai kaip romėnas. Tai gerai, nes išsyk įspėsiu tave, jei dar negirdėjai. Galilėjiečiai sugrįžo į miestą ir kelia baisų sąmyšį. Jie atvirai skelbia Jėzaus Nazariečio prisikėlimą, nors visi, kurie tuos dalykus išmano, žino, kas ir kaip. Bet jie vadina jį Mesiju, savo nuožiūra iškraipo Raštus ir tvirtina gavę iš jo galią atleist nuodėmes. Kaip sadukiejus, aš pripažįstu Raštus, nors nepripažįstu žodinės Tradicijos ir fariziejų nepakenčiamo Įstatymo aiškinimo. Tai, ką jie šneka apie prisikėlimą – kvailystė, nors fariziejus tai gundo. Mes, žydai, laikomi nepakančiais tikėjimo požiūriu, bet mūsų pakantumą geriausiai įrodo tai, kad leidžiam įvairioms atskaloms tarp savęs laisvai varžytis. Ir Jėzus Nazarietis nebūtų buvęs nukryžiuotas, jeigu nebūtų piktžodžiavęs, nes tai vienintelis dalykas, kurio nepakenčiam. Bet, atrodo, dėl jo vardo mes vėl pradedam skaldytis. Laikas parodys, ar galim tai leisti, ar turėsim persekiot galilėjiečius. Jie krikštija žmones, bet ir anksčiau vykdavo krikštynos, ir tai nebuvo laikoma blogybe. Sako, kad jie gydo ligonius, bet taip darė ir jų mokytojas ir dėl to jo niekas nepersekiojo, nors fariziejams netiko tai, kad jis gydė per šabą. Bet pikčiausias jų mokymas – nuosavybės bendrumas. Žmonės, kuriuos laikėm išmintingais, parduoda savo laukus ir gautus pinigus deda jo mokiniams po kojų, o šie dalija visiems pagal poreikius. Šitokį mokymą galima vadinti dešimtinės rinkimu ir gudriausiu būdu slėpt mokesčius. Tarp jų nėra nei turtuolių, nei vargšų. Valdžia suglumus, nes mes manėm, kad, nukryžiavus Nazarietį, viskas nurims. Nenorim imtis persekiojimų, bet nesuprantam, ko jie taip išdrąsėjo, – gal

sužinojo, kad Poncijus Pilotas draudžia persekiot galilėjiečius. Šitai jis apylankomis pranešė didžiajai tarybai. Bjauri romėniška politika. Tikiuosi, mano tiesūs žodžiai tavęs neįžeidžia, nes tu pažįsti mūsų papročius, be to, mudu draugai. Dabar prokuratorius tikrai gali nusimazgot rankas ir pasišaipyt: patys matot, šie kurstymai dar piktesni. Lengvatikė tauta jų pusėje, tad juos persekiot beprasmiška. Tuo karščiau visi tikės galilėjiečių brukamom žvejų pasakom.

Jis bemaž neatsikvėpdamas be perstojo bėrė žodžius. Bet negalėjau neįsiterpt:

– Matau, kad tu smarkesnis aklatikis nei aš. Nusiramink, Aristeinai, ir prisimink Raštus. Jei galilėjiečių užmačia žmogiška, tai ji nuslops be tavo rūpesčio. Bet jeigu ji iš Dievo, tai nei tu, nei didžioji taryba, nei kita pasaulio galybė jų nesužlugdys.

Karštai alsuodamas jis apmąstė mano žodžius, bet paskui pratrūko juoku, taikingai iškėlė rankas ir šūktelėjo:

– Nejau tu, romėne, mokai mane tyrinėt Raštus! Ne, šitų tamsuolių žvejų užmačia negali būti iš Dievo. Negali, nes tada jau nevertėtų gyventi ir šventykla sužlugtų. Aišku, kad iš tos užmačios nieko neišeis. Ir anksčiau rasdavosi tokių, kurie įrodinėdavo esą kažin kas ir pražuvo. Tamsuoliai ilgai nepamokslaus, o pradės painiotis savo teiginiuose ir sukris į pačių išsikastas duobes.

Šitaip nusiraminęs, jis paklausė, ko atėjau, o tada paslaugiai nurodė sąskaitininkui pateikti man sąskaitą ir suskaičiuoti pelną, gautą keičiant pinigus. Papasakojau, kad jo verslo draugas Tiberiadoje puikiai sutvarkė mano piniginius reikalus, ir jis patenkintas linkčiojo, delnu plekšendamas nedidelį laiško ritinėlį. Ištiesęs jį man, tarė:

– Vos neužmiršau. Buvo paliktas tavo bankininkui Aleksandrijoj, o jis pasiuntė toliau, kad pasiektų tave. Nenusiunčiau jo tau į Tiberiados maudykles, nes nežinojau, kiek ten užtruksi, ir būgštavau, kad pasimes.

Stingdamas iš baimės, nuplėšiau antspaudą ir atvyniojau trumputį laišką. Vos pažvelgęs pažinau dirglią ir skubrią Tulijos rašyseną, nes ji rašė savo ranka. Štai ką ji išvedžiojo:

Tulija sveikina apgaulųjį Marką Mezencijų. Ar jau nei vieno vyro priesaikom negalima tikėti? Ar jau nėra ištikimybės? Ar neprisiekei laukt manęs Aleksandrijoje, kol sutvarkysiu reikalus Romoje ir galutinai būsiu tavo? Tau iškeliavus, Roma man nepanaši į Romą, bet aš sumaniai sustiprinau savo padėtį. O ką išgirstu Aleksandrijoj ligota ir bejėgė po vargingos kelionės jūra? Kad, lengvabūdiškai užmiršęs duotą žodį, iškeliavai į žydų Jeruzalę. Gavęs šitą laišką, tučtuojau grįžk. Aš gyvenu „Dafnio" nakvynės namuose prie uosto. Džiaugsiuos vėl tave pamačius. Bet amžinai tavęs nelauksiu. Turiu čia draugų. Bet jei ketini toliau tyrinėt žydų filosofiją, kaip čia išgirdau, tučtuojau atsiųsk žinią ir aš atvyksiu į Jeruzalę. Ir turbūt greitai išvaikysiu tau iš galvos žydų išmintį. Tad atkak kuo greičiau. Sudegsiu iki plėnių, tavęs laukdama.

Nuo kiekvieno žodžio kūnu man ėjo baisūs šiurpuliai. Kai vėl galėjau apverst liežuvį, perskaičiau laišką dar kartą ir drebančiu balsu paklausiau:

– Ar ilgai laiškas manęs čia laukė?

Paskaičiavęs pirštais, Aristeinas tarė:

– Kokias dvi savaites. Atleisk, bet nemaniau, kad Tiberiadoj taip ilgai užtruksi.

Vėl susukau laišką į ritinį ir užsikišau po marškiniais prie krūtinės. Mostelėjau ranka ir pasakiau:

– Palik mano sąskaitas. Dabar negaliu nieko skaičiuot.

Alpdamas iš baimės, išlėkiau iš Aristeino namų ir, net nesižvalgydamas į šonus, parlėkiau į savo priebėgą Karanto namuose. Tulijos laiškas ūmai kirto į jautriausią vietą kaip tik tuolaik, kai jau tariaus nurimęs ir su viskuo susitaikęs.

Laimė, Myrina dar nebuvo grįžus. Valandėlę svilino baisi pagunda palikt jai per Karantą kapšelį ir sprukt tiesiai į Aleksandriją vėl apkabinti Tulijos. Pirštais glostinėdamas jos laišką, jaučiau ją kiekvienoj dirglioj ir skubrioj raidėj, kūnas degte degė vien prisiminus ją.

Bet įstengiau ir šaltakraujiškai ją vertinti. Jai būdinga pirmučiausia užsipult mane. Juk kantriai laukiau Aleksandrijoj visus metus ir negavau iš jos jokio ženklo. O ką ji norėjo pasakyt iš-

sitardama, kad sustiprino savo padėtį? Turbūt apie skyrybas ir naują santuoką. Negalėjau tikėt nei vienu jos žodžiu. Ligota ir bejėgė po kelionės, ji neužmiršo pabrėžti turinti Aleksandrijoj draugų. Kurio glėby ją rasčiau, ten nukakęs? Tulija gali rinktis. Aš jai tik įgeidis. Galiu būt tikras, kad ne dėl manęs ji atplaukė į Aleksandriją, o dėl kitų priežasčių.

Tulija įkūnijo ankstesnį mano gyvenimą, jo malonumus ir tuštybę. Mano valia rinktis. Jeigu pasirinksiu Tuliją, visam laikui liausiuosi ieškojęs karalystės, nes, kaip ir ji, neabejojau, kad ji greitai išblaškys man iš galvos visas mintis, jei aš grįšiu į jos malonumų kapą. Šitaip mintijant mane perėmė tokia apmaudi neapykanta sau pačiam ir savo silpnumui, kad tikriausiai dar niekad nebuvau taip nusivylęs savimi. Ne dėl to, kad dar geidžiau jos, o dėl to, kad nesiryždamas dvejojau, ar grįžt į jos kankynę. Tai buvo didžiausias nusižeminimas, nes, būdamas tvirtas, nebūčiau dvejojęs nei akimirkos. Tiek išgyvenus ir viską savom akim paregėjus mano pasirinkimas turėjo būt savaime aiškus. Tolyn nuo Tulijos, nuo visko, kas iš praeities. Toks silpnas, toks atviras pagundai buvau, kad prisiminimų karštas vėjas blaškė mane tartum švendrą kryžkelėj.

Prakaito išmušta kakta priešinaus pagundai ir neapkenčiau pats savęs. Gėdijaus savęs skausmingai ir nenorėjau, kad Jėzus Nazarietis matytų mano gėdą. Bet vis tiek užsidengiau veidą ir pradėjau melstis: „Nevesk manęs į pagundą, bet gelbėk mane nuo pikto. Dėl tavosios karalystės." Daugiau nieko negalėjau paveikt.

Tą akimirką išgirdau laiptų girgždesį ir Myrinos žingsnius. Ji atidarė duris ir puolė į kambarį ištiesus rankas lyg skubėdama pranešti didelę naujieną.

– Petras ir Jonas! – šūktelėjo ji. – Petras ir Jonas!

Bet pamatė mano išraišką. Rankos jai nusviro, veidas apsiblausė, ji man akyse subjuro.

– Nekalbėk daugiau apie tuos vyrus, – piktai sudraudžiau aš. – Nieko nenoriu apie juos girdėt.

Myrina delsiai žengtelėjo artyn, bet nedrįso manęs paliest. Aš ir nenorėjau, kad ji mane liestų, o atsitraukiau į šalį, nugara atsišliejau į sieną.

– Prie korintietiškų šventyklos vartų jie ką tik savo galia išgydė luošą nuo pat gimimo vyrą, – mėgino sakyt Myrina, bet balsas užlūžo ir ji išsigandus įbedė į mane akis.

– Na, ir kas! – užrikau aš. – Nėmaž neabejoju jų galia. Bet kas man darbo! Ganėtinai prisižiūrėjau stebuklų. Jie man buvę nebuvę.

– Bet Petras paėmė jį už rankos ir pakėlė iš lovos, – užsikirsdama pasakojo Myrina. – Jo kojos ir kulkšnys iškart sustiprėjo. Susijaudinę žmonės puolė į šventyklos Saliamono stoginę. Ten jis dabar šokinėja ir šlovina Dievą minios akivaizdoje, žmonės nepatikliai čiupinėja jam kojas, o Petras skelbia nuodėmių atleidimą.

– Koks juokingas cirkas žydams, – pasišaipiau aš.

Myrina daugiau nesitvardė, o abiem rankom griebė mane, papurtė ir ašarų priplūdusiom akim paklausė:

– Kas tau darosi, kas nutiko, Markai?

Sušiurkštinęs širdį, atsakiau:

– Verk, Myrina! Ir tai ne visos ašaros, kurias turėsi išliet dėl manęs. Aš tai jau žinau.

Myrina paleido mane, greitai nusišluostė ašaras ir ištiesė ploną kaklą. Iš įniršio jai veidą nutvieskė raudonis, ji treptelėjo koja ir pareikalavo:

– Kalbėk aiškiai! Kas nutiko?

Šalčio ir kartėlio užlietas žvelgiau į ją – kiekvieną veido bruožą, kuris dar iš ryto man buvo brangus, ir stengiausi suprasti, ką tariausi joje matąs. Jos veide regėjau Tulijos tvaskias akis ir nuo malonumų išvargusį veidą, išdidėliškas Tulijos lūpas. Parodžiau jai laišką ir pasakiau:

– Gavau laišką nuo Tulijos. Ji laukia manęs Aleksandrijoj.

Myrina ilgai žiūrėjo į mane. Jos veidas man akyse sumenko, skruostai sukrito. Paskui ji suklupo ant kelių, nulenkė galvą ir, manding, ėmė melstis, nors lūpos nekrutėjo. Mintys lyg sustingo ir negalėjau daug mąstyt. Tik žiūrėjau į jos auksu tvaskančius plaukus ir man kažkodėl šovė į galvą mintis, kad ganėtų ūmaus kalavijo kirčio, jos galva nusiristų ant grindų ir aš būčiau laisvas. Ta mintis buvo tokia juokinga, kad nusikvatojau balsu.

Galų gale Myrina, net nežvilgtelėjusi į mane, atsistojo ir suskato krauti mano mantą ir dėstyt drabužius. Iš pradžių nustebau, paskui išsigandau, bet galop nesusilaikęs paklausiau:

– Ką darysi? Kam krauni mano daiktus?

Ji susimąsčius paskaičiavo pirštais.

– Tavo marškiniai ir kelioninis apsiaustas atiduoti skalbt, – prisiminė ir tik tada atsakė: – Juk rengies į kelią. Plauksi pas savo Tuliją. Ruošiu tavo mantą. Turiu tai padaryt.

– Kas tau sakė, kad rengiuosi? – piktai paklausiau, suėmęs jai riešus, kad neliestų mano daiktų. – Aš taip nesakiau. Tik pasakiau apie laišką, idant drauge nuspręstumėm, ką daryt.

Bet Myrina papurtė galvą.

– Ne, ne, – tarė ji. – Širdyje tu jau apsisprendęs. Jeigu imčiau atkalbinėt, tik subrandintum savyje pagiežą man. Tiesa, tu silpnas ir gal dėl karalystės prišnekinčiau pasilikt, bet niekada gyvenime man šito neatleistum. Tave visad graužtų abejonė, kad dėl manęs atsisakei savo brangiausios Tulijos. Todėl verčiau keliauk pas ją. Negali jos palikt bėdoj, jeigu ji tavęs laukia.

Nepatikėjau savom ausim. Rodės, Myrina slysta man iš rankų ir aš prarandu vienintelę bičiulę, kuria galiu šiame pasaulyje pasitikėt.

– Bet, – miksėjau aš, – bet... – Daugiau nieko neįstengiau išlement.

Galų gale Myrina pasigailėjo manęs ir, užčiaupdama mane, paaiškino:

– Šiuo atveju negaliu tau padėti. Pats turi apsispręst ir pats už tai atsakysi. – Liūdnai šypsodama ji pažvelgė į mane ir kalbėjo toliau: – Aš tau padėsiu. Keliauk pas savo Tuliją, leiskis jos svilinamas ir badomas ugninėm adatom, leiskis sugadinamas. Tiek man apie ją pripasakojai, kad jau numanau, kokia ji. Bet aš, aišku, keliausiu tau iš paskos ir surinksiu tavo liekanas, kai ji tave išmes. Nebijok manęs prarasti. Jėzus Nazarietis davė tave man. Eik, jei pagunda tokia neperveikiama ir negali jos sutramdyt. Gal jis tau atleis, kaip aš širdy atleidžiu, nes pažįstu tave.

Jai taip ramiai kalbant, aš vis labiau dygėjaus grįžti pas Tuliją ir įsivaizdavau visus pažeminimus ir kančias, kurias sukelda-

ma man ji it prieskoniu pagardins savo pasitenkinimą. Galop sušukau:

– Nutilk, kvaile Myrina! Siunti mane pas žiaurią ir malonumų ištroškusią moterį! Netikėjau, kad tu tokia. Veikiau turėtum sutvirtint mane ir sustiprinti nusilpusį. Neatpažįstu tavęs. Kaip gali su manim šitaip elgtis!

Suirzęs šaukiau toliau:

– Širdy nebuvau nusprendęs keliaut pas ją, nors tu taip sakai, o tikėjausi tavo pagalbos! Ir neketinu vykt į Aleksandriją! Tik svarsčiau, kaip jai viską geriau paaiškint. Turbūt turėčiau parašyti jai kelis žodžius. Antraip dar pamanys, kad pražuvau!

– Ar tai blogai? – tyliai paklausė Myrina. – Ar tavo vyriškumas spiria būtinai pažeminti ją žodžiais, kad daugiau nenori nieko apie ją girdėt?

– Tulija pati mane tūkstančius kartų pažemino, – gižiai atkirtau aš.

– Už pikta nori atsimokėti piktu? – paklausė Myrina. – Verčiau tegu ji mano, kad pražuvai be pėdsakų. Neįžeisi jos, kaip moters. Turbūt ji turi daugiau draugų ir greitai ras paguodą.

Jos spėjimas buvo toks taiklus, kad man ėmė smelkti širdį. Bet smelkė taip lyg liežuviu liečiant išrauto skaudamo danties duburėlį. Mane pagavo keistas išsilaisvinimo jausmas tartum išgijus po trukios ligos.

– Myrina, – tariau aš, – parodei man, kad net mintis, jog aš galiu tave prarast, man nepakeliama. Tu man ne tik sesuo. Ko gera, myliu tave taip, kaip vyras myli moterį.

Myrinos veidas man akyse vėl suspindo tartum angelo. Ji atrodė graži, kai pasakė:

– Myrina ir Markas, – mudu abu. Širdim jauti, kad būsiu tau, kuo panorėsi. Bet turim nuspręst, ką darysim su savo gyvenimu.

Paėmusi mane už rankos, ji atsargiai pasisodino šalia ir pasakė lyg gerai viską apmąsčius:

– Širdy karštai troškau, kad jo mokiniai mane pakrikštytų ir uždėtų ranką ant galvos vardan Jėzaus Kristaus Nazariečio. Gal taip būčiau iš jų gavus galią ištvert šį gyvenimą, gavus dalį ka-

ralystės ir Dvasios, kuri ugnies liežuviais nusileido ant jų. Bet aš ne žydė ir tu ne žydas. Tačiau jie nedvejodami krikštija teisiuosius įvairių šalių prozelitus, vyrus, kurie apsipjausto ir laikosi Įstatymo. Bet girdėjau, kad yra ir Vartų prozelitų, dievobaimingųjų, kurie neapsipjausto, nors atsisako pagonybės, nepiktžodžiauja prieš Dievą ir nelieja žmogaus kraujo. Jiems draudžiama kraujomaiša, vagystės, valgyti uždususius, jie privalo gyvent kaip teisieji. Gal jie sutiktų pakrikštyt mus kaip tuos Vartų naujakrikštus, jeigu karštai paprašytumėm.

Papurčiau galvą ir atsakiau:

– Aš tai žinau ir ne kartą apgalvojau. Nuo tol, kai pažinau Jėzų Nazarietį, Dievo Sūnų, aš jau nebeturiu kitų dievų. Man nebūtų labai sunku laikytis tų draudimų ir valgyti skerstinę mėsą žydų papročiu. Tai nėra svarbus dalykas. Bet nemanau, kad dėl to tapčiau jam tinkamas. Negaliu įsipareigoti gyventi kaip teisusis, nes toks nesu, kad ir kaip veržčiausi į gera. Tai vienintelis dalykas, ką apie save tikrai žinau. Labai klysti manydama, kad jie sutiks krikštyt Vartų prozelitą, kad ir kaip garsiai belsi į vartus. Jie žiauresni už savo mokytoją.

Tvirtai suėmusi mano ranką, Myrina linksėjo galva ir nuolankiai sutiko:

– Turbūt mano užgaidas vaikiškas. Nemanau, kad tapsiu jam artimesnė, nei esu, jeigu jie mane pakrikštys ir uždės rankas ant galvos. Pameskim tą viltį ir eikim tokiu keliu, kokį jis pats mums rodo. Melskimės už jo valios išsipildymą ir jo karalystės atėjimą. Jis pats yra tiesa ir malonė. Ko gera, tiek mums pakaks, nes savomis akimis jį pamatėm.

– Jo karalystės, – pasakiau aš, – mes galim tik laukti. Bet mudu dviese. Tikriausiai dviese lengviau eit keliu, nei po vieną. Tai jo malonė mums.

Bet dar neiškeliavom iš Jeruzalės, nes pirmiau aš surašiau viską taip, kaip vyko, nors turbūt nieko nuostabesnio, nei anksčiau, nenutiko. Vis dėlto noriu tiksliai prisiminti, kad Dvasia atlėkė ūždama kaip vėjas ir ugnies liežuviais nusileido ant dvylikos Jėzaus Nazariečio pasiuntinių, idant niekada jais neabejočiau ir jų darbų savaip nevertinčiau.

Šiuo metu žydų valdžios vyrai suėmė Petrą ir Joną, bet, žmonėms reikalaujant, turėjo jau kitą dieną paleisti į laisvę. Jie neišsigando grasinimų, o toliau drąsiai pamokslauja. Manding, po suėmimo prie jų prisidėjo dar pora tūkstančių žmonių, nes savo galia jie išgydė luošį prie šventyklos korintietiškų vartų. Ir jie pradėjo savo namuose laužyt duoną ir laimint vyną Jėzaus Kristaus vardu, kaip nemirtingumo vaistą, ir tarp jų nėra varguolių, nes turtingieji iš tiesų pardavinėja savo namus bei laukus ir visiems čia dalijama pagal poreikius. Manding, jie taip elgiasi todėl, kad dar viską regi tartum veidrody ir mano, jog karalystė gali atsirast kiekvieną dieną. Vis dėlto negirdėjau, kad Simonas Kirėnietis pardavė savo laukus.

Kai viską surašiau, iš Antonijaus pilies man atnešė žinią, jog prokuratorius Poncijus Pilotas reikalauja, kad aš tučtuojau išvykčiau iš jo valdomos Jeruzalės ir Judėjos. Jei neišvyksiu savo noru, jis įsakys legionieriams atlydėt mane pas jį į Cezarėją. Kodėl jis taip įsakys, nežinau, bet, matyt, Romos atžvilgiu mano nuolatinis buvimas Jeruzalėje nepageidaujamas. Vis dėlto daugiau nenoriu susitikt su tuo žmogum. Todėl nusprendėme, – Myrina ir aš, – keliauti į Damaską. Tai lėmė Myrinos susapnuotas sapnas, ir aš nusileidau. Šiaip ar taip, Damaskas – kitoje pusėje nei Aleksandrija.

Prieš iškeliaujant nusivedžiau Myriną anapus vartų prie kalvos, kur, atvykęs į Jeruzalę, išvydau Jėzų Nazarietį, nukryžiuotą tarp dviejų plėšikų. Taip pat parodžiau Myrinai sodą ir kapą, kuriame buvo palaidotas jo kūnas ir iš kurio jis prisikėlė, drebant žemei. Bet jo karalystės tenai jau nebuvo.

Waltari, Mika

Va234 Karalystės paslaptis : vienuolika Marko Mezencijaus Maniliano laiškų, pasakojančių apie 30 Kr. m. pavasario įvykius / Mika Waltari ; iš suomių kalbos vertė Aida Krilavičienė. – Vilnius : Tyto alba, 2008. – 387, [2] p. – (Klasika)

ISBN 978-9986-16-660-3

Garsiausio suomių rašytojo Mikos Waltari'o (1908–1979) romanas „Karalystės paslaptis" perkelia skaitytoją į krikščionybės aušros laikus. Jėzaus Kristaus nukryžiavimas ir keturiasdešimt po jo ėjusių dienų, pamatiniai Naujajame Testamente aprašyti įvykiai, tuo metu Jėzaus tarti žodžiai, mokiniai ir sekėjai, Marija Magdalietė ir Jėzaus motina – viskas regima romėno Marko akimis. Markas rašo laiškus į Romą savo klastingai mylimajai Tulijai ir tarsi gyvus atskleidžia pirmųjų prisikėlusio Kristaus dienų vaizdus.

UDK 894.541-3

MIKA WALTARI

KARALYSTĖS PASLAPTIS

Iš suomių kalbos vertė *Aida Krilavičienė*

Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

Tiražas 3000 egz.

SL 1686. 2008 10 14. 18,78 apsk. l. l.

Išleido „Tyto alba", J. Jasinskio g. 10, LT-01112 Vilnius,

tel. 2497598, info@tytoalba.lt

Spausdino UAB „Logotipas", Utenos g. 41a, LT-08217 Vilnius